

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Disertační práce

2021

Vendula Prokúpková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií, katedra politologie

Vendula Prokúpková

**Spolupráce německých a českých krajně-
pravicových stran po roce 1989. Od
protiněmeckých tendencí SPR-RSČ k česko-
německému přátelství DSSS.**

Disertační práce

Praha 2021

Autorka práce: **Mgr. Vendula Prokúpková**

Školitel: **Mgr. Jan Charvát, M.A., Ph.D.**

Rok obhajoby: 2021

Bibliografický záznam

PROKŮPKOVÁ, Vendula. Spolupráce německých a českých krajně-pravicových stran po roce 1989. Od protiněmeckých tendencí SPR-RSČ k česko-německému přátelství DSSS. Praha, 2021. 341 s. Dizertační práce (Ph.D.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra politologie. Školitel: Mgr. Jan Charvát, M.A., Ph.D.

Abstrakt

Tématem této dizertační práce je spolupráce české a německé krajní pravice. Autorka se pak úzce zaměřuje na spolupráci českých a německých extrémně pravicových stran od roku 1989 do roku 2019. Cílem práce není pouhá deskripce vztahů a událostí, ale zejména porozumění samotné logice vztahů české a německé extrémní pravice. Při zaujetí teoretického rámce diskurzivní teorie tzv. Essex School autorka přistupuje k podrobné analýze diskurzů českých extrémně pravicových stran o Němcích a Německu, sleduje transformace původních protiněmeckých diskurzů i původ těchto změn. Na pozadí těchto procesů pak popisuje proměny „podmínek možnosti“, které činí případnou česko-německou spolupráci pro strany české i německé extrémní pravice „myslitelnou“; všímá si změn diskurzivních podmínek, které umožňují česko-německé přátelství navzdory sporným otázkám minulosti obhájit a „racionalizovat“.

Autorka práce analyzuje protiněmecký diskurz SPR-RSČ v 90. letech 20. století, zabývá se i okolnostmi údajných kontaktů SPR-RSČ s německými Die Republikaner. Další část je věnována vztahům českého neonacistického hnutí s Německem, Dělnické straně, potažmo její nástupkyni Dělnické straně sociální spravedlnosti a německé Nationaldemokratische Partei Deutschlands. Autorka se zde zabývá otázkou, jak došlo ke změně původního protiněmeckého diskurzu Dělnické strany a jako tyto dvě strany, které zaujímají odlišná stanoviska v otázce sudetských Němců, dokáží svoji spolupráci na pozadí stávajících diskurzivních struktur uchopit a racionalizovat. Práce se rovněž zabývá pojetím vztahů vůči Němcům a Německu ze strany Národní demokracie i Národní strany a jejich kontakty s politickými hnutími a stranami v Německu.

Abstract

The thesis topic is the cooperation between the Czech and German far-right. The author focuses on the cooperation of Czech and German extreme-right parties from 1989 to 2019. The thesis aims not only to describe the contacts of the respective parties but also to explore the logic of the relations between the Czech and German extreme right. Adopting the theoretical framework of the Discursive theory of Essex school, the author proceeds to a detailed analysis of the discourses of Czech extreme-right parties about Germans and Germany; she traces back the transformations of the original anti-German discourses and the origins of these changes. Against the background of these processes, she explores the transformations of the “conditions of possibility” that make Czech-German cooperation “conceivable” for both Czech and German extreme-right parties. The author explores the changes in the discursive conditions that allow Czech-German friendship to be “rationalised” and justified despite the contradictory positions on the issues of the Czech-German past.

The author analyses the anti-German discourse of the SPR-RSČ in the 1990s and examines the circumstances of the SPR-RSČ’s alleged contacts with the German Die Republikaner. Further parts of the thesis are devoted to the relations between Dělnická strana (Workers’ Party), and its successor Dělnická strana sociální spravedlnosti (Workers’ Party of Social Justice), and the German Nationaldemokratische Partei Deutschlands (National Democratic Party of Germany). Here, the author addresses how the original anti-German discourse of the Dělnická strana has been contested and how these parties, which express different positions towards the claims of Sudeten Germans, can rationalise their cooperation through existing discursive structures. The study also examines the conception of the relations of Národní demokracie (National Democracy Party) and Národní strana (National Party) towards Germans and Germany and their contacts with extreme-right movements and parties in Germany.

Klíčová slova

Krajní pravice, Politický extremismus, Spolková republika Německo, Česká republika, Politické strany, Diskurzivní teorie tzv. Essex School, Ernesto Laclau

Keywords

Far-right, Political extremism, Germany, Czech Republic, Political Parties, Essex School of Discourse Theory, Ernesto Laclau

Rozsah práce: 540 824 znaků (vč. mezer), bez příloh, abstraktu a seznamu literatury

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 29.9.2021

Mgr. Vendula Prokůpková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala mému školiteli Mgr. Janu Charvátovi, M.A., Ph.D., za vedení práce, rady a konzultace i potřebná data a materiály, které mi během studia poskytl. Dále bych chtěla poděkovat Prof. Dr. Gideonu Botschovi za umožnění výzkumného pobytu na Emil Julius Gumbel Forschungsstelle Antisemitismus und Rechtsextremismus na Moses Mendelssohn Zentrum für europäisch-jüdische Studien Universität Potsdam v zimním semestru 2017–2018 a poskytnuté konzultace k tématu mého dizertačního výzkumu. Chtěla bych rovněž poděkovat Dr. Christophu Schulzovi a dalším spolupracovníkům Emil Julius Gumbel Forschungsstelle za rady a konzultace a poskytnutí dat, literatury a materiálů k výzkumu. Rovněž bych ráda poděkovala Jürgenu Petersovi z Porýní-Vestfálska za rady a poskytnutou literaturu a materiály. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat svým rodičům, kteří mě ve studiu podporovali a motivovali mě k dalšímu vzdělávání. Děkuji také oponentům mé dizertační práce, Prof. JUDr. PhDr. Miroslavu Marešovi, PhD. a Mgr. Miloši Dlouhému PhD. za podnětné připomínky a oponenturu mé dizertace.

Acknowledgement

Hereby I would like to thank my supervisor Mgr. Jan Charvát, M.A., Ph.D., for supervising my thesis, for his advice and consultations, as well as the necessary data and materials he provided me during the studies. I would also like to thank Prof. Dr. Gideon Botsch for granting me the opportunity to make a study stay at the Emil Julius Gumbel Forschungsstelle Antisemitismus und Rechtsextremismus at Moses Mendelssohn Zentrum Europäisch-Jüdische Studien in Universität Potsdam and the consultation he provided me during my stay. I would also like to thank Dr. Christoph Schulze and other collaborators of the Emil Julius Gumbel Forschungsstelle Antisemitismus und Rechtsextremismus for advice and consultation and the provision of data, literature and necessary research materials. I would also like to thank Jürgen Peters from Rhineland-Westphalia for his advice and literature and materials. Finally, I would like to thank my parents, who supported me and motivated me to continue my studies. I would also like to the reviewers, Prof. JUDr. PhDr. Miroslav Mareš, PhD. and Mgr. Miloš Dlouhý PhD. for their insightful comments and review of my dissertation.

Obsah

OBSAH	1
SEZNAM ZKRATEK	5
SEZNAM TABULEK	7
SEZNAM GRAFŮ	8
SEZNAM GRAFICKÝCH ZNÁZORNĚNÍ A SCHÉMAT	9
ÚVOD	10
1 SOUČASNÝ STAV POZNÁNÍ A STRUKTURA PRÁCE	14
1.1 SOUČASNÝ STAV POZNÁNÍ	14
1.2 STRUKTURA PRÁCE	16
2 ONTOLOGICKÁ A EPISTEMOLOGICKÁ VÝCHODISKA: INTERPRETATIVNÍ OBRAT A HERMENEUTIKA DRUHÉHO STUPNĚ	19
3 DISKURZIVNÍ TEORIE TZV. ESSEX SCHOOL	22
3.1 DISKURZIVNÍ TEORIE TZV. ESSEX SCHOOL	22
3.2 DISKURZ JAKO ARTIKULAČNÍ PRAXE	24
3.3 PRÁZDNÝ SIGNIFIKANT	25
3.4 NEMOŽNOST SPOLEČNOSTI A FORMOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH IDENTIT	27
3.5 HEGEMONIE	29
3.6. LACLAUOVA TEORIE POPULISMU A VZNIK LIDOVÉHO SUBJEKTU	31
4 METODY SBĚRU DAT A METODY ANALÝZY	33
4.1 METODY SBĚRU DAT A ZDROJE DAT	33
4.1.1 „Nevtíravé metody“ sběru dat: dokumenty, fotografie a videa	33
4.1.2 Pozorování v terénu	35
4.1.3 Interview	39
4.2 KVALITATIVNÍ ANALÝZA POMOCÍ KÓDOVÁNÍ	40
4.3 OPERACIONALIZACE DISKURZIVNÍ TEORIE ERNESTA LACLAUA A CHANTAL MOUFFE	40
4.3.1 „Metodologický deficit“ diskurzivní analýzy tzv. Essex School a jeho možná řešení	40
4.3.2 Zdroje metodologické inspirace: „minimalistický model“ Olivera Marcharta (2017) a „postfoundationalistická diskurzivní analýza“ Tomase Martily (2015; 2016)	42
4.3.3 Metodologický postup analýzy diskurzu a kódovací schémata	44
4.4 SPECIFIKACE VÝZKUMNÝCH OTÁZEK, POSTUP ANALÝZY A STRUKTURA ANALYTICKÉ ČÁSTI	48
5 EXTREMISMUS, PRAVICOVÝ EXTREMISMUS	50
5.1 TEORIE EXTREMISMU A MILITANTNÍ DEMOKRACIE V ČR A V SRN	50
5.2 KRITIKA TEORIE EXTREMISMU A ALTERNATIVNÍ POJMY A DEFINICE	55
5.3 EXTREMISMUS JAKO PRÁZDNÝ SIGNIFIKANT. PROČ V SOCIÁLNÍCH VĚDÁCH NADÁLE HOVOŘIT O EXTREMISMU?	57
5.4 PRACOVNÍ (MINIMÁLNÍ) DEFINICE PRAVICOVÉHO EXTREMISMU	59
6 POLITICKÉ STRANY Z HLEDISKA NĚMECKÉHO PRÁVA	61
7 KONTEXT VÝVOJE ČESKO-NĚMECKÝCH VZTAHŮ PO ROCE 1989	64
7.1 ČESKO-NĚMECKÉ VZTAHY V 90. LETECH 20. STOLETÍ	64
7.1.1 Československo a Německo před sjednocením	64
7.1.2 Smlouva z roku 1992 a napětí ohledně sudetoněmecké otázky	66
7.1.3 Cesta k Česko-německé deklaraci	66
7.1.4 Česko-německé vztahy po podpisu Česko-německé deklarace	70
7.2 K VÝVOJI ČESKO-NĚMECKÝCH VZTAHŮ PO ROCE 2000	71
7.3 K AKTUÁLNÍMU VÝVOJI ČESKO-NĚMECKÝCH VZTAHŮ	73
8 NĚMECKÉ EXTRÉMNĚ PRAVICOVÉ STRANY A KONTEXT VÝVOJE EXTRÉMNÍ PRAVICE V NĚMECKU	76

8.1 ÚVODEM K VÝVOJI NĚMECKÉ EXTRÉMNI PRÁVICE V LETECH 1945–2019	76
8.1.1 Vývoj německé poválečné extrémní pravice před rokem 1990: „stará“ a „nová“ pravice	76
8.1.2 Strany extrémní pravice v Německu v 90. letech 20. století.....	80
8.1.3 Subkultura skinheads, neonacisté a jejich vztah ke stranám německé extrémní pravice v 90. letech 20. století.....	82
8.1.4 Německá extrémní pravice v letech 2000–2009: vzestup NPD a proměny neonacistického hnutí.....	84
8.1.5 Kauza NSU a její dopady na extrémní pravici v Německu	88
8.1.6 Odpor proti „islamizaci“ jako nové téma politické agitace sil na pravém okraji politického spektra	89
8.2 NATIONALDEMOKRATISCHE PARTEI DEUTSCHLANDS.....	94
8.2.1 NPD před rokem 1990.....	94
8.2.2 NPD v 90. letech 20. století.....	95
8.2.3 Zrod „nové NPD“ a její strategická reorganizace.....	97
8.2.4 Návrh na zákaz NPD v letech 2001–2003	98
8.2.5 NPD v zemských parlamentech	98
8.2.6 NPD jako politická strana, NPD jako organizace v sociálním hnutí	101
8.2.7 Činnost spolků a organizací přidružených k „nové NPD“	102
8.2.8 NPD po roce 2010: Počátek dezintegrace. Od „Wahlpartei“ zpět k „Bewegungspartei“ ..	104
8.2.9 Program „staré“ NPD	108
8.2.10 Program „nové“ NPD z roku 1996 a mýtus „Volksgemeinschaft“	108
8.2.11 „Akční program NPD“ z roku 2002 a Program evropské politiky z roku 2003	113
8.2.12 Program NPD z roku 2010.....	116
8.3 DIE REPUBLIKANER	119
8.3.1 Vznik a vývoj strany před rokem 1990.....	119
8.3.2 Volební výsledky a vývoj REP po roce 1990	120
8.3.3 Ideologie a program REP po roce 1990.....	122
8.4 DEUTSCHE VOLKSUNION	126
8.4.1 DVU před rokem 1990.....	126
8.4.2 DVU v 90 letech 20. století.....	127
8.4.3 DVU po roce 2000 – postupná dezintegrace.....	128
8.4.4 Program a ideologie DVU.....	131
8.5 BÜRGERBEWEGUNG PRO KÖLN, BÜRGERBEWEGUNG PRO NRW A BÜRGERBEWEGUNG PRO DEUTSCHLAND	134
8.5.1 Vznik a vývoj Bürgerbewegung pro NRW a Bürgerbewegung pro Deutschland.....	134
8.5.2 Ideologie „PRO-hnutí“ a program PRO NRW	137
8.6 DIE RECHTE	139
8.6.1 Vznik a dosavadní vývoj Die Rechte.....	139
8.6.2 Program a ideologie Die Rechte	141
8.7 DER III. WEG	144
8.7.1 Vznik a vývoj strany.....	144
8.7.2 Ideologie a program Der III. Weg.....	145
9 ČESKÉ EXTRÉMNE PRÁVICOVÉ STRANY A KONTEXT VÝVOJE KRAJNÍ PRÁVICE V ČESKÉ REPUBLICE PO ROCE 1989.....	148
9.1 K VÝVOJI KRAJNÍ PRÁVICE V ČESKÉ REPUBLICE V OBDOBÍ 1989–2019	148
9.1.1 Dvě zakládající tradice české krajní pravice po roce 1989.....	148
9.1.2 Hnutí rasistických skinheads a formování prvních neonacistických organizací v 90. letech 20. století.....	148
9.1.3 Období 2000–2009: Národovecká pravice, neofašisté a neonacisté v boji o hlasy voličů....	152
9.1.4 České neonacistické hnutí po přelomu milénia	154
9.1.5 Hnutí proti „nepřizpůsobivým“ a restrukturalizace a revitalizace krajní pravice v Česku po roce 2010.....	158
9.1.6 Vzestup protiislámského a protimigračního hnutí a následný vývoj krajní pravice v Česku. 160	
9.2 SDRUŽENÍ PRO REPUBLIKU – REPUBLIKÁNSKÁ STRANA ČESKOSLOVENSKA	165
9.2.1 Období 1989–1992: Vznik a vývoj SPR-RSČ před vstupem do ČNR a FS.....	165
9.2.2 SPR-RSČ jako parlamentní strana v letech 1992–1998	166
9.2.3 Období 1998–2001: SPR-RSČ v předvečer konkurzu a další politické projekty Miroslava Sládka.....	168
9.2.4 Program SPR-RSČ z roku 1990.....	170

9.3 NÁRODNÍ STRANA	174
9.3.1 Vznik a vývoj Národní strany	174
9.3.2 Ideologie a program NS	175
9.4 DĚLNICKÁ STRANA	180
9.4.1 Vznik Dělnické strany a její spolupráce s nacionalistickými stranami	180
9.4.2 „Nová DS“ mezi „bojem o parlamenty“ a „bojem o ulice“	181
9.4.3 Rozpuštění DS	183
9.4.4 Program a ideologie Dělnické strany	184
9.4.5 Nacionální socialismus v pojetí Dělnické strany a Dělnické mládeže	186
9.5 DĚLNICKÁ STRANA SOCIÁLNÍ SPRÁVEDLNOSTI	189
9.5.1 Vznik a vývoj strany	189
9.5.2 Program DSSS	193
9.6 NÁRODNÍ DEMOKRACIE	199
9.6.1 Vznik a vývoj strany	199
9.6.2 Program a ideologie ND	201
10 PROTINĚMECKÝ DISKURZ SPR-RSČ A PODMÍNKY (NE)MOŽNOSTI SPOLUPRÁCE ČESKÝCH A NĚMECKÝCH EXTRÉMNĚ PRAVICOVÝCH STRAN V 90. LETECH	205
10.1 ČESKO-NĚMECKÉ VZTAHY V PROGRAMU A KAMPAŇÍCH SPR-RSČ	205
10.2 REKONSTRUKCE DISKURZŮ SPR-RSČ O NĚMCÍCH A NĚMECKU	208
10.2.1 „Nespolehliví občané“ a „Henleinovy děti“ – sudetští Němci v diskurzu SPR-RSČ	208
10.2.2 Konstrukce české identity v diskurzu SPR-RSČ: Odvěký boj Čechů s Němci	210
10.2.3 Velmocenské plány jinými prostředky: „ekonomický Drang nach Osten“	212
10.2.4 „Lid“ versus komunisti a proněmecké elity	214
10.3 NĚMECKÉ EXTRÉMNĚ PRAVICOVÉ STRANY V 90. LETECH 20. STOLETÍ A PROBLEMATIKA ČESKO-NĚMECKÝCH VZTAHŮ	216
10.4 VZTAHY ČESKÝCH A NĚMECKÝCH EXTRÉMNĚ PRAVICOVÝCH STRAN V 90. LETECH 20. STOLETÍ	219
10.4.1 Údajné Setkání Miroslava Sládka s Franzem Schönhuberem	219
10.4.2 Kontakty mezi SPR-RSČ a REP? Paradox, nebo fikce?	220
10.4.3 Podmínky (ne)možnosti česko-německé spolupráce	222
11 ČESKO-NĚMECKÉ VZTAHY V PROGRAMU A V KAMPAŇÍCH NÁRODNÍ STRANY. OD PROTINĚMECTVÍ K ČESKO-NĚMECKÉMU SPOJENECTVÍ PROTI „ISLAMIZACI“	223
11.1 ČESKO-NĚMECKÉ VZTAHY V PROGRAMU A V KAMPAŇÍCH NÁRODNÍ STRANY	223
11.2 REKONSTRUKCE DISKURZŮ NÁRODNÍ STRANY O NĚMCÍCH A NĚMECKU	224
11.3 OD NEDŮVĚRY K SPOLEČNÉMU BOJI PROTI ISLAMIZACI	227
12 PŘED ČESKO-NĚMECKÝM PŘÁTELSTVÍM NPD A DS/DSSS. ČESKÉ NEONACISTICKÉ HNUTÍ A JEHO KONTAKTY S NĚMECKOU EXTRÉMNÍ PRAVICÍ PŘED ROKEM 2008 ..	229
12.1 PANGERMANISMUS, PANÁRIJSTVÍ A „BÍLÉ“ PANEVROPANSTVÍ	229
12.2 ČESKÉ NEONACISTICKÉ HNUTÍ A SUDETONĚMECKÁ OTÁZKA	233
12.3 ČEŠTÍ NEONACISTÉ A KONTAKTY NA NĚMECKOU EXTRÉMNÍ PRAVICI	236
12.3.1 Hranice se otevírá: kontakty v subkulturním prostředí	236
12.3.2 Česká extrémní pravice a kontakty na německé extrémně pravicové strany před zahájením spolupráce DS/DSSS a NPD	237
13 OD „PROTINĚMECTVÍ“ K ČESKO-NĚMECKÉ SPOLUPRÁCI DS/DSSS	240
13.1 DĚLNICKÁ STRANA: POSTUPNÝ OBRAT OD PROTINĚMECKÉ RÉTORIKY	240
13.1.1 Od „protiněmečtví“ ke spolupráci s NPD	240
13.1.2 Příchod „odnárodněného“ Druhého	241
13.2 ČESKO-NĚMECKÉ SPOJENECTVÍ DSSS	245
13.2.1 Manifest z Riesy	245
13.2.2 Společně proti „Bruselu“, společně proti imigraci: DSSS a NPD v kontextu migrační krize	247
13.3 NPD MEZI „DEUTSCH“ NACIONALISMEM A PANEVROPANSTVÍM	249
13.3.1 Evropa národů: „rozmanitost“ versus „universalismus“	249
13.3.2 NPD, Benešovy dekrety a sudetoněmecká otázka	251
13.4 SPOLUPRÁCE MEZI DSSS A NPD A JEJÍ VÝSTUPY	253
13.4.1 Kontakty a spolupráce mezi DS/DSSS a DM a NPD/JN	253
13.4.2 NPD jako zdroj inspirace	255

13.5 OD NĚMECKO-ČESKÉHO KRUHU PŘÁTEL AŽ K DER III. WEG	257
13.6 KONTAKTY SPOLKŮ S PERSONÁLNÍ NÁVAZNOSTÍ NA DSSS/DM S NĚMECKÝMI EXTRÉMNĚ PRAVICOVÝMI STRANAMI.....	259
14 ZAHRANIČNĚPOLITICKÁ KONCEPCE NÁRODNÍ DEMOKRACIE.....	260
14.1 „MY“ VERSUS „ZÁPAD“.....	260
14.2 NÁRODOVCI VS. NEONACISTÉ.....	261
14.3 NÁRODNÍ DEMOKRACIE A SUDETONĚMECKÁ OTÁZKA.....	262
14.4 ČESKO-NĚMECKÁ SPOLUPRÁCE NÁRODNÍ DEMOKRACIE. OD BÄRGIDY K NPD?	263
ZÁVĚR	265
SUMMARY	269
POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE.....	274
A.....	274
B.....	275
C.....	281
Č.....	282
D.....	286
E.....	290
F.....	292
G.....	292
H.....	293
CH.....	297
I.....	297
J.....	298
K.....	299
L.....	301
M.....	303
N.....	309
O.....	314
P.....	315
R.....	318
S.....	321
Š.....	325
T.....	325
U.....	327
V.....	327
W.....	329
Y.....	330
Z.....	330
PŘÍLOHA: KONTAKTY ČESKÉ EXTRÉMNÍ PRAVICE S NĚMECKÝMI EXTRÉMNĚ PRAVICOVÝMI STRANAMI	331

Seznam zkratk

Zkratka	Název
AN	Autonomní nacionalisté
APF	Alliance for Peace and Freedom
BIS	Bezpečnostní a informační služba
BPi	Blok proti islamizaci – Obrana domova
BPI	Blok proti islámu
CDU	Christlich Demokratische Union Deutschlands
CSU	Christlich-Soziale Union in Bayern
ČHNJ	České hnutí za národní jednotu
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
DS	Dělnická strana
DSSS	Dělnická strana sociální spravedlnosti
DVU	Deutsche Volksunion
FDP	Freie Demokratische Partei
III. Weg	Der III. Weg
JN	Junge Nationalisten (do 2018 Junge Nationaldemokraten)
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky
NÁR-SOC	Národní socialisté
ND	Národní demokracie
NDS	Národně demokratická strana
NF	NÁRODNÍ FRONTA
NK	Národní korporativismus
NO	Národní odpor
NPD	Nationaldemokratische Partei Deutschlands
NRM	Národní republikánská mládež
NSB	Národně sociální blok
NSJ	Národní sjednocení
NSU	Nationalsozialistischer Untergrund (Nacionálně-socialistické podzemí)
PA	Pravá alternativa

PaS	Právo a spravdnost
Pegida	Patriotische Europäer gegen die Islamisierung des Abendlandes
PRO KÖLN	Bürgerbewegung pro Köln
PRO NRW	Bürgerbewegung pro Nordrhein-Westfalen
REP	Die Republikaner
RMS	Republikáni Miroslava Sládka
SPD	Svoboda a přímá demokracie (SPD)
SPD	Sozialdemokratische Partei Deutschlands
SPE	Strana pro Evropu
SPR-RSČ	Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa
SPR-RSČ M.	Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa
Sládka	Miroslava Sládka
Úsvit	Úsvit – Národní koalice
VRS	Vlastenecká republikánská strana
ZNKaBZ	Za naši kulturu a bezpečnou zem

Seznam tabulek

TAB. 1 Seznam navštívených manifestací	s. 38
TAB. 2 Kódovací schéma základní analýzy	s. 45
TAB. 3 Kódovací schéma hloubkové analýzy	s. 46-47
TAB. 4 Korpus dat pro hloubkovou analýzu	s. 47
TAB. 5 Charakteristika pravicového extremismu dle Spolkového úřadu pro ochranu ústavy	s. 53
TAB. 6 Definice extremismu dle Ministerstva vnitra ČR	s. 54
TAB. 7 Volební výsledky NPD 1990-1999	s. 96
TAB. 8 Volební výsledky NPD 2000-2009	s. 100
TAB. 9 Volební výsledky NPD 2010-2019	s. 105
TAB. 10 Volební výsledky REP 1990-1999	s. 121
TAB. 11 Volební výsledky DVU 1990-1999	s. 127
TAB. 12 Volební výsledky DVU 2000-2009	s. 129
TAB. 13 Volební výsledky Die Rechte	s. 140
TAB. 14 Volební výsledky koalice VDS/SPR-RSČ ve volbách do FS a ČNR 1990	s. 166
TAB. 15 Volební výsledky SPR-RSČ ve volbách do FS a ČNR 1992	s. 167
TAB. 16 Spolupráce DS/DSSS a NPD	s. 255

Seznam grafů

GRAF 1 Hodnocení stavu česko-německých vztahů ze strany české veřejnosti v %	s. 67
GRAF 2 Názory české veřejnosti na platnost Benešových dekretů v %	s. 72
GRAF 3 Členové extrémně pravicových organizací v SRN (po odečtení duplicitních členství)	s. 77
GRAF 4 Členové nejvýznamnějších extrémně pravicových stran v SRN 1993-1999	s. 81
GRAF 5 Pravicoví extrémisté v SRN 1990-1999	s. 83
GRAF 6 Počet členů DVU a NPD v SRN 2000-2009	s. 86
GRAF 7 Počet přívrženců extrémní pravice v SRN 2000-2009	s. 86
GRAF 8 Počet demonstrací extrémní pravice v SRN 2010-2019	s. 93
GRAF 9 Násilné trestné činy v SRN s extrémně pravicovým podtextem	s. 93

Seznam grafických znázornění a schémat

OBR. 1 Zjednodušený nákres modelu politické artikulace „nové“ NPD na konci 90. let 20. století	s. 112
OBR. 2 Zjednodušený nákres modelu politické artikulace NPD po roce 2010	s. 118
OBR. 3 Zjednodušený nákres modelu politické artikulace REP v první polovině 90. let	s. 125
OBR. 4 Zjednodušený nákres modelu politické artikulace DVU v 90. letech	s. 133
OBR. 5 Zjednodušený nákres modelu politické artikulace PRO NRW	s. 138
OBR. 6 Zjednodušený nákres modelu politické artikulace Die Rechte	s. 143
OBR. 7 Zjednodušený nákres modelu politické artikulace Der III. Weg	s. 147
OBR. 8 Zjednodušený nákres modelu politické artikulace SPR-RSČ v 90. letech	s. 173
OBR. 9 Zjednodušený nákres modelu politické artikulace Národní strany	s. 179
OBR. 10 Zjednodušený nákres modelu politické artikulace „nové“ Dělnické strany	s. 188
OBR. 11 Zjednodušený nákres modelu politické artikulace DSSS	s. 198
OBR. 12 Zjednodušený nákres modelu politické artikulace Národní demokracie	s. 204

Úvod

„Postojem k Německu a k Němcům se Češi nejen politicky, ale i filozoficky definují, [...] typem tohoto postoje vymezují nejen svůj vztah k vlastní historii, ale také sám typ svého národního i státního sebepochopení.“ (Havel, 1995)

Když v Československu v listopadu roku 1989 ukončila sametová revoluce více než 40leté období vlády KSČ, příchod sil volajících po „vládě tvrdé ruky“ na sebe nenechal dlouho čekat. Už brzy po pádu režimu „reálného socialismu“ se objevily první strany na pravém okraji politického spektra, které se začaly profilovat skrze odmítnutí nového demokratického státu a v jeho ústavě zakotvených pravidel a hodnot.

Od samého počátku je pro formování krajní pravice v Česku po roce 1989 klíčovým její vztah k Německu. Protiněmecké postoje se pro jednu část krajně pravicového spektra stávají předmětem politické mobilizace, jiné části hnutí, zejména neregistrované neonacistické organizace, se naopak hlásí k odkazu protektorátní kolaborace. Německá extrémní pravice se zároveň stává pro mnohé české krajně pravicové strany a organizace zdrojem inspirace a knowhow a některé německé strany a organizace i jejich ceněnými politickými partnery (e.g. Mareš, 2003; Mareš, 2005b; Charvát, 2007; Enders, 2008b; Kalibová a Cakl, 2008; Mareš, 2008b; Bastl et. al., 2011; Ferger, 2011; Kalibová, 2011; Mareš a Vejvodová, 2011; Vejvodová, 2014; Rataj, Dlouhý a Háka, 2020).

Na počátku 90. let se na české politické scéně objevila strana Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa (SPR-RSČ). Tato strana mimo jiné vešla ve známost skrze ostře protiněmecké výpady svých představitelů, vrcholící protesty proti podpisu Česko-německé deklarace v roce 1997. Silně protiněmecký nádech měla i republikánská kampaň proti přistoupení ČR do Severoatlantické aliance.

Už v 90. letech 20. století se v České republice v prostředí rasistických skinheads formují první neregistrované neonacistické organizace, které protiněmecký diskurz SPR-RSČ nejenže nesdílí, ba dokonce adorují odkaz české protektorátní kolaborace a expanzivní politiky Třetí říše (e.g. Mareš, 2003; Mareš, 2005b; Charvát, 2007; Kalibová a Cakl, 2008; Mareš a Vejvodová, 2011; Vejvodová, 2014; Rataj, Dlouhý a Háka, 2020). Po roce 2000 rovněž první extrémně pravicové strany ustupují od agresivní protiněmecké agitace, což se také odráží v oblasti zahraničních kontaktů české extrémní pravice do Německa. Jako příklad slouží případ dlouholeté spolupráce mezi v roce 2010 Nejvyšším správním soudem rozpuštěnou Dělnickou stranou (DS), její nástupkyní Dělnickou stranou sociální

spravedlnosti (DSSS), a německou Nationaldemokratische Partei Deutschlands (NPD), krátkodobá spolupráce Národní strany s německým extremistickým hnutím Bürgerbewegung pro Köln, které bylo personálně propojené se stranou Bürgerbewegung pro Nordrhein-Westfalen ale také četné kontakty českých neonacistických organizací směrem k Německu (e.g. Heinrich-Böll-Stiftung (ed.), 2008; Ferger, 2011; Smolík, 2013; Vejvodová, 2014). Od začátku 90. let je pro českou krajní pravici příznačné přejímání trendů ze západní Evropy, Ruska nebo USA. Velká část těchto vlivů a trendů pochází nebo je zprostředkována právě z Německa (e.g. Mareš, 2003; Mareš, 2005b; Charvát, 2007; Mareš, 2008a; Kalibová a Cakl, 2008).

Problematikou vztahů české a německé krajní-, potažmo extrémní pravice se v posledních desetiletích zabývalo několik českých i zahraničních autorů (e.g. Mareš, 2000b; Mareš, 2003; Mareš, 2005b; Charvát, 2007; Carstens, 2008; Kalibová a Cakl, 2008; Mareš, 2008a; Mareš, 2008b; Bastl et. al., 2011; Ferger, 2011; Kalibová, 2011; Mareš a Vejvodová, 2011; Vejvodová, 2014). Doposud však zůstávají nezdopovězena některá témata, kterým byla věnována pouze částečná pozornost, resp. nejsou zpracována komplexně po celé polistopadové období. Jedná se například o otázku, kdy a za jakých okolností došlo k proměně původního hegemonního protiněmeckého diskurzu českých národoveckých sil na pravém okraji politického spektra, či otázky týkající se pojetí vztahů k Čechům z hlediska německé extrémní pravice.

Tématem této dizertační práce je spolupráce mezi českými a německými krajně pravicovými stranami od roku 1989 do roku 2019. Autorka se pak úzce zaměřuje na spolupráci extrémně pravicových stran.¹ Autorka práce zjišťuje, mezi kterými českými a německými stranami byly navázány kontakty a spolupráce, jak jednotlivé subjekty dokázaly spolupráci zdůvodnit a racionalizovat a vypořádat se s případnými spory o výklad minulosti. V popředí pak stojí otázka, jak vysvětlit obrat od protiněmectví SPR-RSČ k česko-německému přátelství DS/DSSS. Autorka této práce si klade za cíl navázat na dosavadní výzkumy v oblasti pravicového extremismu v České republice a Německu a skrze nově formulované otázky přispět k porozumění dynamiky transformace a vývoje české extrémní pravice po roce 1989.

---

¹ Název dizertační práce zahrnuje pojem „krajní pravice“, autorka této práce se však v průběhu dizertačního výzkumu přiklonila k pojmu „pravicový extremismus“, který lépe umožňuje vymezit zkoumaný fenomén (viz podrobná diskuse v kap. 5). K vymezení pojmů „krajní“ a „extrémní pravice“ viz kap. 5.2.

Tato práce se od dosud publikovaných studií transnacionální spolupráce české extrémní pravice (e.g. Mareš, 2008b; Kalibová a Cakl, 2008; Fergel, 2011; Kalibová, 2011; Mareš a Vejvodová, 2011; Vejvodová, 2014) liší především v rozsahu a časovém rozpětí analýzy, která sleduje období prvních tří desetiletí po sametové revoluci, přičemž nabízí významný prostor i analýze podmínek a předpokladů ke spolupráci na německé straně. Liší se také volbou výzkumných otázek a epistemického a ontologického rámce. Zatímco lze významnou část, ne-li většinu dosud vydaných prací věnovaných pravicovému extremismu v České republice přiřadit k pozitivistickému/postpozitivistickému paradigmatu, autorka této dizertační práce vychází ze základních východisek postfoundationalismu (e.g. Marchart, 2007; Marttila, 2016) a diskuzí plynoucích v rámci tzv. interpretativistického obratu v sociálních vědách (Bevir a Rhodes, 2015).

Základní teoretický rámec této dizertační práce představuje diskurzivní teorie tzv. Essex School (e.g. Laclau a Mouffe, 2014, ©2001; Laclau, 2005; Howarth, Norval a Stravrakakis, 2000; Torfing, 1999; Marchart (ed.), 2017) a z ní vycházející směr postfoundationalistické diskurzivní analýzy (Marttila, 2017; Marttila, 2019b). Autorka práce vychází z pojetí diskurzu jako systému relačních vztahů mezi významy, kdy každý význam je tvořen ve vztahu k ostatním prvkům systému (srov. Torfing, 2005; Laclau a Mouffe, 2014, © 2001). Při zaujetí východisek diskurzivní teorie tzv. Essex School autorka nahlíží na diskurzy jako dočasně sedimentované, byť nikdy zcela uzavřené a trvalé struktury, která vytváří samotné „podmínky možnosti“ myslitelného (Torfing, 2005, s. 9–16; Nonhoff, 2007a, s. 7; Laclau, 2015, ©1993, s. 23). Při zaujmutí této perspektivy pak autorka přistupuje k objektu výzkumu, tedy ke vztahům mezi českými a německými extrémně pravicovými stranami, jako ke komplexnímu vztahu mezi aktéry (konkrétní politici, politické strany) a dočasně fixovanými strukturami signifikace.

Cílem práce tak není pouhá deskripce vztahů a událostí, ale porozumění samotné logice vztahů české a německé extrémní pravice. Autorka tak přistupuje k podrobné analýze diskurzů českých extrémně pravicových stran o Němcích a Německu, sleduje transformace původních protiněmeckých diskurzů i původ těchto změn. Na pozadí těchto procesů si pak všímá proměny „podmínek možnosti“, které činí případnou česko-německou spolupráci „myslitelnou“; všímá si změn diskurzivních podmínek, které umožňují česko-německé přátelství navzdory sporným otázkám minulosti obhájit a „racionalizovat“.

Samotná analýza diskurzů probíhá prostřednictvím operacionalizace diskurzivní teorie do systému teoretických kódů. Výzkum je dále doplněn o „konvenční“ metody obsahové analýzy. Jako hlavní metody sběru dat byly zvoleny „nevtíravé“ („unobtrusive“) metody a zúčastněné pozorování na manifestacích pořádaných extrémní pravíci nebo s účastí jejích členů.

Výzkum se zaměřuje na české a německé strany, které byly aktivní v období 1989–2019 a které odpovídají minimální definici „extrémní pravice“ navržené v kap. 5.4. Z kapacitních důvodů nejsou do analýzy zahrnuty německé regionální extrémně pravicové strany (s výjimkou hnutí Bürgerbewegung pro NRW). Z českých extrémně pravicových stran jsou podrobněji analyzovány pouze ty strany nebo hnutí, které dosáhly významnějších volebních úspěchů (SPR-RSČ v 90. letech, relativní úspěch DS ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2009, kdy strana získala 1,07 % hlasů a poprvé dosáhla na příspěvek na úhradu volebních nákladů) či byly jinak významné z hlediska svého mobilizačního potenciálu a role v rámci české extrémní pravice (Národní strana, Dělnická strana sociální spravedlnosti, Národní demokracie). Z německých politických stran jsou zahrnuty pouze ty subjekty, které mají z hlediska zákona o politických stranách (Gesetz über die Politische Parteien) status politické strany (viz kap. 6) a zároveň dosáhly v posledních desetiletích významnějších volebních zisků na zemské nebo spolkové úrovni či byly jinak významné z hlediska jejich role v rámci pravicově-extremistického hnutí v Německu (Nationaldemokratische Partei Deutschlands; Die Republikaner [v 90. letech 20. století]²; Deutsche Volkunion; Bürgerbewegung pro NRW; Die Rechte; Der III. Weg). Dizertační práce se z kapacitních důvodů nezabývá stranou Alternative für Deutschland, k jejíž radikalizaci došlo až v posledních letech a jejíž případné zařazení jako extrémně pravicové strany v době začátku tohoto dizertačního výzkumu by bylo sporné (viz. kap. 8.1.6).

---

² Strana se postupně odklonila od extremistických pozic, po roce 2006 už není sledována Spolkovým úřadem pro ochranu ústavy (podrobněji viz kap. 8.3)

1 Současný stav poznání a struktura práce

1.1 Současný stav poznání

Problematikou krajní pravice, resp. pravicového extremismu (k vymezení těchto pojmů viz kap. 5) se v České republice se od 90. let zabývá řada českých politologů, historiků i kriminologů. Předně můžeme jmenovat práce (současných či bývalých) výzkumníků z Fakulty sociálních věd Masarykovy univerzity v Brně Miroslava Mareše (2002a; 2002b; 2003; 2005b; Mareš a Výborný, 2013; Mareš et. al., 2015), Pavla Baršu a Petra Fialu (Barša a Fiala (eds.), 1998), Josefa Smolíka (2013), Petru Vejvodovou (2014), Štěpána Výborného a další. Mareš, Smolík a Vejvodová se společně s Martinem Bastlem podíleli na publikaci *Krajní pravice a krajní levice v ČR*, která vyšla v roce 2011. Od roku 2009 do roku 2017 vydávalo brněnské pracoviště časopis *Rexter*, zaměřený na výzkum radikalismu, extremismu a terorismu.

V Praze se problematikou krajní pravice zabývají především Jan Charvát (2004; 2007; 2017; 2018) z Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy a Jan Rataj (2006), Miloš Dlouhý (2015, 2016) a Antonín Háka z Vysoké školy ekonomické. Rataj, Dlouhý a Háka jsou autory doposud nejnovější publikace věnované předválečnému fašismu a vývoji české extrémní pravice po roce 1989 *Proti systému! Český radikální konzervativismus, fašismus a nacionální socialismus 20. a 21. století* z roku 2020.

Problematikou pravicového extremismu se dále zabývají Jan Chmelík (Chmelík, 2012) z Právnické fakulty Západočeské univerzity v Plzni či Štefan Danics (2003; Danics a Tejchmanová, 2017) z Katedry bezpečnostních studií Policejní akademie České republiky v Praze ve spolupráci s dalšími autory.

K rozšíření stavu poznání o krajní pravici a pravicovém extremismu v 90. letech a po roce 2000 v České republice přispěli i další autoři, kteří primárně nepůsobí na akademické půdě. Jedná se především o právníka a politologa Michala Mazla (1998), který působil na Ministerstvu vnitra ČR (dále MVČR) a dále Ondřeje Cakla (Kalibová a Cakl, 2008) či právničku Kláru Kalibovou (2011), kteří byli aktivní v hnutí Tolerance a občanská společnost.

Významným zdrojem informací o charakteru a vývoji extrémní pravice v Česku je od roku 1998 (zpětně za rok 1997) zpráva o extremismu, vydávaná MVČR. Informace o vývoji extrémní pravice jsou rovněž zahrnuty ve výročních zprávách Bezpečnostní a informační služby (dále BIS).

Ve Spolkové republice Německo je vývoj poválečné extrémní pravice předmětem akademického zkoumání prakticky již od 50. let 20. století. Jeden z nejvýznamnějších zdrojů informací o stavu a vývoji extrémní pravice v Německu představují od konce 60. let výroční zprávy o extremismu vydávané Spolkovým úřadem pro ochranu ústavy (Bundesamt für Verfassungsschutz, zkráceně BfV). Vedle této zprávy jsou dále každoročně vydávány zprávy úřadů pro ochranu ústavy v jednotlivých spolkových zemích. Zatímco v České republice se ve většině případů sekundární literatury věnované problematice současné extrémní pravice jedná o akademické práce (viz výše), v německém prostředí představují odborné politologické, historické, případně kriminologické práce pouze část dostupné literatury na trhu. Problematice extrémní pravice v Německu se věnuje široké spektrum investigativní literatury a literatury faktu. Významnou část sekundární literatury rovněž představují sborníky, na kterých participují jak akademičtí pracovníci, tak novináři nebo pracovníci neziskových organizací (e.g. Mecklenburg et. al., 1996; Röpke a Speit (eds.), 2008; Virchow a Dornbush (eds.), 2008; Langebach a Speit, 2013). Řada odborných publikací věnovaných problematice extrémní pravice vychází za podpory politických nadací jako Heinrich-Böll Stiftung či Konrad-Adenauer-Stiftung. Mnoho odborných publikací i populárně-naučné literatury vyšlo v edici Spolkové centrály pro politické vzdělávání (Bundesamt für politische Bildung).

Z akademiků, kteří se věnují problematice extrémní pravice v Německu, lze v první řadě jmenovat hlavní představitele proudu tzv. teorie extremismu (podrobněji v kap. 5.1) Uwe Backese a Eckharda Jesseho (e.g. Backes a Jesse, 1993; Backes a Jesse, 2005; Backes a Steglich, 2007), kteří jsou zakladateli a editory ročenky *Extremismus & Demokratie*. Tuto ročenku vydává Technická univerzita v Chemnitzu, kde od roku 1993 do roku 2014 působil Jesse jako profesor. Uwe Backes působí na Hannah-Arendt-Institut für Totalitarismusforschung při Technické univerzitě v Drážďanech, který se zaměřuje zejména na komparativní studia totalitních režimů. Na témže institutu působí i další významní autoři – např. Steffen Kailitz (2009; 2018). Mezi „teoretiky extremismu“ se dále řadí politolog a sociolog Armin Pfahl-Thraughber (2000; 2008; 2016, 2018c), který v minulosti působil jako vědecký pracovník při Spolkovém úřadu pro ochranu ústavy a v současnosti mj. působí na Fachhochschule des Bundes für öffentliche Verwaltung v Brühlu. Pfahl-Thraughber je editorem časopisu *Jahrbuch für Extremismus- und Terrorismusforschung*.

Výzkumu pravicového extremismu se v Německu dále věnují pracoviště Forschungsschwerpunkt Rechtsextremismus und Neonazismus (FORENA) Hochschule Düsseldorf, kde mj. působí Fabian Virchow a Alexander Häusler (e.g. Schedler a Häusler (eds.), 2011; Virchow, Langebach a Häusler (eds.), 2016) či pracoviště Emil Julius Gumbel Forschungsstelle Antisemitismus und Rechtsextremismus při Moses Mendelssohn Zentrum Europäisch-Jüdische Studien Universität Potsdam, na němž působí Gideon Botsch (e.g. 2012; 2017; Botsch, Raabe a Schulze (eds), 2019) a Christoph Schulze (Schulze a Peters (eds.), 2009; Schulze, 2016; Schulze, 2017).

Problematicke transnacionální spolupráce české pravice, respektive jejím zahraničním kontaktům se SRN po roce 1989, se věnují především monografie Petry Vejvodové *Transnational Forms of Contemporary Neo-Nazi Activity in Europe from the Perspective of Czech Neo-Nazis* z roku 2014, která se zabývá obdobím 2007–2012, a sborník *Gefährliche Liebschaften: Rechtsextremismus im kleinen Grenzverkehr* (v překladu: *Nebezpečné známosti: pravicový extremismus v malém přeshraničním styku*), který vydalo v roce 2008 Heinrich-Böll-Stiftung a na jehož obsahu se vedle Miroslava Mareše (2008a; 2008b) podíleli například Ondřej Cakl a Klára Kalibová (2008) a řada německých autorů. V neposlední řadě lze zmínit i společnou publikaci Miroslava Mareše a Petry Vejvodové (2011), v níž se oba autoři zabývali transnacionálními dimenzemi českého neonacismu. Mareš a Vejvodová (2010) rovněž mezi prvními popisovali kontakty Dělnické strany s extrémní pravici v Německu. Vztahem DS a Nationaldemokratische Partei Deutschlands se rovněž částečně zabýval Antonín Háka (2016) ve své dizertační práci věnované DS.

Vztahem mezi Národní stranou a německým hnutím Bürgerbewegung pro NRW se ve své práci věnované Národní straně zabýval Josef Smolík (2013). V německém prostředí se vztahům české a německé extrémní pravice věnoval zejména Florian Fergel (2011) a další autoři (např. Langebach a Speit (2013)).

1.2 Struktura práce

Dizertační práce je rozdělena do 14 kapitol (bez úvodu a závěru). Kapitoly 2, 3 a 4 jsou věnovány nastínění použitých metod, epistemologických a ontologických východisek a teoretického rámce. V podkapitole 4.3 je objasněn způsob operacionalizace diskurzivní teorie tzv. Essex School a je zde popsán metodologický postup. V podkapitole 4.4 jsou

pak v návaznosti na výzkumné cíle a zvolený teoretický rámec podrobně rozvedeny výzkumné otázky.

V kapitole 5 se autorka věnuje teorii extremismu a její kritice. Autorka si klade otázku, zda má navzdory nastíněné kritice v sociálních vědách nadále smysl hovořit o „politickém extremismu“ a jak na něj při jeho zkoumání nahlížet postfoundationalistickou optikou. V podkapitole 5.4 je pak nastíněna pracovní teorie pravicového extremismu.

Kapitola 6 se stručně zabývá problematikou politických stran v německém právu. Cílem této kapitoly je osvětlení některých specifík vycházejících ze zákona o politických stranách (Parteiengesetz) a ze základního zákona (Grundgesetz).

Kapitola 7 je věnována politickému a společenskému kontextu vývoje česko-německých vztahů po roce 1989, který bude dále zohledněn v analytické části práce. Autorka se zde zabývá hlavními milníky na cestě k „normalizaci“ česko-německých vztahů i vývojem veřejného mínění k otázce česko-německých vztahů od 90. let 20. století.

Kapitola 8 je pojednává o extrémní pravici v Německu. Podkapitola 8.1 stručně shrnuje vývoj německého poválečného pravicového extremismu a jeho sociopolitický kontext před sjednocením Německa a po něm. Podkapitoly 8.2–8.7 se pak podrobně zabývají vývojem, ideologií a programem jednotlivých německých extrémně pravicových stran. V těchto podkapitolách rovněž autorka přikročí k první fázi analýzy – rekonstrukci modelů politické artikulace jednotlivých stran.

Kapitola 9 je pak věnována extrémní pravici v České republice. Podkapitola 9.1. stručně shrnuje vývoj české extrémní pravice po roce 1989 a jeho sociopolitický kontext. Kapitoly 9.2–9.7 jsou pak věnovány jednotlivým extrémně pravicovým stranám, které jsou předmětem zkoumání. V kapitolách 9.2.–9.6 jsou rovněž rekonstruovány modely politické artikulace jednotlivých stran.

Podrobné analýze vztahů českých a německých extrémně pravicových stran se věnují kapitoly 10, 11, 13 a 14. Každá z těchto kapitol představuje samostatnou studii, ve které jsou na jedné straně analyzovány diskurzivní podmínky, které stanovují samotný rámec „myslitelnosti“ a (ne)možnosti česko-německé spolupráce, a na straně druhé představeny konkrétní politiky, vztahy a formy spolupráce.

V kapitole 10 autorka provádí podrobnou analýzu diskurzů Sdružení pro republiku – Republikánské strany Československa o Němcích a Německu, věnuje se okolnostem údajných setkání předsedy SPR-RSČ Miroslava Sládka s předsedou německých Die

Republikaner i pojetí česko-německých vztahů ze strany německé extrémní pravice v 90. letech 20. století.

Kapitola 11 se pak věnuje analýze diskurzů Národní strany o Němcích a Německu a analýze diskurzivních podmínek, které této jinak ostře protiněmecky vystupující straně umožnily uchopit a „racionalizovat“ spolupráci s německým hnutím PRO KÖLN.

Kapitola 12 je stručně věnována vztahům českého neonacistického hnutí a německé extrémní pravice do roku 2008 (před zahájením spolupráce Dělnické strany a NPD) a kapitola 13 se podrobně zabývá spoluprací Dělnické strany a její nástupkyně Dělnické strany sociální spravedlnosti a německé Nationaldemokratische Partei Deutschlands. V kapitole 12 autorka pátrá po původu kontrahegemonních sil, které stály za změnou protiněmecké orientace DS. Ty nachází v českém neonacistickém hnutí a trasuje zpětně až do 90. let kontakty českých neonacistů a krajně pravicových subkultur s Německem. Autorka v kapitolách 12 a 13 zkoumá kontakty českých neonacistů s NPD, které později přechází na DS/DSSS, zabývá se rovněž kontakty bývalých či současných členů DSSS s Die Rechte a Der III. Weg.

Poslední, 14. kapitola se zabývá zahraničněpolitickou koncepcí vztahů vůči Německu u Národní demokracie a jejími kontakty s německým protiislámským hnutím a NPD.

K dizertační práci je jako příloha přiložena tabulka zahrnující informace o uskutečněných kontaktech a setkáních české extrémní pravice a německých extrémně pravicových stran. Tabulka zahrnuje informace o setkání představitelů stran, o projevech zástupců české extrémní pravice na demonstracích pořádaných NPD, Der III. Weg či Die Rechte či o účasti německých pravicových extremistů na demonstracích organizovaných českými extrémně pravicovými stranami. Tabulka nezahrnuje informace o účasti českých neonacistů na manifestacích organizovaných neonacistickou scénou nebo protiislámskými organizacemi (např. vzpomínkové pochody v Drážďanech, pochody k výročí úmrtí Rudolfa Hesse) ani jiné akce v zahraničí (např. maďarský Day of Honour). Seznam literatury a zdrojů je z důvodu přehlednosti rozdělen písmeny. Pokud není uvedeno jinak, veškeré citace z cizojazyčné literatury a zdrojů jsou přeloženy autorkou práce.

2 Ontologická a epistemologická východiska: interpretativní obrat a hermeneutika druhého stupně

Východiskem metodologické rozvahy této dizertační práce je kritická diskuze vedoucí k zpochybnění základních stanovisek pozitivismu, která se v rámci oboru politických věd objevila v souvislosti s tzv. interpretativním obratem. Tento obrat přinesl nové odpovědi na to, jakým způsobem vytváříme znalost o sociálním světě, a inspiroval řadu metodologických inovací.

Do kategorie interpretativního výzkumu se řadí široká škála teoretických směrů a škol, počínaje fenomenologií a hermeneutikou, přes pragmatismus a symbolický interakcionalismus, etnometodologii, sociální konstruktivismus až po poststrukturalistické, (post)feministické a postkoloniální přístupy (Blatter, Langer a Wagemann, 2018, s. 34).

Pro všechny interpretativní přístupy je společné odmítnutí představy, že je možné postavit sociální vědy po vzoru přírodních věd. Vědění, které o sociálním světě nabýváme, není čistou reprezentací vnějšího světa, není „zrcadlem přírody“ (Rorty, 2017, © 1979), ale jeho interpretací. A tak namísto práce s kauzálními modely usilují interpretativistické přístupy o rekonstrukci významů (subjektivních nebo sdílených), které jednotlivci a skupiny lidí přisuzují realitě. Odklání se tak od vysvětlení („Erklären“) k porozumění („Verstehen“), které staví jako základní epistemologickou pozici sociálních věd (Drulák, 2008).

Zatímco pozitivismus předpokládá „čistou zkušenost“ jakožto jediný platný zdroj poznání (Murzi, 2010, s. 1083), interpretativní přístupy představu „čistého rozumu“ a čisté, nezprostředkované zkušenosti odmítají. Badatel nebo badatelka nikdy nestojí „mimo“ objekt svého bádání. Každé pozorování je teoreticky zatížené („theory-laden“), výzkumník je vždy „ponořen“ v určité teoretické tradici, která mu poskytuje koncepční schémata a referenční rámce, pomocí nichž strukturuje své poznání a formuluje problémy pro budoucí bádání (Hawkesworth, 2006, s. 31–32).

Bevir a Rhodes (2016, s. 4–5) formulují kritiku pozitivismu prostřednictvím kritiky dvou pozitivistických tezí. První pozitivistická teze pracuje s myšlenkou, že sociální jednání je možné vysvětlit na základě objektivních fakt (z této teze vyplývá, že sociální jednání může být vysvětleno ve vztahu k sociálním kategoriím, jako je například třída, ekonomický zájem či institucionální postavení). Druhá pozitivistická teze předpokládá

existenci kauzálního vztahu mezi původcem a důsledkem, univerzální vztah mezi *explanandum* a *explanans*.

Proti těmto tezím staví Bevir a Rhodes (2002; 2016) premisu, že lidé jednají na základě svých preferencí a přesvědčení. Preference a přesvědčení tedy není možné redukovat jako pouhou intervenující proměnnou. Neznamená to však, že důvody jednání musí být vždy nutně vědomé nebo racionální. Proti první pozitivistické tezi Bevir a Rhodes (2016, s. 5) namítají, že pokud tvrdíme, že osoba X v pozici Y má zájmy Z, vycházíme z určitého souboru teorií, na základě kterého odvozujeme zájmy dané osoby z její pozice ve společnosti. Jiný badatel, který pracuje s odlišným souborem teorií, však může dané osobě připsat jiné zájmy. Bevir a Rhodes pak argumentují tím, že samotná osoba X má vlastní představu o své pozici a zájmech a jedná na základě svých teorií a představ, nikoli nutně těch, ze kterých vychází výzkumníci.

Bevir a Rhodes (2016, s. 5) dále tvrdí, že pojem kauzality, tak jak se uplatňuje v přírodních vědách, je pro obor politických věd nevhodný. Argumentují tím, že přesvědčení sociálních aktérů nelze redukovat na intervenující proměnné. Jednání sociálních aktérů můžeme podle Bevira a Rhodese vysvětlit pouze tehdy, pokud víme, jaké důvody a jaké motivy za ním stojí.

Teze antifoundationalistů Bevira a Rhodese (2002; 2016) představují jedno z východisek rozvahy při výběru teoretického a metodologického rámce této dizertační práce, autorka se však k těmto tezím nestaví nekriticky. Proti výše zmíněným tezím se například jeví jako závažné námitky formulované poststrukturalisty Glynosem a Howarthem (2008), kteří Beviru a Rhodesovi vytýkají, že zveličují význam individuálních preferencí a přesvědčení aktérů na úkor zohlednění významu logiky a role široké sítě sociálních praktik (neboli jinými slovy kladou přílišný důraz na „aktérství“ na úkor porozumění mnohem komplexnějšímu vztahu aktéra a struktury). Jak ale Glynos a Howarth (2008, s. 156) uvádějí, tyto námitky však nezpochybňují základní východiska interpretativismu, a to 1) odmítnutí kauzálního modelu a 2) důraz na porozumění významům lidského jednání a praktik v partikulárním kontextu.

Vycházejíc z postfoundationalistické pozice, autorka této dizertační práce zaujímá epistemologickou perspektivu tzv. „hermeneutiky druhého stupně“ (Marttila, 2019, s. 31). Hermeneutika druhého stupně vychází z předpokladu, že veškeré interpretace a artikulace, které sociální aktéři vytvářejí, reflektují kontextuální podmínky, které nejsou ze samotných artikulací zjevné a nejsou tak (pouze skrze tyto artikulace) přímo přístupné

badateli. Hermeneutika druhého stupně tak nekončí u zkoumání sebeinterpretací daného subjektu, ale pátrá po podmínkách, které tyto sebeinterpretace spoluvytvářejí (v případě této práce hovoříme o diskurzivních režimech) (Marttila, 2019, s. 31).

3 Diskurzivní teorie tzv. Essex School

3.1 Diskurzivní teorie tzv. Essex School

Jako teoreticko-analytický rámec této dizertační práce byla zvolena diskurzivní teorie tzv. Essex School.³ Tento směr se nachází na průsečíku poststrukturalismu, postmarxistické teorie a lacanovské psychoanalýzy (e.g. Torfing, 1999; Torfing, 2005; Jorgensen a Phillips, 2002). Diskurzivní teorie tzv. Essex School čerpá zejména z de Saussurovy teorie znaku, teorie hegemonie italského neomarxisty Antonia Gramsciho, psychoanalýzy Jacquese Lacana (později k rozvoji této teorie přispěl i slovinský filozof Slavoj Žižek) a dekonstrukce francouzského poststrukturalistického filozofa Jacquese Derridy. Základní kontury celého projektu shrnuje německý filozof Martin Nonhoff následujícím způsobem:

„Základem [této teoretické tradice] je diferenční koncepce sociálna, která vychází ze strukturalistického pojetí jazyka, avšak je oproštěna od fantasmatické představy uzavřitelnosti struktur. Namísto toho je zdůrazňována antagonistická podstata sociálna, která je základem mocenských vztahů. Je zdůrazňována její vnitřní kontingence⁴ a fragilita. Moc ve smyslu dlouhodobě udržitelného sociálního uspořádání tedy musí být považována za chiméru. Dlouhodobě udržitelné jsou struktury jen potud, pokud se rozličné společensko-politické síly sjednotí za společným cílem. I tak jsou taková spojení fragilní, jsou vždy jen dočasná a koneckonců nikdy objektivní: sociální strukturace tudíž funguje výhradně v neklidném modu hegemonie.“ (Nonhoff, 2007a, s. 7)

---

³ Z diskurzivní teorie tzv. Essex School dále vychází postfoundationalistická diskurzivní analýza, základem obou přístupů jsou stejné epistemologické a ontologické pozice (srov. Martilla, 2016; Martilla, 2019). V odborné literatuře se můžeme setkat s pojmem „teorie hegemonie Ernesta Laclau a Chantal Mouffe“, i tato teorie pracuje se stejnými koncepty a vychází ze stejných ontologických a epistemických pozic jako diskurzivní teorie tzv. Essex School (Nonhoff, 2007b, s. 174).

⁴ Výraz „kontingence“ je použit namísto méně přesného překladu „nahodilost“. Překladatel díla Laclau a Mouffe Rudolf Převrátíl zdůvodňuje volbu tohoto výrazu: „Kontingentní je to, co není v daném kontextu nutné, což ale vůbec neznamená, že to musí být nahodilé. Jde například o projevy volního jednání, v jejichž pozadí může být kauzální řetězec, který je alespoň zčásti přístupný poznání.“ (Převrátíl, 2014, s. 228).

Pomyslným „základním kamenem“ diskurzivní teorie tzv. Essex School je dílo *Hegemonie a socialistická strategie*⁵, které v 80. letech 20. století napsali filozof argentinského původu Ernesto Laclau a belgická politoložka a filozofka Chantal Mouffe. Společné dílo Laclaua a Mouffe reaguje na kritiku strukturalismu a krizi marxismu v 2. polovině 20. století. Laclau a Mouffe v knize *Hegemonie a socialistická strategie* nastínili základní ontologická východiska celé tradice a představili základní pojmy (antagonismus, hegemonie, ekvivalence, diference, plovoucí signifikant atd.), které později Ernesto Laclau (e.g. 1990; 2005; 2014) rozvíjel v následných dílech.

Dnes na dílo Ernesta Laclaua a Chantal Mouffe navazují zejména Laclauovi bývalí žáci z univerzity v Essexu (e.g. Torfing, 1999; Howarth, Norval a Stravrakakis (eds.), 2000; Howarth a Torfing, 2005; Glynos a Howarth, 2007; Howarth, 2015b) a dále pak především autoři z německojazyčného prostředí – e.g. Marchart (2004; 2007; 2017), Marttila (2016; 2019); Nonhoff (2007; 2017; 2019).

Diskurzivní teorie tzv. Essex School se zaměřuje na „pravidla a významy, které podmiňují konstrukci sociálních, politických a kulturních identit“ (Torfing, 2005, s. 1). Z hlediska diskurzivní teorie jsou každý objekt nebo jednání nabyty významem. Dle Laclaua a Mouffe (2014, ©2001, s. 130–131) je „každý předmět ustaven jako předmět diskurzu“ a jeho význam je konstituován historicky. Sociální realita není přístupna přímo, jakýkoliv objekt nebo jednání může nabýt významu pouze tehdy, je-li artikulován v diskurzu. Samotná povaha diskurzu pak není odrazem žádné objektivně dané podstaty („foundation“), není ničím determinována (Marttila, 2019, s. 19).

Neznamená to však, že by Laclau a Mouffe popírali existenci „reality“ mimo lidské myšlení (například schopnost cítit bolest, emoce a pocity, existence nemocí), pouze nám tato realita není přístupna přímo, ve své ryzí podstatě, nýbrž prostřednictvím významotvorných praktik.

Zmíněná historičnost významu v teorii diskurzu tzv. Essex School spočívá v tom, že sociální jevy, jakožto předměty diskurzu, nikdy nezískají konečný nebo totální charakter. Nikdy nedochází k úplné fixaci významu, přičemž vždy zůstává otevřený prostor pro jeho možnou redefinici. Dochází tak k neustálým sociálním bojům o definování identit a vymezení společnosti, přičemž výsledky těchto bojů s sebou přináší různé politické a sociální dopady (Jorgensen a Phillips, 2002, s. 24). Jako příklad si můžeme představit

---

⁵ Poprvé kniha vyšla v roce 1985, 2. vydání je z roku 2001, v českém překladu vyšlo v roce 2014.

rozdílné koncepce národa a soupeřící politické síly usilující o prosazení svého vlastního pojetí národa. Můžeme si také představit v čase se měnící pojetí demokracie nebo například extremismu (viz níže kap. 5.4).

3.2 Diskurz jako artikulační praxe

Ernesto Laclau a Chantal Mouffe (2014, ©2001, s. 136) definují diskurz jako „systém diferenčních entit“. Diskurzy lze v jejich pojetí chápat jako „relační soubor řetězců signifikace“ (Torfing, 2005, s. 14), přičemž význam je v diskurzu konstruován vždy z hlediska logiky *diference* („*x* je jiné než *y*“) nebo *ekvivalence* („*x* je jiné než *y*, ale vůči *z* jsou tyto prvky⁶ jednotné“) vůči jiným významům ve vztahu k dalším částem daného systému (Laclau a Mouffe, 2014, ©2001, s. 153–160; Nonhoff, 2007b, s. 178–179; Nonhoff, 2017, s. 92).⁷ Hranice diskurzu, tedy systému diferenčních entit, je primárně vymezena vylučující, antagonistickou hranicí. Na jedné straně antagonistické hranice stojí ekvivalenční řetězec pozitivně nabitých prvků, na druhé straně řetězec vyjadřující čirou negativitu, nepřátelství, ohrožení, nedostatek apod. (Nonhoff, 2017, s. 93; Laclau, 2013, ©2012, s. 70–72).

Nonhoff (2007b, s. 179; 2017, s. 93; 2019, s. 73) dále vyjmenovává tři další základní typy diskurzivních vztahů mezi prvky – vztah *kontrarity*⁸ („*x* se liší od *y*, ale *y* blokuje *x* k dosažení *z*“), vztah *reprezentace* („*x* reprezentuje *y*“, k tomuto vztahu více v kap. 3.3 v souvislosti s *prázdným signifikantem*) a vztah *superdiference* („*x* se liší od *y* a také nemá s *y* nic společného“). Podobným způsobem, avšak s menšími odlišnostmi, vymezuje typologii diskurzivních vztahů i Marttila (2016, s. 126–129), který vedle vztahů *ekvivalence* a *diference* řadí mezi základní typy diskurzivních vztahů vztah *reprezentace*

---

⁶ Laclau a Mouffe (2014, ©2001, s. 128) původně nazývají diferenční pozice, resp. znaky, které jsou artikulované v rámci určitého diskurzu, *momenty*, a diferenční pozice, které nejsou artikulované v diskurzu, označují jako *prvky*. V pozdějším díle Laclaua (e.g. Laclau, 2005; Laclau, 2014) se však již s tímto rozlišením na diskurzivní prvky a momenty nesetkáváme, proto bude v této práci dále operováno pouze s pojmem *diskurzivní prvek* („discursive element“).

⁷ Logika *diference* a *ekvivalence* je z hlediska diskurzivní teorie tzv. Essex School určující logikou nejen pro oblast jazyka, nýbrž veškerých struktur signifikace, tj. veškerých sociálních vztahů (Laclau a Mouffe, 1990, s. 109).

⁸ Nonhoff (2017, s. 93–94) rozlišuje mezi antagonismem a vztahem *kontrarity*. Zatímco antagonismus vyjadřuje vztah celého systému vůči tomu, co je za antagonistickou hranicí, vztah *kontrarity* je pouze vztahem mezi prvky.

a *kontrarity* (kontraritou Marttila narozdíl od Nonhoffa souhrnně označuje různé formy vymezení diskurzu vůči totalitě dalších diskurzů). Poslední jmenovaný pak podle Marttily může vystupovat ve formě *antagonismu*, *disociace* (diskurzivní prvky y a x jsou rozporné, protože pouze jeden z nich je subjektivně brán na zřetel) nebo vzájemné *nesouměřitelnosti* („ x a y jsou vzhledem k z nesouměřitelné“).

Z hlediska diskurzivní teorie získává každý prvek svoji identitu prostřednictvím vztahu k ostatním částem systému (v tomto smyslu hovoříme o „relační ontologii“). Diference, které spadají na jednu stranu antagonistické hranice (ve vymezení vůči svému vnějšku, vnější negativitě), jsou vždy v ekvivalentním vztahu. Jsou ekvivalentní v tom, že jsou vymezeny radikální negací vůči tomu, co je za vylučující hranicí (srov. Laclau, 2013, ©2012, s. 71–72).

Diskurz je vytvářen a šířen prostředky *artikulace*. Výrazem „artikulace“ Laclau a Mouffe (2014, ©2001, s. 128) označují „jakoukoli praxi vytvářející takový vztah mezi prvky, při kterém se v důsledku artikulační praxe mění jejich identita“. Jinými slovy, artikulace je proces jakéhosi „spojení“ nebo „skloubení“ náhodných prvků (lingvistických i nelingvistických), jehož výsledkem je utváření nových relačních vztahů mezi nimi, a tím i nových významů. Artikulačními praktikami jsou v tomto smyslu jakékoli formy písemného či verbálního vyjadřování či v širším smyslu jakékoli sociální jednání (Jorgensen a Phillips, 2002, s. 29; Glynos a Howarth, 2007, s. 104).

Z hlediska diskurzivní teorie Essex School představuje diskurz strukturu, která nikdy nemá definitivní a fixní charakter, vždy může dojít k její proměně. Jak uvádí Torfing: „Cokoli říkáme, myslíme nebo děláme je podmíněno více či méně ‚sedimentovanými‘ diskurzemi, které jsou neustále modifikovány a transformovány skrze tyto aktivity“ (2005, s. 14). Diskurz je struktura, která nikdy nedosáhne svého uzavření, nikdy nedochází k definitivnímu spojení označujícího s označovaným, přičemž právě tato nefixní povaha diskurzivní struktury je samotným předpokladem možnosti společenské změny, možnosti politiky (Andersen, 2003, s. 51–52).

3.3 Prázdný signifikant

Zatímco diskurz představuje dočasně fixovaný systém vztahů mezi prvky, rozmanitost diferenčních pozic na poli diskurzivity je nekonečná. Ve starších Laclauových pracích se setkáváme s pojmem *uzlový bod* (v angličtině „nodal point“, ve francouzštině „point de capiton“), který přebírá z lacanovské psychoanalýzy. Uzlové body představují

„privilegované signifikanty, které (částečně) upevňují význam signifikujícího řetězce“ (Laclau a Mouffe, 2014, ©2001, s. 137). Lze si je představit jako privilegované body, kolem kterých se dočasně fixuje daný systém diferencí, a tím i význam. Uzlový bod představuje „centrum“ diskurzu, který ale ve skutečnosti „nikdy nemůže být fixním centrem“ (Andersen, 2003, s. 51).

V díle Laclaua a Mouffeové se dále objevuje pojem *plovoucí signifikant* („floating signifier“). Povahu plovoucích signifikantů neboli signifikantů, které jsou předeterminovány a nejsou nikdy pevně uchyceny k jednomu určitému označovanému, mají ve skutečnosti veškeré diskurzivní prvky. K jejich částečnému a dočasnému „ukotvení“ dochází za podmínky jejich vymezení vůči vnějšku, v procesu vzniku antagonistických hranic mezi „my“ a „oni“, „insidery“ a „outsidery“ (Howarth, 2015b, s. 10; Laclau, 2013, ©2012, s. 87).

V novějších Laclauových pracích (např. Laclau, 2005; Laclau, 2014) zůstává pojem „uzlový bod“, jakožto původně jeden z centrálních konceptů diskurzivní teorie, spíše upozaděný. Jak poznamenává Howarth (2004, s. 268; 2015, s. 12), Laclau nadále pracuje s pojmem *prázdný signifikant* („empty signifier“).⁹

Prázdný signifikant nelze považovat v doslovném slova smyslu za „označující bez označovaného“. Jedná se o takový signifikant, který naplňuje „nemožnou funkci signifikace“ tím, že odkazuje na neexistující celistvost systému (Nonhoff, 2017, s. 89; Laclau, 2013, ©2012, s. 73). Jinými slovy, prázdný signifikant reprezentuje iluzorní celistvost ekvivalenčního řetězce, jehož jednota nevystává ze sebe samého, nýbrž v opozici vůči tomu, co je vyloučeno. Signifikant je prázdný, protože není reprezentací žádné pozitivní entity, není však v doslovném slova smyslu zcela vyprázdněný. Klasickým příkladem prázdného signifikantu je požadavek „Svobodu pro Nelsona Mandelu“, který reprezentoval široké spektrum požadavků zacílených na odstranění apartheidu v Jihoafrické republice (Marchart, 2017, s. 59). Prokūpková (2018) uvádí jako příklad prázdného signifikantu „Islám v ČR nechceme“, který reprezentuje imaginární

---

⁹ David Howarth (2004, s. 268) poukazuje na jistou nejednoznačnost Laclauova díla, kdy není zcela zřejmé, zda je „prázdný signifikant“ synonymem, vylepšením původního konceptu „uzlového bodu“, nebo zda se jedná o odlišné pojmy. Později Howarth (2015, s. 12) rozdíl mezi uzlovým bodem a prázdným signifikantem vysvětluje tak, že prvně jmenovaný představuje privilegovaná místa signifikace, kde dochází k částečné fixaci významu praktik a institucionálních konfigurací, zatímco prázdný signifikant představuje bod fixace, který dokáže sjednotit množství i navzájem protichůdných požadavků do jednoho celku.

jednotu populistického subjektu – hnutí „obyčejného lidu“, který se staví na protest proti vládním elitám, „evropské byrokracii“ a dalším subjektům údajně zodpovědným za migrační krizi (více k tématu subjektivity a identity dále viz kap. 3.4; k problematice prázdného signifikantu dále viz kap. 3.6).

3.4 Nemožnost společnosti a formování sociálních identit

Laclau v první polovině 80. let formuloval tezi o „nemožnosti společnosti“, kterou dále společně s Chantal Mouffe rozvinul v knize *Hegemonie a socialistická strategie*. Na základě této teze nelze společnost nahlížet jako uzavřenou strukturu, společnost není ustavena na žádném objektivně daném „základu“. Představa společnosti jako celku vzniká skrze vymezení k tomu, čím není: „Společnost nikdy nedokáže být plně společností, protože je v ní všechno proniknuto jejími mezemi, jež jí zabraňují, aby se ustavila jako objektivní realita,“ (Laclau a Mouffe, 2014, ©2001, s. 153).

K tomu, aby mohla společnost vzniknout, musí se identifikovat s něčím, co vyjadřuje její celistvost. Tato představa celistvosti (identity, řádu) však vyvstává pouze v momentě, kdy je něčím blokována, kdy nemůže plně dosáhnout své identity. Jak uvádí Nonhoff (2007a, s. 10), „společenský řád se může ustanovit pouze na základě antagonistického rozporu se svým vnějším, zároveň je to tento zlom, který znemožňuje (protože něco uzavírá), aby se společnost ustavila“.

Jinými slovy, společnost je myslitelná pouze v momentě, kdy je vymezena vůči konstitutivní negativitě, tomu, co k společnosti nenáleží, co společnost potenciálně ohrožuje (např. chaos, barbarství, terorismus, extremismus). Neexistující celistvost společnosti je reprezentována skrze produkci prázdných signifikantů. To, jaké prvky jsou artikulovány do ekvivalenčního řetězce, jehož imaginární jednotu prázdný signifikant reprezentuje, je výsledkem politických bojů (srov. Nonhoff, 2017, s. 88–89; Laclau, 2015, ©1993, s. 28).

Veškeré sociální identity jsou z hlediska postfoundationalistické teorie diskurzu kontingentními konstrukty, produkty artikulační praxe. Neexistuje žádná prediskurzivní kategorie subjektu. K utváření identit dochází skrze identifikaci se *subjektovými pozicemi* (a *subjektovými rolemi*), které jsou konstruovány v rámci historicky konstituovaných diskurzů (Laclau a Mouffe, 2014, ©2001, s. 140).

V souladu s lacanovskou psychoanalýzou pojmají Laclau a Mouffe subjekt jako fundamentálně rozštěpený, subjekt se nemůže „stát sám sebou“ (Jorgensen a Phillips,

2002, s. 42–43; Nonhoff, 2017, s. 82–87). Samotná přítomnost antagonistického Druhého brání zaplnění tohoto nedostatku, představuje překážku, ontologickou konstelaci, která (analogicky k tezi o „nemožnosti společnosti“) znemožňuje rozvinutí pozitivní identity. Zároveň přítomnost antagonistického Druhého utváří samotnou podmínku možnosti konstituování sociální identity: „Bez hranic, jejichž prostřednictvím by byla konstruována (nedialektická) negativita, bychom měli jenom do nekonečna se rozprostírající difference, kterým by chyběly systematické hranice, což by učinilo každou diferenční identitu nemožnou“ (Laclau, 2013, ©2012, s. 87).

Laclau ve svém pozdějším díle dále rozvíjí teorii politického subjektu, který vzniká v situaci dislokace sociální struktury (Laclau, 2015, ©1990, s. 31). Moment dislokace lze stručně vysvětlit jako zkušenost absence nebo nedostatku, ke které dojde ve chvíli, kdy je narušena kontinuita stávajícího sociálního řádu, kdy určitá událost nebo krize nemůže být reprezentována v rámci stávajícího diskurzivního řádu. K dislokační události dochází ve chvíli, kdy subjekt neví, jak dále pokračovat, jaká pravidla sledovat nebo jak pokračovat v dosavadních rutinních praktikách. V důsledku dislokační události dochází k vzniku „trhliny“, nedostatku, zpochybnění dosavadních identit. Aby subjekt tento nedostatek zaplnil, identifikuje se s novými diskurzemi, novými subjektovými pozicemi (Howarth, 2004, s. 261; Howarth, 2013, s. 161–162). Typickým příkladem dislokace je válka, moment subjektivně, resp. kolektivně vnímaného vnějšího ohrožení (např. migrační krize, v kontextu české „národovecké“ pravice se může jednat například i o nově artikulované nároky sudetských Němců), kdy přítomnost antagonického Druhého naruší stávající status quo. Taková situace přivádí subjekty k novým způsobům jednání, racionalizace a vytváření představ o nadále situaci, k tvorbě mýtů, které „nabízí nový způsob čtení dané situace“ (Howarth, 2013, s. 163).

Moment dislokace však není možné chápat jako situaci, kdy je možná jakákoliv změna sociálního řádu. Moment dislokace je spíše možné pojmout jako (dočasné) rozšíření sféry možného v rámci přetrvávající relativní strukturovanosti (Laclau, 2015, ©1990, s. 31).

3.5 Hegemonie

„[V návaznosti na Laclauovu teorii] obnáší konstrukce jakékoli diskurzivní struktury rozhodnutí na poli nerozhodnutelnosti. K tomu, aby za těchto okolností mohlo být přijato nějaké rozhodnutí, musí být potlačeny ostatní možné alternativy. To znamená, že instituce sociální identity je vždy mocenským aktem.“
(Howarth, 2013, s. 193)

Koncept *hegemonie* Ernesto Laclau a Chantal Mouffe (2014, ©2001) přebírají (v upravené podobě) od italského neomarxisty Antonia Gramsciho. V Gramsciho pojetí můžeme hegemonii chápat jako politické a morálně-intelektuální vůdcovství hegemonní síly (státu, třídy, hnutí atd.). Pokud koncept hegemonie nahlížíme optikou postfoundationalistické teorie diskurzu, hegemonizace spočívá v postavení diskurzivních prvků do určitého specifického vztahu vůči sobě, v reartikulaci nebo ustavení nových klíčových významů a identit (Andersen, 2003, s. 56).

Diskurz je vždy konstruován v hegemonických bojích. Ve zjednodušeném pojetí můžeme hegemonii chápat jako „částečnou fixaci vztahů mezi označujícím a označovaným“ (Laclau, 2015, ©1993, s. 28). Hegemonie je vztahem, kdy se „partikulární stává univerzálním označujícím“ (Laclau, 2018, ©2005, s. 70). Ke vzniku hegemonického vztahu dochází ve chvíli, kdy se určitý signifikant stává označujícím určité celistvosti, kolektivní identity, která ve skutečnosti nemá žádnou pozitivní podstatu, jednoty, která chybí (srov. Laclau, 2015, ©1994, s. 72).

Z tohoto pohledu je diskurz výsledkem sérií politických rozhodnutí, byť se nejedná o centralizovanou či vůbec dopředu racionálně kalkulovanou rozhodnutí. Artikulace, které nabídnou věrohodné čtení minulých, současných a budoucích událostí a zaujmou, se pak stávají hegemonními (Torfing, 2005, s. 15). Hegemonní artikulace, pokud uspějí, se stanou *sedimentovanými*¹⁰, vytvoří sedimentovanou formu „objektivitu“ (Marchart, 2007, s. 139). Takový diskurz zůstává hegemonním do té doby, než dojde k jeho zásadnímu narušení. K tomu dochází, je-li vystaven novým událostem, které nedokáže vysvětlit, reprezentovat nebo jinak integrovat (viz také dislokace popsána výše v kap. 3.4). V

---

¹⁰ Pojmem „sedimentace“ Ernesto Laclau rozumí stav, kdy dojde k zapomenutí původu daného uspořádání (Hansen a Sonnichsen, 2014, s. 260). Sedimentace společnosti však není nikdy úplná. Opakem sedimentace je „reaktivace“, návrat k výchozímu bodu uspořádání (Marttila, 2015).

případě takových „trhlin“ se otevírá prostor k dalším bojům o ustavení nového hegemonního diskurzu (Torfing, 2005, s. 16). Marchart shrnuje model politické artikulace, jehož výsledkem je hegemonický vztah:

„Politické diskurzy operují skrze artikulaci diferenčních pozic do ekvivalenčního řetězce, jehož překerní jednota je přechodně stabilizována skrze vyhrazení jeho prvků vůči negujícímu Vnějšku, který je ztotožňován s všeobecným stavem nedostatku. Tento Vnějšek musí být reprezentován vně diskurzu. To se děje dvojitým způsobem: na jednu stranu je systémovost diskurzivního systému reprezentována signifikantem, který vyčnívá ze řetězce signifikantů a pod podmínkou svého rozsáhlého vyprázdnění má zahrnující a sjednocující funkci (prázdný signifikant). Na druhou je rovněž skrze přiřazování signifikantů nedostatku a krize artikulován konstitutivní vnějšek diskurzu, kterému může být připisována role na zkušenosti dislokace. Protagonistickému řetězci ekvivalenci je pak v rámci diskurzu přiřazen antagonistický řetězec ‚nepřátelských signifikantů‘. Některé z ekvivalenčních vztahů, které vznikly tímto způsobem, se mohou v okamžik, kdy budou prostoupeny dalším (nebo více) antagonismem, znovu přetransformovat v difference.“ (Marchart, 2017, s. 62–63).

K hegemonickým bojům dochází podle Laclaua (2018, ©2005) ve dvojitým kontextu: demokracie a populismu. V kontextu ideální demokracie se nachází rozličné politické arény, přičemž v každé z nich může nezávisle na sobě (a v omezené míře) docházet k hegemonickým bojům. Populistické scénáře se naopak vyznačují tím, že slučují celou řadu jednotlivých arén v jednu jedinou všezahrnující dimenzi vymezenou jednou antagonistickou hranicí (např. „český lid“ versus „proněmecké zkorumpované elity“) (Nonhoff, 2007a, s. 13–14).

V samotném Laclauově díle prochází pojetí hegemonie určitým vývojem. Podle Davida Howartha (2015, s. 7–8) je v Laclauově díle možné vyčlenit nejméně tři modely hegemonie. Tyto modely jsou dále rozvíjeny a s mírnými odlišnostmi interpretovány autory, kteří na Laclauovo dílo navazují (e.g. Nonhoff, 2007b; Marchart, 2017). V rámci této práce bude využíván model hegemonie, rozvinutý v pozdějším Laclauově díle, který tento autor představuje po částečné kritice svého díla, zejména ze strany slovinského

filosofa Žižeka (e.g. Laclau, 2018, ©2005, viz také Howarth, 2004, s. 260; Howarth, 2015b, s. 11; viz také výše citované shrnutí modelu politické artikulace Marchart, 2017).

3.6. Laclauova teorie populismu a vznik lidového subjektu

Ernesto Laclau ve své knize *On Populism* (2018, ©2005) představuje teorii populismu, která je založena na tezi ontologické priority sociálních a politických praktik před aktérem. Tím se kriticky vymezuje vůči souboru současných teorií populismu, které jsou založeny na primátu politického aktéra, *lidového subjektu* („popular subject“). Tento subjekt, kterým je v řadě populistických hnutí typicky kolektivní identita vystupující jako „utlačovaná většina“ nebo „lid“ („the people“), není podle Laclaua (2015, ©2005, s. 153; 2018, ©2005, s. 224) předem danou, objektivní entitou, nýbrž kolektivním aktérem, jehož kulturní nebo politická identita je výsledkem artikulační praxe, resp. populismu jako takového. Zároveň populistické hnutí není podle Laclaua (2015, ©2005, s. 153) populistickým z hlediska určitého politického obsahu, který komunikuje, nýbrž z hlediska partikulární logiky artikulace tohoto obsahu.

Základní jednotkou analýzy populistických hnutí a politického protestu není sociální skupina, nýbrž *sociopolitický požadavek* (Laclau, 2015, ©2005, s. 154). Jednota určité skupiny, politického hnutí vyvstává jako výsledek agregace množiny sociálních požadavků, které mohou mít podobu sedimentovaných sociálních praktik (vzorů interakcí, jednání). Povaha těchto požadavků předpokládá existenci asymetrie mezi komunitou jako celkem a utlačovanou minoritou, resp. skupinou outsiderů (*populus x plebs*).

Na počátku populistického hnutí podle Laclaua (2015, ©2005, s. 154; 2018, ©2005, s. 72–77) vždy stojí *požadavek* („demand“), který není možné samostatně uspokojit. Tento požadavek (odpovídající původně anglickému významu „request“) je posléze adresován vyšší instanci (např. komunálním politikům, vládě, ve smyslu anglického „claim“). V případě, že je požadavků na autority směřováno více a nedochází k jejich uspokojení, může v částech dané společnosti převládnout frustrace a nesplněné požadavky mohou být navzdory dosavadní nesouvislosti artikulovány do ekvivalenčního řetězce. Z plurality jednotlivých navzájem nesouvisejících požadavků se stává jednotný agregát, jehož jednota spočívá v negativním vymezení vůči instanci, které je přiřčena odpovědnost za zažitou frustraci. Společnost je v populistickém diskurzu rozdělena na dva nesouměřitelné tábory: elitu držící moc a podřízený „lid“.

Jednota daného lidového subjektu / protestního hnutí je pak vyjádřena jedním partikulárním požadavkem (např. „Islám tady nechceme“, „Ne Sudetákům“), který přebírá roli univerzálního označujícího (Marchart, 2017, s. 61; viz prázdný signifikant kap. 3.3). Předpokladem vzniku populismu je expanze ekvivalenční logiky na úkor logiky difference (Laclau, 2018, ©2005, s. 78).

4 Metody sběru dat a metody analýzy

4.1 Metody sběru dat a zdroje dat

4.1.1 „Nevtíravé metody“ sběru dat: dokumenty, fotografie a videa

Hlavní zdroj dat v rámci tohoto dizertačního výzkumu představují tištěné a online dokumenty. Dokumenty jsou typem přirozených dat (tedy dat, která primárně nevznikla k účelům daného výzkumu, resp. vznikla bez interakce badatele), která mají textovou podobu (Salheiser, 2014, s. 813). V rámci této dizertační práce jsou využity dokumenty v českém, německém, popř. i v anglickém jazyce. S ohledem na výzkumné cíle jsou v této práci jako zdroj dat využity různé typy dokumentů pocházející jak z extremistických, tak institucionálních a dalších typů zdrojů. Část dokumentů byla získána online (včetně využití internetového archivu), zbývající část v archivech, v knihovnách nebo prostřednictvím jiných zdrojů. Jedná se především o následující zdroje a typy dokumentů:

- **Oficiální analýzy a zprávy o extremismu vydávané příslušnými úřady, parlamentní interpelace.** Jedná se především o materiály vydávané v České republice Ministerstvem vnitra a Bezpečnostní a informační službou a v Německu Spolkovým úřadem pro ochranu ústavy (Bundesamt für Verfassungsschutz), popř. vybranými zemskými úřady pro ochranu ústavy. Zejména se jedná o výroční zprávy o extremismu, které vydává MVČR od roku 1998 (zpětně za rok 1997), či výroční zprávy BIS.¹¹ V německém prostředí se pak jedná o výroční zprávy o extremismu vydávané BfV (tzv. „Verfassungsschutzbericht“) či jednotlivými zemskými úřady. V německém prostředí dále představují důležitý zdroj informací o současné extrémní pravici parlamentní interpelace¹² či zprávy parlamentních vyšetřovacích komisí v kauze Nationalsozialistischer Untergrund (e.g. Deutscher Bundestag, 2013).
- **Dokumenty shrnující výsledky voleb** – v českém prostředí se jedná o data Českého statistického úřadu, zveřejněná na serveru www.volby.cz, v Německu výsledky voleb zveřejňuje Bundeswahlleiter.

---

¹¹ tyto zprávy jsou dostupné online, starší zprávy MVČR týkající se problematiky politického extremismu byly autorce poskytnuty prof. JUDr. PhDr. Miroslavem Marešem, Ph.D.

¹² Velká část těchto interpelací je podávána ve Spolkovém sněmu nebo v jednotlivých zemských sněmech poslanci za *Die Linke* či *Bündnis 90/Die Grüne*.

- **Stenozáznamy** přístupné na webu Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR (pro potřeby této dizertační práce byly využity především záznamy projevů členů Poslaneckého klubu SPR-RSČ v České národní radě v roce 1992 a v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR v období 1993–1998)
- **Dokumenty a zprávy vydávané občanskými hnutími a neziskovými organizacemi**, které se zaměřují na kampaně proti rasismu a osvětovou činnost. Jedná se pak zejména o zprávy a analýzy vydané německým Institutem pro informace a dokumentace (Institut für Information und Dokumentation e.V.) se sídlem v Berlíně, který provozuje zpravodajský a publicistický server Blick nach Rechts, či Antifašistickým dokumentačním a informačním střediskem a.i.d.a. v Mnichově (Antifaschistische Informations-, Dokumentations- und Archivstelle München e.V.).
- **Německá i česká tištěná i online média.** K rešerši českojazyčného tisku autorka této dizertační práce využila Mediální archiv Newton, který nabízí digitalizovaný obsah vybraných českých deníků a periodik od počátku 90. let 20. století. Archiv rovněž nabízí přepisy vybraných rozhlasových a televizních pořadů a archiv českých online médií.
- **Výzkumy veřejného mínění, sociologické studie.** Autorka této práce odkazuje na výsledky šetření prováděné Centrem pro výzkum veřejného mínění. V německém prostředí představují cenný zdroj informací tzv. „Mitte Studie“ (Decker, Kiess a Brähler, 2016) či publikace statistického úřadu (Statistisches Bundesamt).
- **Rozsudky českých i německých soudů.** Zejména pak rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. února 2010, kterým byla rozpuštěna Dělnická strana (NSS, 2010).
- **Oficiální a interní tištěné dokumenty vydané českými a německými extrémně pravicovými stranami a dalšími registrovanými nebo neregistrovanými extrémně pravicovými organizacemi.** Jedná se především o programy těchto stran, stranické noviny a časopisy (*Týdeník Republika; Národní politika; Dělnické listy; Hlas mládeže; Deutsche Stimme; Der Republikaner; Nation Europa; Der Aktivist*), fanziny (české i německé) a další periodika, letáky, plakáty a jiné dokumenty. Část těchto dokumentů je dostupná v digitalizované podobě prostřednictvím webových stránek nebo internetového archivu www.archive.org (dále jen „internetový archiv“). Část archivních dokumentů v německém jazyce pochází z antifašistického archivu Apabiz e.V. v Berlíně, z archivu subkultur Archiv der Jugendkulturen e.V. v Berlíně a z archivu spolku Antifaschistisches Bildungsforum Rheinland v Düsseldorfu. Další materiály byly poskytnuty autorce

spolupracovníky Die Emil Julius Gumbel Forschungsstelle Antisemitismus und Rechtsextremismus v Postupimi. Oficiální tiskoviny českých extrémně pravicových stran jsou zčásti k dispozici v Národní knihovně v Praze. Vybrané materiály v českém jazyce (jako např. volební plakáty SPR-RSČ) jsou k dispozici i v digitalizované formě na serveru *Badatelna.eu*. Některé dokumenty jako ziny byly autorce poskytnuty z osobního archivu Mgr. Jana Charváta, Ph.D., z Institutu politologických studií FSV UK.

- **Online zdroje extrémní pravice** – webové stránky českých a německých extrémně pravicových stran, registrovaných a neregistrovaných organizací, extrémně pravicové blogy, profily na sociálních sítích apod. Významná část online zdrojů byla zpřístupněna pomocí internetového archivu.

- **Autografie a memoáry** představitelů extrémně pravicových stran, memoáry a literatura faktu bývalých nebo stávajících extrémně pravicových aktivistů a další primární literatura (e.g. Sládek, 1992; Shönhuber, 1996; Cerqueirová a Zítková, 1999; Hasselbach a Bonegel, 2001, ©1993; Apfel, 2017; Vávra, 2017; Vandas a Zbela, 2018; Weißgerber, 2020).

Jako doplňující zdroj dat byly využity **fotografie** ze shromáždění extrémní pravice v České republice a v Německu, které jsou k dispozici v archivu Apabiz e.V. v Berlíně, dále fotografie pořízené autorkou dizertační práce či další obrazový materiál přístupný online (popř. prostřednictvím internetového archivu). Zejména v poslední části dizertační práce věnované období po roce 2010 autorka využívala jako zdroje dat i uveřejněné **videozáznamy** z protestních shromáždění či nahrávky projevů a rozhovorů.

4.1.2 Pozorování v terénu

Další zvolenou metodou sběru dat bylo zúčastněné pozorování na demonstracích a protestních shromážděních extrémně pravicových stran a hnutí s mezinárodní účastí. V záměru dizertační práce bylo původně plánováno provedení zúčastněných pozorování na demonstracích a protestních shromážděních v České republice a v Německu, přičemž bylo pozorování nakonec omezeno pouze na Českou republiku. Hlavním důvodem, proč se autorka této dizertační práce rozhodla od zúčastněného pozorování v Německu ustoupit, byla obava o vlastní bezpečnost, související se zvýšenou mírou útoků na novináře a ideové oponenty ze strany německé extrémní pravice v posledních letech (viz kap. 8.1.6).

Americký sociolog Raymond L. Gold představil ve svém článku z roku 1958 typologii čtyř základních rolí výzkumníka v terénním výzkumu. Jedná se o role výzkumníka jako *pozorovatele*, *pozorovatele jako účastníka*, *účastníka jako pozorovatele* a *úplného účastníka*. Z hlediska interpretativistické kritiky pozitivismu je však ostré dělení mezi zúčastněným a nezúčastněným pozorováním, resp. dělením role badatele jako účastníka nebo pozorovatele považováno za překonané. Jednak se jedná o zpochybnění představy výzkumníka jako skutečně „objektivního“ pozorovatele (viz argument, že každé poznání je ve skutečnosti „teoreticky zatížené“). Interpretativisté poukazují na to, že pouhá přítomnost výzkumníka v terénu může ovlivnit jednání zkoumaných, proto může být provedení skutečně nezúčastněného pozorování obtížné (Blatter, Langer a Wagemann, 2018, s. 105).

Blatter, Langer a Wagemann (2018, s. 104–105) v tomto smyslu navrhují nahlížet rozlišení mezi tzv. nezúčastněným a zúčastněným pozorováním spíše jako škálu s tím, že většina pozorování zahrnuje určitou míru účasti výzkumníka. Při zvážení role autorky této dizertační práce v terénním výzkumu byla zohledněna specifika protestních shromáždění extrémní pravice a s tím související bezpečnostní rizika, legální a etické aspekty. Jedná se zejména o následující aspekty:

- 1) Extrémně pravicové organizace hlásají ideologii, která popírá základní principy demokratického uspořádání a ústavou dané rovnosti práv a svobod. Během projevů řečníků na demonstracích organizovaných nebo spoluorganizovaných extrémní pravice opakovaně dochází k porušení zákona.
- 2) Protestní shromáždění s účastí extrémní pravice probíhají za účasti bezpečnostních složek, často jsou přítomni i novináři a protidemonstranti. Z tohoto důvodu musí výzkumník zvážit, v jaké roli vystupuje nejen vůči zkoumaným subjektům, ale i vůči policii a veřejnosti.
- 3) Demonstrace s účastí extrémní pravice mohou vyústit v násilné střety s policií nebo protidemonstranty. V těchto případech je vhodné učinit taková opatření, aby badatel nebyl bezpečnostními složkami zaměněn s aktéry nepokojů.

Na základě výše uvedeného byla autorkou zvolena taková role, aby účastníkům shromáždění, policejním složkám i dalším zúčastněným bylo srozumitelné, že není aktivní účastnicí shromáždění, nýbrž pozorovatelkou. Tuto roli komunikovala jak

vizuálně (diktafon v ruce, zápisník, fotoaparát na krku, v případě potřeby také oranžová vesta), tak způsobem pohybu v prostoru (stála na okraji davu, často v hloučku novinářů nebo v blízkosti přítomných policistů). V průběhu zúčastněných pozorování byla badatelka opakovaně účastníky protestů či jinými přítomnými zaměňována za novinářku, v případě, že byla oslovena, odhalila svoji identitu výzkumnice. Seznam navštívených manifestací viz Tab. 1.¹³

Během protestních shromáždění byly pořizovány fotografie a nahrávány projevy na diktafon (nahrávky bohužel nebyly ve všech případech srozumitelné). Během manifestací byla zaznamenávána následující data:

- počet účastníků (odhad)
- průběh manifestace, chování protestujících
- jména řečníků (pokud bylo možné zaznamenat)
- symbolika, hesla nebo transparenty používané účastníky manifestace
- počty případných zahraničních účastníků.

---

¹³ Autorka práce v rámci jiného výzkumu v období 2015–2016 rovněž navštívila přes dvě desítky protiislámských a protiuprchlických demonstrací.

TAB. 1 SEZNAM NAVŠTÍVENÝCH MANIFESTACÍ

Datum	Místo	Organizátor	Odhadovaný počet zúčastněných osob
21. 2. 2015	Praha	DSSS	50
1. 5. 2015	Brno	DSSS	200
26. 6. 2015	Brno	DSSS	> 500
18. 7. 2015	Praha	ND + SPD	> 1000
8. 8. 2015	Praha	DSSS (přítomna ND a L'SNS)	200
15. 8. 2015	Praha	ND (přítomni zástupci polského hnutí Falanga)	500
17. 11. 2015	Praha	DSSS	200
17. 11. 2015	Praha	ND	1000
25. 1. 2016	Drážďany	Pegida	5000(?)
6. 2. 2016	Praha	ND + ZNKaBZ	500
1. 5. 2016	Praha	ND	150
26. 3. 2016	Praha	ND	250
17. 11. 2017	Praha	DSSS (přítomna L'SNS)	< 100
1. 5. 2018	Plzeň	DSSS + ND	< 100

4.1.3 Interview

V rámci výzkumného záměru bylo jako jedna z metod sběru dat zvoleno polostrukturované interview s bývalými členy a představiteli zkoumaných politických stran, případně s dalšími bývalými významnými představiteli české nebo německé extrémní pravice. Provedení interview bylo naplánováno až do posledních fází výzkumu. Toto načasování umožnilo autorce zahrnout do interview i tematické okruhy a otázky, které se profilují až v pozdější fázi výzkumu. Intencí autorky bylo rovněž přistoupit k informátorům až s určitým stupněm informovanosti a povědomím o zkoumaném tématu. Tato strategie byla zvolena pro posílení kredibility výzkumnice před informátory, kteří mohou být potenciálně vůči sociálně vědním výzkumníkům nedůvěřiví (srov. Blatter, Langer a Wagemann, 2018, s. 52).

Vybraní informátoři byli nejdříve osloveni s žádostí o poskytnutí interview v rozsahu 10–15 otázek v českém nebo německém jazyce. Vzhledem k naléhavé epidemiologické situaci od jara 2020 byla většina vytipovaných respondentů oslovena s žádostí o uskutečnění rozhovoru online. V případě technických nebo jiných problémů byli informátoři požádáni o zodpovězení otázek alespoň formou open-ended dotazníku.

Vytipování informátorů nejdříve probíhalo na základě strategie tzv. „purposive sample“ (Lynch, 2013, s. 41; Bernard, Wutich a Ryan, 2017, s. 41). Osloveny byly veřejně známé osobnosti, o kterých je známo, že extrémně pravicové hnutí opustili (v německém prostředí se používá pojem „Aussteiger“). Autorka se rovněž rozhodla oslovit bývalé, v současnosti politicky neaktivní, představitele *Národní strany*.

Bohužel pouze u malé části vytipovaných respondentů bylo možné získat kontaktní e-mailovou adresu.¹⁴ Z osmi oslovených souhlasili s uskutečněním rozhovoru jeden bývalý člen NS a bývalá členka SPR-RSČ. Oba informátoři souhlasili s uveřejněním svého jména a byli obeznámeni se svými právy poskytnuté informace zpětně stáhnout.

---

¹⁴ Organizace EXIT Deutschland kontakty běžně nezprostředkovává. Kontaktování informátorů přes recepci zaměstnavatele, přes hromadný firemní e-mail či telefon zaměstnavatele apod. bylo z etických důvodů vyloučeno.

4.2 Kvalitativní analýza pomocí kódování

Kódování představuje jednu z nejčastěji užívaných metod analýzy dat. Uplatňuje se jak v kvalitativním, tak v kvantitativním výzkumu. V rámci této dizertace byly uplatněny dvě odlišné strategie kódování – induktivní (inspirovaná metodologií zakotvené teorie) a deduktivní. V případě diskurzivní analýzy byl aplikován deduktivní postup, kdy byla na základě operacionalizace teorie tzv. Essex School vytvořena tabulka základních *teoretických metakódů* (e.g. Martilla, 2015, s. 124–138; podrobněji viz níže kap. 4.3). Tyto metakódy byly dále rozvinuty, revidovány nebo doplněny v procesu samotné analýzy.

V případě kvalitativní analýzy zbývajících sémantického materiálu (interview, novinové články, fotografie...) byl postup při vytváření kódovacího slovníku induktivní („data-driven“), kdy byla analýza zahájena *otevřeným kódováním* (tvorba deskriptivních kódů a *in-vivo* kódů, které jsou přímou citací z dat). Po revizi kódů následovalo druhé kolo kódování, spočívající ve sloučení konceptů do širších kategorií (srov. Strübling, 2014, s. 465–469; Hájek, 2014, s. 69–73).

4.3 Operacionalizace diskurzivní teorie Ernesta Laclaua a Chantal Mouffe

4.3.1 „Metodologický deficit“ diskurzivní analýzy tzv. Essex School a jeho možná řešení

V případě diskurzivní teorie Ernesta Laclaua a Chantal Mouffe nelze hovořit o propracovaném metodologickém návodu, jak přistupovat k analýze diskurzu. Pakliže hovoříme o diskurzivní analýze jako o kombinaci teorií a metod, spočívá těžiště tohoto přístupu především v samotné teorii diskurzu. Řada komentátorů (e.g. Glynos a Howarth, 2007, s. 6; Marttila, 2019a, s. 2) v posledních letech upozorňovala na problém „metodologického deficitu“ teorie diskurzu Laclaua a Mouffe, přičemž právě absence jakýchkoliv metodologických postupů komplikuje uplatnění teorie ve výzkumné praxi. Řešením tohoto „metodologického deficitu“ se doposud zabývalo několik autorů, z nichž někteří nabídli vlastní propracované metodologické přístupy. Patří mezi ně například „analýza hegemonických strategií“ (neboli analýza diskurzivní predominance) německého filozofa Martina Nonhoffa (2007b; 2019) nebo tzv. „logics approach“ britských politologů Janose Glynose a Davida Horwartha (2007; 2019), kde se autoři

zabývají logikou retrodukce. Rakouský filozof Oliver Marchart (2013; 2017) naopak nabízí příklady toho, jakým způsobem se dá operacionalizovat Laclauova teorie populismu při výzkumu sociálních hnutí. Jedním z autorů, kteří se pokusili napravit zmíněný „metodologický deficit“ diskurzivní analýzy tzv. Essex School, je i německý sociolog Thomas Marttila (2015; 2016; 2019b), který podrobně rozpracoval metodologický postup synchronní i diachronní analýzy diskurzu. Další z možných alternativ řešení „metodologického deficitu“ spočívá v uplatnění kvantitativních metod (např. metody rozvinuté v rámci korpusové lingvistiky) (e.g. Hartz, 2019; Matissek a Shopper, 2019).

Jako výchozí bod metodologické rozvahy této dizertační práce je otázka, na jaké rovině je zvolený problém zkoumán a jaké soubory dat jsou k dispozici. Řada doposud publikovaných prací vycházejících z teorie diskurzu Ernesta Laclaua a Chantal Mouffe se věnuje popisu a vysvětlení průběhu významných historických událostí a změn na makro- či mesorovině.¹⁵ Autoři těchto prací operacionalizují teorii na základní koncepty (ekvivalence, difference, antagonismus, dislokace...), přičemž následně postupují deduktivně, kdy za pomoci těchto konceptů, neboli „optikou tzv. Essex School“, vykládají průběh a logiku daných sociálních změn.

Diachronní i synchronní analýzy diskurzů na mikrorovině, jejichž cílem je odhalit a popsat drobné diskurzivní nuance, pak vyžadují systematictější metodologický postup (zejména, pokud je analyzován rozsáhlý soubor dat), například pomocí metody teoretického kódování, navržené Thomasem Marttilou (2015; 2016).

Analytický záběr tohoto dizertačního výzkumu se dotýká více úrovní zkoumaného problému. Analýza se na makro- či mesorovině zaměřuje na stopování hegemonních změn v diskurzech české a německé extrémní pravice. Dále je provedena podrobná analýza artikulací německého prvku v diskurzech vybraných českých extrémně pravicových stran.

Operacionalizace diskurzivní teorie tzv. Essex School a zvolený metodologický postup analýzy diskurzu v této práci je inspirován metodologickými postupy navrženými v rámci projektu „postfoundationalistické diskurzivní analýzy“ německým sociologem

---

¹⁵ Jedná se např. o vybrané případové studie publikované ve sborníku *Discourse theory and political analysis: identities, hegemonies, and social change* (Howarth, Norval a Stavrakakis (eds.), 2000); totéž platí např. i pro Laclauovu analýzu perónismu (Laclau, 2018, ©2005, s. 214–221).

Thomasem Marttilou (2015; 2016) a „minimalistickým modelem“ analýzy navrženým Oliverem Marchartem (2017) (podrobněji níže viz kap. 4.3.2).

4.3.2 Zdroje metodologické inspirace: „minimalistický model“ Olivera Marcharta (2017) a „postfoundationalistická diskurzivní analýza“ Tomase Marttily (2015; 2016)

„Minimalistický model“ analýzy politického diskurzu Olivera Marcharta (2017) vychází z výše zmiňovaného Marchartova modelu politické artikulace (tento model je citován v kap. 4.3.2), který čerpá z pozdějšího Laclauova díla a z Laclauovy teorie vzniku lidového subjektu (Laclau, 2018, ©2005; viz také kap. 3.6). Tento model a metoda jsou podle Marcharta (2017, s. 62) široce aplikovatelné ve výzkumu protestních diskurzů a výzkumech zaměřených na zkoumání identity lidového subjektu / protestního hnutí. Tím se nabízí i její uplatnění pro analýzu diskurzů extrémní pravice, které typicky vykazují specifika diskurzů s převažující ekvivalenční logikou (viz kap. 3.6). Předmětem analýzy v modelu Olivera Marcharta (2017, s. 64–69) jsou tři navzájem související struktury relačních vztahů:

- a) Struktura požadavků. Ta má podle Marcharta v každém protestním diskurzu centrální roli. Identita protestující skupiny/hnutí vyvstává z relativně nestálé konstelace navzájem konkurujících požadavků, kdy každý artikulovaný požadavek vůči sobě dosahuje různého významu a váhy. Jeden z požadavků může převzít roli prázdného signifikantu (viz kap. 3.3), který vstoupí do role označujícího celého systému požadavků.
- b) Struktura subjektivních pozic. Předmětem analýzy jsou pak relativně nestálé konstelace subjektivních pozic protagonistického řetězce, jejichž imaginární jednota vzniká provoláváním společného „*my*“ versus „*oni*“.
- c) Struktury kontrarity (vnější negativita). Konstelace signifikantů, které jsou v antagonistické pozici vůči požadavkům, subjektivním pozicím atd. artikulovaným do protagonistického řetězce. Jedná se o řetězce „nepřátelských“ signifikantů, které brání napravení pocitovaného nedostatku, situace dislokace.

Marttila (2015; 2016, s. 124–138) operacionalizuje postfoundationalistickou teorii diskurzu do systému teoreticko-empirických kódů, pomocí kterých lze identifikovat opakující se vzorce a jejich případné změny v čase. Předmětem analýzy jsou pak:

- a) Typy vztahu mezi diskurzivními prvky: *diference*, *ekvivalence*, *reprezentace* a vztah *kontrarity*, který může mít formu *antagonismu*, *disociace* nebo *nesouměřitelnosti* (podrobněji viz výše kap. 3.2).
- b) „Identity“, které diskurzivní prvky nabývají ve vztahu k jiným prvkům (kdo nebo co představuje „protagonisty“, kdo nebo co představuje antagonistického Druhého atd.). Marttila navrhuje celkem 12 heuristicky odvozených kategorií analýzy, týkajících se hodnot, subjektivity a jednání.¹⁶ Tyto kategorie jsou koncipovány binárně – mají negativní nebo pozitivní konotace.
- c) *Diskurzivní režimy* neboli relativně stálé systémy recipročních vztahů mezi diskurzem na straně jedné a jeho materializací ve formě subjektivních rolí (viz kap. 4.3.2) a institucí na straně druhé. Ke změně diskurzivních režimů dochází podle Marttily (2015, s. 21) v momentu, kdy dojde k restrukturalizaci diskurzu, který podněcuje samotnou existenci daného režimu. Tedy do momentu, kdy daný diskurz přestane být reprodukován skrze artikulační praktiky sociálních subjektů.

Marttila (2015; 2016) rozlišuje dvě základní strategie analýzy diskurzu – *diachronní* a *synchronní*. Zatímco se synchronní analýza zaměřuje na strukturální uspořádání a materiální podmínky relativně stabilních diskurzů, diachronní analýza je zaměřena na studium historických procesů „sedimentace“ a „reaktivace“ (viz. pozn. 9 v kap. 3.5), skrze které dochází k formování a transformaci diskurzů. Součástí diachronní analýzy je porovnání strukturálních odlišností mezi původním „zpochybněným“ („contested“) a novým „alternujícím“ („contesting“) diskurzem (Marttila, 2016, s. 142). V případě, že diachronní analýza poukazuje na vznik nových antagonismů, dochází k „populizaci“ diskurzu. Opačný trend nasvědčuje diskurzivní změně směrem k „pluralizaci diskurzu“ (Marttila, 2015, s. 143; srov. Laclau, 2018, ©2005, s. 88).

Každý z výše načrtnutých modelů je vhodný k jiným výzkumným cílům. Zatímco „minimalistický model“ Olivera Marcharta nabízí jednoduchou cestu ke zmapování základních kontur politického diskurzu (viz Marchart, 2017, s. 62–63) a způsobu, jakým v artikulační praxi daného hnutí nebo strany dochází k formování subjektu „lidu“, model Tomase Marttily je vhodný k mikroanalýze veškerých typů diskurzů a jejich změn. Druhý

---

¹⁶ Hodnoty: *etické ideály* nebo „hodnoty“ – idealizovaný stav bytí, jehož naplnění je narušeno přítomností vnější negativity vs. *Antagonističtí druzí*. Kategorie subjektivity: *protagonisté/opONENTI*, *pomocníci*, *iniciátoři*, *příjemci*. Aktivity: *jednání*, *interakce* a procesy spojující aktivity subjektů a institucí, *objekty jednání*, *zdroje*, *strategie* (Marttila, 2015, s. 20).

ze zmiňovaných přístupů umožňuje prozkoumat, jakým způsobem je jakýkoliv libovolný prvek artikulován v diskurzu a jak se jeho identita utváří ve vztahu k dalším prvkům systému.

Vzhledem k tomu, že oba přístupy přímo vychází teorie diskurzu Laclaua a Mouffe, jsou navzájem komplementární.¹⁷ Oba jsou s určitými úpravami uplatněny v různých etapách tohoto dizertačního výzkumu (podrobněji viz následující kapitola).

4.3.3 Metodologický postup analýzy diskurzu a kódovací schémata

Analýza diskurzu je v rámci této dizertační práce rozdělena na dvě etapy: základní analýzu a hloubkovou analýzu.

Základní analýza je zaměřena na rekonstrukci zjednodušených modelů politické artikulace (resp. základních kontur struktury politického diskurzu) u každé jednotlivé politické strany, která byla vymezena jako objekt analýzy. K analýze bylo využito zjednodušeného kódovacího schématu (viz Tab. 2), sestaveného dle modelu operacionalizace diskurzivní teorie tzv. Essex School Olivera Marcharta (2017; viz kap. 4.3.2). Ke každému z těchto kódů byly během prvního kola kódování vytvořeny specifikující podkódy. Během druhého kola kódování byly vybrané kódy sloučeny, případně revidovány. V následném kroku byly skrze rekonstrukci vztahů mezi jednotlivými prvky načrtnuty zjednodušené modely politické artikulace, resp. základní kontury politických diskurzů zkoumaných stran.

Vzhledem k rozsahu dizertačního projektu vycházela první etapa analýzy z omezeného korpusu dat – především z programových dokumentů, letáků, pozvánek na veřejná shromáždění a dalších materiálů – a byla podepřena o sekundární literaturu. Při sestavování korpusu brala autorka v potaz, že artikulované cíle a požadavky každé strany nebo hnutí dosahují různého významu a váhy, což se odráží i ve způsobu jejich prezentace a komunikace (srov. Marchart, 2017, s. 64–65).

---

¹⁷ Marttila narozdíl od Marcharta pracuje s pojmem „uzlový bod“, kterým je však míněna funkce „prázdného signifikantu“ (srov. Marttila, 2015, s. 6).

TAB. 2 KÓDOVACÍ SCHÉMA ZÁKLADNÍ ANALÝZY

Zkratka hlavního kódu	Název kódu	Upřesnění kódu	Příklady specifikujících podkódů
P	protagonisté („My“)	Jaké jsou subjektové pozice protagonistického řetězce?	P – SPR-RSČ P – „Poctiví lidé“ P – Češi
Cp	hlavní cíle a požadavky protagonistů	Jaké hlavní cíle a požadavky mají protagonisté („My“)?	Cp – nové volby Cp – revize smlouvy z roku 1992 Cp – vystoupení z EU
O	opONENTI („Oni“)	Jaké jsou subjektové pozice opONENTSKÉHO řetězce?	O – Helmut Kohl O – Václav Havel O – sudetskí Němci
Co	hlavní cíle a požadavky opONENTŮ, ideologie opONENTŮ	Jaké hlavní cíle a požadavky jsou přisuzovány „opONENTŮM“?	Co – zrušení „Benešových dekretů“ Co – vstup do NATO Co – německá hegemonie Co – liberalismus

Druhá etapa analýzy (pod pracovním názvem „hloubková analýza“) se dotýká pouze diskurzů vybraných českých extrémně pravicových stran. V této etapě analýzy se autorka zaměřila na to, jakým způsobem je v diskurzech daných stran artikulován německý prvek („Německo“, „Němci“, „sudetskí Němci“) ve vztahu k dalším prvkům, případně jak se tyto artikulace proměňují v čase.

V rámci hloubkové analýzy bylo využito rozšířené schéma heuristicky vytvořených teoretických kódů (viz Tab. 3), které je komplementární s kódovacím schématem základní analýzy. Korpuse analýzy pak zahrnoval širokou škálu dostupných dat (podrobně viz Tab. 4), jako autorské články publikované na webu či ve stranickém tisku, programová prohlášení, rozhovory, projevy atd., které obsahovaly výrazy „Němec“ nebo „Německo“, případně se jinak tematicky dotýkaly Němců, Německa či sudetských Němců. Postup analýzy byl obdobný jako u základní analýzy: na základě předem připraveného souboru teoretických kódů byly během prvního kola kódování vytvořeny specifikující podkódy. Během druhého kola kódování byly vybrané kódy sloučeny, případně revidovány. V následném kroku byly skrze rekonstrukci vztahů mezi

jednotlivými prvky rekonstruovány jednotlivé diskurzy. Posledním krokem byla identifikace případných „hegemonních aktů“, které vedly k nastolení nového hegemonního diskurzu, a jejich zasazení v sociálněpolitickém kontextu.

TAB. 3 KÓDOVACÍ SCHÉMA HLOUBKOVÉ ANALÝZY

Zkratka kódu	Název kódu	Upřesnění kódu	Příklady kódování
P	protagonisté („My“)	Jaké jsou subjektové pozice protagonistického řetězce?	P – SPR-RSČ P – „Poctiví lidé“ P – Češi
O	opONENTI („Oni“)	Jaké jsou subjektové pozice oponentského řetězce?	O – Václav Havel O – EU
No	Němci jako oponenti	Kdo reprezentuje Němce/Německo? Kdo nebo co jsou Němci?	No – Helmut Kohl No – sudetští Němci
Np	Němci jako protagonisté „My“ nebo jako „spojenci“	Kdo reprezentuje Němce/Německo? Kdo nebo co jsou Němci?	Np – NPD Np – evropský národ
Cp	hlavní cíle a požadavky protagonistů	Jaké hlavní cíle a požadavky mají protagonisté („My“)?	Cp – ne Česko--německé deklaraci Cp – ne zrušení Benešových dekretů
Co	hlavní cíle a požadavky oponentů	Jaké hlavní cíle a požadavky jsou přisuzovány „oponentům“?	Co – splacení dluhu Němcům za podporu Co – zničení národních států
Cn	cíle a požadavky Němců	Jaké hlavní cíle a požadavky jsou připisovány Němcům?	Cn – germanizace Cn – zrušení „Benešových dekretů“
Sp	strategie a aktivity protagonistů	Jaké strategie a aktivity využívají protagonisté („My“) k dosažení svých cílů?	Sp – demonstrace
So	strategie a aktivity oponentů	Jaké aktivity a strategie jsou připisovány oponentům?	So – omlouvání se Němcům So – omezování svobody slova

Sn	strategie a aktivity Němců	Jaké aktivity a strategie jsou připisovány Němcům?	Sn – žaloby Sn – podplácení českých politiků
Ep	etické ideály, atributy a hodnoty protagonistů	Jaké atributy, hodnoty a etické ideály jsou připisovány protagonistům „My“?	Ep – národní hrdost Ep – Němcům nelze odpustit
Eo	etické ideály, atributy a hodnoty spojenců Němců	Jaké atributy, hodnoty a etické ideály jsou připisovány oponentům?	Eo – kolaborace Eo – vlastizrada
En	etické ideály, atributy a hodnoty Němců	Jaké atributy, hodnoty a etické ideály jsou připisovány Němcům?	En – kolektivní vina En – výbojnost

TAB. 4 KORPUS DAT PRO HLOUBKOVOU ANALÝZU

Název strany	Zdroje dat	Další zdroje
SPR-RSČ	<ul style="list-style-type: none"> • Výběr článků z týdeníku <i>Republika</i> (roč. 1990–2000) • Stenozáznamy z 8. schůze 2. volebního období Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR z 11.–14. 2. 1997 (před hlasováním o Česko-německé deklaraci) • Programové dokumenty • Publikace M. Sládka 	
NS	<ul style="list-style-type: none"> • Výběr článků dostupných v internetovém archivu • <i>Národní politika</i> • Programové dokumenty • Publikace P. Edelmannové 	
ND	<ul style="list-style-type: none"> • Výběr z článků na webu strany • Příspěvky na sociálních sítích • Programové dokumenty 	přepisy nahrávek projevů
DSSS	<ul style="list-style-type: none"> • Výběr článků z <i>Dělnických listů</i>, popř. přílohy <i>Hlasu mládeže</i> (roč. 2010–2019) • Výběr článků z webu DSSS a Dělnické mládeže (včetně přepisů projevů) • Programové dokumenty • Příspěvky na sociálních sítích 	přepisy nahrávek projevů
DS	<ul style="list-style-type: none"> • Výběr článků z <i>Dělnických listů</i>, popř. přílohy <i>Hlasu mládeže</i> (roč. 2003–2009) • Výběr článků z archivovaného webu DS a Dělnické mládeže (včetně přepisů projevů) 	

4.4 Specifikace výzkumných otázek, postup analýzy a struktura analytické části

Specifikace výzkumných otázek:

1. Jaké cíle a požadavky si stanovují jednotlivé politické strany? Vůči komu nebo proti komu je vznášejí? Jaké jsou základní kontury diskurzů českých a německých extrémně pravicových stran? (viz kódovací schéma základní analýzy Tab. 2)
2. Jakým způsobem byly v diskurzech českých stran extrémní pravice artikulovány prvky „Německo“, „Němci“, příp. „sudetskí Němci“? (viz kódovací schéma hloubkové analýzy Tab. 3)
3. Mezi kterými německými a českými extrémně pravicovými stranami došlo v období mezi lety 1989 a 2019 k navázání kontaktu, případně zahájení spolupráce? Byla-li spolupráce navázána, jak dlouho a jakým způsobem probíhala, jakou měla formu, co bylo jejím předmětem a jaké měla výstupy? Kdo byli hlavní individuální aktéři, případně místní organizace, které se podílely na rozvoji spolupráce? Jaká byla jejich role?
4. Vykazují diskurzy jednotlivých českých a německých extrémně pravicových stran nějaké podobnosti? Podobají se způsoby, kterými artikulují některé prvky? Jaké jsou mezi nimi rozdíly?
5. Došlo ve sledovaném období k proměně politického diskurzu některé z vybraných českých extrémně pravicových stran? Nastaly výrazné změny artikulací německého prvku? Je možné identifikovat původ kontra-hegemonních sil? Jaká je role neregistrovaných organizací extrémní pravice a neonacistického hnutí jako případných kontra-hegemonních sil?
6. Došlo ve sledovaném období k proměně diskurzů některé z vybraných německých extrémně pravicových stran? Je možné identifikovat původ kontra-hegemonních sil?
7. Lze na pozadí těchto změn vysvětlit vznik nebo zánik konkrétní spolupráce mezi vybranými českými a německými extrémně pravicovými stranami?

Design výzkumu probíhá cyklicky, přičemž jednotlivé fáze se opakovaly:

1. Vymezení předmětu výzkumu (Které politické strany budou zkoumány? Co je dále relevantní pro zodpovězení výzkumných otázek?), specifikace výzkumných cílů a výzkumných otázek.

2. Sběr a analýza informací o bezprostředním kontextu vývoje jednotlivých politických stran, analýza kontextu vývoje extrémní pravice v Česku a v Německu, širšího sociopolitického kontextu vývoje česko-německých vztahů.
3. Analýza česko-německých vztahů v programu a v kampaních jednotlivých extrémně pravicových stran a jejich zasazení do širšího kontextu vývoje česko-německých vztahů.
4. Analýza politických diskurzů českých a německých extrémně pravicových stran s využitím minimalistického modelu analýzy diskurzů politických hnutí Olivera Marcharta (2017, viz kap. 4.3.2). Rekonstrukce modelů politické artikulace u jednotlivých stran vymezených v bodě 1, popis jejich případné proměny diskurzů v čase.
5. Mikroanalýza artikulací německého prvku v projevech představitelů českých stran extrémní pravice. Rekonstrukce diskurzů českých pravicově extremistických stran o Němcích a Německu. Analýza se zaměřila na to, jakým způsobem je německý prvek v diskurzech daných stran artikulován ve vztahu k dalším prvkům systému, případně, jak a za jakých okolností se tyto artikulace proměňují v čase, odkud případně pochází tyto „alternující“ („contesting“) diskurzy (Martilla, 2016, s. 142).
6. Popis vývoje, kontextu, aktérů, forem, obsahu a výstupů spolupráce jednotlivých českých a německých extrémně pravicových stran od roku 1989 do roku 2019. Objasnění logiky těchto vztahů a jejich dynamiky na základě předchozí analýzy diskurzivních struktur.

5 Extremismus, pravicový extremismus

5.1 Teorie extremismu a militantní demokracie v ČR a v SRN

Pojem „extremismus“ vychází z kombinace latinského slova „extremus“ („nejzazší“) a řeckého „trema“ („štěpení“ nebo „zlom“). Navzdory dřívějšímu užití v jiných významech se „extremismus“ jako souhrnné označení politických sil na koncích pravo-levicového spektra objevuje až ve 20. století (Backes a Jesse, 1993, s. 37). Jednu z prvních ucelených koncepcí politického extremismu přinesl v 50. letech 20. století americký politolog Seymour M. Lipset (1959). Podle Lipseta je možné klasifikovat extremistické ideologie a uskupení podle stejného vzoru jako ty demokratické – tedy jako levicové, pravicové a středové. Lipset ve své práci rozlišuje fašismus od pravicového konzervativního (nerevolučního) extremismu, který spojuje s vyššími třídami, od extrémní levice, kterou spojuje především s nižšími sociálními třídami. V jeho pojetí představuje fašismus hnutí střední třídy reprezentující protest proti kapitalismu na jedné a socialismu na druhé straně (Lipset, 1959, s. 349).¹⁸

Pojetí extremismu jako označení ideologií a politických sil, které jsou v opozici vůči demokracii, se záhy ujalo i v západní Evropě, především pak v SRN, kde se pojem „extremismus“ začal objevovat v akademických textech již od 2. poloviny 60. let (Backes a Jesse, 1993, s. 38).

Od roku 1974 začal ve svých zprávách používat pojem „extremismus“ německý Spolkový úřad na ochranu ústavy (Bundesamt für Verfassungsschutz). Autoři předchozích výročních zpráv tohoto úřadu používali méně jednoznačný pojem „radikalismus“ (Backes a Jesse, 1993, s. 38; Jaschke, 1994, s. 24). Uvedení pojmu „extremismus“ do diskurzu německých orgánů státní moci je nutné, jak podotýká politolog Hans-Gerd Jaschke (1994, s. 25), chápat na pozadí výkladu ústavního řádu SRN jako „militantní demokracie“¹⁹, která se musí aktivně bránit vůči ústavnímu řádu nepřátelskému („verfassungfeindlich“) úsilí „extremistů“ z levé i pravé části politického spektra. Tato „obrana“ může nabývat

---

¹⁸ Lipset dělí pravici a levice na základě funkce a vztahu daných politických sil k jednotlivým společenským třídám. Toto dělení je na konci 20. století považováno za překonané (srov. Bobbio, 1996).

¹⁹ V anglickém překladu „militant democracy“ (Loewenstein, 1937a, 1937b). Slovní spojení „militantní demokracie“ je v rámci tohoto textu používáno jako synonymum německého pojmu „wehrhafte Demokratie“ (doslovně: „obranyschopná demokracie“) nebo „streitbare Demokratie“ (doslovně „bojeschopná demokracie“)

různých forem a používat různých nástrojů (legislativní nástroje, nasazení bezpečnostních služeb, vzdělávání a prevence, bezpečnostní prověrky, ...) a mělo by k ní dojít ještě předtím, než nepřátelé dosáhnou naplnění svých cílů a hrozeb (Mareš a Výborný, 2013, s. 15).

Za základní odbornou práci pojednávající o tématu militantní demokracie je považován dvoudílný článek Karla Loewensteina (1937a, 1937b) *Militant Democracy and Fundamental Rights*. Loewenstein obhajuje zavádění opatření v demokratických státech s cílem obrany proti fašismu (který není chápán jako forma politické ideologie, ale primárně jako politická technika k dosažení moci) a pojednává o úspěšné i neúspěšné praxi evropských států v aktivní obraně proti extremistickým silám.

Zatímco obrana demokracie má v českém kontextu historické kořeny už v období první republiky²⁰ a dále dochází k jejímu rozvoji po roce 1989, v německém kontextu se prosazuje především v poválečném období (e.g. Mareš a Výborný, 2013; k militantní demokracii v meziválečném období v Československu také Loewenstein, 1937b). Důraz na uplatnění principů militantní demokracie byl v SRN motivován především historickou zkušeností rozpadu Výmarské republiky (Backes a Jesse, 1993, s. 407).

Základní zákon SRN z 23. května 1949 (dále ZZ) obsahuje celou řadu předpisů zaměřených na obranu demokracie před protidemokratickými silami. Jedná se např. o pozbytí práv v případě jejich zneužití k boji proti svobodnému demokratickému zřízení (čl. 18 ZZ), zákaz spolků, jejichž činnost je zaměřena proti ústavnímu řádu či proti myšlence smíření národů (čl. 9. ods. 2 ZZ), nebo zákaz politických stran usilujících o poškození nebo odstranění svobodného demokratického zřízení nebo trvání SRN (čl. 21, ods. 2 ZZ).

Samotný výklad militantní demokracie v Německu, tedy toho, co je chápáno jako klíčové principy „svobodného demokratického zřízení“, se opírá především o ustanovení uvedená v rozsudcích Spolkového ústavního soudu z let 1952 a 1956, kterými byly zakázány *Sozialistische Reichspartei* (SRP, více viz kap. 8.1.1) a *Kommunistische Partei Deutschlands*. Jako základní principy svobodného demokratického uspořádání byly v rozsudku o zákazu SRP z roku 1952 uvedeny:

---

²⁰ Viz např. Zákon č. 50/1923 Sb., na ochranu republiky, nebo Zákon č. 201/1933 Sb., o zastavování činnosti a o rozpouštění politických stran, ve znění pozdějších předpisů.

„Svobodné demokratické zřízení představuje takové uspořádání, které vylučuje vládu násilí a svévole a které představuje ústavní systém vlády založený na sebeurčení lidu na základě vůle stávající většiny, svobody a rovnosti. K základním principům takového řádu náleží přinejmenším: úcta v ZZ specifikovaným lidským právům, především pak práva osob na život a svobodný rozvoj, suverenita lidu, dělba moci, odpovědnost vlády, zákonnost státní správy, nezávislost soudů, princip plurality stran, rovnost příležitostí pro všechny politické strany s právem v mezích ústavy na tvorbu a výkon opozice.“
(Bundesverfassungsgericht, 1952, cit. podle Stöss, 2010, s. 12)

Z hlediska tohoto výkladu je pak německými správními orgány chápáno jako „extremistické“ takové úsilí, které je zacíleno proti svobodnému demokratickému uspořádání, proti bezpečnosti SRN nebo určité spolkové země nebo které narušuje výkon jejich ústavních orgánů (Stöss, 2010, s. 13).

Z konceptu militantní demokracie vychází i tzv. „teorie extremismu“ (která rovněž výrazně čerpá z „teorie totalitarismu“), která se v SRN rozvíjí od konce 80. let a v současnosti představuje jeden z hlavních proudů výzkumu extremismu v Německu. Tento směr je zastoupen především politology Eckhardem Jessem a Uwe Backesem (Backes a Jesse, 1993; Backes a Jesse, 2005; Jesse, 2015) či Arminem Pfahl-Traugherem (2000; 2008).

Backes a Jesse (1993, s. 40) definují extremismus jako „souhrnné označení různých forem politického úsilí a smýšlení, pro které je příznačné odmítnutí demokratického ústavního státu a jeho základních pravidel a hodnot“. Pro označení určité síly jako „extremistické“ pak není definující její zařazení na pravo-levém spektru, ale její protidemokratický charakter, odmítavá nebo nepřátelská pozice vůči svobodnému demokratickému zřízení či pozice odporující trvání a bezpečnosti SRN nebo určité spolkové země (Stöss, 2010, s. 13). Předmětem výzkumné tradice teorie extremismu je především hledání strukturálních podobností mezi jednotlivými extremistickými proudy (Jesse, 2015).

TAB. 5 CHARAKTERISTIKA PRAVICOVÉHO EXTREMISMU DLE SPOLKOVÉHO ÚŘADU PRO OCHRANU ÚSTAVY

„Způsob myšlení extrémní pravice je formován skrze nacionalismus, xenofobii, rasismus, antisemitismus a nepřátelský postoj vůči demokracii. Příslušnost k určitému etniku, národu nebo rase podle tohoto pojetí rozhoduje o hodnotě člověka. Pravicoví extremisté podrývají těmto kritériím rovněž lidská a občanská práva a stojí tak v fundamentální opozici proti svobodnému demokratickému zřízení.“ (BfV, 2020, s. 46)

Zatímco podle Backese a Jesseho (1993, s. 40) například komunisté požadují rozšíření principu rovnosti na úkor individuálních svobod a anarchisté považují jakoukoli formu státnosti za represivní, pro pravicový extremismus je pak příznačné popírání základních principů rovnosti (srov. Tab. 5 a 6). Vedle levicového a pravicového extremismu zahrnují Backes a Jesse ve svých novějších publikacích i další kategorie, například náboženský fundamentalismus (Backes a Jesse, 2005). V posledních letech v SRN sílí i fenomén takzvaného *Reichsbürgerbewegung*, které představuje heterogenní proud vymezující se skrze odmítnutí legitimacy, suverenity a stávajícího právního řádu SRN. Tento proud je zčásti možné přiřadit k extrémní pravici (srov. BfV, 2020, s. 102–103).

K tradici teorie extremismu lze podle Casa Muddeho (1996, s. 241) zařadit i další evropské autory, zejména pak italského politologa Giovanniho Sartoriho. Sartori (2005, ©1976, s. 117) nazývá antisystémovými takové strany, které „podrývají legitimitu režimu“, proti němuž se vymezují.

Na práci teoretiků extremismu, zejména pak Jesseho a Backese, odkazuje od 90. let 20. století i řada českých politologů (e.g. Mareš, 2003; Mareš, 2005b; Bastl et. al, 2011; Danics, 2014). Z teorie extremismu a konceptu militantní demokracie rovněž vychází i pracovní definice extremismu Ministerstva vnitra ČR (viz Tab. 6). Podobně jako v SRN, i v ČR se výklad militantní demokracie opírá o vymezení základních demokratických ústavních principů. Jako extremistické je pak chápáno takové úsilí, které na tyto principy útočí. Za extremistické lze rovněž považovat takové aktivity, které působí destruktivně proti stávajícímu demokratickému politicko-ekonomickému systému. Podobně jako v Německu je v České republice pojem „extremismus“ pojmem používaným ve správní praxi, nikoliv právním termínem.

TAB. 6 DEFINICE EXTREMISMU DLE MINISTERSTVA VNITRA ČR

„Pojmem **extremismus** jsou označovány vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku. Mezi tyto principy patří:

- úcta k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 Ústavy),
- svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát (čl. 1 Ústavy),
- nezměnitelnost podstatných náležitostí demokratického právního státu (čl. 9 odst. 2 Ústavy),
- svrchovanost lidu (čl. 2 Ústavy),
- volná soutěž politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů (čl. 5 Ústavy),
- ochrana menšin při rozhodování většiny (čl. 6 Ústavy),
- svoboda a rovnost lidí v důstojnosti a právech, nezadatelnost, nezczizitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost základních práv a svobod bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního a sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení (čl. 1, čl. 3 Listiny základních práv a svobod).

Extremistické postoje jsou způsobilé přejít v aktivity, které působí, ať již přímo nebo v dlouhodobém důsledku, destruktivně na stávající demokratický politicko-ekonomický systém, tj. snaží se nahradit demokratický systém systémem nedemokratickým (totalitním nebo autoritářským režimem, diktaturou, anarchií).“

(Odbor bezpečnostní politiky, 2010)

5.2 Kritika teorie extremismu a alternativní pojmy a definice

Již od 80. let 20. století se zejména v Německu stává teorie extremismu předmětem kritiky ze strany představitelů politických stran a hnutí, sociologů, politologů, historiků i kulturních antropologů. Tato diskuze má několik úrovní. Jednak se například jedná o uvažování o využití konkrétních nástrojů militantní demokracie a samotné praxe orgánů státní moci. Na dalších úrovních se jedná o debatu o přínosu a adekvátnosti využití pojmu „extremismus“ v sociálních vědách (např. se jedná o otázky, do jaké míry je adekvátní dichotomické pojetí „demokracie“ vs. „extremismus“). Kritika teorie extremismu na akademické rovině však nutně neústí ve zpochybnění významu nástrojů militantní demokracie a samotné ochrany demokracie před protidemokratickými silami.

Podle jedné z těchto kritik teorie extremismu operuje s modelem, který představuje extremismus jako okrajový jev, jasně oddělitelný od demokratického „středu“. Kritika tohoto modelu odkazuje na empirické studie dokazující, že například rasismus, antisemitismus a protidemokratické tendence nejsou příznačné pouze pro okrajové skupiny, nýbrž že vznikají v samém (politickém) středu společnosti a jsou přítomny i u vysokého podílu voličů demokratických stran (e.g. Decker et. al., 2016).

Jedna z častých námitek vůči teorii extremismu je ta, že její zastánci mají tendenci srovnávat „nesrovnatelné“, klást rovnítko mezi extrémní pravici a levici (ale i třeba tak odlišné myšlenkové proudy jako anarchismus a marxismus-leninismus) jakožto síly, které útočí na základní principy svobodného demokratického uspořádání, aniž by byl zohledněn kontext vzniku, ideologie a cíle konkrétních stran a hnutí (srov. Butterwege, 2010, s. 36; Stöss, 2015). Podle Richarda Stösse (2015) je „označení ‚extrémní‘ (příp. ‚extremistický‘) zároveň vyprázdňené a mnohoznačné. Je otevřené interpretacím a může být „následně také zneužito“. Butterwege (2010) teorii extremismu vyčítá její „státocentrismus“. Extremismus je z hlediska teorie extremismu vymezen k ústavnímu státu jako jeho antiteze. Tato úzká „fixovanost“ teorie extremismu na stát pak podle kritiků vede k opomenutí některých témat a politických sil, které se třeba nejeví natolik ohrožující vůči ústavnímu státu, ale jsou ve svém principu protidemokratické.

Část kritiků teorie extremismu využití pojmu „extrémní pravice“ v akademickém diskurzu odmítá a pracuje s jinými, příbuznými pojmy – např. „nenávisť zaměřená vůči skupinám lidí“ („Gruppenbezogene Menschenfeindlichkeit“). Jiní autoři odmítají pouze snahy o srovnávání extrémní levice a pravice a pracují s termínem „pravicový extremismus“ jako s označením samostatné politické ideologie, která se vyznačuje

jedním či více pozitivně definovanými rysy. V německém prostředí lze zmínit zejména autory, kteří vychází z kritické teorie (e.g. Dudek, Jatschke, 1984; Jatschke, 1994; Stöss, 2000; 2007; 2010; 2015). Jednu z hojně citovaných definic pravicového extremismu nabízí Jatschke (1994, s. 31):

„[Pravicový extremismus představuje] souhrn pozic, činností a způsobů jednání, ať už organizovaných či nikoli, které vychází z rasově nebo etnicky podmíněné sociální nerovnosti, požadují etnickou homogenitu národů, odmítají princip rovnosti v deklaracích lidských práv, zdůrazňují přednost společenství před jednotlivcem, podřízení občana zájmu státu, odmítají pluralismus hodnot liberální demokracie a usilují o zvrácení procesů demokratizace.“

Mimo německý kontext debaty o teorii extremismu lze zmínit i některé definice extrémní pravice významných autorů, jako je americký politolog Cas Mudde či italský politolog Piero Ignazi.

Cas Mudde v roce 1995 srovnal 26 definic pravicového extremismu uvedených v odborné literatuře. V celém analyzovaném korpusu identifikoval 58 unikátních znaků, které byly zmíněny alespoň jednou. Více než polovina autorů uváděla následující charakteristiky: nacionalismus, rasismus, xenofobii, (důraz na) silný stát a protidemokratický charakter/orientaci (Mudde, 1995, In: Mudde, 1996, s. 229). Ve svých pozdějších pracích pak Mudde (2007, s. 23) definuje extrémní pravici jako kombinaci nativismu²¹, autoritářství a antidemokratické orientace.

Ignazi (2003, s. 30–34) při vymezení extrémně pravicové stranické rodiny odkazuje na dva aspekty: prvním z nich je umístění dané strany na politickém spektru, druhým pak stranická ideologie. Při posuzování druhého z kritérií Ignazi navrhuje určení, zda se daná strana odkazuje k některé z intelektuálních tradic extrémní pravice. Strany, které se odkazují k fašismu, označuje Ignazi za takzvané „tradiční“ strany extrémní pravice. Strany na pravém okraji politického spektra, které nemají přímý vztah k fašismu, avšak vykazují antisystémovou orientaci, nazývá „postindustriálními“ stranami extrémní pravice.

---

²¹ Nativismus představuje ideologii založenou na představě, že státy by měly být tvořeny výhradně příslušníky původních nebo domorodých skupin (příslušníky daného „národa“) (Mudde, 2007, s. 22).

V anglickojazyčné a starší německojazyčné odborné literatuře se rovněž setkáváme s pojmem „politický radikalismus“. Mudde (2007) dále navrhuje termín „populistická radikální pravice“ jako označení stranické rodiny, jejíž ideologie je tvořena kombinací tří základních prvků: nativismu, autoritářství a populismu. V německém kontextu je termín „politický radikalismus“ v současnosti ojediněle používán jako synonymum pro „extremismus“, případně jako označení pro politické síly na okraji pravolevého spektra, které se ještě pohybují v mezích respektujících demokratické ústavní zřízení a jejichž základní pravidla a hodnoty nelze označit za „protisystémové“, resp. odporující základním principům svobodného demokratického uspořádání (Jaschke, 2006, s. 17). V americkém kontextu je termín „pravicový radikalismus“ („right-wing radicalism“) používán pro označení ultranacionalistických a ultrakonzervativních sil (např. Pat Buchanan, historicky mccarthismus) (Mudde, 1996, s. 231; Ignazi, 2003, s. 28). V českém jazyce jsou v odborné literatuře rovněž užívány pojmy „krajní pravice“ a „ultrapravice“ jako souhrnné označení skupin „sahajících od ultrakonzervativního nacionalismu, přes pravicový populismus až k neofašismu a neonacismu“ (Charvát, 2007, s. 18; srov. také Mareš, 2003). Autorka této práce vychází z pojmu „krajní pravice“ jako zastřešujícího pojmu, který zahrnuje pojem „extrémní pravice“, jeho vymezení je však širší a vágnější (srov. Charvát, 2007, s. 17-18).

5.3 Extremismus jako prázdný signifikant. Proč v sociálních vědách nadále hovořit o extremismu?

Pojednání o extremismu optikou postfoundationalistické teorie diskurzu je možné zahájit (na první pohled) radikální tezí: Extremismus představuje v řadě demokratických zemí konstitutivní negativitu, samotné meze, a tak i podmínku možnosti ustavení demokratické společnosti.

Z hlediska diskurzivní teorie je demokratická společnost myslitelná pouze tehdy, je-li vymezena vůči tomu, co k ní nenáleží, co blokuje její plné rozvinutí (srov. Nonhoff, 2017; viz také kap. 3.4). Právě tuto funkci konstitutivního vnějšku plní nejen v diskurzech vlád a politických stran, institucí výkonné moci, ale i v diskurzech občanské společnosti extremismus (srov. Marchart, 2017, s. 62–63). Extremismus v těchto diskurzech samozřejmě nepředstavuje jediný signifikant hrozby a nedostatku, má však prominentní roli. Slouží jako prázdný signifikant vyjadřující překerní jednotu široké škály sil, které do

ideálu demokratické společnosti nenáleží. Extremismus představuje samotnou podmínku vzniku demokratické společnosti, tato role je však kontingentní, není výsledkem nutnosti. Funkci konstitutivní negativity může v diskurzech o demokracii zaujímat v obdobném smyslu například i terorismus, náboženský fundamentalismus, *Ancien régime*, v době studené války Sovětský svaz apod.

Jak poznamenává Cas Mudde (1996, s. 228), politický extremismus představuje jak odborný, tak značně politizovaný pojem. Právě tato „politizovanost“ je jedním z hlavních argumentů kritiky. Butterwege (2010) a další kritici z německého prostředí označují extremismus za „Kampfbegriff“ (bojovný termín), který je navíc nejednoznačný a obsahově vyprázdněný (Stöss, 2015). Podle Jana Charváta (2007, s. 12) „extremismus neoznačuje žádnou pevně danou politickou ideologii nebo doktrínu. [...] Extremismus je dynamickým jevem, přičemž to, co bylo za extrémní považováno v minulosti, můžeme dnes vnímat jako normální a naopak.“

Kritizovaná „politizovanost“ politického extremismu nabývá optikou postfoundationalistické teorie diskurzu zcela nových rozměrů. Lze vůbec označit dotyčný předmět výzkumu adekvátním pojmem, který by nebyl „politizovaný“? Autorka této dizertační práce nesouhlasí se stanoviskem, že je vhodné nebo dokonce nutné pojmy „extremismus“, potažmo „extrémní pravice“ z akademického, respektive veřejného diskurzu vyloučit. Tato pozice je opřena o níže uvedené argumenty:

Argument první: Pokud se každá společnost konstituuje antagonisticky (Laclau a Mouffe, 2014, ©2001, s. 153; Nonhoff, 2007a, s. 10; viz kap. 3.4) a pokud přestaneme hovořit o extremismu (potažmo pravicovém extremismu), nezaujme nutně obdobnou funkci jiný, neméně „politizovaný“ pojem? Extremismus je z hlediska postfoundationalistické teorie diskurzu produkt politické artikulace a výsledek hegemonických bojů. Extremismus je z principu dynamickým jevem, stejně jako se od Velké francouzské revoluce například proměňuje pojetí toho, co znamená „demokracie“. Rozšíří-li se nebo zúží v důsledku hegemonických bojů pojetí demokracie, změní se i vymezení toho, co se nachází za její hranicí, co ji ohrožuje a vůči čemu se vymezuje (ať už mluvíme o politickém extremismu či o jiných pojmech).

Argument druhý: Z hlediska postfoundationalistické epistemologie představuje hledání jakéhokoliv pojmu, který by skutečně vyjádřil objektivně danou „podstatu“ nebo pravdu o zkoumaném problému, cíl, který je iluzorní. Ať už charakterizujeme NPD jako stranu „extrémně pravicovou“, stranu „neofašistickou“ nebo stranu „rasistickou“, vždy se bude

jednat o formu artikulace, která může být „objektivní“ ve smyslu transparentnosti a srozumitelnosti daného výzkumu, odvolání se k široce sdíleným konsenzům o povaze těchto jevů, ale nikoliv z hlediska „objektivně nalezitelné pravdy“ (podrobněji k epistemologickým východiskům viz kap. 2).

5.4 Pracovní (minimální) definice pravicového extremismu

V kapitole 5.3 byla nastíněna diskurzivní povaha extremismu (jakož i všech zástupných termínů), který v řadě politických diskurzů současných demokracií slouží jako prázdný signifikant reprezentující jednotu (části) řetězce signifikantů, které tvoří meze dané demokratické společnosti (srov. Laclau a Mouffe, 2014, ©2001, s. 153; Nonhoff, 2007a, s. 10; kap. 3.4). Extremismus tak představuje konstitutivní negativitu, vůči které se formuje prekérní jednota ekvivalenčního řetězce hodnot, cílů a požadavků, subjektivních pozic dané demokratické společnosti. To, jaké signifikanty (organizace, hnutí, tiskoviny, ...) budou pod extremismus přiřazeny, kde se nachází hranice mezi demokracií a extremismem, je výsledkem hegemonických bojů.

Extrémní pravice z hlediska postfoundationalistické teorie diskurzu představuje neméně „politizovaný“ pojem. Podobně jako extremismus slouží v politických diskurzích jako prázdný signifikant reprezentující jednotu části spektra politických sil, které představují meze dané demokratické společnosti.

Jako výchozí kritérium minimální definice pravicového extremismu v této práci může být označena jeho protidemokratická orientace (srov. Backes a Jesse, 1993; Mudde, 1996; Ignazi, 2003). Jako jeden z hlavních znaků takové orientace můžeme označit antipluralismus ve smyslu odmítnutí „diverzifikace moci“, založené na pluralitě navzájem nezávislých a neexkluzivních skupin (Sartori, 2011, s. 24).

Rozhodující kritérium pro vymezení extrémní pravice od ostatních nedemokratických proudů pak spočívá v jeho pozicích k otázce lidské rovnosti (srov. Backes a Jesse, 1993; Bobbio, 1996). Podle Norberta Bobbia představuje rozdílné chápání, s kterým lidé přistupují k ideálu rovnosti, konstantní znak dělení na levici (egalitarismus) a pravici (proti rovnostářství) (Bobbio, 1996, s. 61). Extrémní pravice hlásá extrémní antiegalitarismus. Jako referenční bod zde autorka této práce navrhuje předpoklad uvedený v čl. 1 Všeobecné deklarace lidských práv z roku 1948, že lidé jsou svobodní a rovni v důstojnosti a ve svých právech. Pro extrémní pravici je příznačné programové

popírání či odmítání rovných práv a svobod skupin obyvatel, či jejich rovné hodnoty a důstojnosti.

6 Politické strany z hlediska německého práva

Status politických stran upravuje v německém právu článek 21 Základního zákona. Tento článek však sám o sobě nedefinuje kritéria, která politické strany odlišují od spolků. Na základě interpretace Spolkového ústavního soudu jsou pro status politické strany určující následující kritéria: jedná se o sdružení občanů, která disponují pevnou a stálou organizační strukturou, jejichž cílem je reprezentace a prosazení deklarovaných politických představ a cílů ve Spolkovém nebo Zemském sněmu (případně v Evropském parlamentu), přičemž tomuto cíli je kladena skutečná závažnost, tedy strana se skutečně účastní voleb a je organizačně a jinak schopna vykonávat typické stranické úkony (Verfassungsgericht cit. podle Merten, 2018, s. 59–60). Dle §2 odstavce 2 Zákona o politických stranách²² (dále PartG) ztrácí strana svůj status, pokud se po dobu šesti let neúčastní voleb do Spolkového či Zemského sněmu nebo pokud po dobu šesti let v řadě nepředloží účetní zprávu. Sdružení, která jsou aktivní pouze na komunální úrovni, status strany v souladu s PartG nemají.

Pro vymezení politické strany z hlediska německého práva není směrodatné, jaké politické cíle sleduje. Také strany, které sledují protiústavní cíle, resp. cíle zaměřené proti svobodnému demokratickému uspořádání (viz kap. 5 věnovaná extremismu), mohou formálně naplňovat kritéria politické strany (Merten, 2018, s. 60). Znamená to tedy, že strana může vzniknout, dojde-li k naplnění formálních kritérií bez ohledu na její ideové a programové zaměření (Staud, 2013).

V rámci německé ultrapravice existovala uskupení, která se označovala za politické strany, případně byla považována za politické strany i z hlediska Spolkového úřadu pro ochranu ústavy a dalších německých úřadů, ale dle důkladného prozkoumání Spolkovým ústavním soudem se o strany nejednalo (zcela konkrétně šlo o Freiheitliche Deutsche Arbeiterpartei a Nationale Liste). Jak tyto příklady naznačují, samotné sebeoznačení jako „Partei“ ještě neznamena, že subjekt splňuje všechny zákonem dané náležitosti a že může čerpat zvláštních privilegií a výhod (tzv. „Parteiprivileg“), které status politické strany přináší.

Prvním z těchto výhod je oprávnění podávat zemskou stranickou kandidátní listinu (Landesliste) k volbám do Spolkového sněmu. Politické strany, které dosáhly v posledních volbách do Evropského parlamentu nebo Spolkového sněmu alespoň 0,5 %

---

²² Gesetz über die politischen Parteien (Parteiengesetz) z 31. ledna 1994 (BGBl. I S. 149) v pozdějším znění.

platných hlasů nebo 1 % platných hlasů ve volbách do příslušného Zemského sněmu, mají dále v Německu dle §18 ods. 4 PartG nárok na státní finanční podporu.²³

Jednou z hlavních výhod, které status politické strany extrémně pravicovým organizacím přináší, je porovnatelně obtížnější řízení o jejich rozpuštění. Dle článku 21 odstavce 2 ZZ jsou protiústavní (ve smyslu „verfassungfeindlich“) takové strany, „jejichž cílem je nebo jejichž přívrženci usilují o narušení nebo rozvrácení svobodného demokratického zřízení nebo ohrožují existenci SRN“.

V červnu 2017 odsouhlasil spolkový sněm změnu ods. 21 ZZ a související úpravy umožňující vyloučení stran sledující cíle, které jsou v rozporu s principy svobodného demokratického uspořádání nebo které usilují o ohrožení existence SRN, ze státního financování a daňového zvýhodnění stran. Bezprostředním podnětem pro tuto změnu byl druhý neúspěšný pokus o zákaz NPD, kde sice soud shledal, že NPD sleduje cíle, které jsou protiústavní, má však malý potenciál k jejich realizaci (BfV, 2018b, s. 72; viz kap. 8.2.8). Před novelou mohla každá strana, která nebyla na základě ods. 21 čl. 2 ZZ zakázána, čerpat stejných práv a privilegií jako ostatní strany. Podle této nové právní úpravy (jedná se o ods. 21 čl. 4 ZZ) mohou být práva antisystémových stran oproti jiným stranám za určitých okolností omezena. Vyloučení ze státního financování je na dobu šesti let a týká se i přidružených organizací (Wissenschaftliche Dienste, 2017). O vyloučení ze státního financování nebo o protiústavní podstatě politické strany rozhoduje Spolkový ústavní soud. V případě spolků stačí pouze rozhodnutí Spolkového ministerstva vnitra nebo příslušného Zemského ministerstva vnitra (Mareš a Výborný, 2013).

V minulosti došlo prozatím pouze ke dvěma případům zákazu politických stran, a to v roce 1952 v případě Socialistické říšské strany (Sozialistische Reichspartei, SRP) (viz níže) a v roce 1956 v případě Komunistické strany Německa (Kommunistische Partei Deutschlands) (viz Mareš a Výborný, 2013; Stöss, 2000). Pokusy o zákaz se v minulosti týkaly i NPD, tyto budou podrobněji zmíněny níže v kap. 8.6. V červenci 2019 byl Spolkovou radou, Spolkovým sněmem a Spolkovou vládou podán návrh na vyloučení

---

²³ Výše podpory se jednak odvíjí od počtu získaných hlasů (0,83 euro ročně za každý získaný hlas, u prvních 4 mil. hlasů je to 1 euro za každý hlas), dále je zohledňována výše finančních darů a příspěvků členů dané strany (za každé euro získané formou příspěvků nebo darů připadá příspěvek ve výši 0,45 eur). Výše státní podpory nesmí dle §18 ods. 5 PartG přesáhnout výši vlastních ročních zisků konkrétní strany. Tento systém státního financování politických stran nahradil do roku 1992 platný systém příspěvků na volební náklady (BMI, 2020).

NPD ze státního financování stran a daňového zvýhodnění na základě trvajících protiústavních aktivit (BMI, 2019).

7 Kontext vývoje česko-německých vztahů po roce 1989

7.1 Česko-německé vztahy v 90. letech 20. století

7.1.1 Československo a Německo před sjednocením

Česká veřejnost se na začátku 90. let k otázce německého sjednocení nestavěla jednotně.²⁴ Jak uvádí Kučera (2018, s. 237), nastupující polistopadová politická garnitura však zaujímala k otázce sjednocení Německa souhlasné stanovisko. Potvrzením této pozice byla podle něj i první cesta nově zvoleného prezidenta v lednu 1990, kdy Václav Havel navštívil oba německé státy a symbolicky tak zdůraznil význam česko-německých vztahů v kontextu formující se zahraniční politiky nového státu (Rudé právo, 1990b).

Návštěva prezidenta Havla v obou německých státech vyvolala u části české veřejnosti souhlas i rozpačité reakce. Podobného přijetí se dočkala i Havlova první veřejná vyjádření k otázce sudetských Němců. V rozhovoru pro Československou televizi dne 23. 12. 1989, tedy krátce před svou inaugurací do úřadu prezidenta, Havel prohlásil:

„Já si myslím, že hranice Československa by se neměly měnit. Myslím si, že by se sem nikdo z odsunutých neměl vracet, ale myslím si, že jsme povinni se Němcům, kteří byli odsunuti po druhé světové válce, omluvit. Protože to byl akt velmi tvrdého zbavení několika miliónů lidí jejich domovů a bylo to vlastně zlo, které bylo odplatou za předchozí zlo.“ (Rudé právo, 1990a)

Dne 15. března 1990 navštívil Prahu prezident SRN Richard von Weinsäcker. Státní návštěva, která se uskutečnila k výročí německé invaze do českých zemí, měla symbolizovat nový začátek česko-německých vztahů. Následně se 18. března v NDR konaly první svobodné volby do Sněmovny lidu. Výsledkem voleb, kterých se zúčastnilo

---

²⁴ Podle průzkumu provedeného Ústavem pro výzkum veřejného mínění, který se uskutečnil na konci ledna a začátkem února 1990 a kterého se účastnilo 770 československých občanů starších 15 let, by souhlasilo s co nejrychlejším sjednocením Německa 20 % československých občanů. Podle názoru 29 % dotazovaných se rozdělení obou států mělo zachovat, 36 % by pak souhlasilo se sjednocením ve vzdálené budoucnosti. Celkem 45 % dotazovaných považovalo sjednocené Německo za případnou hrozbu pro ČSFR. Dále bylo 50 % dotazovaných toho názoru, že by se k sjednocení Německa měly vyjádřit jiné státy. 42 % dotazovaných uvedlo, že o znovusjednocení mají rozhodnout Němci sami (Ústav pro výzkum veřejného mínění, 1990).

93,4 % právoplatných voličů, byl definitivní konec více než 40 let trvající vlády Socialistické sjednocené strany Německa v NDR. Ziskem 48 % hlasů zvítězila Allianz für Deutschland, která se jednoznačně zasazovala o rychlé znovusjednocení rozděleného Německa (Bundeszentrale für politische Bildung, 2010).

Současně s tím, jak začal nabývat scénář sjednoceného Německa stále konkrétnějších obrysů, ze strany německé extrémní pravice čím dál tím výrazněji rezonoval požadavek na znovusjednocení Německa v územním rozsahu z roku 1937 (viz níže kap. 10.3). Situace se také začala komplikovat se silícími požadavky sudetoněmeckých organizací, zejména pak Sudetoněmeckého Landsmannschafu (Sudetendeutsche Landsmannschaft, SL),²⁵ který reagoval na měnící se politickou situaci v Československu vznášením majetkoprávních požadavků.²⁶

Dne 12. září 1990 došlo v Moskvě k podpisu Smlouvy o konečném uspořádání ve vztahu k Německu (Vertrag vom 12. September 1990 über die abschließende Regelung in Bezug auf Deutschland), známé též jako Smlouva dva plus čtyři (Zwei-plus-Vier-Vertrag), ve které byly řešeny otázky sjednocení Německa, jeho teritoriální vymezení a jeho budoucí vojensko-politický status. Československo se na rozdíl od sousedního Polska, pro které byla klíčová otázka potvrzení jeho západní hranice, jednání o této smlouvě neúčastnilo.²⁷ Ratifikací smlouvy získalo sjednocené Německo „plnou svrchovanost nad svými vnitřními a vnějšími záležitostmi“ (Vertrag vom 12. September 1990, čl. 7, ods. 2). Jak uvádí Kučera (2018, s. 239), se Smlouvou dva plus čtyři fakticky skončila odpovědnost velmocí za uzavření mírové smlouvy s Německem a došlo tak ke konečnému dovršení mírového uspořádání s Německem. Smlouva však neřešila otázku reparací.

---

²⁵ SL vznikl v lednu 1950 v Detmoldu. V 50. letech SL údajně sdružoval až na 400 000 členů, tedy až 20 % skutečného počtu odsunutého německého obyvatelstva z Československa. V 90. letech měla členská základna SL čítat až na 200 000 členů. SL není extremistickou organizací, ačkoli dlouhodobě stojí v úzkém personálním propojení s extremistickou organizací Witikobund (e.g. Mecklenburg et al., 1996, s. 362–366; Hopp, 2010, s. 153).

²⁶ Podle některých českých autorů (Houžvička, 2015, s. 396) měl SL interpretovat původní projev Václava Havla k problematice sudetských Němců jako faktické uznání viny ze strany Čechů.

²⁷ Více k diskuzi, zda se Československo mohlo jednání účastnit a co by z případné účasti plynulo, viz Kučera (2018, s. 238–239).

7.1.2 Smlouva z roku 1992 a napětí ohledně sudetoněmecké otázky

Už v listopadu 1990 se v Bonnu setkal předseda vlády Marián Čalfa s německým kancléřem Helmutem Kohlem a společně se domluvili na zahájení jednání o nové československo-německé smlouvě. Jednání o smlouvě bylo zahájeno v únoru 1991 a neobešlo se bez komplikací. Československá strana od smlouvy očekávala, že vytvoří dělicí čáru za československo-německou historií a že se při nápravě křivd nebude vracet do období před 25. únorem 1948. Na oplátku projevila ochotu zříci se nároku na zaplacení válečných škod (Šenkýř, 1991; Rudé právo, 1991a). S tím však nesouhlasili zástupci sudetských Němců. SL byl nejpočetnějším (byť ne jediným) krajanským sdružením sudetských Němců, početné zastoupení sudetských Němců v Bavorsku bylo důvodem úzké provázanosti a podpory SL ze strany Christlich-Soziale Union in Bayern (CSU). Sudetští Němci tak dlouhodobě výrazně ovlivňovali ráz bavorské zemské politiky (e.g. Hopp, 2010; Kučera, 2018, s. 252).

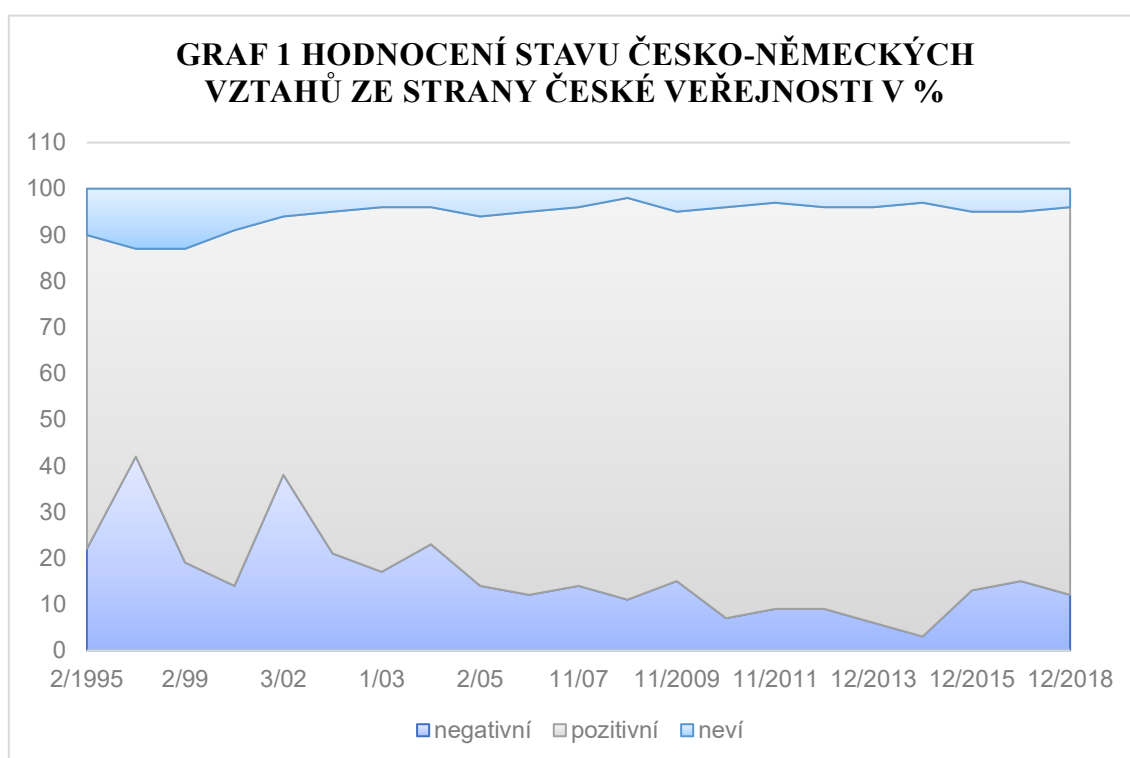
SL opakovaně vyzýval německou vládu, aby se mohl účastnit jednání a aby vláda zohlednila požadavky sudetských Němců. SL trval na stanovisku, že vyhnání německého obyvatelstva z Československa po roce 1945 a konfiskace jeho majetku jsou v rozporu s mezinárodním právem. Sdružení rovněž požadovalo právo na návrat. Tyto požadavky však česká strana nepřijala a rovněž odmítla účast zástupců SL na jednáních o připravované smlouvě.

Smlouva mezi ČSFR a SRN o dobrém sousedství a přátelské spolupráci byla nakonec podepsána 27. února 1992. Smlouva potvrdila smlouvu ze dne 11. prosince 1973 mezi SRN a ČSSR včetně nulity mnichovské dohody. Smlouva se sice nezabývala majetkovými otázkami, obsahovala ale článek pojednávající o ochraně německé menšiny v ČSFR a poprvé v ní také zazněl termín „oběti vyhnání“. SRN v dokumentu rovněž vyslovila podporu plánovanému budoucímu začlenění svého východního souseda do evropských politických a bezpečnostních struktur (Smlouva mezi ČSFR a SRN, 1992).

7.1.3 Cesta k Česko-německé deklaraci

Československo-německá smlouva z února 1992 původní cíl „tlusté čáry za minulostí“ nenaplnila. Naopak, stále zůstávala řada nevyřešených otázek, například otázka odškodnění českých obětí nacismu. Pro německou stranu stále nebyla uzavřena otázka nároků ze strany sudetských Němců. Ministr zahraničí spolkové vlády Klaus Kinkel na podzim 1993 prohlásil, že „Spolková vláda nikdy neuznala bezpráví vyhnání a

vyvlastnění německého majetku bez odškodnění po válce“ a společně se zástupci bavorské vlády vyzýval českou stranu k zahájení dialogu se sudetskými Němci (Rudé právo, 1993). Česká strana však jednání se zástupci SL odmítala (Kovařík, 1994). Jak prokazují výzkumy veřejného mínění, i po podpisu česko-německé smlouvy panovala v části české společnosti nedůvěra vůči německé vládě a z toho pramenící nejistota ohledně dalšího vývoje česko-německých vztahů.²⁸ Hodnocení stavu česko-německých vztahů bylo ze strany české veřejnosti kolísavé do konce 90. let (viz Graf 1).

ZDROJ DAT: CVVM (2002b; 2003; 2005; 2009; 2019b); IVVM (1999b).

²⁸ Dle výzkumu provedeného Institutem pro výzkum veřejného mínění (IVVM) v říjnu 1993 na vzorku 777 osob starších 15 let uvedlo 80 % dotazovaných, že se alespoň trochu zajímá o názory německých politiků. Na otázku, aby zhodnotili upřímnost slov politiků SRN o dorozumění, usmíření a vyrovnání označilo 42 % dotazovaných slova německých představitelů za spíše neupřímná a 19 % za rozhodně neupřímná. O upřímnosti německých politiků bylo s jistotou přesvědčeno 2 % dotazovaných a připustilo ji 24 % dotazovaných. 41 % dotazovaných vyslovilo názor, že slova představitelů SRN o tom, že spolková vláda nikdy neuznala vyhnání a vyvlastnění německého majetku, mohou skutečně vést k jednáním o navrácení majetku sudetským Němcům (IVVM, 1993).

Jak uvádí Vladimír Handl (2007), historická agenda na jednu stranu začala komplikovat úsilí o normalizaci a multilateralizaci vzájemných vztahů, na straně druhé nebylo v zájmu ani jedné ze stran vzájemné vztahy kvůli nedořešeným otázkám minulosti paralyzovat. Jak uvádí Moravcová (2000, s. 44–50), politika sjednoceného Německa prioritizovala jiné cíle: jednak se jednalo o prohloubení evropské integrace a jednak o podporu ekonomické a politické transformace bývalých komunistických států a jejich úsilí o začlenění do západních struktur. Kohlův kabinet vstupoval jako jeden z hlavních zastánců začlenění středo- a východoevropských států do EU. Právě německá podpora integrace ČR do EU a NATO byla pro českou stranu klíčová. Jak dále uvádí Dejmek (2017, s. 64), SRN se rovněž už v roce 1995 stává nejdůležitějším obchodním partnerem České republiky i nejdůležitějším investorem v oblasti českého průmyslu.

Dne 17. února 1995 přednesl Václav Havel v Karolinu projev, ve kterém projevil lítost nad odsunem Němců. Havel tehdy prohlásil, že „minulost nemá být programem budoucích vztahů“, čímž opět zdůraznil potřebu tlusté čáry za minulostí a vyzval k rozšíření a prohloubení dialogu mezi oběma zeměmi (Havel, 1995).

V dubnu téhož roku informoval ministr zahraničí Josef Zieleniec, že ČR chce zahájit nová jednání s Německem (Právo, 1997). Jednání o Česko-německé deklaraci byla zahájena v červnu 1995. Jednání bylo tajné, ani jedna ze stran zpočátku neinformovala o jeho podrobnostech média ani veřejnost. Zástupci SL nebyli k jednání o deklaraci přizváni (Handl, 2007).

Průběh diplomatických jednání se však neobešel bez komplikací. Jako jedna z největších překážek se ukázalo rozdílné stanovisko k Postupimské dohodě z 2. srpna 1945, kterou německá strana nepovažovala za závazný dokument mezinárodního práva (Handl, 1998, s. 56; Handl, 2007, s. 87).²⁹ V ofenzivní pozici rovněž nadále setrvala CSU. Edmund Stoiber, ministerský předseda spolkové země Bavorsko, ve svém projevu u příležitosti 47. sudetoněmeckých dnů v roce 1996 v Norimberku zopakoval požadavek účasti sudetských Němců na jednání o deklaraci. Předseda CSU a spolkový ministr financí Theo Waigel při stejné události vznesl požadavek, aby česká vláda uznala právo na vlast odsunutých Němců a označila odsun (vyhnání) za bezprávní. Nepřímo tak i vyjádřil

---

²⁹ Jak uvádí německá historička Eva Hahn (2007, s. 27), všechny německé vlády po roce 1949 zaujímaly stanovisko, že rozhodnutí Postupimské konference o transferu německého obyvatelstva z Polska, Československa a Maďarska bylo v rozporu s mezinárodním právem, což by v takovém případě činilo konfiskaci majetku odsunutého obyvatelstva neprávoplatnou.

požadavek pro junktum mezi zrušením Benešových dekretů a vstupem ČR do EU (Právo, 1996a; 1996c). Výroky představitelů CSU nezískaly podporu zbytku vládní koalice, a to zejména Freie Demokratische Partei (FDP), která následně ve své rezoluci uvedla, že odmítá veškeré pokusy spojovat vstup ČR s naplněním obdobných podmínek (MF Dnes, 1996c).

Představitelé SL byli s finálním zněním deklarace seznámeni až v prosinci 1996 (MF Dnes, 1996a). Následně plné znění původně utajovaného textu uniklo do německých a českých médií. Část české veřejnosti reagovala nesouhlasem³⁰, deklaraci zcela odmítla KSČM a SPR-RSČ (viz kap. 9.2). Objevily se i petice a veřejné protesty, například ze strany Klubu českého pohraničí, který tradičně stojí blízko KSČM (Haló noviny, 1996). Kritická stanoviska vydali i zástupci odbojářů a totálně nasazených (Právo, 1996b).

K podpisu deklarace došlo v Praze dne 21. ledna 1997. Za německou stranu ji podepsal Helmut Kohl a za českou stranu Václav Klaus. Určité znepokojení na české straně vyvolalo vyjádření Helmuta Kohla o tom, že majetkové otázky nejsou ani po podpisu deklarace uzavřeny (MF Dnes, 1997). Jistým pokusem o uklidnění tohoto znepokojení měla být návštěva předsedy ČSSD a předsedy poslanecké sněmovny Miloše Zemana u německého prezidenta Romana Herzoga (Hospodářské noviny, 1997a). Zeman se rovněž se zástupci německé opozice ve Spolkovém sněmu pokusil o prosazení společného prohlášení obou parlamentů, které mělo zdůraznit váhu článku IV deklarace, kde obě strany vyjádřily společnou vůli nezatěžovat budoucí vztahy otázkami minulosti. Návrh přednesený Sozialdemokratische Partei Deutschlands (SPD) však nezískal podporu vládní koalice (Hospodářské noviny, 1997c).

Spolkový sněm hlasoval o deklaraci už 30. ledna 1997. SL reagoval na přijetí deklarace kritikou. Kritizoval zejména skutečnost, že v dokumentu není zmíněno období 1918–1938, kdy podle něj docházelo k porušování práva na sebeurčení sudetských Němců v Československu. Kritizoval také mj. to, že dokument jednoznačně neodsuzuje poválečnou konfiskaci majetku sudetských Němců a neřeší otázku jimi nárokováného práva na vlast a sebeurčení (Hospodářské noviny, 1997d).

Hlasování o deklaraci v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR předcházely obstrukce ze strany SPR-RSČ. Proti přijetí deklarace hlasovali všichni členové poslaneckého klubu

---

³⁰ Podle průzkumu IVVM souhlasilo v lednu 1997 s přijetím deklarace 49 % z dotazovaného vzorku populace. 29 % dotazovaných vyjádřilo nesouhlas a 30 % uvedlo, že se nedokáže rozhodnout. Podrobněji nebo alespoň zběžně se však s jejím zněním seznámilo 9 %, potažmo 35 % dotazovaných (Hospodářské noviny, 1997b).

SPR-RSČ, KSČM a část poslanců ČSSD. Nakonec sněmovna dokument 14. února 1997 přijala většinou 131 hlasů, 59 poslanců hlasovalo proti přijetí návrhu, 7 se zdrželo (Poslanecká sněmovna PČR, 1997).

V Česko-německé deklaraci přiznala německá strana svoji zodpovědnost za rozbití Československa a zločiny během okupace českých zemí. Deklarace rovněž oficiálně konstatovala příčinnou souvislost mezi násilím nacionálně-socialistické politiky a událostmi nuceného vysídlení a vyhánění následujícími bezprostředně po skončení války. V deklaraci česká strana vyjádřila politování nad křivdami v souvislosti s nuceným vysídlením a vyháněním nevinných lidí. Obě strany se v dokumentu dohodly, „že nebudou zatěžovat své vztahy politickými a právními otázkami pocházejícími z minulosti“ (Česko-německá deklarace, 1997). Strany se dohodly tak, že uznávají rozdílnost právních i politických výkladů minulosti a budou své vztahy orientovat směrem k otázkám budoucnosti. Jak později okomentoval jeden z hlavních aktérů jednání o deklaraci Alexandr Vondra (2007, s. 12): „debaty o minulosti ano, ale ne před soudními institucemi a při politických jednáních, ale jen v rámci neformálních diskuzí a studoven. Problém jsme vrátili tam, kam patří – na půdu akademických institucí a nevládních organizací.“

Společně s podpisem deklarace došlo k zřízení Česko-německého fondu budoucnosti, do kterého SRN vložila 140 milionů marek a Česká republika 440 milionů korun. Část prostředků z fondu byla využita k odškodnění českých obětí nacistické perzekuce. Fond dále slouží k podpoře projektů vzdělávání, jazykové výuky, péče o památky, podpoře menšin a k dalším projektům. V roce 2007 a 2017 byly do fondu vloženy další prostředky, čímž je jeho činnost zajištěna nejméně do roku 2027 (Česko-německý fond budoucnosti, ©2020).

7.1.4 Česko-německé vztahy po podpisu Česko-německé deklarace

V červenci 1997 rozhodl madridský summit NATO o přizvání České republiky, Polska a Maďarska k zahájení vstupních rozhovorů. Dne 12. března 1999 byly tyto tři státy slavnostně přijaty do Organizace Severoatlantické smlouvy. Německo se tak oficiálně stalo spojeneckým státem ČR.

V březnu 1998 byla zahájena jednání o přistoupení České republiky k Evropské unii. V tomto kontextu se zástupci sudetských Němců (s podporou některých čelných politiků CSU) pokusili opětovně vznést požadavek podmínění vstupu ČR do EU zrušením

Benešových dekretů a dalšími požadavky. Tyto požadavky zazněly i v květnu 1998 u příležitosti konání 49. sudetoněmeckého srazu v Norimberku (Hospodářské noviny, 1998).

V říjnu 1998 se v SRN konaly volby do Spolkového sněmu. S volebním výsledkem 40,9 % hlasů zvítězila SPD (Bundeswahlleiter, 2018, s. 18). Nástup nové vládní koalice SPD a Zelených pod vedením Gerharda Schrödera znamenal další faktické oslabení vyjednávací pozice SL. V březnu 1999 se v Bonnu setkal český premiér Miloš Zeman s Gerhardem Schröderem. Gerhard Schröder na setkání se svým českým protějškem prohlásil, že Německo podpoří začlenění ČR do EU, přičemž odmítl požadavky z řad zástupců sudetských Němců, aby se přijetí ČR podmínilo vyhověním jejich majetkoprávním nárokům. Vznášení těchto požadavků označil za „uzavřenou epochu“ (Hospodářské noviny, 1999).

7.2 K vývoji česko-německých vztahů po roce 2000

Vývoj česko-německých vztahů po roce 2000 byl charakterizován snahou v duchu Česko-německé deklarace nezatěžovat vzájemné vztahy otázkami minulosti. Po roce 2000 docházelo k výraznému zintenzivnění a upevnění politických, ekonomických i kulturních vztahů mezi oběma zeměmi. Po celé období prvního desetiletí nového tisíciletí představovala SRN nejdůležitějšího obchodního partnera České republiky (viz Handl, 2008; 2009), tento trend pokračoval i po roce 2010 (Urbanovská, 2017; 2018).

Česko-německý fond budoucnosti vzešlý z deklarace převzal úlohu v provedení alespoň symbolického odškodnění obětí nacismu a nuceně nasazených v Německu, čímž bylo dosaženo uspokojení jednoho z hlavních požadavků české strany vůči Německu (podrobněji viz Handl, 2009, s. 145). Česká vláda ve svém prohlášení ze dne 24. 8. 2005 uznala zásluhy německých antifašistů a omluvila se jim za křivdy způsobené po osvobození. Navíc vyčlenila 30 milionů korun na projekty dokumentující osudy a činnost protinacisticky orientovaných českých Němců (Kleknerová, 2005).

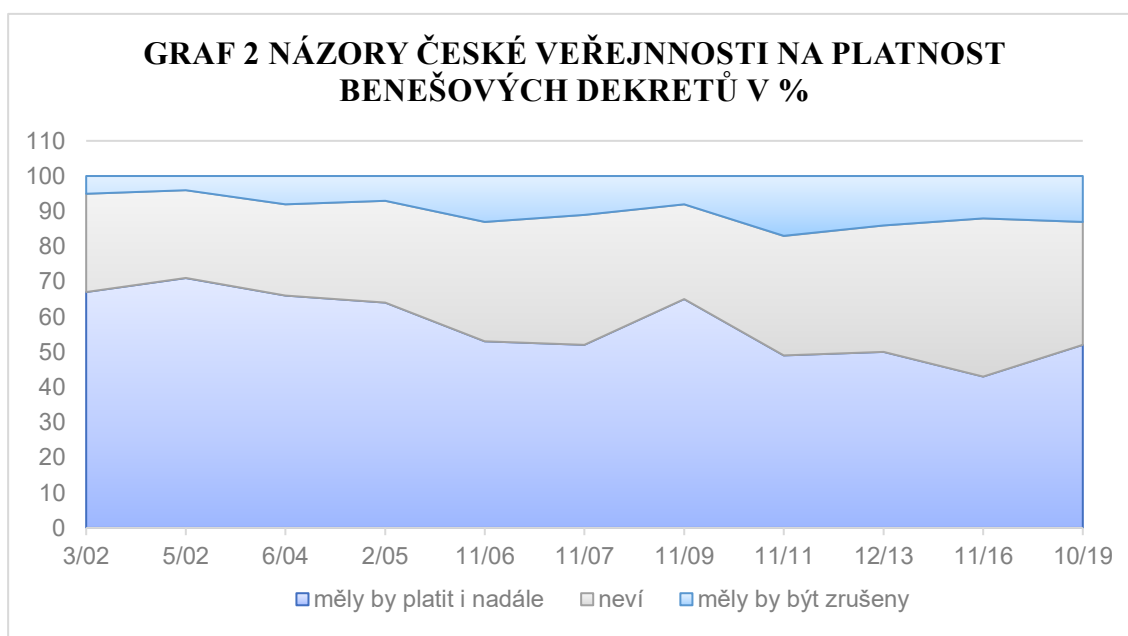
Jak uvádí Handl (2008, s. 168), Česká republika ještě v roce 2000 čelila tlaku ohledně majetkoprávních požadavků sudetských Němců, ty ovšem pocházely zejména z iniciativy soukromých osob a jejich organizací.³¹ Tyto snahy však nenacházely podporu německé

---

³¹ V prosinci 2005 Evropský soud pro lidská práva v průlomovém rozsudku odmítl hromadnou stížnost 90 sudetských Němců, kteří si stěžovali na konfiskaci jejich majetku,

politiky na spolkové úrovni, případně jen nepřímou podporu na úrovni zemské (konkrétně CSU v Bavorsku) (Hospodářské noviny, 2002a).

V České republice i po roce 2000 ve společnosti převažovala podpora právního statusu quo, avšak pomalu klesal počet zastánců platnosti Benešových dekretů a mírně narůstal podíl těch, kdo podporovali jejich zrušení (viz Graf č. 2). Výzkumy veřejného mínění v druhé polovině prvního desetiletí nového tisíciletí rovněž začaly poukazovat na generační rozdíly ve vnímání česko-německých vztahů, kdy pro velkou část mladé generace přestávají nabývat historické otázky prvořadého postavení.³²

ZDROJ DAT: CVVM (2002a; 2007; 2019a)

popř. majetku jejich předků na základě Benešových dekretů. Soud označil stížnost za nepřijatelnou (Hávová, 2005).

³² Ve výzkumu veřejného mínění CVVM z roku 2007 k otázce odsunu 50 % dotazovaných respondentů ve věku 15–29 let uvedlo, že se o problematiku nezajímají, popř. nemají utvořen názor (CVVM, 2007).

V letech 2001–2003 se rozhořela nanovo debata o podmínění vstupu ČR do EU, kdy se téma Benešových dekretů dostalo na půdu Evropského parlamentu. Do této debaty se posléze zapojil i předseda rakouské Freiheitliche Partei Österreichs Jörg Heider (Lidové noviny, 2001a). S požadavkem podmínění vstupu ČR a Slovenska do EU zrušením Benešových dekretů se vyslovil i maďarský premiér Viktor Orbán (Mocek, 2002a). Původně bilaterální problém se nakonec ukázal jako problém multilaterální a debata o dekretěch se stala součástí agendy týkající se východního rozšíření EU (Mocek, 2002b; 2002c). Junktum však nezískalo podporu německé ani rakouské vlády, blokovat vstup ČR do EU kvůli dekretům nechtělo ani Rakousko a v konečném důsledku ani bavorská CSU (Palata, 2002). Klíčovým milníkem celé debaty bylo zveřejnění tzv. Froweinova posudku v roce 2002, podle kterého je český právní systém slučitelný s právem EU (Hospodářské noviny, 2002b).

V roce 2003 proběhla českými médii zpráva o otevření kanceláře Sudetoněmeckého Landsmannschafu v Praze, jeho zástupcem pro Prahu se stal Petr Barton (Grohová, 2003). Otevření kanceláře vyvolalo nesouhlasné reakce části české veřejnosti. Část krajně pravicového spektra se proti kanceláři zaměřila ve svých kampaních, zejména se jednalo o Národní stranu (viz níže, kap. 9.3).

K dočasnému znovuotevření sudetoněmecké otázky a debaty o platnosti Benešových dekretů došlo ještě v kontextu debat předcházejících ratifikaci Lisabonské smlouvy. Prezident Václav Klaus v květnu 2008 vyjádřil obavy, že by Lisabonská smlouva mohla umožnit jejich revizi (Lidové noviny, 2008).³³

7.3 K aktuálnímu vývoji česko-německých vztahů

Podle Vladimíra Handla (2008, s. 161) došlo se vstupem ČR do NATO a EU k dosažení nové kvality vztahů mezi ČR a SRN, kdy pro českou stranu odpadly obavy o vojenskou bezpečnost a nedotknutelnost hranic. Na stranu druhou pouze pomalu oslabovaly tendence české strany reagovat defenzivně na citlivé otázky výkladu společných dějin.

---

³³ Obavu z prolomení dekretů tehdy prezident zdůrazňoval navzdory opačnému názoru vlády a odborníků a částečně i navzdory názoru zástupců sudetských Němců (Kerles, 2009a; 2009b). Podle agentury Median podporovalo prezidenta Klause v jeho krocích 65 % obyvatel, zhruba stejný počet se obával skutečného prolomení platnosti dekretů (Dolanský, 2009).

Jak dokládají výsledky výzkumů veřejného mínění, v rámci české veřejnosti se od druhé poloviny prvního desetiletí nového tisíciletí pomalu zlepšuje hodnocení kvality vztahů se sousedním Německem. V Grafu 1 (viz kap. 7.2 výše) vidíme dva významné propady – jeden odráží napětí situace před dokončením jednání o podpisu Česko-německé deklarace (viz kap. 7.1.3). Druhý pak zobrazuje výkyv hodnocení kvality vztahů při znovuotevření diskuze o Benešových dekretech před vstupem do EU (viz níže). V roce 2005 hodnotilo 80 % respondentů česko-německé vztahy jako dobré, v lednu 2015 to dokonce bylo 94 %, poté však pozitivní hodnocení česko-německých vztahů mírně pokleslo s nástupem migrační krize (viz Graf 1).

V kontextu migrační krize byl vztah České republiky a Německa do určité míry poznamenán rozdílnými pohledy na její řešení, zejména pak v rozdílných pozicích v rámci diskuze o zavedení relokačního mechanismu, podle kterého by docházelo k přerozdělování žadatelů o azyl mezi jednotlivými státy EU (Handl, 2016, s. 87–90; Urbanovská, 2018, s. 84).

V České republice, zejména v kontextu vzestupu protimigračního a protiislámského hnutí v letech 2015–2016 (a následně), docházelo k ostré kritice přístupu německé vlády ke zvládnutí migrační krize (podrobněji k českému protimigračnímu a protiislámskému hnutí v kap. 9.1.6). Německá kancléřka Angela Merkel byla mluvčími hnutí označována za jednoho z hlavních viníků „nekontrolované migrace“ a „islamizace Evropy“, jako ta, která společně s „Bruselem vnucuje České republice kvóty“.³⁴

Zatímco téma migrace se pro některé představitele české politiky stalo potencionálním bodem sváru v česko-německých vztazích, v polovině druhého desetiletí 21. století došlo k výraznému posunu kvality vztahů se sudetskými Němci. Dne 28. února 2015 odsouhlasil SL pozměněné znění svých stanov, ze kterého byl vyškrtnut cíl „prosadit právo na vlast, její znovuzískání a s tím spojené sebeurčení etnické skupiny“ (ZEIT ONLINE, 2016).³⁵

Krok SL vzdát se nároku na konfiskovaný majetek a „navrácení vlasti“ získal pozitivní odezvu ze strany české vlády. Negativní ohlasy zaznívaly zejména ze strany části německé extrémní pravice (konkrétně Der III. Weg, viz níže, kap. 8.7). V květnu 2016

---

³⁴ Vlastní záznamy autorky z protiislámských demonstrací.

³⁵ Změna stanov SL byla napadena soudně, v roce 2016 však hlas 72 % procent delegátů nové znění potvrdil (ZEIT ONLINE, 2016).

vystoupil ministr kultury Daniel Herman na sudetoněmeckém sjezdu v Norimberku. Stal se tak prvním členem české vlády, který se sjezdu oficiálně účastnil (Urbánková, 2017).

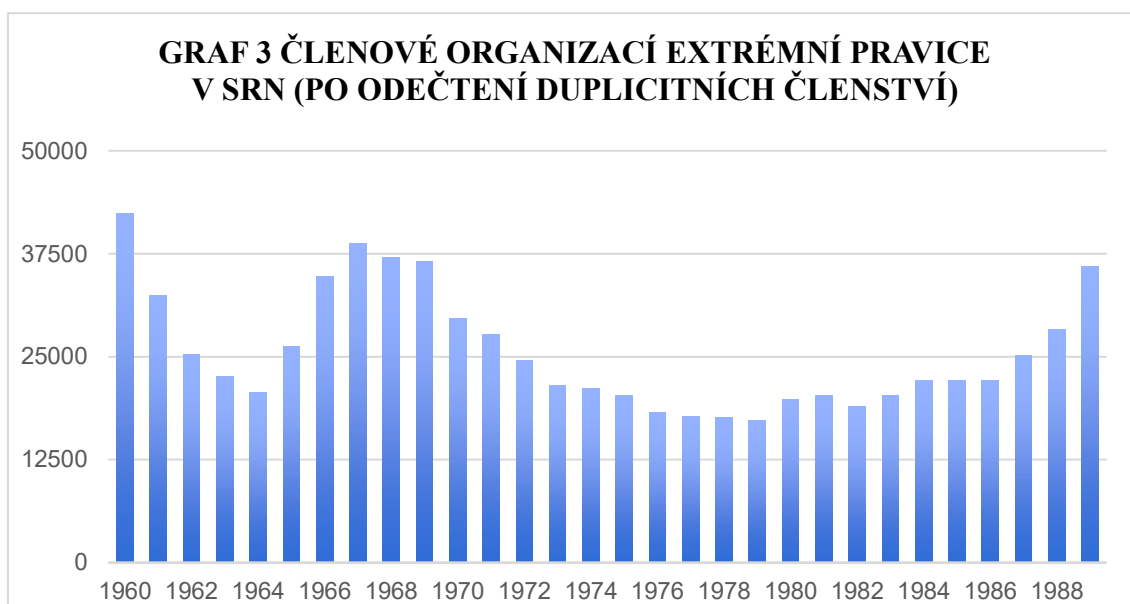
8 Německé extrémně pravicové strany a kontext vývoje extrémní pravice v Německu

8.1 Úvodem k vývoji německé extrémní pravice v letech 1945–2019

8.1.1 Vývoj německé poválečné extrémní pravice před rokem 1990: „stará“ a „nová“ pravice

Vývoj extrémní pravice v rozděleném poválečném Německu sledoval dvě odlišné trajektorie. NDR se od svého vzniku označovala za antifašistický stát. Formulace o vymýcení militarismu a fašismu z území NDR byla posléze rovněž zakotvena v článku 6 Ústavy. Jak uvádí německý politolog Richard Stöss (2000, s. 61–62), skrze proklamovaný antifašismus měl režim NDR podírat legitimitu státu a jeho vymezení vůči SRN. Vznik stran či mládežnických organizací inklinujících k extrémní pravici byl v rámci NDR fakticky znemožněn, přesto se režimu nepodařilo zcela vymýtit předsudečnou nenávist a sympatie k fašismu a nacistické ideologii ve společnosti. Tyto tendence se začaly nejviditelněji projevovat v průběhu 80. let ve spojitosti s formováním krajně pravicových subkultur (zejm. chuligánské scény a rasistických skinheads) a s nimi související vlnou násilností (Stöss, 2000, s. 63–64; Botsch, 2012, s. 101).

Vývoj organizované extrémní pravice v západních okupačních zónách a následně v SRN procházel několika fázemi růstu a dezintegrace (e.g. Botsch, 2012; Stöss, 2000; Pfahl-Thraughber, 2000; McGovan, 2002). Od roku 1945 až do sjednocení Německa lze identifikovat tři fáze, které se vyznačovaly jednak nárůstem voličské podpory extrémně pravicových stran a v reakci na to i rozšiřováním členské základny dotčených stran a přidružených organizací. Tento vývoj částečně ilustruje Graf 3, který zobrazuje vývoj počtu členů extrémně pravicových organizací v SRN od roku 1960 do roku 1989.

ZDROJ DAT: Bundesamt für Verfassungsschutz

První z těchto fází souvisí s dílčími úspěchy několika extrémně pravicových stran, které se formují bezprostředně v poválečném období. Nejznámější z nich představuje Sozialistische Reichspartei (SRP), která vznikla v roce 1949 odštěpením radikálního křídla Deutsche Konservative Partei – Deutsche Rechtspartei (DKP-DReP)³⁶ (Botsch, 2012, s. 23–26; Pfahl-Thraughber, 2000, s. 21–24). SRP se v roce 1951 podařilo dosáhnout dvou významných volebních úspěchů. V zemských volbách v Dolním Sasku obdržela 11 % a v Brémách 7,7 % hlasů (Bundeswahlleiter, 2020, s. 46, 68). Jak uvádí McGovan (2004, s. 173), SRP, která se hlásila k nacionálnímu socialismu, dokázala na začátku 50. let oslovit především ty voliče, kteří odmítali rozdělení Německa a nesouhlasili s prozápadním kurzem bonnské vlády. V roce 1952 byla SRP jako první extrémně pravicová strana v poválečné historii SRN zakázána Spolkovým ústavním soudem (Botsch, 2012, s. 26–27).

K druhému významnému vzestupu podpory extrémní pravice dochází v SRN v druhé polovině 60. let v souvislosti s úspěchy Nationaldemokratische Partei Deutschlands (zal.

³⁶ DKP-DReP vznikla v roce 1946 v britské okupační zóně (Botsch, 2012, s. 19). V roce 1949 získala 1,8 % hlasů a pět mandátů ve volbách do Spolkového sněmu (Bundeswahlleiter, 2020, s. 24). Kromě SRP je nástupnickým subjektem této strany i Deutsche Reichspartei, která vznikla v roce 1950 a zanikla v roce 1965 ve prospěch nově založené Nationaldemokratische Partei Deutschlands (viz kap. 8.2.1).

1964, podrobněji viz kap. 8.2). V druhé polovině 60. let se SRN potýkala s následky první větší poválečné hospodářské krize, zároveň v roce 1966 došlo k rozpadu vlády Christlich Demokratische Union Deutschlands/Christlich-Soziale Union in Bayern a vzniku velké „červeno-rudé“ koalice CDU/CSU a Sozialdemokratische Partei Deutschlands, přičemž jedinou parlamentní opoziční stranou zůstala Freiheitliche Partei Deutschlands. Podle Stösse (2000, s. 50) představovalo vzniklé „opoziční vakuum“ na levé i pravé straně politického spektra prostor, který byl na jedné straně vyplněn extrémní pravicí a dále pak radikálním mimoparlamentním socialistickým hnutím. NPD tak nabízela alternativu především pro ty voliče, kteří nesouhlasili se sociální politikou SPD a odmítali uvolnění zahraničních vztahů vzhledem k východnímu bloku. Atraktivita mimoparlamentních opozičních sil v druhé polovině 60. let byla podle Stösse (2000, s. 50) navíc umocněna v kontextu hospodářské konjunktury.

K dalšímu vzestupu organizované extrémní pravice došlo v 80. letech v souvislosti s volebními úspěchy a postupnou radikalizací Die Republikaner (REP) (zal. 1983, viz níže kap. 8.7). Stöss (2000, s. 52) tuto fázi zasazuje do širšího kontextu vzestupu extrémní pravice v zemích západní Evropy, kdy se předmětem politické mobilizace stává v přibývajícím míře azylová problematika, sociální témata a krize tradičních hodnot společnosti. V roce 1987 se rovněž ustavila politická strana Deutsche Volksunion – Liste D (DVU), která vznikla původně v roce 1971 jako spolek (viz níže kap. 8.4).

Paralelně se vznikem prvních extrémně pravicových stran v poválečném Německu začaly v jednotlivých spolkových zemích vznikat různé nacionálně zaměřené mládežnické svazy a organizace, které z hlediska formy a stylu představovaly kombinaci prvků předválečných skautských organizací (výlety, letní tábory), kulturně-výchovné činnosti a politického aktivismu po vzoru Hitlerjugend (Botsch, 2012, s. 38–39; Dudek a Jaschke, 1984).³⁷

Od druhé poloviny 70. let v SRN rovněž dochází k formování prvních neonacistických organizací, jejichž členskou základnu tvoří převážně zástupci poválečné generace. Jak uvádí Pfahl-Thraughber (2000, s. 52), právě tento časový zlom, absence přímé organizační návaznosti na NSDAP (přestože v některých neonacistických organizacích aktivně působili bývalí členové NSDAP), je pro neonacismus definující.³⁸ Z

---

³⁷ Např. Wiking-Jugend, zal. 1952, zákaz 1994; Bund Nationaler Studenten, zal. 1956, zákaz 1961.

³⁸ Obdobným způsobem je vymezen i termín „neofašismus“, který se používá k označení fašistických skupin vzniklých po druhé světové válce (Charvát 2007, s. 74).

ideologického hlediska se nově se formující neonacistické hnutí v Německu dělí na dva hlavní proudy – jeden odkazující na hitlerovskou linii a druhý na sociálněrevoluční křídlo kolem velitele SA Ernsta Röhma (1887–1934) a bratry Otto (1897–1974) a Gregora Strassera (1892–1934). Oba proudy se však odvolávají na základní ideologické principy historického nacionálního socialismu, uvedené v 25bodovém programu NSDAP z roku 1920 a Hitlerově *Mein Kampf*, a usilují o vybudování Čtvrté říše a rasově a etnicky homogenního společenství (Pfahl-Traugher, 2000, s. 51). V druhé polovině 70. let se v prostředí neonacistického hnutí začaly formovat paramilitární uskupení a teroristické struktury. V 80. letech byla v SRN řada neonacistických a paramilitárních organizací zakázána a jejich vůdci vystaveni trestním stíháním.³⁹

Vedle zmíněných sil tzv. „staré pravice“, které se odkazovaly buď k meziválečnému „Deutsch“ nacionalismu po vzoru Deutschnationale Volkspartei (tyto tendence sledujeme především u NPD a jejích předchůdkyň), nebo ideologii nacionálního socialismu, dochází na přelomu 60. a 70. let k nástupu nové generace pravicových intelektuálů, kteří se řadí do tzv. „nové pravice“ (Stöss, 2000, s. 40–41). Souhrnný pojem „nová pravice“ označuje modernizační úsilí části radikálně až extrémně pravicového spektra, které analogicky k cílům nové levice usilovalo o reformu svého ideového repertoáru. Nová pravice se odvrací od dosavadních konceptů „staré pravice“, jako je například „rasa“, a nahrazuje je novými koncepty „etnopluralismu“ či „kulturní identity“. Výchozím bodem myšlenkové tradice nové pravice je představa „práva na kulturní diferencí“, představa, že různé národy a etnika mají právo na autonomii a rozvoj v rámci vlastních teritorií, právo na zachování vlastní kulturní homogenity (Eckert, 2010; Langebach a Raabe, 2016). Demokratický subjekt dle tohoto pohledu tvoří nikoliv individua, ale národy, případně etnická nebo náboženská společenství. Právo na diferencí je pak výsadou společenství, nikoliv individuí (Eckert, 2010). V ideologii Nové pravice tak v popředí stojí zájem o zachování homogenního „my“ před „odcizením“ skrze individualismus a cizí vlivy, ať už se jedná o migraci, „amerikanizaci“ nebo různé univerzalistické ideologie a koncepce dobra (Eckert, 2010; Langebach a Raabe, 2016).

---

³⁹ Např. paramilitární organizace Wehrsportsgruppe Hoffmann (zal. 1974, zákaz 1980); Aktionsfront Nationaler Sozialisten (zal. 1977, 1983 spojení s Nationalen Aktivisten; zákaz ANS/NA 1983); Partei der Arbeit, v roce 1975 přejmenována na Volkssozialistische Bewegung Deutschlands / Partei der Arbeit (zákaz 1982) (Pfahl-Traugher, 2000; Botsch, 2012; Stöss, 2000; Stöss, 2010).

Intelektuální kruhy německé nové pravice se soustředí kolem časopisů *Criticón*, *Nation Europa*, v současnosti především *Junge Freiheit* (Langebach a Raabe, 2016).

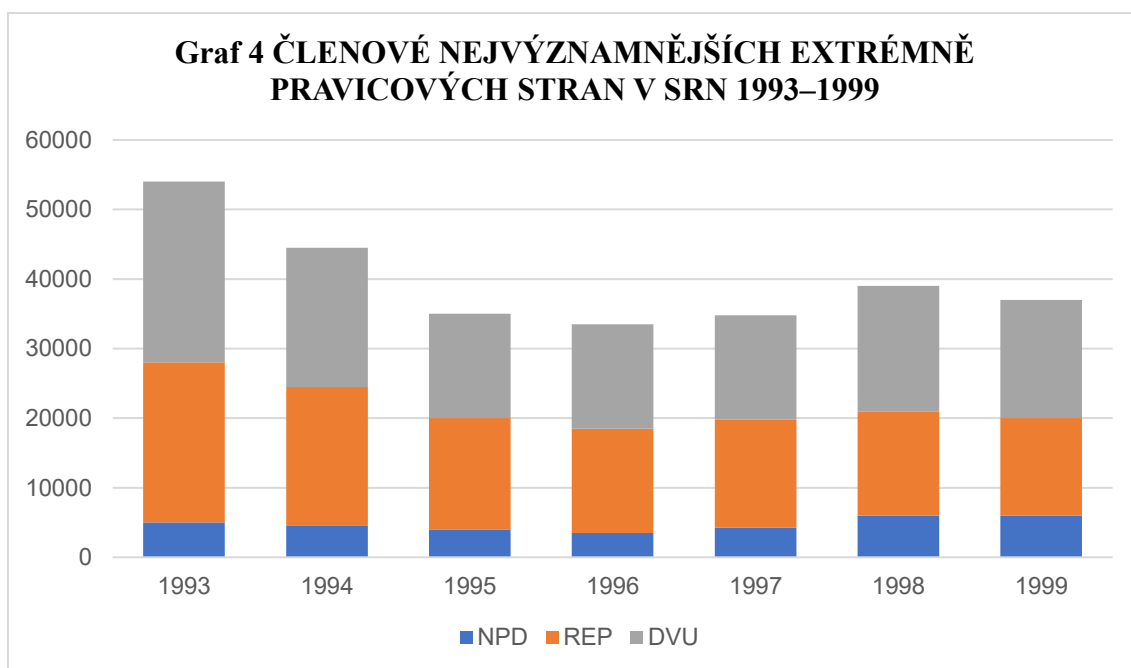
8.1.2 Strany extrémní pravice v Německu v 90. letech 20. století

Až do druhé poloviny 90. let leželo těžiště organizované extrémní pravice v Německu v tzv. starých spolkových zemích. V západním Německu dosahovaly extrémně pravicové strany relativně lepších volebních výsledků, byla zde lokalizována většina organizačních struktur jednotlivých stran. V nových spolkových zemích naopak na začátku 90. let docházelo k nárůstu počtu přívrženců krajně pravicových subkultur a militantních extremistů (Stöss, 2007, s. 115).

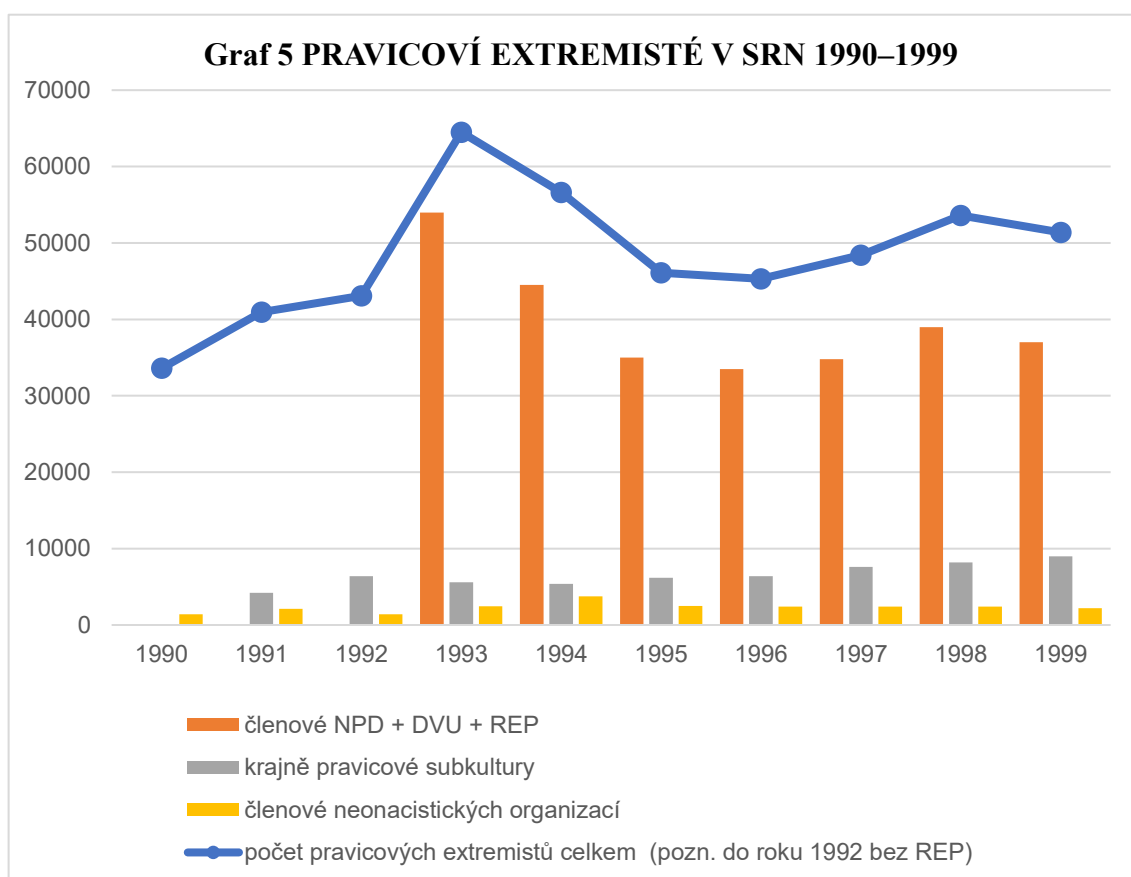
Jak dále poznamená Stöss (2007, s. 115), teprve v druhé polovině 90. let došlo k pomyslnému „vyrovnání“ mezi Východem a Západem, kdy i v nových spolkových zemích výrazněji narostla podpora extrémně pravicových stran. Do budoucna se pak tzv. nové spolkové země stávají těžištěm agitace extrémní pravice.

Od začátku do poloviny 90. let se německé extrémně pravicové strany potýkaly s úbytkem členů, u REP pokračoval sestupný trend i v druhé polovině desetiletí (viz Graf 4). Křivka nárůstu a poklesu členské základny DVU do velké míry odrážela i proměnlivý vývoj její voličské podpory. REP v letech 1992 a 1996 s výsledky 10,9 % a 9,1 % vstoupila na půdu zemského sněmu v Bádensku-Württembersku. Deutsche Volksunion v roce 1998 získala 12,9 % hlasů v zemských volbách v Sasku-Anhaltsku. Dosáhla rovněž na vstup do brémského parlamentu (1991 a 1999) či do zemských sněmů v Šlesvicku-Holštýnsku (1992) a Braniborsku (1999) (Bundeswahlleiter, 2020).

Volební výsledky NPD v 90. letech byly v porovnání s DVU a REP nízké, až v druhé polovině 90. let se straně podařilo překročit alespoň 1% hranici ve volbách na zemské úrovni (konkrétně Meklenbursko-Pomořansko v roce 1998 a Sasko v roce 1999) pro dosažení nároku na státní podporu. Význam této strany však spočívá v jiných ohledech. NPD se v druhé polovině 90. let začala odvracet od původního „Deutsch“ nacionalismu a stává se výrazně antisystémovou silou, hlásající ideologii nacionálního socialismu (e.g. Pfahl-Thraughber, 2008; Pfahl-Thraughber, 2016; Botsch, 2017; podrobněji viz kap. 8.2.3). V druhé polovině 90. let usilovala NPD pod heslem „Nationaler Widerstand“ („Národní odpor“) o akční spojení se zbytkem extrémní pravice, včetně subkulturního spektra i neonacistů (BfV, 1998, 72; Schedler, 2011, s. 29; podrobněji viz kap. 9.2.3).

ZDROJ DAT: Bundesamt für Verfassungsschutz

ZDROJ DAT: Bundesamt für Verfassungsschutz

8.1.3 Subkultura skinheads, neonacisté a jejich vztah ke stranám německé extrémní pravice v 90. letech 20. století

Zejména v nových spolkových zemích došlo bezprostředně po pádu Berlínské zdi k nárůstu přívrženců hnutí rasistických skinheads (k celkovému přehledu počtu přívrženců extrémní pravice a členů extrémně pravicových stran v letech 1990–1999 viz Graf 5). Skinheadské hnutí se brzy po znovusjednocení Německa stalo hlavním „rezervoárem“ nových členů neonacistických organizací (Backes a Jesse, 1993, s. 115). Především skrze *White Power* hudební scénu⁴⁰, spojenou se skinheadským prostředím, začaly v 90. letech do německé extrémní pravice pronikat zahraniční vlivy – především pak z anglosaského prostředí.⁴¹ V průběhu 90. let vzrostl počet koncertů zahraničních i domácích kapel, někteří aktivisté se začali angažovat v obchodu s nahrávkami a dalšími subkulturními artikly (Langebach a Raabe, 2011). Skrze výjezdy na koncerty do zahraničí, výměnu fanzinů či obchodní aktivity se někteří skinheads podíleli na budování transnacionálních sítí kontaktů napříč Evropou, včetně východní Evropy.⁴²

---

⁴⁰ White Power hudba (v němčině „Rechtsrock“) představuje specifický hudební žánr, který je primárně definován svým sémantickým obsahem. White Power hudba slouží jako prostředek šíření a komunikace ideologie krajní pravice, představuje nástroj politické artikulace. White Power hudba se vyznačuje tím, že je produkována v prostředí extrémní pravice a i k její konzumaci dochází převážně v rámci krajně pravicových hnutí. Představuje tak významnou úlohu při konstrukci společné identity hnutí. White Power hudba může zahrnovat širokou škálu hudebních stylů, od elektronické hudby, přes rockovou hudbu až po black metal. Do druhé poloviny 90. let byla White Power hudební scéna spojena především se subkulturou krajně pravicových skinheads.

⁴¹ Už v roce 1992 vznikla v Německu divize americké neonacistické organizace Hammerskin Nation, pod kterou spadalo několik lokálních „chapters“, mezi které patřila i v roce 1993 založená Sächsische Hammerskins (e.g. Gräfe, 2017, s. 163–168). V roce 1994 vznikla v Berlíně pobočka Blood & Honour (Deutscher Bundestag, 2013, s. 150). Ze skinheadského prostředí pochází i v roce 1996 založená militantní neonacistická organizace Skinheads Sächsische Schweiz, přičemž i u ní je zřetelný anglosaský vliv (srov. Gräfe, 2017, s. 168–178).

⁴² Autorka vychází z vlastní analýzy německojazyčných skinheadských zínů.

Po sjednocení Německa čelily jak staré, tak nové spolkové země dramatickému nárůstu nenávisťně motivovaného násilí, které mířilo především proti v Německu žijícím menšinám (zejm. Turkům, kteří na základě dohody z roku 1961 přijeli do SRN za prací a následně se zde usadili) a žadatelům o azyl⁴³ (viz Stöss, 2000, s. 154–155). K pomyslnému vrcholu v počtu zaznamenaných násilných činů došlo mezi lety 1992–1994 (BfV, 1996, s. 91–93). Hlavními, byť ne výhradními aktéry násilných činů byli právě rasističtí skinheads (Stöss, 2000, s. 162). Násilné nepokoje rovněž provázely podpis Smlouvy dva plus čtyři a polsko-německé hraniční smlouvy na podzim 1990 (Botsch, 2012, s. 106).

Spolková republika Německo reagovala na vzestup rasově motivovaného násilí historicky třetí vlnou zákazů a represí, namířenou proti extrémně pravicovým organizacím. Zákazy se mezi lety 1992–1995 dotkly celkem jedenácti neonacistických organizací (Gerlach, 2007). Další zásahy a opatření byly namířeny proti neonacistickým skinheadským kapelám, vydavatelům fanzinů a vydavatelským společnostem (BfV, 1993, s. 77).

V reakci na represe ze strany státu byla v druhé polovině 90. let v rámci německého neonacistického hnutí zahájena debata, jejímž výsledkem byl organizačně-strategický koncept „freie Kräfte“ / „freie Nationalisten“ (v překladu „svobodné síly“ a „svobodní nacionalisté“). Tento nový druh organizační struktury se zakládá na existenci na sobě nezávislých aktivistických buněk o malém počtu členů, které mají být koordinovány a po organizační a strategické stránce vedeny regionálně uznávanými charismatickými lídry (e.g. BfV, 1996, s. 113; Pfahl-Thraughber, 2000, s. 63; Schedler, 2011; Schulze, 2017, s. 159–163). Za účelem koordinací kampaní na nadregionální úrovni se jednotlivá lokální „Kameradenschaften“ sdružují do volně strukturovaných svazků a platforem (BfV, 2005, s. 58). Nová forma decentralizované organizace bez formálních struktur měla za účel ztížit případný zákaz těchto organizací, protože je z právního hlediska obtížně uchopitelná (Schedler, 2011, s. 22; BfV, 2005, s. 57).

---

⁴³ SRN se od konce 80. let vyrovnávala s nárůstem počtu žadatelů o azyl, souvisejícím s rozpadem východního bloku, konfliktem na Blízkém východě a válkou v Jugoslávii. Zatímco ještě v roce 1987 úřady registrovaly na 57 000 žádostí o azyl, v roce 1992 to bylo 438 000. Po zpřísnění azylového zákona v roce 1993 začal počet žádostí o azyl kontinuálně klesat, a to zhruba do roku 2008 (Schimany, 2014, s. 33–34). K dalšímu nárůstu počtu žádostí o azyl dochází v kontextu evropské migrační krize (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge, 2020).

Jednou z hlavních změn, ke kterým došlo v německé extrémní pravici v průběhu 90. let, bylo postupné propojování neonacistického hnutí a krajně pravicových subkultur. Tyto dva původně nezávisle na sobě stojící a samostatně se vyvíjející proudy se začaly prolínat, až se později stalo nemožné tyto tábory odlišit (Gräfe, 2017, s. 162; Schedler, 2011). Nový organizační koncept „freie Kräfte“ / „freie Nationalisten“ bez oficiální registrace a členství a z toho vyplývajících závazků a povinností se v neposlední řadě stával atraktivním i pro subkulturní mládež, která se nechtěla svazovat příliš přísným řádem a pravidly (Thein, 2007, s. 224–225). Zatímco spolupráce s DVU nebo REP byla pro většinu neonacistů z důvodu „legalistické“ a „středostavovské“ orientace těchto stran vyloučena (REP ani DVU aktivně neusilovaly o spolupráci s neonacistickými organizacemi) (Gerlach, 2007; Stöss, 2007, s. 122; Thein, 2007, s. 211), část Kameradenschaften je ke konci 90. let ochotna připustit spolupráci s NPD (Gerlach, 2007; Stöss, 2007, s. 122; Schedler, 2011; Botsch, 2012, s. 109).

V prostředí německého neonacistického hnutí rovněž na začátku 90. let začala výrazněji rezonovat kritika kultu Adolfa Hitlera. Zastánci tohoto proudu se odvolávali na učení bratrů Strasserových a kritizovali Hitlera „za zradu revoluční ideje nacionálního socialismu“ tím, že Hitler spolupracoval s kapitalistickou buržoazií (BfV, 1992, s. 90; BfV, 1995, s. 99–100). Jak udává Stöss (2007, s. 118), tento ideový směr, který dokáže sloučit rasovou politiku se sociálními požadavky a staví je na přední místo před „velkoněmecké“ cíle (které tradičně zaujímají centrální pozici v ideologii DVU, REP nebo „staré“ NPD), se v neposlední řadě stal atraktivním i pro část mládeže pohybující se v rámci krajně pravicových subkultur.

8.1.4 Německá extrémní pravice v letech 2000–2009: vzestup NPD a proměny neonacistického hnutí

Na přelomu 21. století začalo v SRN docházet k opětovnému nárůstu trestných činů, u kterých byla předpokládána nebo prokázána spojitost s extrémní pravici (Brandstetter, 2012, s. 139). V prvním desetiletí nového tisíciletí se znovu objevuje fenomén ultrapravicového terorismu.⁴⁴ V reakci na násilí extrémní pravice vyzval v říjnu 2000

---

⁴⁴ V roce 2003 proběhla německými médii informace o plánovaném útoku u příležitosti položení základního kamene synagogy v Mnichově. Mezi obviněnými byli členové Kameradenschaft Süd (Spiegel, 2003). Zmínit můžeme i činnost teroristické skupiny Nationalsozialistisches Untergrund (NSU) (viz kap. 8.1.5).

německý kancléř Gerhard Schröder k „povstání řádných občanů“ („Aufstand der Anständigen“).⁴⁵ Součástí této politiky byla podpora prevence a vzdělávacně-osvětových projektů zaměřených proti násilí a pravicovému extremismu (BfV, 2002, s. 32–33).

Na začátku milénia rovněž došlo k zahájení silně medializované kampaně na zákaz NPD a k zákazu několika, především na skinheadské prostředí orientovaných organizací (BfV, 2001; Gerlach, 2013; Botsch, 2012, s. 123–124; Brandstetter, 2012, s. 139–140).⁴⁶ Řízení k zákazu NPD bylo nakonec v roce 2003 zastaveno (podrobněji viz níže kap. 8.2.4).

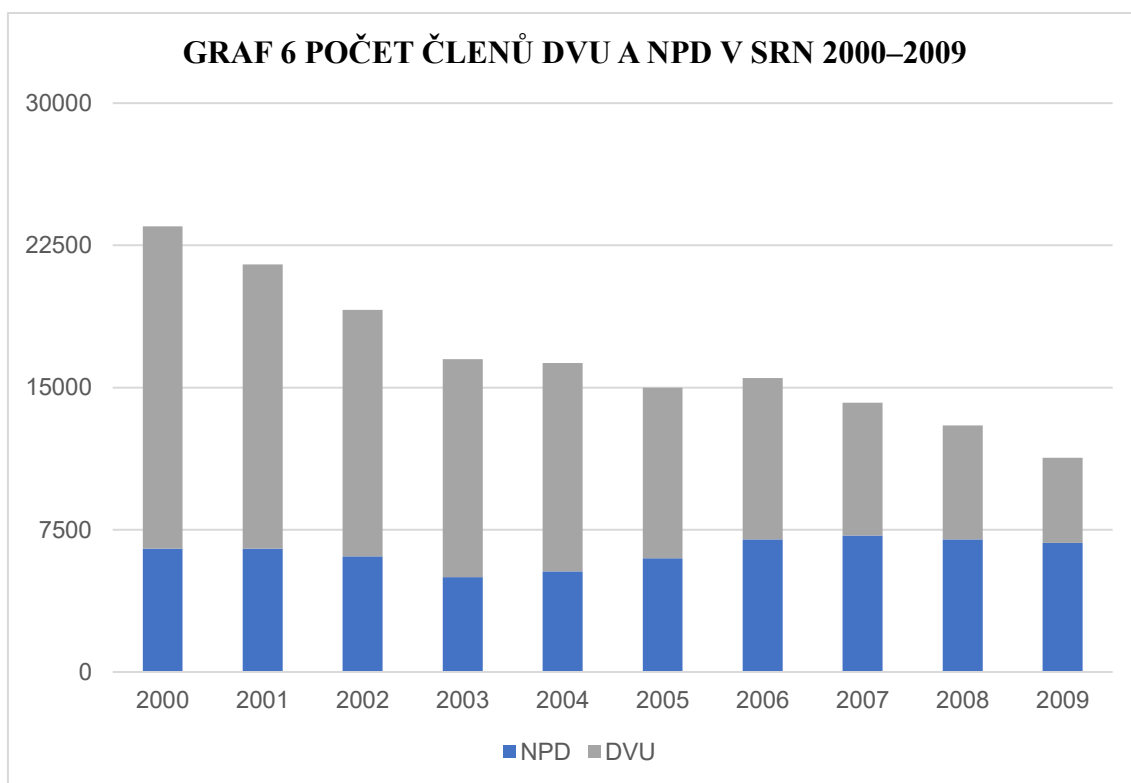
Ve vývoji extrémní pravice v Německu v prvním desetiletí 21. století lze zaznamenat několik trendů. Prvním z nich byl postupný úbytek celkového počtu členů extrémně pravicových stran. Tento úbytek se týkal především DVU, která se na konci desetiletí potýkala s finančními problémy a poklesem voličských preferencí (viz Graf 6). V REP, jejíž členská základna se od začátku 90. let postupně zmenšila, od poloviny 90. let začal převažovat konzervativní kurz a strana se postupně začala odchylovat od extremistických pozic (viz kap. 8.3.2).

Nárůstu voličské podpory (především v nových spolkových zemích) i pozvolného rozšíření své členské základny (viz Graf 6) se ale po zastaveném řízení o zákazu podařilo dosáhnout NPD, která se po roce 2000 stává nejvýznamnější extrémně pravicovou stranou v Německu. NPD se poprvé od 60. let dostala do zemských sněmů v Sasku a v Meklenbursku-Předním Pomořansku. NPD ve stejném období dále rozvíjela a prohlubovala spolupráci s Freie Kräfte / Freie Nationalisten (viz kap. 8.2).

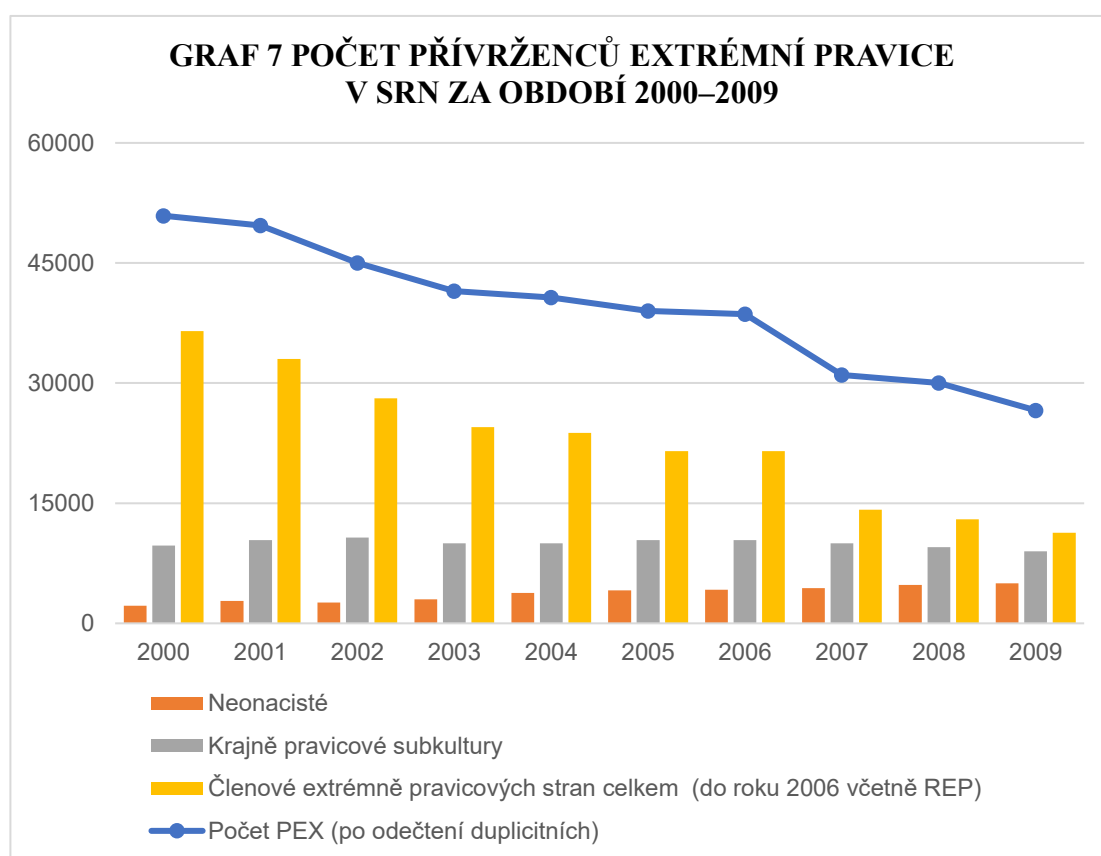
---

⁴⁵ Prohlášení Gerharda Schrödera bylo tehdy bezprostřední reakcí na útok na synagogu v Düsseldorfu z 2. 10. 2000. Jak se později ukázalo, pachateli nebyli neonacisté, ale palestinský antisemita. V létě 2000 rovněž došlo k dosud neobjasněnému bombovému útoku na nádraží v Düsseldorfu (podrobněji Botsch, 2012).

⁴⁶ Např. německé divize Blood and Honour (zákaz 2000) či Skinheads Sächsische Schweiz (zákaz 2001). Obě tyto organizace disponovaly kontakty na extrémní pravici v ČR (Gräfe, 2017; vlastní rešerše soudních výsledků ke kauze NSU).

ZDROJ DAT: Bundesamt für Verfassungsschutz

ZDROJ DAT: Bundesamt für Verfassungsschutz

Po roce 2000 došlo v SRN k výraznému nárůstu přívrženců neonacistického hnutí (viz Graf. 7). V průběhu prvního desetiletí nového tisíciletí prošlo neonacistické hnutí v Německu výraznou generační a strategickou proměnou. V popředí vystupují nová témata jako boj proti kulturní a ekonomické globalizaci, sociálně-politická témata (především v souvislosti se sociálními reformami Harz IV, viz kap. 8.2.11), konflikt na Blízkém východě či třeba ochrana životního prostředí (podrobněji viz Grumke, 2016; Häusler, 2018). Hlavní nástroj politické mobilizace a komunikace mezi jednotlivými scénami a organizacemi představuje po roce 2000 internet.⁴⁷

Zatímco v 90. letech bylo neonacistické hnutí v Německu reprezentováno především dvěma „ideálytypy“ aktivistů – tradičními neonacisty (v němčině někdy označovanými jako „völkisch pěšinky“) a neonacistickými skinheady (Schulze, 2017), po roce 2000 se ještě více diverzifikuje a „modernizuje“. Jako určitý „derivát“ Kameradenschaften vzniká autonomní nacionalismus⁴⁸ (Schedler a Häusler (eds.), 2011; Schulze, 2017). Mnohem většího strategického i ideologicky propagačního významu než doposud nabývá pro neonacistické hnutí po přelomu milénia White Power hudba. Dochází k formování a rozvoji nových extrémně pravicových subkultur jako National-Socialist Hardcore (NSHC) či National Socialist Black Metal (NSBM), které jsou úzce propojeny s organizovaným neonacismem (Schulze, 2017; Raabe, 2019). Zatímco ještě v první polovině prvního desetiletí nového tisíciletí představovali extrémně pravicoví skinheadi jeden z nejpočetnějších a nejvýznamnějších proudů v rámci německé extrémní pravice, ke konci dekády se už jedná o výrazně slábnoucí proud (BfV, 2010, s. 65).

---

⁴⁷ Jeden z významných komunikačních uzlů představuje v 90. letech založené fórum Thule-Netz, hnutí dále využívá i komerčních sociálních sítí jako např. MySpace, Facebook, Twitter, později i ruská VK.

⁴⁸ V roce 2004 dochází v SRN k formování nového významného proudu uvnitř neonacistického hnutí – autonomního nacionalismu (AN). Tento proud se vyznačuje především přebíráním stylů, symbolů, komunikačních forem a strategických konceptů krajní levice (black-block, vylepování samolepek, graffiti, propagační videa před demonstracemi, používání sloganů a symboliky levicových hnutí), vyšším důrazem na „akci“ a sebezprezentaci než na politický program (e.g. Schulze, 2009; Schedler a Häusler (eds.), 2011; Schulze, 2017; podrobněji také Weißgerber, 2020). Podle Schulzeho (2009) je pro autonomní nacionalismus v Německu příznačná především jeho orientace na „současnost“. Stoupenci AN na rozdíl od tradičních „völkisch pěšinek“ (kteří na přelomu milénia tvoří společně s neonacistickými skinheady hlavní bázi Kameradenschaften) neusilují natolik o návaznost na historické vzory (např. SA), nelpí na rituálech a tradicích, a naopak akcentují prvky moderní popkultury (např. rap, moderní vizuální prezentace) a lifestyle (graffiti, spolubydlení, veganství, straight edge) (viz také Weißgerber, 2020).

8.1.5 Kauza NSU a její dopady na extrémní pravici v Německu

Dne 4. listopadu 2011 skončila smrtí Uwe Bönharda (1977–2011) a Uwe Mundlose (1973–2011) činnost teroristické skupiny Nationalsozialistische Untergrund (NSU). Během 13 let života v utajení pod falešnými identitami má NSU na svědomí deset vražd (všechny vraždy se uskutečnily v období 2000–2007), z toho v devíti případech šlo o příslušníky v Německu žijících minorit. NSU je dále na zodpovědna za několik bombových útoků a řadu loupežných přepadení (Deutscher Bundestag, 2013, s 71–74). Případ NSU představuje jednu z největších kriminálních kauz v poválečné historii Německa. Tato kauza poukázala na řadu problémů a pochybení ze strany zpravodajských služeb a bezpečnostních složek při sledování činnosti extrémně pravicových organizací a potírání extremistické kriminality (Deutscher Bundestag, 2013).

Jedním z bezprostředních dopadů kauzy NSU na další vývoj extrémní pravice v Německu byl návrh na zákaz NPD, podaný v roce 2013 Spolkovou radou k Spolkovému ústavnímu soudu (podrobněji dále v kap. 8.2.8). Extrémní pravice v Německu je rovněž vystavena stále pečlivějšímu drobnohledu policie a zpravodajských služeb. To se týká i nenávislných projevů na internetu. V roce 2012 bylo zakázáno celkem šest neonacistických organizací, včetně Nationaler Widerstand Dortmund, jehož členové v minulosti prokazatelně disponovali i kontakty na extrémní pravici v ČR (viz Příloha). V roce 2014 pak byla zakázána toho času jedna z největších neonacistických organizací v Německu – Freies Netz Süd, jejíž členové měli mj. kontakty na DSSS a bývalé aktivisty Národního odporu (viz níže kap. 12.3.2 a 13.4.1) (BfV, 2013, s. 66; BfV, 2014, s. 74).

Série zákazů neonacistických Kameradschaften v druhém desetiletí 21. století přiměla německé neonacistické hnutí k zahájení nové strategicko-organizační debaty, jejíž cílem je nalezení nové, alespoň dočasně „zákazuvzdorné“ organizační formy. V rámci německé extrémní pravice lze v posledních letech pozorovat pokračující rozvolňování struktur, které mají nově spíše síťový charakter (BfV, 2017, s. 43). Výsledkem strategické reorientace je rovněž vznik nových politických stran, jejichž cílem není ani tak poskytnout zázemí pro budoucí účast ve volbách, jako spíše vytvoření „životaschopné“ platformy pro aktivity neonacistů. Tato organizační forma nabízí řadu výhod počínaje možností nahlašování koncertů, demonstrací pod záminkou stranických akcí až po fakt, že politické strany je možné zakázat pouze na základě úzce vymezených podmínek (BfV, 2015, s. 49; viz také kap. 6). Členové zakázaných organizací z Porýní-Vestfálska vstupují v roce 2012 do nově založené strany Die Rechte (viz kap. 8.6). Podobně dochází v roce

2013 k formování politické strany Der III. Weg, která posléze nabízí útočiště aktivistům Freies Netz Süd. Navzdory tomu, že se NPD v posledních letech potýká s citelnými ztrátami volebních preferencí, nadále je diskutována její role jako platformy pro aktivity neonacistického hnutí.

8.1.6 Odpor proti „islamizaci“ jako nové téma politické agitace sil na pravém okraji politického spektra

V období 2015–2016 se Německo, podobně jako řada dalších evropských států, muselo vyrovnat s jednou z doposud největších migračních vln od konce druhé světové války, která souvisela s konflikty na Blízkém východě. Migrace se stala hlavním tématem mobilizace extrémní pravice.

Problematika migrace představuje nejpozději od 80. let jedno z hlavních agitačních témat německé extrémní pravice. Od 80. let se tímto tématem zabývají všechny německé extrémně pravicové strany, na přelomu 80. a 90. let byla protimigrační tematika hlavním důvodem dočasného politického úspěchu REP (viz kap. 8.3). Zatímco v 90. letech se protimigrační a protiazylová agitace zaměřovala především na problematiku v Německu žijících Turků, po rozšíření EU se tématem stala i mobilita občanů z jiných členských států EU (zejm. Polsko, Rumunsko), kteří do SRN odjíždějí za prací.

Jedním z nových fenoménů, který dnes již představuje integrální součást ideologie evropské extrémní pravice, je islamofobie⁴⁹. Islámské náboženství je v německém kontextu, podobně jako v dalších státech západní Evropy, úzce spjato s komunitami migrantů z Afriky a Blízkého východu. Odpor proti domnělé „islamizaci“ SRN (potažmo Evropy) představoval společně s odporem proti migraci centrální téma v roce 2007 založené regionální strany Bürgerbewegung pro NRW (PRO NRW) se sídlem v Düsseldorfu ve spolkové zemi Porýní-Vestfálsko. PRO NRW v roce 2012 organizovala sérii protestů před mešitami, z nichž některé končily násilnými střety s radikálními salafisty (viz níže kap. 8.5).

---

⁴⁹ Jednu z prvních a nejznámějších definic islamofobie přinesl britský think-tank The Runnymede Trust (Conway, 1997, s. 4), který ji charakterizoval jako „neodůvodněnou nenávisť vůči islámu“, která má za následek nespravedlivou diskriminaci jednotlivých muslimů a jejich komunit a jejich vyloučení z hlavních politických a sociálních záležitostí“.

Zatímco pro část neonacistického hnutí v Německu (ale i v ČR) představuje po 11. září 2001 islámský svět určitého spojence proti „světovému sionismu“ (e.g. Dantschke, 2009), tato pozice se výrazně mění v kontextu evropské migrační krize. Z „vnějšího spojence“ se stává „nepřítel“ ve vnitřním kontextu.

Především obavy z islámského terorismu, působení a nárůst počtu radikálních islamistů v zemi a nespokojenost se způsoby zvládnání migrační krize ze strany Spolkové vlády vedly od roku 2014 v mnoha německých městech k masovým protestům proti takzvané „islamizaci“ a stávající migrační a azylové politice. Pro účastníky těchto demonstrací je rovněž příznačná značná nedůvěra ve veřejnoprávní a masová média a nedůvěra až nenávisť vůči etablovaným politickým stranám (BfV, 2017, s. 67). Ačkoliv přívrženci extrémní pravice představují výrazný podíl účastníků těchto protestů, organizátory i účastníky pochodů tvoří lidé „ze středu společnosti“ (tuto skutečnost dokládají i empirické studie, např. Yendell, Decker a Brähler, 2016).

Na podzim 2014 vzniklo v saských Drážďanech hnutí *Patriotische Europäer gegen die Islamisierung des Abendlandes* (Patriotičtí Evropané proti islamizaci Západu, zkráceně Pegida), které artikulovalo řadu požadavků týkajících se otázek migrace a azylové politiky, vnitřní bezpečnosti či zahraniční politiky a vyzývalo německou vládu k obraně „západní kultury a identity“ Německa před „islamizací“. Pegida organizovala v Drážďanech v týdenních intervalech shromáždění a tzv. „večerní procházky“, kterých se účastnilo až 25 000 osob. V průběhu roku 2015 a 2016 se po vzoru Pegidy formovala řada lokálních hnutí „proti islamizaci západu“ (označovaná také jako „GIDA“ hnutí) a dalších iniciativ s protiislámskou a protimigrační agendou (viz Prokúpková, 2017; Patzelt a Klose, 2016; Vorländer, Herold a Schäller, s. 2016; Virchow, 2016). Hnutí Pegida rovněž navazovalo kontakty se zahraničím, včetně České republiky (Prokúpková, 2018b). Německé extrémní pravici se v kontextu migrační pravice podařilo vykročit zpět z izolované pozice, ve které se ocitla mj. i v důsledku veřejně sledované kauzy NSU. Opět stoupl její mobilizační potenciál (viz Graf 8) a některá její témata a požadavky týkající se přistěhovalectví nebo soužití s muslimskou minoritou (zejm. v kontextu vzestupu původně neextremistického hnutí Pegida) získávají odezvu v širších částech německé společnosti. Vzrůstající popularitě se v kontextu migrační krize rovněž těšila hnutí vycházející z myšlenkové tradice nové pravice (viz kap. 8.1.1). V SRN od konce roku 2012 působí německá odnož identitářského hnutí (*identitäre Bewegung*), které disponuje kontakty na extrémní pravici v ČR. V roce 2014 byl založen spolek *Identitäre Bewegung*

Deutschland e.V. (IBD). Cílem IBD je uskutečnění „kulturní revoluce zprava“ (Pleul, 2018, s. 165).

Navzdory tomu, že se NPD v některých částech Německa dařilo mobilizovat veřejnost k migrační a azylové problematice⁵⁰, tato skutečnost se nijak neodrazila ve volebních výsledcích na zemské ani spolkové úrovni. Dostatečnou voličskou podporu, která by umožnila alespoň dosáhnout na státní podporu politických stran, nezískala ani Die Rechte či Der III. Weg. PRO NRW v polovině druhého desetiletí paradoxně paralyzovaly vnitřní spory. Ze společenského klimatu (zejm. v nových spolkových zemích) profitovala pravicově-populistická Alternative für Deutschland (AfD), která z výsledku 4,7 % ve volbách do Spolkového sněmu v roce 2013 dokázala v roce 2017 získat 12,6 % hlasů. Ve spolkové zemi Sasko dosáhla její podpora na 27 % (Bundeswahlleiter, 2018, s. 20–21). Paralelně s nárůstem podpory AfD došlo i k její radikalizaci. V roce 2015 se uvnitř AfD zformovalo radikální křídlo, které se označuje jako Der Flügel (v doslovném překladu „křídlo“). Radikální tendence se podle Spolkového úřadu pro ochranu ústavy projevují rovněž v mládežnické organizaci AfD, Junge Alternative für Deutschland (BfV, 2020, s. 87–89; Lewandowsky, 2018).

Proces radikalizace v rámci AfD zaznamenávají i jednotlivé úřady pro ochranu ústavy. Od ledna 2019 zařadil Spolkový úřad pro ochranu ústavy AfD mezi „objekty kontroly“ („Prüffall“), od března 2021 se pak diskutuje zařazení celé strany jako „podezřelý případ“ („Verdachtsfall“), což by v praxi mohlo znamenat možnosti využití odposlechů nebo sledování jednotlivých členů. Frakce Der Flügel byla na jaře 2020 úřadem překlasifikována z „podezřelého případu“ na „objekt sledování“ („Beobachtungsfall“), načež byla posléze rozpuštěna (Deutschlandfunk, 2021).⁵¹

V kontextu migrační krize Spolkový úřad pro ochranu ústavy registroval výrazný nárůst přívrženců neonacistického hnutí a militantních pravicových extremistů. V letech 2015–2016 byl také zaznamenán výrazný nárůst násilných činů s extremistickým podtextem, kdy zejména v nových spolkových zemích situace začala připomínat vlnu násilí extrémní pravice z první poloviny 90. let (viz Graf 9). Od roku 2017 celkový počet násilných činů

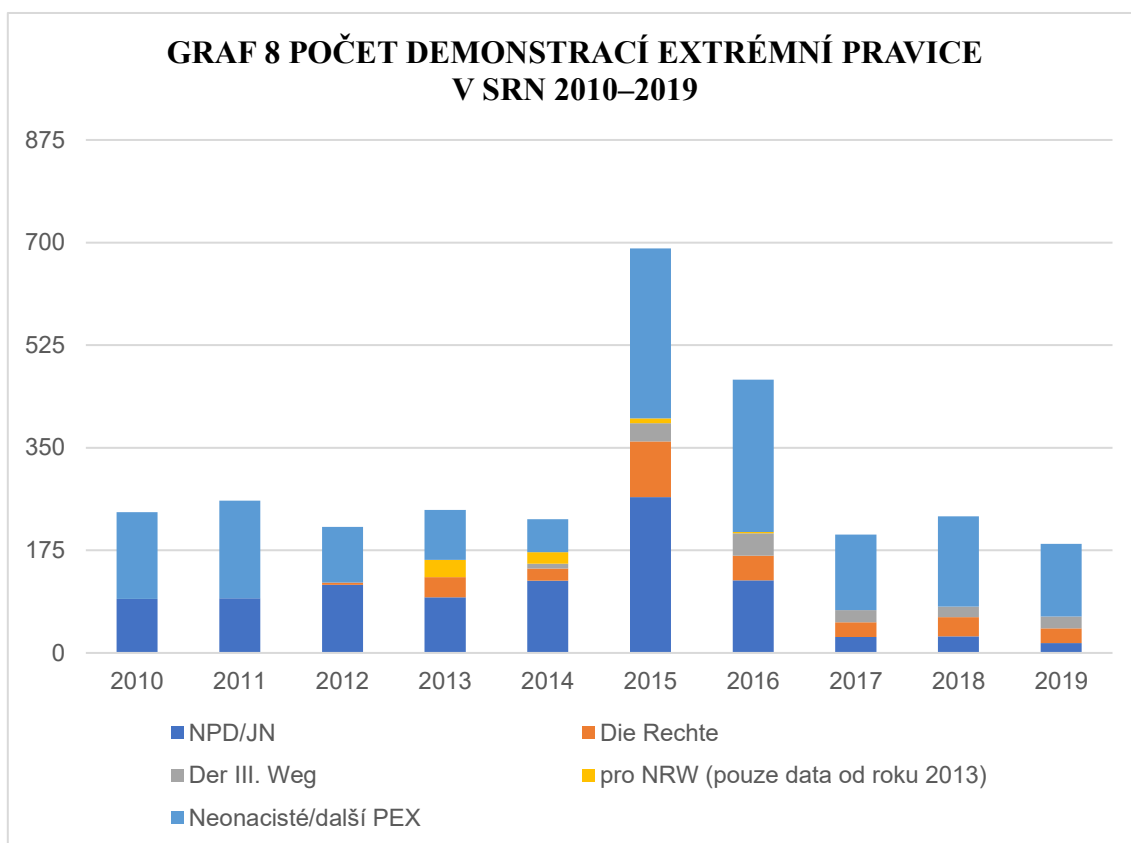
⁵⁰ Např. v roce 2013 organizovala protesty proti ubytovně pro žadatele o azyl v saském Schneebergu, podílela se rovněž na mobilizaci k násilným protestům v Heidenau v létě 2015.

⁵¹ „Prüffall“, „Verdachtsfall“ a „Beobachtungsfall“ představují hierarchické stupňování, od něhož se odvíjí případné pravomoci úřadu vůči sledovanému subjektu. Zařazení jako „Beobachtungsfall“ odpovídá zařazení, kdy je daný subjekt z pohledu orgánů správní moci považován za „extremistický“.

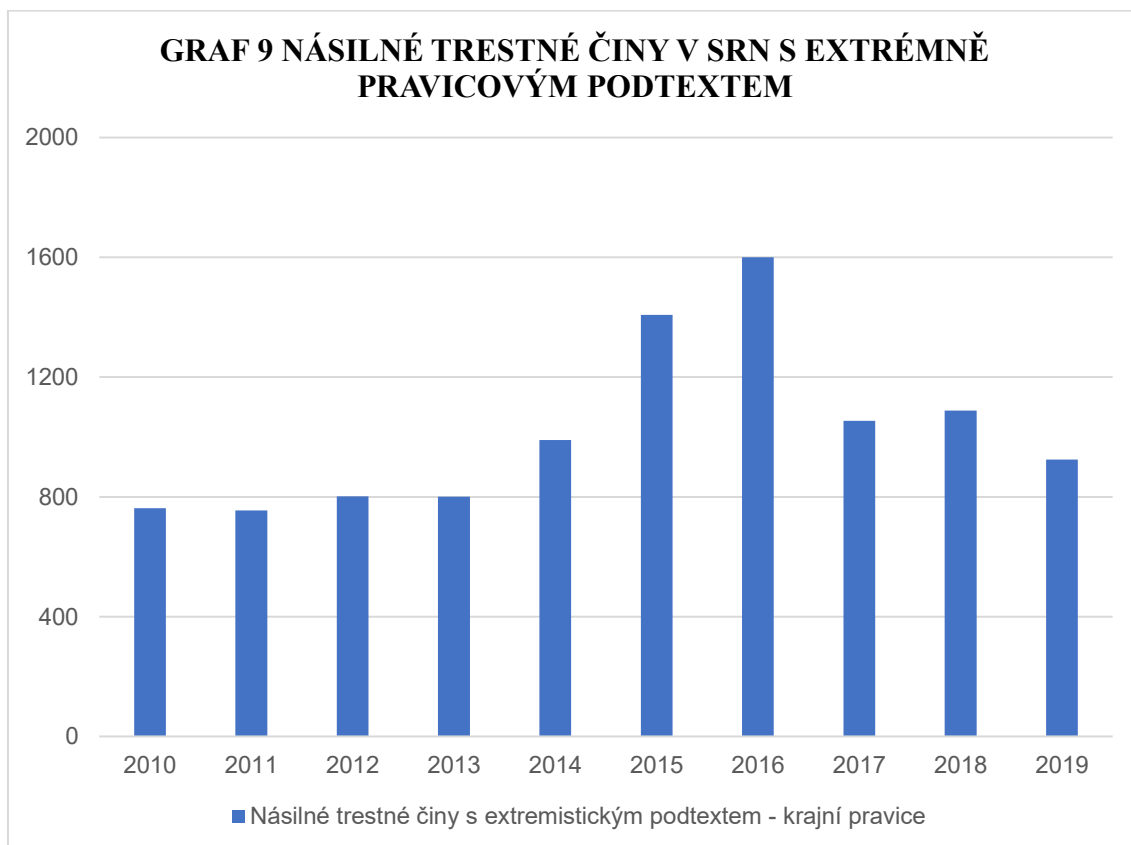
opět klesá, nesnižuje se však jeho závažnost, což dokládají i příklady ultrapravicového terorismu.⁵² Oběťmi nenávislně motivovaných trestných činů pak nejsou jenom příslušníci minorit a cizinci, v hledáčku militantní extrémní pravice se v přibývajícím míře ocitají i političtí a ideoví oponenti. Jedná se tak nejen o přívržence krajní levice, ale i novináře, politiky (zejm. představitelé Die Linke, SPD nebo CDU) nebo osoby, které pomáhají uprchlíkům (BfV, 2016, s. 53).

---

⁵² Jmenovat lze příklad „Gruppe Freital“ („Skupina Freital“, také známá jako „Bürgerwehr FTL/360“), která organizovala útoky na uprchlíky a politické odpůrce, včetně použití výbušnin (podrobněji viz BfV, 2019, s. 58–59). V říjnu 2015 byla v Kolíně nad Rýnem přívržencem extrémní pravice pobodána kandidátka na starostku a dosavadní zmocněnkyně pro imigraci Henriette Rekel (BfV, 2017, s. 47). V roce 2019 byl dvěma neonacisty zastřelen kasselský politik za CDU Walter Lübke. Motivem vraždy měl být Lübkeho vstřícný postoj k migrantům (Český rozhlas, 2019). V únoru 2020 otrásl Německem rasově motivovaný teroristický útok v Hanau, při kterém pachatel usmrtil devět lidí migračního původu (Fittkau, 2021).

ZDROJ DAT: Bundesamt für Verfassungsschutz

ZDROJ DAT: Bundesamt für Verfassungsschutz

8.2 Nationaldemokratische Partei Deutschlands

8.2.1 NPD před rokem 1990

Nationaldemokratische Partei Deutschlands (NPD) byla založena v listopadu 1964. V současnosti se jedná o nejstarší extrémně pravicovou stranu v Německu. Za vznikem této strany stálo úsilí bývalého předsedy extrémně pravicové Deutsche Reichspartei (DRP) Adolfa von Thaddena o sjednocení sil na pravém okraji politického spektra (Pfahl-Traugher, 2016, s. 57; Stöss, 2000, s. 49; Botsch, 2012, s. 47). Jak uvádí Botsch (2012, s. 46–47; 2017, s. 18–19), NPD od počátku usilovala o to, aby nebyla označována za nástupkyni NSDAP. Pro Thaddena a další představitele DRP (kteří začali do NPD hromadně vstupovat, DRP posléze zanikla) představovala tato strana politický projekt, jehož cílem bylo vymanit síly na pravém okraji politického spektra z pozice fundamentální opozice. NPD nejen, že měla alespoň formálně akceptovat vlády demokratických stran, ale dokonce se nebránil ani vstupu do vládních koalic. Prvním předsedou NPD byl zvolen Fritz Thielen, v roce 1967 ho nahradil Adolf von Thadden.

Ve svém prvním programu z roku 1967 NPD odmítla vinu Německa na druhé světové válce, vyzvala k ukončení vlivu USA a Sovětského svazu na území SRN a NDR a volala po krocích vedoucích k sjednocení rozděleného Německa (Pfahl-Thraugher, 2016, s. 59). V rozšířeném „Düsseldorfském programu“ z roku 1973 dále například požadovala zavedení opatření k omezení vlivu zahraničního kapitálu či uzákonění prioritního nároku Němců na pracovní místa před cizinci (NPD, 1973).

NPD již v roce 1965 kandidovala ve volbách do Spolkového sněmu, kde obdržela 2 % hlasů (Bundeswahlleiter, 2018, s. 24). V listopadu 1966 se NPD poprvé podařilo dosáhnout úspěchů ve volbách do Zemského sněmu v Bavorsku, kde obdržela 7,4 % hlasů. Následovala série úspěchů v zemských volbách v Hesensku (1966, 7,9 %), Brémách (1967, 8,8 %), Dolním Sasku (1967, 7 %), Porýní-Falci (1967, 6,9 %), Šlesvicku-Holštýnsku (1967, 5,8 %) či Bádensku-Württembersku (1968, 9,8 %) (Bundeswahlleiter, 2020). Společně s volebními zisky rostl i počet členů strany, který z původních 250 členů v roce 1964 činil 28 000 členů v roce 1969 (Dudek, Jatschke, 1984, s. 385). V návaznosti na předchozí volební úspěchy v zemských volbách se NPD v roce

1969 opětovně pokusila o vstup do Spolkového sněmu, navzdory příznivým prognózám však dosáhla výsledku 4,3 %.⁵³

Po volební porážce v roce 1969 se NPD začala potýkat s četnými vnitrostranickými spory, úbytkem členů a taktéž prudkým poklesem voličské podpory. V roce 1971 rezignoval Adolf von Thadden na pozici předsedy strany a byl nahrazen Martinen Mußnugem, který stál v čele strany až do roku 1991. Se stabilně nízkými volebními zisky a úbytkem veřejných aktivit zůstal význam NPD až do konce 80. let marginální (Botsch, 2012; Pfahl-Thraughber, 2016).

Podobně jako Die Republikaner, i NPD se začala v 80. letech více zaměřovat na problematiku migrace. Už v roce 1980 vznikla z prostředí NPD občanská iniciativa Ausländerstopp (v překladu „Stop cizincům“), která stavěla vlastní kandidátní listiny v komunálních volbách ve většině spolkových zemí SRN (Stöss, 2000, s. 45).

8.2.2 NPD v 90. letech 20. století

V 90. letech započal radikální proces proměny NPD, který spočíval v její radikalizaci a otevření neonacistickým kruhům.

První volby do Spolkového sněmu ve sjednoceném Německu v prosinci 1990 skončily pro NPD neúspěchem. S výsledkem 0,3 % hlasů strana nedosáhla ani na hranici pro získání příspěvku na úhradu volebních nákladů⁵⁴, čímž se dostala do obtížné finanční situace. Nepříznivá situace strany vedla po téměř 20 letech k odchodu jejího dosavadního předsedy Martina Mußnuga, kterého vystřídal v roce 1991 Günter Deckert (Backes a Jesse, 1993, s. 114; Botsch, 2012, s. 111).

V souvislosti s novou vlnou zákazů neonacistických organizací, která byla zahájena koncem roku 1992 v reakci na vzestup nenávislně motivovaného násilí (viz kap. 8.1.3), se NPD stále více stávala útočištěm aktivních neonacistů. Strana se neonacistickému spektru otevřela především v období předsednictví Udo Voigta, který byl poprvé do čela NPD zvolen v roce 1996 a vedl ji až do roku 2011. V druhé polovině 90. let už některé osoby s vazbami na neonacistické hnutí v NPD nebo její mládežnické organizaci Junge

---

⁵³ Jak uvádí Dudek a Jatschke (1984, s. 335–341), image strany před volbami tehdy vážně poškodily násilné střety na předvolebních mítincích. Do volebního výsledku 4,3 % hlasů se mohla negativně promítnout i debata o zákazu NPD, která byla započata několik měsíců před volbami (Brandstetter, 2012, s. 138).

⁵⁴ V roce 1992 se příspěvek na úhradu volebních nákladů nahrazuje státním kofinancováním politických stran dle §18 ods. 1 PartG. Podrobněji viz kap. 6.

Nationaldemokraten ⁵⁵ („Mladí národní demokraté“) zastávali vedoucí pozice (Pfahl-Thraughber, 2008, s. 24; Pfahl-Tgraughber, 2016, s. 64–65; Botsch, 2012, s. 111). Především trestní stíhání, nejasnosti ohledně účetnictví a stavu stranických financí a obava z blížícího se bankrotu stály Güntera Deckerta v roce 1995 jeho pozici (BfV, 1996, s. 142–143). Nový předseda strany, Udo Voigt, okamžitě po svém zvolení zahájil programovou a strategickou reorientaci strany. Společně se změnou vedení došlo k personálním změnám ve více než polovině čelních pozic ve straně, přičemž došlo i k výraznému „omlazení“ předsednictva NPD (Sendbühler, 1996). V roce 1997 zahájila NPD kampaň podporující nábor nových členů, kdy se nacionalistická mládež vstupující do strany měla stát „potřebným revolučním duchem hnutí“ (Distler, 1997b).

NPD na rozdíl od REP nebo DVU nedosáhla v 90. letech na vstup do žádného ze zemských parlamentů, výsledky voleb do Spolkového sněmu a Evropského parlamentu setrvaly pod 0,5 % (Bundeswahlleiter, 2018; 2019; 2020; viz Tab. 7). Teprve v druhé polovině 90. let strana dokázala v zemských volbách opětovně překročit hranici umožňující nárokovat státní finanční podporu. K výraznému nárůstu voličské podpory NPD dochází až po přelomu tisíciletí, poté co strana prošla strategickou reorganizací.

TAB. 7 VOLEBNÍ VÝSLEDKY NPD 1990–1999

ROK	VÝSLEDKY VOLEB DO SPOLKOVÉHO SNĚMU	VÝSLEDKY VOLEB DO EP	VÝSLEDKY VOLEB DO ZEMSKÝCH SNĚMŮ
1990	0,3 %		Braniborsko 0,1 %; Meklenbursko-Pomořansko 0,2 %; Dolní Sasko 0,2 %; Porýní-Vestfálsko 0,0 %; Sársko 0,2 %; Sasko 0,7 %; Sasko-Anhaltsko 0,1 %
1992			Bádensko-Württembersko 0,2 %
1994		0,2 %	Bavorsko 0,1 %; Meklenbursko-Pomořansko 0,1 %; Dolní Sasko 0,2 %
1995			Brémy 0,1 %; Hesensko 0,3 %
1997			Hamburk 0,1 %; Porýní-Falc 0,4 %
1998	0,3 %		Bavorsko 0,2 %; Meklenbursko-Pomořansko 1,1 %
1999		0,4 %	Berlín 0,9 %; Braniborsko 0,7 %; Brémy 0,3 %; Hesensko 0,2 %; Sasko 1,4 %; Durynsko 0,2 %

ZDROJ DAT: Bundeswahlleiter (2018; 2019; 2020)

⁵⁵ V roce 2018 došlo k přejmenování na Junge Nationalisten („Mladí nacionalisté“).

8.2.3 Zrod „nové NPD“ a její strategická reorganizace

Udo Voigt podle svých slov usiloval o to, aby z NPD vytvořil „autentickou nacionální stranu“, která by se stala „politickým domovem všech nacionálních hnutí v Německu“ (Distler, 1997b). Zatímco „stará“ NPD byla klasickou volební stranou, „nová“ NPD měla kromě vstupu do parlamentů usilovat o to stát se po vzoru levicové Außerparlamentarische Opposition (APO) z 60. let novou nacionální mimoparlamentní opozicí (Distler, 1997b). V tomto smyslu nabrala NPD pod vedením Voigta aktivistický směr, především pak mládežnická organizace Junge Nationaldemokraten (od 2018 Junge Nationalisten) se měla stát útočištěm pro aktivisticky orientovanou (i subkulturní) mládež (Backes a Steglich, 2007, s.16–17; viz kap. 8.1.3 výše).⁵⁶

V roce 1998 představilo předsednictvo NPD koncept tří strategických pilířů „Kampf um die Köpfe“ („Boj o hlavy“), „Kampf um die Straße“ („Boj o ulice“) a „Kampf um die Wähler/Parlamente“ („Boj o voliče/parlamenty“) (e.g. Schulze, 2016; Pfahl-Thraughber, 2016).

Prvním z těchto strategických pilířů („Boj o hlavy“) bylo míněno šíření ideologie „völkisch“ nacionalismu⁵⁷, budování intelektuálních sítí a v neposlední řadě i snaha oslovit bývalé přívržence jiných politických táborů včetně krajní levice (Pfahl-Thraughber, 2008, s. 42). Podstata druhého strategického pilíře („Boj o ulice“) spočívala v pořádání masových demonstrací, jejichž předsednictvím se strana snažila oslovit mladé lidi (Pfahl-Thraughber, 2008, s. 44). Pořádáním demonstrací, pochodů nebo dalších veřejných akcí, jako byl později například Deutsche-Stimme Pressefest či demonstrace u příležitosti oslav svátku práce, se podle Schulzeho (2016, s. 81–82) NPD snažila manifestovat svou sílu v ulicích, přičemž účast na podobných akcích mnohým zúčastněným přinášela i silný emocionální zážitek.

Poslední strategický pilíř („Boj o voliče“) spočíval (tradičním způsobem) v dalším nábore členů a budování stranických struktur a účasti na volbách (Schulze, 2016, s. 89–91).

---

⁵⁶ O NPD po roce 1996 se rovněž hovoří jako o „Bewegungspartei“ (kombinace funkce politické strany a organizace sociálního hnutí) (e.g. Schedler, 2016).

⁵⁷ „Völkisch“ nacionalismus představuje součást ideologie nacionálního socialismu. Vychází z představy příslušnosti k národu jako k domnělé rase, cílem je ustavení etnicky homogenního národního společenství („Volksgemeinschaft“).

8.2.4 Návrh na zákaz NPD v letech 2001–2003

Zákaz NPD byl poprvé diskutován ke konci 60. let, kdy strana téměř dosáhla na vstup do Spolkového sněmu (viz výše kap. 8.2.1). Další debata a následné řízení o zákazu bezprostředně reagovaly na sérii násilných událostí spojovaných s extrémní pravicí v roce 2000 (viz kap. 8.1.4).

Návrh na zákaz NPD podaly spolková vláda, Spolkový sněm a Spolková rada na začátku roku 2001 (BfV, 2001, s. 26). Navrhující strany se před soudem pokusily doložit, že NPD svými aktivitami útočí na základní principy svobodně-demokratického zřízení garantované ústavou (viz. kap. 5.1). Část návrhů se rovněž zabývala vztahem, resp. „příbuzností“ NPD k historické NSDAP (podrobněji viz Jesse, 2001, s. 690–692).

V průběhu procesu však vyšlo najevo, že v čelních pozicích strany dlouhodobě působila řada informátorů Spolkového úřadu pro ochranu ústavy. Údajně se mělo jednat až o každého sedmého vysokého funkcionáře strany (Stark, 2002). Na základě rozhodnutí ze dne 18. 3. 2003 Spolkový ústavní soud řízení vzhledem k výše uvedeným důvodům zastavil. Jako problematická se ukázala především skutečnost, že jednotlivé úřady pro ochranu ústavy odmítaly své informační zdroje odtajnit a stáhnout z vedení strany (Brandstetter, 2012, s. 140–141; Botsch, 2017, s. 65). Řízení o zákazu NPD mělo řadu, byť dočasných, dopadů na její činnost. NPD přišla v průběhu řízení asi o tisíc členů, potýkala se i s finančními problémy (BfV, 2004, s. 64–65).

8.2.5 NPD v zemských parlamentech

Poté, co bylo řízení o rozpuštění NPD pozastaveno, následovalo několikaleté období jejího relativního vzestupu. Strana se opět těšila nárůstu členské základny i rostoucí voličské podpoře (viz Tab. 8). V druhé polovině prvního desetiletí 21. století se NPD stala co do počtu členů nejsilnější extrémně pravicovou politickou stranou v Německu.

Na podzim 2004 se poprvé od roku 1968 podařilo NPD uspět v zemských volbách. S výsledkem 9,2 % hlasů získala 12 mandátů v zemském sněmu v Sasku (v čele kandidátky stál Holger Apfel).⁵⁸ V roce 2004 dosáhla NPD částečného úspěchu i v zemských volbách v Sársku, kde získala 4 % hlasů (Bundeswahlleiter, 2019, s. 82).

---

⁵⁸ Frakce NPD však nezůstala do konce volebního období stabilní, už v prosinci 2005 ji opustili tři poslanci (BfV, 2006, s. 90).

V roce 2004 v rámci strategických debat rozšířila NPD svoji koncepci strategických pilířů o nový pilíř „boj o organizovanou vůli“ („Kampf um den organisierten Willen“). Ten spočívá v úsilí o sjednocení národních sil, ve snaze o prosazení „jednotné vůle“ pronárodních sil (BfV, 2005, s. 78). NPD tak v souladu s touto strategií začala prosazovat koncepci takzvané „německé národní fronty“ („deutscher Volksfront“) s cílem sjednocení extrémní pravice v Německu (BfV, 2005, s. 62). NPD před zemskými volbami v roce 2004 uzavřela dohodu s Deutsche Volksunion o vzájemném nekonkurování si v zemských volbách. Zároveň probíhala kooperace s Freie Kräfte / Freien Nationalisten. Dohoda s DVU, která byla v lednu 2005 uzavřena v písemné podobě (tzv. „Deutschlandpakt“), se vztahovala i na nadcházející volby do Spolkového sněmu a na volby do EP.⁵⁹ NPD však dohodu s DVU v roce 2009 jednostranně vypověděla a navzdory vzájemné úmluvě kandidovala ve volbách do zemského sněmu v Braniborsku (BfV, 2010, s. 86; Stöss, 2010, s. 133).

Ve volbách do Spolkového sněmu v září 2005 postavila NPD kandidátky ve všech spolkových zemích, na kandidátkách se mj. objevili i členové DVU i čelní představitelé neonacistického hnutí (BfV, 2006, s. 91). NPD obdržela celkem 1,6 % hlasů. Větší podporu získala v nových spolkových zemích, kde získala 3,6 % hlasů (v Sasku dokonce 4,8 %), přičemž ve starých spolkových zemích dosáhla v průměru pouze na 1,1 % hlasů (Bundeswahlleiter, 2018).

V roce 2006 dosáhla NPD dalšího úspěchu v zemských volbách v Meklenbursku-Předním Pomořansku. S výsledkem 7,3 % hlasů získala šest mandátů (Bundeswahlleiter, 2020, s. 62). V čele kandidátky stál Udo Pastörs.

---

⁵⁹ Jak uvádí Botsch (2012, s. 129), v roce 2005 přistoupila k „Deutschlandpaktu“ i minoritní Deutsche Partei. Jedná se o politickou sílu s personálními vazbami na DVU, potažmo jeden z nástupnických subjektů DVU a minoritní Freiheitliche Deutsche Volkspartei – Die Freiheitlichen. Strana byla po určitou dobu sledována úřady pro ochranu ústavy v Bavorsku a v Durynsku (Pfahl-Thraughber, 2018b, s. 287).

TAB. 8 VOLEBNÍ VÝSLEDKY NPD V LETECH 2000–2009

ROK	VÝSLEDKY VOLEB DO SPOLKOVÉHO SNĚMU	VÝSLEDKY VOLEB DO ZEMSKÝCH SNĚMŮ	VÝSLEDKY VOLEB DO EP
2000		Porýní-Vestfálsko: 0,0 %; Šlesvicko-Holštýnsko: 1 %	
2001		Bádensko-Württembersko: 0,2 %; Berlín: 0,9 %; Porýní-Falc: 0,5 %	
2002	0,4 %	Meklembursko-Pomořansko: 0,8 %	
2004		Hamburk: 0,4 %; Sársko: 4 %; Sasko: 9,2 % (12 mandátů) ; Durynsko: 1,6 %	0,9 %
2005	1,6 %	Porýní-Vestfálsko: 0,9 %; Šlesvicko-Holštýnsko: 1,9 %	
2006		Ba-Wü: 0,7 %; Berlín: 2,6 %; Meklenbursko.-Pomořansko: 7,3 % (6 mandátů) ; Porýní-Falc: 1,2 %	
2008		Bavorsko: 1,2 %; Hesensko: 0,9 %; Dolní Sasko: 1,5 %	
2009	1,5 %	Braniborsko: 2,6 %; Hesensko: 0,9 %; Sársko: 1,5 %; Sasko: 5,6 % (8 mandátů) ; Šlesvicko-Holštýnsko: 0,9 %; Durynsko: 4,3 %	

ZDROJ DAT: Bundeswahlleiter (2018; 2019; 2020)

V roce 2008 otřásla NPD aféra jejího bývalého pokladníka Erwina Kemny, který se dopustil zpronevěry finančního majetku strany ve výši 741 000 euro. Aféra rovněž vedla k napětí uvnitř vedení strany, kdy se proti Voigtovi obrátili někteří členové předsednictva v čele s vedoucími parlamentních frakcí v Sasku a Meklenbursku-Předním Pomořansku, Udo Pastörsem a Holgerem Apfelem. Voigt však svoji pozici při mimořádné volbě předsednictva strany v dubnu 2009 obhájil. Do nově zvoleného spolkového předsednictva NPD bylo zvoleno i několik osob propojených s neonacistickým hnutím, přičemž tato skutečnost podpořila další radikalizaci uvnitř strany (BfV, 2010, s. 88; Stöss, 2010, s. 139–140).

V roce 2009 dokázala NPD přes částečný úbytek voličské podpory zopakovat vstup do zemského sněmu v Sasku. Obdržela 5,6 % hlasů a získala osm mandátů. S výsledkem 4,3 % hlasů NPD v roce 2009 nedosáhla na hranici umožňující vstup do zemského sněmu v Durynsku (Bundeswahlleiter, 2020).

8.2.6 NPD jako politická strana, NPD jako organizace v sociálním hnutí

Po roce 2000 se v rámci NPD už naplno začaly projevovat výsledky strategické reorientace, která byla zahájena v druhé polovině 90. let (viz kap. 8.2.3). NPD se na jedné straně v rámci strategie „boje o parlamenty“ účastní volebního boje, zároveň usiluje o budování a upevnění své pozice na špici širokého sociálního hnutí. Z tohoto pohledu lze NPD nahlížet také jako organizaci působící v sociálním hnutí (viz pojem „Bewegungspartei“ výše) (BfV, 2001, s. 71–72; Heinrich, 2008; Schulze, 2016).

NPD na přelomu tisíciletí usilovala v rámci své strategie „boje o ulice“ o mobilizaci a integraci široké části neonacistického spektra a skinheadské subkultury. Jen v roce 2000 organizovala více než 50 demonstrací a shromáždění, v roce 2001 to bylo na 70, v roce 2008 dokonce 75 akcí (BfV, 2002, s. 83; BfV, 2009, s. 59). Zároveň je nutné podotknout, že určité části neonacistického spektra a pravicových subkultur se ke spolupráci s NPD/JN stavěly stále zdráhavě, stejně tak se uvnitř NPD nacházely skupiny straníků, kterým se nezamlouvala zejména spolupráce s White Power skinheady a dalšími extrémně pravicovými subkulturami (Botsch, 2012).

K úzkému provázání mezi NPD a neonacistickou scénou docházelo podle informací Spolkového úřadu pro ochranu ústavy především ve východním Německu, někteří členové NPD byli zároveň aktivní i v rámci lokálních struktur *freie Kräfte / freie Kameradschaften* (BfV, 2003, s. 50). V roce 2006 už byli neonacisté přítomni v předsednictvech více než poloviny zemských organizací NPD nebo JN (BfV, 2007, s. 61; Stöss, 2010, s. 128).

NPD dokázala rozvinout spolupráci i se skinheadskými a militantně-neonacistickými organizacemi. Například aktivisté z v roce 2001 zakázané organizace *Skinheads Sächsische Schweiz* plnili roli ochranky na veřejných shromážděních organizovaných touto politickou stranou (BfV, 2001b, s. 40). Stöss (2010, s. 165) zmiňuje zejm. blízký vztah mezi NPD a německou B&H (od roku 2000 se v SRN jedná o zakázanou organizaci).

V rámci snah o otevření se extrémně pravicovým subkulturám a ve snaze o přilákání zejména mladých stoupců začala NPD po roce 2000 v přibývajícím měřítku využívat potenciál hudby, jakožto komunikačního média, a kooperovat s extrémně pravicovými hudebníky a dalšími aktivisty zapojenými v lokálních White Power hudebních scénách. V polovině prvního desetiletí nového tisíciletí začali němečtí neonacisté realizovat

takzvaný „Projekt Schulhof“⁶⁰ („projekt školní dvůr“), který spočíval v šíření bezplatných CD nosičů s White Power hudbou a dalším extremistickým obsahem (BfV, 2005, s. 51–52; BfV, 2006, s. 62; Stöss, 2010, s. 166). Cílem tohoto projektu, který původně pochází z USA, bylo prostřednictvím hudby vzbudit zájem mladých lidí, zejména pak žáků a studentů základních a středních škol, o politická témata a aktivity hnutí.

Bohatý hudební program se stal součástí i nového kulturně-vzdělávacího Deutsche-Stimme Pressefestu (první ročník se konal v roce 2002, primárně se jednalo o akci nakladatelství Deutsche Stimme, hudební program byl připojen posléze). Od roku 2005 začala NPD pořádat mezinárodní festival Fest der Völker (Enders, 2008a; k české účasti na tomto festivalu viz příloha). Hudební program se mimo jiné stal i součástí některých veřejných manifestací NPD.

V rámci své předvolební agitace přistupovala NPD i k agresivním formám prezentace, spočívajícím například v narušování předvolebních mítinků a dalších veřejných akcí svých politických oponentů (BfV, 2007, s. 71; Speit, 2008).⁶¹ V druhé polovině prvního desetiletí 21. století na sebe NPD upozorňuje časopisy se zaměřením na školáky a dospívající mládež (BfV, 2008, s. 76).

8.2.7 Činnost spolků a organizací přidružených k „nové NPD“

Podle analýz Spolkového úřadu pro ochranu ústavy (2004, s. 84) začala být NPD po své strategické reorientaci v poslední třetině 90. let atraktivní i pro extrémně pravicové intelektuály. Jako platforma pro intelektuální debaty pak sloužil především měsíčník *Deutsche Stimme*, NPD se rovněž angažovala v budování a podpoře různých intelektuálních projektů a vzdělávacích seminářů.⁶²

---

⁶⁰ Vlastní verzi projektu „Školní dvůr“ později realizuje i česká Dělnická mládež.

⁶¹ V němčině je tato strategie označována jako tzv. „Wortergreifungsstrategie“ – v překladu strategie spočívající v chopení se slova, upoutání pozornosti.

⁶² NPD usilovala o formování projektu tzv. Dresdner Schule, která se měla stát jistou krajně-pravicovou odezvou na tradici Frankfurtské školy (Pfahl-Thraughber, 2008, s. 58; Speit, 2008). V prostředí NPD rovněž došlo k vzniku tzv. Deutschen Akademie, která organizovala teoretické semináře (BfV, 2004, s. 84–85). Někteří členové NPD (zejm. Horst Mahler) se rovněž pohybovali kolem extremistického vzdělávacího-intelektuálního projektu Deutsche Kolleg, který si kladl za cíl vzdělávání „národní inteligence“ (BfV, 2005, s. 100). V roce 2007 pak vznikl Nationaler Bildungskreis („Národní vzdělávací kruh“, rozpuštěn v roce 2011), jehož cílem bylo vzdělávání členů NPD, JN a příslušníků

NPD po roce 2000 začala v přibývajícím míře reflektovat i rostoucí význam ženských aktivistek zapojených do tradičně muži ovládaného hnutí (Röpke a Speit, 2008). V roce 2006 byla založena ženská organizace Ring Nationaler Frauen (Kruh národních žen). Od roku 2008 představuje RNF podorganizaci přidruženou k NPD, přičemž předsedkyně RNF je podle změněných stanov nově i členkou předsednictva strany (BfV, 2009, s. 92). Od konce 90. let začala nabývat na významu i mládežnická organizace NPD, Junge Nationaldemokraten (založena 1969, v roce 2018 přejmenována na Junge Nationalisten).⁶³ JN v rámci „nové“ NPD dnes již tradičně zastává pozici radikálního, nacionálně-revolučního křídla uvnitř strany (srov. BfV, 2008, s. 93; Stöss, 2010, s. 135). JN rovněž představuje určitou spojnicí mezi NPD a zbytkem neonacistického hnutí, odkud se nezřídka verbují i její členové (Sager, 2011, s. 117). Prostřednictvím svých aktivit usiluje JN zejména o oslovení mládeže a prvovoličů. V rámci tohoto úsilí vydala například v „supervolebním“ roce 2009 komiks *Kachny versus slepice*, který zobrazuje příběh boje etnické skupiny proti svému odcizení (BfV, 2010, s. 99).⁶⁴ JN rovněž pořádají hudební představení písničkářů a White Power hudebních skupin. Mezi aktivity této organizace spadá i pořádání pravidelných kongresů evropských národních sil s hosty z celé Evropy, včetně ČR (viz Příloha). V roce 2018 se například kongresu pod mottem „[RE]generation.Europa“ v saské Riese účastnilo na 350 hostů (Staatsministerium des Innern Sachsen, 2019, s. 43).

Další přidruženou organizací NPD je v roce 2003 založené Kommunalpolitische Vereinigung (v překladu „Komunálněpolitické sdružení“; KPV), které působí jako zájmové sdružení pro členy NPD působící v komunální politice.⁶⁵

NPD zejména po roce 2000 usilovala i o cílené oslovení německojazyčných menšin, které po pádu železné opony žádaly o německé občanství. Zejména se pak jedná o přibližně

Kameradenschaften (BfV, 2009, s. 121). Dalším projektem bylo zřízení Bildungswerk für Heimat und nationale Identität e.V. („Vzdělávací podnik pro vlast a národní identitu“) jako vzdělávacího projektu frakce NPD v saském parlamentu, který měl mj. za cíl popularizaci myšlenek nové pravice (Sager, 2005).

⁶³ Podle stanov NPD je předseda JN součástí předsednictva strany. Vedoucí pozice v této organizaci nezřídka představují předstupeň pro vedoucí roli ve straně. Dva bývalí předsedové NPD (Günter Deckert a Holger Apfel) byli dříve předsedy této organizace.

⁶⁴ Tento komiks později v českém překladu vydává i Dělnická mládež (Dělnická mládež, 2011).

⁶⁵ NPD například v roce 2011 disponovala 330 komunálními mandáty, z toho více než tři čtvrtiny spadaly do tzv. „nových spolkových zemí“ (BfV, 2012, s. 100).

2,3 milionu německých Rusů, kteří přicházeli z území bývalého Sovětského svazu.⁶⁶ V roce 2008 v rámci NPD vznikla „pracovní skupina německých Rusů“, jejímž cílem bylo odstranit přetrvávající napětí mezi ruskými Němci a majoritou a zapojení zástupců této minority do stranického života (BfV, 2009, s. 92).

8.2.8 NPD po roce 2010: Počátek dezintegrace. Od „Wahlpartei“ zpět k „Bewegungspartei“

V roce 2010 byla uskutečněna fúze NPD s DVU (viz také kap. 8.4.3). Spojení obou stran slibovalo NPD značné výhody – nemusela s DVU soutěžit o případnou přízeň voličů ani vyjednávat kompromisy v rámci předvolebních paktů. Fúze rovněž vedla k příchodu části bývalých členů DVU do NPD.⁶⁷ Tyto skutečnosti však nezabránily počátku fáze poklesu voličské podpory a postupné dezintegrace, která trvá až do současnosti.

V roce 2011 NPD kandidovala do několika zemských sněmů. Opakoval se scénář podobný roku 2009. Ani v jedněch volbách ve starých spolkových zemích nedokázala NPD dosáhnout alespoň 1 % zisku (viz Tab. 9). V Sasku-Anhaltsku, kde investovala více než čtvrt milionu eur do volební kampaně (BfV, 2012, s. 92), navíc těsně minula vstup do zemského sněmu. Předmětem vnitrostranické kritiky se stala Voigtova kampaň do berlínského parlamentu, kde NPD dosáhla na 2,1 % hlasů (BfV, 2012, s. 94). S určitými ztrátami však v roce 2011 podruhé vstoupila na půdu zemského sněmu v Meklenbursku-Pomořansku.

V roce 2011 byl po 15 letech ve funkci předsedy strany nahrazen Udo Voigt. Se ziskem 59,7 % hlasů delegátů byl jeho nástupcem zvolen dosavadní předseda frakce NPD v saském parlamentu, Holger Apfel. Na místo prvního místopředsedy usedl lídr frakce NPD v zemském sněmu v Meklenbursku-Horním Pomořansku, Udo Pastörs (BfV, 2011, s. 55–56; 92–94).

---

⁶⁶ Podrobněji k historii německých Rusů viz Panagiotidis (2017).

⁶⁷ NPD na přechodnou dobu po fúzi obou stran používala logo „NPD – Die Volksunion“, které později nahradila heslem „Die NPD – die soziale Heimatpartei“ (v překladu „NPD – sociální vlastenecká strana“).

TAB. 9 VOLEBNÍ VÝSLEDKY NPD V OBDOBÍ 2010–2019

ROK	VÝSLEDKY VOLEB DO SPOLKOVÉHO SNĚMU	VÝSLEDKY VOLEB DO ZEMSKÝCH SNĚMŮ	VÝSLEDKY VOLEB DO EP
2010		Porýní-Vestfálsko: 0,7 %	
2011		Bádensko-Württembersko: 1 %; Berlín: 2,1 %; Brémy: 1,6 %; Hamburk: 0,9 %; Meklenbursko-Pomořansko: 6 % (5 mandátů) ; Porýní-Falc: 1,1 %; Sasko-Anhaltsko: 4,6 %	
2012		Porýní-Vestfálsko: 0,5 %; Šlesvicko-Holštýnsko: 0,7 %; Sársko: 1,2 %	
2013	1,3 %	Bavorsko: 0,6 %; Hesensko: 1,1 %; Dolní Sasko: 0,8 %	
2014		Braniborsko: 2,2 %; Sasko: 4,9 %; Durynsko: 3,6 %	1 % (1 mandát)
2015		Brémy: 0,2 %; Hamburk: 0,3 %	
2016		Bádensko-Württembersko: 0,4 %; Berlín: 0,6 %; Meklenbursko-Pomořansko: 3 %; Porýní-Falc: 0,5 %; Sasko-Anhaltsko: 1,9 %	
2017	0,4 %	Porýní-Vestfálsko: 0,3 %; Sársko: 0,7 %	
2018		Hesensko: 0,2 %	
2019		Sasko: 0,6 %; Durynsko: 0,5 %	0,3 %

ZDROJ DAT: Bundeswahlleiter (2018; 2019; 2020)

Apfel po svém nástupu do funkce zahájil pod heslem „seriózní radikalita“ kurz nového, v porovnání ke svému předchůdci umírněnějšího, ideového a strategického směřování strany. Tato změna se však zcela nesešla s pozitivní odezvou u straníků provázaných s neonacistickým hnutím, kteří Apfelovo vedení kritizovali jako „příliš umírněné“ (Botsch, 2012, s 138; BfV, 2013, s. 94–95).⁶⁸

V roce 2013 se NPD znovu účastnila voleb do Spolkového sněmu. Kampaň se tehdy zaměřovala na problematiku dluhové krize v eurozóně a protiazylovou tematiku. NPD získala 1,3 % hlasů, čímž se ztratou 75 000 hlasů oproti výsledku předchozích voleb roku 2009 potvrdila počáteční sestupný trend.⁶⁹

⁶⁸ V minulosti se v souvislosti s Apfelovou frakcí v NPD hovořilo o plánované „FPÖ-izaci“ NPD, svůj cíl přiblížit nejstarší německou extrémně pravicovou stranu rakouské FPÖ přiznává Apfel i ve své pozdější autobiografii (Sager, 2010; Apfel, 2017).

⁶⁹ K výsledkům NPD ve volbách do Spolkového sněmu v roce 2013 viz Sager (2013b).

V prosinci 2013 Holger Apfel ze svého úřadu nečekaně odstoupil.⁷⁰ Ve své funkci byl nahrazen Udo Pastörsem (Sager, 2013a).

V roce 2014 se konaly zemské volby v Sasku, kde se strana v posledních letech opírala o největší podporu voličů. S výsledkem 4,95 % hlasů však těsně nedokázala dosáhnout na opakovaný vstup do saského zemského sněmu (Bundeswahlleiter, 2020, s. 86).

„Supervolební“ rok 2014 však přinesl křeslo pro Udo Voigta v Evropském parlamentu. Se ziskem 1 % hlasů byla NPD jednou z malých stran profitujících ze změny volebního systému do Evropského parlamentu (Bundeswahlleiter, 2019).⁷¹ NPD byla v roce 2015 zakládajícím členem Aliance pro mír a svobodu (Alliance for Peace and Freedom, APF), kterou měl Voigt společně s dalšími evropskými poslanci členských stran zastupovat.⁷²

Na podzim 2014 nastoupil do čela NPD 36letý Frank Franz. Pod heslem „aufgeklärter Nationalismus“ („objasněný nacionalismus“) si nové vedení kladlo za cíl vybudovat modernější a přívětivější obraz strany pro veřejnost. Franz se rovněž po svém nástupu do funkce zaměřil na zlepšení vnitrostranické komunikace a zmírnění napětí mezi jejím konzervativním a radikálním křídlem (BfV, 2016, s. 70).

V kontextu vrcholící migrační krize se agitace NPD v roce 2015 zaměřila na téma migrační a azylové politiky (k tématu německé extrémní pravice v kontextu migrační krize viz kap. 8.1.6). Od roku 2015 se podle informací Spolkového úřadu pro ochranu ústavy členové NPD účastnili -GIDA demonstrací, většinou se však z taktických důvodů nepodíleli na jejich organizaci. Výjimku však představovaly DÜGIDA v Düsseldorfu a MVGIDA

v Meklenbursku-Horním Pomořansku, kde NPD měla rozhodující vliv (BfV, 2016, s. 72). NPD však nedokázala v kontextu migrační krize oslovit nové voliče. Naopak, volební zisky naznačovaly sestupný trend. V roce 2016 se straně nepodařilo potřetí v řadě překročit 5% hranici v zemských volbách v Meklenbursku-Předním Pomořansku. Získala

---

⁷⁰ Důvodem bylo nařčení ze sexuálního obtěžování kolegy.

⁷¹ Na základě výroku Spolkového ústavního soudu z roku 2011 byla zrušena doposud platná 5% uzavírací klauzule pro volby do Evropského parlamentu. Soud v roce 2014 odmítl i snížení uzavírací klauzule na 3 % (Bundesverfassungsgericht, 2014).

⁷² Navzdory své mediální prezentaci jako existující eurostrany není APF ani její nadace Europea Terra Nostra momentálně registrována Úřadem pro evropské politické strany a evropské politické nadace. Dne 13. září 2018 úřad rozhodl o výmazu APF z rejstříku, a to z toho důvodu, že strana neprokázala, že splňuje pozměněné podmínky registrace (Authority for European Political Parties, 2018). Ani jeden z těchto subjektů už nemůže žádat o finanční prostředky z evropského rozpočtu. Žádost o opětovnou registraci byla v listopadu 2020 zamítnuta (Authority for European Political Parties, 2020).

oproti očekávání pouze 3 % hlasů (Bundeswahlleiter, 2019, s. 13). Jedním z důvodů volební porážky byla opět silná konkurence AfD v regionu.⁷³ Navzdory snahám nového vedení zlepšit veřejné image strany „napravo od AfD“ byl veřejný obraz NPD rovněž v posledních letech značně poškozen v souvislosti s kauzou NSU (viz kap. 8.1.5), kde mj. mezi hlavními obviněnými figuroval bývalý místopředseda durynské zemské organizace Ralf Wohlleben.⁷⁴

NPD v souvislosti s kauzou NSU čelila dalšímu řízení o zákaz, které bylo zahájeno na základě podnětu Spolkové rady z roku 2013 v březnu 2016 Spolkovým ústavním soudem. Soud v roce 2017 návrh Spolkové rady zamítl s odůvodněním, že NPD sice prokazatelně sleduje cíle, které jsou protiústavní, avšak potenciál k jejich realizaci je malý na to, aby bylo možné zákaz dostatečně odůvodnit (BfV, 2018b, s. 72). V návaznosti na změnu ods. 21 ZZ (viz kap. 6 výše) a souvisejících zákonů podala v roce 2019 Spolková vláda, Spolková rada a Spolkový sněm návrh na vyloučení NPD z nároku na státní financování a daňové zvýhodnění stran.

Ve volbách do spolkového sněmu v roce 2017 NPD vinou administrativní chyby nekandidovala v Berlíně. Ve zbývajících 15 spolkových zemích získala pouhých 0,4 % hlasů (176 020 druhých hlasů), čímž ztratila v porovnání s předchozími volbami (1,3 %, celkem 560 828 druhých hlasů) okolo 70 % své bývalé voličské základny a nedosáhla na nárok na státní financování stran (BfV, 2018b, s. 74). V roce 2019 NPD s výsledkem 0,3 % nedokázala obhájit Voigtův mandát v Evropském parlamentu (Bundeswahlleiter, 2019, s. 16). Výsledek saských zemských voleb 0,6 % druhých hlasů pak už jen potvrdil sestupný trend (Bundeswahlleiter, 2020, s. 86).

NPD se v posledních letech nachází v období krize, problémem je jak úbytek členů, tak zužující se stav stranických financí, které omezují jak možnosti budoucích předvolebních kampaní, tak její další vývoj a „profesionalizaci“, ať už se jedná o rozsah placených funkcí nebo vzdělávacích programů které může strana svým členům a přívržencům nabídnout. V posledních letech roste v NPD vliv radikální „völkisch“ frakce. Její nejvýraznější osobností je bývalý funkcionář v roce 1994 zakázané Freiheitliche Deutsche Arbeiterpartei a od roku 2017 rovněž místopředseda NPD, Thorsten Heise. Pod

---

⁷³ AfD získala v zemských volbách v Meklenbursku-Pomořansku v roce 2016 celkem 20,8 % druhých hlasů a 18 mandátů (Bundeswahlleiter, 2020, s. 13).

⁷⁴ Od počátku vyšetřování kauzy NSU se ve veřejném prostoru diskutuje o možném vlivu NPD na radikalizaci členů NSU i jejich vzájemných kontaktech a podpoře napříč stranickou strukturou.

vlivem svého radikálního křídla se NPD navrácí k „boji o ulice“ a snažím o oslovení co nejširší části hnutí.⁷⁵ V této souvislosti je diskutován především význam budoucí role NPD jako „Bewegungspartei“, resp. její úloha v rámci extrémně pravicového hnutí (Budler, 2018).

8.2.9 Program „staré“⁷⁶ NPD

NPD v období od roku 1973 (od vydání tzv. Düsseldorfského programu) až do roku 1996 nevydala nový stranický program (k programům NPD viz Jesse, 2018, s. 413).

Podobně jako DVU a REP ani NPD nepovažovala znovusjednocení Německa v říjnu 1990 za konečný akt německého znovusjednocení. Nesouhlasila s potvrzením německo-polské hranice na linii Odra-Nisa a požadovala „navrácení“ původních německých východních oblastí (BfV, 1991, s. 110). Německé zájmy jsou v diskurzu staré NPD artikulovány v přímé opozici k zájmům USA. Z mezinárodněpolitického hlediska kritizuje NPD (údajnou) podřízenost a závislost na vítězných mocnostech druhé světové války, zejména pak USA (BfV, 1995, s. 131). Už od 80. let 20. století představovala jedno z hlavních témat NPD kritika multikulturalismu a azylové politiky. Toto téma si zachovalo centrální postavení i v průběhu 90. let. Těžiště aktivit NPD pod vedením Deckerta rovněž spočívalo v revizionistických kampaních s cílem relativizovat vinu nacistického režimu na vypuknutí druhé světové války (Pfahl-Thraughber, 2016, s. 63). K dalším programovým bodům „staré“ NPD se vrátíme ve srovnání s novým programem z roku 1996 níže.

8.2.10 Program „nové“ NPD z roku 1996 a mýtus „Volksgemeinschaft“

V programu z roku 1996 (v tištěném nákladu vychází v roce 1997) představuje ústřední postavení ideál „Volksgemeinschaft“ („národní společenství“) (srov. Brandstetter, 2007;

---

⁷⁵ V roce 2017 NPD mj. spustila kampaň založenou na budování „ochranných zón“, kdy například nasazovala hlídky v „problémových čtvrtích“. Thorsten Heise v dubnu a v listopadu 2018 a následně v březnu a v červnu 2019 zorganizoval festival s názvem „Schild und Schwert“ v saském Ostritzu, s programem kombinujícím přednášky, koncerty a bojové sporty (BfV, 2019, s. 76).

⁷⁶ Označení „stará NPD“ se vztahuje k časovému období před rokem 1996, označení „nová NPD“ pak k době od roku 1996. Toto rozdělení vychází z organizačních a programových změn, změn z hlediska ideologického směřování, ve vývoji členské základny atd., ke kterým došlo po zvolení Udo Voigta předsedou NPD v roce 1996 (e.g. Backes a Steglich, 2007; Pfahl-Thraughber, 2016).

Botsch, 2017; Pfahl-Thraugber, 2016). Výchozí tezí této ideologie je, že „národní ráz a kultura tvoří základ podstaty člověka“ (NPD, 1997, s. 2). Národy pak představují nositele kultury, přičemž zachování kultury je podmínkou pro zachování národa, a tím i duchovní podstaty člověka. Multikulturní společnost je podle tohoto výkladu společností bez kultury, a tudíž nežádoucí (NPD, 1997, s. 2).

Základní stavební kámen „Volksgemeinschaft“ představuje z hlediska ideologie „nové“ NPD rodina, která je nositelem biologického dědictví a v rámci které dochází k osvojení mateřského jazyka a přenosu kultury a tradic. Německé rodině má náležet speciální péče a ochrana ze strany státu (NPD, 1997, s. 2–3).

V diskurzu NPD představuje „Volksgemeinschaft“ signifikant nedostatku (viz. prázdný signifikant kap. 3.3), ideální vizi rasově a etnicky definovaného, organicky uspořádaného společenství (pro podrobnější zobrazení viz Obr. 1). V rámci „Volksgemeinschaft“ má platit rovnost před zákonem a nedotknutelnost důstojnosti člověka, zároveň je zdůrazňována „přirozená nerovnost mezi lidmi“, kdy každému jedinci náleží pevné místo ve společnosti (NPD, 1997, s. 11–12). K dosažení tohoto kýženého cíle je nutné podřadit individuální zájem zájmu celku a odstranit z německé společnosti všechny ty, kteří do etnicky homogenního německého „Volksgemeinschaft“ nenáleží (Jesse, 2011, s. 91).

Podobně jako v Düsseldorfském programu z roku 1973, i program z roku 1996 (publ. 1997) zahrnuje otevřeně xenofobní prvky. Cizincům a žadatelům o azyl má být odepřeno rovné postavení na pracovním trhu, včetně nároku na sociální plnění (NPD, 1973, s. 13; NPD, 1997, s. 7–8). To, co ale program NPD z roku 1996 (publ. 1997) a Düsseldorfský program z roku 1973 odlišuje, je extenzivní přebírání slovníku tzv. nové pravice (viz kap. 8.1.1), zejména pak pojmů jako „identita“, „vykořenění“, „odcizení se“. Multikulturní společnost je pak artikulována jako signifikant hrozby, hrozba multikulturalismu spočívá v údajném vykořenění a odcizení, které by vedlo ke ztrátě identity jak Němců, tak příslušníků cizích národů, kteří do Německa míří za prací (NPD, 1997, s. 7).

Program NPD z roku 1996 (publ. 1997) přinesl značné změny zejména v oblasti ekonomiky a hospodářské politiky. Zatímco Düsseldorfský program z roku 1973 zdůrazňoval princip výkonu, který se měl stát ústředním tématem národní hospodářské politiky (NPD, 1973, s. 12), program z roku 1996 (publ. 1997) představoval ideální vizi národního hospodářství („Volkswirtschaft“) jako „skloubení sociální odpovědnosti a podnikatelské svobody“ (NPD, 1997, s. 4; podrobněji k tomuto tématu níže).

Zatímco hlavními tématy „staré“ NPD pod vedením Deckerta byla problematika migrace a relativizace zločinů nacionálního socialismu, pod vedením Voigta došlo k programové a ideové reorientaci, která spočívala především v uchopení sociálních témat a kritice kapitalismu (Pfahl-Thraughber, 2016, s. 64). Pod hesly jako „Práce pro všechny Němce“ a ve snaze ukázat, že „odpor proti establishmentu není jen doménou rudé fronty“ (Apfel, 2007) se NPD pod vedením Voigta odvracela od konzervativních a nacionálně-liberálních pozic. „Deutsch“ nacionalismus (viz kap. 8.1.1) a orientace „staré NPD“ na zájmy střední třídy nahradil požadavek sociální revoluce a idea „německého“ nebo „völkisch“ socialismu” (Pfahl-Thraughber, 2016, s. 64, 66).

Program z roku 1996 (publ. 1997) kritizuje materialismus, do popředí staví společenský zájem nad individuálním ziskem (internacionálního) kapitalisty. Materialismus a ekonomická globalizace jsou stejně jako kulturní globalizace označeny za krajně nežádoucí (NPD, 1997, s. 5). S odmítnutím globalizace souvisí i kýžený cíl dosažení (alespoň částečně) hospodářské autarkie, a to skrze podporu hospodářské mnohostrannosti a přesměrování hlavního těžiště výroby na národní trh (NPD, 1997, s. 5–6). K dosažení tohoto cíle navrhuje NPD například zavedení finančních sankcí pro ty společnosti, které přesouvají výrobu do zemí s levnější pracovní silou (NPD, 1997, s. 4). NPD se v programu z roku 1996 (publ. 1997) staví proti prohlubování evropské integrace a členství Německa v EU. EU označuje jako společenství nadnárodních úředníků a technokratů, které je hrozbou pro německou ekonomiku i zachování svébytné kulturně-biologické substance „Volksgemeinschaft“. Namísto pokračující politické a hospodářské integrace Evropy představuje NPD ideál „Evropy národů“, uspořádání Evropy na principu suverénních národních států (NPD, 1997, s. 8).

NPD ve svém programu z roku 1996 (publ. 1997) i nadále požadovala revizi poválečného uspořádání. Pod heslem „Německo je větší než SRN“ usilovala o znovupřipojení tzv. východních oblastí (NPD, 1997, s. 9). Program z roku 1996 (publ. 1997) rovněž zahrnoval požadavek „pomoci milionům Němců v oddělených oblastech uchránit si vlastní německou kulturu a národní identitu“ (NPD, 1997, s. 9). NPD tak v poválečném uspořádání Evropy artikuluje požadavek nápravy dvojího nedostatku: na jedné straně se jedná o územní nároky (územní sjednocení Německa v jeho „historicky vzrostlých hranicích“) a na straně druhé o etnické sjednocení Německa. Cizí správa území obývaných etnickými Němci představuje jeden z momentů dislokace (viz. kap. 3.4), která brání k dosažení plného „Volksgemeinschaft“.

Programové body z roku 1996 (publ. 1997) byly následně rozvinuty v programu z roku 2002 (viz níže kap 8.2.11).

**OBR. 1 – ZJEDNODUŠENÝ NÁKRES MODELU POLITICKÉ ARTIKULACE
„NOVÉ“ NPĐ NA KONCI 90. LET 20. STOLETÍ**

„Volksgemeinschaft“ (S)

II

Němci – německojazyčné menšiny v Polsku – němečtí Rusové...

II

„svoboda“ a „budoucnost“ německého národa, ne útlaku, odcizení, vykořisťování národa – „Německo je větší než Spolková republika“ – „etnické sjednocení Německa“ – zachování německé kultury a „identity“ – národní solidarita – národní hospodářství („Volkswirtschaft“) v zájmu „Volksgemeinschaft“ – podpora německé rodiny – ne globalizaci německé ekonomiky – „Německo Němcům“, ne cizí nadvládě – ne jednostrannému připsování kolektivní viny Německu, Německo není národem zločinců! – „konec poválečného uspořádání“...

multikulturalismus – kapitalismus – imperialismus – materialismus – ekonomická globalizace – individualismus a egoismus – egalitarismus – škodlivá „integrační politika“ – korupce – připsování kolektivní viny Německu – vztah k vlastním dějinám jako „morální sebetřýzeň Němců“ – evropská integrace – ztráta suverenity – Evropská měnová unie – volební právo pro cizince – devastace přírodního bohatství...

II

„spojenečtí váleční zločinci“ – USA – nadnárodní společnosti – „EU-Evropa“ úředníků a technokratů – zastánci „multikulturální společnosti“ – zastánci statusu quo poválečného uspořádání Evropy...

(S) – prázdný signifikant

= ekvivalence

_____ antagonistická hranice

8.2.11 „Akční program NPD“ z roku 2002 a Program evropské politiky z roku 2003

Po přelomu tisíciletí NPD pod vedením Udo Voigta nadále pokračovala v na konci 90. let zahájeném kurzu odklonu od „Deutsch“ nacionalismu k nacionálnímu „völkisch“ socialismu (Kailitz, 2007; Brandstetter, 2007; Pfahl-Thraughber, 2016, s. 66).

V roce 2002 vydala NPD nový, rozšířený „Akční program pro lepší Německo“ („Aktionsprogramm für ein besseres Deutschland“; NPD, 2002), který navázal na program z roku 1996 (viz výše kap. 8.2.10). Některé pojmy obsažené v tomto programu pak byly dále rozvedeny v „*Politickém lexikonu NPD*“ (NPD, 2006), který strana uveřejnila na svých webových stránkách.

NPD se po roce 2000 z hlediska své ideologie profiluje jako antisystémová síla, kombinující (nacionálněsocialistický) antikapitalismus, revizionismus, antiliberalismus, rasismus a antisemitismus a nově také (západocentrický, „bílý“) etnopluralismus, postupně nahrazující (byť stále přítomné) pangermánské koncepce (k podrobnějšímu rozboru stranické ideologie viz také např. Kailitz, 2007; Backes, 2007; Botsch, 2017, Jesse, 2018).

Za svůj cíl si NPD nadále klade ustavení nového společenského řádu jako „Volksgemeinschaft“ a založení nové „Německé říše“ (BfV, 2008, s. 65; Botsch, 2017). Volksgemeinschaft, jakožto „společenství krve a sdíleného osudu“ (*Deutsche Stimme*, cit. podle BfV, 2008, s. 69), vystupuje jako antiteze globalizace, multikulturalismu a liberální společnosti. Ty podle NPD představují základní komponenty nepřátelské ideologie či vize světa, označované jako „One World“ (nebo také „New World Order“(NWO) viz Grumke, 2016, s. 147), která má být (údajně) propagována světovými (židovskými) finančníky, velkokapitalisty, multikulturalisty a liberály (NPD, [2002]; NPD, 2006).⁷⁷ V akčním programu z roku 2002 a v dalších stranických dokumentech NPD je jako „One World“ označován údajný (již částečně realizovaný) strategický cíl, vize světa, o jejíž naplnění má za použití různých ideologických i mocenských prostředků usilovat USA, vlády západních zemí a Izrael, nadnárodní koncerny, globální finanční elita sdružená v

---

⁷⁷ Podle Johannese Baldaufa (2015) byly základy konspiračních teorií New World Order (One World) položeny v 50. letech 20. století v USA. NWO podle něj čerpá z jednoho z nejvýznamnějších antisemitských pamfletů 20. století – *Protokolů sionských mudrců* (e.g. Egenberger, 2015). Na rozdíl od *Protokolů* však konspirační teorie One World a NWO neoznačuje za jediné strůjce „spiknutí“ Židy, byť tyto teorie mají nevyhnutelně i antisemitský podtext.

různých tajných spolicích apod. „One World“ má představovat vizi světa bez kultury a národní diverzity, unifikovaný svět materialismu a konzumerismu, který je ovládán úzkou skupinou „světovládců“, kteří z nového globálního uspořádání výlučně profitují (srov. Grumke, 2016, s. 146–147). V čele SRN pak stojí podle NPD uzurpující moc, „reálně vládnoucí oligarchický systém, který konspirativně, za vyloučení veřejnosti, rozhoduje o otázkách osudu a existence národa“ (NPD Parteivorstand, 2000).

Politickou situaci na přelomu tisíciletí hodnotí NPD jako období krize, analogické historickému vývoji na konci Výmarské republiky (Kailitz, 2007). V novém Akčním programu z roku 2002 NPD volá po morální obrodě, po návratu k tradiční „Gemeinschaft“, která stojí jako antiteze k liberální „Gesellschaft“. Kulturní globalizace („amerikanizace kultury“), multikulturalismus a individualismus jsou artikulovány jako zdroj (morálního) úpadku německé společnosti.

NPD v novém akčním programu přichází s pětibodovým programem „návratu“ více než sedmi milionů (v roce 2001) v Německu žijících „cizinců“. Jak poznamenává Kailitz (2007, s. 341), cílem tohoto projektu měl být odsun obyvatelstva, které nenáleží do etnicky definovaného „Volksgemeinschaft“. NPD v rámci tohoto programu navrhovala kroky, které by vedly k faktickému omezení možnosti výkonu práce pro neněmecké obyvatelstvo, vyčlenění cizinců z důchodového systému a systému sociální péče. Cizinci by podle návrhu NPD mohli v Německu pobývat jen po striktně omezenou dobu a nemělo by jim být umožněno nabýt nemovitého majetku, stávající nemovitý majetek by byl vyvlastněn. Program rovněž požadoval vyškrtnutí čl. 16a ZZ upravujícího azylové právo. Z hlediska hospodářské politiky představuje NPD ideál „raumorientierte Volkswirtschaft“ (autorka navrhuje překlad jako „teritoriálně vymezené národní hospodářství“), silný sociální stát (z kterého profitují výhradně příslušníci etnicky definovaného „Volksgemeinschaft“), který představuje „syntézu mezi podnikatelskou svobodou a sociální odpovědností“ (NPD, [2002], s. 20). „Raumorientierte Volkswirtschaft“ přináší alternativu k ekonomické globalizaci, systém založený na velké míře hospodářské autarkie s výhradním vlastnictvím kapitálu v rukou příslušníků „Volksgemeinschaft“ (NPD, [2002], s. 19).

Program sociální a hospodářské politiky zahrnuje požadavek přednosti etnickým Němcům na pracovním trhu nebo zavedení speciálních protekcionistických opatření (zejm. speciálních cel a daní uvalených na produkty ze zahraničí) na zvýšení konkurenceschopnosti německých firem, dekartelizace mezinárodních koncernů, ztížení

podmínek působení nadnárodních společností na území Německa atd. (NPD, [2002], s. 20–22).

Z hlediska zahraniční politiky NPD požaduje zásadní změnu v zahraničně-politické orientaci Německa, což se týká především vztahu vůči USA, které považuje za „imperialistický stát“ (NPD, [2002], s. 50–51). Současný globální řád je podle NPD ovládán imperialistickými snahami o dosažení „One World Order“ (viz výše), přičemž v čele těchto snah stojí vedle USA mezinárodní koncerny a „světové židovstvo“ (srov. Häusler, 2016, s. 154).

Nositelem „amerického imperialismu“ je podle NPD NATO. Jedním ze základních instrumentů k dosažení „One World“ je koncepce (univerzálních) lidských práv (NPD, 2006). Proti „One World“ staví NPD ideál „světa národních států“, jejichž právo na sebeurčení má být garantováno mezinárodním právem (NPD, [2002], s. 54–55 a 76).

Ve svém programu evropské politiky představuje NPD jako ideální uspořádání „Evropu suverénních národních států“, resp. „svaz evropských států“ („Europäische Bund“). Tuto představu podrobně rozvíjí v programovém dokumentu k volbám do Evropského parlamentu nazvaném „Evropská svoboda místo imperialismu USA“ („Europäische Freiheit statt US-Imperialismus“) z roku 2003. Současná politika EU je v programových dokumentech NPD označována jako politika „nucené globalizace“, pod taktovkou zájmu USA a globálního kapitálu. NPD proto žádá kompletní „přestavbu“ EU, zahrnující zrušení Schengenské, Maastrichtské a Amsterdamské smlouvy. Žádá rovněž vystoupení z Evropské měnové unie (NPD, [2002]; NPD, [2003]).

Představa „nové Evropy“ v novějších programech NPD je založena na etnopluralismu a nese tak silný rukopis nové pravice (srov. Krebs, ©1997 [2002]), etnopluralistická představa se však mísí s biologickým rasismem. „Svaz evropských národních států“, kterým chce NPD nahradit EU, má podpořit úsilí o uchování „národní identity“ a „biologických kořenů“ jednotlivých národních států. Národy v něm sdružené mají společně usilovat o ochranu evropského prostoru proti vnějším nepřátelům. Tyto nepřátelské elementy představují nezápadní kultury (zejm. migrace z Afriky či Blízkého východu) či již zmíněný „americký imperialismus“ a síly usilující o „One World“ (NPD, [2003]).

Podobně jako významná část neonacistického hnutí se NPD v roce 2004 postavila na protest proti sociálním reformám – tzv. Hartz IV, které nově upravují podmínky nároků

na podporu nezaměstnanosti.⁷⁸ Reformy Hartz IV NPD interpretuje jako jeden z „nástrojů“ (globálního) kapitalismu, který slouží k udržení strukturální nezaměstnanosti (NPD, [2002], s. 8).

Právě tato kampaň proti tzv. Hartzovým reformám měla podle německého politologa Jesseho (2018, s. 410) významnou měrou přispět k volebnímu úspěchu v zemských volbách v Sasku v roce 2004. NPD v rámci svého programu sociální politiky nachází řadu styčných bodů s levicí, jak poznamenává Kailitz (2007, s. 348), výhradním a plným příjemcem sociálních podpor a benefitů však mají být pouze ti, kdo spadají do etnicky definovaného „Volksgemeinschaft“.

8.2.12 Program NPD z roku 2010

Na začátku druhého desetiletí nového tisíciletí se agitace NPD zaměřuje především na sociální otázky a postmateriální témata. V kontextu evropské dluhové krize NPD požaduje vystoupení z Evropské měnové unie. Od roku 2014 pak představuje hlavní téma azylová politika a migrace. Po roce 2010 nabývá stále většího významu otázka soužití s muslimskou menšinou, NPD artikuluje obavy z údajné „islamizace“ Německa. Údajná hrozba „islamizace“ není z hlediska NPD ani tak problémem jednotlivých muslimů, nýbrž je vysvětlována jako součást „politiky odcizení“, uplatňované mocenskou třídou v SRN a EU (NPD, s.d., s. 14).

V roce 2010 na stranickém dni v Bambergu schválila NPD nový program s názvem „Arbeit, Familie, Vaterland“ (v překladu „Práce, rodina, otcina“), který navazuje na předchozí programy a doplňuje je. Tento program byl v roce 2013 aktualizován.

NPD v preambuli programu upozorňuje na údajnou krizi ohrožující zachování německé identity, kdy má 21. století rozhodnout o samotném „bytí nebo nebytí německého národa“ (NPD, 2013, s. 8). Za samotné příčiny této krize jsou pak označovány pokles porodnosti, rozvoj multikulturní společnosti, pokračující „etnické odcizení“ v důsledku přistěhovalectví a „kulturní odcizení“ vlivem globalizace a „islamizace“ Německa. NPD volá po (znovu)ustavení „akceschopného“, suverénního (na EU a NATO nezávislého) národního státu, který má sloužit k prosazování „německých životních zájmů“ (NPD, 2013, s. 8–9). NPD rovněž volá po ustavení nové německé ústavy z vůle lidu. NPD

---

⁷⁸ Jednalo se o součást tzv. Hartzových reforem, které vstoupily v platnost v letech 2003–2005.

argumentuje tím, že SRN nemá v 21. století ústavu, která by opírala svoji legitimitu o lid (NPD, 2013, s. 14) (viz. kap. 13.3).

Podobně jako v „Akčním programu“ z roku 2002 NPD brojí proti kulturní a ekonomické globalizaci. Globalizace je označována za „světovou diktaturu velkokapitálu, která stírá kulturní rozdíly mezi národy, politicky je znesvépravňuje, ekonomicky vykořisťuje a etnicky ničí“ (NPD, 2013, s. 10). Oproti Akčnímu programu z roku 2002 už v aktualizované verzi programu z roku 2013 nenajdeme zmínky o údajném „novém světovém řádu“ a údajných „šedých eminencích“ v pozadí. V pozici antagonistického Druhého však zůstávají protiněmecké síly, nadnárodní kapitalisté, USA a německé a evropské vládnoucí elity.

Představitelé velkokapitálu jsou společně s německou vládou a odbory označováni za viníky masové migrace do země. NPD dokonce hovoří o cílené „výměně národů“, integrační politiku označuje za „genocidu“ („Völkermord“) německého národa a požaduje bezpodmínečný návrat všech cizinců do jejich původní vlasti (NPD, 2013, s. 28).

Z hlediska zahraniční politiky NPD nadále propaguje koncept „Evropy národů“, strana rovněž požaduje věnovat zvláštní pozornost rozvoji vztahů s Ruskem. V programu se rovněž doslovně uvádí, že „na rozdíl od Ruska nepatří Turecko a Izrael do Evropy“ (NPD, 2013, s. 30–32). V jednom ze svých propagačních letáků označuje NPD současného ruského prezidenta Vladimíra Putina za „přátelského vůči Německu“, což jej má činit v kruhu protiněmeckých sil „ještě více neoblíbeným“ (NPD, 2015, s. 36). NPD tak artikuluje pozici současného Ruska jako spojence, součást ideálu jednotné „Evropy národů“, která stojí v antagonistické pozici vůči USA, Izraeli a protinárodním silám. Ještě po roce 2010 NPD trvá na požadavku „znovusjednocení Německa v jeho historicky vzrostlých hranicích“ a požaduje podpis mírové smlouvy s vítěznými velmocemi druhé světové války (čímž je patrně míněno především Rusko) (NPD, 2013, s. 32).

Jak napovídá název programu z roku 2013, v centru pozornosti stojí podpora tradiční rodiny a porodnosti. Strana se také zasazuje o opatření proti chudobě vdov a seniorů (NPD, 2013, s. 13, 16). Jedním z aktualizovaných tematických okruhů nového programu je měnová a daňová politika. NPD například požaduje znovuzavedení německé marky (NPD, 2013, s. 21–22). Stále více pozornosti věnuje NPD po roce 2010 i otázkám životního prostředí a energie z obnovitelných zdrojů.

**OBR. 2 – ZJEDNODUŠENÝ NÁKRES MODELU POLITICKÉ ARTIKULACE
NPD PO ROCE 2010**

Volksgemeinschaft (S)

II

Němci – německojazyčné menšiny...

II

zachování německé identity – za ochranu kulturního dědictví – ne „islamizaci“ –
svrchovanost německého národa – práce pro všechny Němce – národní hospodářství
v zájmu národa – ne migraci, žádné právo na pobyt a povinný odchod ze země pro všechny
cizince – rodina na prvním místě – sociální jistoty pro všechny Němce – ne EU, ano Evropě
národů – znovusjednocení Německa v jeho historicky vzrostlých hranicích – ne vlivu
nadanárodního kapitálu – německou marku místo eura...

globalizace – gender-mainstreaming – multikulturalismus – migrace – „islamizace“ – vznik
„zón strachu“ – „Volkstod“ – materialismus...

II

nadanárodní koncerny – Spolková vláda – odbory – „EU-Evropa“ – NATO – USA –
Turecko...

(S) – prázdný signifikant

= ekvivalence

_____ antagonistická hranice

8.3 Die Republikaner

8.3.1 Vznik a vývoj strany před rokem 1990

Politická strana Die Republikaner (REP) byla založena 26. listopadu 1983 v Mnichově. Z hlediska trajektorie svého vývoje se tato strana výrazně lišila od jiných představitelů německé extrémní pravice. REP se zrodila odštěpením části nacionálně-konzervativního křídla bavorské CSU (Botsch, 2012, s. 91; Kailitz, 2009, s. 115; Backes a Mudde, 2000, s. 458–459), přičemž dva ze zakládajících členů, Franz Handlos a Ekkehard Voigt, byli dlouholetými prominentními představiteli této strany. Třetím zakládajícím členem byl novinář a spisovatel Franz Schönhuber, který byl do roku 1981 zaměstnancem bavorské veřejnoprávní televize. Z Bavorského rozhlasu byl propuštěn poté, co vypukla kauza ohledně vydání jeho biografického díla s názvem *Byl jsem u toho (Ich war dabei)*, kde psal o svém členství ve Waffen-SS (Kailitz, 2018).

Bezprostředním podnětem k založení REP měla být miliardová půjčka pro NDR, kterou pomohl zprostředkovat bývalý předseda CSU Franz Josef Strauß. Strauß tímto krokem vyvolal ostrou kritiku ze strany části svých spolustraníků, kteří odmítali uznání, a tím i jakékoli vyjednávání s NDR (Backes a Mudde, 2000, s. 458).

REP nelze podle některých autorů (Kailitz, 2018, s. 454; Botsch, 2012, s. 91–92) od úplného počátku označit za extremistickou stranu, přičemž k její radikalizaci došlo až postupně v druhé polovině 80. let. Od roku 1989 začaly REP sledovat úřady pro ochranu ústavy v Hamburku a Porýní-Vestfálsku, Spolkový úřad pro ochranu ústavy stranu začal sledovat až od prosince 1992 (BfV, 1994, s. 137).

REP se pod vedením svého prvního předsedy Franze Handlose programově blížila CSU, jistý vzor také představovala americká Republikánská strana, přesněji pak neokonzervativní směr a zahraniční politika Ronalda Reagana (Botsch, 2012, s. 91). Radikální kurz strana nabrala po roce 1985, kdy se po vnitrostranických rozepřích dostal do jejího čela Franz Schönhuber. Místopředsedou strany se stal Harald Neubauer, novinář a bývalý člen NPD. Cílem Schönhuberovy frakce bylo vybudovat z REP stranu po vzoru francouzské Front National (Kailitz, 2018, s. 454; Backes a Mudde, 2000, s. 459).

Program REP z roku 1987 například vyzýval k „národnímu sebeurčení a duševně-morální obnově“ a vyžadoval „dekriminalizaci německé historie a kultury“. Kromě stále více akcentovaného revizionismu se jedním z centrálních témat REP od druhé poloviny 80. let stává migrační a azylová politika. Pod Schönhuberovým vedením dosáhla REP už v roce

1989 v zemských volbách v Berlíně zisku 7,5 % hlasů a dále pak na spolkové úrovni 7,1 % ve volbách do Evropského parlamentu (Botsch, 2012, s. 93).

8.3.2 Volební výsledky a vývoj REP po roce 1990

Těžiště členské základny REP spočívalo spíše ve starých spolkových zemích. Zakládání nových místních organizací v nových spolkových zemích nebylo až na výjimky úspěšné. V porovnání se starými spolkovými zeměmi se REP v nových spolkových zemích rovněž potýkala s výrazně nižšími voličskými preferencemi (Kailitz, 2018, s. 455).

Po sérii volebních neúspěchů roku 1990, kdy se REP s výsledkem 2,1 % hlasů nepodařilo uspět ve volbách do Spolkového sněmu a kdy s volebním výsledkem 4,9 % hlasů těsně nedosáhla na vstup do zemského sněmu v Bavorsku, kde měla nejsilnější členskou základnu, se straně v roce 1992 podařilo dostat do zemského sněmu v Bádensku-Württembersku (Bundeswahlleiter, 2020, s. 24, 30). Obdržela 10,9 % hlasů, čímž se stala třetí nejsilnější frakcí na půdě sněmu ve Stuttgartu (Bundeswahlleiter, 2020, s. 24). REP se nikdy nestala součástí žádné vládní koalice. CDU, která v letech 1992 a 1996 zvítězila v zemských volbách v Bádensku-Württembersku, spolupráci s REP vyloučila (Kailitz, 2018, s. 456).

Poté, co ve volbách do Bavorského zemského sněmu v roce 1994 získala REP pouze 3,9 % hlasů, zesílila vnitrostranická kritika vůči jejímu předsedovi Franzi Schönhuberovi (Kailitz, 2018, s. 460; Mudde, 2002, s. 36). Tato kritika měla zesílit zejména poté, co se v roce 1994 Schönhuber sešel s předsedou Deutsche Volksunion Gerhardem Freyem ohledně domluvy společné strategie ve volbách, která měla být reakcí na sílící pozice levice (Schlierer, 1994; Schönhuber, 1994). Na konci roku 1994 byl Schönhuber ve vedení REP nahrazen Rolfem Schliererem, který byl vůdčí osobností konzervativního křídla strany (BfV, 1995, s. 144). Schönhuber v roce 1995 REP definitivně opustil (Mudde, 2002, s. 36).

TAB. 10 VOLEBNÍ VÝSLEDKY REP V LETECH 1990–1999

ROK	VÝSLEDKY VOLEB DO SPOLKOVÉHO SNĚMU	VÝSLEDKY VOLEB DO EP	VÝSLEDKY VOLEB DO ZEMSKÝCH SNĚMŮ
1990	2,1 %		4,9 % Bavorsko, 3,1 % Berlín, 1,1 % Braniborsko, 0,9 % Meklenbursko-Přední Pomořansko; 1,5 % Dolní Sasko; 3,4 % Sársko; 0,6 % Sasko-Anhaltsko; 0,8 % Durynsko
1991			1,5 % Brémy, 1,2 % Hamburk, 1,7 % Hesensko; 2 % Porýní-Falc
1992			1,2 % Šlesvicko-Holštýnsko; 10,9 % Bádensko-Württembersko (15 mandátů)
1993			4,8 % Hamburk
1994	1,9 %	3,9 %	3,9 % Bavorsko; 1,1 % Braniborsko; 1 % Meklenbursko-Přední Pomořansko; 3,7 % Dolní Sasko; 1,4 % Sársko; 1,3 % Sasko; 1,4 % Sasko-Anhaltsko; 1,3 % Durynsko
1995			0,3 % Brémy; 2,7 % Berlín; 2 % Hesensko; 0,8 % Porýní-Vestfálsko
1996			9,1 % Bádensko-Württembersko (14 mandátů); 3,5 % Porýní-Falc
1997			1,8 % Hamburk
1998	1,8 %		3,6 % Bavorsko; 0,5 % Meklenbursko-Přední Pomořansko; 2,8 % Dolní Sasko; 0,7 % Sasko-Anhaltsko
1999		1,7 %	0,8 % Durynsko; 2,7 % Berlín; 2,7 % Hesensko; 1,3 % Sársko; 1,5 % Sasko

ZDROJ: Bundeswahlleiter (2018; 2019; 2020)

V roce 1996 se REP s výsledkem 9,1 % hlasů podařilo ještě jednou zopakovat úspěch ve volbách do zemského sněmu v Bádensku-Württembersku (Bundeswahlleiter, 2020, s. 24). V následujících letech se však strana začala potýkat se stále větším úbytkem voličů a v roce 2000 se ocitla na pokraji bankrotu (Kailitz, 2009, s. 117). Stranu rovněž provázely vnitřní spory – zejména mezi „umírněným“ konzervativním křídlem v čele s předsedou Rolfem Schliererem a jeho vnitrostranickou opozicí, v jejímž čele stál předseda zemské organizace v Bádensku-Württembersku, Christian Käs (BfV, 2004, s. 80; Pfahl Traughber, 2008, s. 52–53; Kailitz, 2018, s. 460).⁷⁹

⁷⁹ Ke značným konfliktům uvnitř strany vedla i skutečnost, že v roce 2004 stáhla zemská organizace REP v Sasku svoji kandidátku do zemského sněmu, aby podpořila NPD (Pfahl-Thraughber, 2008, s. 53).

Podle Backese a Muddeho (2000, s. 460) se strana poté, co Schönhubera ve vedení nahradil Rolf Schlierer, postupně začala odvracet od extremistických pozic. V některých kampaních a veřejných výstupech členů REP stále v prvním desetiletí 21. století rezonovaly xenofobní motivy a revizionistické požadavky (BfV, 2004, s. 76; BfV, 2005, s. 90–94). Po roce 2000 však byl politický kurz REP stále výrazněji směřován jeho „umírněným“ konzervativním křídlem. To získalo postupnou převahu i tím, že po roce 2000 docházelo k odchodům některých „radikálnějších“ členů REP do NPD.

Určitý krok k „deradikalizaci“ strany představovalo odhlasování nového, umírněnějšího programu v roce 2002 (Kailitz, 2018, s. 459). Strana se pod vedením Rolfa Schlierera rovněž snažila distancovat od spolupráce se zbytkem extrémní pravice, cíleně například nereagovala na iniciativu NPD k ustavení tzv. „deutscher Volksfront“ (viz výše kap. 8.2.5) (BfV, 2005, s. 94 a 96).

Po roce 2000 přestala být REP jakožto extremistická strana postupně sledována několika zemskými úřady pro ochranu ústavy. Od roku 2007 už REP není uvedena ve výroční zprávě Spolkového úřadu pro ochranu ústavy (BfV, 2008).

REP vydávala jako svůj tiskový orgán měsíčník *Der Republikaner* (od roku 1994 vychází jednou za dva měsíce), který byl později přejmenován na *Der Neue Republikaner*. Pod REP spadalo, resp. stále spadá několik přidružených organizací, např. mládežnická organizace Republikanische Jugend (Republikánská mládež) nebo Republikanischer Bund der Frauen (Republikánský svaz žen).

8.3.3 Ideologie a program REP po roce 1990

Po volebním úspěchu roku 1989 byla REP stále více konfrontována s výroky politických oponentů, médií a odborné veřejnosti o jejím extremistickém a nedemokratickém charakteru. Podle výkladu německého politologa Hans-Gerda Jatschkeho (1993, s. 119) se REP začala obávat případné ztráty voličských preferencí. Za účelem zlepšení veřejného image strany (a to zejména u konzervativních voličů) proto už v roce 1990 představila nový, z hlediska formulací umírněnější program. Po původním mnichovském programu z roku 1983, Siegburském manifestu z roku 1985 a programu z roku 1987 se jednalo již o čtvrtý programový dokument v historii strany. Další, upravené programové dokumenty následovaly v roce 1993, 1996 a 2002, přičemž pozdější programové dokumenty odrážejí umírněný konzervativní kurz pod vedením nového předsedy Rolfa Schlierera (podrobněji viz Kailitz, 2018, s. 458).

Z programu zveřejněného v roce 1990 lze vytyčit zejména požadavek znovusjednocení Německa v rozsahu zahrnujícím tzv. „bývalé východní oblasti“. Těmito oblastmi je míněna především část území, které bylo na základě Postupimské dohody přiděleno Polsku a které je obývané německou menšinou (REP, 1990).⁸⁰ Dle Muddeho (2002, s. 43) se další nároky REP vztahovaly i na území dnešního Ruska, Ukrajiny a České republiky.⁸¹ Podobně jako další představitelé německé extrémní pravice REP nesouhlasila s podpisem Smlouvy o konečném uspořádání ve vztahu k Německu z roku 1990, která potvrdila linii státní hranice mezi Německem a Polskem na řekách Odře a Nise (Republikaner, 1994). V rozporu s výsledky jednání dva plus čtyři požadovala vyhotovení mírové smlouvy s vítěznými velmocemi, na jejímž základě by došlo k „znovuobnovení Německa“ („Wiederherstellung Deutschlands“) v rozsahu hranic k 31. 12. 1937. Nové spolkové země byly v diskurzu REP označovány jako „Mitteldeutschland“ („Centrální Německo“) (BfV, 1995, s. 142), čímž byla naznačována územní i etnická neúplnost SRN po roce 1990. „Otčina Němců není ‚Spolková republika‘ ani ‚DDR‘. Naší otčinou je Německo“, uvádí REP v preambuli svého programu z roku 1990 (REP, 1990, s. 2). Národní stát zahrnující oblasti Slezska, Pomořanska a východního Pruska v rozsahu hranic k 31. 12. 1937 (tzv. „Gesamtdeutschland“ – „úplné Německo“) představuje v diskurzu REP ideál „německé otčiny“, signifikant nedostatku, jehož dosažení brání především vítězné mocnosti a politické síly poplatné uspořádání po roce 1945. REP ve svém programu rovněž odmítla přisuzování kolektivní viny Němcům za období 1933–1945 a vyzývala k obnovení národní hrdosti (REP, 1990, s. 7).

Dalším z centrálních témat programu REP byla problematika přistěhovalectví a azylové politiky. Přistěhovalectví bylo ze strany REP prezentováno jako příčina sociálních problémů německé společnosti, počínaje bytovou nouzí, přes nezaměstnanost, narůstající kriminalitu, až po údajný kolaps sociálního státu (REP cit. podle BfV, 1995, s. 137; podrobněji také REP, 1990, s. 17). Žadatelé o azyl, „gastarbeiteri“ a neasimilovaní cizinci představují v diskurzu REP antagonistického Druhého, který brání dosažení harmonického a kulturně, popř. etnicky homogenního společenství

---

⁸⁰ Podle údajů sčítání lidu se v roce 2011 v Polsku k německé menšině přihlásilo na 148 000 osob. Jiné odhady uvádějí 300–350 tisíc osob (viz Auswärtiges Amt, 2015).

⁸¹ Pozn.: v příloze k programu z roku 1990 se uvádí, že „německá vláda vyhodnotí, jakou mezinárodněprávní závaznost má Pražská smlouva z 11. 12. 1973 z hlediska platnosti mnichovské dohody z 29. 9. 1938“ (REP, 1990). V pozdějších programových dokumentech však není otázka případných územních nároků vůči ČSFR, popř. ČR, zmíněna (viz. dále kap. 10.3).

(„Volksgemeinschaft“).⁸² Spolkový úřad na ochranu ústavy ve svých analýzách dále upozorňoval na antisemitismus a rasismus v projevech některých představitelů strany, přestože tyto prvky (zejména pak po změně vedení v roce 1994) byly ve stranickém tisku a oficiálních dokumentech strany přítomny ojediněle (srov. BfV, 1995; BfV, 1996; BfV, 1997; BfV, 1998; BfV, 1999, BfV, 2000, viz také Mudde, 2002, s. 45).⁸³

Jak dále uvádí německý politolog Steffen Kailitz (2018, s. 459), v programech REP byla zdůrazňována orientace na tržní hospodářství v kombinaci s prvky welfare šovinismu. V programu z roku 1990 se REP představuje jako strana hájící zájmy dělníků, zemědělských pracovníků a zejména střední třídy, jejíž zájmy nejsou vládními stranami „dostatečně hájeny“ (REP, 1990, s. 40).

Z hlediska programu evropské politiky REP podobně jako další zástupci evropské extrémní pravice odmítala prohlubování evropské integrace a podpis Maastrichtské smlouvy (REP, 1993, s. 13–14). REP označovala Maastrichtskou smlouvu za „Versailles beze zbraní“, akt kapitulace a ztráty suverenity Německa, navíc zahrnující pro Německo nevýhodné finanční závazky (Mudde, 2002, s. 48).

V neposlední řadě byl jedním z centrálních bodů programu REP v 90. letech 20. století i požadavek morální obrody a návratu k „tradičním“ hodnotám společnosti. REP se profilovala jako odpůrce multikulturalismu a hodnotového liberalismu (viz také BfV, 1996, s. 132; Mudde, 2002, s. 50–52).

---

⁸² Cas Mudde (2002, s. 44) poznamenává, že REP není možné jednoznačně zařadit mezi strany propagující etnický nacionalismus. Na jedné straně je v její ideologii zdůrazňován význam etnického společenství (Volksgemeinschaft), na straně druhé je připouštěna možnost „úspěšné asimilace“.

⁸³ V této souvislosti je nutné zdůraznit společenský a historicko-politický kontext Německa na konci 20. století, kdy jsou široké skupiny německé společnosti (včetně její konzervativní části) vysoce citlivé na otevřené projevy rasismu a antisemitismu. Podle Spolkového úřadu na ochranu ústavy (1995, s. 126; 1997, s. 97) REP zejména pod vedením nového předsedy Schlierera usilovala o vlastní prezentaci jakožto demokratické strany.

**OBR. 3 – ZJEDNODUŠENÝ NÁKRES MODELU POLITICKÉ ARTIKULACE REP
V PRVNÍ POLOVINĚ 90. LET**

„Volksgemeinschaft“ – „Gesamtdeutschland“

II

Němci – patrioti – REP...

II

„Deutschland zuerst!“ – právo na sebeurčení – tradiční hodnoty společnosti – ne multikulturní
společnosti – národní hrdost – konec „poválečného uspořádání“ – dekriminalizace a
destigmatizace dějin – revize hranic – patriotismus – právo a pořádek – sociální jistoty a práce pro
Němce – žádné volební právo pro cizince...

„Umerziehung“ – Smlouva dva plus čtyři – multikulturalismus – Maastrichtská smlouva...

II

podvodní žadatelé o azyl – masová migrace...

II

ES (EU) – „Vítězné velmoci“ (Siegermächte) – „Altparteien“ (CDU/CSU, SPD, FDP)...

– ekvivalence

____ antagonistická hranice

8.4 *Deutsche Volksunion*⁸⁴

8.4.1 DVU před rokem 1990

Deutsche Volksunion (DVU) byla založena v roce 1971 mediálním magnátem Gerhardem Freyem. DVU byla původně nadstranickou organizací, od druhé poloviny 80. let pak politickou stranou (viz níže), sdružující širokou část tehdejší extrémní pravice a nacionálně-konzervativního spektra. Bezprostředním podnětem k založení DVU měl být nesouhlas s novou zahraničněpolitickou koncepcí vlády Willyho Brandta (Stöss, 2000, s. 172; Botsch, 2012, s. 65).

DVU uspořádala během 70. a 80. let několik revizionisticky zaměřených kampaní, nejdůležitější úloha však připadala periodickému tisku. Gerhard Frey vydával několik týdeníků, z nichž nejznámějšími jsou *Deutsche Wochen-Zeitung* a *Deutsche National-Zeitung*, jež svým obsahem oslovovaly ty, které spojovala nostalgie po třetí říši. Aktivita většiny členů DVU byla do velké míry omezena právě na konzumaci mediální a knižní produkce Freyova nakladatelství, případně návštěvu tematických přednášek (Pfahl-Thraughber, 2000, s. 28–30).

DVU byla v 80. letech 20. století největší organizací extrémní pravice v SRN. Až do poloviny 80. let představovala nadstranickou platformu, která svým členům ve volbách doporučovala podporu stran Unie, posléze pak NPD. Oficiálním důvodem, proč se zakladatel DVU Gerhard Frey v 80. letech rozhodl pro založení stejnojmenné strany, měla být nespokojenost s vládou stran Unie ze strany ultrakonzervativního spektra (Backes a Mudde, 2000, s. 461). Podle kritiků se ale spíše jednalo o cílený kalkul Freye, který měl podpořit jeho podnikatelské záměry, zejména pak v kontextu vzestupu REP (Stöss, 2000, s. 55; Pfahl-Thraughber, 2000, s. 29).

Politická strana Deutsche Volksunion-Liste D byla založena v roce 1987. Zpočátku fungovala paralelně vedle Deutsche Volksunion e.V., přičemž členové spolku se automaticky (pokud nepodali odpor) stali i jejími členy. DVU se v době svého vzniku dohodla na oboustranné podpoře s NPD, kdy v nadcházejících volbách střídavě kandidovala jedna z těchto stran s podporou druhé. NPD také pomáhala DVU s organizačními záležitostmi a na oplátku získávala finanční podporu (Pfahl-Thraughber, 2000, s. 29). Již v roce 1987 dokázala DVU získat jeden mandát v zemském sněmu v

---

⁸⁴ V letech 1987–1991 „Deutsche Volksunion–Liste D“, po roce 1991 pouze „Deutsche Volksunion“.

Brémách. Po neúspěchu ve volbách do Evropského parlamentu v roce 1989 se Frey však rozhodl spolupráci s NPD vypovědět (Backes a Mudde, 2000, s. 461).

8.4.2 DVU v 90 letech 20. století

DVU se podařilo v první polovině 90. let dosáhnout několika dílčích úspěchů. Prvním z nich byl volební úspěch ve volbách do sněmu v Brémách v roce 1991, kde strana obdržela 6,2 % hlasů, a v roce 1992 výsledek 6,3 % v zemských volbách v Šlesvicku-Holštýnsku. V roce 1997 DVU s výsledkem 4,97 % těsně nedosáhla na vstup do sněmu v Hamburku. Historicky nejlepším volebním výsledkem strany byl zisk 12,9 % hlasů ve volbách do zemského sněmu v Sasku-Anhaltsku v roce 1998. V roce 1999 rovněž DVU poprvé dokázala překročit 5% hranici ve volbách do zemského sněmu v Braniborsku. Jednalo se o její první volební úspěch v rámci takzvaných nových spolkových zemí (Bundeswahlleiter, 2020).

Volební úspěchy DVU však byly střídány i řadou neúspěchů, které vedly k rostoucímu zadlužení strany.⁸⁵ Špatná finanční situace byla jedním z důvodů, proč se například DVU neúčastnila žádných voleb v rámci tzv. „supervolebního roku“ 1994 (BfV, 1995, s. 128).

TAB. 11 VOLEBNÍ VÝSLEDKY DVU V LETECH 1990–1999

ROK	VÝSLEDKY VOLEB DO SPOLKOVÉHO SNĚMU	VÝSLEDKY VOLEB DO ZEMSKÝCH SNĚMŮ
1991		6,2 % Brémy (6 mandátů)
1992		6,3 % Šlesvicko-Holštýnsko (6 mandátů)
1993		2,8 % Hamburk
1995		2,5 % Brémy
1996		4,3 % Šlesvicko-Holštýnsko
1997		5 % Hamburk
1998	1,2 %	12,9 % Sasko-Anhaltsko (16 mandátů); 2,9 % Meklenbursko-Pomořansko
1999		5,3 % Braniborsko (5 mandátů); 3 % Brémy (1 mandát); 3,1 % Durynsko

ZDROJ: Bundeswahlleiter (2018; 2020)

⁸⁵ DVU (především díky velkým osobním půjčkám a investicím rodiny Gerharda Freye) investovala značné částky do volebních kampaní (zejména plakáty, letákové kampaně). Podle některých komentátorů právě tyto velké kampaně napomohly DVU k dílčím volebním úspěchům (Kopke, 2016, s. 235–236).

Součástí volební strategie DVU byla v 90. letech i snaha o koordinaci postupu s dalšími extrémně pravicovými stranami. Poté, co DVU nevyšla spolupráce s NPD (spolupráce byla ukončena v roce 1990 ze strany DVU, v roce 1991 však NPD podpořila DVU ve volbách do sněmu v Brémách), navázala v průběhu 90. let dvakrát krátkodobou spoluprací s REP (Pfahl-Thraughber, 2018c, s. 292; Mecklenburg, 1999, s. 14–15).

Z hlediska zahraničních vztahů v první polovině 90. let udržovala DVU kontakt s Vladimírem Žirinovským a jeho Liberálně-demokratickou stranou Ruska (BfV, 1994, s. 125–126). V roce 1998 navázala DVU kontakt s Front National, která byla až do poloviny 90. let hlavním zahraničním partnerem REP (Mecklenburg, 1999, s. 14).

V první polovině 90. let představovala DVU společně s REP co do počtu registrovaných členů největší extrémně pravicovou stranu v Německu (Pfahl-Thraughber, 2018c, s. 296, viz také Graf 4 v kap. 8.1.2). Na rozdíl od jiných extrémně pravicových stran však DVU vykazovala jen malý podíl aktivních členů. Kromě pravidelných výročních shromáždění v Pasově se většina aktivit strany omezovala na předvolební kampaně⁸⁶ a stranický tisk (Mecklenburg, 1999, s. 16; Normann, 2012, s. 168; Kailitz, 2009, s. 111–112).⁸⁷ Frakce DVU v zemských sněmech vynikaly velkou nestabilitou a strana vykazovala přísně hierarchickou strukturu. Vnitřní fungování strany do velké míry odráželo strukturu jejího financování, přičemž hlavním sponzorem a věřitelem strany a rovněž i rozhodující osobností byl Gerhard Frey (Mecklenburg, 1999, s. 15–18; Kailitz, 2009, s. 111–112). V roce 1998 kandidoval za DVU ve volbách do Spolkového sněmu bývalý předseda REP Franz Schönhuber (BfV, 1999, s. 52).

8.4.3 DVU po roce 2000 – postupná dezintegrace

I po přelomu tisíciletí zůstává DVU z hlediska počtu členů největší německou extrémně pravicovou stranou. Na rozdíl od NPD, které se částečně dařilo navázat spoluprací s neonacisty a aktivizovat i příslušníky krajně pravicových subkultur, měla tato strana s pravicovými subkulturami a neonacistickými organizacemi minimum styčných bodů a

---

⁸⁶ Kampaně DVU spočívaly spíše v masivních plakátových a letákových kampaních, než v organizaci předvolebních mítinků (Kailitz, 2009, s. 111; Stöss, 2007, s. 140).

⁸⁷ Z tohoto důvodu se o DVU někdy hovoří jako o „virtuální“ nebo „imaginární straně“ („Phantompartei“) (e.g. Pfahl-Thraughber, 2018c, s. 296; Normann, 2012). Podle Stösse (2007, s. 139) představovala DVU spíše „část Freyova koncernu, nástroj svého vlastníka využívaný k realizaci jeho obchodních zájmů“.

zůstávala v relativně izolované pozici od zbytku extrémně pravicového spektra (BfV, 2004, s. 42, 74; Stöss, 2010, s. 136).

DVU se v průběhu prvního desetiletí 21. století potýkala s výrazným úbytkem členů. Velký podíl ze stranické základny zároveň představovali pasivní členové a problémem byl i vysoký průměrný věk členů. DVU rovněž na rozdíl od jiných politických stran neměla žádnou studentskou ani mládežnickou organizaci. První formální studentská organizace DVU s názvem Junge Rechte vznikla až ke konci desetiletí, krátce před faktickým zánikem strany (Pfahl-Thraugber, 2018c, s. 296–297; BfV, 2010, s. 106–107).

I po roce 2000 plnily roli hlavního tiskového orgánu strany noviny (ačkoli se nejedná přímo o stranické noviny) *National Zeitung / Deutsche Wochenzeitung*⁸⁸ vlastněné Gerhardem Freyem. S odhadem 45 000 výtisků se jednalo z hlediska nákladu po dlouhou dobu o nejrozšířenější krajně pravicové periodikum v SRN (BfV, 2001b, s. 78; BfV, 2005, s. 81).

DVU se po roce 2000 účastnila jen několika vybraných voleb do zemských sněmů, kde dokázala dosáhnout dílčích úspěchů (viz Tab. 12). Ke konci desetiletí se potýkala s výraznými volebními ztrátami.

TAB. 12 VOLEBNÍ VÝSLEDKY DVU V OBDOBÍ 2000–2009

ROK	VOLBY DO SPOLKOVÉHO SNĚMU	VOLBY DO ZEMSKÝCH SNĚMŮ	VOLBY DO EP
2001		Hamburk: 0,7 %	
2003		Brémy: 2,3 % (1 mandát)	
2004		Braniborsko: 6,1 % (6 mandátů)	
2006		Sasko-Anhaltsko: 3 %	
2007		Brémy: 2,7 % (1 mandát);	
2008		Hamburk: 0,8 %	
2009	0,1 %	Braniborsko: 1,1 %	0,4 %

⁸⁸ V roce 1999 došlo ke sloučení *Deutsche Wochenzeitung* a *Deutsche Nationalzeitung*.

Nejvíce pozornosti na sebe upoutala pěti- a posléze šestičlenná frakce DVU v zemském sněmu v Braniborsku (volební období 1999–2004 a 2004–2009), která vydávala vlastní časopis a soustředila se i na vlastní sebe prezentaci prostřednictvím webových stránek a nových médií (BfV, 2004, s. 75). S výjimkou Braniborska byla však vlastní prezentace DVU omezena na letákové a plakátové kampaně před volbami. Strana také na rozdíl od NPD pořádala pouze minimum veřejných akcí (Pfahl-Thraughber, 2018c; Normann, 2011).

V roce 2009 byl dosavadní předseda DVU Gerhard Frey nahrazen ve své funkci Matthiasem Faustem, který byl do roku 2007 členem NPD. Společně s bývalým funkcionářem NPD, Andreasem Molauem, se Faust pokusil o modernizaci DVU (BfV, 2010, s. 101; Stöss, 2010, s. 136; Pfahl-Thraughber, 2018c, s. 293). Odchod Freye z vedení strany výrazně ovlivnil její další fungování a již tak vysoce zadlužená DVU přišla o svého největšího věřitele. Freyem vlastněné noviny *National Zeitung / Deutsche Wochenzeitung* ztratily po jeho odchodu ze strany faktickou funkci hlavního tiskového orgánu DVU.

Změny iniciované novým vedením se týkaly i ideového směřování DVU, jež po neúspěchu ve volbách do Spolkového sněmu v roce 2009 měla nabrat nový směr, který by ji spíše přiblížil rakouské FPÖ nebo populistickému PRO-Bewegung (BfV, 2010, s. 102; Stöss, 2010, s. 136). Nové vedení DVU se distancovalo od antisemitských výroků a strana změnila způsob sebe prezentace. Na webových stránkách se začala prezentovat pod názvem DVU – Die Neue Rechte („DVU – Nová pravice“).

Volební neúspěchy a špatná finanční situace však nakonec přiměly nové předsednictvo DVU k zahájení jednání o případné fúzi s NPD (BfV, 2011, s.97). Fúze získala jednoznačnou podporu ze strany NPD, zástupci některých zemských organizací DVU však obvinili Fausta z toho, že jednal s NPD bez dostatečného mandátu (BfV, 2011, s. 97). Spojení obou stran proběhlo na začátku roku 2011, avšak kvůli řadě nesrovnalostí se některé zemské organizace DVU obrátily na soudy, aby právoplatnost rozhodnutí o sloučení s NPD a následný zánik DVU přezkoumaly (Pfahl-Thraughber, 2018c, s. 293–294). Soudní řízení se protahovala až do roku 2012, kdy mezitím stranu opustili další členové, včetně Fausta. Strana zanikla v polovině roku 2012 (BfV, 2013, s. 96).

8.4.4 Program a ideologie DVU

DVU na rozdíl od REP nebo NPD nedisponovala propracovaným politickým programem. Program z roku 1993 (podobně jako předchozí verze z roku 1987 i mírně pozměněné verze z let 1996 a 1999, kde došlo k nahrazení některých částí textu umírněnějšími formulacemi) měl pouze dvanáct bodů. Prakticky nezměněn zůstal program DVU i po roce 2000. V roce 2012 přebírají části programu DVU Die Rechte, kteří na ni personálně navazují (viz kap. 8.6).

Centrální komponenty ideologie DVU představují historický revizionismus, nacionalismus, xenofobie, rasismus a antisemitismus (viz také Mecklenburg, 1999, s. 18–19; Mudde, 2002, s. 60). Stranická ideologie byla prezentována novinami *Die Deutsche National-Zeitung* a *Die Wochenzeitung / Deutsche Anzeiger*, které sice nebyly oficiálním stranickým orgánem, avšak, alespoň za doby předsednictví vlastníka obou periodik Gerharda Freye v čele DVU, fakticky plnily obdobnou funkci (Pfahl-Thraughber, 2018c, s. 296).⁸⁹ Kromě publicistiky zaměřené na domácí a zahraniční politiku se tyto noviny obsahově zaměřovaly především na historická témata, relativizování nacistických zločinů a konspirační teorie.

V popředí programových priorit DVU stojí „ochrana německých zájmů“. Podobně jako REP a NPD artikulovala DVU ve svém programu nárok na znovusjednocení Německa včetně tzv. východních oblastí. Znovusjednocení Německa v roce 1990 mělo z hlediska DVU znamenat jen přechodný krok k znouobnovení Německa v rozsahu zahrnujícím i východní oblasti za linií Odra-Nisa, které po rozhodnutí jaltské a postupimské konference připadly Polsku. Podporu ohledně územních nároků DVU na oblasti východního Pruska vyjadřoval i její zahraniční partner, Vladimír Žirinovský (BfV, 1993, s. 112). Ve svém programu z roku 1993 DVU navíc vznesla územní nároky i na oblast bývalých Sudet (DVU, 1993, s. 2).

DVU ve svém programu otevřeně odmítala přijetí kolektivní odpovědnosti a viny za události druhé světové války a žádala přijetí všeobecné amnestie. Čest a úcta k vojákům druhé světové války měly být navíc podle DVU chráněny zvláštním zákonem (DVU, 1993, s. 3).

---

⁸⁹ Gerhard Frey nadále vlastnil nakladatelství DSZ-Druckschriften- und Zeitungsverlag GmbH a Freiheitlicher Buch- und Zeitschriftenverlag GmbH. Knižní tituly (především šlo o publikace zaměřené na historická témata, představující různá „odhalení“ a konspirační teorie) byly nabízeny prostřednictvím novin vlastněných Freyem.

Podobně jako u NPD a REP představovala jedno z volebních témat strany otázka přistěhovalectví a žadatelů o azyl (DVU toto téma akcentuje již od 80. let). Pod heslem „Německo musí zůstat německé“ („Deutschland soll deutsch bleiben“) požadovala DVU omezení podílu cizinců žijících na území SRN, omezení příchodu cizinců do země či vypovězení „kriminálních“ cizinců (DVU, 1993, s. 1).

Na začátku 90. let, v souvislosti s očekávaným podpisem Maastrichtské smlouvy, začala být důrazněji akcentována kritika evropské integrace. ES (a posléze EU) byly v materiálech DVU prezentovány jako projekty francouzských hegemonních snah o ovládnutí Evropy (srov. BfV, 1993, s. 123; DVU, 1993, s. 2). Podobně jako REP obhajuje DVU principy tržního hospodářství v kombinaci s welfare šovinismem. Program DVU sliboval především podporu německého zemědělství, malých a středních podniků, kdy se strana prezentovala především jako zástupkyně zemědělců a středního stavu (DVU, 1993, s. 6). Součástí programu DVU byl i požadavek zavedení prvků přímé demokracie po vzoru Švýcarska (DVU, 1993, s. 7).

**OBR. 4 – ZJEDNODUŠENÝ NÁKRES MODELU POLITICKÉ ARTIKULACE
DVU V 90. LETECH**

„německé zájmy“

II

německý národ – „otčina“ – DVU...

II

„Německo musí zůstat německé“ – právo na „ukradené území“ – stop migraci –
ochrana cti německých vojáků – podpora německé rodiny – právo a svoboda pro
německý lid – podpora německého středního stavu – podpora německých zemědělců –
přímá demokracie pro německé občany...

zavedení jednotné evropské měny – zničení národních států – připisování kolektivní
viny Němcům – miliardová podpora „cizích“ zájmů...

II

žadatelé o azyl – „kriminální“ cizinci...

II

vítězné velmoci – „francouzská“ byrokracie Bruselu – „Židovský stát“ Izrael – (Židé)...

= ekvivalence

____ antagonistická hranice

8.5 Bürgerbewegung pro Köln, Bürgerbewegung pro NRW a Bürgerbewegung pro Deutschland

8.5.1 Vznik a vývoj Bürgerbewegung pro NRW a Bürgerbewegung pro Deutschland

Takzvané „PRO-hnutí“ představuje politické hnutí, které se původně formovalo v Kolíně nad Rýnem a postupně bylo „replikováno“ ve formě lokálních „PRO-iniciativ“ po celém Německu. V centru hnutí pak od roku 2007 byla regionální strana PRO NRW.

U zrodu PRO-hnutí stáli dva bývalí členové REP a posléze Deutsche Liga für Volk und Heimat⁹⁰ Markus Beisicht a Manfred Rouhs. Tito politici na konci 90. let vstoupili do spolku Bürgerbewegung pro Köln (v překladu „Občanské hnutí pro Kolín nad Rýnem“, dále PRO KÖLN). Tento spolek se angažoval v řadě lokálních kampaní zaměřených například proti vyčlenění legální zóny pro provozování prostituce a především pak proti výstavbě mešit v různých částech Kolína nad Rýnem (Stöss, 2010, s. 141–142; Killguss, Peters a Häusler, 2008, s. 55–60).

V roce 2004 získala v komunálních volbách v Kolíně nad Rýnem kandidátka s názvem Pro-Liste 4,7 % hlasů a čtyři mandáty v městské radě. Později získala ještě jeden mandát díky přestupu jednoho ze zvolených radních za REP (Stöss, 2010, s. 142). Dílčí úspěch hnutí PRO KÖLN v komunálních volbách 2004 následně vedl ke snahám „exportovat“ podobný model pravicově-populistického hnutí „zdola“ i do jiných německých obcí a měst. Došlo tak ke vzniku dvou, později si konkurujících, politických stran – Bürgerbewegung pro Deutschland (PRO DEUTSCHLAND) a Bürgerbewegung pro Nordrhein-Westfalen (PRO NRW) (Peters, Sager a Häusler, 2008; Botsch, 2012, s. 127; Stöss, 2010, s. 142). Při PRO NRW působila ještě mládežnická organizace Jugend pro NRW.

---

⁹⁰ Deutsche Liga für Volk und Heimat (dále DLVH) vznikla v roce 1991. Jedná se o minoritní stranu, která sdružovala především bývalé členy REP a NPD. Z hlediska ideologie a požadavků se DLVH nejvíce blížila NPD před rokem 1996, strana mj. požadovala zpřísnění azylové politiky a navrácení tzv. východních oblastí. DLVH rovněž relativizovala zločiny NSDAP (BfV, 1993, s. 118–119). S výjimkou několika dílčích úspěchů ve volbách na komunální úrovni se však DLVH nepodařilo dosáhnout výraznějších volebních úspěchů (Pfahl-Thraughber, 2018a, s. 286). V roce 1996 došlo k transformaci DLVH zpět na politický spolek.

Politická strana PRO DEUTSCHLAND vznikla v roce 2005. Jejím prvním předsedou byl zvolen Manfred Rouhs. Významnou část stranické základny tvořili bývalí členové REP, DLVH, DVU či NPD (Peters, Sager a Häusler, 2008, s. 76; Häusler, 2018, s. 224). Zatímco aktivity strany PRO NRW se uskutečňovaly v rámci Porýní-Vestfálska, PRO DEUTSCHLAND se pokusila agitovat za hranicemi této spolkové země. Význam této strany byl však marginální (podrobněji viz Clemens a Puls (eds.), 2014). V letech 2011 a 2016 se PRO DEUTSCHLAND účastnila voleb do berlínského parlamentu. Získala 1,2 % a 0,4 % hlasů (Bundeswahlleiter, 2020, s. 35). PRO DEUTSCHLAND se dále v roce 2013 účastnila voleb do Spolkového sněmu s výsledkem 0,2 % hlasů (Bundeswahlleiter, 2018, s. 28).

V roce 2007 aktivisté kolem hnutí PRO KÖLN iniciovali vznik spolku Bürgerbewegung pro Nordrhein-Westfalen, který se ještě téhož roku přetransformoval na regionální politickou stranu (BfV, 2013, s. 109). Předsedou hnutí a posléze strany byl zvolen Markus Beisicht, strana sídlila v Düsseldorfu. Hlavní předmět politické agitace strany představovaly kampaně proti výstavbě mešit a domnělé „islamizaci“ Německa a Evropy (viz Peters, Sager a Häusler, 2008, s. 78; BfV, 2013, s. 110).

PRO NRW je od roku 2012 uvedena ve výročních zprávách Spolkového úřadu pro ochranu ústavy. Hnutí PRO KÖLN a strana PRO NRW (oba subjekty se personálně protínají) byly již v dřívějším období sledovány Úřadem pro ochranu ústavy v Porýní-Vestfálsku.

V roce 2010 byla založena zastřešující platforma PRO-Bewegung, které měla sdružovat a koordinovat činnost veškerých PRO- stran a hnutí v zemi (PRO NRW, 2010). Podle informací Úřadu pro ochranu ústavy v Porýní-Vestfálsku existovalo personální propojení mezi PRO NRW a místními Kameradschaften, strana rovněž kooperovala s German Defence League (Verfassungsschutz NRW, 2013, s. 77).

V letech 2010 a 2012 se PRO NRW účastnila voleb do Zemského sněmu v Porýní-Vestfálsku, kde obdržela 1,4 % a 1,5 % hlasů a žádné mandáty (Bundeswahlleiter, 2020, s. 71–72). V rámci předvolební kampaně řízené strategií „maximální provokace“ hnutí uspořádalo řadu shromáždění před budovami mešit v městech po celém Porýní-Vestfálsku. Hnutí rovněž v roce 2012 vyhlásilo soutěž zaměřenou na protiislámské karikatury, které měly být následně vystaveny před mešitami a na internetu. Součástí kampaně bylo i udělení čestné ceny dánskému výtvarníkovi Kurtu Westergaardovi, který proslul karikaturou proroka Mohameda. Kampaň PRO NRW se dočkala odmítavých

reakcí ze strany německé muslimské menšiny a vedla také k napětí mezi náboženskými fundamentalisty. Na některých demonstracích pořádaných PRO NRW došlo dokonce k násilným střetům s militantními salafisty (BfV, 2013, s. 113; Verfassungsschutz NRW, 2013, s. 66–67).⁹¹

PRO NRW se od roku 2014 potýkala s vnitřními spory (BfV, 2016, s. 78). Od roku 2015 mobilizační potenciál a význam „PRO-hnutí“ výrazně opadá. Několik funkcionářů PRO NRW se v roce 2015 pokusilo angažovat v rámci odnoží -GIDA hnutí v Düsseldorfu, v Bonnu nebo v Kolíně nad Rýnem, avšak mobilizační potenciál těchto hnutí byl v porovnání s drážďanskou Pegidou malý (BfV, 2016, s. 78; Verfassungsschutz NRW, 2016, s. 64–71). V roce 2017 se spolkový sjezd PRO DEUTSCHLAND rozhodl o rozpuštění strany (Verfassungsschutz NRW, 2018, s. 48). V roce 2018 došlo k rozpuštění PRO KÖLN, v roce 2019 pak PRO NRW zanikla a transformovala se ve spolek (Verfassungsschutz NRW, 2020, s. 90). Jak uvádí Häusler (2018, s. 224), se vznikem AfD v roce 2013 a jejím následným vzestupem vznikla pro „PRO-hnutí“ konkurence, proti které nadále nedokázalo obstát. Hnutí bylo rovněž paralyzováno četnými skandály a koneckonců i konkurenčním bojem mezi PRO NRW, PRO DEUTSCHLAND a PRO KÖLN, vznášejícími podobné požadavky a cíle.

PRO- hnutí od druhé poloviny prvního desetiletí nového tisíciletí aktivně usilovalo o kooperaci s dalšími protimigračními subjekty na národní i mezinárodní úrovni – zejm. s rakouskou Freiheitliche Partei Österreichs, Schweizerische Volkspartei nebo belgickým Vlaams Belang, jehož členové mj. pravidelně dojížděli na demonstrace organizované PRO NRW.

V roce 2008 plánovalo hnutí PRO KÖLN uspořádání tří denního mezinárodního kongresu „proti islamizaci“, který se však nakonec neuskutečnil, zejm. kvůli protestům ze strany občanské veřejnosti. V květnu 2009 bylo nakonec uspořádáno setkání asi 250 aktivistů z různých částí Evropy na kongresu proti „plíživé islamizaci Německa“ (Stöss, 2010, s. 145; Botsch, 2012, s. 128). Tohoto kongresu se účastnili i zástupci české strany Národní demokracie (viz níže kap. 9.6).

---

⁹¹ Podle Spolkového úřadu pro ochranu ústavy (2014, s. 65) patří provokační akce namířené na muslimskou komunitu mezi nové strategie extrémní pravice s cílem vyprovokovat násilné reakce a potvrdit tak veřejný obraz muslimů jako menšiny, která se nechce nebo nedokáže integrovat.

8.5.2 Ideologie „PRO-hnutí“ a program PRO NRW

PRO KÖLN se podle své sebereprezentace představovalo jako „pravícově-populistické“, „nekonformní“ a „politicky nekorektní“ hnutí, jehož vzor představuje rakouská FPÖ (Kilguss, Peters a Häusler, 2008, s. 58). Hlavní těžiště politické agitace „PRO-hnutí“ představoval odpor proti údajné „islamizaci“ Německa (potažmo Evropy) a obava z údajného kulturně-etnického „odcizení“ Němců v multikulturní společnosti. Strana dokonce artikulovala požadavek zákazu islámu v Německu (BfV, 2014, s. 113; Verfassungsschutz NRW, 2012, s. 29–32).

Ideologie „PRO-hnutí“ kombinuje xenofobní prvky, anticiganismus a islamofobii (e.g. BfV, 2013, s. 110). Ve veřejné prezentaci hnutí PRO NRW vystupuje do popředí požadavek „Abendland in Christenhand“ („Západ v rukou křesťanů“), který plní roli prázdného signifikantu. Do Německa přicházející migranti jsou paušálně označováni za „neintegrovatelné“ (Verfassungsschutz NRW, 2012, s. 29). V diskurzu „PRO-hnutí“ dochází k artikulaci „řadového německého občana“ do antagonistické pozice vůči politickým a kulturním elitám SRN (zejm. představitelům tzv. „Altparteien“ – CDU, SPD, Die Linke a FDP, Bündnis 90/Die Grünen) a jimi „protežovaným“ minoritám a migrantům (srov. Kilguss, Peters a Häusler, 2008, s. 61).

Program PRO NRW z roku 2007 zahrnuje celkem sedm tematických okruhů, týkajících se vnitřní bezpečnosti, školství, boje proti korupci, zemské správy, podpory kultury, veřejnoprávních médií, průmyslu a zdravotnictví. Dosavadní správa byla hnutím označována za zbyrokratizovanou a neefektivní, veřejnoprávní televizi WDR byla ze strany PRO NRW vyčítána předpojatost, nevyváženost a upřednostňování „levicového“ pohledu. Zodpovědnost za problémy v regionu byla přičítána „zkorumpovaným“ „Alt-Parteien“, za největší hrozbu pak byla považována migrace a domnělá islamizace.

Programové body PRO NRW z roku 2007 zůstaly i po roce 2010 prakticky nezměněny. Na začátku druhého desetiletí 21. století se jedním z centrálních témat agitace PRO NRW stává problematika dluhové krize, kterou strana artikuluje jako „podvod na německých plátcích daní“. PRO NRW pak požadovala odchod SRN z eurozóny a znovuzavedení německé marky. Podobně jako u zbytku extrémní pravice se i u PRO NRW v polovině druhého desetiletí 21. století přiostrňuje kritika masmédií, a především německých veřejnoprávních médií, která jsou označována za „lživá“ (hovoří se o tzv. „Lügenpresse“) a poplatná tzv. „politické korektnosti“ („political correctness“) (PRO NRW, ©2010–2016).

OBR. 5 – ZJEDNODUŠENÝ NÁKRES MODELU POLITICKÉ ARTIKULACE PRO NRW

„Západ v rukou křesťanů“ (S)

II

Němci – Evropané...

II

Za zákaz islámu – bezpečnost – zachování kultury – Evropa národů – ne korupci – ne euru...

„Altparteien“ (CDU, SPD, Die Linke a FDP, Bündnis 90/Die Grünen) – EU – veřejnoprávní média (ARD) –

II

migrace – multikulturalismus – protežování menšin – „islamizace“ – odcizení – political correctness

= ekvivalence

____ antagonistická hranice

(S) prázdný signifikant

8.6 Die Rechte

8.6.1 Vznik a dosavadní vývoj Die Rechte

Politická strana Die Rechte byla založena 27. května 2012 v Hamburku. Jejím zakladatelem a prvním předsedou byl od konce 70. let v řadě neonacistických organizací aktivní Christian Worch (předsedou strany byl do roku 2017).⁹² V předsednictvu a v čele zemských organizací Die Rechte figurují od jejího založení jména bývalých členů zakázaných neonacistických organizací Nationaler Widerstand Dortmund⁹³ či Kameradschaft Hamm i bývalí členové DVU. Název strany i symbolika Die Rechte záměrně odkazuje na parlamentní levicovou stranu Die Linke (Wissenschaftliche Dienste, 2015, s. 4).

Worch v roce 2012 prohlásil, že jeho nová strana je z hlediska politické orientace „méně radikální než NPD a zároveň radikálnější než REP nebo PRO-hnutí“ (Die Rechte, cit. podle BfV, 2013, s. 107). Strana z programového hlediska navazuje na program již neexistující DVU (Speit, 2012), podle bývalého předsedy NPD Holgera Apfela se měla stát útočištěm pro bývalé členy DVU, kteří nesouhlasili s fúzí DVU a NPD (Apfel, 2017, s. 34).

Vzhledem k výše uvedenému je otázkou, nakolik měla Die Rechte sloužit jako nástupkyně DVU. Die Rechte se však v pravém slova smyslu nástupnickým subjektem DVU nikdy nestala, a to především kvůli vlivu neonacistů. Fakticky od roku 2012 tato strana zastává roli nové organizační platformy neonacistického hnutí, jehož původní koncept organizace z druhé poloviny 90. let (freie Kräfte / freie Nationalisten) neposkytuje dostatečnou ochranu před zákazy (Wissenschaftliche Dienste, 2015, s. 13; Verfassungsschutz NRW, 2013, s. 85–86; viz kap. 8.1.5). V roce 2012 členové Die Rechte založili zemské organizace v nejlidnatější spolkové zemi Porýní-Vestfálsku a v Hesensku, posléze vznikly zemské organizace i v dalších spolkových zemích. Právě spolková země Porýní-Vestfálsko představuje po celou dobu existence strany těžiště

---

⁹² Worch v druhé polovině 90. let představoval jednoho z průkopníků organizační strategie freie Kräfte / freie Nationalisten, a ačkoliv nebyl členem NPD, působil v roli důležité spojky mezi Kameradschaften a NPD (Thein, 2008, s. 207–208). Worch rovněž disponoval kontakty na české neonacistické hnutí, na stránkách Národního odporu s ním například v roce 2006 vyšel rozhovor.

⁹³ Tato organizace, mj. organizátor demonstrací pod názvem „Antikriegstag“ („den proti válce“), měla kontakty na českou neonacistickou scénu, včetně Dělnické strany. Viz. Příloha.

jejích aktivit, nachází se zde i největší část členské základny. V roce 2019 měla strana celkem osm zemských organizací (BfV, 2015, s. 50; BfV, 2020, s. 78).

TAB. 13 VOLEBNÍ VÝSLEDKY DIE RECHTE

	VÝSLEDKY VOLEB DO SPOLKOVÉHO SNĚMU	VÝSLEDKY ZEMSKÝCH VOLEB	VÝSLEDKY VOLEB DO EP
2013	0,00 %		
2016		Sasko-Anhaltsko 0,2 %; Bádensko-Württembersko 0,0 %	
2017	0,0 %	Porýní-Vestfálsko 0,0 %	
2019		Brémy 0,0 %	0,1 %

Ve volbách do Spolkového sněmu v roce 2013 Die Rechte kandidovali pouze v Porýní-Vestfálsku. Strana obdržela pouhých 2 288 druhých hlasů (Bundeswahlleiter, 2018, s. 28). Jako lídra kandidátky k evropským volbám roku 2014 Die Rechte zvolili Svena Skodu, který byl toho času jedním z obžalovaných v procesu proti extremistické organizaci Aktionsbüro Mittelrhein. Strana se však nakonec voleb do Evropského parlamentu neúčastnila z formálních důvodů (nedostatek podpisů) (Wissenschaftliche Dienste, 2015, s. 11).

Die Rechte se od svého založení snaží angažovat i na komunální úrovni. V komunálních volbách v Dortmundu v roce 2014 na sebe tato strana upozornila kampaní zaměřenou na scénu krajně pravicových fotbalových ultras a hooligans (v Dortmundu se nachází fotbalový klub Borussia Dortmund, opakovaný vítěz Bundesligy). V kampani strana například slibovala legalizaci pyrotechniky (BfV, 2015, s. 50). Vlnu nevole ze strany zástupců demokratických stran i široké veřejnosti vyvolala strana poté, co její zastupitel Dennis Giemsch podal interpelaci radě města s žádostí o sdělení počtu Židů žijících v Dortmundu (Wissenschaftliche Dienste, 2015, s. 12).

Podle Spolkového úřadu pro ochranu ústavy (BfV, 2017, s. 73) se Die Rechte z taktických důvodů snaží naplnit kritéria stanovená zákonem o politických stranách (PartG), nutná pro zachování statusu politické strany, a to především pravidelnou účastí ve volbách na zemské a spolkové úrovni (viz kap. 6). V roce 2016 se strana účastnila zemských voleb v Sasku-Anhaltsku a v Bádensku-Württembersku.

V letech 2014–2016 se Die Rechte, podobně jako další extrémně pravicové strany, pokusila uchopit téma migrační krize a s většími i menšími úspěchy k němu mobilizovat.

Die Rechte zejména v Porýní-Vestfálsku organizovala domobranné hlídky nebo informační stánky, zaměřené na stávající nebo plánované ubytovny pro žadatele o azyl (BfV, 2016, s. 74).

V roce 2017 Christian Worch odstoupil ze své funkce a následně ze strany vystoupil. V roce 2018 byl předsedou Die Rechte zvolen Sascha Krolzig, dosavadní předseda zemské organizace v Porýní-Vestfálsku (BfV, 2018b, s. 77; BfV, 2019, s. 79).

V roce 2017 se strana opětovně účastnila voleb do Spolkového sněmu (avšak pouze v Bádensku-Württembersku, celkově získala 2054 druhých hlasů) (Bundeswahlleiter, 2018, s. 90) a zemských voleb v Porýní-Vestfálsku (0,0 %, 3 589 druhých hlasů) (Bundeswahlleiter, 2020, s. 71). Do čela své kandidátky k volbám do Evropského parlamentu v roce 2019 postavili Die Rechte Ursulu Haverbeck-Wetzel, která se řadí mezi nejznámější popírače holocaustu. Die Rechte ve volbách do EP obdrželi 0,1 % a 24 598 hlasů (BfV, 2020, s. 79).

V souvislosti s Die Rechte se v posledních letech diskutuje i o případném zahájení řízení o zákazu. Reálné vyhlídky úspěchu takového řízení jsou však s ohledem na nedávné rozhodnutí Spolkového ústavního soudu ohledně NPD nejisté. Die Rechte v současnosti drží několik komunálních mandátů (řádově se jedná o jednotky), straně se doposud nepodařilo ani v jedněch zemských, spolkových či evropských volbách dosáhnout 1%, resp. 0,5% hranice na nárok na státní financování stran (viz. kap. 6). Případný úspěch v roce 2019 podaného návrhu na vyloučení NPD z nároku na státní financování a daňové zvýhodnění by se mohl stát precedencem v podobném řízení vůči Die Rechte.

8.6.2 Program a ideologie Die Rechte

Die Rechte představují stranu s výrazně protisystémovou orientací. Hlavními komponenty stranické ideologie jsou etnický nacionalismus, xenofobie, rasismus a antisemitismus a revizionismus.

Patnáctibodový program Die Rechte vychází z dvanáctibodového programu DVU, který aktualizuje a rozšiřuje. Tematické okruhy programu Die Rechte v aktualizované verzi z roku 2018 do velké míry odráží samotný ráz členské základny strany, která se skládá jak z bývalých členů DVU, tak z mladých autonomních nacionalistů (viz kap. 8.1.4). Četné pasáže, které zůstávají v doslovném znění programů DVU z 90. let, jsou pak doplněny například o požadavky na využití přebytků potravin v EU k řešení hladomorů ve třetím

světě či četné návrhy opatření ke snížení produkce emisí či zákaz testování kosmetických výrobků na zvířatech.

Strana ve svém programu volá po ochraně proti cizím vlivům a zachování „německé identity“, která je formována „tisíciletou historií, kulturou, četnými tradicemi a dialektami“ (Die Rechte, 2018, s. 1–2). Nositelem této „identity“ není nikdo jiný než příslušníci etnicky homogenní „Volksgemeinschaft“. V popředí politického úsilí Die Rechte je znovuoživení Německa v jeho „oprávněných hranicích“ (Die Rechte, 2018, s. 2), maximálně svrchovaného státu obývaného členy „Volksgemeinschaft“. Die Rechte tak požadují okamžité vystoupení z EU i znovupřipojení oblastí „východně od Odry a Nisy“ (Die Rechte, 2018, s. 2). Die Rechte artikuluje ideál etnického i územního „znovusjednocení“ Německa jako součásti evropského svazu národních států, ve kterém může každý národ žít „v souladu s vlastním, přirozeně utvořeným řádem“ (Die Rechte, 2018, s. 11). Zatímco současná Evropská unie podle Die Rechte představuje „politiku vrchnosti, organizované vykořisťování občanů a šířitele mezinárodního kapitalismu“, „nová Evropa“ má být založena na „západních“ principech demokracie, svobody a práva. Evropský svaz národních států má sloužit jako platforma pro společnou obrannou politiku a hospodářskou spolupráci, aniž by Německo „odevzdávalo svoji národní suverenitu bruselským byrokratům“ (Die Rechte, 2018, s. 11–12).

Dosažení ideálu „Volksgemeinschaft“ je podle Die Rechte ohrožováno přistěhovalectvím a vlivem neněmeckých kultur. Právě míšení s neněmeckými etniky společně s klesající porodností může podle Die Rechte vést ke konečné záhubě, resp. vymření národa („Volkstod“). Die Rechte požadují „zrušení tolerance trvale žijících cizinců v Německu“, „zprísňení a zrychlení azylového řízení“ včetně urychlení deportací (Die Rechte, 2018, s. 2). Podobně jako DVU i Die Rechte otevřeně odmítají přijetí kolektivní odpovědnosti a viny za události druhé světové války (Die Rechte, 2018, s. 3).

Die Rechte dále ve svém programu požadují posílení prvků přímé demokracie, zrušení 5% uzavírací klauzule na zemské a spolkové úrovni, přímou volbu ústavních soudců či přímou volbu prezidenta se současným rozšířením jeho pravomocí a funkcí (Die Rechte, 2018, s. 6–7).

Poměrně velká část programu je pak věnována sociální politice a podpoře německé rodiny, ochraně životního prostředí a ochraně zvířat (Die Rechte, 2018).

OBR. 6 – ZJEDNODUŠENÝ NÁKRES MODELU POLITICKÉ ARTIKULACE DIE RECHTE

„Heimat“ („vlast“) – „Volksgemeinschaft“

II

Die Rechte – Němci...

II

Zachování německé identity – ochrana německého jazyka – znovupřipojení východních oblastí – „demokracie, svoboda a právo“ – evropský svaz národních států namísto EU – „Pevnost Evropa“ – ne cizím mocenským vlivům – zpřísnění azylového práva – čest a úcta vojákům druhé světové války – podpora tradiční německé rodiny a porodnosti – práva a sociální jistoty pro německé pracující – nevykořisťování – ochrana životního prostředí – zavedení obnovitelných zdrojů energie – etické zacházení se zvířaty...

Globalizace – „Volkstod“ – zájmy velkokapitálu – destrukce národních států – „světvláda“ – konzumerismus – multikulturalismus – „islamizace“ Evropy...

II

„Brusel“ – mezinárodní finanční kapitál – Nový světový řád – „Systém“ – CDU/CSU – SDP – Die Linke...

= ekvivalence

____ antagonistická hranice

8.7 Der III. Weg

8.7.1 Vznik a vývoj strany

Der III. Weg byla založena 28. září 2013 v Heidelbergu (LfV Ba, 2014, s. 109). Politická strana Der III. Weg (v překladu „III. cesta“; III. Weg) podobně jako Die Rechte představuje politickou sílu, která primárně slouží jako organizační forma německého neonacistického hnutí poté, co se již koncept *freie Kräfte* / *freie Nationalisten* nejeví jako dostatečně obranyschopný vůči zákazům.

Der III. Weg původně vzniká odštěpením z NPD, v předvečer předjímaného zákazu největší bavorské neonacistické organizace *Freies Netz Süd* (FNS, zakázána v červenci 2014) nabízí útočiště pro její členy (BfV, 2015, s. 51). Der III. Weg není primárně orientovaná na „boj o parlamenty“, těžiště aktivit této strany spočívá spíše v její roli jako organizace v sociálním hnutí. Významný vliv bývalých čelních aktivistů FNS (příčemž aktivistická minulost některých sahá až k v roce 2004 zakázané *Fränkische Aktionsfront*) utváří ráz této strany „napravo od NPD“ (Hartl, 2014).

Název Der III. Weg podle bývalého předsedy NPD Holgera Apfela (2017, s. 339–340) odkazuje na intelektuální debaty započaté již v 80. letech 20. století v prostředí *Junge Nationaldemokraten* a *Nationaldemokratischer Hochschul-Bund* o alternativní cestě „mimo komunismus a kapitalismus“. Strana se původně formuje v okruhu osob kolem bývalého politika NPD Klause Armstroffa, následně zahajuje spolupráci s vůdčími osobnosti FNS v čele s bývalým aktivistou *Fränkische Aktionsfront* a následně členem NPD Matthiasem Fischerem.

Podobně jako další extrémně pravicové strany se i Der III. Weg v roce 2015 soustředí především na témata spojená s uprchlickou a migrační tematikou. Strana rovněž pravidelně pořádá demonstrace k oslavám prvního máje s antikapitalistickou agendou či revizionisticky zaměřené pochody a shromáždění (zejm. se jedná o demonstrace k výročí bombardování německých měst za druhé světové války či vzpomínkové akce v bavorském Wunsiedelu).

Organizační základna a těžiště aktivit Der III. Weg se nachází ve spolkových zemích Porýní-Falc a v Bavorsku (BfV, 2016, s. 76). Strana se v posledních letech pokouší i o rozšíření působnosti do nových spolkových zemí (zejm. Sasko – převážně oblast Fojtsko na hranicích s Bavorskem a Českou republikou, dále Durynsko a Braniborsko) (Hartl,

2015). V roce 2016 kandidovala v zemských volbách v Porýní-Falci, kde získala pouhých 0,1 % hlasů (1944 druhých hlasů) (BfV, 2017, s. 76).

V roce 2019 Der III. Weg kandidovala do Evropského parlamentu. Získala 0,0 % (celkově 12 756 hlasů), čímž dosáhla nižšího výsledku než Die Rechte (Bundeswahlleiter, 2019, s. 16).

Strana Der III. Weg disponuje kontakty na extrémně pravicové organizace a strany po celé Evropě (vč. České republiky, viz níže kap. 13.5 a Příloha) i jinde po světě. Zmínit lze například kontakty na řecký Zlatý úsvit nebo maďarské neonacisty.⁹⁴ Jednotliví členové III. Weg jsou rovněž zapojeni do mezinárodní sítě European Solidarity Front for Syria, která podporuje vládu syrského prezidenta Bašára al-Asada (Bayerisches Staatsministerium, 2017).

8.7.2 Ideologie a program Der III. Weg

Der III. Weg se hlásí k ideologii nacionálního socialismu a odkazuje se k „levicovému“ nacionálně-revolučnímu křídlu NSDAP. Centrální prvky stranické ideologie představují antisemitismus, xenofobie, antikapitalismus a revizionismus. III. Weg chápe svoji úlohu jako „nekompromisní opozici k systému SRN“ (BfV, 2018b, s. 78). Cílem politických snah III. Weg je nahrazení systému SRN systémem „německého socialismu“ společně se znovusjednocením Německa v jeho „oprávněných hranicích dle mezinárodního práva“ (Der III. Weg, © 2021). Podle analýz bavorského úřadu pro ochranu ústavy lze požadavky III. Weg interpretovat i jako požadavek sjednocení všech německojazyčných oblastí do jednoho státu (Bayerische Informstelle gegen Extremismus, © 2020). Strana požaduje znovupřipojení bývalých „východních oblastí“ včetně oblasti Sudet, které označuje za neprávem okupované území (Der III. Weg, 2018). Der III. Weg v roce 2015 ostře kritizovala rozhodnutí Sudetoněmeckého Landsmannschafu vyškrtnout ze svých stanov požadavek „práva na vlast“. Rozhodnutí SL označila za „zradu“ (Der III. Weg, 2015).

Desetibodový program III. Weg podle bavorského úřadu pro ochranu ústavy (Abteilung Verfassungsschutz, 2015, s. 113) odkazuje na 25bodový program NSDAP z roku 1920, přičemž oba programy vycházejí z biologického pojetí národa. Analogicky k historické NSDAP, která považovala za „Volksgenosse“ pouze osoby „německé krve“, III. Weg

---

⁹⁴ Členové III. Weg se aktivně účastní každoroční akce maďarské B&H „Day of Honour“ pořádané v Budapešti, které se účastní i zástupci české extrémní pravice.

volá po „zachování a rozvoji biologické substance národa“ a „zachování národní identity německého lidu“. Jenom tak se může Volksgemeinschaft ubránit proti svému „odcizení“ (Bayerische Informstelle gegen Extremismus, © 2020).

III. Weg vychází z organického pojetí společnosti, kdy každému člověku náleží jeho specifická úloha v rámci „Volksgemeinschaft“ (Der III. Weg, © 2021). Společný zájem je z hlediska ideologie III. Weg nadřazen individuálnímu zájmu, je zdůrazňována přirozená nerovnost mezi lidmi a rozdílnost rolí muže a ženy ve společnosti (Feder & Schwert, 2018).

III. Weg volá po národní solidaritě, za jeden z hlavních principů „německého socialismu“ považuje „sociální spravedlnost pro všechny Němce“. Podobně jako NPD nebo Die Rechte se III. Weg zasazuje o zavedení sociálních programů cílených na podporu (německých) rodin s dětmi, jakožto nástroje k zastavení vymírání národa („Volkstod“). Každý Němec má mít podle III. Weg právo na práci, jakož i povinnost pracovat (Der III. Weg, © 2021).

Jako alternativu k systému tržní ekonomiky požaduje III. Weg zavedení systému „teritoriálně vázaného národního hospodářství“ („Raumgebundene Volkswirtschaft“).⁹⁵ Strana volá po znárodnění klíčových průmyslových odvětví a podpoře hospodářské autarkie (Der III. Weg, © 2021). Z hlediska zahraniční politiky III. Weg požaduje okamžité vystoupení Německa ze struktur Severoatlantické aliance. Namísto EU pak navrhuje zřízení „Evropské konfederace svobodných národů“ (Der III. Weg, © 2021).

---

⁹⁵ Srov. s konceptem „Raumorientierte Volkswirtschaft“ u NPD v kap. 8.2.10 a 8.2.11.

**OBR. 7 – ZJEDNODUŠENÝ NÁKRES MODELU POLITICKÉ ARTIKULACE
DER III. WEG**

„Volksgemeinschaft“ – „Německo je větší než SRN“

II

Němci – německy mluvící národy – německé menšiny...

II

Znovuobnovení Německé říše – „německý socialismus“ – znovusjednocení Německa
v jeho „oprávněných“ hranicích – Sudety jsou německé – zachování identity a
„biologické substance“ německého národa – sociální spravedlnost pro všechny Němce
– znárodnění klíčových oblastí průmyslu – konec „zneužívání azylu“ – vystoupení
z NATO...

Globalizace – konzumní společnost – zájmy velkokapitálu – řízená migrace –
multikulturalismus – zničení národních států – zničení diverzity národních kultur –
liberalismus – feminismus – materialismus...

II

EU – vláda SRN – globální finanční elity – „liberalisté“ – komunisté...

= ekvivalence

—— antagonistická hranice

9 České extrémně pravicové strany a kontext vývoje krajní pravice v České republice po roce 1989

9.1 K vývoji krajní pravice v České republice v období 1989–2019

9.1.1 Dvě zakládající tradice české krajní pravice po roce 1989

Vývoj české krajní pravice v 90. letech sleduje dvě základní linie. Na jedné straně se jedná o národovecké spektrum, zastoupené zejména extrémně pravicovou stranou Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa, která byla v letech 1992–1998 parlamentní stranou. SPR-RSČ v roce 1992 dosáhla na zisk 5,98 % hlasů (387 026 hlasů) ve volbách do České národní rady (ČNR), v roce 1998 v parlamentních volbách získala 8,01 % hlasů (485 072 hlasů), a stala se tak nejúspěšnější extrémně pravicovou stranou v polistopadové historii.

Na straně druhé se jedná o subkulturu rasistických skinheads, která brzy začala nabývat rysů politického hnutí a ze které se následně formují první české neonacistické a neofašistické organizace. Na první či druhou z těchto tradic, jak bude podrobněji zdůvodněno níže, ještě po roce 2000 navazují další české krajně pravicové strany a organizace (srov. Rataj, Dlouhý a Háka, 2020; Bastl et. al, 2011).

9.1.2 Hnutí rasistických skinheads a formování prvních neonacistických organizací v 90. letech 20. století

Zatímco v NDR už v 80. letech 20. století docházelo k formování prvních krajně pravicových subkultur, a ještě před pádem železné opony čelil tamní režim nárůstu nenávislně motivované kriminality, v českém kontextu se jedná spíše o porevoluční fenomén. Bezprostředně po sametové revoluci došlo v Československu k rapidnímu nárůstu přívrženců skinheadského hnutí.⁹⁶ Ačkoli se v 90. letech v českém kontextu objevily v menší míře i skupinky antifašistických Red Skins nebo SHARPS skinheads a přívrženci nerasistické odnože hnutí, skinheadskému hnutí v této době výrazně dominoval rasistický proud (e.g. Bastl, 2003; Mareš, 2003; Charvát, 2017; Charvát, 2018).

---

⁹⁶ Zásadní podíl na popularizaci tohoto hnutí měla Oi! kapela Orlík (e.g. Charvát, 2018).

Co do počtu přívrženců bylo v 90. letech skinheadské hnutí na českém území srovnatelné s východním Německem. Česká republika i nové spolkové země kolem poloviny 90. let vykazovaly jednu z největších skinheadských populací *per capita* na světě (srov. Sual et. al, 1995; MVČR, 1999; BfV, 2000).

Odlíšná byla však geneze subkultury/hnutí rasistických skinheads v obou zemích. Zatímco v kontextu NDR od druhé poloviny 80. let hovoříme o skinheadech jako o subkultuře, která výrazně inklinuje ke krajní pravici (Farin, 1997; Stöss, 2000), v českém prostředí by před rokem 1989 bylo takové zařazení nepřesné. Na rozdíl od skinheadů v NDR se subkultura českých předlistopadových skinheads formovala v podmínkách velmi omezeného kontaktu se západními subkulturami, což ovlivnilo i její celkový ráz (Novotná a Heřmanský, 2015; Prokúpková, 2021). Ačkoli například archivní studie Michala Poláka (2017) dokumentuje rasistické excesy punkerů i skinheadů před rokem 1989, identita těchto subkultur byla formována především skrze jejich radikální vymezení vůči normalizační společnosti a vládě KSČ (Novotná a Heřmanský, 2015; Prokúpková, 2021). Po roce 1989 byli skinheadi v Československu ovlivněni především skinheadskou subkulturou v Německu, která výrazně inklinovala k násilí, rasismu a xenofobii (e.g. Mareš, 2003; Charvát, 2017; Charvát, 2018; Prokúpková, 2021). Podobně jako v Německu na začátku 90. let rasističtí skinheadi v Československu nesli významný podíl na rasově motivovaném násilí. Od roku 1990 začalo v porevolučním Československu docházet k vzestupu rasově motivovaných útoků skinheadů na příslušníky romské menšiny, Vietnamce, ale i na turisty a studující nebo pracující cizince. Násilí ze strany skinheads se také začalo soustřeďovat na politické oponenty, zejména pak na punkery a anarchisty (Prokúpková, 2021).⁹⁷

První generace českých skinheads po roce 1989 neměla (s výjimkou kapely Orlík) výrazné ideové vůdce ani propracovanější ideový profil.⁹⁸ Prvním, byť neúspěšným, pokusem o sjednocení skinheadského hnutí byla snaha o založení protofašistické organizace Nová česká jednota Vladimírem Francem (Daniel, 2013; Mareš, 2003, s. 464–465; Tomin, 1991).

---

⁹⁷ Český helsinský výbor například jen do konce roku 1996 zaznamenal v souvislosti se skinheady 17 případů nenávisně motivovaných činů, které skončily smrtí (Český helsinský výbor, 1997, s. 35).

⁹⁸ Konzultace s Mgr. Janem Charvát, M.A., Ph.D.

Na začátku 90. let se také skinheadi objevovali jako aktivní účastníci na demonstracích SPR-RSČ (viz níže kap. 9.2), nicméně později se část skinheadského hnutí od SPR-RSČ distancovala (Charvát, 2017; Prokůpková, 2021). Některé demonstrace SPR-RSČ byly dokonce skinheady napadány (Kalich, 1994a).

Kolem roku 1993 se z prostředí rasistických skinheads začaly utvářet první co do počtu členů významnější skinheadské organizace, z nichž některé měly statut oficiálních spolků registrovaných u MVČR. V rámci rasistické odnože skinheadského hnutí dále došlo k vyprofilování dvou znesvářených proudů, nacionalistického proudu takzvaných kališníků a proudu, který se otevřeně hlásil k neonacismu/neofašismu (Kalich, 1994b; Česká krev, [1996]). V rámci druhého z jmenovaných proudů dále existovala marginální odnož tzv. „sudeťáků“, kteří se hlásili k odkazu historické Sudetendeutsche Partei. Tato odnož působila především v severozápadních Čechách a až do poloviny 90. let byla v konfliktu se zbytkem skinheadského hnutí (Mareš, 2003, s. 413; Prokůpková, 2021; viz také Vávra, 2017).

Takzvaná kališnická odnož skinheadského hnutí se formovala kolem v roce 1993 založené organizace Vlastenecká liga (VL) (Národní boj, [1994]). Kališníci se vyhraňovali vůči postupné „fašizaci“ skinheadského hnutí (zejména pod vlivem Německa) a odkazovali se k první generaci československých skinheads a k roku 1991 zaniklé hudební skupině Orlík (e.g. Kalich, 1995).

Neonacistickou/neofašistickou část skinheadského hnutí tvořila síť aktivistů, White Power hudebních kapel a extrémně pravicových organizací. Mezi nejvýznamnější skinheadské organizace patřila neofašistická organizace Vlastenecká fronta (VF), která jako jedna z mála získala v roce 1993 registraci statut spolku (e.g. Mareš, 2003, s. 283–296; MVČR, 2000). VF se hlásila k odkazu předválečného fašismu, především pak k osobnosti Radoly Gajdy (Hlas národní mládeže, 1997). Vedle protiuprchlické a protiromské tematiky VF akcentovala potřebu morálně-hodnotové obrody podle principů křesťanské morálky (Vlastenecká fronta, [1994]). VF se řadí mezi nejdéle působící pravicově-extremistické organizace v novodobé české historii. Po roce 2000 byly v okruhu aktivistů VF položeny základy Národního sjednocení (NSj)⁹⁹ a Národní strany (NS) (viz níže kap. 9.3).

---

⁹⁹ Politická strana Národní sjednocení se formovala z prostředí aktivistů kolem Vlastenecké fronty, registrována byla v roce 2002 (MVČR, 2002; MVČR, 2003, s. 15). Jeho prvním předsedou byl bývalý předseda VF, Jan Skácel (ve funkci do roku 2003).

Ze skinheadského prostředí vyšla i organizace Bohemia Hammer Skinheads (BHS), která byla založena v roce 1993 jako údajná pobočka americké militantní neonacistické organizace Hammerskin Nation (Naše čest, s.d.). Programové jádro této organizace bylo založeno na takzvaném sloganu „14 slov“.¹⁰⁰ Jednou z hlavních aktivit BHS bylo pořádání koncertů White Power hudby s domácími i zahraničními interprety, které byly navštěvovány i zahraničním publikem (k tomuto tématu více níže v kap. 12.3.1). K BHS bylo rovněž přidruženo několik zinů, které byly distribuovány formou sítě P. O. BOXů nebo prodávány na koncertech.¹⁰¹

V druhé polovině 90. let aktivity VL začaly postupně klesat a v rámci rasistické odnože skinheadského hnutí se začal stále více prosazovat neofašisticky/neonacisticky orientovaný proud (Mareš, 2003; Charvát, 2007). V reakci na zavádění přísnějších postihů a opatření namířených proti extrémní pravici ze strany státu i aktivity ze strany občanské společnosti došlo v druhé polovině 90. let ke změnám strategií neonacistického hnutí a přesunu části jeho aktivit více do podzemí (Prokūpková, 2021).

Dalším významným trendem zaznamenaným v rámci českého neonacistického hnutí druhé poloviny 90. let byla jeho internacionalizace. V roce 1996 vznikla česká pobočka mezinárodní neonacistické organizace Blood and Honour (Phoenix, s.d.). Podobně, jako tomu bylo u BHS, i velká část aktivit regionálních sekcí Blood and Honour Division Bohemia (B&HDB) se zaměřovala na pořádání mezinárodních koncertů a produkci White Power hudby, prodej předmětů s neonacistickou symbolikou a distribuci zinů, sloužících k propagaci hudby a extremistických ideologií (podrobněji Mareš, 2003, s. 481–486; Mareš, 2005b, s. 188–192). Hlavním programovým cílem B&HDB bylo šíření

NSj se hlásilo k historickému odkazu Národního sjednocení, které vzniklo v říjnu 1934 sloučením Československé národní demokracie, Národní ligy a Národní fronty (k historii Národního sjednocení podrobněji Rataj, Dlouhý a Háka, 2020). NSj reprezentovala fundamentálně-katolický proud české extrémní pravice, významný historický vzor NSj představovala jedna z nejvýraznějších osobností prvorepublikového fašismu, Radola Gajda (Mareš, 2008b, s. 38–39). V roce 2014 změnilo Národní sjednocení název na Konzervativní a sociální hnutí (Rejstřík politických stran a hnutí, ©2021). Význam této strany je marginální.

¹⁰⁰ „We must secure the existence of our people and the future for white people“ („Musíme ochránit existenci našeho lidu a budoucnost bílých dětí“). Autorem sloganu „14 slov“ byl americký neonacista David Lane, bývalý člen teroristické organizace „The Order“.

¹⁰¹ Jednalo se například o ziny *Patriot*, *The Hammer News*, *Der Stürmer*, které vycházely v nákladu několika stovek kusů. Seznam dalších zinů přidružených k BHS viz Mareš (2003, s. 424–427).

„národně-revoluční myšlenky“ a ideologie „14/88“ (White Revolution, s.d.; B&H, ©2002). V roce 1999 byla činnost B&HDB částečně paralyzována v důsledku policejních razíí (BIS, 2000, s. 22).

V roce 1998 byly položeny základy Národního odporu (NO)¹⁰², který se po roce 2000 stal nejmáraznější neonacistickou organizací v ČR (Mareš, 2003, s. 489–493; Mareš, 2005b, s. 152; Charvát, 2007; NSS, 2010, s. 355). Organizační struktura NO byla vytvořena po vzoru německého modelu „freie Kräfte“, samotný název měl být inspirován německou platformou Nationaler Widerstand (Vávra, 2018; viz také kap. 12.3.1). V době počátečního formování NO se objevila myšlenka vytvořit z NO v Praze oficiální pobočku mládežnické organizace NPD – Junge Nationaldemokraten. Ministerstvo vnitra však registraci spolku zamítlo (Mareš, 2003, s. 490; Mareš, 2005b, s. 152; MVČR, 2003, s. 6; viz také Vávra, 2018).

V říjnu 1998 bylo ministerstvem vnitra zaregistrováno občanské sdružení Národní aliance (NA) se sídlem v Rakovníku, jednalo se rovněž o organizaci vycházející ze skinheadského prostředí (podrobněji viz Mareš, 2003, s. 327–333; Charvát, 2004). V roce 1999 se aktivisté kolem NA pokusili registrovat stranu pod názvem Národní a sociální aliance. Registrace této strany však byla v roce 2000 ministerstvem vnitra zamítnuta, protože nesplňovala podmínky stanovené zákonem. Občanské sdružení NA bylo rozpuštěno rozhodnutím ministerstva vnitra z 31. března 2000 (MVČR, 2002).¹⁰³

9.1.3 Období 2000–2009: Národovecká pravice, neofašisté a neonacisté v boji o hlasy voličů

Zatímco SPR-RSČ dokázala v roce 1992 uspět ve volbách do Federálního shromáždění (FS) a ČNR a posléze znovu v roce 1996 dosáhnout na vstup do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, v prvním desetiletí 21. století se ani jedné z českých extrémně pravicových stran či hnutí nepodařilo získat mandáty na vyšší než komunální úrovni.

Navzdory tomu, že v 90. letech zaujímala SPR-RSČ roli hegemonní síly na poli české „národovecké“ krajní pravice, po roce 2000 se národovecké spektrum „rozdrolilo“ na řadu kulturně-politických spolků (zejm. Vlastenecká fronta) a menších politických stran.

---

¹⁰² Podle Mareše (2003, s. 489) se NO formoval z prostředí pražské B&HDB.

¹⁰³ NA se proti rozhodnutí MVČR odvolala, k 18. 2. 2001 rozhodla o svém vlastním rozpuštění ještě před přezkoumáním Nejvyšším soudem. K 15. 4. 2001 došlo k vymazání organizace z databáze MVČR (MVČR, 2002).

Jednalo se o Národní stranu (podrobně viz kap. 9.3) a strany personálně navazující na SPR-RSČ – Republikány Miroslava Sládka (RMS) (viz kap. 9.2.3) či Dělnickou stranu (podrobně viz kap. 9.4) a dále také SPR-RSČ, která se v roce 2008 nakrátko vrátila na politickou scénu (viz kap. 9.2.3). Jako zástupce integrálně-katolického neofašistického proudu se formovala minoritní strana Národní sjednocení, do tohoto proudu lze zařadit i Právo a Spravedlnost.¹⁰⁴

Vedle těchto stran pak na české politické scéně figurovalo několik menších nacionalistických politických stran (např. Národně demokratická strana, dále NDS, České hnutí národní jednoty, dále ČHNJ, či Česká strana národně sociální) a dalších politických subjektů (např. Demokratická strana sociální spravedlnosti), u kterých lze doložit personální propojení či volební spolupráci s extrémně pravicovými stranami.¹⁰⁵

Extrémně pravicové strany v prvním desetiletí nového tisíciletí v krajských, parlamentních i evropských volbách často přistupovaly k tvorbě společných kandidátek a volebních koalic, a to i s neextremistickými subjekty. Docházelo tak i ke vzájemné konkurenci. Například k parlamentním volbám 2006 byla sestavena kandidátka NS s podporou RMS, NDS a ČHNJ (získala 0,17%, celkově 9 341 hlasů) a jednotná kandidátka hnutí Právo a Spravedlnost, na které se podílela DS, Národní sjednocení a další subjekty (volební zisk 0,23%, celkový zisk 12 756 hlasů) (ČSÚ, 2017a).

Dosáhnout více než 1 % hlasů na celostátní úrovni se v období 2000–2009 podařilo v krajských volbách roku 2000 koalici Republikáni Miroslava Sládka, složené z SPR-RSČ, Národní republikánské mládeže a Sdružení důchodců ČR (1,43 % a 33 596 hlasů) a v roce 2009 rovněž DS ve volbách do Evropského parlamentu (1,07 %, 25 368 hlasů) (ČSÚ, ©2014a; ČSÚ, ©2021h).

---

¹⁰⁴ Politická strana Právo a Spravedlnost – ANO tradiční rodině, NE korupci a kriminalitě (PaS) vznikla 21. listopadu 2005, a to přejmenováním Sdružení důchodců České republiky. Název strany odkazoval na polské konzervativní hnutí Prawo i Sprawiedliwość, které v roce 2005 zvítězilo v polských parlamentních volbách (Právo a spravedlnost, 2006). PaS se profilovalo jako euroskeptické ultrakonzervativní hnutí, kombinující fundamentální katolicismus, nacionalismus, tradicionalismus a antiliberalismus, antikomunismus a welfare šovinismus s kritikou globalizace. V roce 2007 stálo PaS za zrodem ultrakonzervativní euroskeptické iniciativy D.O.S.T.! (Důvěra-Objektivita-Svoboda-Tradice) (Rataj, Dlouhý a Háka, 2020, s. 206–208).

¹⁰⁵ Vzhledem k omezenému rozsahu dostupných záznamů a dat k NDS či ČHNJ autorka nemohla jednoznačně stanovit, zda se jedná v souladu s pracovní definicí extrémní pravice v kap. 5.4 o extrémně pravicové strany. Při zkoumání personálního propojení těchto stran s extrémní pravicí autorka vycházela z údajů na kandidátních listinách ke krajským a parlamentním volbám.

Navzdory malým volebním ziskům dokázaly dvě strany, DS a NS, v prvním desetiletí po roce 2000 zaujmout významnou roli v rámci extrémně pravicového hnutí, a to buď z hlediska schopnosti akcentovat vlastní témata či z hlediska schopnosti na tato témata upoutat pozornost médií a podnítit celospolečenskou diskuzi (zde se jedná např. o aktivity DS v Litvínově (viz kap. 9.4.2) nebo kontroverzní akce Národní strany v památníku v Letech u Písku viz kap. 9.3.2).

Po roce 2000 začali rovněž čeští neonacisté aktivně usilovat o přízeň voličů. V rámci tohoto úsilí vstoupila část aktivistů NO do Vlastenecké republikánské strany (VRS), kterou v roce 2001 přejmenovali na Národně-sociální blok (poté, co byla změna názvu zamítnuta MVČR, se strana přejmenovala na Pravou alternativu, dále NSB/PA).¹⁰⁶ V druhé polovině prvního desetiletí 21. století došlo k personálnímu propojení DS s NO, AN (viz níže) a extrémně pravicovými organizacemi (viz kap. 9.4.2). Po roce 2000 působí v České republice i několik moravistických stran, které však vzhledem k jejich omezené regionální působnosti nebyly do této dizertační práce zahrnuty.

9.1.4 České neonacistické hnutí po přelomu milénia

Po roce 2000 prošlo neonacistické hnutí v ČR výraznou proměnou, změnila se jeho symbolika i image. Zatímco toto hnutí čerpalo v průběhu 90. let především z vlivů z anglo-saského prostředí a z Německa (Mareš, 2003; Mareš, 2005b; Charvát, 2007), po roce 2000 tvořila hlavní zdroj ideové i strategické inspirace německá extrémní pravice. České neonacistické hnutí už po roce 2000 přestalo být pouze hnutím neonacistických skinheads. Řada aktivistů opustila skinheadský styl, neonacistické hnutí se rovněž výrazně prolínalo s prostředím fotbalových chuligánů a ultras vybraných fotbalových

---

¹⁰⁶ Na přelomu tisíciletí došlo k jednání mezi Národní aliancí, Národním odporem a VRS, reprezentovanou jejím ústředním tajemníkem Janem Kopalem (NS VÝZVA, 2001). Část aktivistů NO a NA vstoupila do VRS a iniciovala v ní změny, přičemž došlo k její faktické „kolonizaci“ (Charvát, 2007, s. 152). Na sjezdu VRS v březnu 2001 bylo odvoláno celé předsednictvo strany, členové dozorčí i revizní komise. Sjezd také rozhodl o přejmenování VRS na Národně-sociální blok a o změně znaku strany (Pravá alternativa, [2001a]). NSB/PA byla stranou výrazně antisystémové orientace. Z hlediska své ideologie kombinovala NSB/PA etnický nacionalismus, rasismus a antisemitismus, antikomunismus a antiliberalismus. NSB/PA požadovala nahrazení parlamentní demokracie tzv. stavovskou demokracií (založenou na principu profesních stavů). Podobně jako např. německá Nationaldemokratische Partei Deutschlands v Německu nebo později Dělnická strana, NSB/PA akcentovala kritiku ekonomické a kulturní globalizace a kapitalismu (Charvát, 2004; Pravá alternativa, [2001b]).

klubů (např. JKG Brno) (MVČR, 2005, s. 4). V polovině prvního desetiletí 21. století (zejm. v souvislosti s příchodem autonomních nacionalistů) přišla nová generace aktivistů, která již nepocházela ze skinheadského prostředí nebo se mu postupně vzdálila. Analogicky k vývoji v sousedním Německu na přelomu milénia české neonacistické hnutí uchopilo řadu nových, zejména sociálních a postmaterialistických témat. Součástí agitace se stala kritika kapitalismu, kulturní a ekonomické globalizace či konzumerismu. Neonacistické organizace artikulovaly požadavky po solidaritě a pospolitosti a obnově morálních hodnot (e.g. Evenhard, 2006). V této souvislosti začala zaznívat zejména kritika USA, NATO a nadnárodních koncernů. V rámci hnutí byly reprodukovány revizionistické teorie i antisemitsky laděné konspirační teorie o údajném mocenském spiknutí, v jehož čele stojí „mezinárodní Židovstvo“, zastoupené „Sionistickou okupační vládou“ („Zionist Occupational Government“, ZOG)¹⁰⁷, zednářskými lóžemi apod. (podrobněji k tomuto tématu viz Durham, 2010; Weitzman, 2006; Grumke, 2016).

Jako nejvýznamnější neonacistickou organizaci prvního desetiletí nového tisíciletí v Česku lze označit Národní odpor, jehož nejvýraznější tváří byl pražský aktivista Filip Vávra (e.g. Mareš, 2005b; Charvát, 2007; Bastl. et. al. 2011, s. 145–149; vznik NO viz kap. 9.1.3). Aktivisté NO po roce 2000 převzali roli hlavních promotérů a organizátorů koncertů White Power hudby na českém území (podobně jako v 90. letech B&HDB nebo BHS – viz. kap. 9.1.2). NO se však na rozdíl od B&HDB nebo BHS, jejichž aktivity byly směřovány především dovnitř subkultury, snažil více agitovat i ve veřejném prostoru, a to skrze pravidelné organizování veřejných manifestací a protestních pochodů (Bastl et. al, 2011, s. 145). Podobně jako Národní aliance i aktivisté NO usilovali o vstup do politiky (viz níže NSB/PA, později vystupovali někteří aktivisté NO na kandidátkách DS).

NO podle informací BIS (2007, s. 6) fungoval jako síť decentralizovaných lokálních buněk bez oficiálního vůdce. Činnost jednotlivých regionálních skupin byla samostatná, na základě vlastní iniciativy. Tyto lokální buňky pak (pozn. autorky: podobně jako v

---

¹⁰⁷ Jedná se o konspirační teorii o údajném spiknutí světového židovstva usilujícího o světovládu. Kořeny této konspirační teorie sahají ke konspiračnímu antisemitskému pamfletu z přelomu 19. a 20. století s názvem *Protokoly sionských mudrců*. Tato kniha tvořila v nacistickém Německu povinnou školní literaturu (Egenberger, 2015). Jako údajné nástroje židovstva v podmanění světa pak slouží podle zastánců těchto konspiračních teorií univerzalistické ideologie jako liberalismus, socialismus nebo komunismus, multikulturalismus a feminismus ale i nacionalismus a šovinismus. EU a OSN představují organizace, které po boku Izraele, USA a dalších „Zionist occupied Governments“ usilují o nastolení nového planetárního řádu (New World Order).

Německu *freie Kräfte* / *freie Nationalisten*, viz kap. 8.1.3) komunikovaly prostřednictvím vůdčích osobností, nejednalo se však o žádné formální struktury.¹⁰⁸ Podobně jako pro německé *freie Kräfte* měl pro NO platit koncept „*teilnehmen durch mitmachen*“ („členství skrze aktivní zapojení“), kdy se aktivistou NO mohl stát prakticky každý, kdo přijal jeho revoluční ideály a aktivně se zapojil do úsilí o jejich prosazení (Odpor, © 2002).

Jak ukazují příklady některých čelných aktivistek angažovaných v NO nebo například v DS, neonacistické hnutí se po roce 2000 výrazněji otevíralo i ženským aktivistkám.¹⁰⁹ Po vzoru zahraničních organizací sdružujících ženské aktivistky vznikly v druhé polovině prvního desetiletí 21. století i v českém prostředí první neonacistické, ryze ženské organizace. V roce 2007 se na české scéně objevila organizace *Supporter National Resistance – Woman Side (SNR-WS)*, která aktivně podporovala aktivisty z NO.¹¹⁰ Následně ke konci roku 2007 vznikla odštěpením z SNR-WS další organizace – *Resistance Women Unity (RWU)*. Hlavní činnosti této organizace zahrnovaly podporu svobodných matek v rámci hnutí, pořádání aktivit pro děti a rodiny a podporu vězňených (Bastl, Mareš, Smolík a Vejvodová, 2011, s. 149).

V druhé polovině prvního desetiletí po roce 2000 se v České republice rovněž začaly rozvíjet aktivisty autonomních nacionalistů.¹¹¹ Autonomní nacionalismus (AN) představuje další ze strategických konceptů, který české neonacistické hnutí přijalo z Německa. Podobně jako v Německu aktivisté kolem AN opustili *skinheadskou* image a začali přebírat styl, strategie i akční formy typické pro krajní levicu (viz Kalibová a Cakl, 2008; Kalibová, 2011; Bastl et. al., 2011, s. 150–155; viz kap. 8.1.4). Od roku 2007 začali

---

¹⁰⁸ Jak uvádí Bastl, Mareš, Smolík a Vejvodová (2011, s. 146) a MVČR (2010, s. 3), Nejvyšší soud už v roce 2006 vydal judikát, na jehož základě byl NO označen za neonacistické hnutí, do určité míry organizované, byť neregistrované. Právě tento soudní výrok se stal důležitým argumentem pro budoucí soudní přelíčení s aktivisty s vazbami na NO.

¹⁰⁹ V 90. letech lze zmínit organizaci *Árijské sestry*, která se formovala v okruhu BHS (Kalibová a Cakl, 2008, s. 97), nebo ženský *zin Freya*, vydávaný aktivistkou Petrou Korcovou.

¹¹⁰ Faktická činnost této organizace byla utlumena poté, co byla jedna z aktivistek této organizace označena za policejní konfidentku (Kalibová a Cakl, 2008, s. 98).

¹¹¹ Jak uvádí Vejvodová (2014, s. 87), v České republice představoval NO a AN dvě navzájem propojené a kooperující scény. Dle Bastla, Mareše, Smolíka a Vejvodové (2011, s. 155) stály na počátku autonomního nacionalismu v ČR čtyři lokální organizace: AN Střední Čechy, AN Sever, AN Svitavsko a AN Zlínsko, jejichž činnost začala v období 2007–2008 (činnost kladenské buňky AN měla být údajně zahájena už v roce 2005). Později vznikly buňky AN i v dalších městech a regionech.

AN v spolupracovat s DS. Jak později vychází najevo v řízení o rozpuštění DS, jména některých aktivistů AN se objevila i na kandidátkách této strany (NSS, 2010; podrobněji ke vztahu DS a AN v kap. 9.4).

V roce 2004 vznikla neregistrovaná organizace Společnost korporativního směru vyššího vývoje, později přejmenovaná na Národní korporativismus (NK). Tuto organizaci podle BIS nelze označit za neonacistickou organizaci, představovala však až do svého zániku v roce 2008 určitý spojující článek mezi ultranacionalisty a neonacisty (BIS, 2007, s. 7; BIS, 2008, s. 5).

Na podzim 2007 založili aktivisté kolem Erika Sedláčka a Patrika Vondráka registrovanou organizaci Mladí národní demokraté (pozn.: jedná se o doslovný překlad názvu mládežnické organizace NPD, Junge Nationaldemokraten). Podle vyjádření bezpečnostních složek stála za založením tohoto sdružení snaha o legalizaci aktivit NO (MVČR, 2008, s. 10).¹¹²

I po roce 2000 docházelo k další internacionalizaci neonacistického hnutí a prohlubování kontaktů se zahraničím (e.g. Enders, 2008b; Vejvodová, 2014; viz také kap. 12.3.2). Čeští neonacisté pravidelně vyjížděli do zahraničí, kde se v roli řadových účastníků i čestných hostů účastnili hudebních a kulturních akcí (např. Fest Der Völker v Německu, Day of Honour v Budapešti, velké hudební akce v Itálii), vzpomínkových pochodů (např. vzpomínkových pochodů za uctění památky Rudolfa Hesse, vzpomínkových pochodů k výročí vybombardování Drážďan Spojenci) a dalších veřejných manifestací (e.g. Vejvodová, 2014). Zejména v druhé polovině prvního desetiletí 21. století je častá účast zahraničních hostů na veřejných manifestacích pořádaných NO nebo AN (např. účast německých aktivistů na shromáždění k oslavám Prvního máje v Praze v roce 2008 nebo účast švédských aktivistů na Svatováclavské demonstraci AN v roce 2009) (k zahraničním kontaktům viz také příloha).

---

¹¹² Pod hlavičkou této organizace byl v listopadu 2007 nahlášen posléze zakázaný pochod židovským městem v Praze. Pochod, který byl plánován k výročí tzv. křišťálové noci, vyvolal odsouzení ze strany široké veřejnosti. V Praze v ten den došlo i k násilným střetům mezi militantními antifašisty a neonacisty, kteří se přes zákaz pokusili plánované akce zúčastnit (MVČR, 2008, s. 2).

9.1.5 Hnutí proti „nepřizpůsobivým“ a restrukturalizace a revitalizace krajní pravice v Česku po roce 2010

V druhé polovině roku 2009 česká policie uskutečnila několik zásahů namířených proti předním aktivistům NO a RWU (jednalo se o akce s názvy „Power“, „White Justice“ a „Lotta“).¹¹³ V důsledku těchto zásahů došlo podle MVČR (2010, s. 2–3) k výraznému paralyzování aktivit hnutí, zejm. v oblasti pořádání koncertů White Power hudby, ale i k útlumu veřejných manifestací. V online prostředí i na veřejnosti začali aktivisté NO vystupovat pod zástupnými názvy jako „Svobodný odpor“ či „Svobodná mládež“. NO na přelomu prvního a druhého desetiletí 21. století ztratilo na svém výsadním postavení v rámci hnutí a většina jeho poboček upadla do nečinnosti (MVČR, 2011, s. 4). Dezintegrace o pár let později dopadla i na AN. Poslední aktivity AN lze zaznamenat kolem roku 2013, poté se někteří bývalí aktivisté AN angažují v Generaci identity a v hnutí Pro Vlast (Dlouhý, 2016).

Hegemonní postavení v rámci české extrémní pravice v první polovině druhého desetiletí 21. století získal nástupnický subjekt zakázané DS, Dělnická strana sociální spravedlnosti, ve které nadále působí i bývalí aktivisté NO. Největší volební zisky tato strana zaznamenala v parlamentních volbách roku 2010 (1,14 %, 59 888 hlasů) a v krajských volbách 2012 (1,57 %, 41 712 hlasů), kde kandidovala společně se Stranou pro Evropu (ČSÚ, ©2017b). DSSS tehdy profitovala ze situace, kdy na poli české politiky neměla žádný výrazný konkurenční subjekt.¹¹⁴ Navzdory dezintegraci „tradičních“ struktur militantní extrémní pravice po roce 2010 přetrvává potenciál volných sítí pravicových militantů, kteří pochází zejm. z prostředí fotbalových chuligánů a vybraných sportovních klubů zaměřených na bojové sporty.¹¹⁵ V roce 2012 byl jejich počet odhadován na 200 osob (MVČR, 2014, s. 12).

---

¹¹³ Na konci prvního desetiletí 21. století došlo k výrazné radikalizaci neonacistického hnutí. V dubnu 2009 ve Vítkově provedli čtyři aktivisté napojení na NO Slezsko žhářský útok na dům obývaný romskou rodinou. V důsledku tohoto činu došlo k zničení domu a těžkému zranění jeho obyvatel, včetně čtyřleté dívky, která utrpěla rozsáhlé popáleniny (MVČR, 2010, s. 2).

¹¹⁴ V parlamentních volbách v roce 2010 postavila své kandidátky v Libereckém a ve Středočeském kraji SPR-RSČ, nepředstavovala však pro DSSS výraznou konkurenci.

¹¹⁵ Čeští zápasníci se účastní evropských zápasů organizovaných extrémní pravicí. Český „White Rex“ tým se například v roce 2018 účastnil turnaje „Kampf der Nibelungen“ v saské Ostritzi. Podrobnější informace viz Runter von der Matte, 2018.

V letech 2011–2013 se předmětem mobilizace extrémní pravice v České republice stalo problémové soužití majority s (především romskými) obyvateli ubytoven pro sociálně slabé a lidi ze sociálně vyloučených lokalit (kteří jsou i v médiích označováni jako „nepřizpůsobiví“). Proti Romům už na konci prvního desetiletí 21. století agitovala DS (viz kap. 9.4.2). K vypuknutí nové vlny protiromských protestů docházelo v kontextu ekonomické krize, kdy byly některé regiony postiženy vysokou mírou nezaměstnanosti. Kontext protiromských nepokojů dokresluje i rozšířený anticiganismus a antipatie velké části majoritní společnosti vůči romskému etniku.¹¹⁶

Toto agitační téma uchopila zejména DSSS, která pořádala demonstrace v blízkosti sociálně vyloučených lokalit, případně reagovala na medializované (ať už skutečné, nebo domnělé) případy trestné činnosti Romů, namířené proti zástupcům většinového etnika (viz níže kap. 9.5). Řada protiromsky laděných protestů (zejm. na Šluknovsku) však byla organizována místními aktivisty bez přímých vazeb na extrémní pravici. Vedle lokálního obyvatelstva, případně přívrženců DSSS, se na některé protiromské protesty sjížděli i militantní neonacisté a extrémně pravicoví chuligáni, včetně přívrženců extrémní pravice ze Slovenska, Polska nebo Německa. Během některých demonstrací tak docházelo k (cíleným) násilným střetům s policií (jakožto představitelům „systému“), ke snahám vyprovokovat pogromatické útoky na Romy, případně vyvolat potyčky s levicovými protidemonstranty. Dalším z organizátorů protiromských nepokojů bylo i neonacistické uskupení Čeští lvi, které tvořili bývalí členové DSSS.¹¹⁷

I v druhém desetiletí 21. století extrémní pravice v České republice pokračovala v budování a posilování kontaktů se zahraničím. Vedle tradiční orientace české extrémní pravice na Německo docházelo po roce 2010 k navazování kontaktů a přejímání vlivů z ruskojazyčného prostředí. V roce 2011 se v neonacistickém prostředí a prostředí fotbalových chuligánů objevuje fenomén *Hardbass*.¹¹⁸ Čeští neonacisté se zároveň zapojili do mezinárodní platformy Evropská fronta solidarity pro Sýrii, podporující režim syrského prezidenta Bašára Assada, po roce 2010 vznikla rovněž česká pobočka Evropské fronty solidarity pro Kosovo, jejímž cílem je podpora Srbů žijících v Kosovu. Velmi

---

¹¹⁶ V rámci výzkumu veřejného mínění CVVM ohledně vztahů k národnostním skupinám v březnu 2013 vyjádřilo antipatie vůči Romům 78 % dotazovaných (Červenka, 2013).

¹¹⁷ Autorka čerpá z vlastního pozorování.

¹¹⁸ Jednalo se zpravidla o neohlášené happeningy doprovázené specifickým tancem doprovázeným reprodukcí hudby. Účastníci byli často maskováni, videozáznamy z happeningů pak byly šířeny prostřednictvím sociálních sítí (Daniel, 2019).

rozdílný pak byl postoj jednotlivých extrémně pravicových uskupení a politických stran ke konfliktu na Ukrajině. Členové a příznivci Národní demokracie (ND), která vznikla v roce 2014 přejmenováním strany Právo a Spravedlnost, se mimo jiné účastní proruských demonstrací v Praze (MVČR, 2015, s. 11).¹¹⁹ Část aktivistů Generace identity naopak podporovala Pravý sektor a ukrajinské nacionalisty (MVČR, 2015, s. 11–12).

9.1.6 Vzestup protiislámského a protimigračního hnutí a následný vývoj krajní pravice v Česku

Na přelomu let 2014–2015, v kontextu migrační krize a v reakci na útoky radikálních islamistů v Evropě, došlo v České republice, podobně jako v SRN a v jiných částech Evropy, k bezprecedentní mobilizaci protiislámského a protimigračního hnutí. Samotnému vzestupu hnutí předcházela na podzim 2014 i veřejná debata (a protestní petice) ohledně možného podání žádosti registrované náboženské organizace Ústředí muslimských obcí o registraci II. stupně na Ministerstvu kultury, která by sdružení umožnila získat zvláštní práva týkající se například výuky náboženství ve školách nebo uzavírání církevních sňatků.¹²⁰ V České republice, kde byly požadavky zákazu nebo regulace islámského náboženství doposud artikulovány pouze minoritní extremistickou Národní stranou (aktivní v letech 2002–2009, viz kap. 9.3) a dalšími, do druhé poloviny roku 2014 takřka neznámými subjekty (původně facebookovou platformou *Islám v ČR nechceme*, zal. 2009. či *Czech Defence League*, zal. 2011), představuje obava z radikálního islamismu a odpor proti údajné „islamizaci“ od poloviny druhého desetiletí 21. století jedno z hlavních témat politické mobilizace pravicově-populistických stran i extrémní pravice (Mareš et. al, 2015; Prokůpková, 2018a; Prokůpková, 2018b).

Za zákaz nebo přísnou regulaci islámu na českém území z počátku roku 2015 úspěšně manifestovala zejména původně virtuální platforma *Islám v ČR nechceme* (IvČRN).¹²¹ Mobilizace českého protiislámského hnutí proběhla ve dvou velkých vlnách: leden až

---

¹¹⁹ Místopředseda ND Ladislav Zemánek na sebe v roce 2014 upozornil tím, že se měl jako mezinárodní pozorovatel účastnit voleb v separatistické Doněcké lidové republice.

¹²⁰ Ústředí muslimských obcí žádost k registraci II. stupně nepodalo (Novinky.cz, 2014).

¹²¹ Například demonstrace IvČRN v Praze dne 16. 1. 2015 se podle pozorování autorky zúčastnilo až 2000 osob. Několik dní před touto demonstrací došlo k teroristickému útoku na redakci francouzského časopisu *Charlie Hebdo*. Mobilizační potenciál IvČRN tehdy mohl být podpořen i v kontextu růstu drážďanského hnutí Pegida, které získalo pozornost českých médií a se kterým iniciativa IvČRN sympatizovala.

počátek jara 2015 a červen 2015 až přelom zimy a jara 2016 (Prokúpková, 2018a). V zimě a na jaře 2015 se požadavky hnutí v čele s IvČRN týkaly především případného zákazu či přísné regulace islámu v ČR.¹²² V polovině roku 2015, zejm. v kontextu jednání o zavedení kvót pro přijetí uprchlíků¹²³, se protiislámská agitace aktivistů IvČRN, z nichž mnozí mezitím vstoupili do Bloku proti islámu (BPI)¹²⁴, nerozlučně spojila s protimigrační a protiuprchlickou tematikou (Prokúpková, 2018a).

V rámci druhé vlny masové mobilizace českého protiislámského hnutí, která trvala zhruba do února 2016, se dařilo úspěšně mobilizovat i dalším subjektům, které s IvČRN, potažmo BPI, primárně nespolupracovaly, případně mu konkurovaly. Svůj mobilizační potenciál na krátkou dobu zvýšila DSSS. Hlavními organizátory protestů byli kromě BPI a populistického Úsvitu – národní koalice (do srpna 2015 Úsvit přímé demokracie) Svoboda a přímá demokracie (SPD), extremistická ND a později také původně facebooková platforma Za naši kulturu a bezpečnou zem (ZNKaBZ), jejíž nejvýraznější tváří se stala mladá aktivistka Lucie Hašková. Zatímco Úsvit a BPI (podobně jako předtím IvČRN) odmítly kooperaci s extremistickými stranami, SPD v létě 2015 zahájila krátkou spolupráci s ND. Od roku 2016 pak ND navázala úzkou spolupráci s ZNKaBZ.¹²⁵ BPI a Úsvit v říjnu roku 2015 rovněž zahájily spolupráci s drážďanským protiislámským hnutím Pegida. S německými aktivisty pak iniciovali vznik evropské platformy protiislámských hnutí Pevnost Evropa (Fortress Europe) (podrobněji viz Prokúpková, 2018b). Mobilizační potenciál českého protimigračního a protiislámského hnutí dosáhl

---

¹²² Na rozdíl od DSSS, která „odpor proti islamizaci“ od počátku slučuje s protimigrační a protiuprchlickou tematikou (první protiislámská demonstrace DSSS se konala v září 2014), IvČRN zpočátku usilovala o veřejný obraz protektora „západních hodnot“ proti „nenávisné ideologii islámu“, nikoliv však paušálně proti osobám mimoevropského původu (Prokúpková, 2018a, s. 143–146).

¹²³ IvČRN v květnu 2015 iniciovala petici proti kvótám, kterou mělo do 10. července 2015 podepsat na 180 000 osob (IvČRN, 2015). Česká republika v červnu 2015 přerozdělení uprchlíků na základě kvót odmítla. Bezprostředním podnětem, který hned v červenci téhož roku vedl k vzestupu další vlny mobilizace, byl však příslib předsedy vlády ČR Bohuslava Sobotky (ČSSD) dobrovolně přijmout do roku 2017 na 1 500 uprchlíků (Vláda ČR, 2015).

¹²⁴ Blok proti islámu vznikl v červnu 2015 jako společná platforma protiislámských subjektů sdružující jak aktivisty IvČRN, tak zástupce dalších organizací či politických stran. V srpnu 2015 BPI oficiálně zahájil kooperaci s Úsvitem, oba subjekty se domluvily na spolupráci k senátním a krajským volbám 2016, ke které však nedošlo. BPI v dubnu 2016 vypověděl spolupráci s Úsvitem a následně se rozpadl. Část bývalých členů BPI kolem Jany Volfové posléze založila Blok proti islamizaci (BPi) (viz Prokúpková, 2018a; Prokúpková, 2018b).

¹²⁵ Autorka vychází z vlastního pozorování a rozhovorů s vybranými představiteli BPI.

svého vrcholu během podzimu a zimy 2015–2016. Od jara 2016 celkový mobilizační potenciál protiislámského hnutí (s výjimkou shromáždění svolaných SPD) klesá.¹²⁶

Hned několik stran a hnutí, které se podílely na organizaci protiislámských a protimigračních shromáždění, se účastnilo krajských voleb v roce 2016. DSSS ve volbách čelila konkurenci ze strany ND. V krajských volbách roku 2016 postavily ND a DSSS vlastní kandidátky ve všech 13 krajích. DSSS (spolupracující s Národní Socialisté – LEV 21, dále NÁR-SOC, či stranou Čisté Ústí) získala 0,89 % (22 732 hlasů) z celkového počtu hlasů, ND pouhých 0,15 % (3 934 hlasů) z celkového počtu hlasů. Krajských voleb se účastnila i SPR-RSČ M. Sládka v koalici s hnutím Patrioti, Hnutí odborníků za Zlínský kraj a Nový směr. Celkově získala 0,19 % (5 007 hlasů) z celkového počtu hlasů (ČSÚ, ©2016c). DSSS, ND a SPR-RSČ M. Sládka v krajských volbách dále čelily konkurenci dalších protimigračních subjektů (zejm. SPD a SPO či Domov s BPi a Úsvit), které nespolupracují s neonacisty. Uspěť se podařilo pouze populistické SPD (kandidující v jedenácti krajích se Stranou práv občanů), která dosáhla na vstup do krajských zastupitelstev v deseti z třinácti krajů.

Podobná situace se opakovala u parlamentních voleb 2017, kdy ve všech krajích kandidovala jak SPR-RSČ M. Sládka (0,19 %, 9 857 hlasů), tak DSSS s podporou Národních socialistů (0,2 %, 10 402 hlasů). ND se voleb účastnila na společné kandidátce hnutí Rozumní (0,72 %, 36 528 hlasů) (ČSÚ, ©2017d). Protimigrační a protiuprchlická tematika představuje opětovně hlavní pilíře kampaně SPD, která jako jediná z protiimigračních uskupení dokázala v parlamentních volbách uspět. SPD získala 10,64 % hlasů, čímž se stala čtvrtou nejsilnější stranou v ČR (ČSÚ, ©2017d).

Ve vývoji extrémní pravice v druhé polovině druhého desetiletí 21. století lze zaznamenat několik trendů. Prvním je pokles významu dosavadních aktérů extrémní pravice. Některá témata a požadavky dříve typické pro extrémní pravici začínají být přebírána subjekty, které oslovují širší část veřejnosti. V České republice tak lze zaznamenat podobný vývoj jako v sousedním Německu, kde dosavadní podpora Nationaldemokratische Partei Deutschlands, jakožto tradičního zástupce extrémní pravice, výrazně poklesla ve prospěch historicky „nekompromitované“ a širšímu voličskému spektru otevřené Alternative für Deutschland, která zároveň získává protestní hlasy části dřívějších voličů

---

¹²⁶ Tato tematika se patrně vytrácí i na pozadí skutečnosti, že ČR oproti západní Evropě nečelila významnému nárůstu žádostí o mezinárodní ochranu (ČSÚ, 2018a). BPI byl na jaře 2016 paralyzován vnitřními spory. Představitelé ND čelili na jaře 2016 trestnímu stíhání.

demokratických stran. Hnutí SPD na rozdíl od DSSS nebo ND není kompromitováno spoluprací s neonacisty ani sympatizováním s totalitními režimy, jeho kampaně jsou profesionálně vedené, SPD také profituje z kontaktů s významnými představiteli evropských populistických stran (např. Marine Le Pen, Geert Wilders).

V kontextu migrační krize rovněž vzrostl význam webů zaměřených na „alternativní“ zpravodajství a publicistiku. Ministerstvo vnitra ČR v roce 2017 evidovalo na 40 takových webů (iHned, 2017). Tyto weby zpravidla nejsou provázány s tradiční extremistickou scénou (MVČR, 2020, s. 9). Podílí se však na šíření rasistických a xenofobních obsahů či různých konspiračních teorií. Většina těchto webů vyjadřuje pozitivní vztah k oficiální politice Ruské federace.

V době vzestupu protiislámského a protimigračního hnutí rovněž docházelo k formování paramilitárních a domobraneckých skupin (zejm. Národní domobrana) s úmyslem podpořit nebo dokonce suplovat roli bezpečnostních složek. Kromě uskupení vzešlých z neonacistického prostředí (Ódinovi vojáci na Teplicku) se typicky jedná o jednotlivce a organizace, pro které je příznačná orientace na režim Vladimira Putina v Rusku. Poté, co došlo k utlumení mobilizačního potenciálu protiislámského a protimigračního hnutí, se pozornost paramilitárních jednotek soustředí na představy o předjímaném konfliktu mezi Západem a Ruskou federací (BIS, 2019, s. 10; viz také níže kap. 14.1).

Ke konci druhého desetiletí 21. století rovněž došlo k částečnému oživení neonacistické scény. Po neúspěšných volbách roku 2017 se DSSS nachází ve vnitřní krizi. Z Dělnické mládeže se v roce 2018 odštěpilo aktivní jádro a založilo Národní a sociální frontu (NSF). Tato organizace se hlásí k ideologii revolučního nacionálního socialismu.¹²⁷ V roce 2018 rovněž v severních Čechách vzniklo po registraci sdružení Mladí nacionalisté (MN), které kolem sebe sdružuje jak mladé aktivisty, tak osoby dlouhodobě spjaté s neonacistickou scénou. Název i logo této organizace odkazují k německým Junge Nationaldemokraten (od r. 2018 Junge Nationalisten), s nimiž od počátku úzce kooperují.¹²⁸ Tyto organizace vyvíjí vlastní činnost nezávisle na DSSS či ND, které jsou označovány za „neschopné“, jako „protkané informátory“, a kterým je vytýkána „ideologická zrada“ (MVČR, 2020b, s. 3). Případné aliance tyto subjekty hledají v zahraničí (viz níže kap. 13.6).

---

¹²⁷ NSF vešla ve známost v souvislosti s kauzou poničení pomníku Rudé armády v Brně a v Ostravě na podzim 2019 (iDnes, 2019).

¹²⁸ Činnost MN se zaměřuje především na kulturní aktivity (výlety, návštěvy památek), účast na demonstracích či sport.

V roce 2018 byla rovněž registrována strana Národní obroda, kterou tvoří lidé kolem Pavla Matějného (viz Čeští lvi výše) (MVČR, 2018b, s. 3). Tato strana však nevyvíjí významnější aktivity a její mobilizační potenciál je minimální.

9.2 Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa

9.2.1 Období 1989–1992: Vznik a vývoj SPR-RSČ před vstupem do ČNR a FS

Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa (SPR-RČS) bylo založeno v prosinci 1989 jako Republikánská strana (ČSTK, 1990b). Změnu názvu na SPR-RSČ si strana odhlasovala na ustavujícím sjezdu dne 24. února 1990, přičemž nový název odkazoval na francouzské Sdružení pro republiku (Rassemblement pour la République) (Mareš, 2003, s. 190). Registrována byla SPR-RSČ k 26. únoru 1990 (Rejstřík politických stran a politických hnutí, ©2021).

SPR-RSČ se odkazovala na prvorepublikovou Republikánskou stranu zemědělského a malorolnického lidu, byť z hlediska politického programu neexistovala mezi oběma stranami žádná návaznost. Jako hlavní zahraniční vzor, na který se SPR-RSČ odkazovala, byla zpočátku udávána především americká Republikánská strana (Mareš, 2003, s. 188). SPR-RSČ však brzy po svém založení začala zaujímat antisystémové pozice, čímž se zcela odchýlila od proklamované idey amerického republikánství či návaznosti na prvorepublikové agrárníky. Podle Michala Mazla (1998, s. 197) se strana odkazovala i na německé Die Republikaner, od nichž pravděpodobně přebrala i grafickou podobu stranického loga (ke vztahu SPR-RSČ a REP podrobněji níže v kap. 10.4.2).

Na ustavujícím sněmu SPR-RSČ byl zvolen jejím předsedou Miroslav Sládek, který po celé období existence strany plnil roli jejího hlavního ideového vůdce (e.g. Mazel, 1997; Mareš, 2003; Mareš, 2005a).¹²⁹

Ve volbách do Federálního shromáždění a České národní rady, které se konaly v červnu 1990, kandidovala SPR-RSČ v koalici s Všelidovou demokratickou stranou (VDS) (viz Tab. 14).¹³⁰ V listopadu 1990 se SPR-RSČ účastnila komunálních voleb. Celkově kandidovala v 39 okresech a získala 47 mandátů (ČSÚ, ©2021j). Zatímco v roce 1990 volební výsledky strany nepřesáhly 1 % celkových hlasů, od roku 1991 se strana začala

---

¹²⁹ Zajímavostí je, že Sládek ve svém úvodním projevu na ustavujícím sjezdu označil SPR-RSČ jako stranu „radikálně pravicovou“ (SPR-RSČ, 1990, s. 2).

¹³⁰ Volební neúspěch koalice VDS a SPR-RČS vedl k odchodu části členů strany. Část bývalé členské základny založila v červnu 1990 Radikální republikánskou stranu (Mareš, 2000a, s. 163).

těšit výraznému nárůstu preferencí.¹³¹ SPR-RSČ oslovovala především tu část voličů, kteří nebyli spokojeni s polistopadovým vývojem, avšak nechtěli hlasovat pro KSČ (Mazel, 1997; Mareš, 2000a; Mareš, 2003).

TAB. 14 VOLEBNÍ VÝSLEDKY KOALICE VDS a SPR-RSČ VE VOLBÁCH DO FS A ČNR 1990

Sněmovna lidu FS	Sněmovna národů FS	Česká národní rada
67 781 hlasů (0,94 % celkového počtu hlasů)	72 155 hlasů (1 % celkového počtu hlasů)	72 048 hlasů (1 % celkového počtu hlasů)

ZDROJ DAT: ČSÚ (©2021d; ©2021e)

Ještě jako strana s minoritními zisky se na sebe SPR-RSČ snažila svými aktivitami upoutat pozornost médií a veřejnosti. V druhé polovině roku 1990 spoluiniciovala SPR-RSČ vznik tzv. Mimoparlamentního sněmu, opoziční platformy, jež sdružovala politické strany, které se zúčastnily voleb do Federálního shromáždění, avšak nepřekročily pětiprocentní hranici. Tato platforma měla podle vyjádření SPR-RSČ prezentovat názory 18 % voličů, kteří nemají své zastoupení v zákonodárných sborech (SPR-RSČ, 1991). V polovině roku 1991 ohlásila SPR-RSČ založení Republikánského odborového sdružení, které se podle předsedy Miroslava Sládka mělo do budoucna podílet na tripartitních jednáních (Rudé právo, 1991b).

Dne 19. srpna 1990 začala SPR-RSČ vydávat týdeník *Republika*, jehož prvním šéfredaktorem se stal předseda strany, Miroslav Sládek. Týdeník *Republika* sloužil jako platforma pro publikaci stanovisek a názorů strany a jejích představitelů a byl zaměřen na problematiku blízkou republikánskému programu.

9.2.2 SPR-RSČ jako parlamentní strana v letech 1992–1998

Ve volbách do Federálního shromáždění a České národní rady v červnu 1992 se SPR-RSČ poprvé podařilo překročit 5% hranici. Poslanecké kluby SPR-RSČ však do roku

¹³¹ Podle průzkumu volebních preferencí uskutečněného CVVM by v říjnu 1991 hlasovalo pro SPR-RSČ 5 % československých občanů. Podle výsledků šetření SPR-RSČ oslovovala především voliče do 29 let (Rudé právo, 1991c).

1996 vynikaly značnou nestabilitou.¹³² Poslanecký klub SPR-RSČ v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR vešel ve známost zejména protiromskými a xenofobními projevy. Proslul i obstrukcemi, které doprovázely například volbu prezidenta ČR v lednu 1993 nebo v druhém volebním období hlasování o přijetí Česko-německé deklarace. Další specifickou činností poslaneckého klubu SPR-RSČ bylo časté podávání ústních a písemných interpelací, které byly následně otiskovány v stranickém týdeníku *Republika*.

TAB. 15 VOLEBNÍ VÝSLEDKY SPR-RSČ VE VOLBÁCH DO FS A ČNR 1992

Sněmovna lidu FS	Sněmovna národů FS	Česká národní rada
420 848 hlasů (6,48 % celkového počtu hlasů), 8 mandátů	413 459 hlasů (6,37 % celkového počtu hlasů), 6 mandátů	387 026 hlasů (5,98 % celkového počtu hlasů), 14 mandátů

ZDROJ: ČSÚ (©2021f; 2021g)

V červnu 1996 se SPR-RSČ účastnila voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Ve volbách získala 8,01 % hlasů (celkem 485 072 hlasů) a 18 mandátů, čímž dosáhla svého historicky nejlepšího volebního výsledku (ČSÚ, ©2021a). V čele poslaneckého klubu stanul Miroslav Sládek, klub zůstal až do konce volebního období bez personálních změn.¹³³ Senátních voleb, které se konaly na podzim téhož roku, se strana nezúčastnila, Senát označovala za „nadbytečnou“ instituci.¹³⁴ Miroslav Sládek rovněž v průběhu 90. let třikrát (1992, 1993 a 1998) stanul jako kandidát na úřad prezidenta proti Václavu Havlovi.

V druhém volebním období na sebe SPR-RSČ upozornila především kampaní proti podpisu Česko-německé deklarace (viz kap. 10.1). Kvůli protiněmeckým výrokům proneseným při příležitosti podpisu deklarace zbavila Poslanecká sněmovna Miroslava

¹³² Poslanecký klub SPR-RSČ do konce volebního období v roce 1996 opustilo devět ze čtrnácti zvolených poslanců (PS PČR, ©2020a), z nichž někteří našli útočiště v nově založené Vlastenecké republikánské straně (Rudé právo, 1995).

¹³³ Podle výpovědí některých bývalých členů strany museli kandidáti před volbami podepsat milionovou směnku, kterou by v případě opuštění poslaneckého klubu museli uhradit. Tímto způsobem chtělo vedení SPR-RSČ zabránit případnému odchodu členů z klubu (ČTK, 1998b).

¹³⁴ Krátce po zahájení 2. volebního období předložila SPR-RSČ návrh novely Ústavy ČR, kterou by se existence Senátu ČR zrušila. Poslanecká sněmovna návrh novely zamítla v prvním čtení (PS PČR, ©2020b).

Sládka poslanecké imunity a vydala ho k trestnímu stíhání. Soud nakonec Sládka zprostil obžaloby (ČTK, 2006).

9.2.3 Období 1998–2001: SPR-RSČ v předvečer konkurzu a další politické projekty Miroslava Sládka

V předčasných parlamentních volbách v roce 1998 získala SPR-RSČ navzdory původním příznivým prognózám pouze 3,9 % hlasů (celkem 232 965 hlasů) (ČSÚ, ©2021b). Neúspěch v parlamentních volbách odstartoval pozvolný úpadek strany. SPR-RSČ dlužila státu peníze na dani z příjmu, vedení strany rovněž čelilo obviněním ze strany bývalých členů, že využívalo státní příspěvek pro soukromé účely (ČTK, 2006). Část straníků se v roce 1998 neúspěšně pokusila svolat sjezd za účelem odvolání Miroslava Sládka z funkce předsedy strany. Vnitrostranícký konflikt pak vyústil další vlnou odchodu členů SPR-RSČ (Mareš, 2003, s. 199).

V říjnu 1998 byla po vzoru francouzské Národní fronty založena mládežnická organizace Republikánská mládež (RM) (Republikánská mládež, 1998). Jednalo se o samostatně stojící občanské sdružení, byť členská základna RM zahrnovala mladé členy SPR-RSČ a později Republikánů Miroslava Sládka (RMS). Podle Mareše (2005a, s. 165) do RM v některých lokalitách vstupovali i militantní pravicoví extremisté, včetně neonacistů. V roce 2002 byla RM rozpuštěna ministerstvem vnitra, důvodem byla skutečnost, že RM pouze částečně uposlechla výzvy MVČR k odstranění některých pasáží na svých webových stránkách (MVČR, oddělení volební a sdružování, 2002).

SPR-RSČ se rovněž na konci 90. let zapojila do platformy sdružující evropské euroskeptické a nacionalistické strany Euronat jejíž založení inicioval na konci 90. let Jean-Marie Le Pen, zakladatel francouzské Front National. Na podzim 1999 přijel na pozvání Miroslava Sládka Jean-Marie Le Pen do České republiky (Republika, 1999a). V souvislosti s návštěvou předsedy francouzských Front National SPR-RSČ znovu plnila novinové titulky, tato skutečnost však nezabránila její postupné dezintegraci.

V parlamentních volbách v roce 2002 už SPR-RSČ nekandidovala, v roce 2001 byl na stranu soudem uvalen konkurz (strana se po neúspěchu v parlamentních volbách 1998 potýkala se závažnými finančními problémy). Část bývalé členské základny, společně s předsedou

SPR-RSČ Miroslavem Sládkem, přešla do strany RMS, která byla založena v červenci 2000 (Mareš, 2003, s. 200; Smolík, 2013, s. 92).

RMS (ani žádný jiný z „republikánských“ subjektů) však nedokázali navázat na volební úspěchy SPR-RSČ z 90. let. Volební výsledky této strany měly sestupný trend, zahájený výsledkem 0,97 % hlasů (celkem 46 325 hlasů) v parlamentních volbách 2002 (ČSÚ, ©2021c). V krajských volbách roku 2004 získala strana pouze 0,2 % hlasů (celkově 4 376 hlasů) (ČSÚ, ©2021i). Volební neúspěchy a vnitrostranické spory navíc vedly k odchodu části jejích členů do jiných politických subjektů, zejm. nově založené Dělnické strany (viz kap. 9.4). V únoru 2008 byla na základě rozhodnutí Nejvyššího správního soudu činnost RMS pozastavena a strana téhož roku zanikla (Rejstřík politických stran a hnutí, ©2021).¹³⁵

Pozastavením činnosti RMS však politické aktivity republikánů neskončily. Dne 17. května 2008 se konal Sjezd republikánského hnutí, na kterém bylo rozhodnuto o sloučení několika neparlamentních stran (RMS, Republikánské strany Čech, Moravy a Slezska a Radikální republikánské strany vč. členů již neexistujících Republikánů a Republikánské unie) pod „znovuoživenou“ SPR-RSČ, které bylo mezitím ukončeno insolvenční řízení (Smolík a Kysloušek, 2008; Smolík, 2013, s. 88).

SPR-RSČ se v roce 2008 účastnila voleb do krajských zastupitelstev. Postavila kandidátky ve dvanácti krajích, dokázala však dosáhnout na celkový výsledek pouhých 0,15 % hlasů (celk. 4 409 hlasů) (ČSÚ, ©2016a). Větších úspěchů nedosáhla „oživená“ SPR-RSČ ani v parlamentních volbách roku 2010, kdy kandidovala pouze v Libereckém a Středočeském kraji a kde dosáhla svého historicky nejhoršího výsledku 0,03 % (1 993 hlasů) (ČSÚ, ©2017b).

Volební neúspěchy a tíživá finanční situace nakonec předznamenaly (dočasný) konec úsilí o obnovu republikánské tradice. V roce 2009 byla kvůli nedodání finančních zpráv činnost SPR-RSČ pozastavena Nejvyšším správním soudem a v roce 2013 byla zrušena (Rejstřík politických stran a hnutí, ©2021). V lednu 2010 navíc potvrdil pražský městský soud Miroslavu Sládkovi dvouletý podmíněný trest s tříletou zkušební dobou za předlužení strany z roku 2000 (Hospodářské noviny, 2010).

V roce 2016, v kontextu vrcholící mobilizace protimigračního a protiislámského hnutí, se Miroslav Sládek pokusil o politický návrat založením Sdružení pro republiku – Republikánské strany Miroslava Sládka. Volební zisky této strany se pohybují v řádu desetin procent a její význam je marginální.

---

¹³⁵ Důvodem byla skutečnost, že strana nesplnila zákonnou povinnost předložení výroční finanční zprávy za roky 2004 a 2006 (Novinky.cz, 2008).

9.2.4 Program SPR-RSČ z roku 1990

SPR-RSČ se od svého počátku profilovala skrze radikální antikomunismus a opozici vůči Občanskému fóru a Verejnosti proti násiliu a jejich nástupnickým subjektům. SPR-RSČ nesohlasila se smířlivým postojem polistopadových elit ke KSČ a patřila mezi první hlasité zastánce zákazu této strany.¹³⁶

První programový dokument SPR-RSČ s názvem Úkoly současné a perspektivní“, schválený na ustavujícím sněmu strany, zahrnoval požadavek vypsání nového termínu parlamentních voleb v období do jednoho roku po 8. červnu 1990 (tedy plánovaném termínu prvních polistopadových voleb do ČNR a FS). To mělo podle SPR-RSČ zajistit, „aby nejen odešly zkompromitované osoby, ale soupeřením jednotlivých politických stran byl očištěn politický život v naší vlasti“ (SPR-RSČ, 1990, s. 15). Jako „komunistickým režimem zkompromitované osoby“ byli Miroslavem Sládkem označováni i bývalí disidenti, kteří byli do roku 1968 členy komunistické strany (z nichž mnozí se angažovali v rámci OF nebo VPN) (SPR-RSČ, 1990, s. 6).

Ve svém prvním programu SPR-RSČ požadovala nápravu křivd minulého režimu, navrácení majetku, jakož i rychlý přechod na systém tržního hospodářství. Dále byl artikulován požadavek okamžitého a bezpodmínečného odchodu sovětských vojsk a potrestání bývalých komunistických funkcionářů. Součástí programu SPR-RSČ z února 1990 byl i požadavek na vyhlášení neutrality Československé republiky, omezení nákladů na zbrojení, zkrácení vojenské služby a profesionalizace armády. První programový dokument strany tematizoval i otázku rozvojové pomoci a ekonomické migrace. SPR-RSČ požadovala úhradu dluhů rozvojových zemí a omezení zaměstnávání zahraničních dělníků z rozvojových zemí ve státních podnicích (SPR-RSČ, 1990, s. 11–16).

Na začátku 90. let se SPR-RSČ začala profilovat i skrze další témata, mezi které patřilo i potírání kriminality a romská otázka. Romská menšina byla ze strany SPR-RSČ

---

¹³⁶ Jak uvádí Bureš et. al (2012, s. 103–104), KSČ měla ještě na konci roku 1989 přes milion členů a o jejím zákazu, jakožto toho času nejpočetnější politické formace, tehdy nikdo neuvažoval. KSČ navíc velmi rychle projevila ochotu dohodnout se s demokratickým hnutím a přizpůsobila svoji rétoriku a chování kontextu nastupující pluralitní demokracie. V rámci OF se podle těchto autorů na začátku 90. let vyprofilovaly dva proudy, z nichž první, umírněný, usiloval o zbavení KSČ dosavadního většinového vlivu v jednotlivých sférách státní moci a jejího zapojení do svobodné soutěže politických sil. Druhý, výrazně antikomunistický proud požadoval postavení KSČ mimo zákon.

označována za „nepřizpůsobivé etnikum“, které čerpá neoprávněných privilegií na úkor „poctivého“ většinového obyvatelstva.¹³⁷

V roce 1992 SPR-RSČ iniciovala petici za znovuoobnovení trestu smrti (SPR-RSČ MS, ©2020). SPR-RSČ ve svém volebním programu z roku 1992 nabízela řešení údajné „cikánské kriminality“ znovuzavedením domovského práva. Návrhy opatření k boji proti kriminalitě byly dále rozvinuty v programovém dokumentu z roku 1995 s názvem Záruka bezpečnosti (SPR-RSČ, 1995).

Na počátku 90. let SPR-RSČ rovněž vešla ve známost svým požadavkem připojení Podkarpatské Rusi k Československu. Strana odmítala rozdělení Československa, ve svém programu z roku 1992 dokonce navrhovala spolkové uspořádání sestávající ze spolkových zemí Česka, Moravskoslezska, Slovenska a Podkarpatské Rusi (SPR-RSČ, 1992).

Vedle antikomunismu a anticiganismu se SPR-RSČ nejpozději od roku 1991 začala profilovat i skrze vyhocené protiněmecké pozice. Sjednocené Německo a sudetské Němce označovala za zdroj bezprostředního ohrožení. Odmítala tak i snahy české vlády učinit ve vztahu k Německu „tlustou čáru“ za minulostí (viz podrobněji níže v kap. 10.1). V souvislosti s podáním přihlášky ke členství České republiky v Evropské unii v lednu 1996 se aktivita republikánů nově zaměřila i na kampaň proti vstupu do EU, zhruba od poloviny 90. let se strana začala ostře vymezovat proti vstupu do NATO. Obě tyto kampaně měly silný protiněmecký nádech. SPR-RSČ vysvětlovala roli EU a NATO jako nástroje údajných hegemonních snah Německa (viz níže kap 10.2.3).

Před parlamentními volbami roku 1996 představila SPR-RSČ nový, aktualizovaný program. Mezi požadavky byl zahrnut například požadavek potravinové autarkie a zavedení ochranných cel na zemědělské produkty ze zahraničí. SPR-RSČ rovněž uvedla rozsáhlý program požadovaných změn sociální politiky, včetně navýšení důchodů a prodloužení mateřské dovolené na šest let (SPR-RSČ, 1996a).

Vedle již zmíněného programu bezpečnostní politiky z roku 1995 představila SPR-RSČ i aktualizovaný program zahraniční politiky, kde například požadovala nastavení „korektní“ a „otevřené“ spolupráce s Ruskou federací, „reformu OSN“ či uspořádání lidového referenda o vstupu do EU a NATO. Z hlediska vztahu k Německu vyzývala

---

¹³⁷ V létě roku 1996 Miroslav Sládek vyvolal pobouření svými výroky v Poslanecké sněmovně, kdy parafrázoval údajný názor českých občanů, že „zástupci romského etnika by měli být trestně odpovědní již od svého narození“ (MF Dnes, 1996b).

SPR-RSČ k „důsledné politice“ zamezující údajné německé „hospodářské, kulturní a politické invazi“ do ČR (více viz kap 10.2.3) (SPR-RSČ, 1996b). Na přelomu let 1996 a 1997 se aktivity SPR-RSČ soustředily především na kampaň proti podpisu připravované Česko-německé deklarace (více k tomuto tématu rovněž níže v kap. 10.1).

V roce 1999 SPR-RSČ ještě představila návrh nového programu, ve kterém mj. požadovala potrestání bývalých prominentů komunistického režimu a politických elit zodpovědných za rozdělení Československa, zpětné uspořádání referenda o členství v NATO či omezení účasti cizího kapitálu na privatizaci a zákaz vlastnictví médií příslušníky jiných států (SPR-RSČ, 1999a; SPR-RSČ, 1999b).

**OBR. 8 – ZJEDNODUŠENÝ NÁKRES MODELU POLITICKÉ ARTIKULACE
SPR-RSČ V 90. LETECH**

„My Češi, Moravané a Slezané“ – poctiví občané – pracující lidé – SPR-RSČ...

II

Zákaz KSČ – platnost Benešových dekretů – ne Česko-německé deklaraci – ne EU –
právo, bezpečnost a pořádek – potrestání představitelů bývalého režimu – ne
rozdělení Československa – neutralita – prošetření privatizace – důsledná politika
vůči Německu – řešení kriminality...

Rozdělení Československa – privatizace – vstup do EU – vstup do NATO –
rozkradení národního majetku – příprava návratu sudetských Němců – splacení dluhu
Němcům – osobní profit a obohacení na úkor zájmů národa...

II

(Romové – zahraniční dělníci)...

II

Komunisté – Občanské fórum – polistopadové elity – „disidenti“ – Němci – Václav
Havel – Václav Klaus – „vládní ekonomové“...

(S) – prázdný signifikant

= ekvivalence

_____ antagonistická hranice

9.3 Národní strana

9.3.1 Vznik a vývoj Národní strany

Počátky snah o založení Národní strany (NS) se datují až do roku 1996, kdy se tuto stranu rozhodli založit členové neofašistického Národního frontu castistů (Mareš, 2003, s. 250). Později na toto úsilí navázali bývalí členové Vlastenecké fronty, resp. aktivisté kolem občanského sdružení Vlast.cz (MVČR, 2002; Kyloušek a Smolík, 2006, s. 80). Strana, která se odkazovala k myšlenkové tradici historické Národní strany a jejího zakladatele Františka Palackého, Františka Riegra a dále Karla Kramáře byla registrována k 31. 10. 2002. Ustavující sjezd NS se konal 1. března 2003 (k 100. výročí úmrtí Františka Riegra). Předsedkyní strany byla zvolena Petra Edelmannová (Národní strana, 2003a).

Založení NS předcházelo několik neúspěšných pokusů o registraci a vnitřní spory v rámci přípravného výboru (po určitou dobu existovaly dokonce dva přípravné výbory) (Mareš, 2003, s. 251; Smolík, 2013, s. 140–143). V červenci 2001 odmítlo Ministerstvo vnitra registraci NS s odůvodněním, že „programové cíle navrhované strany předpokládají jejich naplnění prostřednictvím ‚vůle národa‘. Činnost strany by tedy nezajišťovala záruku dodržování ústavních principů a odporovala by i Listině základních práv a svobod“ (Lidové noviny, 2001b). Přípravný výbor se následně obrátil k Nejvyššímu soudu. Ten na podzim 2002 verdikt ministerstva vnitra zrušil a nařídil registraci strany (České noviny, 2002).

V roce 2004 NS kandidovala do Evropského parlamentu v koalici s Českou stranou národně sociální. V nadcházejících parlamentních volbách roku 2006 vytvořila NS společnou kandidátku s Republikány Miroslava Sládka, Českým hnutím za národní jednotu a Národně demokratickou stranou. Ve volbách obdržela 0,17 % hlasů (celkově 9 341 hlasů). V krajských volbách v roce 2008 NS postavila kandidátku pouze v Moravskoslezském a Středočeském kraji, a to s výsledkem 0,28 % a 0,41 % hlasů (celkově 1 628 a 1 083 hlasů) (ČSÚ, ©2016a). V roce 2009 se NS účastnila voleb do Evropského parlamentu. Dosáhla však výsledku pouhých 0,28 % hlasů (celk. 6 263 hlasů) (ČSÚ, ©2014a).

Dalších voleb se už NS neúčastnila. V říjnu 2009 Petra Edelmannová odstoupila z funkce předsedkyně strany (České noviny, 2009). Stranu do konce roku opustili i další tři členové zemské rady. Následně byly zrušeny i webové stránky NS. Podle informací MVČR (2010, s. 7) byly hlavními důvody úpadku strany finanční problémy a trestní stíhání

několika jejích čelných představitelů. Jak uvádí Rataj, Dlouhý a Háka (2020, s. 188), NS usilovala o mobilizaci k tématům (migrace, odpor proti islámu), která však v daném kontextu doby ještě nebyla českou veřejností chápána jako akutní a aktuální.

Protože NS za roky 2008 a 2009 neodevzdala výroční finanční zprávy, byla v roce 2011 její činnost pozastavena rozhodnutím Nejvyššího správního soudu. V roce 2013 byla NS zrušena (Rejstřík politických stran a hnutí, ©2021). Část bývalých členů NS následně vstoupilo do ČHNP (MVČR, 2011, s. 13).

NS v prvním desetiletí nového tisíciletí spolupracovala s British National Party či švédskou krajně pravicovou Nationaldemokraterna (MVČR, 2009, s. 6; Smolík, 2013, s. 113; Gaudin, 2021). Dále disponovala kontakty s německým hnutím PRO KÖLN (které bylo personálně propojeno se stranou PRO NRW) (viz níže kap. 8.5). Smolík (2013, s. 113) uvádí, že došlo i k jednání mezi představiteli NS a zástupci maďarského Jobbiku. K navázání spolupráce však z důvodu odlišných stanovisek obou stran k problematice Benešových dekretů a Trianonské dohody nedošlo.

Od roku 2005 do roku 2008 NS vydávala jako svůj tiskový orgán noviny *Národní politika*. V lednu 2006 spustila NS provoz internetového rádia Vlast (Kyloušek a Smolík, 2006, s. 82). V říjnu 2007 ohlásila NS založení takzvaných Národních gard. Přestože měla NS Národní gardy prezentovat jako polovojenskou organizaci, ve skutečnosti se mělo jednat spíše o virtuální projekt (MVČR, 2008, s. 4; BIS, 2008, s. 6).

9.3.2 Ideologie a program NS

Národní strana se prezentovala jako konzervativní vlastenecká a tradicionalistická strana. Podle vyjádření přípravného výboru kolem Pavla Sedláčka a Petry Edelmannové měla být NS ustavena jako politická síla, jejímž cílem je „srozumitelně a důrazně hájit české národní zájmy“ (Události, 2000). Národní zájmy pak NS definovala jako:

„Soubor společenských, kulturních a etnických identit, historických faktů, úzů a podstat existence českého národa a české státnosti, jež spolu s hospodářskými, ekonomickými, politickými, sociálními a vojensko-bezpečnostními principy, zásadami či prioritami reprezentují naši vlast a náš národ před ostatními národy Evropy a světa a jejich vlastmi. Za prvotní a výchozí český národní zájem budiž považována státně-národní suverenita, samostatnost – svrchovanost.“ (Národní politika, 2008)

Cílem politického snažení NS mělo být „znovuobnovení“ a „posílení národní identity“ (Sedláček, 2000). Samotné pojetí toho, co „národ“ znamená, pak odpovídalo představě etnicky definovaného společenství. V druhém čísle *Národní politiky* z roku 2005 se uvádí:

„Definujeme národ na etnicko-antropologickém, územním, jazykovém, historickém a kulturně-společenském základě. [...] Český národ je suverénní, svrchovaný a nezávislý, a spojují jej české národní zájmy. Z výše uvedených hledisek není možné stát se příslušníkem českého národa, tedy Čechem, Moravanem či Slezanem, tím je možné se pouze narodit rodičům české krve!“
(Národní politika, 2005)

Pod heslem „spořádaná rodina, spořádaná obec, spořádaný stát“ artikulovala NS svůj cíl společenské obrody spočívající v obnově a posílení tradičních hodnot a vybudování silného národního státu (Národní strana, 2006).

Již brzy po své registraci zahájila NS informační kampaň proti vstupu do EU. NS uspořádala řadu mítinků a veřejných přednášek s cílem prezentovat své pozice k otázce připojení ČR do EU. Součástí kampaně bylo i mobilní informační centrum (Národní strana, 2003b). V únoru 2003 NS organizovala Mezinárodní euroskeptický kongres, kterým oficiálně odstartovala kampaň projektu „NE-EU“ (Doležal, 2003).

Představitelé NS označovali případný vstup ČR do EU jako akt odporující „národním zájmům“, kdy v popředí zájmu národa měla stát svrchovanost národního státu. V rámci informační kampaně NS upozorňovala i na předjímané (byť nakonec nenaplněné) závažné ekonomické dopady vstupu ČR do EU. Po přičlenění ČR do EU Národní strana požadovala zahájení opatření, která by vedla k opětovnému vystoupení z Unie. Ideálním uspořádáním Evropy měla být podle NS „Evropa vlastí“, tak, jak ji formuloval Charles de Gaulle, tj. „Evropa spolupracujících národů od Gibraltaru po Ural“ (Národní strana, 2006). Jako protiklad tohoto ideálu pak NS artikulovala současný status quo Evropské unie, kterou označovala za „federaci odnárodněných regionů“ (Edelmannová, 2004a).

V kampani proti vstupu do EU se NS pokusila využít sudetoněmecké otázky, kdy varovala především před stupňujícími se nároky sudetských Němců (k postoji NS k sudetoněmecké otázce dále níže v kap. 11.1). EU měla navíc podle NS poškozovat zájmy ČR propagací „multikulturalismu“ a usnadněním podmínek pro migraci (Lidovky.cz,

2005). Paralelně s kampaní proti vstupu do EU Národní strana podobně jako další národovecké strany požadovala vystoupení ze struktur Severoatlantické aliance a vyhlášení neutrality.

NS se ve svém programu z roku 2002 i v programu k parlamentním volbám roku 2006 svým prohlášením přihlásila k systému parlamentní demokracie. V programu navrhovala ústavní změny spočívající v posílení role prezidenta, zrušení horní komory parlamentu a posílení prvků přímé demokracie. Vedle těchto požadavků v programu z roku 2002 navíc vystupuje podrobněji nespecifikovaný požadavek „posílení autority státu“ nebo „snížení poslanecké či prezidentské imunity“ (Národní strana, 2002). Jak dále uvádí Rataj, Dlouhý a Háka (2020, s. 179), upevnění „autoritativní demokracie“ u NS předpokládalo redukci ministerstev a státních úřadů i zvýšení kontroly exekutivní moci nad justicí. Požadavek případné ústavní reformy by podle těchto autorů představoval ohrožení liberální demokracie.

Z hlediska programu vnitřní bezpečnosti NS požadovala znovuzavedení „domovského práva“, zpřísnění trestních sazeb u závažnějších trestů, zavedení institutu „tříkrát a dost“ a znovuzavedení trestu smrti. NS dále prosazovala vybudování malé profesionální armády, doplněné o systém vlastenecké domobrany – Národní gardy (Národní strana, 2006).

V prvním programu NS z roku 2002 a v programu k parlamentním volbám roku 2006 byly dále artikulovány požadavky zpřísnění azylové a imigrační politiky. NS požadovala zpřísnění procesu přiznání statusu politického uprchlíka a odmítala ekonomickou migraci. Od v ČR žijících etnických menšin NS požadovala „loajalitu k státu, ve kterém tyto menšiny žijí, a respektování všech pravidel, úzů a povinností majority v návaznosti na práva, která jsou státem dána všem občanům“ (Národní strana, 2006).

Národní strana je jedním z prvních politických subjektů v ČR, u kterého představuje jedno z ústředních témat kritika islámu a antiislamismus.¹³⁸ NS jako jeden z prvních politických subjektů v ČR požadovala postavení islámu mimo zákon.

---

¹³⁸ Na 28. října 2006 naplánovala NS demonstraci pod mottem „Spalme nenávisť“, kdy měla být na Václavském náměstí v Praze vztyčena šibenice a na ní demonstrativně pověšena a spálena figurína představující proroka Mohameda. Policie ČR však před manifestací figurínu zabavila a zadržela pro podezření ze spáchání přestupku proti právu shromažďovacímu předsedkyni NS Petru Edelmannovou (BIS, 2007, s. 8; MVČR, 2007, s. 4).

Představitelé NS na sebe rovněž opakovaně upozornili protiromskými projevy. V jednom komentáři uveřejněném na jaře 2006 v *Národní politice* označila Petra Edelmannová romské etnikum za „nepřijatelné pro evropskou majoritu“ (Edelmannová, 2006a). Na počátku roku 2006 na sebe NS přitáhla pozornost kontroverzní akcí, kdy umístila pomník „obětem 2. sv. války“ v podobě kamene v prostoru bývalého kárného pracovního tábora, sběrného tábora a posléze cikánského tábora v Letech u Písku.¹³⁹ V roce 2009 NS v Letech u Písku představila kontroverzní studii s názvem „Konečné řešení otázky cikánské v českých zemích“ (jejímž autorem byl Jiří Gaudin), která se zabývala romským etnikem v ČR (MVČR, 2010, s. 7). Řešením romské otázky mělo být podle Gaudinova návrhu vytvoření autonomního samosprávného území pro Romy nebo jejich vystěhování do Indie. Gaudin byl odsouzen k podmíněnému trestu 18 měsíců (Smolík, 2013, s. 211–212).

---

¹³⁹ Edelmannová v tisku argumentovala tím, že Němci do tábora svázeli tuláky a „asociály“, kteří zahynuli na běžná onemocnění kvůli nedodržování hygienických návyků. „Podle nás nemá cenu stavět podobným lidem památníky, my budujeme pomník těm, kteří něco dokázali“, uvedla (České noviny, 2006a).

**OBR. 9 – ZJEDNODUŠENÝ NÁKRES MODELU POLITICKÉ ARTIKULACE
NÁRODNÍ STRANY (před zahájením spolupráce s PRO-KÖLN)**

„Národní zájmy“ (S)

II

Češi – vlastenci – Národní strana...

II

Vlastenectví – právo a pořádek – znovuoobnovení a posílení české národní identity – za vystoupení z EU – za Evropu vlastní – suverenita – neutralita – posílení tradičních hodnot – tradiční rodina jako základ státu – silný národní stát – za neprolomitelnost Benešových dekretů – ne migraci – ne „islamizaci“ Evropy – ne nacismu – ne komunismu – řešení „cikánské otázky“...

Federalizace Evropy – úpadek tradičních hodnot – hegemonní postavení Německa v EU – zrušení Benešových dekretů – multikulturní společnost...

II

(Migrace – islám)...

II

Evropská unie – sudetští Němci – Německo – „liberalisté“ – „multikulturalisté“ – komunisté – Romové...

(S) – prázdný signifikant

= ekvivalence

_____ antagonistická hranice

9.4 Dělnická strana

9.4.1 Vznik Dělnické strany a její spolupráce s nacionalistickými stranami

Strana byla registrována dne 20. prosince 2002 pod názvem Nová síla. V lednu 2003 následně došlo k změně názvu na Dělnickou stranu (DS). Mezi zakladateli DS bylo několik původních členů SPR-RSČ (resp. i Republikánské mládeže) a Republikánů Miroslava Sládka – jmenovitě se jedná například o hlavní „tvář“ DS, Tomáše Vandase, Jiřího Štěpánka a bývalého předsedu Republikánské mládeže, Martina Zbelu. V květnu 2003 byl do funkce předsedy strany uveden Tomáš Vandas, funkci prvního místopředsedy od stejné doby vykonával Jiří Štěpánek (Rejstřík politických stran a hnutí, ©2021). Podobně jako předsednictvo DS i nezanedbatelný podíl kandidátů za DS tvořili lidé, kteří už předtím figurovali na kandidátkách SPR-RSČ nebo RMS.¹⁴⁰

DS už záhy po svém vzniku navázala kontakty a spolupráci s dalšími českými extrémně pravicovými stranami, zejména pak s Národní stranou (k tématu spolupráce mezi NS a DS blíže viz Smolík, 2013). Od května 2003 začala strana vydávat *Dělnické listy*, které se staly jejím hlavním tiskovým orgánem. Jednou z výrazných aktivit DS bylo i pořádání veřejných manifestací. DS pravidelně organizovala akce u příležitosti oslav 1. máje a velké množství menších mítinků po celé ČR. V tomto smyslu navazovala na strategii Miroslava Sládka a SPR-RSČ, který o víkendech pořádal mítinky v menších obcích po celé ČR.¹⁴¹

DS se poprvé zapojila do volebního boje v roce 2004, kdy postavila vlastní kandidátku ve volbách do Evropského parlamentu. Obdržela 0,18 % hlasů (4 289 hlasů) (ČSÚ, ©2014b). Na podzim stejného roku se účastnila voleb do zastupitelstev krajů, kdy kandidovala celkem v osmi krajích, ve Středočeském kraji pak společně v koalici s NS. Ve volbách DS nezískala ani jeden mandát (ČSÚ, ©2021i).

V prosinci 2004 se DS zúčastnila schůzky se zástupci několika minoritních „národoveckých“ stran: NS, RSM, Národního sjednocení a Českého hnutí za národní jednotu. Tématem setkání bylo vytvoření kandidátky pro parlamentní volby 2006 (MVČR, 2006, s. 4). Z původního plánu ustavení společné kandidátky, tzv. Národní pětky, nakonec sešlo. DS své vystoupení z „Národní pětky“ zdůvodnila neochotou spolupracovat s Miroslavem Sládkem (Dělnická strana, 2005). DS posléze

---

¹⁴⁰ Autorka vychází z vlastní analýzy údajů na kandidátních listinách.

¹⁴¹ Podrobný soupis mítinků DS viz Vandas a Zbela (2018).

spolupracovala se stranou Národní sjednocení (Mareš a Vejvodová, 2010, s. 46). V prosinci 2005 byla oznámena kandidatura DS a NSJ pod společnou kandidátkou politického hnutí Právo a Spravedlnost – ANO tradiční rodině, NE korupci a kriminalitě (PaS) (k hnutí PaS viz kap. 9.1.3, pozn. 102) (Dělnické listy, 2006). Na společné kandidátce PaS figurovali i členové dalších neparlamentních stran a hnutí – například Demokratická strana sociální spravedlnosti nebo Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu. Hnutí PaS postavilo kandidátky ve všech krajích. Kandidátka PaS získala ve volbách celkem 0,23 % hlasů (12 756 hlasů) (ČSÚ, ©2017a).

V roce 2006 se DS v několika městech a obcích zúčastnila voleb do obecních zastupitelstev. V Praze kandidovali zástupci DS pod společnou kandidátkou PaS. DS získala jeden mandát v obci Výsluní (Ústecký kraj) a dva mandáty v Rokytnici v Orlických horách (ČSÚ, ©2018c). Na kandidátkách PaS se podle údajů MVČR (2007, s. 4) objevilo i několik aktivistů Národního korporativismu a Národního odporu. Po roce 2006 už DS ve spolupráci s hnutím PaS nepokračovala. Důvodem měly být podle Mareše a Vejvodové (2010, s. 47) neshody v následném směřování spolupráce a skutečnost, že PaS podporovala některé kandidáty ODS a KDU-ČSL v senátních volbách, s čímž protisystémová DS nesouhlasila.

Až zhruba do roku 2008 byla DS pro většinu české veřejnosti takřka neznámou politickou silou. Celostátní média o ní referovala pouze sporadicky, což se poté, co strana začala spolupracovat s neonacisty a její manifestace doprovázelo násilí, výrazně změnilo.¹⁴² V poslední čtvrtině prvního desetiletí po roce 2000 však tato strana prošla výraznou strategickou proměnou, a i přes přetrvávající téměř nevýznamné volební zisky dosáhla výsadního postavení v rámci českého krajně pravicového hnutí.

9.4.2 „Nová DS“ mezi „bojem o parlamenty“ a „bojem o ulice“

V druhé polovině prvního desetiletí nového tisíciletí se DS začala stále více a nepokrytě otevírat spolupráci s neonacistickým hnutím – zejména se jedná o kooperaci s NO, autonomními nacionalisty a zpočátku také NK. Ke kontaktům s NK mělo dojít už v roce 2006, zatímco spolupráce s AN a NO začala v roce 2007 (Mareš a Vejvodová, 2010, s. 47). Aktivní neonacisté se následně stávají majiteli členských průkazů a počínaje

---

¹⁴² Vlastní rešerše v databázi Newton MediaSearch; k podrobné analýze obrazu pravicového extremismu v českých médiích za období 2008–2009 a leden až březen 2010 viz také Analýza Newton Media (2010).

(nejpozději) krajskými volbami roku 2008 začínají jejich jména plnit kandidátní listiny DS.

DS rovněž s neonacisty spolupracovala při organizaci veřejných akcí. Součástí strategické reorientace DS byla snaha „ovládnout ulice“, být tam, kde se něco děje, mobilizovat, být vidět a slyšet (srov. se strategií „boje o ulice“ u NPD). DS obvykle zaujala roli nahlašovatele manifestace nebo pochodu, přičemž aktivisté z AN nebo NO se podíleli na mobilizaci a organizaci na místě (NSS, 2010; MVČR, 2009, s. 3–5, s. 6; Bastl et al., 2011, s. 159–161).¹⁴³

V červenci 2008 se začala DS angažovat v řešení lokálních problémů občanského soužití na litvínovském sídlišti Janov, kde žije početná romská komunita. Na podzim 2008 se podílela na organizaci dvou protiromských demonstrací, které téměř vyústily v pokus o pogrom a násilné střety s policií.¹⁴⁴

V říjnu 2008 se DS účastnila voleb do zastupitelstev krajů, kde kandidovala v koalici s Demokratickou stranou sociální spravedlnosti. Získala celkem 0,99 % hlasů (28 865 hlasů) (ČSÚ, ©2016a). Téhož roku postavila DS rovněž kandidáta do Senátu ve volebním obvodu 85 – Uherské Hradiště. Stanislav Hornák skončil s 2,88 % hlasů (celkově 1 095 hlasů) na třetí pozici (ČSÚ, ©2020a).

Na kandidátkách DS se objevily i osoby spjaté s militantními neonacistickými organizacemi. Podle Kalibové (2011, s. 252) se jednalo až o 50 aktivních neonacistů, kteří

---

¹⁴³ Pravděpodobně první společnou manifestací AN a DS byla demonstrace proti plánu na vybudování americké radarové základny, která se konala 24. února 2007 v Berouně (Mareš a Vejvodová, 2010, s. 49).

¹⁴⁴ DS v létě 2008 postupně uspořádala schůzky s vedením města Litvínov i místními starousedlíky. Dne 4. října téhož roku vyslalo vedení DS na sídliště Janov hlídky Ochranných sborů DS (Vandas a Zbela, 2018, s. 98). Mezi obyvateli sídliště a aktivisty DS procházejícími městem docházelo k opakovaným konfliktům. Dne 18. října se pak v Litvínově uskutečnila demonstrace zaměřená proti údajným „nepřizpůsobivým“, na jejíž organizaci se DS podílela. Starosta Litvínova Milan Šťovíček demonstraci zakázal. Účastníci demonstrace se pokusili vyrazit směrem k sídlišti Janov, v tom jim však nakonec zabránila policie (Kratochvíl, 2008). Dne 17. listopadu 2008 svolala DS do Litvínova další protestní shromáždění, kterého se zúčastnili i aktivisté ze Slovenska (s projevem vystoupil např. Marian Kotleba). Následný pochod Autonomních nacionalistů do sídliště Janov skončil násilným střetem demonstrantů s policií (Eichler, 2008). Ochranné sbory DS se v Janově objevily znovu v lednu 2009 (Vandas a Zbela, 2018, s. 111–112). Dne 25. února 2009 DS oznámila, že na protest proti počínání litvínovské radnice a ministra pro lidská práva a menšiny jmenovala stínového „vzdorostarostu“ Litvínova, Vladana Reňáka (Vandas a Zbela, 2018, s. 115). Projekt stínové radnice Litvínova později získal i svoje webové stránky, včetně kontaktní linky na ochranné sbory DS.

v krajských volbách 2008 kandidovali za DS. Na jaře 2009 se aktivity DS soustředily na předvolební kampaň před volbami do Evropského parlamentu. Ve volbách do Evropského parlamentu získala DS 1,07 % hlasů (celkově 25 368 hasů) (ČSÚ, ©2014a), čímž poprvé ve své historii dosáhla na státní příspěvek na volební náklady ve výši 751 040 Kč (MVČR, 2010, s. 5).

V březnu 2009 rovněž došlo k oficiální registraci mládežnické organizace DS, Dělnické mládeže (DM).¹⁴⁵ Ustavující sjezd se konal 21. března téhož roku. Členy DM se mohou stát dospělí a mládež starší 15 a mladší 35 let. V dubnu 2009 zaregistrovala DM na Ministerstvu kultury nové periodikum s názvem *Národní odpor* (MVČR, 2010, s. 4). Zda došlo k vydání prvního čísla tohoto periodika však není známo (Mareš a Vejvodová, 2010, s. 62). Od roku 2009 vydávala DM občasník *Hlas mládeže*, který byl součástí *Dělnických listů*.

9.4.3 Rozpuštění DS

Dne 5. listopadu 2008 podalo Ministerstvo vnitra v čele s tehdejším ministrem Ivanem Langerem (ODS) návrh na rozpuštění DS. Návrh vláda podpořila a podala 5. prosince 2008 k Nejvyššímu správnímu soudu. Návrh odůvodnila radikalizací DS v posledních letech a její spoluprací s NO. V návrhu rovněž poukázala na opakované porušení povinností vyplývajících z §5 zákona 84/1990 o právu shromažďovacím (NSS, 2009, s. 66–67).

Proces s DS u Nejvyššího správního soudu byl zahájen 18. února 2009. Za stranu DS vystoupil v roli obhájce Tomáš Vandas. Verdikt Nejvyššího správního soudu z 4. března 2009 návrh vlády na rozpuštění DS zamítl. Soud verdikt zdůvodnil nedostatkem předložených důkazů o propojení DS s Národním odporem a snaze DS uchopit moc nedemokratickými prostředky. Vláda podle soudu rovněž neprokázala svá tvrzení o porušení shromažďovacího zákona (NSS, 2009, s. 80–87).

Dne 23. září 2009 podala vláda druhý návrh na rozpuštění DS. Návrh odůvodnila tím, že program a činnost DS představují hrozbu pro demokracii v ČR, s tím, že DS „dlouhodobě nerespektuje základní demokratické principy“ (NSS, 2010, s. 365). Jak program (viz např. požadavek DS zavést objektivní určování národnosti občanů ČR), tak projevy představitelů strany podle vlády cílily na vyvolání strachu a nenávisti namířené vůči

---

¹⁴⁵ Už od roku 2003 měla operovat Mládež Dělnické strany, je však nejasné, do jaké míry vyvíjela samostatné aktivity viz Mareš a Vejvodová, 2010, s. 61–62.

určité skupině obyvatel (zejména Romům a homosexuálům): „S ohledem na charakter tohoto počínání, jež s sebou nese znaky soustavného navádění k porušování či omezování práv a svobod občanů, k porušování veřejného pořádku a mravnosti, a s ohledem na reakce, které toto počínání vyvolává (zejména u jeho adresátů), se toto jeví bezprostřední“ (NSS, 2010, s. 364–365), uvedla vláda ve svém návrhu. V návrhu na rozpuštění byla mj. zmíněna i demonstrace ze dne 18. 10. 2008 v Litvínově, která byla označena za cílený pokus o pogrom (NSS, 2010, s. 353).

V návrhu na rozpuštění vláda dále uvedla, že se DS hlásí k totalitární ideologii nacionálního socialismu, přičemž počínání tohoto rázu „není nahodilým a marginálním jevem, ale programově trvalým chováním směřujícím k ohrožení demokracie v této zemi“ (NSS, 2010, s. 365). Návrh rovněž poukázal na protiústavní charakter tzv. Ochranných sborů DS, včetně jím používané symboliky evokující symboliku Hitlerových oddílů SA (Sturmabteilung) (NSS, 2010, s. 354–355). Vláda také mj. předložila důkazy o propojení a spolupráci DS s neonacistickým hnutím a působení některých čelných představitelů strany v neonacistických organizacích (NSS, 2010, s. 355–359). Kromě propojení s NO, NK a RWU se jednalo především o propojení s AN, kteří se od roku 2007 přímo či nepřímo podíleli na organizaci akcí DS. DS se od AN nikdy nedistancovala (NSS, 2010, s. 356).

K rozpuštění DS došlo na základě rozhodnutí NSS ze dne 17. 2. 2010 (NSS, 2010).¹⁴⁶ Tomáš Vandas následně na tiskové konferenci z 20. února 2010 oznámil, že členové rozpuštěné DS budou kandidovat za Dělnickou stranu sociální spravedlnosti.

9.4.4 Program a ideologie Dělnické strany

Dělnická strana se od svého založení prezentovala jako nacionalistická a antiliberální strana. Její radikální antikomunismus byl kombinován s kritikou globalizace a kapitalismu.

Během prvních pár let své existence na sebe DS upozornila rasistickými a xenofobními projevy, zejména vyhroceným anticiganismem. Ve svém původním 24bodovém programu mimo jiné vznesla požadavky na ukončení jednání o vstupu do EU (a následně vystoupení z EU), vystoupení z vojenských struktur NATO, zrušení horní komory

---

¹⁴⁶ DS se proti rozsudku NSS odvolala u Ústavního soudu, ale neuspěla. V říjnu 2010 podala DS žalobu k Evropskému soudu pro lidská práva ve Štrasburku, s žalobou však rovněž neuspěla (Romea, 2013).

parlamentu a snížení volební klauzule na 3 %, vypovězení „ilegálních přistěhovalců“ (DS odmítala přijímání jakýchkoli uprchlíků a ekonomickou migraci), prioritní nárok Čechů na lékařskou péči či diskriminační požadavek zbavení osob bez české státní příslušnosti nároků na státní podporu a dotace (Dělnická strana, [2004b]). V programu DS z roku 2008 byl obsažen požadavek na zavedení diskriminačních (a jak posléze konstatoval Nejvyšší správní soud i Ústavě odporujících) opatření (objektivního) určování národnosti obyvatel ČR (Dělnická strana, 2008). Doplněný program z roku 2008 dále zahrnoval požadavky zavedení domovského práva či zřízení zemských hranic Moravy a Slezska (Dělnická strana, 2008).

DS se profilovala jako strana hájící zájmy pracujících (zejm. dělníků a námezdně pracujících zaměstnanců) a drobných živnostníků, přičemž příjemci sociálních benefitů měli být výhradně etničtí Češi (Vejdová, 2014, s. 46–47). V tiskovém prohlášení z ustavujícího sjezdu DS uvedla jako svůj cíl stát se (co se týče sociálního programu) politickým konkurentem KSČM (České noviny, 2003). DS ve svém programu navrhovala zrušení noční pracovní doby (mimo zabezpečení života a bezpečnosti občanů) či nárok na podíl na zisku pro zaměstnance větších podniků (Dělnická strana, [2004b]).

Jak uvádí Bastl, Mareš, Smolík a Vejdová (2011, s. 159), DS poté, co v období 2006/2007 zahájila spolupráci s NK a posléze i s AN, RWU a NO, začala více tematizovat problematiku přistěhovalectví a soužití s romskou minoritou (viz např. výše zmíněné protiromsky zaměřené demonstrace v Litvínově). DS (a od roku 2009 i Dělnická mládež) se ve své agitaci rovněž začala více věnovat postmateriálním tématům. Terčem kritiky se stává multikulturalismus, konzumní společnost, hodnotový liberalismus či kulturní globalizace.

DS požadovala návrat k tradičním hodnotám a odmítala registrované partnerství (homosexualitu pojímala jako formu deviace). Součástí agendy (zejm. pro krajské volby 2008) byl rovněž nesouhlas s případnou výstavbou protiraketové základny v Brdech. Z hlediska zahraniční politiky se veřejná agitace DS zaměřovala především na otázku nezávislosti Kosova, kdy se postavila do role hlasitého odpůrce uznání kosovské autonomie (ČR Kosovo uznala 21. 5. 2008).¹⁴⁷

---

¹⁴⁷ DS od druhé poloviny prvního desetiletí 21. století organizuje demonstrace pod mottem „Kosovo je Srbsko“, od roku 2010 na toto agitační téma navazuje DSSS. DS ve vyhlášení nezávislosti Kosova na Srbsku spatřuje paralelu s 15. březnem 1939 (Dělnické listy, 2008).

9.4.5 Nacionální socialismus v pojetí Dělnické strany a Dělnické mládeže

Dělnická strana vycházela z ideologie nacionálního socialismu. Na jedné straně se vymezovala proti globalizovanému liberalismu, na straně druhé proti levicovému komunismu a socialismu. Dosažení sociální spravedlnosti podle DS nutně předchází osvobození národní (Rataj, Dlouhý a Háka, 2018, s. 237–238).

V programu a dalších tiskových prohlášeních DS je přítomno ostré antagonistické dělení mezi „poctivým“, námezdně pracujícím „dělníkem“¹⁴⁸, neboli „českým pracujícím lidem“, a „zkorumpovanými“ elitami (zaměstnavateli, politiky, nadnárodními koncerny). Právě (čeští) námezdní pracovníci (dělníci i intelektuální pracovníci), drobní živnostníci mají být dle DS nositeli speciálních práv a ochrany (Dělnická strana, [2004b]).

V původních materiálech DS je artikulován odkaz na dělnické hnutí 19. století, strana odkazovala na tradici českého národního socialismu (zejm. na tradici České strany národních dělníků – zal. 1897, později České strany národně sociální). V manifestu, který DS odsouhlasila na svém ustavujícím sjezdu 18. ledna 2003, se mimo jiné uvádí:

„Dělnická strana svým vznikem navazuje na to nejlepší z dělnického hnutí 19. století. Hlásíme se k jeho původním kořenům. Stejně jako v minulosti, i dnes je naším posláním hájit zájmy pracujících občanů, dělníků, jak v průmyslu a zemědělství, tak v ostatních oborech lidské činnosti. Upřednostňujeme rozvoj domácího podnikání před nekontrolovaným přílivem zahraničního kapitálu, v jehož důsledku se z kvalifikovaného dělníka stává levná pracovní síla a především další potenciální přírůstek do fronty nezaměstnaných.“ (Dělnická strana, 2003)

Jak již dříve podrobně doložila politoložka Petra Vejvodová (2014, s. 46), DS (a později i Dělnická mládež) se v rámci své sebezprezentace sice snažila evokovat návaznost na tradici českého (demokratického) národního socialismu (zastoupeného politickými osobnostmi, jako byl Václav Klobučák, Edvard Beneš nebo Milada Horáková), ta se však ve skutečnosti nepromítala do jejího programu ani politických aktivit.¹⁴⁹ Nacionální

---

¹⁴⁸ Za dělníka je z hlediska DS považován každý pracovník pobírající mzdu od zaměstnavatele.

¹⁴⁹ Orientaci na demokratickou tradici českého národního socialismu DS zdůrazňovala i v obhajobě proti návrhu na rozpuštění (NSS, 2010).

socialismus DS byl naopak postaven na etnickém nacionalismu a welfare šovinismu. DS vycházela z organického pojetí společnosti. Následující úryvek pochází z nultého vydání *Hlasu mládeže*:

„Národní socialismus je idea, co dovede semknout jindy vnitřně rozhaštěřené národy a dát jim společný smysl života, přeměnit národ v jediný dynamicky žijící organismus. Dokáže smazat třídní rozdíly, semknout mladé a staré, muže a ženy a vést je s odhodláním k vytyčeným společným cílům.“ (Moravec, 2009)

Strana odmítala internacionalismus socialistického hnutí a globální kapitalismus. Kýženým ideálem byl silný sociální stát s velkou mírou hospodářské autarkie, jehož obyvatelé jsou etnicky homogenní skupinou a kde má každý své určené místo ve společnosti. Ideologii DS se bude dále věnovat kap. 13.1.

**OBR. 10 – ZJEDNODUŠENÝ NÁKRES MODELU POLITICKÉ ARTIKULACE
„NOVÉ“ DS**

Dělnická strana – poctivý pracující lid – Češi – (evropské národy – evropské pro-
národní síly)...

II

Práva pracujících nad právy zaměstnavatelů – podpora zaměstnanosti – sociální jistoty
– vystoupení z EU – vystoupení z NATO – ne migraci – vypovězení ilegálních
přistěhovalců – zavedení domovského práva – bezpečnost a pořádek – prošetření
privatizačních podvodů – odvolatelnost politiků – ne korupci – zjednodušení byrokracie
– omezení přílivu zahraničního kapitálu – zřízení zemských hranic Moravy a Slezska –
ne americké základně v Brdech – ne zneužívání dávek – ne zvýhodňování minorit – ne
přílivu zahraničního kapitálu – ochrana mravnosti společnosti – ochrana národní
identity...

Globalizace – konzumní společnost – destrukce národních států – registrované
partnerství – vlastní zisk a obohacení – multikulturní společnost – liberalismus...

II

(Romové – zahraniční dělníci – imigranti)...

II

Komunisté – „liberalisté“ – marxisté – sionisté – média – „multikulturalisté“ –
polistopadové vládnoucí garnitury – USA – „globalisté“ – nadnárodní koncerny –
finanční kapitál

II

„Systém“ / „Nový světový řád“ (S)

(S) – prázdný signifikant

= ekvivalence

——— antagonistická hranice

9.5 Dělnická strana sociální spravedlnosti

9.5.1 Vznik a vývoj strany

Dělnická strana sociální spravedlnosti (DSSS) vznikla přejmenováním Demokratické strany sociální spravedlnosti. Od roku 2010 tato strana představuje nástupnický subjekt soudně rozpuštěné Dělnické strany.¹⁵⁰

Z rozpuštěné DS se do DSSS přesunuli kromě stranického představenstva i řadoví členové, kandidují za ni stejní lidé. V důsledku probíhajících trestních řízení se v DSSS přestali angažovat někteří z čelných představitelů neonacistické scény (MVČR, 2011, s. 3). Na kandidátkách této strany však stále setrvávají osoby propojené s Národním odporem, např. její pozdější místopředseda Jiří Froněk.

Jako mládežnická organizace DSSS nadále působí občanské sdružení Dělnická mládež, které si v březnu 2010 zvolilo za svého předsedu Erika Lamprechta, jenž byl ve funkci do roku 2016 (Dělnická mládež, 2016). DM se nadále věnuje pořádání kulturních, vzdělávacích a volnočasových aktivit. Místní organizace DM pěstují kontakty se zahraničím (viz Příloha a kap. 13.4.1) a věnují se politickému aktivismu. Členové DM se například opakovaně účastní „stáží“ v německé NPD, DM rovněž organizuje vlastní politická shromáždění.¹⁵¹

DSSS z hlediska svých cílů a programových požadavků navazuje na DS (viz níže), kvůli obavám z případného postihu však zmírnila radikální teze svého programu. K zmírnění programu a změně obsahu veřejné prezentace dochází i u DM, která by jinak byla vystavena riziku rozpuštění (MVČR, 2011, s. 15; BIS, 2011, s. 6).

V květnu 2010 se DSSS účastnila parlamentních voleb, kde získala 1,14 % hlasů (59 888 hlasů). Největší podporu strana získala v Ústeckém kraji (2,61 %), následovaném

---

¹⁵⁰ DSSS vznikla v roce 2004 pod původním názvem Strana občanů republiky České. V roce 2005 byla přejmenována na Demokratickou stranu sociální spravedlnosti. V čele této strany stál Jan Broj (*1932), bývalý poradce Václava Havla pro oblast zemědělství. Broj mj. v roce 2006 v parlamentních volbách kandidoval na kandidátce hnutí Právo a Spravedlnost (Moravec, 2006). Na konci roku 2006 strana změnila sídlo na současné sídlo DSSS v Ciolkovského ulici v Praze. K přejmenování na Dělnickou stranu sociální spravedlnosti došlo v listopadu 2008, několik dní po podání prvního návrhu na zánik DS. Předsedkyní strany se od prosince 2006 stala dočasně Hana Pavlíčková (*1947), matka Tomáše Vandase. Vandas byl zvolen předsedou strany na sjezdu DSSS 20. listopadu 2010 (Rejstřík politických stran a hnutí, ©2021).

¹⁵¹ Např. pravidelné demonstrace na podporu kosovských Srbů a proti kosovské autonomii. Viz demonstrace 15. února 2014 v Ostravě (MVČR, 2014, s. 10).

Karlovarským krajem (2,18 %) (MVČR, 2011, s. 8). Na podzim 2010 kandidoval Tomáš Vandas (navzdory skutečnosti, že DS doposud ve svém programu navrhovala zrušení Senátu) v senátních volbách ve 4. obvodu (Most). Získal 5,13 % hlasů (celkově 1 744 hlasů) (MVČR, 2011, s. 10).

V komunálních volbách 2010 byl zvolen člen DSSS uvedený na nezávislé kandidátce v obci Nový Kramolín (Vandas a Zbela, 2018, s. 157). V opakovaných volbách do městského zastupitelstva v Krupce na podzim 2011 získala DSSS dva mandáty (ČSÚ, ©2018d).

DSSS nadále jako dříve DS klade důraz na aktivismus a „boj o ulice“. Strana také pravidelně pořádá demonstrace k oslavám Prvního máje a u příležitosti výročí 17. listopadu, kterých se v první polovině druhého desetiletí 21. století účastnily stovky aktivistů z různých částí republiky, včetně Slovenska, Německa nebo dokonce Itálie. Strana rovněž opakovaně pořádá shromáždění proti každoročnímu srpnovému festivalu homosexuálů Prague Pride.

Centrálním tématem politické agitace DSSS v první polovině druhého desetiletí 21. století se stala problematika soužití s romskou menšinou, strana hovořila o tzv. nepřizpůsobivých. DSSS, podobně jako dříve DS, organizovala „občanské hlídky“ v lokalitách se zvýšenou kriminalitou. Od roku 2011 zhruba do roku 2013 uspořádala DSSS řadu masivně navštěvovaných demonstrací a mítinků v blízkosti domů či čtvrtí obývaných Romy. Některé z těchto protestů byly svolány v reakci na konkrétní (smyšlené či skutečné) případy násilí Romů proti většinovému etniku.¹⁵² Po roce 2013 se mobilizační potenciál DSSS opět snížil (viz MVČR, 2014).

---

¹⁵² DSSS se na jaře 2011 pokusila instrumentalizovat případ dvanáctiletého chlapce z dětského domova v Krupce na Teplicku, který byl brutálně týrán dvěma nezletilými příslušníky romského etnika. Na protiromské demonstrace v Novém Bydžově (12. března 2011), v Krupce (9. dubna 2011) se sjeli neonacisté z celé republiky i ze Slovenska (MVČR, 2012). V druhé polovině roku 2011 strana reagovala na medializované případy násilných činů na Šluknovsku, jejichž pachatelé byli Romové – jednalo se o mačetový útok 7. srpna 2011 v Novém Boru a rvačku gangů v Rumburku na konci téhož měsíce, kde byl původně naznačován rasový motiv (k daným případům viz Lidovky.cz, 2015; Netočný, 2011; Deník.cz, 2011). Dne 10. září 2011 uspořádala DSSS demonstrace proti tzv. černému rasismu a „romské kriminalitě“ v Novém Boru, Rumburku a ve Varnsdorfu. Varnsdorfské demonstrace se účastnilo až přes 1 000 osob, pokus demonstrantů proniknout k ubytovně, kde žijí Romové, skončil násilnými střety s policií (vlastní pozorování autorky). V dubnu 2012 uspořádala DSSS protestní pochod v Břeclavi kvůli (jak se později ukázalo) smyšlené kauze chlapce zmláceného Romem (MVČR, 2013, s. 16–17). Konflikt skupiny Romů s manželským párem se stal záminkou protestů

V roce 2012 se DSSS účastnila krajských voleb, své kandidátky postavila ve všech třinácti krajích. V devíti volebních krajích kandidovala společně s minoritní stranou Strana pro Evropu (SPE)¹⁵³ pod názvem „DSSS – STOP NEPŘÍZPŮSOBIVÝM“. Předvolební kampaň se zaměřovala především na témata spojená s romskou problematikou (více viz MVČR, 2013, s. 11). Krajské volby 2012 přinesly DSSS na severozápadě Čech jedny z historicky nejlepších výsledků. Kandidátky DSSS a koalice DSSS a SPE obdržely celkově 41 712 hlasů. V Ústeckém kraji získala společná kandidátka DSSS a SPE 4,37 % hlasů (9 322 hlasů), v Karlovarském 3,34 % (2 410 hlasů) (ČSÚ, ©2016b).

Tomáš Vandas rovněž usiloval o svoji kandidaturu v prvních přímých prezidentských volbách v roce 2013, nezískal však potřebný počet podpisů a z prezidentské kampaně v listopadu 2012 odstoupil (Vandas a Zbela, 2018, s. 202). V roce 2013 se strana účastnila předčasných parlamentních voleb, získala 0,86 % hlasů (42 906 hlasů) (ČSÚ, ©2017c). Volby do Evropského parlamentu v roce 2014 přinesly koalici DSSS a SPE výsledek 0,52 % hlasů (7 902 hlasů) (ČSÚ, ©2014c).

Kampaň ke komunálním volbám 2014 již proběhla v době, kdy schopnost DSSS mobilizovat k otázce tzv. „nepřízpůsobivých“ výrazně poklesla. Straně se však podařilo získat tři mandáty v severočeském Duchcově.¹⁵⁴ Další dva mandáty získala v obci Větrní na Českokrumlovsku (ČSÚ, ©2018e).

Vedle problematiky „nepřízpůsobivých“ se DSSS ve své agitaci zaměřovala i na jiná témata, zejména na problematiku zaměstnanosti a pracovních podmínek v průmyslových podnicích, pořádala letákové kampaně před úřady práce nebo továrnami. Strana také na jaře 2013 v reakci na medializovaný případ brutální vraždy mladé dívky v Jihlavě

---

organizovaných DSSS v severočeském Duchcově v létě 2013, kterých se účastnily stovky osob. Na podzim 2013 vytvořila DSSS v Duchcově v rámci projektu „Bezpečné ulice“ monitorovací hlídky (Vandas a Zbela, 2018, s. 208). Další protiromské protesty se konaly například v Ostravě nebo v Českých Budějovicích.

¹⁵³ SPE (od roku 2016 pod názvem Národní fronta) měla podle MVČR původně vzniknout jako záložní subjekt v souvislosti s rozpuštěním DS v roce 2010. Tuto úlohu však převzala DSSS. SPE se rovněž pokusila u MVČR o přeregistraci názvu na „Dělnickou stranu“, to bylo však zamítnuto. SPE následně neuspěla ani při pokusu dožádat se změny názvu soudně (MVČR, 2015; Tiskové centrum DSSS, 2014).

¹⁵⁴ V Duchcově místní buňka DSSS utvořila koalici s ČSSD a KSČM. Vedení tehdy vládní ČSSD označilo rozhodnutí své duchcovské organizace k spolupráci s DSSS jako neakceptovatelné. V prosinci 2014 pak Ústřední výkonný výbor ČSSD rozhodl o zrušení duchcovské organizace (Český rozhlas Sever, 2014).

iniciovala petici za znovuzavedení trestu smrti. Petice měla získat 3 856 podpisů (Vandas a Zbela, 2018, s. 224).

Od roku 2014 představuje centrální téma politické agitace DSSS odpor proti údajné „islamizaci“ Evropy. V kontextu druhé vlny vzestupu protiislámského a protimigračního hnutí (viz výše kap. 9.1.6) se DSSS podařilo krátkodobě zvýšit svůj mobilizační potenciál.¹⁵⁵ DSSS zejména v druhé polovině druhého desetiletí 21. století úzce spolupracuje s L'udovou stranou Naše Slovensko (ĽSNS), slovenská partnerská strana měla například přispět na tisk *Dělnických listů* (Vandas a Zbela, 2018, s. 292), zástupci ĽSNS se rovněž opakovaně účastnili demonstrací DSSS.¹⁵⁶

V roce 2014 vstoupila DSSS do platformy pronárodních sil s názvem Národní kongres, jejíž vznik iniciovala Národní demokracie. Tato platforma měla původně sloužit jako koordinační centrum aktivit a „stínový parlament neparlamentních stran, které mají za cíl hájit národní zájmy proti EU“ (DSSS, 2014a). V roce 2015 je již vztah obou stran poznamenán animozitou mezi jejími předsedy. Předseda ND Adam B. Bartoš totiž po znovuzvolení Tomáše Vandase do funkce předsedy DSSS na jaře 2015 vyzval členy této strany k hromadnému přechodu do ND. Vandase mj. označil za agenta bezpečnostních složek (MVČR, 2016b, s. 12).

Dne 16. června 2015 byl na zasedání v Bruselu odhlasován vstup DSSS do Alliance for Peace and Freedom (APF, Aliance pro mír a svobodu) (viz výše kap. 8.2.8) (Tiskové centrum DSSS, 2015a). Strana se od té doby účastní pravidelných zasedání této platformy, Tomáš Vandas byl v roce 2015 zvolen do její rady. V roce 2017 uspořádala DSSS kongres APF v Brně, kterého se účastnili čelní představitelé evropských krajně pravicových stran (Tiskové centrum DSSS, 2017).

Na podzim roku 2015 DSSS zahájila spolupráci se stranou Národní socialisté – LEV 21 (NÁR. SOC. – LEV 21, v roce 2017 proběhla změna názvu strany na Národní socialisté).¹⁵⁷

Na podzim 2016 se pak strana účastnila krajských voleb ve všech třinácti krajích. V Ústeckém kraji kandidovala pod názvem Dělnická strana sociální spravedlnosti – NE

---

¹⁵⁵ Dne 26. června 2015 se protimigrační demonstrace DSSS v Brně účastnilo až na 1 000 osob. Naposledy DSSS dosáhla srovnatelného mobilizačního úspěchu v kontextu mobilizace proti „nepřízřusobivým“ (vlastní pozorování autorky).

¹⁵⁶ Vlastní pozorování autorky.

¹⁵⁷ Tuto stranu v roce 2011 založil po odchodu z ČSSD bývalý předseda vlády Jiří Paroubek. Paroubek stál v jejím čele do listopadu 2014 a stranu opustil před zahájením spolupráce s DSSS.

imigrantům, PROTI nepřizpůsobivým, PRO pořádek! společně s NÁR. SOC. – LEV 21, Národní frontou (jedná se o stranu, která vznikla přejmenováním SPE, viz výše) a hnutím Čisté Ústí a získala 3,32 % hlasů (5 988 hlasů). V ostatních krajích pak kandidovala v koalici s NF, nejlepšího výsledku (po Ústeckém kraji) dosáhla v Karlovarském kraji - 1,45 % hlasů (1 022 hlasů). Celkově získaly kandidátky, na kterých figurovala DSSS, 22 732 hlasů, což je téměř o 50 % méně než u předchozích krajských voleb roku 2012 (ČSÚ, ©2016c). V roce 2016 se DSSS v pěti různých obvodech účastnila senátních voleb. Ve čtvrtém obvodu (Most) ji například reprezentoval bývalý olympijský vítěz ve vzpírání Ota Zaremba (získal 6,03 % hlasů v prvním kole), v 31. obvodu (Ústí nad Labem) kandidoval Tomáš Vandas (zisk 6,91 % hlasů v prvním kole) (ČSÚ, ©2020c).

Sestupný trend voličské podpory, zahájený výsledky krajských voleb v roce 2016, potvrdily i parlamentní volby v roce 2017, kde DSSS spolupracovala s NÁR. SOC. Kandidátky DSSS, na kterých figurovalo i 45 členů NÁR. SOC., získaly pouhých 0,2 % hlasů (celkově 10 402 hlasů) (ČSÚ, ©2017d). V komunálních volbách roku 2018 strana získala dva mandáty (Větrní na Českokrumlovsku a Duchcov). V evropských volbách roku 2019 koalice DSSS a NF obdržela pouhých 0,18 % hlasů (4 363 hlasů) (ČSÚ, ©2019).

DSSS se na konci druhého desetiletí 21. století potýká s odchody výrazných tváří, sílí kritika dosavadního předsedy Tomáše Vandase. Rovněž výrazně poklesl její mobilizační potenciál. O zmenšující se členské základně svědčí i klesající podíl z příjmů z členských příspěvků, který můžeme pozorovat od roku 2017.¹⁵⁸ Po neúspěšných parlamentních volbách v roce 2017 se na VIII. sjezdu DSSS proti Tomáši Vandasovi postavil jako protikandidát místopředseda Jiří Froněk, podpořilo ho však jen šest z přítomných 78 delegátů. Dezintegrace se týká i DM, kde se po odchodu Erika Lamprechta střídá vedení. Z DM v roce 2018 odešlo její aktivistické jádro a založilo Národní a sociální frontu (MVČR, 2019, s. 9), někteří bývalí členové DM se angažují ve sdružení Mladí nacionalisté (viz také níže kap. 13.6).

9.5.2 Program DSSS

Z hlediska ideologie DSSS navazuje na svoji předchůdkyni, DS. K dalšímu ideovému formování dochází v silné návaznosti na vzor, který představuje německá NPD (viz také

---

¹⁵⁸ Viz Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí.

Rataj, Dlouhý, Háka, 2020, s. 243). Z hlediska programových požadavků DSSS navazuje na DS, pozměňuje však znění problematických bodů programu.¹⁵⁹

Na první krajské konferenci DSSS, konané dne 21. února 2010, strana představila novou programovou listinu, v níž se formálně distancuje od totalitních ideologií a kde mj. uvádí, že jejím programem je „vytvářet demokratickou společnost na principech sociální spravedlnosti pro všechny občany našeho státu, a to bez rozdílu rasy, věku a pohlaví“ (DSSS, 2010b). Podrobnější program pak strana představuje v roce 2011. Tento program byl upraven a aktualizován v roce 2015.

Na začátku druhého desetiletí 21. století se DSSS zaměřuje zejména na problematiku zaměstnanosti a dopady ekonomické krize. V roce 2010 představuje ekonomický program, ve kterém požaduje vybudování státní devizové rezervy, ochranu malých akcionářů, kontrolu toku spekulativního kapitálu či restrukturalizaci stávajícího bankovního systému a důslednou kontrolu nad ním (DSSS, 2010a). Program DSSS z roku 2011 akcentuje posílení práv zaměstnanců a podporu zaměstnanosti. Strana se také dlouhodobě zasazuje proti činnosti soukromých exekutorů. DSSS, podobně jako dříve SPR-RSČ, požaduje zpětné prošetření malé a velké privatizace. Rovněž navrhuje zastavení veškerého majetku podnikatelům, kteří mají na kontě zkrachovalé či rozprodané podniky (DSSS, 2015).

V roce 2011 se DSSS stává hlavním aktérem hnutí proti „nepřizpůsobivým“. Členové DSSS přijíždí do oblastí, kde panuje napětí mezi obyvateli sociálně vyloučených lokalit a jejich sousedy, kde převládá frustrace z neřešené kriminality, vysoké míry nezaměstnanosti, nízkých průměrných výdělků, kam doléhá nespokojenost s aktuální výší důchodů či sociální podpory.¹⁶⁰ DSSS reaguje na tyto zdroje nespokojenosti a frustrace a staví se do role arbitra zájmů „běžného lidu“ proti „nepřizpůsobivým“ i „nezodpovědným“ elitám, které jsou obviňovány z ideové zaslepenosti a sledování svých zájmů na úkor řešení „skutečných“ problémů běžného českého občana (Tiskové centrum DSSS, 2011a).

DSSS hovoří o údajném systémovém zvýhodňování „nepřizpůsobivých“ menšin na úkor „poctivého“ lidu. Označení „nepřizpůsobivý“ pak není ničím jiným než synonymem pro Roma. Výrazem „nepřizpůsobiví“ jsou ze strany DSSS označováni ti, kdo „neprávem

---

¹⁵⁹ V kontextu mobilizace DSSS proti „islamizaci“ a migraci lze pozorovat velké rozdíly mezi „umírněnou“ prezentací strany na webu a projevy na demonstracích.

¹⁶⁰ Vlastní poznámky k diskuzi v kině Panorama ve Varnsdorfu, 17. 9. 2011.

profitují ze sociálního systému“, „žijí z našich daní“, porušují zákony, společnosti berou a zároveň jí nijak (poctivou prací, svědomitou péčí o děti či handicapované příbuzné) nepřispívají (DSSS, s.d.). V souvislosti s několika medializovanými kriminálními případy DSSS mobilizuje proti tzv. černému rasismu naruby a tvrdí, že skutečnými oběťmi rasismu nejsou občané jiné barvy pleti, ale „bílá“ majorita.

K řešení problémů s „nepřizpůsobivými“ DSSS navrhuje konkrétní kroky a opatření. V programu z roku 2011 DSSS navrhuje zvýšit pravomoci měst a obcí v právní i v daňové oblasti. Místní vyhlášky mají mít platnost zákona, aniž by bylo možné je zrušit soudem. Jako nástroj k řešení otázky „nepřizpůsobivých“ navrhuje zavedení domovského práva (DSSS, 2011). Další kroky pak postupně představuje v rámci své „Strategie postupu proti nepřizpůsobivému stylu života“, která byla představena v lednu roku 2012 v Rotavě (DSSS, 2012). Jako komplexní řešení problémů české společnosti pak DSSS vidí změnu „Systému“, kterému je přičítána hlavní odpovědnost za ekonomickou krizi, nezaměstnanost a patologické jevy ve společnosti. „Naše strana již dávno není jen stranou mladých, ale stala se přitažlivou pro všechny věkové vrstvy, které v ní hledají alternativu vůči zkorumpovanému režimu“, prohlásil Tomáš Vandas (2013) na V. sjezdu DSSS.

Podobně jako u NPD představuje jeden ze stěžejních bodů programu DSSS „ochrana národní identity“. Program DSSS z roku 2011 (i pozdější verze z roku 2015) žádá zřízení zemských hranic Moravy a Slezska, zřízení jazykového zákona či zavedení přísnějších trestů za ilegální vývoz historických památek do ciziny (DSSS, 2011). Moravská sekce DSSS v roce 2010 zahájila kampaň s názvem „Moje srdce pro Moravu“, zasazující se o posílení moravské autonomie a pěstování moravské kulturní identity (Srdce pro Moravu, ©2010).

DSSS volá po ochraně tradiční rodiny a ochraně tradičních hodnot společnosti. Příčiny jejich destrukce vidí v hodnotovém liberalismu a rozmachu konzumní společnosti. „Dělnická strana nemůže přijmout současný bezbřehý ekonomický, právní i politický liberalismus, založený na sociálním sobectví s absencí solidarity, redukující život na pouhé ekonomické využití s cílem vytvořit z člověka bezcitnou konzumní bytost“, uvádí se v preambuli aktualizovaného programu z roku 2015 (DSSS, 2015). Strana rovněž požaduje zrušení registrovaného partnerství, homosexualitu považuje za důsledek úpadku tradiční morálky a hodnot (Vandas a Zbela, 2018, s. 194–195).

Integrální součástí programu DSSS je požadavek vypovězení „ilegálních přistěhovalců“. Získání politického azylu či povolení k trvalému pobytu by mělo být podle požadavků

DSSS umožněno pouze osobě, „u níž je předpoklad, že se přizpůsobí národním tradicím a zvykům občanů České republiky“ (DSSS, 2011). Proti migraci už vystupovala DS před rokem 2010, a to především v souvislosti s migrací ze zemí bývalého Sovětského svazu a zahraničními pracovníky. Přednostním tématem politické agitace DSSS se však migrace stává od roku 2014, kdy nahrazuje již ve společnosti méně rezonující romskou otázku. Společně s protimigračními postoji je pak artikulována obava z „islamizace Evropy“. Obraz imigranta z Blízkého východu či severní Afriky představuje nového „nepřizpůsobivého“, který nerespektuje zákony, je protežován na úkor „vlastních“ a je přítěží pro sociální systém. „Uprchlíci musí přestat mít pocit, že je evropské země přijmou a postarají se o ně,“ uvedl na jaře 2015 Tomáš Vandas (2015b). (Muslimský) imigrant je zároveň zobrazován jako nepřátelský element, jako obraz teroristy a „kolonizátora“, který má za cíl kulturně-náboženské porobení Západu, má přispět k zničení evropských národních států. Místopředseda DSSS Jiří Štěpánek na protiislámské demonstraci DSSS dne 21. února 2015 v Praze pronesl:

„Nyní se Evropa nachází na rozcestí. Jestli povolíme, staneme se ohroženými cizinci na vlastním kontinentu. U nás v české kotlině a moravských úrodných pláních máme jedinečnou šanci nedopustit, aby tu islám zapustil kořeny. Podívejme se na západ, za naše pohraniční hory. Necht' se tyto hory stanou neprostupnou hrází proti cizímu náboženství a silám, které chtějí zničit naši národní podstatu a vyhnat nás z našich domovů.“ (Tiskové centrum DSSS, 2015b)

Za hlavní viníky „krize“ je ze strany DSSS označována Evropská unie a představitelé vlád většiny evropských států. „Brusel“ je představován jako propagátor „pomateného humanismu“ a multikulturalismu, vedoucího k destrukci národních států. Politickým elitám většiny evropských států (včetně ČR) je vytýkáno, že na „bruselském experimentu“ participují, slepě poslouchají nařízení z „bruselské centrály“, aniž by chránily „národní zájmy“. Vstřícná politika vůči uprchlíkům je z hlediska DSSS aktem vlastizrady, za kterou mají politické elity nést osobní zodpovědnost (Tomáš Vandas, 2015a).

Za jednoznačného viníka destabilizace na Blízkém východě (a tak i následné vlny migrace ze Sýrie) jsou označeny Spojené státy americké, podpořeny silami Severoatlantické aliance. Někteří představitelé DSSS vysvětlují migrační vlnu jako cílený

akt představitelů „Systému“, „širitelů světových konfliktů“ s cílem „zahubit evropského ducha“ (Lamprecht, 2015).

DSSS požaduje důsledné uzavření a obranu evropských a českých hranic, zákaz muslimských organizací v ČR, deportace všech imigrantů z území ČR, referendum o vystoupení z EU a vystoupení z vojenských struktur NATO (Vandas, 2015a). V programu k parlamentním volbám 2017 DSSS dokonce navrhovala zřízení pracovních táborů, kde si imigranti „odpracují náklady na svůj prozatímní pobyt na našem území“ (DSSS, [2017]).

**OBR. 11 – ZJEDNODUŠENÝ NÁKRES MODELU POLITICKÉ ARTIKULACE
DSSS**

„pocitiví pracující lidé“ – DSSS – čeští občané – (bílí) Evropané...

II

práva pracujících – identita – sociální spravedlnost – „důstojný život pro pocitivé lidi“ –
vlastenectví – tradice – trest pro vlastizrádce – za Evropu suverénních národních států –
právo a pořádek – ne rozkrádání státu – ne zneužívání dávek – zákaz lichvy – tradiční
rodina – ne multikulturalismu – ne „homosexualismu“ – ne migraci – ne „islamizaci“
Evropy – české podniky před nadnárodním kapitálem...

konzumní společnost – multikulturní společnost – islamizace – odnárodnění –
globalizace – úpadek institutu tradiční rodiny – rozkradení státu – „zvýhodňování
menšin“ – zánik národních států – řízená migrace...

II

„nepřizpůsobiví“ – „ilegální imigranti“ – „islamisté“ – „teroristé“...

II

„liberalisté“ – „multikulturalisté“ – „havlisté“/„pseudohumanisté“/„sluníčkáři“ –
nadnárodní koncerny – „Brusel“ – novináři – neziskovky – Bohumil Sobotka – Angela
Merkel – „kolaboranti“ – USA – (Nový světový řád)...

= ekvivalence

— antagonistická hranice

9.6 Národní demokracie

9.6.1 Vznik a vývoj strany

Politická strana NE Bruselu – Národní demokracie (od 22. 12. 2014 pod názvem Národní demokracie, dále ND) vznikla v lednu 2014 přejmenováním strany Právo a Spravedlnost. V čele ND stanul bývalý člen ODS a spolupracovník Václava Klause, Adam Benjamin Bartoš. Prvním místopředsedou byl do října roku 2015 Ladislav Zemánek, který byl posléze nahrazen Luke Belsonem (ve funkci do června 2016) (Rejstřík politických stran a hnutí, ©2021).

Strana se už v roce 2014, s podporou Českého hnutí za národní jednotu, účastnila voleb do Evropského parlamentu, získala 0,46 % (7 109 hlasů) (ČSÚ, ©2014c). V roce 2014 vznikla z iniciativy ND společná platforma nacionalistických sil Národní kongres. Pod hlavičkou Národního kongresu zahájila ND v roce 2014 na komunální úrovni (v některých regionech) volební spolupráci s DSSS. Do Národního kongresu se dále zapojilo několik menších stran: Republikánská strana Čech, Moravy a Slezska, Konzervativní a sociální hnutí (vzniklo v roce 2014 přejmenováním Národního sjednocení) a Národní prosperita.

V polovině roku 2015 se ND stává jedním z hlavních aktérů v kontextu druhé vlny vzestupu českého protiislámského a protimigračního hnutí (viz výše). Protimigrační rétoriku představitelé strany propojují s kritikou vývoje polistopadového režimu a požadavky systémové změny. ND na sebe upozorňuje provokativními projevy svých představitelů, urážlivou rétorikou a otevřenými výhrůžkami adresovanými vládě a ideovým odpůrcům.¹⁶¹

V letech 2015–2016 byla ND jedním z hlavních aktérů protiislámského a protimigračního hnutí a úzce spolupracovala s dalšími protimigračními aktéry.¹⁶² Strana v průběhu léta a podzimu 2015 uspořádala sérii protimigračních a protiislámských protestů pod názvem

---

¹⁶¹ Značné mediální pozornosti se například dostalo projevu Adama B. Bartoše na demonstraci 1. července 2015, kde s oprátkou v ruce prohlásil, že „začne konat“, pokud vláda nekývne na požadavky hnutí (iDNES, 2015a).

¹⁶² Zpočátku ND spolupracovala s Tomiem Okamurou a hnutím SPD, které bylo založeno v polovině roku 2015 poté, co Okamura opustil hnutí Úsvit (iDNES, 2015b). Okamura se však záhy od ND distancoval. Na organizaci protestů ND se rovněž aktivně podíleli aktivisté Generace identity. Strana také spolupracovala s členy neonacistického uskupení Čeští lvi, které se odštěpilo od DSSS. Od začátku roku 2016 pak ND úzce kooperovala s platformou Za naši kulturu a bezpečnou zem. Na několika protestech ND vystoupil kontroverzní plzeňský zpěvák Tomáš Ortel (vlastní pozorování autorky).

„Tábory lidu“, které měly odkazovat k tradici „táborů lidu“ v době českého národního obrození.¹⁶³ Demonstrace ND nezářídka doprovázely výzvy k násilí nebo dokonce násilné potyčky s policií a protidemonstranty.¹⁶⁴

ND v roce 2015 iniciovala zřízení paramilitárních složek Národní domobrany. V této souvislosti například dočasně spolupracovala s představitelem spolku Českoslovenští vojáci v záloze, Markem Obrtelem. Národní domobrana plánovala uspořádání domobranných hlídek na českých hranicích, její členové rovněž disponovali přímými kontakty na představitele separatistických republik na východě Ukrajiny (MVČR, 2017, s. 12).

V kontextu vzestupu protimigračního a protiislámského hnutí v letech 2015–2016 ND zaznamenala nárůst členské základny. Do strany začaly vstupovat i osoby známé svým působením v neonacistickém hnutí. Tato skutečnost měla vést k vnitrostranickému konfliktu, kdy se část dosavadního vedení postavila proti působení neonacistů ve straně (MVČR, 2017, s. 9). Po IV. mimořádném sjezdu konaném v listopadu 2016 ND opustila část jejího „umírněného“ křídla v čele s Luke Belsonem (Belson et al, 2016).

ND se už v roce 2014 účastnila senátních voleb. Postavila celkem čtyři kandidáty, mimo jiné publicistu Josefa Hausmanna (30. obvod – Kladno, 1,74 % hlasů v prvním kole, celk. 671 hlasů) či ústavního právníka Jaroslava Kubu (33. obvod – Děčín, 0,97 % hlasů v prvním kole, celk. 333 hlasů) (ČSÚ, ©2020b). V senátních volbách roku 2016 postavila ND dva kandidáty v Olomouci a v obvodu Brno-město. V senátních volbách v roce 2018 kandidoval člen ND, primář onkologie Vladimír Kotek za Rozumné v 53. obvodu v Třebíči (získal 2,48 % hlasů v prvním kole, celk. 988 hlasů) (ČSÚ, ©2020d).

V krajských nebo parlamentních volbách dokázala ND dosáhnout pouze na promilové zisky. V krajských volbách v roce 2016 ND kandidovala ve všech třinácti krajích. Získala celkově pouze 0,15 % hlasů (3 934 hlasů) (ČSÚ, ©2016c). V parlamentních volbách roku 2017 ND kandidovala na společné kandidátce hnutí Rozumní.¹⁶⁵ Kandidátka Rozumní – stop migraci a diktátu EU, na které kromě několika členů SPR-RSČ Miroslava Sládka figurovala například i jména některých bývalých členů DSSS (např. Lucie Šlégrová, Pavel Kotáb), získala 0,72 % hlasů (36 528 hlasů) (ČSÚ, ©2017d). Ve volbách do

---

¹⁶³ Několik „táborů lidu“ v českých městech se uskutečnilo ještě v průběhu roku 2016, účast na nich však již byla výrazně nižší než v roce 2015.

¹⁶⁴ Vlastní pozorování autorky.

¹⁶⁵ Hnutí Rozumní vzniklo přejmenováním strany Suverenita – strana zdravého rozumu. Hlavní tváří hnutí je hudebník Petr Hannig (Rejstřík politických stran a hnutí, ©2021).

Evropského parlamentu v roce 2019 získala koalice ND a Rozumných 0,78 % hlasů (18 715 hlasů) (ČSÚ, ©2019). V prezidentských volbách 2018 ND podpořila kandidaturu předsedy hnutí Rozumní Petra Hanniga, který získal 0,56 % hlasů (29 228 hlasů) (ČSÚ, ©2018b). V druhém kole pak vyjádřila podporu Miloši Zemanovi.

9.6.2 Program a ideologie ND

Národní demokracie se podobně jako dříve Národní strana hlásí k odkazu prvorepublikového fašismu, a to zejména k odkazu Radoly Gajdy. Zároveň je (spíše verbálně) zdůrazňován odkaz k zakladatelům prvorepublikové Československé národní demokracie Aloise Rašína a Karla Kramáře. Základní komponenty stranické ideologie tvoří antiliberalismus, antikomunismus a panslavismus (i v odkazu na panslavismus Karla Kramáře). Ty jsou propojeny s rasovým pojetím národa a agresivním antisemitismem. ND v posledních letech radikalizovala znění svých požadavků (a to zejména po odchodu „umírněného“ křídla). „Nechceme jen vyhrát volby a změnit vládu, chceme změnu režimu,“ uvedl v jednom z rozhovorů na začátku roku 2017 předseda ND Adam B. Bartoš (Národní demokracie, 2017). ND chápe svoji úlohu nejen jako boj o mandáty, ale především v iniciování nového „národního obrození“, jehož cílem má být překonání liberální demokracie (Národní demokracie, 2017).

Předseda ND Adam B. Bartoš je znám skrze své otevřeně antisemitské projevy, kvůli kterým byl dvakrát pravomocně odsouzen.¹⁶⁶ V projevech představitelů ND i na oficiální webové prezentaci strany se objevují schémata vycházející z konspiračních teorií o židovské světovládě nebo jinak v rámci neonacistického spektra populární teorie o „židozednářském spiknutí“ představitelů první republiky. ND rovněž (v návaznosti na Dolejšího „Analýzu 17. listopadu“) pracuje s narativy o sametové revoluci jako o „zinscenovaném převratu“ evropskými a americkými židozednářskými ložemi a tajnými službami (Národní demokracie, 2014). Židovský prvek zaujímá v diskurzu ND pozici krajní negativy, ohrožující „naši“ křesťanskou Evropu, antagonistického Druhého vedeného „zběsilou nenávistí vůči všemu nežidovskému“ (Národní demokracie, 2015a).

---

¹⁶⁶ V roce 2015 zorganizoval Bartoš shromáždění u hrobu Anežky Hrušové, jejíž násilná smrt v roce 1899, některými označovaná za rituální vraždu, vyvolala protižidovské nálady. Společně s místopředsedou strany Zemánkem Bartoš umístil na hrob ceduli s antisemitským textem. V roce 2018 byl za čin pravomocně odsouzen (Romea, 2018). Další podmíněčný trest byl Bartošovi udělen i za nenávistně protižidovské publikace (Novinky.cz, 2018).

Židé jsou podle Bartoše aktivními členy vládních institucí po celé Evropě, resp. po celém západním světě. Jedním z hlavních nástrojů, které židovstvo podle Bartoše používá k dosažení svých cílů, jsou massmédiá (Bartoš, 2016). Za „služebníka“ „Západu“ (resp. sil usilujících o zavedení „Nového světového řádu“) je považován i papež František (Národní demokracie, 2016b).

ND volá po „národním obrození“, návratu k „duchovním kořenům“ a obraně „národní identity“ a etnicko-rasové jednoty národního společenství. „Národ [...] chápeme jako jeden živý organismus, jeho instituce jako jeho orgány a jeho členy jako jeho buňky. Neuznáváme žádné implementace národu cizích prvků, a proto budeme podporovat národní imunitu vůči cizorodým vlivům,“ uvádí ND v preambuli svého programu z roku 2018 (Národní demokracie, 2018a). Za „cizorodé vlivy“ ohrožující setrvání národa jsou považovány cizí kultury, konzumní způsob života i liberální demokracie (Národní demokracie, 2018a).

Ve volebním programu z roku 2016 ND navrhovala omezení volebního práva pouze na ty občany, kteří přispívají nebo přispívali do sociálního systému. Zároveň navrhovala znárodnění strategických podniků, zrušení Senátu a snížení počtu poslanců na sto (Národní demokracie, 2016d). Volební program z roku 2018 už navrhuje systém parlamentní demokracie jako takový a navrhuje ustavení stavovského zřízení na základě profesních stavů. Každý stav by pak měl vlastní volené zástupce (Národní demokracie, 2018d). Koncepce „autoritářské stavovské demokracie“, kterou ND od roku 2018 ve svém programu prosazuje, pochází z pera z jedné z nejvlivnějších osobností polistopadové krajní pravice, Ladislava Malého, který s ND úzce spolupracuje (srov. Malý, 2017).

ND dále navrhuje změnu územního uspořádání České republiky na tři spolkové země – Čechy, Moravu a Slezsko (Národní demokracie, 2018e). Národní identita má být podle ND zakotvena ústavou a má nahradit občanský princip. ND navrhuje zrušení politických stran a regulaci neziskových organizací (které jsou považovány za prodlouženou ruku globálních elit), pluralismus má být omezen ve prospěch „zájmů“ národního společenství (Národní demokracie, 2018c).

Migraci z Afriky, Blízkého východu a Asie ND pojímá jako „řízený akt“ namířený proti biologické substanti evropských národů – k „likvidaci původní bílé rasy v Evropě“ (Národní demokracie, 2018b). Migranti z mimoevropských zemí jsou označováni za „vetřelce“ a „najaté žoldáky“, každý imigrant či uprchlík je z hlediska NS imigrantem

„ilegálním“. Strůjci „řízené migrace“ nejsou podle Bartoše nikdo jiný než židovské elity. Jako nástroj „řešení“ migrace ND navrhuje „aktualizovat“ některé z dekretů prezidenta Beneše z roku 1945 a na základě nich vybraným skupinám cizinců odebrat státní občanství, majetek a zajistit jejich transfer ze země (Národní demokracie, 2018b).

Z hlediska své zahraničně-politické koncepce ND dlouhodobě vyjadřuje podporu současné politice Ruské federace. ND podporuje ideu strategického spojení České republiky s Ruskem na základě slovanské vzájemnosti. Strana rovněž navázala kontakty s Liberálně-demokratickou stranou Ruska, později se však od Žirinovského distancovala (Národní demokracie, 2019a).

ND volá po „znovuobnovení“ české suverenity, požaduje okamžité vystoupení ČR z NATO a z Evropské unie. EU je rovněž připisována vina za migrační krizi. ND v roce 2019 postavila své kandidáty ve volbách do Evropského parlamentu, kandidaturu však obhajovala tím, že mají případně zvolení poslanci „napomoci rozpuštění EU, případně [...] vystoupení ČR z této organizace“ (Národní demokracie, 2019b). Na začátku roku 2020 na sebe ND upozornila požadavkem připojení Podkarpatské Ukrajiny k České republice (Bartoš, 2020).

**OBR. 12 – ZJEDNODUŠENÝ NÁKRES MODELU POLITICKÉ ARTIKULACE
NÁRODNÍ DEMOKRACIE**

Český národ – bílá křesťanská Evropa– slovanské národy...

II

Národní zájmy – etnicky definované národní společenství – změna režimu – stavovský stát – zachování a ochrana tradičních křesťanských hodnot společnosti – ochrana státu a národa – slovanská vzájemnost – suverenita – zachování národní identity – tradiční rodina – spojenecký vztah k Rusku – „zrušení“ EU – vystoupení z NATO – ne migraci – ne „islamizaci“ – deportace všech migrantů ze země...

Multikulturní společnost – konzumní společnost – parlamentní demokracie – řízená migrace – neomarxismus – feminismus – islamizace Evropy – rozpad národních států – rozpad instituce tradiční rodiny – likvidace bílé rasy v Evropě...

II

Světové ekonomické elity - „Brusel“ – „neziskovky“ – židozednáři – „havlisté“ („pravdoláskaři“) – česká vláda – Angela Merkel – média – papež – „multikulturalisté“ – „liberálové“ – neomarxisté...

II

Západ (S) – Nový světový řád

(S) – prázdný signifikant
= ekvivalence

10 Protiněmecký diskurz SPR-RSČ a podmínky (ne)možnosti spolupráce českých a německých extrémně pravicových stran v 90. letech

10.1 Česko-německé vztahy v programu a kampaních SPR-RSČ

Zatímco první programový dokument SPR-RSČ s názvem „Úkoly současné a perspektivní“ problematiku česko-německých vztahů netematizoval (a neřeší je ještě ani programový dodatek odsouhlasený v únoru 1991), zahraniční politika vůči SRN se už v roce 1992 stává jedním z bodů republikánské předvolební kampaně. V období 1992–1998, kdy je SPR-RSČ parlamentní stranou, představuje politika vůči SRN pro republikány jedno z centrálních témat.

Už od začátku 90. let se SPR-RSČ dostává ve známost skrze výrazně protiněmeckou rétoriku svých představitelů. Následovalo rovněž několik mediálně sledovaných kauz, mezi které patří i incident na terezínském Národním hřbitově v létě 1994, kdy skupina straníků a příznivců SPR-RSČ narušila pietní akci spolupořádanou Kruhem přátel německo-českého porozumění a drážďanské organizace Sudetoněmeckého Landsmannschaftu. Pietní akce měla připomenout události z 31. července 1945, kdy z nejasných příčin došlo v muničním skladě v Ústí nad Labem-Krásném Březně k výbuchu (Rudé právo, 1994). V létě 1995 figuroval republikánský poslanec Jan Vik v kauze provokačních letáků pod názvem „Informace spolkové vlády pro vedení sudetoněmeckého Landsmannschaftu“, které byly distribuovány na různých místech ČR. Vik byl ke konci 1. volebního období zbaven imunity a vydán k trestnímu stíhání. V druhém období však sněmovna další stíhání neumožnila (Lidové noviny, 1998). V roce 1997 pro změnu stanul před soudem Miroslav Sládek za kontroverzní výrok pronesený u příležitosti podpisu Česko-německé deklarace. Sládek tehdy mimo jiné prohlásil, že „Němce je nutné převychovat“ a že, jak ukázaly dějiny, bylo „mrtvých Němců ve válce málo“ (ČTK, 1997). Po těchto výrocích zasáhla na shromáždění policie. Sněmovna posléze Sládka zbavila poslanecké imunity a vydala ho k trestnímu stíhání. Soud jej však nakonec zprostil obžaloby (ČTK, 2006).

SPR-RSČ odmítala úsilí českých polistopadových vlád učinit ve vztahu k Německu „tlustou čáru za minulostí“ a normalizovat vzájemné vztahy. SPR-RSČ uveřejnila v roce 1992 jako jednu z tezí svého volebního programu požadavek přepracování již v únoru

téhož roku podepsané Smlouvy o dobrém sousedství a přátelské spolupráci mezi ČSFR a SRN. Znění smlouvy bylo podle SPR-RSČ pro českou stranu nevýhodné. V revizi dokumentu proto považovala:

„[J]ednoznačně určit viníka válečných útrap, požadovat náhradu za ztráty způsobené německou okupací, včetně totálního nasazení, a jednou pro vždy uzavřít otázku sudetských Němců s tím, že nemají nárok na návrat a jakékoliv majetkové vyrovnání.“ (SPR-RSČ, 1992)

SPR-RSČ vytýkala vládě a zejm. tehdejšímu ministru zahraničí Dienstbierovi, že se při jednání o smlouvě dopustila „účelového zamlžení“ některých důležitých otázek. Obsah smlouvy byl rovněž kritizován jako „nesymetrický“ (vztaženo zejména na články 20 a 21 pojednávající o ochraně menšin) a „plný chyb a problémů“ (např. v souvislosti se sporem o formulaci pojmu „hranice“ v německém znění smlouvy) (Nachtman, 1991; Kadlec, 1994). Komentátoři stranického týdeníku *Republika* kritizovali především užití termínu „vyhnání“, jehož použitím se vláda ČSFR měla dopustit údajného „překroucení historických fakt“ (Republika, 1991b).

V programu zahraniční politiky k volbám v roce 1996 SPR-RSČ požadovala zahájení jednání o revizi československo-německé smlouvy z roku 1992 a slibovala „důslednou politiku“ vůči údajným hegemonním ambicím SRN: „[M]usíme zamezit obrovské německé hospodářské, kulturní a politické invazi do ČR. Nediskutujeme s Německem o jasných věcech a s veškerým důrazem reagujeme na některá prohlášení německých politiků“ (SPR-RSČ, 1996b).

Program zahraniční politiky z roku 1996 obsahoval i samostatný článek věnovaný sudetoněmecké otázce. V něm se SPR-RSČ zavázala „v žádném případě nedopustit jakoukoliv diskuzi o možnosti revidovat či dokonce zrušit tzv. Benešovy dekrety“. V programu z roku 1996 SPR-RSČ rovněž uvedla, že trvá na stanovisku „nedovolit návrat sudetských Němců do ČR“, přičemž nadále odmítla jakékoli jednání se zástupci sudetoněmeckých organizací. SPR-RSČ dále vybízela k přezkoumání udělení občanství a navrácení restituovaného majetku šlechtickým rodům, které obviňovala z kolaborace a proněmeckých pozic (SPR-RSČ, 1996b).

Konec roku 1996 a počátek roku 1997 se nesl ve znamení kampaně proti Česko-německé deklaraci, jejíž plné znění uniklo v prosinci 1996 do českých i německých médií

(podrobněji k Česko-německé deklaraci viz kap. 7.1.3). Jednání o Česko-německé deklaraci v únoru 1997 na 8. schůzi 2. volebního období Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR bylo doprovázeno obstrukcemi ze strany republikánských poslanců. Například samotný projev poslance Krampery, pronesený dne 11. 2. 1997, dosahuje v písemném záznamu délky více než třiceti normostran.

Poslanci za SPR-RSČ textu deklarace vytýkali zejména to, že dokument údajně neodpovídá historické pravdě, že otevírá cestu k návratu sudetských Němců do ČR a že je z hlediska zájmů České republiky pro českou stranu nevýhodný. Republikánský poslanec Jindřich Nehera ve svém projevu v Poslanecké sněmovně shrnul kritiku deklarace:

„[N]emůžeme chtít žádnou takovou tečku ani tlustou čáru, kterou bychom se pro nic za nic vzdali své historické pravdy a svých oprávněných nároků k Německu. Pokud se nám napřed řádně neomluví, neuzná nulitu Mnichova od samého začátku, neuhradí veškeré uplatněné a schválené válečné škody a neuzná bezpodmínečně stávající vzájemné státní hranice České republiky, nemáme se s ním o čem bavit.“ (Nehera, 1997a)

Poté, co byl text deklarace přijat Poslaneckou sněmovnou, SPR-RSČ svoji zahraničněpolitickou koncepci vůči Německu nezměnila. Naopak, některé z požadavků, které zazněly v souvislosti s požadavkem revize československo-německé smlouvy z roku 1992 a v rámci projednávání Česko-německé deklarace, byly použity jako teze volebního programu nadcházejících předčasných parlamentních voleb v roce 1998. SPR-RSČ ve svém programu z roku 1998 mimo jiné požadovala omluvu Německa a rychlé odškodnění obětí nacismu. V programu dále uvedla, že odmítá Česko-německou deklaraci, účast sudetských Němců na diskuzních fórech či prodej půdy a nemovitostí sudetským Němcům a jejich potomkům (Republika, 1998a). Protiněmecká rétorika byla rovněž součástí kampaně SPR-RSČ proti vstupu do Severoatlantické aliance a EU, které byly označovány jako nástroje k realizaci údajných německých hegemonních snah (viz podrobněji níže).

Požadavek zrušení Česko-německé deklarace a náhrady škod způsobených druhou světovou válkou českým občanům byl zahrnut i do návrhu nového programu SPR-RSČ, který strana představila v roce 1999 v deníku *Republika* (SPR-RSČ, 1999a; 1999b).

10.2 Rekonstrukce diskurzů SPR-RSČ o Němcích a Německu

10.2.1 „Nespolehliví občané“ a „Henleinovy děti“ – sudetští Němci v diskurzu SPR-RSČ

V souvislosti se vztahy se sousedním Německem se v republikánském tisku už v roce 1991 objevují dvě velká témata: jedním z nich je spor o platnost Benešových dekretů a s tím související majetkové a další nároky sudetských Němců a druhým obava z domnělých velmocenských aspirací nově sjednoceného Německa (viz níže). Obě témata si uchovávají centrální postavení ještě po podpisu Česko-německé deklarace.

Sudetští Němci představují v diskurzu SPR-RSČ kolektivní identitu, která je historicky formována v antagonistickém vztahu vůči demokratické společnosti prvorepublikového Československa. Sudetští Němci jsou představováni jako skupina „nevděčných“ a „nespolehlivých“ občanů, antidemokratický element, který ke konci třicátých let ze své vlastní volby dává podporu Adolfu Hitlerovi a zrazuje tak svoji vlast. Miroslav Sládek ve svém projevu před Lichtenštejnským palácem při podpisu Česko-německé deklarace pronesl:

„Všichni víme, že sudetští Němci žili v naší zemi dlouhou dobu, že měli obrovské výhody, svoje politické zastoupení a vše bylo o jediném: zda Němcům žijícím v Československé republice jde o to, aby žili v demokracii, anebo o to, aby sloužili jako pátá kolona pro Adolfa Hitlera a velkoněmecké zájmy. Sami sudetští Němci si svým životem a svojí činností vybrali, zda jsou pro Masarykovu Československou republiku, anebo pro nacismus, vraždění a koncentrační tábory.“ (Republika, 1998b)

Sudetští Němci vystupují v diskurzu SPR-RSČ jako homogenní entita s negativními atributy: co sudetský Němec, to volič Sudetendeutsche Partei a vlastizrádný element. Mezi sudetské Němce v 30. letech a jejich potomky je kladeno rovnítko. Bývalý poslanec FS a později Parlamentu ČR v roce 1995 Josef Krejsa v rozhovoru pro týdeník *Republika* uvedl: „Sudetští Němci, odsunutí z našeho území, mohou být partnery k rozhovorům pouze se stejnými vlastizrádci, kolaboranty a nacisty, jako byli oni sami či jejich otcové“ (Blaško, 1995). Mladším generacím sudetských Němců jsou ze strany Sládkových republikánů přisuzovány atributy a morální hodnoty předků, potomci odsunutého obyvatelstva jsou označováni jako „Henleinovy děti“ nebo „Hitlerovi pohrobci“. Sudetští

Němci podle SPR-RSČ představují nositele kolektivní viny za vlastizradu vedoucí k Mnichovské dohodě, rozbití Československa, nacistickou okupaci až události roku 1948. Martin Zbela, předseda Republikánské mládeže a později jeden ze zakládajících členů DS, napsal v roce 1997 do deníku *Republika* o sudetských Němcích:

„Jsou to sudetští Němci, kteří volili Hitlera, Henleina a Franka – kata našeho lidu. [...] Vymraždování nevinných mužů, žen a dětí, koncentrační tábory a jiné mučírny, plynové komory a tzv. hony na divokou zvěř (kterou jsme měli být my), rychlé soudy a svištění gilotin, masové popravy, likvidace naší kultury a nejen hospodářské vysávání země, s tím vším přišlo v tomto století Německo za souhlasu a masové pomoci sudetských Němců.“ (Zbela, 1997b)

Nároky a požadavky sudetských Němců jsou ze strany SPR-RSČ zamítnuty jako celek, stejně jako diskuze o termínech „vyhnání“ a „nucené vysídlení“. Tomáš Vandas (budoucí předseda DS, toho času člen SPR-RSČ) ve svém komentáři k česko-německým jednáním, otištěném v roce 1996 v týdeníku *Republika*, například uvedl:

„Ptám se, jaké ‚vyhnání‘? Všichni víme, jak se sudeťáci vedeni Henleinovou stranou výrazně podíleli na rozbití naší republiky. Jejich odsun byl logickým vyústěním jejich postojů a Postupimská dohoda vítězných mocností to potvrdila.“ (Vandas, 1996)

Kulturní organizace a spolky sudetských Němců a jejich potomků, jako například Kulturní sdružení občanů německé národnosti, byly v diskurzu SPR-RSČ označovány jako „pátá kolona“ německých velmocenských snah (viz níže). Česko-německá deklarace byla prezentována jako dokument, který byl údajně připraven na míru sudetským Němcům za účelem připravení půdy k jejich návratu (a to i navzdory vyjádřenému nesouhlasu Sudetoněmeckého Landsmannschaftu s konečným zněním deklarace) (Sládek, 1997). Cesta k požadavkům sudetských Němců pak měla být podle SPR-RSČ dále otevřena v souvislosti se vstupem do EU, kde podle republikánů platnost Benešových dekretů měla automaticky zaniknout (Zbela, 1998).

10.2.2 Konstrukce české identity v diskurzu SPR-RSČ: Odvěký boj Čechů s Němci

V projevech zástupců SPR-RSČ se po celé období 90. let setkáváme s motivem „odvěkého boje Čechů s Němci“. Počínaje útoky germánských kmenů na slovanská sídliště až po události německé okupace, germánský bojovník a současný Němec ztělesňuje v diskurzu SPR-RSČ primordiálního nepřítele, ohrožujícího existenci českého národa, potažmo všech slovanských národů žijících ve středoevropském prostoru. Německý element tak představuje antagonistického Druhého, konstitutivní negativitu, na jejímž radikálním vyloučení se zakládá identita česká. Následující úryvky pochází z projevu poslance Jindřicha Nehery z 12. února 1997 v rámci rozpravy, která předcházela hlasování o Česko-německé deklaraci:

„Již v 7. století víme o napadání slovanské Samovy říše, vzniklé tehdy na našem území franckým králem Dagobertem. Od té doby germánský tlak na západní Slovanů nepolevil. Především Bavoři dokázali využít jejich oslabení ze strany asijských Avarů a asi v polovině 8. století si podrobili korutanské Slovanů, sídlící zhruba v oblasti dnešního Rakouska. [...] (Za) vlády Václava IV. dochází, jak známo, k české reformaci a husitským válkám. Stanovisko SPR-RSČ je, že v nich byly organizovány proti Čechům a Čechám křížové výpravy, první až pátá v letech 1420 až 1431, vyhlášené sice papežem, avšak složené převážně z německých vojsk. Husité je ovšem dokázali vždy porazit. [...] V roce 1938, když už Hitler zlikvidoval rakouský stát, kdy stanovil podrobné zásady plánu útoku na Československou republiku a když Henlein na sjezdu této strany vyhlásil své provokační autonomistické požadavky, v následujících obecních volbách na daném území zvítězila téměř naprosto fašistická strana s více než 90 %. Stačili ještě založit svou vlastní vojenskou organizaci, která se mohla pochlubit 300 záškodnickými akcemi, zavražděním 110 lidí, odvečením více než dvou tisíc osob do Říše, a to za pouhé dva týdny.“ (Nehera, 1997b)

Nehera ve svém projevu artikuluje Sámovu říši, husity a prvorepublikové Československo do ekvivalentního řetězce, jehož jednota je tvořena v antagonistickém vztahu vůči Němcům (resp. negativnímu německému elementu). Germánské kmeny,

německá vojska bojující proti husitům, Hitler i henleinovci tvoří prvky oponentského řetězce, jehož jednota je reprezentována prázdným signifikantem „Němci“.

Další ukázka pochází z projevu poslankyně SPR-RSČ Vlasty Hrůzové při rozpravě před hlasováním o Česko-německé deklaraci:

„Tisíc let žijí Němci a Češi v českomoravském prostoru. Nikdy se nemilovali, většinou se nenáviděli. Tak tomu bude i v dalším tisíciletí. Příčina vzájemného odporu obou národů je dána prostorem a vyplývá z národnostních důvodů.“
(Hrůzová, 1997)

Podobný způsob artikulace „odvěkého“ konfliktu Čechů s Němci není v diskurzích českého nacionalismu ničím novým. Jak například na konci 20. let 20. století v rámci intelektuální debaty „o smyslu českých dějin“ podotýká Josef Pekař, s výklady odvěkého boje Čechů a Němců se setkáváme u představitelů českého národního hnutí v 19. století, manifestní charakter pak získává zejména v Palackého historiografii. Pekař (1990, ©1929, s. 387) k Palackému ve své přednášce „O smyslu českých dějin“ uvedl: „V názorech minulého století, známých také z Palackého pojetí našich dějin, byli Čechové jako Slované vůbec od počátku svých dějin nositeli vysoké kultury, ano, kultury vyšší než jejich germánští sousedé na západě. Palackému se zajisté jevily naše dějiny v podstatě jako zápas, stýkání a potýkání dvou světů, světa svobody, dobra a míru, tj. světa demokracie na straně slovanské, a světa panství, násilí, útisku, tj. světa feudalismu na straně germánské.“

Analogicky k Palackému a jeho *Dějínám národu českého v Čechách a na Moravě* představuje SPR-RSČ Němce (potažmo německý národ) jako odvěkého nepřítele Čechů, kdy je pomocí stejné logiky vysvětlován i charakter vztahů současných. Vztahy minulé a budoucí jsou v diskurzu SPR-RSČ artikulovány do vztahu ekvivalence, je zdůrazňována jejich kontinuita a jednotná logika historického vývoje: „Mnichov, 15.březen, deklarace... Národe, tak už se probud'!!!“ (Zbela, 1997a), zněl například jeden z titulků deníku *Republika* z roku 1997, kde byly události konce 30. let a podpis Česko-německé deklarace postaveny do ekvivalenčního vztahu.

Členové SPR-RSČ se v politických diskuzích stavěli do role nositelů „skutečné“ historické pravdy, ze které vyvozovali výklad vztahů současnosti. Političtí oponenti pak byli obviňováni z neznalosti historie nebo jejího úmyslného překrucování (a tím i z

chybného nahlížení vztahů současných). Toto téma bude dále rozvinuto v následujícím oddíle.

10.2.3 Velmocenské plány jinými prostředky: „ekonomický Drang nach Osten“

Jak bylo výše načrtnuto, vztah Čechů a Němců je v diskurzu SPR-RSČ vztahem radikálního antagonismu, vztahem (ve smyslu Palackého výkladu dějin) odvěkého konfliktu mezi „výbojnými Němci“ a „morálně neposkvrněnými Čechy“.

V této diskurzivní formaci se rodí konspirační teorie německého „ekonomického Drang nach Osten“ (Republika, 1993a; 1993b), kterou SPR-RSČ vysvětluje dobový vztah mezi oběma národy.

V rámci této teorie zaujímá Německo roli „odvěkého agresora“, který stejně jako v minulosti sleduje své velmocenské zájmy a ambice. Domnělého cíle dosažení hegemonní pozice v Evropě a porobení a germanizace českých zemí však mělo Německo dojít novými, méně nápadnými prostředky. Jistá role v tomto úsilí o „germanizaci“ měla připadnout i sudetským Němcům (jako „předvoji okupace“) a potomkům šlechtických rodů, kteří se hlásí o konfiskované majetky. Namísto vojenské okupace měla být „okupace“ provedena nenápadně, prostřednictvím skupování českého majetku, vytváření mediálního monopolu a kontroly klíčových sektorů české ekonomiky. Následující ukázka pochází z komentáře anonymního autora otištěného v 50. čísle týdeníku *Republika* z roku 1993:

„Němci začínají po sjednocení hrát velmocenskou politiku. (...) Již dnes vidíme, jak Němci aktivizují své menšiny jako strategické okupační výsadky v jiných národních státech – v Čechách, v Polsku, v Rusku atd. Propagovaný pocit nadřazenosti (zvrácená ideologie o vyvolené rase a panské morálce), touha po majetku druhých národů a pohodlnost učit se jiné řeči byly vždy principy okupační menšinové politiky, která ústila do zabránění nebo alespoň ovládnutí dalších území. (...) V pobělohorské době byla nositelem germanizace v českých zemích německá šlechta, která získala konfiskované majetky popravené a jinak těžce ničené české šlechty. Jedním z nejodpornějších činů takzvané ‚sametové revoluce‘ je vrácení majetků potomkům právě této německé šlechty. Také němečtí obchodníci jsou

vyslání jako předsunuté hlídky okupačního vojska a často ani nevědí, jaké strategii slouží. Celý svět nyní krátkozrace vidí jen ekonomickou expanzi Němců a ukolébává se rčením, že jde jen o obchod.“ (Republika, 1993a)

Zcela konkrétně měl „ekonomický Drang nach Osten“ probíhat skrze domněle cílené udržování vysokého kurzu marky, zapojování německého kapitálu do privatizace (v prvním kole privatizace prostřednictvím údajných „nastrčených figurek“) ¹⁶⁷, účast německých firem v konkurzech na dodavatele českých firem, skupování českých podniků a jejich cílenou likvidaci, podplácení klíčových českých úředníků a politiků apod. Bývalý poslanec za SPR-RSČ Josef Krejsa shrnul v rozhovoru, publikovaném v roce 1995 v týdeníku *Republika*, údajné strategické cíle Německa:

„Německo sleduje v České republice dva cíle. Za prvé získat absolutní ekonomickou moc a kontrolu nad veškerým hospodářským vývojem po listopadové frašce 1989. Ruku v ruce s Klausovým vládním ‚vstřícným‘ kabinetem zlikvidovat i to málo pozitivního, co tu zbylo po totalitě předešlé. Pomocí podvodných privatizací, jejichž vrcholem je bezesporu privatizace kuponová, kde se vyplácí za informace dávat úplatky v miliónových částkách, chce vláda lacino rozprodat německým podnikatelům vše, co sama nestačila rozkrást. Postupně pak přeměnit Českou republiku ve skladiště pro německé ležáky a smetiště Evropy. Jedinou snahou Klausovy vlády je pomoci Německu zabránit jakémukoli možnému rozvoji našeho hospodářství a vyřadit tak Německu možnou českou konkurenci jak u nás doma, tak na zahraničních trzích. Německo by navíc přišlo o zdroj laciné pracovní síly, kterou u nás zatím mají. A také o laciný zdroj surovin.“ (Republika, 1995)

Součástí německé strategie mělo být podle republikánů i začlenění ČR do EU a NATO, kde Německo podle SPR-RSČ zaujímalu hegemonní pozici. NATO je v diskurzu SPR-RSČ přirovnáváno k Varšavské smlouvě, přičemž začlenění České republiky do Severoatlantické aliance by podle republikánů vedlo ke ztrátě suverenity (Vik, 1998). SPR-RSČ pak jako alternativu k členství v NATO navrhovalo vyhlášení neutrality.

---

¹⁶⁷ Pozn.: Cizí státní příslušníci byli v prvním kole vyloučeni z účasti na malé privatizaci. Pokud byla dražba v prvním kole neúspěšná, mohl se cizí státní příslušník účastnit opakované dražby. K podmínkám malé a velké privatizace viz Ježek (2006).

Hlavním spojencem k realizaci údajných německých velmocenských plánů měli být podle republikánů ekonomové, „ziskuchtiví manažeři“, „úplatní úředníci“, a především pak prezident Václav Havel a představitelé vládních stran, zejména pak hlavní aktér privatizace, premiér Václav Klaus, ministr Tomáš Ježek a další.

10.2.4 „Lid“ versus komunisti a proněmecké elity

Nejistota v souvislosti s požadavky sudetských Němců a nedořešená otázka sousedských vztahů s nově sjednoceným Německem představovala jedno z mnoha témat rezonujících v porevolučním Československu, která SPR-RSČ uchopila a artikulovala ve formě programových požadavků. Nárůst kriminality, nezaměstnanost, lokální problémy soužití s romskou minoritou a nesouhlas některých skupin obyvatelstva s připravovaným rozdělením federace představovaly další témata, která republikáni přebírají a zahrnují do svého programu.

SPR-RSČ se na začátku 90. let formuje jako jeden z nejvýraznějších pravicově-populistických subjektů, který dokáže agregovat široké spektrum zdánlivě nesouvisejících nenaplněných požadavků, rozhořčení a frustrací z polistopadového vývoje. Zároveň však setrvává u nekompromisního antikomunismu. V republikánském diskurzu tak na začátku 90. let dochází k spojení dvou na první pohled nesmiřitelných subjektivních pozic – komunistů a bývalých disidentů, z nichž někteří se po listopadu 1989 stávají jako členové Občanského fóra a Verejnosti proti násiliu vrcholnými představiteli nastupujícího režimu.

Manifestním příkladem artikulace KSC, OF a VPN (a dalších „nepřátelských“ identit – zejména Židů či židozедnářů) do ekvivalentního vztahu je publikace *Analýza 17. listopadu*, jejímž autorem byl tehdejší člen Konfederace politických vězňů Miroslav Dolejší. Knihu vydalo v roce 1991 SPR-RSČ, pasáže knihy byly rovněž přetiskovány v týdeníku *Republika*.¹⁶⁸ Dolejší v *Analýze* prezentuje teorii s antisemitským podtextem, na základě níž byl pád železné opony vlastně dlouho připravovaným koordinovaným aktem, na kterém se podílely KGB, CIA a izraelská tajná služba Mossad (Dolejší, s.d.).

Zároveň už na začátku 90. let v republikánském prostředí zaznívají teorie o údajné participaci českých polistopadových politických elit (zejm. prezidenta Václava Havla), ekonomů a vrcholných manažerů na německém plánu „ekonomického Drang nach

---

¹⁶⁸ V roce 2014 kniha vyšla rovněž v nakladatelství guidemedia etc s.r.o.

Osten“. Dochází tak k operaci, kdy je německý element artikulován společně s komunistickými a polistopadovými elitami do řetězce „nepřátelských“ signifikantů, v opozici vůči němuž je formována identita lidového subjektu „my“ (srov. Laclau, 2005; viz kap. 3.6). Následující úryvek pochází z 19. čísla druhého ročníku deníku *Republika* a pojednává o údajném paktu disidentů s komunisty a Němci. Autor článku hovoří o údajné finanční podpoře, kterou měla vláda SRN v 80. letech poskytnout českým a slovenským disidentům. Část z celkové sumy měla posloužit k podplacení představitelů KSČ, kteří pak bez odporu předali moc. Obdrženou podporu pak podle propagátorů této konspirační teorie polistopadové elity Němcům začaly splácet:

„Záhy po převratu 89 [bývalí disidenti zastávající úřady a vyzývající občany k obětem] urazili český národ omluvami Němcům, kteří Čechům způsobili nezměrná utrpení, rozvrátili a pokořili jejich stát a připravovali pro ně vyhlazení. Na úkor českého národa tím začali splácet svůj dluh za německou podporu, kterou dostali pro získání podílu na moci s prodejnou bolševickou byrokracií. Aniž by měli přehled o stavu národního hospodářství, podhodnotili státní měnu a vykročili na cestu levného výprodeje národního majetku cizím, především německým podnikatelům.“ (Republika, 1991a)

V diskurzu SPR-RSČ 90. let dochází ke štěpení české společnosti na dvě nesmiřitelné části: „nezkorumpovaný“ a morálně nezkažený „český lid“ na straně jedné a zkorumpované a proněmecké a komunistům poplatné polistopadové elity, kterým je dáвана vina za rozdělení Československa a sociální a hospodářské problémy porevoluční společnosti. Ochráncem zájmů českého lidu proti Němcům a zkorumpovaným elitám (a dalším nepřátelským identitám) měla být právě SPR-RSČ (viz Obr. 8).

10.3 Německé extrémně pravicové strany v 90. letech 20. století a problematika česko-německých vztahů

V analyzovaném korpusu Deutsche Volksunion, Die Republikaner a Nationaldemokratische Partei Deutschlands z 90. let (programy, stranický tisk) vystupuje problematika česko-německých vztahů téměř výhradně v souvislosti se sudetoněmeckou otázkou (někdy spojenou s územními nároky na oblast bývalých Sudet) a požadavkem na zneplatnění vybraných dekretů prezidenta Edvarda Beneše. Význam sudetoněmecké otázky pro strany německé extrémní pravice v 90. letech však nedosahuje srovnatelné razance v porovnání s problematikou německo-polských vztahů a územních nároků vznášených vůči Polsku.¹⁶⁹

DVU ve svém programu z roku 1993 volá po sebeurčení německého národa v „oprávněných hranicích“ („gerechdeten Grenzen“) a vznáší územní nároky zahrnující bývalé východní oblasti ležící v současném Polsku a na území Ruské federace, včetně nároku na oblast Sudet:

„Německý národ má v nezměněné podobě právo na jemu uloupené oblasti východně od Odry a Nisy, potažmo na Štětín a Ústí nad Svinou západně od těchto řek, jakož i Sudety. Tento nárok není nasměrován vůči žádnému národu, nýbrž slouží zajištění míru v Evropě a na celém světě.“ (DVU, 1993, s. 2)

Spolkový úřad pro ochranu ústavy (BfV, 1993, s. 112) ve své výroční zprávě o extremismu za rok 1992 uvedl, že se noviny *Deutsche National-Zeitung* a *Deutsche Wochen-Zeitung / Deutscher Anzeiger* (jejichž vlastníkem byl předseda DVU Gerhard Frey) v roce 1992 zabývaly smlouvou o dobrém sousedství a přátelské spolupráci mezi ČSFR a SRN. Dokumentu bylo především vytýkáno, že údajně pro německou stranu nepřináší žádné výhody. Naopak, smlouva měla podle kritiků znamenat zřeknutí se celé řady nároků, zejména pak majetkových nároků sudetských Němců.

V roce 1992 Frey na tiskové konferenci u příležitosti stranického dne DVU v Pasově na otázku *Rudého práva*, co si představuje pod záměrem „německého“ Německa ve spravedlivých hranicích“, uvedl:

---

¹⁶⁹ Autorka vychází z programů NPD, DVU a REP z 90. let, z informací zveřejněných ve zprávách Spolkového úřadu pro ochranu ústavy i z rešerše archivního tisku a materiálů.

„Jsem mínění, že Československo – ale raději řeknu Čechy, protože jsem přesvědčen, že dojde ke ztrátě části jeho země – že Čechy a Německo, ale i Německo a Slovensko vytvoří těsné, dobré přátelské vztahy, neboť i historie byla plná přátelství. Věřím také, že Češi a Slováci si budou stále více uvědomovat, že vyhnání Němců a částečné jejich vraždění bylo šílenství. Samozřejmě, že nesouhlasím s dnešní smlouvou. Právoplatní majitelé nejenže nedostanou zpět svůj majetek, ale je jim částečně bráněno, aby se zúčastnili jeho dražeb. To je jasné bezpráví.“ (Rudé právo, 1992)

Zajímavostí je, že pozdější, mírně revidované, programy DVU z let 1996 a 1999 územní nároky týkající se oblasti Sudet explicitně nezmiňují, přestože stále vyslovují požadavek na revizi státních hranic na řekách Odře a Nise.

Právě revize hranic na Odře a Nise (alespoň v první polovině 90. let) představovala jednu z hlavních programových priorit i u německých REP. Program REP ve znění z roku 1993 zahrnoval poněkud nejasně formulovaný požadavek „revize smluvních vztahů s východními sousedy SRN“. Zda se revize hranic měla týkat i hranic s Českou republikou, není v programu jednoznačně vyjádřeno:

„My REPUBLIKÁNI se hlásíme k zásadám mezinárodního práva. Aby bylo možné vytvořit dlouhodobé mírové uspořádání ve střední a východní Evropě, zasazujeme se o mírové a jednohlasné formování smluvních vztahů s našimi východoevropskými sousedními státy s cílem mírového dokončení sjednocení Německa včetně zahrnutí východního Německa.“ (REP, 1993, s. 9)

V souvislosti s přípravou smlouvy mezi SRN a ČSFR artikulovali němečtí REP jako minimální požadavky vůči Československu možnost návratu sudetských Němců a ujednání týkající se jejich odškodnění (Republikaner, 1991a). Na rozdíl od DVU nezaznávají v programu REP explicitně územní nároky na oblast Sudet, byť například srpnové číslo stranických novin *Der Republikaner* z roku 1990 otiskuje mapku se zvýrazněním oblasti bývalých Sudet s popiskem „od roku 1945 pod cizí správou“ (Republikaner, 1990).

Podobně jako DVU a REP, i NPD ve svém programu z roku 1997 požadovala revizi smluv o hranicích uzavřených po druhé světové válce. Jako svůj programový cíl pak

deklarovala znovusjednocení Německa v rámci jeho „historicky vzrostlých hranic“ (NPD, 1997, s. 9). NPD ve svém programu artikuluje požadavek „Německo je větší než Spolková republika“, který slouží jako prázdný signifikant, vyjadřující nároky na dosažení územní i etnické celistvosti, zacelení nedostatků, které brání formování ideálu „Volksgemeinschaft“ (viz Obr. 1).

Prostřednictvím této formulace NPD vyjadřuje své stanovisko vůči SRN, kterou považuje za konstrukt vytvořený okupačními velmocemi. Ztráta oblastí Slezska a Východního Pruska byla z hlediska NPD „porušením mezinárodního práva“, přičemž Spolková republika Německo představuje pouze provizorní zřízení (NPD, 1997, s. 9). Zda se územní nároky vztahovaly i na oblast Sudet, není v programu NPD explicitně vyjádřeno. V tiskových materiálech vydaných zejména „novou“ NPD se dále objevují artikule srovnávající poválečné vyhnání Němců s genocidou. V tiskovém prohlášení předsednictva NPD, vydaném v prosinci 1999, hovoří NPD o „vyhnání 15 milionů Němců“ jako o „největší organizované genocidě v dějinách lidstva“ (NPD, 1999).

Sudetští Němci, stejně jako německé obyvatelstvo pocházející z tzv. východních oblastí, jsou v diskurzu NPD artikulováni do role univerzální oběti, které je upíráno právo na sebeurčení a právoplatný nárok na odškodnění. Zájmy sudetských Němců byly podle NPD stranami vládní koalice nedostatečně prosazovány. Čtvrté číslo stranického listu NPD *Deutsche Stimme* z roku 1996 k problematice sudetských Němců například uvádí:

„Sudetští Němci byli v letech 1945/46 vyobcováni, okradeni, porušením mezinárodního práva a genocidou masového vyhnání byli vypovězeni z jejich po staletí dědičné vlasti. 241 000 z nich bylo během vyhnání zabito. Do dnešního dne jsou obětmi českého národa a jeho, ze strany Bonnu stále trpěné, kořist-ochraňující politiky.“ (Eibicht, 1996)

Jiný komentář k česko-německým vztahům, uveřejněný lednu 1997 v *Deutsche Stimme*, v kontextu podpisu Česko-německé deklarace uvádí:

„Právní nárok na Sudety zůstává všeobecným právním zájmem celého německého národa. Nikomu nepřísluší (pravomoc) vzdát se našeho práva na sebeurčení na úkor státu, který se zdráhá zrušit dekrety o vyhnání a vyvlastnění, jakož i zákonná ustanovení z Benešovy éry, která legitimizují zločiny.“ (Bachmann, 1997)

Česko-německá deklarace byla ze strany NPD označena za „padnutí na kolena“. NPD slovy svého tiskového mluvčího Karla-Heinze Sendbühlera kritizovala především ustavení Česko-německého fondu budoucnosti s plánovaným vkladem 140 milionů německých marek. Sendbühler mimo jiné prohlásil, že podpora fondu se bude zaměřovat především na oběti násilí ze strany nacionálně-socialistického režimu, čímž „budou německé oběti násilného vyhánění ze strany Čechů oceňováni jako viníci“ (Sendbühler, cit. podle Distler, 1997a). Dále k česko-německým vztahům z pohledu NPD viz kap 13.3.

10.4 Vztahy českých a německých extrémně pravicových stran v 90. letech 20. století

10.4.1 Údajné Setkání Miroslava Sládka s Franzem Schönhuberem

V červenci 1996 předložil poslanec Pavel Dostál (ČSSD) v televizi NOVA dokumenty, které měly být důkazem setkání Miroslava Sládka s bývalým předsedou německých REP, Franzem Schönhuberem, v červenci 1991. Sládek, jako politik známý svými protiněmeckými postoji, setkání s německým politikem popřel. Televizní stanice TV Nova měla následně informace v telefonickém rozhovoru se Schönhuberem potvrdit. Sládek se měl se Schönhuberem setkat v Norimberku a požádat ho o vysokou sumu na podporu své strany (ČTK, 1998a).

Schönhuber se o setkání se Sládkem zmínil i ve svých pamětech. K prvnímu kontaktu mezi Sládkem a německými republikány mělo podle Schönhubera dojít 15. března 1990 na stranickém dnu REP v Mnichově, kam byl Sládek pozván jako čestný host. Sládek měl na oplátku Schönhubera pozvat do Prahy, k cestě německého politika do české metropole však nakonec nedošlo. Oba politici se měli setkat podruhé 5. července 1991 v Norimberku, kde měl Sládek Schönhubera požádat o finanční podporu (Schönhuber, 1995, s. 102).

O kontaktech mezi REP a SPR-RSČ se v roce 1991 zmínil i měsíčník *Der Republikaner*.¹⁷⁰ Červencové vydání *Der Republikaner* z roku 1991 ke vztahům se SPR-RSČ uvádí:

---

¹⁷⁰ V týdeníku *Republika* autorka této práce žádné zmínky o setkání Sládka s jeho německými protějšky nenašla.

„Razantní nárůst českých republikánů pod vedením jejich předsedy Miroslava Sládka, který už jednou navštívil jako hostující řečník republikánskou akci v Mnichově; vznik republikánských uskupení ve východní Evropě a v Sovětském svazu nás nutí k zamyšlení. Poté, co jsme se odloučili od Front National a Vlámského bloku, protože se neztotožňujeme s jejich úzce nacionalistickými představami ve formující se Evropě, bychom se měli zamyslet nad spoluprací s republikánskými stranami bývalého východního bloku. Tamější republikáni mají stejné nepřátele, jako máme my; také oni jsou očerňováni médii, jsou antikomunisté stejně jako my. Ale tamějším republikánům nejde tolik o spory o hranice a předhánění se v patriotických prázdných formulacích, jako o morální obnovu svého lidu. To je v první řadě i naším úkolem.“ (Republikaner, 1991b)

Srpnové vydání *Der Republikaner* pak otisklo krátkou zprávu o uskutečněné schůzce mezi Sládkem a Schönhuberem z 5. července 1991: „Dr. Sládek dal jasně najevo, že se zasazuje o rozsáhlou ochranu minorit v ČSFR, samozřejmě včetně sudetských Němců. Čeští republikáni žádají okamžité vyhlášení voleb, aby se postavili na odpor posilování komunistického vlivu“ (Republikaner, 1991c). O jisté blízkosti mezi SPR-RSČ a REP může svědčit i skutečnost, že od roku 1990 čeští republikáni používali logo, které svým grafickým zpracováním připomíná stranické logo německých REP, používané už od konce 80. let.

10.4.2 Kontakty mezi SPR-RSČ a REP? Paradox, nebo fikce?

Případné důkazy svědčící o kontaktech mezi SPR-RSČ a REP je nutné nahlížet v kontextu politického vývoje let 1989–1991. REP na sebe v roce 1989 upozornila svými volebními úspěchy v západním Berlíně a při volbách do EP. Navzdory skutečnosti, že německá i zahraniční média už na konci 80. let o REP referovala jako o „krajně pravicové straně“, popř. jako o „radikální pravici“, REP zatím nebyla sledována Spolkovým úřadem pro ochranu ústavy.

Jak uvádí německý politolog Christoph Kopke (2016, s. 234), REP jakožto strana, která se odštěpila od CDU/CSU, a jakožto strana, jejíž název mohl budít dojem určité ideové blízkosti a orientace na americkou Republikánskou stranu, dokázala ve své sebe prezentaci vytvářet dojem „Law and Order“ strany. Na samém počátku 90. let mohla

být REP pro SPR-RSČ stále ještě přijatelným partnerem, protože se primárně jednalo o stranu „napravo od CDU/CSU“, která se jednak těší nárůstu voličské podpory a dále není (na rozdíl od DVU nebo NPD) jednoznačně zatížena stigmatem extremistické strany, sledované Spolkovým úřadem pro ochranu ústavy.

SPR-RSČ se navíc na počátku roku 1990, kdy došlo k první schůzce mezi Sládkem a Schönhuberem, prozatím nacházela ve fázi ideového formování. SPR-RSČ a REP nachází řadu styčných bodů, mezi které patří například i výše zmíněný antikomunismus nebo důraz na tradiční (křesťanské) hodnoty, rodinu, právo a pořádek (srov. SPR-RSČ, 1990, s. 1). Následné spory o platnost Benešových dekretů a protichůdné pozice a požadavky, které obě strany rozdělí do nesmiřitelných táborů, se objevují až v následujících měsících a letech.

Obavy ze sjednoceného Německa, nesouhlas české veřejnosti s požadavky Sudetoněmeckého Landsmannschaftu, rozdílné požadavky komplikující diplomatická jednání mezi vládami SRN a ČSR přináší nový moment dislokace (k pojmu „dislokace“ viz kap. 3.4). Andrea Cerquieová, bývalá členka SPR-RSČ v rozhovoru uvedla:

„Myslím, že to byla reakce na tehdejší politiku, kdy se po 40 letech bývalého režimu začalo mluvit o odsunu sudetských Němců. Byla to hlavně reakce na Václava Havla, který prohlásil, že bychom se měli [sudetským Němcům] omluvit. [...] Začalo se mluvit o tom, že by se sudetským Němcům měly vrátet majetky, které by si začali Němci nárokovat, a začalo se na tomto strachu stavět. Byla to tehdy reakce na oficiální politiku státu.“ (Cerquieová, 2021)

V době, kdy probíhá setkání mezi Sládkem a Schönhuberem, SPR-RSČ na tuto dislokační událost teprve začíná reagovat, začíná artikulovat nové požadavky, v jejím diskurzu postupně krystalizuje nový antagonismus „my“ versus „Němci“. Neúspěch jednání mezi oběma politiky pak v tomto kontextu může vést pouze k potvrzení vznikajícího antagonismu.¹⁷¹

Po roce 1991 tak nejsou veřejně známy žádné doklady o oficiálních kontaktech či spolupráci mezi SPR-RSČ a REP, NPD nebo DVU.

---

¹⁷¹ Mareš (2008b, s. 19) již dříve uvedl, že protiněmecká rétorika se u SPR-RSČ objevuje právě od roku 1991, kdy došlo k neúspěšným jednáním mezi Sládkem a Schönhuberem.

10.4.3 Podmínky (ne)možnosti česko-německé spolupráce

Diskurzy SPR-RSČ o Němcích a Německu lze z hlediska jejich struktury označit za velmi stabilní a konzistentní. Způsoby artikulace německého prvku, se kterými se setkáváme v projevech představitelů SPR-RSČ na začátku 90. let, jsou i na konci desetiletí velmi podobné. Německý element je v diskurzu SPR-RSČ artikulován do pozice krajního antagonismu, je signifikantem hrozby a krize. Jako „proněmecké“, „Němcům poplatné“ či „v německém zájmu jednající“ jsou označovány polistopadové elity, kterým je dáována vina za rozdělení Československa a hospodářské i sociální problémy porevoluční společnosti. Na pozadí této logiky je navázání případné česko-německé spolupráce obtížně uchopitelné, bylo by obtížné jej racionalizovat. Jak níže ukáže případ Národní strany, s podobnou strukturou diskurzů o Němcích a Německu se setkáváme i u stran národovecké pravice po roce 2000.

11 Česko-německé vztahy v programu a v kampaních Národní strany. Od protiněmečtví k česko-německému spojení proti „islamizaci“.

11.1 Česko-německé vztahy v programu a v kampaních Národní strany

Národní strana patří mezi nejvýznamnější zástupce protiněmeckého proudu v rámci české krajní pravice po roce 2000. Zejména v první polovině prvního desetiletí 21. století je patrna rezervovanost ve vztahu k Německu, neústupnost vzhledem k sudetoněmecké otázce, až agresivní antigermanismus příznačný i pro další „národovecké“ strany, které s NS spolupracují (zpočátku Dělnická strana, dále především České hnutí za národní jednotu, Národně demokratická strana a samozřejmě také Republikáni Miroslava Sládka). Tyto tendence jsou zřetelné především v kontextu první poloviny prvního desetiletí 21. století, kdy došlo k opětovnému rozpoutání mezinárodní debaty o platnosti Benešových dekretů v souvislosti s plánovaným vstupem ČR do EU.

NS od svého ustavení jednoznačně odmítá jakoukoli revizi příslušných dekretů či obecně jakékoliv nároky ze strany zástupců sudetských Němců. Součástí politické agitace NS byla i kampaň proti působení Sudetoněmeckého Landsmannschafu v České republice, zejména pak proti provozu jeho kanceláře v Praze (Lidové noviny, 2005). V dubnu 2003 podala NS trestní oznámení na Berndta Posselta a vedoucího kanceláře Sudetoněmeckého Landsmannschafu v Praze Petra Bartoně kvůli údajné propagaci „henleinofašismu“ (Národní strana, 2003c). V roce 2004 založila ND „Protisudetoněmecký fond“, který měl sloužit „na obranu občanů ČR české národnosti, kteří jsou poškozováni sudetskými Němci a jejich protiprávními nároky“ (Eliáš, 2005). Dne 11. března 2006 NS uspořádala protestní shromáždění proti nelegálně dováženému odpadu, kdy reagovala na kauzu nelegálně dováženého odpadu z Německa. Vzorek odpadu následně zavezla i ke kanceláři Sudetoněmeckého Landsmannschafu v Praze (Gaudin, 2006).

Zatímco například DS v druhé polovině prvního desetiletí nového tisíciletí přehodnocuje své zahraničněpolitické koncepce ve vztahu k Německu (viz kap. 13.1), NS i po vstupu ČR do EU vykládá roli Německa jako nedůvěryhodného aktéra. Německu jsou připisovány velmocenské ambice (srov. kap. 10.2.3) a je na něj nahlíženo jako na zdroj ohrožení. V programu z roku 2006 NS uvádí:

„Ač se to bude zdát překvapivé, ohrozit nás mohou i ti, kdo jsou dnes vydáváni za naše spojence. Mimo to, že spojenec nemusí být ještě přítel, když velmi dobře víme, že národy nemají přátele, ale pouze své zájmy. Například Spolková republika Německo vždy dávala najevo, že má rozhodně větší ambice, než být jen motorem evropské ekonomiky. Právě na základě ekonomické síly se už několikrát dožadovala většího podílu na politickém i vojenském řízení světa. A když i tak malé země, jako je třeba Maďarsko, jsou jistě připraveny zasáhnout i vojensky na ochranu svých menšin, kdo může zaručit, že se Německo, vědomo si své síly, nebude chovat stejně? Není příliš velkou útěchou, že by v první fázi použilo spíše ekonomický a politický nátlak.“ (Národní strana, 2006)

V revidovaném programu NS z roku 2007 už pasáže o údajných velmocenských aspiracích Německa nejsou zahrnuty. Strana však, stejně jako v předchozích programech, požaduje zřízení silné profesionální armády k obraně „neklidného až nebezpečného prostoru mezi Německem a Ruskem“ (Národní strana, 2007). Kritika hegemonního postavení Německa a Francie v EU a sudetoněmecká otázka představují společně s otázkou migrace hlavní témata předvolební kampaně k volbám NS do Evropského parlamentu v roce 2009 (Zemská rada NS, 2009).

Navzdory rezervovanému postoji vůči západnímu sousedovi však NS dokáže nalézt styčné body s německým protimigračním a protiislámským PRO-hnutím (Gaudin, 2021). Na jaře 2009 se na webu NS objevuje výzva „Pojeďte podpořit Petru Edelmannovou do Kolína nad Rýnem“, kde se měl uskutečnit druhý¹⁷² mezinárodní kongres aktivistů a organizací vystupujících proti údajné „islamizaci“ Evropy. Kongres uspořádalo hnutí PRO KÖLN společně s PRO NRW (Národní strana, 2009).

11.2 Rekonstrukce diskurzů Národní strany o Němcích a Německu

Podobně jako dříve u SPR-RSČ, v programu i v projevech představitelů Národní strany se objevují dvě velká témata: prvním z nich je sudetoněmecká otázka a zdůrazňování

---

¹⁷² První kongres se měl uskutečnit v září 2008. Kvůli masivnímu protestu krajní levice a odporu místních obyvatel se organizátorům nepodařilo dodržet plánovaný program akce. Z předpokládaných 1 500 účastníků nakonec bylo přítomno pouze několik desítek. Policie poté s ohledem na bezpečnost občanů zakázala i plánované protestní shromáždění hnutí PRO KÖLN (Jacobsen, 2008; Spiegel, 2008).

platnosti Benešových dekretů, druhým pak nedůvěra vůči Německu a obava z jeho údajných velmocenských ambicí.

Sudetští Němci jsou v diskurzu NS artikulováni do pozice krajního antagonismu. Vztah Čechů a sudetských Němců (označovaných jako „Hitlerovi pohrobci“, „Hitlerova pátá kolona“) představuje vztah dobra a zla, vztah „morálně neposkrvněného národa“ s „podvratným elementem“, jemuž je kladena spoluvina za rozpoutání války a rozbití Československa (srov. kap. 10.2.1) (Sedláček, 2003). Ti, kdo takový výklad vzájemných vztahů relativizují nebo zpochybňují, vystupují se vstřícnými gesty vůči sudetským Němcům, jsou označováni za „novodobé kolaboranty“, zrádce vlastního národa. Politická rada NS ve vydání *Národní politiky* z února 2004 uvádí:

„[D]nes, kdy se opět prostřednictvím sudetoněmeckých pohrobků Adolfa Hitlera zjiřují staré rány a potomci nacistů se derou o slovo, o majetek, o právo na ‚vlast‘, navrhuje Národní strana dokončit odsun těch, kteří naplnili poslední slova presidenta Beneše a zpochybňují výsledky II. světové války, nárokují si neprávem to, co jim nenáleží, a spoléhají na krátkou historickou paměť... Zároveň navrhuje odsunout i osazenstvo společnosti Sudetoněmeckého krajanského sdružení, tedy české zaměstnance ‚vyslanectví‘ neonacisty Posselta v Praze na Malé Straně, a všechny novodobé kolaboranty z řad českých politiků. [...] Plně v intencích hesla ‚Svůj k svému‘ a ‚Kdo chce kam, pomozme mu tam‘ vyzýváme pány: Mandlery, Palatu, Rumla, Graubnera, Mezihoráka, Mareše a další k převzetí časově omezených jízdenek a nastoupení k odsunu domů, ke svým.“
(Národní politika, 2006)

Společně se sudetskými Němci jsou jako nepřátelská identita, jako ti, kdo „ponižují český národ“, označeni i čeští neonacisté (Verner a Edelmannová, 2006). Navzdory dřívější spolupráci s touto stranou se NS stává hlasitým kritikem „nacifikace“ Dělnické strany v druhé polovině prvního desetiletí 21. století. NS klade rovnítko mezi (německým) nacismem, komunismem a islamismem, které pokládá za nenávistné ideologie, jež spojuje „neúcta k životu [a] touha po násilí“ (Předsednictvo ZR NS, 2006). S nacismem a komunismem je srovnáván i tzv. (německý) „multikulturní eurounionismus“ (Eliáš, 2003).

Vztah Čechů a Němců je z hlediska ideologie NS vztahem odvěkého konfliktu a jeho role v sjednocené Evropě na počátku 21. století je nahlížena se značnou nedůvěrou. Z historické zkušenosti vzájemných vztahů mezi Čechy a Němci je vyvozován charakter vztahů budoucích (srov. výše kap. 10.2.2). Následující úryvek pochází z webu Národní strany z roku 2005:

„Německá nejistota a nespokojenost se sama sebou, je jednou z příčin jejich vypjatého a expanzivního nacionalismu, když druhou příčinou je stálá historizující přilnavost k výbojné Svaté říši římské. Přilnavost, která se jaksí nevědomky vryla do genetického zakódování specifického německého myšlení. Německu paradoxně nepomohla ani moderní historie, dvě prohrané války, rozdělení země pod zneprátelené mocenské struktury, obrovské migrační vlny (blízkovýchodní a jihoevropská) před rokem 1989 a domácí po roce 1989, či samotné problematické sjednocení. Nic z toho nepřineslo Německu klid. [...] Krize identity Germánů je historický fenomén, který nemá v Evropě obdoby. Dnešní snahy německých mocenských skupin o totální germanizaci Evropy, jsou jen vyvrcholením dlouhodobého vývoje národnostně nekompaktního svazu více jak půl tuctu kmenů, který se se svojí rozpolceností nedokázal dodnes vyrovnat.“
(Politická rada NS, 2005)

Podobně jako SPR-RSČ i NS varuje před údajnou rolí EU jakožto nástroje velmocenských aspirací Německa. EU je označována za obhájce zájmů sudetských Němců, za nástroj postupné germanizace (Sedláček, 2002; Zemská rada NS, 2009; srov. Rataj, Dlouhý a Háka, 2020, s. 180–181). Následující úryvek pochází z prohlášení Petry Edelmannové před volbami do Evropského parlamentu v roce 2004:

„Evropská unie se pro německý staletý panevropský sen stala nástrojem jeho zhmožnění, nástrojem odvety za obě poválečné konference, které Němce s jejich nenávislným nacionalismem vždy odkázaly do patřičných mezí. Bohužel vždy jen dočasně. A tak se dnes setkáváme s projevy německých politiků, které jako by kopírovaly projevy nacistických pohlavárů o jednotné Evropě, spojené pod jedním vůdcem. A tak se dnes setkáváme s identickými euroregiony, které poprvé představili nacističtí plánovači, s jednou měnou a ekonomicko-hospodářským

diktátem, který již nepřipomíná ani sovětské socialistické plánování, ale právě a pouze způsoby nařizování – rozkazy, které nacisté vydávali k ovládnutí evropských zdrojů.“ (Edelmannová, 2004c, s. 148)

11.3 Od nedůvěry k společnému boji proti islamizaci

Nedůvěřivý postoj NS vůči všemu německému je překonán až s novým momentem dislokace, kterým je pocíťovaná obava z „islamizace“ Evropy. Islám a radikální islamismus představují v diskurzu NS dvě tváře stejného fenoménu, islám je označován za „vražednou víru“ a totalitní ideologii. Petra Edelmannová v roce 2006 na stránkách NS k problematice islámu a islamismu uvedla:

„Náboženství, politická ideologie a terorismus se v případě islámu spojily v jedno. Islamismus je směr islámského ideologického smýšlení v jeho politické rovině, tedy politický proud, který se formuje v ideologickém poli islámského fundamentalismu s celospolečenskými cíli ustavení totalitního islámského řádu a směřuje k potlačení práv jednotlivců i národů. [...] Je nutné si přiznat, že evropská politická reprezentace ve svém širokém a nebezpečném liberalismu, který představují středové a levicové vlády, hrubě chybila, když umožnila rozpínavému islámu zapustit kořeny v křesťanské Evropě. Oněch dvacet milionů potenciálních nosičů zla, ale vždy stoupenců nám nepřátelského učení, je jen spící základnou pro možné budoucí útoky na naše vlasti.“ (Edelmannová, 2006b)

Boj proti „islamizaci“ je podle NS bojem za ochranu národních zájmů, opozicí proti novému Druhému, kterému čelí evropské národy společně:

„Jedině BOJ. Jedině boj započatý dnes, jakkoli je to pozdě, může zachránit budoucnost našich dětí. Boj, který nám umožňuje český právní řád, boj spravedlivý, tvrdý, neústupný! Nepostavíme-li se likvidační ideologii islamismu, zemřeme. Dnes nebo za deset let. Zemřeme. Islamismus převálcuje starou Evropu s dopady absolutní destrukce.“ (Verner, 2008)

NS hledá spojenectví s protiislámskými hnutími po celé Evropě. V této konstelaci se rodí i křehké spojenectví s německým hnutím PRO KÖLN, které NS jako v té době ještě

jediný významný český protiislámský subjekt oslovilo. NS nadále trvala na stanovisku neustupovat požadavkům sudetských Němců, v zájmu budování evropské opozice islámu však byla ochotna překonat počáteční nedůvěru vůči Němcům, pakliže citlivá otázka dekretů zůstane nedotčena. Jiří Gaudin spolupráci NS s hnutím PRO KÖLN o několik let později popsal následujícími slovy:

„Co se týče spolupráce Národní strany s dalšími subjekty napříč Evropou, nikdy nebylo směřováno směrem do Německa, už jenom z toho důvodu, že Národní strana vždy obhajovala národní celistvost a národní suverenitu, neprolomitelnost Benešových dekretů byla jeden z klíčových bodů, který nešlo změnit. [...] Lidé kolem Pro Köln dělali lokální politiku, byli to lidé, kteří se zajímali o svůj domov a město, [...] o to, že tam probíhá islamizace, která už není na okraji, ale v srdci Evropy. [...] Bavili jsme se i na téma Benešových dekretů a rychle jsme jim vysvětlili, že to není bod, ze kterého bychom ustoupili. Vysvětlili jsme jim, že Evropu vnímáme jako Evropu národů. Každý národ je jako rodina, která žije jako ve společném velkém „paneláku“, kterému začíná hořet střecha. Ten oheň je islamismus, který potřebujeme všichni uhasit. Až ho uhasíme, můžeme si řešit naše malé problémy.“ (Gaudin, 2021)

Gaudin v rozhovoru dále zdůraznil, že případná spolupráce s NPD a/nebo neonacisty byla ze strany NS vyloučena. NS se nadále stavěla proti revizionismu. V reakci na vnímanou hrozbu, kterou je „islamizace“, však došlo k určitým změnám původního protiněmeckého diskurzu. Pozice německého prvku byla reartikulována (viz plovoucí signifikant, kap. 3.3). V opozici vůči tomuto novému Druhému jsou německý a český prvek artikulovány do vztahu ekvivalence (srov. Nonhoff, 2017).

S podobnými způsoby artikulace česko-německých vztahů se setkáváme i o několik let později v souvislosti s vzestupem protiislámského a protimigračního hnutí, kdy Blok proti islámu s Úsvitem navazují strategické spojení s německou Pegidou (Prokūpková, 2018b). Ani zde nejsou otázky minulosti na pořadu dne a jednota hnutí se formuje v opozici vůči společně definovanému nepříteli, za kterého je považován islám a „islamizace“.

12 Před česko-německým přátelstvím NPD a DS/DSSS. České neonacistické hnutí a jeho kontakty s německou extrémní pravicí před rokem 2008

12.1 Pangermanismus, panárijství a „bílé“ panevropanství

Zatímco v SRN v 90. letech 20. století představují organizovaný neonacismus a krajně pravicové subkultury (zejm. subkultura krajně pravicových skinheads a White Power hudební scéna, fotbaloví chuligáni a ultras) dvě postupně se protínající, ale stále relativně oddělená spektra, o jejichž mobilizaci pod hlavičkou „Národního odporu“ v druhé polovině 90. let usiluje NPD a k jejichž protnutí později dochází zejména v rámci lokálních buněk *freie Kräfte / freie Kameradschaften* (e.g. BfV, 2000; viz kap. 8.1.3), v českém prostředí je situace odlišná. V první polovině 90. let zde dochází k utváření prvních významných neonacistických organizací, vzešlých právě ze skinheadského prostředí (e.g. Mareš, 2003; Charvát, 2007; Vejvodová, 2014, Charvát, 2017; viz. kap. 9.1.1). Brněňští politologové Miroslav Mareš a Petra Vejvodová dělí český neonacismus na tři základní, vzájemně se protínající typy:

- *Tradicionalistický neonacismus, který se výrazně blíží ideám historického nacismu.*
- *Moderní „White Power“ neonacismus, který pracuje s panárijskými koncepcemi rovnoprávných národů v rámci „bílé civilizace“.*
- *„Primitivní“ neonacismus, vyznačující se přebíráním nacistické symboliky a vulgárního rasismu bez hlubšího ideového odůvodnění. (Mareš, 2005b, s. 147; Mareš a Vejvodová, 2011, s. 77)*

Pro soudobý neonacismus navrhuje autorka této práce rozlišit ještě další kategorii, označenou jako „panevropanství bílých národů“, u které lze zaznamenat významný vliv myšlenek nové pravice (viz kap. 8.1.1; srov. také program NPD kap. 8.2.10-8.2.11).¹⁷³ Každá z těchto tradic přináší jiný způsob porozumění česko-německým vztahům a nabízí odlišné způsoby racionalizace vztahů s německou extrémní pravicí.

---

¹⁷³ Rataj, Dlouhý a Háka, 2020, užívají označení „bílé evropanství“ ve spojitosti s NPD.

Tradicionalistický nacionalismus podle Mareše a Vejvodové (2011, s. 77) „navazuje na silně loajální linii historické kolaborace a hodlá budovat českou státnost v intencích Německé říše. [Tato část neonacistického spektra] je ochotna i k odstoupení Sudet, či alespoň k odškodnění odsunutých sudetských Němců. Někteří neonacisté z českého prostoru dokonce odkazují jako k dominantnímu zdroji tradic k sudetoněmeckému nacistickému hnutí.“ V pangermánském diskurzu je německý (árijský) element nazírán v pozici hegemonu, jemuž český národ stojí od nepaměti po boku. Legitimita výkladu Německa jako „oprávněného hegemonu“ byla českými neonacisty podpírána odkazem na historickou nutnost a „správnost“, idylickou minulost vzájemného soužití, která byla přerušena národnostními konflikty v druhé polovině 19. století a následným historickým vývojem až po vyhnání Němců po druhé světové válce.¹⁷⁴ Následující příspěvek pochází z roku 2007 z webu Národního odporu:

„(My, nacionální socialisté, se nesnažíme) ve výkladu historie nadržovat vlastnímu národu a historii překrucovat. My už dnes víme, že husité nebyli zdaleka takoví boží bojovníci, jako se nám předkládá, ale že původní ušlechtilou myšlenku Jana Husa [...] přeměnili v drancování a loupení, které uvrhlo naši zem téměř do doby temna a zapříčinilo přerušeni pokrevní linie na českém trůnu, táhnoucí se od dob Přemysla a sv. Václava. Také dnes víme, že právě Palacký, který má na překroucení naší historie nezanedbatelný podíl, nebyl seriózním historikem, ale především politikem, který si na nenávisti postavil vlastní politickou kampaň. Tím začal česko-německý rozkol, trvajícím v podstatě dodnes. Přitom doslova pohřbil staletí více než přátelského soužití obou národů. Vždyť to byla už první česká knížata, která pomáhala vybudovat a upevnit moc Německé říše ve střední Evropě a za to si vybojovala v Říši výsadní postavení pro české země a pro sebe královskou korunu a funkci prvního kurfiřta. Tak od dob sv. Václava stály tyto dva národy bok po boku a jiných takových byste ve světě nenašli, dokud nebylo tohle přátelství zničeno.“ (Odpor.org, 2007a)

Takzvaný „White Power“ neonacismus považuje Čechy (popř. Moravany, Slezany) za národ, který je svébytný a rovnocenný s ostatními evropskými (bílymi, resp. „árijskými“)

---

¹⁷⁴ V tomto smyslu se jedná především o odkaz na svatováclavskou tradici (e.g. Rataj, 1999; 2006).

národy. Tento typ neonacismu odkazuje zejména na ideology krajní pravice pocházející z anglo-saského prostředí, jako byl například autor *Turnerových deníků*, románu pojednávajícím o konečném rasovém konfliktu, William L. Pierce, či autor sloganu „14 slov“ David Lane (podrobněji k těmto osobnostem viz Charvát, 2007; Baldauf, 2015; Vejvodová, 2014). Tyto proudy zdůrazňují jednotu „bílé rasy“, odmítají mezi „bílymi rasami“ diferencovat nebo uvažovat o jejich rozdílné hodnotě. „Vypadám bíle. Bojuji za bílé. Uznávám úspěchy bílé rasy,“ shrnul v jedné ze svých esejí o rasové identitě David Lane (1995). Zastánci tohoto směru tak odmítají dosavadní dogmata o germánské nadřazenosti nad slovanskými národy, nevylučují však případnou spolupráci s Němci, založenou na rovnocenné bázi (srov. Mareš, 2005b, s. 147; Mareš a Vejvodová, 2011, s. 77).

V diskurzu „White Power“ neonacismu jsou „bílé národy“ chápány jako rovnocenné. Jejich společná „bílá“ identita (ve smyslu v extrémní pravici často využívaného sloganu „No more brothers war“ – „žádnou válku mezi ‚bratry‘ bílé rasy“) je pak artikulována ve vymezení se vůči konstitutivnímu vnějšku, vůči „židovskému spiknutí“, představitelům „Zionist Occupied Governments“, „neárijským rasám“ a dalším nepřátelským identitám (srov. Durham, 2010). „Bílá rasa“ (pozn. někdy je jako synonymum používán pojem „árijská rasa“) představuje prázdný signifikant, oslavovaný ideál a nárokovanou identitu, která je „ohrožena“ přítomností antagonistického Druhého (v *Turnerových denících* se pak jedná o přítomnost židovské vlády a neárijského obyvatelstva USA).

Nepřátelství mezi Čechy a Němci je z hlediska „tradičních“ i „White Power“ neonacistů zpochybňováno jako nepravdivý mýtus, který živí šovinistické¹⁷⁵ a protiněmecké kruhy (Odpor.org, 2007c). Přehnaný nacionalismus je odmítán ve prospěch primátu rasy, je zdůrazňována rasová nerovnost mezi lidmi. Legitimita a věrohodnost těchto artikulací je posléze posilována pomocí různých historizujících a konspiračních teorií.

Analogicky k podobným diskuzím, které probíhají i v Německu, část českých neonacistů označuje dosavadní dogmata o germánské (árijské) nadřazenosti nad Čechy, Rusy nebo Poláky, jako nyní, na prahu 21. století, nevědecká, zastaralá a nepřesvědčivá (e.g. B&H Deutschland, 2000). Následující ukázka pochází z webu Národního odporu:

---

¹⁷⁵ Někdy je dokonce vyhocený český nacionalismus českými neonacisty označován za „produkt“ zednářských lóží.

„Někteří germánští nacionalisté byli ovlivněni nevědeckým učením, které přisuzovalo Germánům původ buď na bájně Atlantidě, nebo je označovalo za přímé potomky Neandertálců, samostatné vývojové větve člověka. My však dnes bezpečně víme, že naše bílá rasa se před více než čtyřiceti tisíci lety oddělila od skupiny lidí, kteří před sto tisíci lety opustili kolébku člověka, dnešní Afriku, a desítky tisíc let pak obývali dnešní Kavkaz v době, kdy byla severní polokoule pokrytá ledem. Když pak došlo k oteplení a ledy roztály, naši předci sestoupili z hor a rozešli se do všech stran. Podíleli se na vzniku civilizací v severní Indii, v Sumeru, v Egyptě a později i v Řecku a v Římě. Bez ohledu na to, zda se naši předci nazývali Germány, Slovany, Kelty nebo Řeky, Vizigóty či Maďary, šlo o jednu skupinu lidí, kteří asi před sedmi tisíci lety opustili Kavkaz a pustili se do osidlování svého blízkého i vzdáleného okolí. [...] Nacionální socialisté věří v obnovenou jednotu tohoto lidu, chtějí zachovat jeho jedinečnost. Proto pro nás není důležité, jestli je náš soukmenovec ze západu, či východu Evropy, nebo severu či jihu, ale důležité je právě to, zda je naším soukmenovcem.“ (Evenhard, 2006)

Dogmata o germánské nadřazenosti tak postupně nahrazují teorie o společném původu evropských národů, představy o globálním vůdcovství bílé rasy se zároveň později mísí s na první pohled „uhlazenějšími“ a „humánnějšími“ etnopluralitními koncepcemi.

V současnosti tak lze hovořit i o dalším, do určité míry komplementárním typu diskurzu, který bude v této práci nazýván „panevropanství bílých národů“. V tomto diskurzu je zdůrazňován společný původ Evropanů a zároveň kulturní a etnická diverzita jednotlivých evropských národů. Je zdůrazňována jedinečnost národní „identity“, sepětí s domovskou „otčínou“, imperialismus je zavržen ve jménu obrany biologicko-kulturní substance národního společenství (popř. ve větším měřítku celé evropské civilizace) proti všem vnějším vlivům. Příslušnost k národnímu společenství je však nadále vysvětlována jako vrozená, jako pouto krve. Ideál Evropy je ideou samostatně se vyvíjejících, kulturně rozmanitých národů. Prekérní jednota, identita (bílé) Evropy pak vzniká ve vztahu k tomu, co ji zevnitř („liberalisté“, „Brusel“, multikulturalismus, konzumerismus) či zvenku ohrožuje (migrace z mimoevropských zemí, „islamizace“, zájmy světových finančních elit).

12.2 České neonacistické hnutí a sudetoněmecká otázka

Podrobná analýza obsahu webu Národního odporu naznačuje, že v této organizaci působili jak zástupci panárijského, tak i pangermánského proudu. Přívrženci pangermanismu v rámci českého neonacistického hnutí vešli na začátku 21. století ve známost především v souvislosti s tzv. letákovou kauzou. V roce 2002 se v některých českých městech objevily protičeské letáky s titulkem „Sudety budou opět německé“, které hlásaly vinu českého národa z „uloupení“ a zrušení Sudet. Letáky vznášely nárok sudetských Němců na Sudety. Za šíření letáků byli stíháni čeští neonacisté s vazbami na NO a Národně sociální blok (viz kap. 9.1.3, pozn. 104), financovány byly údajně z podpory německého Witikobundu (České noviny, 2006b). Pangermánský proud reprezentuje i v roce 2008 založené internetové periodikum *Náš směr* a od roku 2011 na něj napojené nakladatelství *guidemedia etc s.r.o.*, v jehož čele figurují neonacista Erik Sedláček a Pavel Kamas (Rataj, Dlouhý a Háka, 2020, s. 140–145).

V roce 2009 se na webu Národního odporu objevil text „Základní úmluvy mezi českými a německými kamarády“, kde se česká strana zavázala k boji za zrušení Benešových dekretů a nápravu souvisejících křivd. V textu manifestu se doslova uvádí:

- *„Benešovy dekrety byly vytvořeny na základě odporujícímu mezinárodnímu právu. Byly nařízeny svévolným rozhodnutím spojeneckých vítězných mocností bez souhlasu nejen německého, ale i českého obyvatelstva. Proto považujeme tyto dekrety za neplatné.*
- *Pokud se tyto dekrety dotýkají výhradně obyvatel Čech a Moravy (Česka), leží na českých kamarádech jejich zrušení urychlit a uskutečnit; mohou přitom počítat s bezmeznou podporou z německé strany.*
- *Tam, kde Benešovy dekrety měly za následek vraždy, utrpení a vyvlastnění Němců, deklaruujeme jednomyslně, že uděláme vše, co je v našich silách, aby byl tento protiprávní stav ukončen. Práva tehdejšího i současného německého lidu či jejich potomků v Sudetech by měla být obnovena.*
- *K tomu také prohlašujeme, že tehdejší obyvatelé Sudet i jejich potomci mají právo v Sudetech svobodně žít a bydlet.*
- *Neoprávněně vyvlastněný majetek by měl být vrácen.*

- *Tam, kde by nabytím majetku následně vznikl konflikt, měl by odpovědný stát zřídit restituční fond, ze kterého bude kompenzována vzniklá materiální ztráta. Právo na příslušné vyrovnání budou mít buďto Němci, nebo čeští vlastníci.*
- *V případě střetu zájmů budou z obou národních skupin rovnoměrně ustanoveny komise na základě vzájemného respektu, které ze vzniklé situace vypracují právoplatné řešení.*“ (Odpor.org, 2009)

Tato úmluva se pak stala základním dokumentem Německo-českého svazu přátel (Deutsch-Böhmischer Freundekreis, DBF), na jehož aktivitách se podíleli členové NO, DSSS, členové dnes již zakázané německé neonacistické organizace Freies Netz Süd, členové Junge Nationaldemokraten a NPD či některé osoby později aktivní v Der III. Weg (podrobněji níže viz kap. 8.7). Vztah Němců a českých „kamarádů“ je v textu úmluvy jasně vymezen jako vztah německého hegemonu a jeho spojenců:

„[S]tavíme na tradici Německé říše a spojenců říše jako jádra a opory Evropy. Nepřátelskou mocí páchanou zkázu na našich národech skrze biologické a ekonomické zatěžování cizími vlivy může zastavit jen náš společný boj.“
(Odpor.org, 2009)

Samotné naplnění cílů úmluvy pak bylo dáno jako nutný předpoklad k dosažení svobodné „Evropy národů“. Ortodoxní pangermanisté, otevřeně uznávající nároky sudetských Němců, však v rámci českého neonacistického hnutí naráželi i na nesouhlasná stanoviska a odmítnutí. Následující úryvek pochází z rozhovoru s aktivistou NO Jihlava z roku 2003:

„V roce 1937 zvolilo Henleinovu proříšskou stranu 98 % sudetské populace u nás, tehdy se rozhodli, ke které straně budou patřit. Tím je pro mě otázka vyřešena. Jakýkoliv obdiv cítím k principům NS, nedokážu však popřít historická fakta. Poražený musí platit... [...] Němci válku prohráli a nemají žádný nárok na ukradené majetky. Silnější vždycky vítězí. Musíme hledět do budoucnosti, ne do minulosti. Dnes již nemůžeme dělit Evropu na národy, jak tomu šlo před sto lety. Necht' se každý podívá zpět do svého rodokmenu. Většina z vás tam najde Čechy, Slováky, německé Germány, Poláky, Maďary, Italy, ruské Slované. Nyní musíme věřit v myšlenku white power, bílé rasy. Není čas na vyvyšování se. Šovinismus je velmi škodlivá věc, která pomáhá pouze našim společným nepřátelům.“ (Sedlis-Diehard, 2003)

Následující úryvek pochází z webové prezentace Autonomních nacionalistů Střední Čechy:

„Nacionalismus chápeme jako boj za národ a jeho práva na vůdčí roli při řízení této země. Nechápeme jej jako úzkoprsý šovinismus a s ním spojenou nevraživost vůči jiným evropským národům. Nechápeme jej jako primitivní tezi ‚vše české je dobré a co není, je špatné‘. Ale na své úspěchy a svoje kořeny jsme patřičně hrdí. V dnešní době čelíme s evropskými národy všichni společně několika hrozbám a pro vzájemné rozpory již není místo. Máme společné protivníky a to si musíme všichni uvědomit. Zároveň ale jako nacionalisté odmítáme zásahy do naší státní suverenity. Národ chápeme jako skupinu lidí se společnými tradicemi, historií, etnicitou a jazykem.“ (Nacionalisté střed, 2008)

Příkladem jsou třeba i rozdílné reakce na německou stranou uložené podmínky k aktivní účasti na vzpomínkovém pochodu věnovaném památce Rudolfa Hesse v roce 2005. Po roce 2000 se čeští neonacisté začali pravidelně účastnit neonacistických pochodů v Německu (podrobnosti viz níže). V roce 2005 podmínil svolavatel vzpomínkového pochodu ve Wunsiedelu Jürgen Rieger (NPD) účast českých aktivistů jejich výslovným prohlášením, že netrvají na platnosti Benešových dekretů a že jsou ochotni vzdát se pohraničí. Část českého neonacistického hnutí však Riegerův postoj odmítla a rozhodla se s německou stranou vyjednávat, v čemž ji podpořily i některé evropské neonacistické/neofašistické organizace (např. B&H Serbia nebo španělská Cultura Europea). Část hnutí se rozhodla pochod rovnou bojkotovat (Odpor.org, 2005a; 2005b).¹⁷⁶

---

¹⁷⁶ Manifestace se nakonec nekonala, byla zakázána na základě novely §130 trestního zákona („Volksverhetzung“ – štvání lidu). Pořadatel se proti zákazu opakovaně odvolal, zákaz (resp. platnost novely zákona umožňujícího omezení svobody projevu) v roce 2009 v konečné instanci potvrdil Ústavní soud v Karlsruhe (Hipp, 2009).

12.3 Čeští neonacisté a kontakty na německou extrémní pravici

12.3.1 Hranice se otevírá: kontakty v subkulturním prostředí

K intenzivním kontaktům mezi českou a německou krajní pravicí docházelo prokazatelně už v první polovině 90. let, a to v subkulturním prostředí. Vydavatelé prvních českých skinheadských zinů začali navazovat korespondenční kontakty s tvůrci zinů v zahraničí (včetně Německa). Už v první polovině 90. let se v Česku konaly první koncerty White Power hudby, na nichž kromě českých kapel vystupovali i zahraniční interpreti. Tyto akce, z nichž většina byla od roku 1993 organizována pod hlavičkou BHS (a od roku 1996 B&HDB), poskytovaly příležitost pro setkávání nejen hudebníků, hudebních producentů, ale i krajně pravicových skinheads z různých částí Evropy (Mareš, 2003, s. 421–422; Prokúpková, 2021).

V první polovině 90. let můžeme na základě archivních materiálů doložit první kontakty mezi BHS a německými Hammerskins ze Saska.¹⁷⁷ V druhé polovině 90. let dochází k dalšímu propojování české a německé White Power scény. Svědčí o tom například recenze hudebních desek, koncertů konaných v ČR nebo rozhovory s českými hudebníky a aktivisty v řadě německojazyčných skinheadských zinů.¹⁷⁸

Němečtí skinheads rovněž tvořili významnou část návštěvníků velkých hudebních akcí pořádaných BHS nebo B&HDB. Zejména v kontextu vlny zákazů, domovních prohlídek a represivních opatření, kterými SRN reagovala na nárůst násilí extrémní pravice v první polovině 90. let (viz kap. 8.1.3) a které se významnou měrou dotkly i německé White

---

¹⁷⁷ O brzkých kontaktech BHS s Německem svědčí například otisknutí loga a kontaktní adresy BHS v třetím čísle známého německého zinu *Hass Attacke* (v překladu: „Útok nenávisť“) v roce 1994. V pátém čísle tohoto zinu dokonce vyšel rozhovor s manažerem kapely Buldok. Vydavatelem zinu byl známý německý hammerskin-aktivista a hudební producent (vlastník hudebních labelů Hate-Records a Hagal Records) Mirko Hesse (Apabiz e.V., 2002a, s. 472). Hesse mj. ve svém zinu pravidelně otiskoval recenze nejnovějších nahrávek vybraných českých White Power hudebních kapel (např. Buldok, Excalibur). Vybrané nahrávky rovněž nabízel ve svém zásilkovém obchodě. Další otázkou mohou být kontakty mezi tzv. sudeťáky s Německem. K tomuto tématu však nebylo nalezeno dostatečné množství zdrojů.

¹⁷⁸ Zejména lze zmínit ziny, které byly vydávány aktivisty okolo B&H Division Deutschland nebo německých Hammerskins. Vedle *Hass Attacke* (Sebnitz, Sasko) lze zmínit například *Victory Skingirzine* (Berlin/Pulsnitz, Sasko), který stál blízko Hammerskins a posléze vycházel jako příloha německého B&H magazínu, B&H zine *White Supremacy* (Wilsdruff, Sasko), fanzine *All skewed up* (Norimberk, Bavorsko), skingirl zine *Freyja* (Brandenburk/Meklenbursko-Pomořansko) nebo poloprofesionální magazín *B&H Deutschland* (více podrobností o těchto zinech viz Apabiz e.V., 2002a).

Power scény,¹⁷⁹ se staly koncerty White Power hudby na území ČR vyhledávanými událostmi kulturního vyžití německých krajně pravicových subkultur (e.g. Raabe, 2008). V kontextu rozvíjejících se kontaktů mezi českou a německou White Power hudební scénou dochází v roce 1998 po vzoru *freie Kräfte / freie Kameradschaften* k formování Národního odporu (viz výše kap. 9.1.2) a k úsilí o registraci organizace *Junge Nationaldemokraten* (e.g. Mareš, 2003; Mareš, 2005b; Charvát, 2007). Název „Národní odpor“ (v němčině „Nationaler Widerstand“) je navíc v překladu shodný s německým názvem platformy, pod kterou se ve stejném období snaží NPD v rámci strategie „boje o ulice“ apelovat na široké části neonacistického spektra i krajně pravicových subkultur (viz kap. 8.2.3 a 8.2.6 výše).¹⁸⁰ NO používá jako svůj symbol černo-bílo-červené prapory. Jedná se o barvy vlajky a trikolory vilémovského císařství (tzv. „barevný akord“), zároveň jde o kombinaci barev používanou NSDAP po roce 1933 (viz NSS, 2010, s. 355). Dne 21. srpna 1999 pořádal NO v Praze demonstraci k uctění „posledních obětí druhé světové války“, která byla věnována památce Rudolfa Hesse (Mareš, 2003, s. 491). Počínaje koncem 90. let (konkrétně můžeme zmínit účast německých skinheads na prvomájové manifestaci organizované aktivisty NO v roce 1999) informují česká média o přítomnosti německých aktivistů na demonstracích extrémní pravice v ČR (Koukal, 1999). Nejpozději po přelomu milénia se čeští neonacisté rovněž účastní veřejných manifestací extrémní pravice v Německu.¹⁸¹

12.3.2 Česká extrémní pravice a kontakty na německé extrémně pravicové strany před zahájením spolupráce DS/DSSS a NPD

Jak bylo nastíněno výše, kontakty české a německé extrémní pravice sahají až do 90. let. DS, potažmo DSSS rovněž pravděpodobně není první českou politickou stranou s kontakty na NPD. Podle údajů Ministerstva vnitra ČR se 1. září 2001 účastnili členové Národně sociálního bloku (viz. kap. 9.1.3, pozn. 104) demonstrace NPD v Lipsku. Podle

---

¹⁷⁹ V roce 1993 čelil žalobě za trestné činy „štvání lidu“ nebo užití nacistické symboliky například zpěvák kapely *Störkraft* Jörg Petritsch (TAZ, 1993).

¹⁸⁰ Později se v německém prostředí označení „Nationaler Widerstand“ objevuje i v názvech aktivistických sítí a neonacistických organizací jako např. např. *Nationaler Widerstand Berlin* nebo v roce 2003 založený *Nationaler Widerstand Dortmund* (zakázán 2012).

¹⁸¹ V archivu *Apabiz. e.V.* jsou k dispozici fotografie dokládající účast českých neonacistů na vzpomínkovém pochodu za Rudolfa Hesse z roku 2002.

stejně zprávy se delegace členů NSB měla 29. září téhož roku účastnit i sjezdu DVU v Pasově, kde prostřednictvím švédské strany Sverigedemokraterna (Švédští demokraté) proběhlo jednání s předsedou DVU, Gerhardem Freyem, o případné podpoře volební kampaně NSB v parlamentních volbách 2002 (MVČR, 2002). Strana Národní sjednocení (viz. kap. 9.1.2, pozn. 97) byla společně s NPD zastoupena v roku 2003 založené mimoparlamentní platformě evropských krajně pravicových stran Evropská národní fronta (Enders, 2008a, s. 70).¹⁸²

Předně je možné také poukázat na četné kontakty neregistrovaného NO s NPD. V září 2006 vystoupil zástupce NO Michal Podolák s projevem na kulturně-politickém festivalu NPD „Fest der Völker“ (Enders, 2008a, s. 74). Aktivisté NO se účastnili i dalších demonstrací a kulturně-politických akcí NPD (např. festival „Deutsche Stimme Pressefest“, festival JN „Sachsentag“) (viz příloha). V prosinci 2007 se na webu NO objevila zpráva o návštěvě českých aktivistů na výročním setkání představitelů saské organizace NPD v Chemnitzu, po kterém pak následoval společný výlet k hrobu Rudolfa Hesse ve Wunsiedelu (Odpor.org, 2007b). Právě v Chemnitzu působila v městské radě za NPD Katrin Köhler, která později představuje jeden z hlavních kontaktních uzlů mezi NPD a DS/DSSS. Dne 15. února 2008 navštívili aktivisté NO frakci NPD v Saském zemském sněmu, kde s přítomnými zástupci NPD (mezi kterými byl např. Karl Richter) diskutovali podobu česko-německé spolupráce. Neznámý autor na webu NO k setkání uvádí:

„Mnoho se mluvilo [...] o moderním konceptu nacionalismu, kde národy spolupracují jako zdravé jednotky tvořící harmonický celek. Odsouzeny byly jakékoli projevy šovinismu, který jen brání skutečnému pochopení ideje společné Evropy národů. Němečtí kamarádi byli mile překvapeni, když jsme jim sdělili, že se snažíme oprostít veškeré šovinistické přítěže, která je však po 40 letech v bolševismu stále hluboce zarytá pod kůží obyvatel českých zemí.“ (Odpor.org, 2008)

Zástupci NPD se zároveň účastnili i akcí organizovaných neonacisty v ČR. Dne 10. listopadu 2007 se do Prahy vydala 60–70členná výprava z Německa v čele s představiteli

---

¹⁸² Zda došlo i ke kontaktům mezi Národním sjednocením a NPD na bilaterální úrovni, není autorce této práce známo.

saské NPD na (následně zakázanou) demonstraci k výročí křišťálové noci (Deutscher Bundestag, 2012, s. 4). Dne 18. dubna 2009 se několik desítek německých neonacistů, včetně členů NPD, účastnilo pochodu Autonomních nacionalistů v Ústí nad Labem (iDnes, 2009).

13 Od „protiněmectví“ k česko-německé spolupráci DS/DSSS

13.1 Dělnická strana: postupný obrat od protiněmecké rétoriky

13.1.1 Od „protiněmectví“ ke spolupráci s NPD

Vztah Dělnické strany k Němcům a Německu prodělal během prvních pěti let existence této politické strany značné změny. Zpočátku se DS, kterou zakládají bývalí členové protiněmecky vymezené SPR-RSČ, profiluje podobně skrze protiněmecké postoje, které jsou zaměřeny především proti sudetským Němcům. To se však v průběhu druhé poloviny prvního desetiletí nového tisíciletí mění. DS dokonce zahajuje spolupráci s toho času již největší německou extrémně pravicovou stranou, Nationaldemokratische Partei Deutschlands. Paradoxem této spolupráce je skutečnost, že NPD nikdy zcela neustoupila ze svých revizionistických požadavků, zatímco DS nikdy oficiálně nezpochybnila platnost Benešových dekretů.¹⁸³

Podobně jako u SPR-RSČ, i v diskurzu „staré“ DS dochází k artikulaci sudetských Němců do pozice krajního antagonismu. Sudetští Němci představují signifikant hrozby, kolektivní identitu, které je dávána vina za rozbití Československa. V září roku 2004 se zástupci DS účastnili protiněmecky laděné vlastenecké manifestace v Chebu pořádané Klubem českého pohraničí (iDnes, 2004). Tomáš Vandas ve svém projevu uvedl:

„Jak asi musí být v duši pamětníkům Mnichova, zabírání českého pohraničí a Protektorátu, když slyší výzvy k omluvě a odškodnění sudeťáků. Výzvy k odškodnění těch, kteří velkou měrou přispěli k rozbití Československa. Jaký mohou mít pocit, když se v Praze otevřela kancelář Sudetoněmeckého Landsmannschaftu a z viníků se najednou stávají oběti?“ (Dělnická strana, 2004a)

Dne 1. května 2005 se zástupci DS účastní manifestace pořádané NS před kanceláří Sudetoněmeckého sdružení v Praze (viz výše). V následujícím období však už sudetoněmecká otázka pro DS ztrácí na důležitosti. Strana ji neartikuluje ve svém programu, ani už není předmětem politické mobilizace. DS upouští od protiněmeckých výpadů a v roce 2008 zahajuje kooperaci s NPD (viz kap. 13.1 a viz Příloha).

---

¹⁸³ V členských řadách DS se však nachází jednotliví stoupenci pangermanismu, kteří jsou ochotni diskuzi o platnosti dekretů připustit.

Tuto reorientaci je jednak možné vnímat na pozadí změn společenského klimatu, kdy už v široké části společnosti pominuly obavy ze sjednoceného Německa a případného návratu sudetských Němců. Polovina mladé generace do 30 let se o otázku sudetských Němců navíc vůbec nezajímá (CVVM, 2007, s. 4). Česká společnost nadále trvá na platnosti dekretů, agresivní protiněmecká rétorika však ztrácí své posluchačstvo. Ve společnosti se objevují nové problémy, nové momenty dislokace. V zahraničněpolitické oblasti postupně nabývají na významu nové otázky, zejména pak diskuze kolem návrhu Smlouvy o Ústavě pro Evropu, která podle DS měla změnit „Evropu států v Evropu jediného federálního státu“ (Dělnické listy, 2005), či následná diskuze kolem připravované Lisabonské smlouvy (byť v této souvislosti otázka Benešových dekretů ve veřejném prostoru znovu rezonuje). Ke konci desetiletí se ČR podobně jako další evropské státy potýká s následky hospodářské krize.

Zatímco SPR-RSČ v 90. letech artikuluje Německo do pozice krajního antagonismu, signifikantu hrozby a většího či menšího spoluviníka problémů polistopadové společnosti, po přelomu století už tyto artikulace postupně ztrácejí na přesvědčivosti a důvěryhodnosti. K zmíněnému obratu od tradičně „protiněmeckých“ pozic rovněž dochází v kontextu, kdy se Dělnická strana otevírá spolupráci s neonacistickým hnutím, které v Němcích nevidí nepřítele, ale partnera, a disponuje četnými kontakty na německou extrémní pravici (viz kap. 12). Neonacistické hnutí přichází jako kontra-hegemonní síla přinášející vlastní vysvětlení společenských problémů, artikuluující nové zdroje frustrace a nedostatku i požadavky k jejich řešení.

13.1.2 Příchod „odnárodněného“ Druhého

V druhé polovině prvního desetiletí 21. století dochází v diskurzu Dělnické strany k nové hegemonické operaci, kdy je dosavadní konflikt přehlušen mnohem silnějším antagonismem (srov. Nonhoff, 2017). Původní artikulace vztahu mezi Čechy a Němci, tak jak jej známe z diskurzu SPR-RSČ, je vztahem lokálního konfliktu mezi západním sousedem, kterému jsou připisovány velmocenské ambice, a byť malým, ale morálně nepokřiveným českým národem. Tento konflikt je ale přerušen příchodem nadnárodního Druhého, vůči kterému stojí Češi i Němci (potažmo bílé, evropské národy) v ekvivalentní pozici. Původní lokální konflikt mezi oběma národy je přehlušen novou domnělou hrozbou, která má globální charakter. Následující příspěvky pochází z *Dělnických listů* z roku 2008:

„Dělnická strana občanům naší vlasti nabízí způsob, jak řešit problémy vzniklé nezodpovědnými liberály, socialisty i lidovci, způsob, jak se postupně vyvazovat z byt' něžného, ale stále více dusícího ekonomického sevření sionistických okupantů.“ (Malý, 2008)

„Dělnický nacionalista není v liberalismu vítán, právě proto, že je nacionálním socialistou. On myslí socialisticky a přitom v rámci svého národa. Nemá internacionální ambice jako komunisté, marxisté ani liberalisté. On stojí v přímém protikladu k internacionalismu, protože internacionalismus je pro existenci a zachování národa nebezpečný. Žádný internacionalista se svým odporem k existenci svébytných národů nikdy netajil. Sionisté, protože jsou v chápání své rasy ‚vyvolení‘. Komunisté, protože jsou ve své ideologii koneční. Liberalisté, protože jsou globálně všeobjímající.“ (Zbela, 2008)

Autoři obou těchto příspěvků artikulují český národ do přímé opozice vůči řetězci nepřátelských identit, zahrnujícímu „nezodpovědné“, internacionální liberály, socialisty a komunisty. V řetězci nepřátelských signifikantů jasně vystupuje pozice „sionistického okupanta“ či „vyvoleného Žida“. Ten v diskurzu „nové“ DS vystupuje jako příslušník nadnárodní elity, „globalizovaný Světovládce“, strůjce a řídicí mašinerie protinárodního „Systému“, který stojí proti zájmům (bílých, evropských) národních států (srov. ideologie NPD kap. 8.2.10-8.2.11).

Následující úryvek pochází z pozvánky na 4. ročník Svatováclavské manifestace, kterou v roce 2008 uspořádali v Kladně zástupci AN Střední Čechy ve spolupráci s DS. Autor pozvánky zdůrazňuje hluboký rozpor mezi kontinuitou a rozvojem vlastního národa a „globalizovaným Světovládcem“, kterému je připisována vina za krizi evropských národních států:

„Doba, ve které se nachází nejen naše vlast, ale i celá Evropa, je dobou krize našich národů. Všeobecná apatie obyvatelstva k veřejným záležitostem, rychlý triumf konzumní společnosti, bezohledná honba za ziskem, které padá za obět' vše včetně našeho přírodního a kulturního dědictví, jsou příčinami této krize. Sebejistota světovládců, ničících Evropu vlnami nepřizpůsobivých imigrantů,

ovládajících masy pomocí masmédií, záměrně vymazávajících jakoukoli historickou paměť národů, je jejím důsledkem.“ (Autonomní nacionalisté a DS, 2008)

V podobném smyslu je o rok později formulován projev T. Vandase na „Fest der Völker“ („Festival národů“), pořádaném v roce 2008 v Altenburgu:

„Festival národů je příležitostí, na níž mohou zástupci nacionálních stran jednotlivých evropských států demonstrovat, jakou chtějí Evropu, jakou chtějí budoucnost. Rozhodně nechceme Evropu přeměněnou v jakýsi pochybný multikulturní kotel plný imigrantů, v němž dochází k zániku suverénních států, v němž mizí hranice, tradiční hodnoty a historické odkazy našich předků. Odmítáme vizi architektů Nového světového řádu, kteří považují pevnost Evropu za poslední překážku k uskutečnění svého staletého snu, kterým je ovládnutí světa.“ (Vandas, 2008)

„Nová“ DS artikuluje svoji pozici jako síly, která se staví na odpor proti konzumerismu, materiálnímu a dekadentnímu „Systému“. Následující příspěvek byl uveřejněn na webu Dělnické strany v roce 2007:

„Víra, ideál a odvaha – to jsou dnes již bohužel pro většinu lidí, vychovávaných v této materialistické a dekadentní společnosti, kde jediným měřítkem hodnot bývají konta na účtech, zcela prázdnými pojmy. Ještě stále však existuje pár statečných mužů a žen, pro které tato slova jsou vším a stále svádí urputný boj s tímto protinárodním, falešným a nespravedlivým systémem, jenž cizí povýšil nad vlastní, rozvrátil starý řád a morálku a s neúctou plive na vše tradiční a dobré.“ (Vácha, 2007)

Jak bylo nastíněno výše, SPR-RSČ je v 90. letech politickou silou, která je v první řadě protirežimní opozicí, vymezuje se zejména vůči domácím elitám a domnělým nebo skutečným zájmům sudetských Němců, potažmo sjednoceného Německa jako celku (viz kap. 10). Navzdory kontaktům s francouzskou Národní frontou jsou její politické cíle a aktivity zaměřeny především na národní úroveň. „Nová“ DS a její mládežnická

organizace Dělnická mládež překračuje roli „pouhé“ protirežimní opozice a artikuluje svoji pozici jako součást velkého (evropského) hnutí, které pojí stejný zdroj dislokace (viz kap. 3.4), bez jehož nápravy není možná náprava nedostatku v národním měřítku. Následující texty pochází z roku 2009 z webu DS:

„Pouze skrze jednotlivé národní uvědomění můžeme společně s ostatními národy vybojovat evropskou svobodu. Stejně tak, jako musí mít strom silné kořeny, musí jednotnou evropskou nacionální frontu tvořit uvědomění vlastenci všech evropských národů, a složit tak dokonalou mozaiku v evropském moři. Proto budme hrdí na svůj původ, svoji národnost a krev. Nehledáme však to, co naše národy rozděluje, nýbrž naopak, přičemž jsme si vědomi sebe sama! Jsme různí lidé, máme však jedině nepřátele – penězchtivé vládnoucí pošlapávače evropských kulturních hodnot.“ (Lamprecht, 2009)

„My Češi nikdy nemůžeme tento boj vyhrát sami. Nikdo nemůže. Proto musíme všichni stát společně bok po boku v šiku proti lidem, kteří nám upírají naše právo na svobodu, kteří zotročují náš národ a zabíjejí naši milovanou zem. A tak dnes zůstává na české i německé straně pár posledních fanatiků, kteří, zaslepení nenávistí, donekonečna rozpitvávají dávno minulé a dnes jen stěží podstatné věci“ (Petřivalský, 2009)

Shrneme-li vztah Čechů a Němců, v diskurzu „nové“ DS už není vztahem antagonismu, ale vztahem difference. Ve vztahu k vnější negativitě se však tento vztah stává vztahem ekvivalence (viz Obr. 10). Češi, Němci a další evropské národy se stávají součástí jednotné „Evropy národů“, jejíž jednota vyvstává vůči společnému (nenárodnému, globalizovanému) nepříteli. Tato hegemonická operace se stává samotnou podmínkou možnosti navázání spolupráce s NPD, kdy historické spory Čechů a Němců jsou posunuty do pozadí a politický diskurz DS je formován novým antagonismem „my“ versus „odnárodněný Druhý“ (srov. Nonhoff, 2017).

13.2 Česko-německé spojení DSSS

13.2.1 Manifest z Riesy

Jak bylo zmíněno výše, DSSS navazuje na DS nejen personálně, ale i programově. Politický diskurz DSSS si ponechává základní kontury své předchůdkyně. Kontinuita platí i v oblasti zahraniční spolupráce. DSSS si uchovává kontakty v rámci NPD, získává kontakty nové a plynule rozvíjí dosavadní spolupráci.

NPD z pohledu DSSS představuje partnera, který je nejen zkušený, ale i upřímný ve svých cílech a požadavcích: „Věříme, že jedině existence silných nacionalistických stran v Evropě může zajistit pozitivní budoucnost kontinentu“, uvádí 31. číslo *Dělnických listů* (Tiskové centrum DSSS, 2011b). Bývalý předseda DM a dlouholetý člen představenstva DSSS Erik Lamprecht v roce 2011 ke spojení s NPD poznamenal:

„Mnozí se jistě mohou ptát, proč zrovna německá NPD, proč ze všech zahraničních stran nejvíce rozvíjíme spolupráci zrovna s nimi. Odpověď je ale docela prostá. [...] NPD funguje zcela na profesionální úrovni a je jakýmsi prototypem národně opoziční politické strany. [...] Existuje v Evropě ještě několik etablovanějších stran označujících se za nacionalistické, jmenujme například Wildersovu Stranu pro svobodu. Tyto strany se ovšem vydávají na systémovou stezku populismu na úkor idealismu. A to není cesta, která vede ke skutečně svobodné Evropě, ale klikatí se v parlamentních uličkách prospěchářských kompromisů, odkud není východiska.“ (Lamprecht, 2011)

V roce 2011 se obě strany rozhodly posvětit své spojení společným Manifestem z Riesy, ve kterém deklarovaly své sdílené pozice a cíle. Tomáš Vandas k společnému manifestu uvedl: „Rozvíjející se spolupráce s NPD naplňuje naši představu o přátelských vztazích všech nacionalistických stran, které odmítají současný vývoj v Evropě a mají obavu z přílivu imigrantů a islamizace našich států“ (Dělnické listy, 2011). Strany prostřednictvím dokumentu oficiálně stvrdily zaměření spolupráce na následující okruhy:

- *Propagace opatření proti imigraci*
- *Odpor proti všem pokusům o kontrolu svobody projevu*

- *Kritika nedemokratického systému institucí EU*¹⁸⁴
- *Podpora kampaně proti nelegálním a ozbrojeným konfliktům USA a NATO ve světě*
- *Přeshraniční spolupráce zaměřená na komunální úroveň* (NPD, Die Volkunion a DSSS, 2011)

Text manifestu se však nezabývá citlivou otázkou sudetských Němců a Benešových dekretů. Přístup vedení DSSS je pragmatický: zaměřit se na aktuální problémy, výbušnou otázku dekretů zbytečně neotevírat a odsunout do pozadí ve prospěch důležitějších bojů. Tomáš Vandas k otázce Benešových dekretů uvedl: „Tato otázka padla. Já jsem naše německé přátele informoval o tom, že otázka Benešových dekretů je pro nás uzavřená záležitost a že jsou součástí českého právního řádu. Dělnická strana nebude nikdy požadovat jejich zrušení. Současně jsem ale také při jednání řekl, že minulost nás nesmí rozdělovat a že se všichni společně musíme dívat dopředu“ (Dělnické listy, 2011).

O skutečných pozicích hlavních představitelů strany k citlivým otázkám minulosti lze spekulovat, spíše než jednotný postoj, se ve straně mísí různé pozice. Členové DSSS se účastní akcí pořádaných Německo-českým svazem (Deutsch-Böhmischer Freundeskreis, DBF), v jehož zakládající dohodě se čeští „Kamarádi“ zavazují zajistit zrušení Benešových dekretů a nápravy křivd, včetně vyvlastněného majetku (viz výše kap. 12.1). Aktivisté DBF se rovněž v letech 2011–2012 účastní demonstrací DSSS v ČR (viz Příloha). Rozdílnost pozic ve straně vykresluje i následující příspěvek z časopisu JN *Der Aktivist*, kde autor (aktivista JN Pierre Dornbrach) popisuje své setkání s DM v Praze v listopadu 2013:

„V průběhu našeho seznamování bylo stále více jasné, že Erik [Lamprecht] a další členové DM spíše cítí příslušnost k našemu národu než k české vládě. Zpočátku jsme je označovali jako Čechy. Ale netrvalo dlouho a Erik zakročil: ‚všichni jsme Němci z Čech a Moravy. Cítíme se německy, máme německá jména‘. K našemu překvapení se označovali ‚Češi‘, které jsme řadili k východnímu bloku, jako

---

¹⁸⁴ Německojazyčná verze dokumentu uvádí „verstärkte Kritik am demokratiefeindlichen System der EU“. Autorka této práce navrhuje spíše překlad „zesílená kritika protidemokratického systému EU“.

Němci. Němci, kteří žijí na okupovaném území, kterému vládou bývalí komunisti.“ (Dornbrach, 2014)

13.2.2 Společně proti „Bruselu“, společně proti imigraci: DSSS a NPD v kontextu migrační krize

Jestliže se v prvním desetiletí 21. století upírá pozornost NPD, českého neonacistického hnutí a posléze i „nové“ DS především k boji proti kulturní a ekonomické globalizaci, proti nadnárodním finančním elitám a údajným strůjcům „Nového světového řádu“ (viz kap. 13.1.2), po roce 2010 se stále více obrací k problematice migrace, „islamizace“ a dalšímu z tradičních „nepřátel“ krajní pravice – EU. Tato dvě témata však nestojí mimo dosavadní antikapitalistický a antiglobalizační diskurz, zejména radikální kruhy v DSSS nadále zdůrazňují, že „systém EU“ není ničím jiným než prodlouženou rukou světových finančních elit a migrace řízenou strategií „Systému“ k destrukci evropských národních států (Froněk, 2015). V programových tezích k volbám do Evropského parlamentu v roce 2014 zveřejněných v *Dělnických listech* DSSS mimo jiné uvádí:

„Hodnoty jako národní suverenita, identita, kultura a tradice, tedy hodnoty, na kterých vyrostla historie našeho kontinentu, nemají v politice EU místo. Evropská unie prosazuje nový světový řád, kde to, co nazýváme národy, už dávno vystřídal multikulturní svět, kde jednotlivým zemím byly sebrány jejich výsostné znaky, jako jejich měna, a i tomu nejposlednějšímu sedlákovvi je až z Bruselu určen rozsah jeho možností.“ (DSSS, 2014b)

„Bruselu“ je společně s liberálními vládami evropských států připisována hlavní vina na nekontrolované migraci, „Brusel“ je představován jako nepřátelská síla, která ohrožuje zachování identity, svrchovanosti a kulturně-biologické substance evropských národů. Právě odpor proti migraci, údajné „islamizaci“ a opozice vůči souboru politik, institucí, hodnot a idejí reprezentovaných „EU“ představuje jeden ze styčných bodů spolupráce NPD a DSSS (srov. Obr. 11 a Obr. 2). Jan Mrázek, aktivista DM a pozdější člen Národní demokracie v červnu 2012 na manifestaci NPD v saských Drážďanech pronesl:

„Nenechme si vzít od bruselských byrokratů naše zvyky, naši kulturu, náš jazyk a nakonec sami sebe! Jednotní musíme být v něčem jiném. Naše jednota musí být

vidět při prosazování společných cílů. V boji s naším společným nepřítelem, který nechce Němce, Čechy ani nikoho jiného, který chce jednotnou masu, se kterou si bude moci dělat, co chce. K tomu, aby lidé byli přáteli a dobrými sousedy, se nemusí vzdávat své identity.“ (Dělnická mládež, 2012)

Potřeba vzájemné kooperace je nadále zdůrazňována v kontextu migrační krize. Viktor Táborský, předseda DM v Ústí nad Labem, v komentáři k výjezdu DM na pomoc NPD s kampaní v Berlíně v říjnu 2015 uvedl:

„Evropa je nyní na pokraji rozpadu, který způsobuje nejen vlna imigrantů z kulturně zcela odlišného prostředí, ale i vnitřní rozpory, a to jak ze strany nekompromisního diktátu EU, tak i díky zkorumpovaným vládním režimům upřednostňujícím imigranty a nepřizpůsobivé před vlastními občany. Nic však není ztraceno a my stále věříme, že společně dokážeme zvrátit osudy našich národů.“ (Táborský, 2015)

DSSS v kontextu migrační krize artikuluje svoji roli jako součásti celoevropského hnutí, jehož cílem je ideál Evropy bez EU, multikulturalismu a „cizích“ vlivů, kontinent suverénních, navzájem spolupracujících národních států. Jiří Štěpánek v květnu 2018 v projevu na III. Evropském kongresu JN v saské Riese pronesl:

„Nejdůležitějším krokem k záchraně Evropy je zánik EU a politické deportování všech probruselských aktivistů do historického zapomnění. Evropa musí začít spolupracovat tak jako na začátku. Vytvořit společenství svrchovaných, nezávislých, a hlavně národních států, které spolu budou spolupracovat na bázi ekonomické, celní, vědecké, ale nikdy nebude smět být porušena jejich svoboda rozhodování v oblasti politické a sociální. Ano, budou hranice, hlídané, ale kupříkladu na česko-německé hranici bude stát Čech a Němec s nataženou rukou ke spolupráci s vědomím tisíciletého vzájemného soužití v tomto prostoru.“ (Tiskové centrum DSSS, 2018)

13.3 NPD mezi „deutsch“ nacionalismem a panevropanstvím

13.3.1 Evropa národů: „rozmanitost“ versus „universalismus“

Koncepce „Evropy národů“ („Europa der Völker“) představuje jeden z hlavních pilířů zahraničněpolitické koncepce „nové“ NPD již od druhé poloviny 90. let. Podrobněji je však tento koncept rozpracován až v „Akčním programu“ z roku 2002, resp. po něm následujícím Programu evropské politiky z roku 2003.

NPD artikuluje etický ideál etnopluralitní Evropy, který stojí v antagonistickém rozporu vůči veškerým podobám náboženského, kulturního, ekonomického (ať už kapitalistického, nebo socialistického) internacionalismu a univerzalizmu. Rozmanitost („Vielfalt“) stojí jako radikální negace universalistické představy „One World“ nebo „Nového světového řádu“, jehož nastolení by (slovy filozofa krajní pravice německo-francouzského původu Pierra Krebse) znamenalo vymýcení diverzity jednotlivých ras, národů a kultur (Krebs, 2012, ©1997). „Svět by měl být také v budoucnu Pluriversem a nikoliv zdegenerovat v Universum! Každý národ by měl najít svoji vlastní cestu ke státu, hospodářství a k Bohu“ (NPD, [2003], s. 5), uvádí strana ve svém evropském programu z roku 2003. Právě zájmy velkokapitálu a s nimi související velmocenská politika osy „US – Izrael“ je podle NPD příčinou napětí a konfliktů mezi národy a kulturami.

Jako ideál uspořádání Evropy NPD v programu z roku 2003 navrhuje zřízení svazu suverénních evropských národních států, který by zahrnoval i Rusko. Tento svaz by spolupracoval zejména z hlediska vnější obrany (tzv. evropský obranný pakt) a dalších sférách vyžadujících kooperaci (NPD, [2003], s. 9–11).

Jednotlivé evropské národy jsou v diskurzu „nové“ NPD artikulovány jako diference. Každý z evropských národů vyniká specifickou kulturou, mluví vlastním jazykem, sleduje vlastní „vůli“. Idea sjednocené Evropy ve smyslu jednotného kulturně-politického společenství („Gemeinschaft“) je z pohledu NPD zavádějící (NPD, [2003], s. 5–6; NPD, 2006). Ve vztahu k vnější negativitě reprezentované zejména „osou USA – Izrael“, Tureckem či „muslimským světem“ však převažuje ekvivalenční logika. Jinými slovy: ve vztahu ke konstitutivnímu „vnějšku“ vystupuje Evropa jako jednotný civilizační celek. Podle NPD jsou veškeré universalistické představy o nalezení „přirozené“ evropské vůle zavádějící, avšak je možné se v zájmu o obranu evropského kulturního prostoru o takovou vůli pokusit. Kulturní blízkost a společný (rasový, etnický) původ vycházející z

evropských kmenů představují jednotící element, kterým se evropský „Großraum“ vymezuje vůči svému konstitutivnímu vnějšku:

„Jazykově a kulturně patří vedle malých skupin evropských národů především Germáni, Románi a Slované. Etnicky představují ‚Evropané‘ souhrnný název pro kategorii lidí bílé barvy pleti, kteří se dnes z hlediska historie osídlení nachází i na jiných světadílech. Všechny evropské národy mají společně to, že mají svůj etnický původ v řeckých, románských, germánských, keltských nebo slovanských kmenech. Specifické charakteristiky evropských národů vychází z rozdílného mísení jmenovaných a dalších kmenových skupin.“ (NPD, [2003], s. 5)

Ideologie nacionálního socialismu „nové“ NPD se navenek zřiká pangermanismu a s ním spojeného výbojného imperialismu. V popředí stojí představa etnopluralitní „bílé“ Evropy, která se společně brání vnějším i vnitřním „rozkladným“ vlivům. Tuto ideu sleduje NPD i skrze své angažmá v Alliance for Peace and Freedom (viz kap. 8.2.8). Bývalý předseda NPD Udo Voigt v rozhovoru pro *Deutsche Stimme* v září 2015 například uvedl:

„Považuji za dávno jasné a smysluplné, abychom v boji za ohroženou identitu evropských národů mluvili stejným jazykem a abychom ukázali politickou alternativu k Evropě spekulantů a kapitálu. Nepřátelé svobody a suverenity se už dávno semkli proti nacionálnímu obrození. Do budoucna se budeme muset lépe sjednotit a organizovat, abychom se mohli postavit ničivému ‚Zeitgeistu‘.“ (Richter a Schreiber, 2015)

Panevropský „etnopluralitní“ diskurz NPD, zastoupený zejména osobností Udo Voigta, umožňuje pojetí vztahu Čechů a Němců jako dvou rovnoprávných, „bratrských“ národů, spolubojovníků za vizi Evropy svobodných národních států. Samozřejmě, tyto koncepce se (především v rámci radikálního křídla strany a JN) nadále mísí s vizemi role Německa jako evropského kulturně-politického hegemonu. Jak například poznamenává Virchow (2006, s. 117), důsledné uplatnění představ, kdy by měla každá „ethnie“, nárok na vlastní autonomii, by vedlo k rozdrobení velkých evropských států (Belgie, Francie, Velká

Británie, Španělsko) do řady menších státních útvarů. Tyto rozdrobené národy by etnicky sjednocené Německo převážilo ekonomicky, počtem obyvatel i velikostí.

13.3.2 NPD, Benešovy dekrety a sudetoněmecká otázka

Jak uvádí Brandstetter, důraz NPD na revizionistická témata po změně vedení strany v roce 1996 výrazně ochabl (Brandstetter, 2007). To následně vypovídá i o významu a prioritách, které strana nadále uděluje tématu sudetských Němců a podobným otázkám. K osvětlení pozice NPD k sudetoněmecké otázce je nutné poukázat na skutečnost, že NPD se historicky profilovala skrze odmítnutí legitimacy SRN, kterou považuje za „okupační organizaci“ („Besatzungsorganisation“) (NPD, [2003], s. 6). V evropském programu z roku 2003 se doslova uvádí:

„Německo už není stát. Naše země je vojensky obsazena a náš německý stát, Německá říše, sice od 23. května 1945, kdy došlo k zatčení říšské Dönitzovy vlády, z hlediska mezinárodního práva přetrvává, ale není oprávněna suverénně jednat. Hlavní úloha německé nacionální demokracie pak spočívá v znovuoobnovení plné akceschopnosti Německé říše.“ (NPD, [2003], s. 6)

V programu z roku 2010 strana zaujímá stanovisko, že „SRN dodnes nemá demokraticky legitimizovanou ústavu“ (NPD, 2010, s. 13). Samostatnou otázkou představuje platnost mnichovské dohody. ČSFR a SRN sice v roce 1992 smluvně potvrdily její nulitu (resp. potvrdily smlouvu z 11. prosince 1973), z hlediska NPD však SRN není uznána jako plnoprávný nástupce Německé říše (Schwemmer, 2008). Konečné uspořádání Evropy má být podle NPD stvrzeno až podpisem mírové smlouvy mezi legitimním nástupcem Německé říše a vítěznými mocnostmi druhé světové války. Odpověď na otázku, zda se má podle NPD nové uspořádání Evropy dotknout i stávajících hranic České republiky, je poněkud nejasně naznačena v programových dokumentech strany. Akční program z roku 2002 k tématu sudetských Němců uvádí:

„Zachování evropských kultur je možné pouze na základě ochrany národního rázu evropských národů. Předpokladem k tomu je vymezení hranic, které zohledňuje národní ráz. Vyhnání nesmí být prostředkem politiky. Ten, kdo stejně jako český

stát souhlasí s vyhnáním sudetských Němců, porušuje základy nové Evropy a vytváří živnou půdu pro další zločiny tohoto typu.“ (NPD, [2002], s. 67)

Nový program z roku 2010 k otázce tzv. východních oblastí a k sudetoněmecké otázce uvádí:

„V souladu se zásadami mezinárodního práva požadujeme politiku vedoucí k znovusjednocení Německa v rámci jeho historicky vzrostlých hranic. K tomu je nezbytné v rámci mírového uspořádání uzavřít mírovou smlouvu s vítěznými velmocemi druhé světové války. Do té doby zůstává povinností pomoci Němcům, kteří zůstali v oddělených oblastech uchovat jejich kulturu a národní identitu. Stát má za povinnost podpořit spolky vyhnanců při prosazování svých zájmů, zachování svých tradic a zvyků a při zachování vzpomínky na německou vlast na obsazeném území. Německá vláda by měla pomoci vyhnancům a jejich potomkům k získání jejich za porušení mezinárodního práva ukradeného majetku. [...] Žádáme zrušení dekretů o vyhnání (např. Benešových dekretů) a jejich nápravu.“ (NPD, 2010, s. 15)

Příklad výše zmiňovaného manifestu z Riesy však dokládá, že navzdory tomu, že jsou revizionistické požadavky stále součástí programu NPD, nejsou (alespoň veřejně přiznanou) prioritou. Priorita náleží silnějším antagonistům a aktuálním otázkám a bojům – proti imigraci, „islamizaci“, údajným zájmům globálních finančních elit. Maik Müller, šéf evropského koordinačního výboru JN a jeden z organizátorů česko-saských kulturních dnů, v roce 2017 uvedl: „Národy Evropy musí vést společný boj proti svým nepřátelům – liberálním, antinacionálním elitám. Pokud se v tomto boji nesjednotí, budou poraženy a zničeny“ (JN, 2017). Karl Richter, někdejší místopředseda NPD, v projevu předneseném v Praze u příležitosti oslav Prvního máje 2012 v podobném smyslu pronesl:

„Dnes, na začátku 21. století, již nemáme času nazbyt, spojme konečně v hodině dvanácté naše síly v boji za přežití Evropy, abychom, pokud to bude ještě možné, vyhráli. Je veřejným tajemstvím, že národy v centru Evropy dlouho vzájemně bojovaly a oslabovaly se natolik, až se samy dostaly do područí cizích mocí, které v Evropě nemají co pohledávat. Přes 70 let je nejen Německo, ale i Česká

republika a předtím Československo protektorátem neevropských mocí a zájmů, které sledují jiné zájmy než Evropané.“ (Richter, 2012)

Zajímavostí je četnost využití zastaralého pojmu „Tschechei“ jako označení pro Česko jak v programových dokumentech NPD (Evropský program z roku 2003), tak ve stranickém tisku. Termín „Tschechei“ se v současné mluvené němčině běžně nepoužívá, a to z důvodu negativních konotací spjatých s nacistickým režimem. Termín „Rest-Tschechei“ byl používán nacistickým režimem jako označení zbylých českých oblastí po odtržení českého pohraničí.

Pierre Dornbrach, bývalý funkcionář JN, v prvním čísle časopisu *Der Aktivist* roku 2014 referoval o své návštěvě Prahy, která je v současnosti „zabrána Českou republikou“ (Dornbrach, 2014). Stejně tak se v reportážích JN z výletů po České republice a ve stranickém tisku setkáváme s poznámkami u zmíněných jmen českých měst jako „dnes pod českou správou“ či že „tato místa leží v Sudetech“.

13.4 Spolupráce mezi DSSS a NPD a její výstupy

13.4.1 Kontakty a spolupráce mezi DS/DSSS a DM a NPD/JN

DS začíná s NPD otevřeně spolupracovat v roce 2008. Navazuje tak na již stávající kontakty českého neonacistického hnutí s Německem, resp. s NPD a JN (viz kap. 12).

Na prvomájové demonstraci spolupořádané AN a DS vystupuje aktivista Steffen Pohl z německého Duisburgu (Vandas a Zbela, 2018, s. 79; NSS, 2010, s. 361). V srpnu téhož roku se delegace z členů NPD a aktivistů Freier Widerstand Dortmund účastnila spontánní demonstrace DS v Hradci Králové poté, co vedení města straně na poslední chvíli zrušilo pronájem místa ke konání plánovaného festivalu (Vandas, 2018, s. 90; NSS, 2010, s. 362). V září 2009 vystupuje Tomáš Vandas jako řečník na „Fest der Völker“ (Festival národů) v německém Altenburgu (Vandas a Zbela, 2018, s. 94; NSS, 2010, s. 362).

Před rozpuštěním DS Nejvyšším správním soudem na začátku roku 2010 proběhlo ještě několik vzájemných návštěv, především pak na ose Česká republika – Sasko. Za zmínku stojí především uskutečnění české odezvy na německý „Fest der Völker“ pod názvem „Festival svobody“, který se konal 1. srpna 2009 v Novém Kníně ve Středočeském kraji (první ročník se měl původně uskutečnit v Hradci Králové o rok dříve) (Česká televize,

2009). V srpnu 2009 zavítali členové DS do Chemnitzu, kde jako stážisté vypomáhali v rámci předvolební kampaně k zemským volbám (Petřivalský, 2009). Podobné „stáže“, spočívající ve vylepování plakátů či distribuci letáků, se v následujících letech uskutečnily ještě několikrát v různých částech Německa.

Od roku 2010 vzájemné kontakty a spolupráci nadále rozvíjí nástupnický subjekt DS, DSSS. V období 2010–2012 lze zaznamenat intenzivnější kontakty s bavorskými aktivisty (viz kap. 13.5 níže). Tyto kontakty částečně ustávají poté, co v důsledků sporů mezi „umírněným“ a „radikálním“ křídlem v bavorské NPD dochází v roce 2012 k odchodu části mladších radikálních členů, mezi nimi v květnu 2021 odchází i dva důležité „kontaktní uzly“ k DSSS – Robin Siener a Simon Preissinger (blíže k situaci v bavorské NPD viz Hartl, 2013).

Už (nejpozději) v roce 2008 jsou navázány kontakty mezi předsednictvy DSSS a NPD.¹⁸⁵ Dne 2. dubna 2011 zavítá delegace DSSS do saské Riesy, kde je podepsán společný manifest, v květnu téhož roku pak přijíždí tehdejší předseda NPD, Udo Voigt, do Prahy (Vandas a Zbela, 2018, s. 168–170). Kontakty nejsou přerušeny ani po změně vedení v NPD, Voigt, který se v roce 2014 stává europoslancem, udržuje kontakty s Prahou i nadále. V květnu 2012 se Tomáš Vandas v rámci stranického dnu NPD v saském Plavně setkává s Holgerem Apfelem (Tiskové centrum DSSS, 2012). K dalším kontaktům dochází na úrovni jednání představitelů APF. Samostatné vztahy rozvíjí DM a JN. DM se s výjimkou roku 2018 (kdy navštíví kongres delegace DS, nikoli DM) účastní kongresů evropské nacionalistické mládeže JN. V roce 2011 byla v rámci JN a autonomního spektra zahájena tradice česko-saských kulturních dnů, na kterých dnes participuje JN a DM. DM se také aktivně účastní pochodů extrémní pravice v Německu, například každoročního vzpomínkového pochodu v Drážďanech.¹⁸⁶ Dne 13. února 2015 uspořádala Dělnická mládež spontánní manifestaci ve stylu „Unsterblichen“¹⁸⁷ (k uctění památky bombardovaných Drážďan (JN, 2015).

---

¹⁸⁵ Demontrace v Hradci Králové v srpnu 2008 se účastní člen předsednictva NPD, historik Olaf Rose (NSS, 2010, s. 362).

¹⁸⁶ Organizátorem těchto pochodů byla dříve organizace Junge Landsmannschaft Ostdeutschland, po roce 2012 spolek Dresden Gedenken, v němž figuruje spoluorganizátor sasko-českých kulturních dnů, drážďanský aktivista JN Maik Müller. Dne 15. února 2019 vystoupila s projevem na demonstraci v Drážďanech aktivistka DM Nela Veselá (Dělnická mládež, 2019).

¹⁸⁷ „Unsterblichen“ (v doslovném překladu „nesmrtelní“) je označení krajně pravicového hnutí v rámci německých „freie Kräfte“, jehož činnost spočívá v pořádání spontánních

TAB. 16 SPOLUPRÁCE DS/DSSS A NPD

Počet zaznamenaných projevů členů DS na demonstracích a akcích NPD s kulturně-politickým obsahem	3
Počet zaznamenaných projevů členů NPD/JN na demonstracích a akcích DS s kulturně-politickým obsahem	2
Počet zaznamenaných projevů členů NPD/JN na demonstracích a akcích DSSS s kulturně-politickým obsahem (2010–2019)	14
Počet zaznamenaných projevů členů DSSS/DM na demonstracích a akcích NPD s kulturně-politickým obsahem (2010–2019, nejsou započítány kongresy JN)	13
Počet stáží členů DS/DSSS/DM v rámci předvolebních kampaní NPD	9

13.4.2 NPD jako zdroj inspirace

Německá extrémní pravice slouží pro extrémní pravici v ČR již od 90. let jako významný zdroj nových idejí či strategických konceptů (viz kap. 9.1.4 výše). Nejinak je tomu i v případě NPD.

Neonacista Milan Podolák například v 7. čísle časopisu *Výzva* z roku 2001, vydávaného NSB/PA, zmínil efektivitu strategie kombinování hudebního programu s politickými projevy na demonstracích, kterou mj. dlouhodobě uplatňuje NPD (Podolák, 2001). Na kombinaci kulturního programu a politiky vsadila i DS/DSSS ve spolupráci s NO na výše zmíněném „Festivalu svobody“. Na některých demonstracích DSSS (např. 1. května 2012) vystupoval hudebník Ladislav Budz alias „Lobo“.

DS/DSSS se inspiroje u německé strany i slogany a grafikou. V roce 2011 se několik příznivců DSSS ocitlo před soudem kvůli transparentu s nápisem „Evropo povstaň. Za společnou Evropu našich národů“. Podle obžaloby měl nápis odkazovat na nacistické heslo „Německo, povstaň!“. Zajímavostí je, že podobný transparent se sloganem „Europe awake! Brothers in arms of Europe in the alliance for freedom“ („Evropo povstaň!

---

protestů s bílými maskami a pochodněmi. Jedním z hlavních agitačních témat Unsterblichen byla klesající porodnost etnických Němců. Hnutí rovněž pořádalo spontánní demonstrace k různým historickým výročím, např. bombardování německých měst. Nejvíce pochodů Unsterblichen bylo možné zaznamenat cca v letech 2011–2012.

Evropští bratři ve zbrani v alianci za svobodu“) použila NPD na pódiu mezinárodního festivalu Fest der Völker v roce 2007, kterého se účastnili i Češi (Kulick a Nandlinger, 2007). Na demonstracích DSSS bylo v druhém desetiletí nového tisíciletí možné potkávat příznivce strany v tričkách s logem kampaně „Moje srdce pro Moravu“, které vizuálně připomíná slogan a symbol kampaně NPD „Ein Herz für Deutschland“ (v překladu „Srdce pro Německo“). Tento slogan NPD používá na propagačních materiálech (nejméně) od 90. let.

V roce 2011 se v *Dělnických listech* objevuje výzva k zapojení do projektu s názvem „Akademie DSSS“. Tato platforma měla sloužit k ideové diskuzi a vzdělávání příznivců strany (Přípravný výbor akademie DSSS, 2011). Je možné, že tento projekt byl inspirován podobnými platformami zaměřenými na vzdělávání a výchovu „organické inteligence“ v rámci hnutí, jako Deutsche Akademie, nebo intelektuálně-vzdělávací fórum Dresden Schule, provázané s frakcí NPD v zemském parlamentu v Sasku (viz kap. 8.2.7).

Dělnická mládež patrně právě u NPD našla inspiraci pro projekt „Školní dvůr“ (v němčině „Projekt Schulhof“, zcela původně se jedná o kampaň z USA). V českém překladu například v roce 2011 vychází komiks *Kachny kontra slepice*, který byl o dva roky dříve publikován v němčině (Dělnická mládež, 2011).

Po vzoru strategie „seriózní radikality“ (viz výše kap. 8.2.8), se kterou přichází v roce 2011 zvolený předseda NPD, Holger Apfel, se DSSS pokusila o reformu svého veřejného obrazu. Cílem bylo změnit image strany pokřivené násilnými excesy a veřejným vystupováním některých členů. Jiří Petřivalský, předseda organizace DSSS v Praze, v lednu 2013 napsal:

„Rozhodující pro každou politickou stranu je vývoj jejího vnějšího obrazu, našeho image. Musíme vnitřně i zevnějškem prokazovat svou identitu, kdo skutečně jsme a chceme být. Musíme svým vystupováním a chováním neustále pozitivně reprezentovat naše myšlenky. Lidé nebudou považovat za seriózní volební alternativu pro naši zemi hospodské povaleče, ale ani aktivisty, kteří na manifestacích vypadají, jako by si odskočili na polední přestávku ze směny v kravíně. [...] Neustupujme, stůjme si za svými názory, ale argumentujme věcně, tematicky a bez zbytečné vulgarity. Chceme být seriózní pronárodní stranou, ne spolkem hospodských kecálek a kritik.“ (Petřivalský, 2013)

Tento strategický směr se podle politologa Miloše Dlouhého začal prosazovat od jara 2013. Podobně jako v NPD Apfelův umírněný kurz vedl k odchodu části radikálních členů (z nichž někteří se následně angažují v rámci Der III. Weg), opouští v roce 2013 DSSS část jejího radikálního jádra (Dlouhý, 2018, s. 128–129). Deklarované úsilí o dosažení „serióznější tváře“ strany je v ostrém kontrastu nejen s násilnými excesy doprovázejícími demonstrace proti „nepřizpůsobivým“ v roce 2013, ale i s potyčkami, doprovázejícími manifestace zaměřené proti migraci v roce 2015.

13.5 Od Německo-českého kruhu přátel až k Der III. Weg

Dne 15. února 2014 pochodovalo centrem Karlových Varů 150–200 přívrženců krajní pravice, z toho 112 aktivistů a přívrženců Der III. Weg z Německa. Němečtí aktivisté zamířili do lázeňského města společně s aktivisty z České republiky s cílem zúčastnit se pietního pochodu s pochodněmi k výročí bombardování Drážďan. Na kolonádě pak byly předneseny projevy, jejichž autory byli mj. Klaus Armstroff, Matthias Fischer či tehdy již bývalá aktivistka DM Lucie Šlégrová (Bayerischer Landtag, 2014, s. 3).

Kontakty mezi českou extrémní pravicí a špičkami Der III. Weg se datují minimálně několik let do minulosti. Jak bylo popsáno výše, členská základna Der III. Weg je z velké části tvořena bývalými aktivisty v roce 2014 zakázané bavorské neonacistické organizace Freies Netz Süd (FNS), ve straně rovněž působí někteří bývalí členové bavorské NPD. Právě aktivisté FNS a členové NPD z Dolního Bavorska a Horní Falce se v minulosti angažovali v již zmíněném Německo-českém kruhu přátel (Deutsch-Böhmischer Freundeskreis, DBF; viz kap. 12.1) a disponovali přímými kontakty na NO a DSSS (Andreash, 2010; SoKo Kesselfleisch, 2011, s. 26).

Dne 3. července 2010 DBF v bavorském Buchhofenu zorganizovala první ročník „Dnu přátelství“ („Tag der Freundschaft“), na kterém měli vystoupit řečníci z NPD, FNS, DSSS a NO. Reportáž z akce na webu DBF parafrázovala jednoho z hlavních představitelů DBF Robina Sienera:

„Siener zdůraznil, že je nutné spojit síly na mezinárodní úrovni, jedině tak bude možné účinně zabránit etnickému rozpadu evropských národů. Siener zdůraznil, že jako nepřátelé Evropy musí být označeni a potlačeni nejen komunisté, kapitalisté a zdánliví demokraté. Také pravicoví populisté a ti, co štěpí síly ve svých vlastních řadách, brání růstu národního odporu založeného na národní

identitě v bílé Evropě. [...] Především ti čeští kamarádi, kteří v minulosti opakovaně v Německu odsoudili vyhnání sudetských Němců a kteří odmítají nestydaté Benešovy dekrety, dávají znamení skutečného mezinárodního porozumění a tím základ společného postupu.“ (Deutsch-Böhmischer Freundeskreis, 2010)

Na dalších ročnících tohoto festivalu vystoupili s projevy za DSSS například tehdejší místopředseda DSSS Petr Kotáb nebo předseda MO DSSS Karlovy Vary Jiří Froněk (Deutsch-Böhmischer Freundeskreis, ©[2010–2013]).

V květnu 2011 například zástupce DBF a toho času člen NPD, Robin Siener, přednesl projev na prvomájové demonstraci DSSS v Brně. Dne 29. října 2011 se asi 70 přívrženců extrémní pravice z jižního Bavorska v čele s vedoucími kádry FNS a DBF účastnilo protiromského pochodu v Rotavě v Karlovarském kraji (A.I.D.A, ©2021a). V květnu 2012 vystoupil další ze zástupců NPD a DBF s projevem na prvomájové demonstraci DSSS v Praze.¹⁸⁸

Poté, co v roce 2012 v kontextu prosazování kurzu „seriózní radikality“ odchází z bavorské NPD část jejího radikálního křídla, četnost oficiálních zaznamenaných kontaktů mezi DSSS a bavorskou NPD klesá. Kontakty s FNS, resp. posléze Der III. Weg, jsou eventuálně zachovány na bázi osobních známostí jednotlivých (setrvávajících či bývalých) členů DSSS.

K 16. únoru 2013 mobilizuje FNS společně se Svobodnou mládeží a Svobodným odporem vzpomínkový pochod k výročí bombardování Drážďan do partnerského města saské metropole – Ostravy. Akce s názvem „Světlo pro Drážďany“ se zúčastnilo zhruba 120 aktivistů, z toho až 70 Němců. Mezi účastníky byli i členové DSSS, včetně Jiřího Froňka, Lucie Šlégrové a Ivety Machové. Akce se zúčastnil i Pavel Sládek Matějny, zakladatel uskupení Čeští lvi a pozdější spoluzakladatel hnutí Národní obroda (A.I.D.A, ©2021b). Přesunutí místa pochodů k výročí bombardování Drážďan z Německa do České republiky mělo své strategické odůvodnění, drážďanské demonstrace jsou totiž tradičně provázeny velkými „protiprotesty“ a (úspěšnými) blokádami ze strany krajní levice i širokého spektra občanské společnosti. Schopnost mobilizace německé extrémní pravice k revizionistickým tématům (výročí bombardování Drážďan, výročí úmrtí Rudolfa Hesse) rovněž po roce 2010 výrazně klesla (BfV, 2015, s. 40). Situování

---

¹⁸⁸ Fotodokumentace viz archiv Apabiz e.V.

vzpomínkového pochodu k výročí bombardování Drážďan v roce 2014 do Karlových Varů je možné nahlížet i v kontextu skutečnosti, že Der III. Weg trvá na kontinuitě Německé říše a platnosti mnichovské dohody. Oblast bývalých Sudet označuje za německé území „pod cizí správou“ (srov. Der III. Weg, 2015; Der III. Weg, ©2021). Dne 7. září 2013 se měli přívrženci Der III. Weg účastnit i protiromské demonstrace DSSS v Kraslicích či 18. května 2013 tradičního vzpomínkového pochodu české krajní pravice za zavražděného Miloše Reha v Litvínově¹⁸⁹ (Bayerischer Landtag, 2014, s. 3). Případné doklady o pozdější masové účasti přívrženců Der III. Weg na demonstracích extrémní pravice v ČR nejsou autorce této práce známy.

13.6 Kontakty spolků s personální návazností na DSSS/DM s německými extrémně pravicovými stranami

V květnu 2018 se Národní a sociální fronta (NSF, viz kap. 9.5.1) zúčastnila 3. evropského kongresu JN, na němž byli přítomni také delegáti DSSS. Nadále však tato organizace hledala partnery spíše mimo NPD/JN. V dubnu 2019 vstoupila NSF do nově založené platformy evropských nacionálních sil s názvem Fortress Europe (Die Rechte, 2019b). Mezi šesti zakládajícími členy platformy byli kromě NSF i němečtí Die Rechte. Dne 25. května 2019 se NSF zúčastnila demonstrace německých Die Rechte v Dortmundu (Die Rechte, 2019a). O tři měsíce později, 31. srpna 2019, uspořádala NSF v Brně kongres platformy Fortress Europe. Mezi hosty měli být i zástupci německých Die Rechte (Národní a sociální fronta, 2019).

Spolupráci s JN od svého vzniku v roce 2018 rozvíjí sdružení Mladí nacionalisté (MN), v němž mj. působí jeden z bývalých aktivistů Dělnické mládeže a v současnosti člen Národní demokracie, Jan Mrázek. Mrázek už v roce 2012 vystoupil s projevem na demonstraci NPD k výročí povstání dělníků v roce 1953 (Dělnická mládež, 2012). MN se pravidelně účastní demonstrací extrémní pravice v Německu, zejm. pak pochodu k výročí bombardování Drážďan. Členové MN se rovněž v roce 2019 účastnili sjezdů JN (Mladí nacionalisté, 2019).

---

¹⁸⁹ Jedná se o akci, která byla v minulosti navštěvována i členy NPD.

14 Zahraničněpolitická koncepce Národní demokracie

14.1 „My“ versus „Západ“

Zahraničněpolitická koncepce Národní demokracie (ND) vychází z protizápadní, panslovanské orientace. Jak uvádí Rataj, Dlouhý a Háka (2020, s. 213), Putinův režim v Ruské federaci představuje pro ND vzor suverénního „protiliberálního“ státu, se silnou vůdčí autoritou a důrazem na tradiční hodnoty.

V projevech představitelů ND (i Národní domobrany) se objevuje motiv nadcházejícího konfliktu mezi Ruskou federací (resp. slovanskými národy na východě Evropy) a (Židy ovládaného) Západu (Bartoš, 2014, s. 69). Tento výklad zahraničních vztahů je v podstatě analogický s duginovskou koncepcí soupeření dvou geopolitických celků – „liberálního“ atlantického a „tradicionalistického“ kontinentálního (euroasijského) (Dugin, 2019). Právě na pozadí této logiky lze vysvětlit i vztahy vůči Německu.

„Západ“ vystupuje v diskurzu ND v pozici krajní negativity, jako prázdný signifikant vyjadřující jednotu řetězce „nepřátelských“ hodnot a identit v čele s USA, „Bruselem“ a „globálními elitami“, usilujícími o vybudování „Nového světového řádu“. Právě v opozici k těmto „nepřátelským“ identitám vyvstává jednota slovanské vzájemnosti i kýženého kontinentálního geopolitického celku, táhnoucího se z Ruska až přes západ Evropy. Obraz Německa tak lavíruje napříč tímto antagonismem. Na jedné straně stojí současné proevropské elity SRN a obraz Německa jako hlavního „kormidla EU“ či jako „správce amerických kolonií v Evropě“ (Bartoš, 2015), na straně druhé vize geopolitické soudržnosti Moskvy, potažmo Prahy s Berlínem. Původní program ND k otázce česko-německých vztahů uvádí:

„Spolupráci s Německem jakožto hlavní evropskou kontinentální mocností podporujeme. Uvítali bychom utužení a narovnání vztahů s německým národem, protože jsme si vědomi mnohasetleté společné minulosti, již rozhodně nehodláme zpochybňovat a mazat. Bohužel však dnes německé elity – podobně jako velká část elit všech ostatních evropských států – kolaboruje s Bruselem a působí v přímém rozporu se zájmy vlastních občanů. Evropa potřebuje spojení vlasteneckých a na zájmy svých občanů hledících sil, které cílevědomou prací dokáží přivodit konec nedemokratické Evropské unie, zbavit Evropu amerického diktátu a vrátit ji ke kořenům.“ (Národní demokracie, 2015b)

Německo tak není pojímáno jako apriorní nepřítel Čechů, spíše je nahlíženo jako místo zápasu mezi dvěma sférami vlivu, kdy liberální Západ brání geopolitickému sblížení s Ruskem (Semín, 2016). „Odvrháváme pro české národotvorné procesy typické antiněmectví, poněvadž jsme si vědomi, že naším nepřítelem není Berlín, ale Brusel a Washington“, uvádí se doslova v původním programu ND (Národní demokracie, 2015b).

14.2 Národovci vs. neonacisté

Bližší pohled na veřejná vyjádření představitelů ND však naznačuje, že pozice vzhledem k otázkám minulosti i případné spolupráci s Němci zdaleka není jednotná. Na webových stránkách strany i v projevech zástupců ND na veřejných manifestacích se setkáme s varováním před údajnou snahou Německa „o ovládnutí Evropy“, s ostrými výpady proti sudetským Němcům či naopak zprávami o proběhlých přátelských setkáních s německou NPD.

Tento nesoulad odráží diverzitu názorových proudů, které se v ND za šest let její existence setkaly. Na jedné straně stojí tradičně vůči Němcům nedůvěřivě vystupující až protiněmecky orientovaný „národovecký“ proud, trávající na neprolomitelnosti Benešových dekretů a kolektivní vině sudetských Němců, a na straně druhé osoby s vazbami na neonacistické hnutí, z nichž některé dokonce disponují přímými kontakty na extrémní pravici v SRN. S ND rovněž v posledních letech úzce spolupracuje jeden z hlavních představitelů klerikálně neofašistického proudu, Ladislav Malý, který odsun Němců po druhé světové válce otevřeně odsoudil (Malý, 2017, s. 10). Mezi tyto proudy je pak možné situovat strategickou flexibilitu a geopolitický diskurz předsedy a hlavní „tváře“ strany, Adama B. Bartoše.

V kontextu vzestupu protiislámského a protimigračního hnutí ND navazuje spolupráci se spolkem Národní obroda kolem Pavla Matějného (viz kap. 9.1.6). Matějný například vystupuje jako jeden z řečníků na shromáždění ND dne 17. listopadu 2015.¹⁹⁰ V krajských volbách roku 2016 figuruje na kandidátce ND třináct osob, které v předchozích krajských volbách kandidovaly za DSSS. Mezi nimi jsou například i sourozenci Jiří a Lucie Šlégrovi, bývalý člen Dělnické mládeže David Kundla či bývalý místopředseda

---

¹⁹⁰ Vlastní pozorování autorky.

Dělnické strany sociální spravedlnosti Petr Kotáb.¹⁹¹ V lednu 2016 je založena místní organizace ND v Karlových Varech, jejím předsedou se stal bývalý aktivista Národního odporu Krušnohoří a bývalý člen DSSS Michal Hudák (MVČR, 2016a, s. 4).

Část nacionálně-konzervativního křídla ND se proti působení osob s vazbami na neonacistické hnutí ve straně postavila odmítavě. Tento spor vyvrcholil na mimořádném sjezdu strany, konaném dne 26. listopadu 2016 v Praze, kdy část straníků v čele s dosavadním místopředsedou Luke Belsonem podrobila ostré kritice vedení Adama B. Bartoše a označila jeho zvolení do čela strany za zmanipulované. Odmítnut byl i Bartošův záměr ideové a programové reorientace strany. Bartoš byl bývalými spolustraníky obviněn z toho, že ve straně iniciuje nacionálně-socialistický puč. Kritizován byl rovněž za to, že údajně odmítl podpořit vydání výslovného stanoviska strany k neprolomitelnosti Benešových dekretů. K otázce Benešových dekretů pak měl Bartoš prohlásit, že „k nim Národní demokracie zaujme postoj, jakmile bude problém aktuální“. Po listopadovém sjezdu Belson, následován několika spolustraníky, stranu opustil (Belson et al., 2016).

14.3 Národní demokracie a sudetoněmecká otázka

Národní demokracie ve svých nových stanovách z prosince 2016 uvádí, že je proti jakýmkoli revizím poválečného uspořádání území ČR. V oficiálních projevech strany lze identifikovat dva rozdílné přístupy k sudetoněmecké otázce – první, vycházející z představy kolektivní viny a spravedlivého trestu, a druhý, označující události po 2. světové válce za dávné křivdy, za něž dnešní generace nenesou odpovědnost.

Když v květnu 2016 ministr kultury Daniel Herman jako první člen české vlády v historii vystoupil na sudetoněmeckém sjezdu v Norimberku (viz kap. 14.3), ozvala se z řad ND kritika:

„Nesouhlasíme s účastí představitele české vlády na sjezdu krajanského sdružení, těch, kteří tolik toužili žít tam, kde dnes jsou, a nemáme v úmyslu na tom cokoli měnit, aniž by nám to bránilo v rovnoprávné spolupráci. Na tzv. sudetských Němcích spočívá vina za rozbití naší země a následující okupaci s tolika oběťmi, fyzickými i mravními, jaké žádné excesy při odsunu nemohou nikdy vyvážit.“
(Předsednictvo ND, 2016)

---

¹⁹¹ Vlastní analýza.

Návštěvu ministra Hermana v Norimberku ND v oficiálním prohlášení označila za „popření historické pravdy“ a „poklonkování před německými protektory“ (Předsednictvo ND, 2016). Zástupci ND se rovněž účastnili protestů proti česko-německému komunálnímu kongresu, který Sudetoněmecký Landsmannschaft uspořádal na podzim 2016 v Plzni (Parlamentní listy, 2016). Navzdory skutečnosti, že SL už v roce 2015 (v roce 2016 potvrzeno opětovným hlasováním) ze svých stanov vymazal cíl prosazení „práva na vlast“, ze strany ND se nadále ozývají hlasy označující jakoukoliv spolupráci představitelů českých politických stran se SL za „kolaboraci“, vedoucí k revizi poválečného uspořádání (Národní demokracie, 2016c).

Sudetoněmecká otázka je v oficiálních vyjádřeních strany komentována i mnohem smířlivějším tónem. Následující příspěvek pochází z června 2019 z webu ND:

„Odsun sudetských Němců se stal a nemůže se odestát. Chápeme, že při uplatnění kolektivní viny mohlo vnímat (a dosud vnímá) mnoho těchto našich bývalých spoluobčanů či jejich potomků tuto událost jako křivdu – současný stát, ale ani my, jako pronárodní opozice, se však nemá za co omlouvat a nenese na něm vinu, tak jako nenesou ani dnes žijící potomci Němců vinu za konání svých otců a dědů. V tomto smyslu nemáme zájem toto bolestivé téma otevírat.“ (Předsednictvo ND, 2019)

14.4 Česko-německá spolupráce Národní demokracie. Od Bärigidy k NPD?

Národní demokracie se staví k otázce spolupráce s podobně smýšlejícími subjekty otevřeně:

„Národní demokracie vnímá zásadně negativní roli německých vlastizrádných elit v současné imigrantské krizi, je ale daleka toho, aby zevšeobecňovala a tvrdila, že je Německo (ve smyslu německého obecného lidu) nepřitelem evropských národů. Politická a mravní krize v Německu je podobná či ještě horší krizi v naší společnosti a Národní demokracie chce proto spolupracovat s protiunijními a protiimigrantskými silami v současné SRN na obnově svobody v našich zotročených státech.“ (Národní demokracie, 2016a)

Představitelé ND pozitivně hodnotí volební úspěchy Alternative für Deutschland (viz kap. 8.1.6). Právě odpor proti migrační politice Angely Merkel se stal předmětem krátkodobé spolupráce mezi ND, hnutím Za naši kulturu a bezpečnou zemi a berlínskou odnoží hnutí Pegida. Na nejméně dvou protestech v Praze vystoupil přívrženec Bärigidy¹⁹² („Berlin gegen Islamisierung des Abendlandes“, v překladu „Berlín proti islamizaci západu“) českého původu, Zdeněk Chytra. Dne 17. září 2016 se zúčastnil protiislámské manifestace ND v Praze zástupce německé Bärigidy pod přezdívkou Mario Autunno (vlastním jménem Jürgen Herbst). Předtím se měla česká delegace z ND účastnit protiislámských demonstrací v Berlíně (VG Production document, 2016). Zástupci ND se měli na podzim 2018 rovněž zúčastnit demonstrací proti migraci, které byly svolány v reakci na vraždu muže německo-kubánského původu v Chemnitzu (Ne Bruselu – Národní demokracie, 2018).

Zejména skrze chomutovskou organizaci ND jsou v posledním období (2019) rozvíjeny vztahy s NPD. Předseda chomutovské ND, Jan Mrázek, byl v minulosti členem Dělnické mládeže a podílel se na akcích NPD a Junge Nationaldemokraten (od roku 2018 Junge Nationalisten) v Německu. Jan Mrázek se rovněž účastní akcí Mladých nacionalistů (viz kap. 13.6) a kulturních akcí a výletů spolupořádaných Mladými nacionalisty, JN a DM. V sobotu 13. května 2019 mělo dojít k setkání zástupců ND ve Vysoké Lípě nedaleko Hřenska. Mrázek k setkání poznamenal:

„Ačkoliv jsme v několika málo záležitostech nenašli shodu, což je vzhledem k národoveckému charakteru našich stran pochopitelné, potvrdili jsme si spoustu průniků a společných témat, která nás spojují, zejména v zahraniční politice a postoji k organizacím, jako je NATO nebo EU. Jak ND, tak NPD jde především o zachování Evropy svobodných států, Evropy patřící Evropanům. [...] Právě díky spoustě společných názorů a postojů se další případná spolupráce ND a NPD jeví jako reálná. Evropa totiž už nemá čas na další rozbroje, národovci ze všech evropských zemí za ni musí bojovat společně!“ (Mrázek, 2019)

---

¹⁹² Z prostředí Bärigidy se kolem roku 2016 utvořila platforma „Wir für Deutschland“.

Závěr

Vývoj polistopadové krajní pravice lze zpočátku z hlediska vztahu k Němcům a Německu rozdělit na dvě hlavní linie – protiněmeckou, „národoveckou“ linii a buď na Německo přímo orientovaný, případně spolupráci s německou extrémní pravicí otevřený neonacistický proud (srov. Mareš, 2003; Mareš, 2005b; Charvát, 2007, Mareš, 2008a). Protiněmecká orientace je zpočátku příznačná i pro některé neofašistické organizace, zejména pak pro Vlasteneckou frontu (Mareš, 2008a). Toto rozdělení však už po roce 2010 přestává být aktuální, protože původní protiněmecký diskurz ztrácí svou věrohodnost a schopnost nabídnout relevantní „čtení“ a výklad nových problémů společnosti (srov. Howarth, 2013, s. 163; Laclau, 2015, ©1990).

Nejvýraznějším představitelem protiněmecky orientovaného národoveckého spektra bylo Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa. SPR-RSČ se na začátku 90. let formuje jako jeden z nejvýznamnějších pravicově-populistických subjektů v polistopadové historii, který dokáže agregovat široké spektrum zdánlivě nesouvisejících nenaplněných požadavků, rozhořčení a frustrací z polistopadového vývoje, zároveň však zůstává u nekompromisního antikomunismu. SPR-RSČ na začátku 90. let reaguje na nejistoty některých skupin českého obyvatelstva, pramenící z vývoje vztahů s nově sjednoceným Německem a nároků vznášených sudetskými Němci. V diskurzu SPR-RSČ 90. let dochází ke štěpení české společnosti na dvě nesmiřitelné části: na jedné straně „nezkorumpovaný“ a morálně nezkažený „český lid“ a „zkorumpované“, „komunistům poplatné“, „proněmecké“ politické či ekonomické elity na straně druhé. Těmto elitám je připisována vina za rozdělení Československa a sociální a hospodářské problémy polistopadové společnosti, je jim vytýkáno jednání ve vlastním zájmu a „kolaborace“ ve prospěch Německa.

Německý prvek vystupuje v diskurzu SPR-RSČ v pozici krajní negativity, je označujícím hrozby a nedostatku. V projevech zástupců SPR-RSČ se po celé období 90. let setkáváme s motivem „odvěkého boje Čechů s Němci“. Počínaje útoky germánských kmenů na slovanská sídliště až po události německé okupace, germánský bojovník a současný Němec představuje v diskurzu SPR-RSČ primordiálního nepřítele, který od počátku věků ohrožuje existenci českého národa, potažmo všech slovanských národů žijících ve středoevropském prostoru. Německý element tak představuje antagonistického Druhého, konstitutivní negativitu, na jejímž radikálním vyloučení se zakládá identita česká. Současnost i budoucnost česko-německých vztahů byly představiteli SPR-RSČ

vykládány jako „pokračování“ tohoto dávného konfliktu, Německu byly připisovány velmocenské zájmy a ambice, údajné snahy o budoucí germanizaci a porobení českého národa. K dosažení německé hegemonie však nemělo dojít vojenskými prostředky, ale méně nápadnou, „ekonomickou cestou“. Součástí německé strategie mělo být podle SPR-RSČ i začlenění ČR do EU a NATO, v nichž Německo dle výkladu Miroslava Sládka zaujímalo hegemonní pozici.

Diskurzy SPR-RSČ o Němcích a Německu mají po celé období 90. let stabilní a konzistentní charakter, lze hovořit o jejich částečné sedimentaci. Velmi podobnou strukturu vykazují později i diskurzy o Němcích a Německu u Národní strany. Také způsoby artikulace ve výrociích některých představitelů Dělnické strany či Národní demokracie k problematice sudetských Němců jsou podobné způsobům artikulace SPR-RSČ z 90. let.

Zatímco SPR-RSČ v 90. letech vysvětlovala původ části domnělých či skutečných problémů a hrozeb společnosti právě na pozadí výše popsaného antagonismu „my“ versus „Němci“ (popř. „my“ versus „proněmecké či v zájmu Němců jednající elity“), po roce 2000 už tento hegemonní diskurz naráží na své limity. Tyto limity se objevují v situacích, kdy extrémní pravice v ČR zaujímá stanovisko k novým fenoménům a problémům společnosti, jako je kulturní i ekonomická globalizace, globální finanční krize, rozvoj konzumní společnosti a krize tradičních hodnot, multikulturalismus a v neposlední řadě i obavy z údajné „islamizace Evropy“. Teze o „odvěké germánské výbojnosti“ už nestačí k relevantnímu vysvětlení těchto problémů, německý element již nelze označit za univerzálního viníka vnímané krize. Dosavadní antagonistický výklad česko-německých vztahů je přehlušen novými antagonismy. Dochází k artikulaci nových řetězců signifikantů krize a nedostatku, vůči kterým stojí Češi i Němci společně. Proti vnímané hrozbě „islamizace“ se tak rodí krátkodobé spojení Národní strany a německého hnutí Bürgerbewegung pro Köln, které je personálně propojeno s regionální německou extrémně pravicovou stranou Bürgerbewegung pro Nordrhein-Westfalen. Dělnická strana, která ještě v roce 2005 protestovala proti aktivitám Sudetoněmeckého Landsmannschafu a jejíž předsednictvo ještě v 90. letech jako členové SPR-RSČ publikovalo protiněmecky laděné články, zahajuje v roce 2008 spolupráci s Nationaldemokratische Partei Deutschlands (NPD). Obě strany pojí odpor proti globalizaci, EU a migraci a vize Evropy („bílých“) národů.

Zahájení případné spolupráce českých a německých extrémně pravicových stran je třeba vysvětlit i na pozadí změn německé extrémní pravice. NPD, Die Rechte, Der III. Weg, již neexistující Deutsche Volksunion a v 90. letech i Die Republikaner ve svém programu požadovaly, případně stále požadují revizi poválečného uspořádání a zrušení platnosti Benešových dekretů. Váha těchto požadavků se však mezi těmito stranami, jejich jednotlivými zemskými organizacemi a frakcemi a rovněž v průběhu času liší. Územní nároky jsou důrazněji vznášeny vůči Polsku, popř. Ruské federaci, kde se zejména NPD snažila navazovat kontakty na německy mluvící menšiny. Požadavek znovuostravení Německé říše v rozsahu zahrnujícím i oblast Sudet je v současnosti nejdůrazněji vznášen minoritní stranou Der III. Weg, která mj. disponuje kontakty na neonacistické hnutí v České republice.

Zatímco v 90. letech byly revizionistické požadavky hlavním tématem kampaní německých extrémně pravicových stran, později se objevují nová témata, politický diskurz je protnut novými antagonismy. V roce 1996 došlo v NPD ke změně vedení, „nová“ NPD pod vedením Udo Voigta se otevřela spolupráci s neonacistickým hnutím a zahájila programovou reorientaci. Strana nadále vznáší revizionistické požadavky, do popředí se ale také dostávají sociální témata, kritika kapitalismu a globalizace. V pozici antagonistického Druhého je v diskurzu Voigtovy „nové“ NPD artikulována skupina (židovských) globálních elit, údajných strůjců „Nového světového řádu“ („One World“), kterým je připisována vina za úpadek tradičních hodnot, konzumerismus, vykořisťování, destrukci kulturně-biologické substance německé „Volksgemeinschaft“ a krizi identity evropských národů. NPD se svých revizionistických požadavků nevzdává, v popředí však vystupuje vize nadnárodního Druhého, kterému musí evropské národy čelit společně. V této konstelaci se pak rodí spojenectví s Dělnickou stranou, které posléze přechází na Dělnickou stranu sociální spravedlnosti.

I v případě Dělnické strany, jejíž členskou základnu tvoří bývalí členové SPR-RSČ, předcházela navázání spolupráce změna dosavadního hegemonního diskurzu. Na pozadí logiky „původního“ protiněmeckého diskurzu by bylo navázání případné česko-německé spolupráce obtížně uchopitelné, bylo by neskonné jej racionalizovat. K zmíněnému obratu od tradičně „protiněmeckých“ pozic došlo v kontextu, kdy se Dělnická strana otevírá spolupráci s neonacistickým hnutím, které v Němcích nevidí zdroj ohrožení, ale partnera, a disponuje četnými kontakty na německou extrémní pravici. Neonacistické hnutí přichází jako kontra-hegemonní síla přinášející vlastní vysvětlení společenských

problémů, artikuluji nové zdroje frustrace a nedostatku i požadavky k jejich řešení. V druhé polovině prvního desetiletí 21. století dochází v diskurzu Dělnické strany k nové hegemonické operaci, kdy je dosavadní antagonistické vnímání vztahu mezi Čechy a Němci přehlušeno mnohem silnějším antagonismem. Tento konflikt je ale přerušen příchodem nadnárodního Druhého, vůči kterému stojí Češi i Němci (potažmo „bílé“, evropské národy) v ekvivalentní pozici. Původní „lokální“ konflikt mezi oběma národy je přehlušen novou domnělou hrozbou, která má globální charakter. Češi, Němci a další evropské národy jsou artikulovány jako součást jednotné „Evropy národů“, jejíž jednota vyvstává vůči společnému (nenárodnímu, globalizovanému) nepříteli. Tato hegemonická operace se stává samotnou podmínkou možnosti navázání spolupráce s NPD, kdy historické spory Čechů a Němců jsou odsunuty do pozadí a politický diskurz Dělnické strany je formován novým antagonismem. Jestliže se v prvním desetiletí 21. století obrací pozornost NPD, českého neonacistického hnutí a posléze i „nové“, s neonacisty kooperující, Dělnické strany především k boji proti kulturní a ekonomické globalizaci, proti nadnárodním finančním elitám a údajným strůjcům „Nového světového řádu“, po roce 2010 se pozornost stále více upíná k problematice migrace, „islamizace“ a dalšímu z tradičních „nepřátel“ krajní pravice – EU. Tato dvě témata však nestojí mimo dosavadní antikapitalistický a antiglobalizační diskurz, zejména radikální kruhy v DSSS nadále zdůrazňují, že „Systém EU“ není ničím jiným než prodlouženou rukou „Nového světového řádu“.

Spolupráci s podobně smýšlejícími protimigračními, protiunijními, resp. „protizápadními“ subjekty v Německu připouští i panslovansky orientovaná Národní demokracie. Koncepce vztahů této strany vůči Němcům a Německu do velké míry odráží rozdílnost proudů, které se od roku 2014 ve straně střetávají. V roce 2016 ze strany odešla část „národoveckého“ křídla, mezi uváděnými důvody byl nesouhlas s působením neonacistů ve straně i údajná neochota předsedy strany vydat jednoznačnou rezoluci strany k neprolomitelnosti Benešových dekretů. Strana navázala kontakt s berlínskou odnoží hnutí Pegida – Bārgidou. Prostřednictvím chomutovské organizace Národní demokracie došlo v roce 2019 ke kontaktům s německou NPD.

Summary

In terms of the relationships to Germans and Germany, the development of the Czech far right after 1989 can initially be divided into two main strands – an “anti-German nationalist” strand and a neo-Nazi movement, which was open to cooperation with the German extreme right (cf. Mareš, 2003; Mareš, 2005; Charvát, 2007, Mareš, 2008b). The anti-German orientation was initially also characteristic of selected Czech neo-fascist organisations, especially *Vlastenecká fronta* (Patriotic Front) (Mareš, 2008b). However, this division seems to become inaccurate after 2010, when the original anti-German discourse started to fail in offering a relevant “reading” and interpretation of the new social issues (cf. Howarth, 2013, p. 163; Laclau, 2015, ©1990).

The most prominent representative of the anti-German strand in the Czech extreme right was the *Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa* (Association for the Republic – Republican Party of Czechoslovakia, SPR-RSČ). In the early 1990s, the SPR-RSČ emerged as one of the most significant extreme-right forces in Czechia’s post-communist history. The SPR-RSČ was able to aggregate a broad spectrum of seemingly unrelated unfulfilled demands, grievances and frustrations with economic and political developments after 1989, while remaining uncompromisingly anti-communist. In the early 1990s, the SPR-RSČ responded to the concerns and uncertainties of parts of the Czech society regarding the future development of relations with the newly unified Germany and the claims made by the Sudeten Germans. In the SPR-RSČ discourse, the Czech society was split into two irreconcilable parts: on the one hand, the “morally uncorrupted” Czech people and on the other hand, the “corrupt”, “pro-communist”, “pro-German” political or economic elites. These elites were blamed for the division of Czechoslovakia and the social and economic problems of the post-1989 regime. Moreover, they were accused of acting in their interests and of “collaboration” in favour of German interests.

In the discourse of the SPR-RSČ, the German element holds a position of extreme negativity; it is a signifier of crisis and lack. Throughout the 1990s, the motif of the “age-old struggle between the Czechs and the Germans” appeared in speeches by representatives of the SPR-RSČ. Since the attacks of Germanic tribes on Slavic settlements, through the German occupation until today, the Germanic warrior and the contemporary German represented in the discourse of the SPR-RSČ the primordial enemy that since the beginning of time has threatened the existence of the Czech nation, and thus

of all Slavic peoples living in the Central European area. The German element thus represented the antagonistic Other, the constitutive negativity on whose radical exclusion Czech identity was based. The representatives of the SPR-RSČ interpreted the present and future of Czech-German relations as a “continuation” of this ancient conflict between the „good Czech“ and „evil German“. Germany was blamed for striving to gain a hegemonic position in Europe, and allegedly seeking the future Germanisation and subjugation of the Czech nation. However, the establishing of the German hegemony was regarded not to be achieved militarily, but by less conspicuous, “economic means”. Part of the German strategy, according to the SPR-RSČ, was to integrate the Czech Republic in the EU and NATO, where Germany supposedly held a leading position.

The discourses of the SPR-RSČ about Germans and Germany have had a stable and consistent structure throughout the 1990s; they were partially sedimented. The discourses on Germans and Germany in Národní strana (National Party) have later a very similar structure. Also, the way of articulation in the statements of representatives of Dělnická strana (Workers’ Party) or Národní strana (National Democracy) on the issue of the Sudeten Germans was similar to the SPR-RSČ.

In the 1990s, the SPR-RSČ explained many threats and problems of society against the background of the above-described antagonism of “us” versus “Germans” (or “us” versus “pro-German elites acting in the interests of Germans”). However, after 2000 the hegemonic anti-German discourse has already encountered its limits. These limits emerged when the Czech extreme right responded to new issues and problems of society such as cultural and economic globalisation, the global financial crisis, the development of consumer society and the crisis of traditional values, multiculturalism, and fear of the alleged “Islamisation of Europe”.

At this moment, the “age-old Germanic belligerence” narrative was no longer sufficient to explain these problems in a relevant way. The German element could no longer be identified as the universal culprit of the perceived crisis. The hitherto antagonistic interpretation of Czech-German relations has been overwhelmed by new antagonisms. New chains of signifiers of crisis and lack have been articulated, which both Czechs and Germans now face together. In reaction to the perceived threat of “Islamisation”, a short-term alliance was born between the Národní strana and the German PRO Köln movement, which was personally linked to the regional German extreme-right party Bürgerbewegung pro Nordrhein-Westfalen. Simultaneously, in 2008 started Dělnická strana a cooperation

with the Nationaldemokratische Partei Deutschlands (NPD). Dělnická strana and NPD united in their opposition to globalisation, the EU and migration and their vision of a Europe of ethnically homogeneous (white) nations.

Furthermore, the conditions for the initiation of cooperation between Czech and German extreme-right parties should also be explained against the background of changes within the German extreme right. The NPD, Die Rechte, Der III. Weg, the Deutsche Volksunion (2011 merged to NPD) and, in the 1990s, Die Republikaner, in their programmes, demanded (or still demand) a revision of the post-war order and the abolition of the Beneš Decrees. The weight of these demands, however, varies between these parties and also over time. However, rather than against the Czech Republic, these parties' territorial claims have been made against Poland, where the NPD has attempted to establish contacts with German-speaking minorities. The demand for the re-establishment of the German Reich to the extent that included the Sudetenland is currently being most forcefully voiced by the German minority party Der III. Weg, which established contacts with the neo-Nazi movement in the Czech Republic.

While in the 1990s, revisionist demands were still a central part of the campaigns of the German extreme-right parties, after 2000, the parties started to articulate new issues, and their discourse incorporated new antagonisms. In 1996, the NPD voted a new chairman. The "new" NPD under Udo Voigt opened up cooperation with the neo-Nazi movement and started a programmatic reorientation. The party continued to make revisionist demands, but social issues, criticism of capitalism and globalisation also came to the fore. In the discourse of Voigt's "new" NPD, a group of (Jewish-Freemason) global elites, the alleged architects of the "New World Order" ("One World"), were articulated as the antagonistic Other, to whom the blame was attributed for the decline of traditional values, consumerism, exploitation, the destruction of the cultural and biological substance of the German "Volksgemeinschaft" and the identity crisis of European nations. While the NPD did not abandon its revisionist demands, the vision of a transnational Other that European nations "have to face together" came to the fore. It is in this constellation, the alliance with the Dělnická strana was born. After the ban of Dělnická strana in 2010, the alliance with NPD passed over to the Dělnická strana sociální spravedlnosti (Workers' Party of Social Justice, DSSS).

Also in the Dělnická strana, which leading members were former members of anti-German oriented SPR-RSČ, the establishment of cooperation with the NPD was preceded

by a change in the hegemonic discourse. Against the backdrop of the logic of the “original” anti-German discourse, the establishment of possible Czech-German cooperation would have been difficult to comprehend and rationalise. The turn mentioned above away from the traditionally “anti-German” positions occurred in a context when the Dělnická strana opened itself to the cooperation with the Czech neo-Nazi movement, which sees Germans not as a source of threat but as a partner. The Czech neo-Nazi movement also disposes of numerous contacts with the German extreme right. The neo-Nazi movement comes as a counter-hegemonic force bringing its own explanations of social problems, articulating new sources of frustration as well as demands for their solution.

In the second half of the twenty-first century’s first decade, a new hegemonic operation took place in the Dělnická strana discourse, where a much stronger antagonism overtook the hitherto antagonistic perception of the relationship between Czechs and Germans. This antagonism was interrupted by the arrival of the “globalised” Other, in relation to which both Czechs and Germans (hence white, European nations) stand in an equivalent position. In other terms: the original “local” conflict between the two nations has been overwhelmed by a new supposed threat that had a global character. Czechs, Germans and other European nations have been articulated as part of a unified “Europe of Nations” whose unity emerges in the face of a joint (non-national, globalised) enemy. This hegemonic operation became the very condition of the possibility of establishing cooperation with the NPD, while the historical disputes between Czechs and Germans were pushed into the background and the political discourse of the Dělnická strana was shaped by a new antagonism “we “versus “globalised Other “.

While in the first decade of the 21st century, the attention of the NPD, the Czech neo-Nazi movement and then the “new” Dělnická strana was focused primarily on the fight against cultural and economic globalisation, against the transnational financial elites and the alleged architects of the “New World Order”, after 2010 attention has been shifted to the issue of migration, “Islamisation” and another of the traditional “enemy” of the far right – the EU. However, these two topics do not stand outside the existing anti-capitalist and anti-globalisation discourse, especially the radical circles in the DSSS continue to stress that the “EU system” is nothing but an extended arm of the “New World Order”. The currently active, pan-Slavic-oriented Národní demokracie (National Democracy) is also open to cooperation with like-minded anti-immigration, anti-EU or “anti-Western”

subjects in Germany. The party's conception of its relations towards Germans and Germany largely reflects the divergence of currents clashing in the party since its foundation in 2014. In 2016, due to internal party disputes, part of the "nationalist" wing has left the party. Among the stated reasons for leaving were a disapproval of the activities of neo-Nazis in the party and the alleged reluctance of the party chairman to issue an unequivocal party resolution on the unbreakability of the Beneš decrees. In recent years, the party has established contacts with the Berlin branch of the Pegida movement, the Bärghida. In 2019, contacts with the German NPD were made through the Chomutov organisation of the Národní demokracie.

Použitá literatura a zdroje

A

- A.I.D.A, ©2021a. 29. Oktober 2011. In: *Antifaschistische Informations-Dokumentations- und Archivstelle München e.V.* [online]. ©2021 [cit. 2021-01-16]. Dostupné z: <https://www.aida-archiv.de/chronologie/29-oktober-2011/>.
- A.I.D.A, ©2021b. 16. Februar 2013. In: *Antifaschistische Informations-Dokumentations- und Archivstelle München e.V.* [online]. ©2021 [cit. 2021-01-16]. Dostupné z: <https://www.aida-archiv.de/chronologie/16-februar-2013-2/>.
- ABTEILUNG VERFASSUNGSSCHUTZ, CYBERSICHERHEIT & BAYERISCHES LANDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ, 2014. *Verfassungsschutzbericht Bayern 2013*. München: Bayerisches Staatsministerium des Innern, für Bau und Verkehr.
- ABTEILUNG VERFASSUNGSSCHUTZ, CYBERSICHERHEIT & BAYERISCHES LANDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ, 2015. *Verfassungsschutzbericht Bayern 2014*. München: Bayerisches Staatsministerium des Innern, für Bau und Verkehr.
- ANDERSEN, Niels Åkerstrøm, 2003. *Discursive Analytical Strategies: Understanding Foucault, Koselleck, Laclau, Luhmann*. Bristol: The Policy Press. ISBN 18-613-4439-2.
- ANDREASH, Robert, 2010. Internationales Neonazi-Konzert in Buchhofen geplant. In: *Antifaschistische Informations-Dokumentations- und Archivstelle München e.V.* [online]. 9.6.2010 [cit. 2021-01-12]. Dostupné z: <https://www.aida-archiv.de/2010/06/09/internationales-neonazi-konzert-in-buchhofen-geplant/>.
- APABIZ E.V., 2002a. Verzeichnis RechtsRock-Bands. In: DORNBUSH, C. a J. RAABE, eds. *Rechtsrock. Bestandaufnahme und Gegenstrategien*. Hamburg: Unrast Verlag, s. 433-458. ISBN 3-89771-808-1.
- APABIZ E.V., 2002b. Verzeichnis deutschsprachiger RechtsRock-Fanzines. In: DORNBUSH, C. a J. RAABE, eds. *Rechtsrock. Bestandaufnahme und Gegenstrategien*. Hamburg: Unrast Verlag, s. 465-482. ISBN 3-89771-808-1.
- APFEL, Holger, 2007. Liebe Kameradinnen und Kameraden! Vorwort des JN-Bundesvorsitzenden Holger Apfel. *Der Aktivist. Mitgliedzeitschrift der JN*. 1(7), s. 4.
- APFEL, Holger, 2017. Irrtum NPD: Ansichten-Einsichten-Erkenntnisse: ein Vierteljahrhundert in der Partei. Bad Schussenried: Gerhard Hess Verlag. ISBN 978-387-3366-022.
- AUSWÄRTIGES AMT, 2015. Deutsche Vertretungen Polen, 2015. In: *Deutsche Vertretungen Polen. Auswärtiges Amt* [online]. ©1995-2020 [2020-11-01]. Dostupné z: <https://polen.diplo.de/pl-de/02-themen/02-4-kultur-dt-minderheit/07-dt-minderheit>.
- AUTHORITY FOR EUROPEAN POLITICAL PARTIES AND EUROPEAN POLITICAL FOUNDATIONS, 2018. Decision of the Authority for European Political Parties and European Political Foundations of 13 September 2018 to remove

Alliance for Peace and Freedom from the Register. (2018/C 417/06). Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018D1116%2802%29>.

AUTHORITY FOR EUROPEAN POLITICAL PARTIES AND EUROPEAN POLITICAL FOUNDATIONS, 2020. Decision of the Authority for European Political Parties and European Political Foundations of 26 November 2020 not to register Alliance for Peace and Freedom ASBL. Dostupné také z: <http://www.appf.europa.eu/appf/en/parties-and-foundations/applications-not-approved.html#>.

AUTONOMNÍ NACIONALISTÉ a DS, 2008. Kamarádi a Kamarádky, Občané! In: *Svatý Václav* [web v internetovém archivu]. ©2008 [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20080906184551/http://www.svaty-vaclav.org/>.

B

B&H, 2002. Information on B&H Northern Bohemia. In: *Blood and Honour* [web v internetovém archivu]. ©2002 [cit. 2020-12-03]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20020124210400/www.mujweb.cz/www/BaHNB/INFO.htm>.

B&H DEUTSCHLAND, 2000. Chauvinismus oder Nationaler Befreiungskampf? *Blood & Honour Division Deutschland* [německý NS magazín]. (9), s. 119.

BACKES, Uwe, 2007. Das ideologisch-programmatische Profil der NPD im europäischen Vergleich. In: BACKES, U. a H. STEGLICH, eds. *Die NPD*. Baden-Baden: Nomos, s. 299-317. ISBN 978-3-8329-3122-3.

BACKES, Uwe a Eckhard JESSE, 1993. *Politischer Extremismus in der Bundesrepublik Deutschland*. 3. völlig überarb. und aktual. Aufl. Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung. ISBN 3-89331-166-1.

BACKES, Uwe a Eckhard JESSE, 2005. *Vergleichende Extremismusforschung*. Baden-Baden: Nomos. ISBN 978-3-8329-0997-0.

BACKES, Uwe a Cas MUDDE, 2000. Germany: Extremism without Successful Parties. *Parliamentary Affairs*. **53**(3), 457-468. ISSN 00312290. Dostupné z: [doi:10.1093/pa/53.3.457](https://doi.org/10.1093/pa/53.3.457)

BACKES, Uwe a Henrik STEGLICH, 2007. Einleitung. In: BACKES, U. a H. STEGLICH, eds. *Die NPD*. Baden-Baden: Nomos, s. 7-30. ISBN ISBN 978-3-8329-3122-3.

BACHMANN, Walter, 1997. Kinkel-Erklärung zementiert Raubpolitik. *Deutsche Stimme*, (1), s. 1.

BALDAUF, Johannes, 2015. Jüdische Weltverschwörung, UFOs und das NSU-Phantom. In: *Bundeszentrale für politische Bildung* [online]. 14.10.2015 [cit. 2020-12-30]. Dostupné z:

<https://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/210327/juedische-weltverschwoerung-ufos-und-das-nsu-phantom>

BARŠA, Pavel a Petr FIALA, eds., 1998. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-1798-8.

BARTOŠ, Adam B., 2014. *Zpověď: jsem antisemita?*. Praha: A. Benjamin Bartoš. ISBN 978-80-905861-0-9.

BARTOŠ, Adam B., Záznam projevu na demonstraci 15.8.2015 [audiozáznam].

BARTOŠ, Adam B., 2016. Projev Adama B. Bartoše v Polné 2. dubna 2016. In: *Národní demokracie* [online]. 3.4.2016 [cit. 2021-01-03]. Dostupné z: <https://narodnidemokracie.cz/projev-adama-b-bartose-v-polne-2-dubna-2016/>.

BARTOŠ, Adam B., 2020. Novoroční slovo předsedy Národní demokracie: je čas vznést na Ukrajinu požadavek navrácení Podkarpatské Rusi. In: *Národní demokracie* [online]. 1.1.2020 [cit. 2021-01-03]. Dostupné z: <https://narodnidemokracie.cz/novorocni-slovo-predsedy-narodni-demokracie-3/>.

BASTL, Martin, 2001. S.H.A.R.P. - Skinheadi proti rasovým předsudkům. *Středoevropské politické studie*. 3(3). ISSN 1212-7817. Dostupné také z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/3868>

BASTL, Martin, Miroslav MAREŠ, Josef SMOLÍK a Petra VEJVODOVÁ, 2011. *Krajní pravice a krajní levice v ČR*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-37-97-3.

BAYERISCHE INFORMSTELLE GEGEN EXTREMISMUS, © 2020. Der Dritte Weg (III. Weg). In: *Bayerische Staatsregierung* [online]. © 2020 [cit. 2021-01-05]. Dostupné z: https://www.bige.bayern.de/infos_zu_extremismus/rechtsextremismus/parteien_und_szene/rechtsextremistische_parteien/index.html#link_2.

BAYERISCHER LANDTAG, 2014. *Schriftliche Anfrage der Abgeordneten Ulrike Gote BÜNDNIS 90/Die GRÜNEN vom 31.03.2014 Rechtsextreme Aktivitäten in Oberfranken – Der III. Weg. 17. Wahlperiode. Drucksache 17/1941*. München: Bayerischer Landtag. Dostupné také z: https://www.bayern.landtag.de/www/ElanTextAblage_WP17/Drucksachen/Schriftliche%20Anfragen/17_0001941.pdf

BAYERISCHES STAATSMINISTERIUM DES INNERN, FÜR BAU UND VERKEHR, 2017. *Schriftliche Anfrage des Herrn Abgeordneten Florian Ritter vom 13.04.2017 betreffend rechtsextreme Symbolik ausländischer Gruppen und internationale Kontakte bayerischer Rechtsextremisten. LT-Drs. 17/16327*. München: Bayerisches Staatsministerium des Innern, für Bau und Verkehr. Dostupné také z: <https://bayernspd-landtag.de/workspace/media/static/spd-anfrage-rechtsradikale-kon-593fb56b04442.pdf>.

BELSON, Luke et. al., 2016. Prohlášení národních konzervativců. *Odcházíme z národní demokracie!* [online]. 2016 [cit. 2021-01-14]. Dostupné z: <https://odchazimeznd.webnode.cz/>.

- BEVIR, Mark a Roderick Arthur W. RHODES, 2002. Interpretative Theory. In: MARSH, D. a G. STOKER, eds. *Theory and Methods in Political Science*. 2nd ed. Houndmills: Palgrave Macmillan, s. 131-152. ISBN 0-333-94855-6.
- BEVIR, Mark a Roderick Arthur W. RHODES, 2016. Interpretative Political Science. In: BEVIR, M. a R. A. W. RHODES, eds. *Routledge handbook of interpretive political science*. New York: Routledge, s. 3-28. ISBN 978-0-415-65714-3.
- BEVIR, Mark a Roderick Arthur W. RHODES, ed., 2016. *Routledge handbook of interpretive political science*. New York: Routledge. ISBN 978-0-415-65714-3.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 1991. *Verfassungsschutzbericht 1990*. Bonn: Bundesminister des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 1992. *Verfassungsschutzbericht 1991*. Bonn: Bundesminister des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 1993. *Verfassungsschutzbericht 1992*. Bonn: Bundesministerium des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 1994. *Verfassungsschutzbericht 1993*. Bonn: Bundesministerium des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 1995. *Verfassungsschutzbericht 1994*. Bonn: Bundesministerium des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 1996. *Verfassungsschutzbericht 1995*. Bonn: Bundesministerium des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 1997. *Verfassungsschutzbericht 1996*. Bonn: Bundesministerium des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 1998. *Verfassungsschutzbericht 1997*. Bonn: Bundesministerium des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 1999. *Verfassungsschutzbericht 1998*. Berlin: Bundesministerium des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 2000. *Verfassungsschutzbericht 1999*. Berlin: Bundesministerium des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 2001a. *Ein Jahrzehnt rechtsextremistischer Politik. Strukturdaten - Ideologie - Agitation - Perspektiven 1990 - 2000* [online]. Berlin: Bundesminister des Innern [cit. 2020-12-22]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20050309172948/http://www.extremismus.com/vs/rex9.htm>.

- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 2001b.
Verfassungsschutzbericht 2000. Berlin: Bundesministerium des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 2002.
Verfassungsschutzbericht 2001. Berlin: Bundesministerium des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 2003.
Verfassungsschutzbericht 2002. Berlin: Bundesministerium des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 2004.
Verfassungsschutzbericht 2003. Berlin: Bundesministerium des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 2005.
Verfassungsschutzbericht 2004. Berlin: Bundesministerium des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 2006.
Verfassungsschutzbericht 2005. Berlin: Bundesministerium des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 2007.
Verfassungsschutzbericht 2006. Berlin: Bundesministerium des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 2008.
Verfassungsschutzbericht 2007. Berlin: Bundesministerium des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 2009.
Verfassungsschutzbericht 2008. Berlin: Bundesministerium des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 2010.
Verfassungsschutzbericht 2009. Berlin: Bundesministerium des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 2011.
Verfassungsschutzbericht 2010. Berlin: Bundesministerium des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 2012.
Verfassungsschutzbericht 2011. Berlin: Bundesministerium des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 2013.
Verfassungsschutzbericht 2012. Berlin: Bundesministerium des Innern. ISSN 0177-0357.

- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 2014. *Verfassungsschutzbericht 2013*. Berlin: Bundesministerium des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 2015. *Verfassungsschutzbericht 2014*. Berlin: Bundesministerium des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 2016. *Verfassungsschutzbericht 2015*. Berlin: Bundesministerium des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 2017. *Verfassungsschutzbericht 2016*. Berlin: Bundesministerium des Innern. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 2018a. BfV-Newsletter Nr. 1/2018 - Thema 6. Durchführung von „Nationalen Streifen“ der Partei „Der III. Weg“. In: *Bundesamt für Verfassungsschutz* [online]. 2018 [cit. 2021-01-05]. Dostupné z: <https://www.verfassungsschutz.de/de/oeffentlichkeitsarbeit/newsletter/newsletter-archiv/bfv-newsletter-archiv/bfv-newsletter-2018-01-archiv/bfv-newsletter-2018-01-thema-06>.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 2018b. *Verfassungsschutzbericht 2017*. Berlin: Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 2019. *Verfassungsschutzbericht 2018*. Berlin: Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat. ISSN 0177-0357.
- BFV (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ), 2020. *Verfassungsschutzbericht 2019*. Berlin: Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat. ISSN 0177-0357.
- BIS, 2011. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2010*. Praha: Bezpečnostní a informační služba.
- BIS, 2012. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2011*. Praha: Bezpečnostní a informační služba.
- BIS, 2013. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2012*. Praha: Bezpečnostní a informační služba.
- BIS, 2014. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2013*. Praha: Bezpečnostní a informační služba.
- BIS, 2015. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2014*. Praha: Bezpečnostní a informační služba.
- BIS, 2016. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2015*. Praha: Bezpečnostní a informační služba.

- BIS, 2017. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2016*. Praha: Bezpečnostní a informační služba.
- BIS, 2018. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2017*. Praha: Bezpečnostní a informační služba.
- BIS, 2019. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2018*. Praha: Bezpečnostní a informační služba.
- BIS, 2020. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2019*. Praha: Bezpečnostní a informační služba.
- BLAŠKO, Jan, 1995. Za marku by prodali vlastní matku: SPR-RČS podala podnět k trestnímu stíhání signatářů "smíření 95". *Republika: Politické noviny*. (17), s. 4.
- BLATTER, Joachim, Phil C. LANGER a Claudius WAGEMANN, 2018. *Qualitative Methoden in der Politikwissenschaft*. Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden. ISBN 978-3-658-14954-3.
- BMI (BUNDESMINISTERIUM DES INNERN, FÜR BAU UND HEIMAT), 2019. Ausschluss der NPD von der staatlichen Parteifinanzierung beantragt. In: *Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat* [online]. 19.7.2019 [cit. 2021-01-01]. Dostupné z: <https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/pressemitteilungen/DE/2019/07/antrag-ausschluss-npd-parteienfinanz.html>.
- BMI (BUNDESMINISTERIUM DES INNERN, FÜR BAU UND HEIMAT), 2020. Parteifinanzierung. In: *Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat* [online]. ©2020 [cit. 2021-01-05]. Dostupné z: <https://www.bmi.bund.de/DE/themen/verfassung/parteienrecht/parteienfinanzierung/parteienfinanzierung-node.html>.
- BOBBIO, Norberto, 1996. *Left and Right. The Significance of a Political Distinction*. Chicago: The University of Chicago Press. ISBN 0-226-06245-7.
- BOTSCH, Gideon, 2012. *Die extreme Rechte in der Bundesrepublik Deutschland 1949 bis heute*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft. ISBN 978-3-534-23832-1.
- BOTSCH, Gideon, 2017. *Wahre Demokratie und Volksgemeinschaft*. Wiesbaden: Springer VS. ISBN 978-3-658-14959-8.
- BOTSCH, Gideon, Jan RAABE a Christoph SCHULZE, eds., 2019. *Rechtsrock. Aufstieg und Wandel Neonazistischer Jugendkultur am Beispiel Brandenburgs*. Berlin: Be.Bra Wissenschaft Verlag. ISBN 978-3-95410-229-7.
- BRANDSTETTER, Marc, 2007. Die Programmatik der NPD - Vom Deutschnationalismus zum Nationalsozialismus? In: BACKES, Uwe a Henrik STEGLICH, eds. *Die NPD*. Baden-Baden: Nomos, s. 317-337. ISBN 978-3-8329-3122-3.
- BRANDSTETTER, Marc, 2013. *Die NPD unter Udo Voigt: Organisation, Ideologie, Strategie*. Baden-Baden: Nomos. ISBN 978-3-8329-7083-3.

- BUDLER, Kai, 2018. NPD: Zurück zur Bewegungspartei? In: *Blick nach Rechts* [online]. 27.4.2018 [cit. 2021-01-12]. Dostupné z: <https://www.bnr.de/artikel/hintergrund/npd-zur-ck-zur-bewegungspartei>.
- BUCHTÍK, Martin, 2015. *Postoj české veřejnosti k přijímání imigrantů a uprchlíků červen 2015*. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.. Dostupné také z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a1927/f9/pm150723.pdf.
- BUNDESAMT FÜR MIGRATION UND FLÜCHTINGE, 2020. *Schlüsselzahlen Asyl 2019* [informační brožura]. Nürnberg: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge.
- BUNDESVERFASSUNGSGERICHT, 2014. Pressemitteilung Nr. 14/2014 vom 26. Februar 2014. In: *Bundesverfassungsgericht* [online]. 26.2.2014 [cit. 2021-01-12]. Dostupné z: <https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/DE/2014/bvg14-014.html>.
- BUNDESZENTRALE FÜR POLITISCHE BILDUNG, 2010. 18. März 1990: Erste freie Volkskammerwahl. In: Bundeszentrale für politische Bildung [online]. 17.3.2010 [cit. 2020-08-05]. Dostupné z: <https://www.bpb.de/politik/hintergrund-aktuell/69143/erste-freie-volkskammerwahl-17-03-2010>.
- BUREŠ, Jan, Jakub CHARVÁT, Petr JUST a Martin ŠTEFEK, 2012. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4283-0.
- BUTTERWEGE, Christoph, 2010. Extremismus-, Totalitarismus- und Populismustheorien: Ideologien zur Diskreditierung der Linken. Eine Grundsatzkritik an ihren analytischen Defiziten, verborgenen Interessen und politischen Implikationen. In: PFAHL-THRAUGHER, Armin, ed. *Schriften zur Extremismus- und Terrorismusforschung. Jahrbuch für Extremismus- und Terrorismusforschung 2009/2010*. Brühl: Fachhochschule des Bundes für öffentliche Verwaltung, s. 33-60. ISBN 978-3-938407-31-8.

C

- CERQUEIROVÁ, Andrea a Markéta ZÍTKOVÁ, 1999. *Republikáni: šokující odhalení*. Praha: Unholy cathedral. ISBN 80-902-5785-2.
- CERQUEIROVÁ, Andrea, 2021. Osobní rozhovor online. 7.března, 2021.
- CLEMENS, Dominik a Hendrik PULS, 2014. *33 Fragen und Antworten zu Pro Köln/Pro NRW. entwicklung, Ideologie und Strategien einer vermeintlichen Bürgerbewegung*. Köln: NS-Dokumentationszentrum der Stadt Köln. ISBN 978-3-938636-21-3.
- CVVM, 2002a. *Názory veřejnosti na tzv. Benešovy dekrety* [tisková zpráva]. 24.6.2002 Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR.

- CVVM, 2002b. *Vztahy s okolními zeměmi v kontextu diskusí o tzv. Benešových dekretech*. [tisková zpráva]. 9.5.2002. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR.
- CVVM, 2003. *Vztahy s jinými státy* [tisková zpráva]. 16.6.2003. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR.
- CVVM, 2005. *Hodnocení vztahů s okolními zeměmi* [tisková zpráva]. 29.3.2005. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR.
- CVVM, 2007. *Veřejnost o odsunu a Benešových dekretech* [tisková zpráva]. 21.12.2007. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR.
- CVVM, 2009. *Hodnocení vztahů s některými státy* [tisková zpráva]. 2.12.2009. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR.
- CVVM, 2019a. *Občané o odsunu a Benešových dekretech – říjen 2019* [tisková zpráva]. 12.12.2019. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR.
- CVVM, 2019b. *Očané o vztazích ČR s některými zeměmi – prosinec 2018* [tisková zpráva]. 8.1.2019. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR.

Č

- ČERVENKA, Jan. 2013. *Vztah Čechů k národnostním skupinám žijícím v ČR – březen 2013*. Praha: CVVM, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a1456/f9/ov130415.pdf.
- ČESKÁ TELEVIZE, 2009. Sraz extremistů v Novém Kníně se obešel bez incidentů. In: *Česká televize* [online]. 15.8.2009 [cit. 2021-01-23]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1390781-sraz-extremistu-v-novem-knine-se-obesel-bez-incidentu>.
- ČESKÉ NOVINY, 2002. Vnitro muselo zaregistrovat extremistickou Národní stranu. *Ceskenoviny.cz*. 26.11. 2002. dostupné z: Newton Media Search.
- ČESKÉ NOVINY, 2003. Bývalí republikáni založili Dělnickou stranu. *Ceskenoviny.cz*. 18.1.2003. Dostupné z: Newton Media Search.
- ČESKÉ NOVINY, 2006a. Němec chce přezkoumat registraci Národní strany. *Ceskenoviny.cz*. 16. ledna 2006. Dostupné z: Newton Media Search.
- ČESKÉ NOVINY, 2006b. Týden: Kvůli šíření “sudetských” letáků stíhá policie tři skiny. *Ceskenoviny.cz*. 20.5.2002. Dostupné z: Newton Media Search.
- ČESKÉ NOVINY, 2009. Předsedkyně Národní strany rezignovala na funkci. *Ceskenoviny.cz*. 8.10.2009. Dostupné z: Newton Media Search.

- Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji. Praha, 21. ledna 1997. Dostupné také z: https://www.mzv.cz/berlin/cz/vzajemne_vztahy/cesko_nemecka_deklarace_o_vzajemnych.html.
- ČESKO-NĚMECKÝ FOND BUDOUCNOSTI, ©2020. O nás. In: *Česko-německý fond budoucnosti* [online]. ©2020 [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: <http://www.fb.cz/>.
- ČESKÝ HELSINSKÝ VÝBOR, 1997. Zpráva o stavu lidských práv v České republice 1996. Praha: Český helsinský výbor.
- ČESKÝ ROZHLAS, 2019. Extremista se přiznal k vraždě politika Lübckeho. Podle médií mu vadil otevřený postoj k migraci. In: *iRozhlas* [online]. 26.7.2019 [cit. 2021-01-04]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/walter-lubcke-vrazda-nemecko-pravicovy-extremismus-migrace_1906261202_dbr.
- ČESKÝ ROZHLAS SEVER, 2014. Vedení ČSSD zrušilo místní buňku strany v Duchcově, která je v koalici s DSSS. *ČRo - sever.cz* [online]. 13.12.2014 [cit. 2021-01-20]. Dostupné z: Newton Media Search.
- ČSTK, 1990. Prohlášení přípravného výboru Republikánské strany. *ČTK* [online]. 10. ledna 1990 [cit. 2016-05-05]. Dostupné z: Databáze ČTK.
- ČSÚ, ©2014a. Volby do Evropského parlamentu konané na území České republiky ve dnech 05.06. – 06.06.2009. In: *Volby.cz* [online]. ©2014 [cit. 2020-10-10]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ep2009/ep11?xjazyk=CZ>.
- ČSÚ, ©2014b. Volby do Evropského parlamentu konané na území České republiky ve dnech 11.06. – 12.06.2004. *Volby.cz* [online]. ©2014 [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ep2004/ep11?xjazyk=CZ>.
- ČSÚ, ©2014c. Volby do Evropského parlamentu konané na území České republiky ve dnech 23.05. – 24.05.2014. *Volby.cz* [online]. ©2014 [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ep2014/ep11?xjazyk=CZ>.
- ČSÚ, ©2016a. Volby do zastupitelstev krajů konané dne 17.10. – 18.10.2008. In: *Volby.cz* [online]. ©2016 [cit. 2020-10-10]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2008/kz6?xjazyk=CZ&xdatum=20081017>.
- ČSÚ, ©2016b. Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012. In: *Volby.cz* [online]. ©2016 [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2012/kz6?xjazyk=CZ&xdatum=20121012>.
- ČSÚ, ©2016c. Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016. In: *Volby.cz* [online]. ©2016 [cit. 2021-01-12]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz6?xjazyk=CZ&xdatum=20161007>.
- ČSÚ, ©2017a. Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 02.06. – 03.06.2006. In: *Volby.cz* [online]. ©2017 [cit. 2020-10-10]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ps2006/ps2?xjazyk=CZ>.

- ČSÚ, ©2017b. Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 28.05. – 29.05.2010. In: *Volby.cz* [online]. ©2017 [cit. 2020-10-10]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ps2010/ps2?xjazyk=CZ>.
- ČSÚ, ©2017c. Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013. *Volby.cz* [online]. ©2017 [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ps2013/ps2?xjazyk=CZ>.
- ČSÚ, ©2017d. Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017 (promítnuto usnesení NSS). In: *Volby.cz* [online]. ©2017 [cit. 2021-01-09]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2017nss/ps2?xjazyk=CZ>.
- ČSÚ, 2018a. Počet žádostí o mezinárodní ochranu podle státní příslušnosti a roků zahájení řízení (1. 1. 1998 - 31. 12. 2017). In: *Český statistický úřad* [online]. 23.8.2018 [cit. 2021-01-04]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/61196236/290027180207.pdf/6c9c71ba-67b5-42e6-b62a-8092a99c22e4?version=1.2>.
- ČSÚ, ©2018b. Volba prezidenta republiky konaná ve dnech 12.01. – 13.01.2018. In: *Volby.cz* [online]. ©2018 [cit. 2021-01-04]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/prez2018/pe11?xjazyk=CZ&xv=1&xt=1>.
- ČSÚ, ©2018c. Volby do zastupitelstev obcí [2006]. In: *Volby.cz* [online]. ©2018 [cit. 2021-01-09]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kv2006/kv?xjazyk=CZ&xid=0>.
- ČSÚ, ©2018d. Volby do zastupitelstev obcí 10.09.2011. In: *Volby.cz* [online]. ©2018 [cit. 2021-01-03]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2010/kv21111?xjazyk=CZ&xid=8&xv=11&xdz=2&xnumnuts=4206&xobec=567639&xstrana=156>.
- ČSÚ, ©2018e. Volby do zastupitelstev obcí [2014]. *Volby.cz* [online]. ©2018 [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kv2014/kv?xjazyk=CZ&xid=0>.
- ČSÚ, ©2019. Volby do Evropského parlamentu konané na území České republiky ve dnech 24.05. – 25.05.2019. In: *Volby.cz* [online]. ©2019 [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ep2019/ep11?xjazyk=CZ>.
- ČSÚ, ©2020a. Volby do Senátu Parlamentu ČR konané dne 17.10. – 18.10.2008. In: *Volby.cz* [online]. ©2020 [cit. 2020-06-05]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/senat/se2111?xjazyk=CZ&xdatum=20081017&xobvod=81>.
- ČSÚ, ©2020b. Volby do Senátu Parlamentu ČR konané v roce 2014. In: *Volby.cz* [online]. ©2020 [cit. 2020-06-05]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/senat/serok?xjazyk=CZ&xrok=2014>.
- ČSÚ, ©2020c. Volby do Senátu Parlamentu ČR konané dne 7.10. – 8.10.2016. In: *Volby.cz* [online]. ©2020 [cit. 2021-01-20]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/senat/se1111?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xv=1&xt=1>.
- ČSÚ, ©2020d. Volby do Senátu Parlamentu ČR konané dne 5.10. – 6.10.2018. In: *Volby.cz* [online]. ©2020 [cit. 2021-01-20]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/senat/se?xjazyk=CZ&xdatum=20181005>.

- ČSÚ, ©2021a. Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 31.5. - 1.6.1996. In: *Volby.cz* [online]. ©2021 [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ps1996/u4>.
- ČSÚ, ©2021b. Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 19. - 20.6.1998. In: *Volby.cz* [online]. ©2021 [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ps1998/u4>.
- ČSÚ, ©2021c. Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 14. - 15.6.2002. In: *Volby.cz* [online]. ©2021 [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2002/ps2?xjazyk=CZ>.
- ČSÚ, ©2021d. Volby do Sněmovny lidu Federálního shromáždění konané ve dnech 8. - 9.6.1990 na území České republiky. In: *Volby.cz* [online] ©2021 [cit. 2021-03-05]e. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/sl1990/u4>.
- ČSÚ, ©2021e. Volby do Sněmovny národů Federálního shromáždění konané ve dnech 8. - 9.6.1990 na území České republiky. In: *Volby.cz* [online] ©2021 [cit. 2021-03-05]e. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/sn1990/u4>.
- ČSÚ, ©2021f. Volby do Sněmovny lidu Federálního shromáždění konané ve dnech 5. - 6.6.1992 na území České republiky. In: *Volby.cz* [online] ©2021 [cit. 2021-03-05]e. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/sl1992/u4>.
- ČSÚ, ©2021g. Volby do Sněmovny národů Federálního shromáždění konané ve dnech 5. - 6.6.1992 na území České republiky. In: *Volby.cz* [online] ©2021 [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/sn1992/u4>.
- ČSÚ, ©2021h. Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.11.2000. In: *Volby.cz* [online] ©2021 [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2000/kz6?xjazyk=CZ&xdatum=20001112>.
- ČSÚ, ©2021i. Volby do zastupitelstev krajů konané dne 5. - 6.11.2004. In: *Volby.cz* [online] ©2021 [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2004/kz6?xjazyk=CZ&xdatum=20041105>.
- ČSÚ, ©2021j. Volby do zastupitelstev obcí 24.11.1990. In: *Volby.cz* [online]. ©2021 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kv1990/kv12?xjazyk=CZ&xid=1>.
- ČTK, 1997. ČT: Miroslav Sládek půjde před soud za protiněmecké výroky. In: *ČTK* [online]. 2.7.1997 [cit. 2017-09-09]. Dostupné z: Databáze ČTK.
- ČTK, 1998a. S financováním své strany měla problémy i SPR-RSČ. In: *ČTK* [online]. 19.2.1998 [cit. 2017-09-09]. Dostupné z: Databáze ČTK.
- ČTK, 1998b. Sládkovi republikáni se pevně usadili na české politické scéně. In: *ČTK* [online]. 14.5.1998 [cit. 2017-09-09]. Dostupné z: Databáze ČTK.
- ČTK, 2006. Politickou kariéru Miroslava Sládka provázely aféry a konflikty. In: *ČTK* [online]. 15.3.2006 [cit. 2017-09-09]. Dostupné z: Databáze ČTK.

D

- DANICS, Štefan, 2003. *Extremismus*. Praha: Triton. ISBN 80-7254-454-3.
- DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ, 2017. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-7452-122-5.
- DANIEL, Ondřej, 2013. Kánon a alibi: anticiganismus postsocialistických subkultur. *Slovo a smysl. Časopis pro mezioborová bohemistická studia* [online]. (20) [cit. 2021-02-14]. ISSN 1214-7915. Dostupné z: <http://slovoasmysl.ff.cuni.cz/node/492>.
- DANIEL, Ondřej, 2019. Hardbass: Intersectionality, Music, Social Media, and the Far-Right on the European Periphery. In: APPEN, R. a M. DUNKEN. *(Dis-)Orienting Sounds - Machtkritische Perspektiven auf populäre Musik*. Bielefeld: Transcript-Verlag, s. 153-166. ISBN 978-3-8376-5058-7.
- DANTSCHKE, Claudia, 2009. Zwischen Feindbild und Partner: Die exreme Rechte und der Islamismus. In: BRAUN, S., A. GEISLER a M. GERSTER. *Strategien der extremen Rechten*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, s. 440-460. 1. Aufl. ISBN 978-3-531-15911-9.
- DECKER, Oliver, Johannes KIESS a Elmar BRÄHLER, 2016. Die „Mitte“-Studie 2016: Methode, Ergebnisse und Langzeitverlauf. In: DECKER, O., J. KIESS a E. BRÄHLER, eds. *Die enthemmte Mitte. autoritäre und rechtsextreme Einstellung in Deutschland. Die Leipziger „Mitte“-Studie 2016*. 2. Aufl. Gießen: Psychosozial Verlag, s. 23-66. ISBN 978-3-8379-2630-9.
- DEJMEK, Jindřich, 2017. Česko-německá deklarace očima historika. In: KLAUS, V. *Česko-německá deklarace: dvacet let poté*. Praha: Institut Václava Klause, s. 55-70. ISBN 978-80-7542-037-4.
- DĚLNICKÁ MLÁDEŽ, 2011. Dělnická mládež vydává svůj komiks: Kachny kontra slepice. In: Školní dvůr Dělnická mládež [online]. 30.10.2011 [cit. 2021-01-20]. Dostupné z: <http://skolnidvur.delnickamladez.cz/komiks>.
- DĚLNICKÁ MLÁDEŽ, 2012. Člen vedení DM vystoupil na vzpomínce povstání proti bolševikům v Drážďanech. *Dělnická mládež* [online]. 18.6. 2012 [cit. 2021-01-20]. Dostupné z: <http://old.delnickamladez.cz/clen-vedeni-dm-vystoupil-na-vzpomince-povstani-proti-bolsevikum-v-drazdanech>.
- DĚLNICKÁ MLÁDEŽ, 2016. Dělnická mládež má po šesti letech nového předsedu. In: *Dělnická mládež* [online]. 12.12.2016 [cit. 2021-01-04]. Dostupné z: <http://www.delnickamladez.cz/delnicka-mladez-ma-po-vesti-letech-noveho-predsedu>.
- DĚLNICKÁ MLÁDEŽ, 2019. DM uctila oběti barbarského bombardování Drážďan. In: *Dělnická mládež* [online]. 19.2.2019 [cit. 2021-01-03]. Dostupné z: <http://www.delnickamladez.cz/dm-uctila-obeti-barbarskeho-bombardovani-drazdan>.
- Dělnická mládež* [online], ©2021. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <http://www.delnickamladez.cz/>.

- Dělnická strana* [web v internetovém archivu], ©2003-2010. [cit. 2020-12-30]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20100330135924/www.delnickastrana.cz/>.
- DĚLNICKÁ STRANA, 2003. Ustavující manifest Dělnické strany. In: *Dělnická strana* [web v internetovém archivu]. 18.1.2003 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20030408093441/http://www.delnickastrana.cz/>.
- DĚLNICKÁ STRANA, 2004a. 28. září 2004, Shromáždění Klubu českého pohraničí, Cheb. In: *Dělnická strana* [web v internetovém archivu]. 28.9.2004 [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20080913120632/http://www.delnickastrana.cz/>.
- DĚLNICKÁ STRANA, [2004b]. Program DS. 24 požadavků Dělnické strany. *Dělnická strana* [web v internetovém archivu]. ©2005 [cit. 2020-12-20]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20050308125122/http://www.delnickastrana.cz:80/>.
- DĚLNICKÁ STRANA, 2005. DS vystoupila z projektu „Národní pětky“. In: *Dělnická strana* [web v internetovém archivu]. 28.5.2005 [cit. 2020-12-01]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20080913120632/http://www.delnickastrana.cz/>.
- DĚLNICKÁ STRANA, 2008. Program DS. *Dělnická strana* [web v internetovém archivu]. 27.7.2008 [cit. 2020-12-20]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20081024203802/http://www.delnickastrana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=74&Itemid=103.
- Dělnická strana sociální spravedlnosti* [online]. ©2010-2017 [cit. 2020-12-30]. Dostupné z: <http://www.dsss.cz/>.
- Dělnické listy*, 2003-2020. Praha: Dělnická strana/Dělnická strana sociální spravedlnosti.
- DĚLNICKÉ LISTY, 2005. Odmítáme Evropskou ústavu. *Dělnické listy*. 3(5), s. 1.
- DĚLNICKÉ LISTY, 2006. Právo a Spravedlnost vstoupilo do politiky. *Dělnické listy*. 4(7), s. 2.
- DĚLNICKÉ LISTY, 2008. DS demonstrovala na podporu Srbska. *Dělnické listy*. 2006, 6(16), s. 2.
- DĚLNICKÉ LISTY, 2011. Listopadový režim už krachuje. *Dělnické listy*, 9(31), s. 1.
- Dělský potápěč* [online], ©2021. [cit. 2021-04-21]. Dostupné z: <https://deliandiver.org/>.
- DENÍK.CZ, 2011. Cikáni do práce! řvali lidé na demonstraci v Rumburku. In: *Deník.cz* [online]. 26.8.2011 [cit. 2021-01-05]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/severoceske-demonstrace-proti-mistnim-romum-zacaly.html.
- DER III. WEG, 2015. Verzicht ist Verrat. In: *Der III. Weg* [online]. 3.3.2015 [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <https://der-dritte-weg.info/2015/03/verzicht-ist-verrat/>.
- DER III. WEG, 2018. Heimatvertriebenen-Gedenktag: „Verzicht ist Verrat“. In: *Der III. Weg* [online]. 9.9.2018 [cit. 2021-01-12]. Dostupné z: <https://der-dritte-weg.info/2018/09/heimatvertriebenen-gedenktag-verzicht-ist-verrat/>.

- DER III. WEG, © 2021. 10 Punkte Programm der Partei DER DRITTE WEG. In: *Der III. Weg* [online]. © 2021. Dostupné z: <https://der-dritte-weg.info/zehn-punkte-programm/>.
- Der III. Weg* [online], ©2021. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://der-dritte-weg.info/>.
- Der Aktivist: jung frech radikal* [občasník], 1996-2014. Lübtheen: JN-Bundesgeschäftsstelle.
- Der Republikaner* [měsíčník], 1990-1997. Berlin: REP-Verl.
- DEUTSCH-BÖHMISCHER FREUNDESKREIS, 2010. 1. Tag der Freundschaft. *Deutsch-Böhmischer Freundeskreis* [web v internetovém archivu]. ©2010 [cit. 2021-01-23]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20121103115437/http://nwnbay.org/svoboda-freiheit/?page_id=6.
- Deutsch-Böhmischer Freundeskreis* [web v internetovém archivu]. ©[2010-2013] [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20121101173701/http://nwnbay.org/svoboda-freiheit/>.
- Deutsche Stimme*, 1990-2017. Riesa: Deutsche Stimme Verlag. ISSN 0934-3040.
- Deutsche Wochen-Zeitung: Deutscher Anzeiger*, 1990-1999. München: Druckschriften- und Zeitungverlag. ISSN 0302-7503.
- DEUTSCHER BUNDESTAG, 2012. Antwort der Bundesregierung auf die Kleine Anfrage der Abgeordneten Ulla Jelpke, Dr. Lukrezia Jochimsen, Petra Pau, weiterer Abgeordneter und der Fraktion DIE LINKE. Drucksache 17/9120. 17. Wahlperiode. Berlin: Deutscher Bundestag.
- DEUTSCHER BUNDESTAG, 2013. *Beschlussempfehlung und Bericht des 2. Untersuchungsausschlusses nach Artikel 44 des Grundgesetzes. Der 2. Untersuchungsausschluss*. Drucksache 17/14600. Berlin: Deutscher Bundestag. 17. Wahlperiode.
- DEUTSCHLANDFUNK, 2021. Die AfD und der Verdachtsfall. In: Deutschlandfunk [online]. 6.3.2021 [cit. 2021-01-23]. Dostupné z: https://www.deutschlandfunk.de/verfassungsschutz-die-afd-und-der-verdachtsfall.2897.de.html?dram:article_id=491495.
- DIE RECHTE, 2018. *Programm der Partei die Rechte*. Die Rechte.
- DIE RECHTE, 2019a. Dortmund: Massive Polizeischikanen bei Demonstration von DIE RECHTE gegen den 70. Jahrestag der BRD-Gründung. In: *Die Rechte* [online]. 25.5.2019 [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <https://die-rechte.net/lv-nordrhein-westfalen/kv-dortmund-dortmundecho/dortmund-massive-polizeischikanen-bei-demonstration-von-die-rechte-gegen-den-70-jahrestag-der-brd-gruendung/>.
- DIE RECHTE, 2019b. Internationales Bündnis „Festung Europa“ unter Beteiligung der Partei DIE RECHTE gegründet!. In: *Die Rechte* [online]. 23.4.2019 [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://die-rechte.net/lv-nordrhein-westfalen/kv-dortmund->

dortmundecho/internationales-buendnis-festung-europa-unter-beteiligung-der-partei-die-rechte-gegruendet/.

- Die Rechte* [online], © 2021. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://die-rechte.net/>.
- DISTLER, Jürgen, 1997a. Recht auf Heimat wertlos. Die deutsch-tschechische Erklärung fordert Sudetendeutsche und nationale Opposition heraus. *Deutsche Stimme*. (2). ISSN: 0934-3040.
- DISTLER, Jürgen, 1997b. "Wir wissen, wer wir sind und was wir wollen. Für den NPD-Parteivorsitzenden ist seine Partei die authentische nationale Partei in Deutschland. *Deutsche Stimme*. (66), s. 1. ISSN: 0934-3040.
- DLOUHÝ, Miloš, 2015. CasaPound Italia: Návrat a nástup historického fašismu? *Politologická Revue*. **21**(1), s. 65-89. ISSN 1211-0353.
- DLOUHÝ, Miloš, 2016. Generace identity jako případ soudobé revitalizované krajní pravice v České republice. *Central European Journal of Politics*. **2**(2), s. 54-81. ISSN 2464-479X.
- DLOUHÝ, Miloš, 2018. *Neonacismus a neofašismus v České republice na počátku 21. století (2010–2017)*. Praha. Doktorská disertační práce. Vysoká škola ekonomická.
- DOLANSKÝ, Lukáš, 2009. Klaus za nás bojuje, tvrdí Češi. *Lidové noviny*. 16.10.2009, s. 1. Dostupné z: Newton Media Search.
- DOLEJŠÍ, Miroslav, s.d.. *Analýza 17. listopadu a změn ve východní Evropě v roce 1989* [online]. [cit. 2021-01-12]. Dostupné z: <http://www.analyza.wz.cz/>.
- DOLEŽAL, J.X., 2003. Euroracismus, nebo prachy? *Lidové noviny*. 19.2.2003. Dostupné z: Newton Media Search.
- DORNBRACH, Pierre, 2014. Eine Reise nach Prag, *Der Aktivist*, (1), s. 14-15.
- DORNBUSH, Christian a Jan RAABE, 2002. Verzeichnis RechtsRock-Label. In: DORNBUSH, C. a J. RAABE. *Rechtsrock. Bestandaufnahme und Gegenstrategien*. Hamburg: Unrast Verlag, s. 459-465. ISBN 3-89771-808-1.
- DRULÁK, Petr, 2008. Epistemologie, ontologie a operacionalizace. In: DRULÁK, P., ed. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, s. 14-28. ISBN 978-807-3673-857.
- DSSS, 2010a. Ekonomický program. In: *Dělnická strana sociální spravedlnosti* [online]. [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <http://old.dsss.cz/ekonomicky-program>.
- DSSS, 2010b. Programová listina [2010]. In: *Dělnická strana sociální spravedlnosti* [online]. 10.2.2010 [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <http://www.dsss.cz/programova-listina>.
- DSSS, 2011. Program DSSS 2011. *Dělnická strana sociální spravedlnosti* [online]. ©2011 [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <http://old.dsss.cz/program>.

- DSSS, 2012. Vandas v Rotavě představil strategii DSSS proti nepřizpůsobivým. *Dělnická strana sociální spravedlnosti* [online]. 28.1.2012 [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <http://old.dsss.cz/vandas-v-rotave-predstavil-strategii-dsss-proti-neprizpusobivym>.
- DSSS, 2014a. Euroskeptici se dohodli na spolupráci. Ustavili Národní kongres. In: *Dělnická strana sociální spravedlnosti* [online]. 14.7.2014 [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: http://www.dsss.cz/euroskeptici-se-dohodli-na-spolupraci_-ustavili-narodni-kongres.
- DSSS, 2014b. Programové teze DSSS k volbám do Evropského parlamentu. *Dělnické listy*, 12(43). s. 4.
- DSSS, 2015. Program DSSS 2015. Dělnická strana sociální spravedlnosti [online]. ©2015 [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <http://www.dsss.cz/program-dsss-2015>.
- DSSS, [2017]. Volební program DSSS: Suverenita nebo zánik! *DSSS s podporou národních socialistů* [online]. ©2017 [cit. 2021-01-12]. Dostupné z: <http://volby.dsss.cz/volebni-program>.
- DSSS, s.d. Kdo je nepřizpůsobivý? *Strategie postupu proti nepřizpůsobivému stylu života* [online]. ©2012-2021 [cit. 2021-01-12]. Dostupné z: http://neprizpusobivi.dsss.cz/kdo-je-neprizpusobivy_.
- DUDEK, Peter a Hand-Gerhard JASCHKE, 1984. *Entstehung und Entwicklung des Rechtsextremismus in der Bundesrepublik: zur Tradition einer besonderen politischen Kultur*. Opladen: Westdeutscher Verlag. ISBN 35-311-1668-1.
- DUGIN, Aleksandr Gel'jevič, 2019. *Velká válka kontinentů*. Vydání druhé. V Praze: ABB. Národovecká knihovnička. ISBN 978-80-88302-12-4.
- DURHAM, Martin, 2010. White Hands across the Atlantic: The Extreme Right in Europe and the United States. In: DURHAM, M. a M. POWEL. *New Perspectives on the Transnational Right*. New York: Palgrave Macmillian, s. 149-170. ISBN 978-0-230-62370-5.
- DVU, 1993. *Programm der Deutschen Volksunion*. München: Deutsche Volksunion.
- DVU, 1996. *Partei-Programm*. München: Deutsche Volksunion.
- DVU, 1999. *Partei-Programm*. München: Deutsche Volksunion.

E

- ECKERT, Roland, 2010. Kulturelle Homogenität und aggressive Intoleranz. *Aus Politik und Zeitgeschichte*. (44), 26-33. ISSN 0479-611X.
- EDELMANNOVÁ, Petra, 2004a. Evropská unie. EU-Thanasie národních států. In: *Národní strana* [web v internetovém archivu]. ©2004 [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20040116103222/http://www.narodni-strana.cz/nsinfo.php?zobraz=euthanasie>.

- EDELMANNOVÁ, Petra, 2004b. Občanská společnost destrukce již tak nedokonalé demokracie. In: SEDLÁČEK, P, ed. *Petra Edelmannová. Žít pro blaho vlasti a národa*. Praha: Národní strana, 2004. ISBN: 80-239-2244-0.
- EDELMANNOVÁ, Petra, 2004c. Za autoritativní stát. In: SEDLÁČEK, P, ed.. *Petra Edelmannová. Žít pro blaho vlasti a národa*. Praha: Národní strana, 2004. ISBN: 80-239-2244-0.
- EDELMANNOVÁ, Petra, 2006a. Do Indie? *Národní politika*, duben a květen 2006, s. 5.
- EDELMANNOVÁ, Petra, 2006b. Nacismus, komunismus, islamismus. In: *Národní strana* [web v internetovém archivu]. 13.2.2006 [cit. 2020-05-20]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20080520222801/http://www.narodni-strana.cz/clanek.php?id_clanku=1663.
- EIBICHT, Rolf-Josef, 1996. 1995 Stoiber - 1996 Waigel. Sudetendeutsche Erfüllungsgelhilfen der CSU/CDU-Parteipolitik. *Deutsche Stimme*,. (4).
- EICHLER, Pavel, 2008. Největší útok rasistů. *Mladá fronta DNES*. 18.11.2008. s. 1. Dostupné z: Newton Media Search.
- EGENBERGER, Christopher, 2015. Die Protokolle der Weisen von Zion. In: *Bundeszentrale für politische Bildung* [online]. 14.10.2015 [cit. 2020-12-30]. Dostupné z: <https://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/210333/die-protokolle-der-weisen-von-zion>.
- ELIÁŠ, Petr, 2003. Komunismus - nacismus - eurounionismus. In: *Národní strana* [web v internetovém archivu]. 4.3.2003 [cit. 2021-01-21]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20071219015846/http://www.narodni-strana.cz/clanek.php?id_clanku=385.
- ELIÁŠ, Petr, 2005. Tuto sobotu razantně proti sudetákům. In: *Národní strana* [web v internetovém archivu] 29.3.2005 [cit. 2021-01-20]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20060220095401/http://www.narodni-strana.cz/clanek.php?id_clanku=1224.
- ENDERS, Carsten, 2008a. Europäische Vernetzung der rechtsextremen Szene. In: HEINRICH-BÖLL-STIFTUNG. *Gefährliche Liebschaften: Rechtsextremismus im kleinen Grenzverkehr*. Dresden: Heinrich-Böll-Stiftung und das Kulturbüro Sachsen, s. 68-84. ISBN 978-3-927760-99-8.
- ENDERS, Carsten, 2008b. Wenn aus Feinden Freunde werden. In: HEINRICH-BÖLL-STIFTUNG. *Gefährliche Liebschaften: Rechtsextremismus im kleinen Grenzverkehr*. Dresden: Heinrich-Böll-Stiftung und das Kulturbüro Sachsen, s. 61-67. ISBN 978-3-927760-99-8.
- EVENHARD Ernest, 2006. Nacionální socialismus dnes. In: *Odpor* [web v internetovém archivu]. 31.10.2006 [cit. 2020-11-12]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20080206215815/http://odpor.org/index.php?page=clanky&kat=&clanek=474>.

F

- FARIN, Klaus, 1997. *Die Skins: Mythos und Realität*. Berlin: Ch. Links. ISBN 38-615-3136-4.
- FEDER & SCHWERT, 2018. Feder & Schwert VII: Der Sozialparasitismus als Grundlage des Egalitarismus. In: *Der Dritte Weg* [online]. 15.4.2018 [cit. 2021-01-05]. Dostupné z: <https://der-dritte-weg.info/2018/04/feder-schwert-vii-der-sozialparasitismus-als-grundlage-des-egalitarismus/>
- FERGER, Florian, 2011. *Tschechische Neonazis: Ursachen rechter Einstellungen und faschistische Semantiken in Zeiten schnellen sozialen Wandels*. Stuttgart: Ibidem. ISBN 978-3-8382-0275-4.
- FITTKAU, Ludger, 2021. Trauer und Wut über mangelnde Aufarbeitung. Ein Jahr nach dem rassistischen Anschlag von Hanau. In: Deutschlandfunk [online]. 17.2.2021 [cit. 2021-01-19]. Dostupné z: https://www.deutschlandfunk.de/ein-jahr-nach-dem-rassistischen-anschlag-von-hanau-trauer.724.de.html?dram:article_id=492640.
- FRONĚK, Jiří, 2015. Imigrace, multikulturalismus. A jak to je vlastně doopravdy. *Dělnické listy*, **13**(45), s. 3.

G

- GAUDIN, Jiří, 2006. Česko-německé vyrovnání 11. března 2006. In: *Národní strana* [web v internetovém archivu]. 11.3.2006 [cit. 2021-01-01]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20080519013430/http://www.narodni-strana.cz/clanek.php?id_clanku=1696.
- GAUDIN, Jiří, 2021. Osobní rozhovor online. 16.března, 2021.
- Generace identity* [online], ©2020. [cit. 2020-12-30]. Dostupné z: <http://generace-identity.cz/>.
- GERLACH, Julia, 2007. Auswirkungen der Verbote rechtsextremistischer Vereine auf die NPD. In: BACKES, U. a H. STEGLICH, eds. *Die NPD*. Baden-Baden: Nomos, s. 233-260. ISBN 978-3-8329-3122-3.
- GERLACH, Julia, 2013. Der Umgang mit politischem Extremismus auf dem Prüfstand - Vereinverbote in Deutschland seit 1990. In: HIRSCHER, G. a E. JESSE, eds. *Extremismus in Deutschland*. Baden-Baden: Nomos Verlag, s. 527-548. ISBN 978-3-9452-4412-9.
- Gesetz über die politischen Parteien (Parteiengesetz): Neufassung des Parteiengesetzes. In: *Bundesgesetzblatt Jahrgang 1994*. Teil I Nr. 5. Dostupné také z: <https://www.gesetze-im-internet.de/partg/index.html>.
- GLYNOS, Jason a David HOWARTH, 2007. *Logics of Critical Explanation in Social and Political Theory*. London: Routledge. ISBN 978-0-415-40428-0.
- GLYNOS, Jason a David HOWARTH, 2008. Structure, Agency and Power in Political Analysis: Beyond Contextualised Self-Interpretations. *Political Studies Review*

[online]. 6(2), 155-169 [cit. 2018-04-21]. ISSN 1478-9299. Dostupné z: doi:10.1111/j.1478-9302.2008.00149.x.

GOLD, Raymond L., 1958. Roles in Sociological Field Observations. *Social Forces* [online]. 36(3), 217-223 [cit. 2018-06-19]. ISSN 0037-7732. Dostupné z: doi:10.2307/2573808.

GRÄFE, Sebastian, 2017. *Rechtsterrorismus in der Bundesrepublik Deutschland. Zwischen erlebnisorientierten Jugendlichen, "Feierabendterroristen" und klandestinen Untergrundzellen*. Baden-Baden: Nomos Verlag. ISBN 978-3-8487-4515-9.

GROHOVÁ, Johanna, 2003. Sudetští Němci otevřeli v Praze „ambasádu“. *Mladá fronta DNES*. 26.3.2003, s. 9. Dostupné z: Newton Media Search.

GRUMKE, Thomas, 2016. "Sozialismus ist braun": Rechtsextremismus, die soziale Frage und Globalisierungskritik. In: BRAUN, S., A. GEISLER a M. GEISTER, eds. *Strategien der Extremen Rechten*. 2. Aufl. Wiesbaden: Springer VS, s. 141-160. ISBN 978-3-658-01983-9.

GUBA, Egon G. a Yvonna S. LINCOLN, 2008. Paradigmatic Controversies, Contradictions, Confluences. In: DENZIN, N. a Y. LINCOLN, eds. *The Landscape of Qualitative Research: Theories and Issues: Volume 1*. 3rd Ed. London: Sage, s. 255–286. ISBN 978-1-4129-5758-8.

H

HAHNOVÁ, Eva, 2007. Česko-německá deklarace - model po deseti letech. In: VONDRA, A., H. ELFENKÄMPER a E. HAHNOVÁ. *Česko-německá deklarace. Deset let poté*. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, s. 23-38. ISBN 978-80-86547-66-4.

HÁJEK, Martin, 2014. *Čtenář a stroj: vybrané metody sociálněvědní analýzy textů*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978–80–7419–161–9.

HÁKA, Antonín, 2016. *Dělnická strana sociální spravedlnosti*. Praha. Dizertační práce. Vysoká škola ekonomická v Praze.

HALÓ NOVINY, 1996. KČP varuje před deklarací. *Haló noviny*. 11.12.1996, s. 5. Dostupné z: Newton Media Search.

HANDL, Vladimír, 1998. The Czech-German Declaration on Reconciliation. *Perspectives*. (9), 53-65. Dostupné také z: <https://www.jstor.org/stable/23615990>.

HANDL, Vladimír, 2007. Od akceptace jinakosti k porozumění. In: VONDRA, A., H. ELFENKÄMPER a E. HAHNOVÁ. *Česko-německá deklarace. Deset let poté*. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, s. 73-96. ISBN 978-80-86547-66-4.

HANDL, Vladimír, 2008. Spolková republika Německo v české zahraniční politice. In: *Česká zahraniční politika: Analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, s. 161-182. ISBN 978-80-86506-66-1.

- HANDL, Vladimír, 2009. Spolková republika Německo v české zahraniční politice. In: *Česká zahraniční politika v roce 2008. Analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, s. 141-156. ISBN 978-80-86506-78-4
- HANDL, Vladimír, 2016. Spolková republika Německo v české zahraniční politice. In: *Česká zahraniční politika v roce 2015: Analýza ÚMV*. Praha: Institut mezinárodních vztahů. ISBN 978-80-87558-26-3.
- HANDL, Vladimír, 2017. Deklarace přispěla k uvolnění vzájemných vztahů. In: KLAUS, V., J. WEIGL a R. JINDRÁK, eds.. *Česko-německá deklarace: dvacet let poté*. Praha: Institut Václava Klause, s. 84-90. ISBN 978-80-7542-037-4.
- HANSEN, A.d. a A. SONNICHSEN, 2014. Discourse, the political and the ontological dimension: An interview with Ernesto Laclau. *Distinktion* [online]. **15**(3), 255 - 262 [cit. 2019-09-13]. ISSN 2159-9149. Dostupné z: doi:10.1080/1600910X.2014.941889.
- HARTL, Johannes, 2013. Bayern-NPD auf dem Tiefpunkt. In: *Blick nach Rechts* [online]. 2.8.2013 [cit. 2021-01-24]. Dostupné z: <https://www.bnr.de/artikel/hintergrund/bayern-npd-auf-dem-tiefpunkt>.
- HARTL, Johannes, 2014. „Parteialternative“ für Neonazis. In: *Blick nach Rechts* [online]. 9.7.2014 [cit. 2021-01-12]. Dostupné z: <https://www.bnr.de/artikel/hintergrund/partieialternative-fuer-neonazis>.
- HARTL, Johannes, 2015. „III. Weg“ will expandieren. In: *Blick nach Rechts* [online]. 19.5.2015 [cit. 2021-01-12]. Dostupné z: <https://www.bnr.de/artikel/hintergrund/iii-weg-will-expandieren>.
- HARTZ, Ronald, 2019. ‘The People ’and Its Antagonistic Other: The Populist Right-Wing Movement Pegida in Germany. In: MARTTILA, T. *Discourse, Culture and Organization*. Cham: Springer International Publishing, s. 223-244. ISBN 978-3-319-94122-6.
- HASS ATTACKE, 1994. Bohemia Hammer Skinheads. *Hass Attacke* [německý NS zin]. (3), s. 42.
- HASSELBACH, Ingo a Winfried BONEGEL, 2001, ©1993. *Die Abrechnung: Ein Neonazi steigt aus*. 2. Aufl. Berlin: Aufbau Verlag. ISBN 3-7466-7036-5.
- HÄUSLER, Alexander, 2008. Politische Programmatik von PRO NRW. In: HÄUSLER, A. ed. *Rechtspopulismus als „Bürgerbewegung.“ Kampagnen gegen Islam und Moscheebau und kommunale Gegenstrategien*. Wiesbaden: VS Verlag, s. 88-93. ISBN 978-3-531-15919-5.
- HÄUSLER, Alexander, 2016. Themen der Rechten. In: VIRCHOW, F., M. LANGEBACH a A. HÄUSLER, eds. *Handbuch Rechtsextremismus*. Wiesbaden: Springer VS, s. 135-180. ISBN 978-3-531-18502-6.
- HÄUSLER, Alexander, 2018. Bürgerbewegung pro NRW. In: DECKER, F. a V. NEU, eds. *Handbuch der deutschen Parteien*. 3. erw. Aufl. Wiesbaden: Springer VS, s. 220-225. ISBN 978-3-658-17994-6.

- HÄUSLER, Alexander, ed. 2008. *Rechtspopulismus als „Bürgerbewegung“: Kampagnen gegen Islam und Moscheebau und kommunale Gegenstrategien*. Wiesbaden: VS Verlag. ISBN 978-3-531-15919-5.
- HÄUSLER, Alexander a Rainer ROESER, 2015. *Die rechten „Mut“-Bürger. Entstehung, Entwicklung, Personen & Positionen der Alternative für Deutschland*. Hamburg: VSA Verlag. ISBN 978-3-89965-640-4.
- HAVEL, Václav, 1990. Rozhovor prezidenta Československé socialistické republiky Václava Havla pro německý časopis Stern. In: *Knihovna Václava Havla* [online]. 5.1.1990 [cit. 2020-08-05]. Dostupné z: <https://archive.vaclavhavel-library.org/Archive/HavelWork?&eventYear=1990>.
- HAVEL, Václav, 1995. Češi a Němci k dobrému sousedství. In: *Knihovna Václava Havla* [online]. 17.2.1995 [cit. 2010-07-05]. Dostupné z: <https://archive.vaclavhavel-library.org/>.
- HÁVOVÁ, Naděžda, 2005. Soud pro lidská práva odmítl stížnost sudetských Němců. In: *iRozhlas.cz* [online]. 29. prosince 2005 [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/soud-pro-lidska-prava-odmitl-stiznost-sudetskych-nemcu_200512292209_vjanous.
- HAWKESWORTH, Mary, 2006. Contending Conceptions of Science and Politics: Methodology and the Constitution of the Political. In: YANOW, D. a P. SCHWARZ-SHEA, eds. *Interpretation and Method. Empirical Research Methods and the Interpretive Turn*. Armonk, New York: M.E.Sharpe, s. 27-49. ISBN 978-0-7656-1462-9.
- HEINRICH-BÖLL-STIFTUNG, 2008. *Gefährliche Liebschaften: Rechtsextremismus im kleinen Grenzverkehr*. Dresden: Heinrich-Böll-Stiftung und das Kulturbüro Sachsen. ISBN 978-3-927760-99-8.
- HEINRICH, Gudrun, 2008. Die NPD als Bewegungspartei. *Forschungsjournal NSB*. 21(4), 29-38. ISBN 0933-9361.
- HIPP, Dietmar, 2009. Brauner Spuk darf verboten werden. In: *Spiegel* [online]. 17.11.2009. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/verfassungsgericht-brauner-spuk-darf-verboten-werden-a-661741.html>.
- Hlas národní mládeže* [zin]. 1997, (4).
- HOMER, Sean, 2005. *Jacques Lacan*. Abingdon, Oxon: Routledge. ISBN 0-415-25617-8.
- HOPP, Gerhard, 2010. *Machtfaktor auch ohne Machtbasis? Die Sudetendeutsche Landsmannschaft und die CSU*. Wiesbaden: VS Verlag. ISBN 978-3-531-17559.
- HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, 1997a. M. Zeman spokojen s reakcí R. Herzoga. *Hospodářské noviny*. 28.1.1997, s. 1. Dostupné z: Newton Media Search.

- HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, 1997b. Polovina našich občanů podle průzkumu IVVM souhlasí s přijetím česko-německé deklarace. *Hospodářské noviny*. 21.1.1997, s. 3. Dostupné z: Newton Media Search.
- HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, 1997c. Rozpačitá jednání o preambuli deklarace. *Hospodářské noviny*. 29.1.1997, s. 1. Dostupné z: Newton Media Search.
- HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, 1997d. Sudetští Němci včera odmítli deklaraci. *Hospodářské noviny*. 10.2.1997, s. 1. Dostupné z: Newton Media Search.
- HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, 1998. Sudetoněmecký sraz znovu nastolil požadavky vůči ČR. *Hospodářské noviny*. 1.6.1998, s. 1. Dostupné z: Newton Media Search.
- HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, 1999. Pozitivní zlom mezi Prahou a Bonnem. *Hospodářské noviny*. 9. 3.1999, s. 1. Dostupné z: Newton Media Search.
- HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, 2002a. CSU: Zemanovy výroky k sudetským Němcům jsou nepřijatelné. *Hospodářské noviny*. 22.1. 2002, s. 6. Dostupné z: Newton Media Search.
- HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, 2002b. Froweinovu analýzu Benešových dekretů posoudil Europarlament. *Hospodářské noviny*. 22.10. 2002, s. 8. Dostupné z: Newton Media Search.
- HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, 2010. Sládek má podmínku, ale nemusí platit pokutu. *Hospodářské noviny*. 27.1.2010, s. 4. Dostupné z: Newton Media Search.
- HOUŽVIČKA, Václav, 2015. *Czechs and Germans 1848-2004: the Sudeten question and the transformation of Central Europe*. Prague: Charles University in Prague, Karolinum Press. ISBN 978-80-246-2144-9.
- HOWARTH, David, 2004. Hegemony, Political Subjectivity, and Radical Democracy. In: CRITCHLEY, S. a O. MARCHART. *Laclau: a critical reader*. London: Routledge, s. 256-276. ISBN 0-415-23843-9.
- HOWARTH, David R., 2013. *Poststructuralism and After: Structure, Subjectivity, and Power*. New York: Palgrave Macmillan. ISBN 978-1-137-26698-9.
- HOWARTH, David, 2015a. An interview with Ernesto Laclau. In: HOWARTH, D. *Ernesto Laclau: Post-Marxism, populism and critique*. Oxon: Routledge, s. 257-271. ISBN 978-0-415-87086-3.
- HOWARTH, David, 2015b. Introduction: Discourse, Hegemony and Populism: Ernesto Laclau's Political Theory. In: HOWARTH, D., ed. *Ernesto Laclau: Post-marxism, Populism and Critique*. Oxon: Routledge, s. 1-20. ISBN 978-0-415-87086-3.
- HOWARTH, David, ed., 2015. *Ernesto Laclau: Post-Marxism, Populism and Critique*. London: Routledge. ISBN 978-0-415-87086-3.
- HOWARTH, David, 2016. Post-Marxism. In: BEVIR, M. a R. A. W. RHODES. *Routledge Handbook of Interpretive Political Science*. New York: Routledge, s. 126-140. ISBN 978-0-415-65714-3.
- HOWARTH, David a Yannis STAVRAKAKIS, 2000. Introducing Discourse Theory and Political Analysis. In: HOWARTH, D., A. J. NORVAL a Y. STAVRAKAKIS.

Discourse theory and political analysis: identities, hegemonies, and social change. Manchester: Manchester University Press, s. 1-23. ISBN 9780719056642.

HOWARTH, David R., Aletta J. NORVAL a Yannis STAVRAKAKIS, eds., 2000. *Discourse Theory and Political Analysis: Identities, Hegemonies, and Social Change.* Manchester: Manchester University Press. ISBN 9780719056642.

HOWARTH, David R. a Jacob TORFING, eds., 2005. *Discourse theory in European politics: identity, policy, and governance.* Houndmills: Palgrave Macmillan. ISBN 0333968433.

HRŮZOVÁ, Vlasta, 1997. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna 1996-1998, PS, 8. schůze. *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna, Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna* [online]. 13.2.1997 [cit. 2020-12-06]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1996ps/stenprot/008schuz/s008068.htm#r19>.

CH

CHARVÁT, Jan, 2004. Analýza současného pravicového extremismu. *Politologická Revue.* (2), 59-79. ISSN 1211- 0353.

CHARVÁT, Jan, 2007. *Současný politický extremismus a radikalismus.* Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-098-6.

CHARVÁT, Jan, 2017. Boots, Braces and Baseball Bats: Right-wing Skinheads in the Czech Republic (1985-2015). In: GUERRA, P. a T. MOREIRA, eds. *Keep it Simple, Make it Fast! An approach to underground music scenes.* Vol. 3. Porto: Universidade do Porto, Faculdade de Letras, s. 85-92. ISBN 978-989-8648-88-4.

CHARVÁT, Jan, 2018. Skinheads: permanentní souboj o jméno. In: CHARVÁT, J. a B. KUŘÍK, eds. *Politika a hudební subkultury mládeže v postsocialistickém Česku.* Praha: Togga, s. 61-110. ISBN 978-80-7476-137-9.

CHMELÍK, Jan, 2012. *Extremismus.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-807-3803-766.

I

IDNES, 2004. Levičáci a pravičáci si v Chebu notovali. In: *iDnes.cz.* 28.9.2004. Dostupné z: Newton Media Search.

IDNES, 2009. Pochod neonacistů v Ústí nad Labem. In: *iDnes.cz* [online]. 18.4.2009 [cit. 2021-01-05]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/pochod-neonacistu-v-usti-nad-labem>.

IDNES, 2015a. Nezasáhnout na demonstraci se šibenicemi bylo správné, ujišťuje policie. In: *Idnes.cz* [online]. 17.7.2015 [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/policie-nechybovala-na-demonstraci-se-sibenicemi.A150717_165948_domaci_cen.

- IDNES, 2015b. Tomio Okamura založil nové hnutí Svoboda a přímá demokracie. In: *Idnes.cz* [online]. 5.5.2015 [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/okamura-opustil-usvit-zaklada-hnuti-svoboda-a-prima-demokracie.A150505_101715_domaci_hv.
- IDNES, 2019. K poškození památníků rudoarmějců v Ostravě a v Brně se hlásí nacionalisté. *Idnes.cz* [online]. 25.10.2019 [cit. 2021-01-25]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ostrava/zpravy/pamatnik-ruda-armada-poskozeni-narodni-a-socialni-fronta.A191025_092939_ostrava-zpravy_woj?galerie.
- IGNAZI, Piero, 2003. *Extreme right parties in Western Europe*. Oxford: Oxford Comparative Politics. ISBN 978-0198293255.
- IHNED, 2017. Ministerstvo vnitra sleduje na 40 webů šířících dezinformace, které odporují zájmům státu. *iHNed.cz*. 22.6.2017. Dostupné z: Newton Media Search.
- IVČRN, 2015. Petice proti povinným imigračním kvótám. IvČRN [web v internetovém archivu]. 10.7.2015 [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20150803184249/http://www.ivcrn.cz:80/petice/>.
- IVVM, 1991. *Ohrožuje sjednocené Německo bezpečnost Československa, Evropy, světa?* [tisková zpráva] 24.6. 1991. Praha: Institut pro výzkum veřejného mínění.
- IVVM, 1993. *K názorům na upřímnost německé politiky*. [tisková zpráva] 1.11. 1993 Praha: Institut pro výzkum veřejného mínění.
- IVVM, 1999a. Benešovy dekrety. [tisková zpráva] 20.10.1999. Praha: Institut pro výzkum veřejného mínění.
- IVVM, 1999b. *K názorům na česko-německé vztahy*. [tisková zpráva] 11.3. 1999. Praha: Institut pro výzkum veřejného mínění.

J

- JACOBSEN, Lenz, 2008. Rechter Reinfall. In: *Spiegel* [online]. 19.9.2008 [cit. 2021-01-21]. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/anti-islam-kongress-in-koeln-rechter-reinfall-a-579365.html>.
- JASCHKE, Hans-Gerd., 1993. *Die Republikaner: Profile einer Rechtsaussen-Partei*. 2., akt. und erw. Aufl. Bonn: J.H.W. Dietz. ISBN 38-012-0156-2.
- JASCHKE, Hans-Gerd, 1994. *Rechtsextremismus und Fremdenfeindlichkeit. Begriffe, Positionen, Praxisfelder*. Opladen: Westdeutscher Verlag. ISBN 3531126792.
- JASCHKE, Hans-Gerd, 2006. *Politischer Extremismus*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften. ISBN 9783531147475.
- JESSE, Eckhard, 2001. Soll die Nationaldemokratische Partei Deutschlands verboten werden? Der Parteiverbotsantrag war unzweckmäßig, ein Parteiverbot ist rechtmäßig. *Politische Vierteljahresschrift*. 42(4), 683-697. ISSN 0032- 3470.
- JESSE, Eckhard, 2015. Der Begriff „Extremismus“ - worin besteht der Erkenntnisgewinn? In: *Bundeszentrale für politische Bildung* [online]. 29.1.2015 [cit. 2020-12-20].

Dostupné z: <https://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/200098/der-begriff-extremismus-worin-besteht-der-erkenntnisgewinn>.

JESSE, Eckhard, 2018. Nationaldemokratische Partei Deutschlands (NPD). In: DECKER, F. a V. NEU, eds. *Handbuch der deutschen Parteien*. 3. erw. Aufl. Wiesbaden: Springer VS, s. 407-417. ISBN 978-3-658-17994-6.

JEŽEK, Tomáš, 2006. *Privatizace české ekonomiky: její kořeny, metody a výsledky*. V Praze: Oeconomica. ISBN 80-245-1069-3.

JN, 2015. Ein Licht für Dresden in Mähren. In: *Junge Nationalisten* [online]. 19.2.2015 [cit. 2021-01-23]. Dostupné z: <https://junge-nationalisten.de/allgemein/ein-licht-fuer-dresden-in-maehren/>.

JN, 2017. Junge Nationalisten. Unser Ziel: Ein Europa der Freien Nationen! In: *Junge Nationalisten* [online]. 19. 10. 2017 [cit. 2021-01-23]. Dostupné z: <https://junge-nationalisten.de/europa/unser-ziel-ein-europa-der-freien-nationen/>.

JØRGENSEN, Marianne. a Louise PHILLIPS, 2002. *Discourse analysis as theory and method*. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications. ISBN 07-619-7111-4.

Junge Nationalisten [online], ©2021. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://junge-nationalisten.de/>.

K

KADLEC, Milan, 1994. Ze sousedních zemí zaznívají signály o územních nárocích. *Republika: Politické noviny*. (11), s. 3.

KAILITZ, Steffen, 2009. Die Deutsche Volksunion und die Republikaner: Vergleichende Betrachtungen zur Entwicklung und zum ideologischen Profil. In: BRAUN, S., A. GEISLER a M. GERSTER. *Strategien der extremen Rechten*. 1. Aufl. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, s. 109-129. ISBN 978-3-531-15911-9.

KAILITZ, Steffen, 2018. Die Republikaner (REP). In: DECKER, F. a V. NEU, eds. *Handbuch der deutschen Parteien*. 3. erw. Aufl. Wiesbaden: Springer VS, s. 454-461. ISBN 978-3-658-17994-6.

KALIBOVÁ, Klára, 2011. ‚Autonome Nationalisten‘ in Tschechien. In: SCHEDLER, J. a A. HÄUSLER. *Autonome Nationalisten. Neonazismus in Bewegung*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, s. 250-262. ISBN 978-3-531-17049-7.

KALIBOVÁ, Klára a Ondřej CAKL, 2007. Rasově motivované násilí po roce 1989. In: *Romea* [online]. 20.3.2007 [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/zpravy/rasove-motivovane-nasili-v-cr-po-roce-1989>.

KALIBOVÁ, Klára a Ondřej CAKL, 2008. Rechtsextreme Aktionsformen in Tschechien: Themen, Szenen, Personen. In: HEINRICH-BÖLL-STIFTUNG. *Gefährliche Liebschaften: Rechtsextremismus im kleinen Grenzverkehr*. Dresden: Heinrich-Böll-Stiftung und das Kulturbüro Sachsen, s. 93-123. ISBN 978-3-927760-99-8.

KALICH, 1994a. Dr. Bean v Jičíně. *Kalich* [zin]. (1), s. 13.

- KALICH, 1994b. Ideové zaměření. *Kalich* [zin]. 1994, (1), s. 4-5.
- KALICH, 1995. Co nevíte o skinheadech. *Kalich* [zin]. (3), s. 11.
- KERLES, Marek, 2009a. Je na každém, bude-li usilovat o majetek. *Lidové noviny*. 17. října 2009, s. 11. Dostupné z: Newton Media Search.
- KERLES, Marek, 2009b. Klaus lže, tvrdí sudetští Němci. *Lidové noviny*. 10. října 2009, s. 2. Dostupné z: Newton Media Search.
- KILLGUSS, Hans-Peter, Jürgen PETERS a Alexander HÄUSLER, 2008. PRO-KÖLN - Entstehung und Aktivitäten. In: HÄUSLER, A, ed. *Rechtspopulismus als „Bürgerbewegung.“ Kampagnen gegen Islam und Moscheebau und kommunale Gegenstrategien*. Wiesbaden: VS Verlag, s. 55-71. ISBN 978-3-531-15919-5.
- KLEKNEROVÁ, Zuzana, 2005. Vláda se omluvila německým antifašistům. *Hospodářské noviny*. 25.8.2005, s. 3. Dostupné z: Newton Media Search.
- Konzervativní a sociální hnutí* [online], ©2010. [cit. 2020-12-30]. Dostupné z: <http://www.narodnisjednoceni.cz/index.htm>.
- KOPKE, Christoph, 2016. Die extreme Rechte als Wahlkampfakteur. In: VIRCHOW, F., M. LANGEBACH a A. HÄUSLER, eds. *Handbuch Rechtsextremismus*. Wiesbaden: Springer VS, s. 225-256. ISBN 978-3-531-18502-6.
- KOUKAL, Jan, 1999. Policie rozprášila anarchisty, skiní mohli slavit. *Slovo*. 12.3.1999. Dostupné z: Newton Media Search.
- KOVAŘÍK, Jan. 1994. O jaký dialog jde? *Rudé Právo*. 28. 5.1994, s. 22. Dostupné z: Newton Media Search.
- KRATOCHVÍL, Bedřich, 2008. Tvrdý střet radikálů s policií. *Lidové noviny*. 20. srpna 2008, s. 7. Dostupné z: Newton Media Search.
- KREBS, Pierre, 2012, ©1997. *Fighting for the Essence Western Ethnocide or European Renaissance?*. London: Arktos. ISBN 978-1-907166-59-4.
- KUBÁT, Michal, 2016. Antisystémová strana. Giovanni Sartori, jeho koncepce a diskuse o ní. In: NOVÁK, Miroslav, ed. *Strany, volby a demokracie: Od Duvergera k Sartorimu a dále*. Praha: Sociologické nakladatelství, s. 78-86. ISBN 978-80-7419-233-3.
- KUČERA, Jaroslav, 2018. *Mírové uspořádání s Německem: od protihitlerovské koalice k Česko-německé deklaraci*. Praha: Dokořán. ISBN 978-80-7363-912-9.
- KULICK, Holger a NANDLINGER, Gabrielle, 2007. „Europe awake“. Europas Neonazis mobilisieren mit Rechtsrock nach Jena. In: *Bundeszentrale für politische Bildung* [online]. 7.9.2007 [cit. 2021-01-23]. Dostupné z: <https://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/41542/europe-awake>.
- KYLOUŠEK, Jakub a Josef SMOLÍK, 2006. Národní strana: resuscitace krajně-pravicové stranické rodiny? (případová studie marginální strany před volbami 2006). *Středoevropské politické studie*. (1), 76-93. ISSN 1212-7817.

L

- LACLAU, Ernesto, 1990. *New Reflections on the Revolution of our Time*. London: Verso. ISBN 0-86091-202-7.
- LACLAU, Ernesto, 2013, ©2012. *Emancipace a radikální demokracie*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2163-0.
- LACLAU, Ernesto, 2014. *The rhetorical foundations of society*. London: Verso. ISBN 978-1-78168-527-3.
- LACLAU, Ernesto, 2015, ©1990. Dislocation and capitalism, social imaginary and democratic revolution (1990). In: HOWARTH, D. *Ernesto Laclau: Post-Marxism, populism and critique*. Oxon: Routledge, s. 30-65. ISBN 978-0-415-87086-3.
- LACLAU, Ernesto, 2015, ©1993. Discourse (1993). In: HOWARTH, D. *Ernesto Laclau: Post-Marxism, populism and critique*. Oxon: Routledge, s. 23-29. ISBN 978-0-415-87086-3.
- LACLAU, Ernesto, 2015, ©1994. Why empty signifiers matter to politics? (1994). In: HOWARTH, D. *Ernesto Laclau: Post-Marxism, populism and critique*. Oxon: Routledge, s. 66-74. ISBN 978-0-415-87086-3.
- LACLAU, Ernesto, 2015, ©2005. Populism: what's in a name? (2005). In: HOWARTH, D. *Ernesto Laclau: Post-Marxism, populism and critique*. Oxon: Routledge, s. 152-164. ISBN 978-0-415-87086-3.
- LACLAU, Ernesto, 2015, ©2006. Why Constructing a People is the Main Task of Radical Politics (2006). In: HOWARTH, D. *Ernesto Laclau: Post-Marxism, populism and critique*. Oxon: Routledge, s. 165-196. ISBN 978-0-415-87086-3.
- LACLAU, Ernesto, 2018, ©2005. *On populist reason*. New York: Verso. ISBN 18-598-4651-3.
- LACLAU, Ernesto a Chantal MOUFFE, 2001. *Hegemony and socialist strategy: towards a radical democratic politics*. 2nd ed. London: Verso. ISBN 1-85984-330-1.
- LACLAU, Ernesto a Chantal MOUFFE, 2014, ©2001. *Hegemonie a socialistická strategie: za radikálně demokratickou politiku*. Praha: Karolinum. Politeia. ISBN 978-80-246-2685-7.
- LAMPRECHT, Erik, 2009. Moravské právo na sebeurčení. In: *Dělnická mládež* [web v internetovém archivu]. 21.9.2009 [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20090930093758/http://www.delnickamladez.cz/report-21_9_09.
- LAMPRECHT, Erik, 2011. NPD bojovala o zastoupení v zemském sněmu v Sasku-Anhaltsku, byli jsme u toho! *Dělnická mládež* [online]. 21.3.2011 [cit. 2021-01-20]. Dostupné z: http://old.delnickamladez.cz/npd-bojovala-o-zastoupeni-v-zemskem-snemu-v-sasku-anhaltsku_-byli-jsme-u-toho_.

- LAMPRECHT, Erik, 2015. Lamprecht (DSSS): Konvička v boji proti Evropě. In: *Dělnická strana sociální spravedlnosti* [online]. 1.9.2015 [cit. 2021-01-13]. Dostupné z: http://www.dsss.cz/lamprecht-_dsss__-konvicka-v-boji-proti-evrope.
- LANE, David, 2003, ©1995. Kdo je bílý. In: *NSEC 88* [web v internetovém archivu]. ©2003 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20040306053835fw_/http://www.nsec-88.org/cesky-light.html.
- LANGEBACH, Martin a Jan RAABE, 2011. Die Genese einer extrem rechten Jugendkultur. In: SCHEDLER, J. a A. HÄUSLER, eds. *Autonome Nationalisten. Neonazismus in Bewegung*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, s. 36-53. ISBN 978-3-531-17049-7.
- LANGEBACH, Martin a Jan RAABE, 2017. Die ›Neue Rechte‹ in der Bundesrepublik Deutschland. In: VIRCHOW, F., M. LANGEBACH a A. HÄUSLER, eds. *Handbuch Rechtsextremismus*. Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden. ISBN 978-3-531-18502-6.
- LANGEBACH, Martin a Andreas SPEIT, 2013. *Europas radikale Rechte*. Zürich: Orell Füssli Verlag. ISBN 978-3-280-05483-3.
- LEWANDOWSKY, Marcel, 2018. Alternative für Deutschland (AfD). In: DECKER, F. a V. NEU, eds. *Handbuch der deutschen Parteien*. 3. erw. Aufl. Wiesbaden: Springer VS, s. 161-170. ISBN 978-3-658-17994-6.
- LIDOVÉ NOVINY, 1998. Jak končily žádosti o vydání poslanců. *Lidové noviny*. 21.5.1998, s. 2. Dostupné z: Newton Media Search
- LIDOVÉ NOVINY, 2001a. Haider: Benešovy dekrety jsou věcí EU. *Lidové noviny*. 5.3.2001, s. 8.
- LIDOVÉ NOVINY, 2001b. Vnitro odmítlo registraci Národní straně. *Lidové noviny*. 18.7.2001, s. 4. Dostupné z: Newton Media Search.
- LIDOVÉ NOVINY, 2005. Nacionalisté žádali ochod zástupců sudetských Němců. *Lidové noviny*. 4.4.2005. Dostupné z: Newton Media Search.
- LIDOVÉ NOVINY, 2008. „Benešovy dekrety jsou ohroženy.“ *Lidové noviny*. 14.5.2008, s. 1. Dostupné z: Newton Media Search.
- LIDOVKY.CZ, 2005. Národní strana: Muslimové chtějí zničit naši zem. *Lidovky.cz* 1.5.2005. dostupné z: Databáze Newton.
- LIDOVKY.CZ, 2015. Mačetový útok v Novém Boru byl pokusem o vraždu, potvrdil soud. *Lidovky.cz*, 26.1.2015. dostupné z: Newton Media Search.
- LIPSET, Seymour M., 1959. Social Stratification and 'Right-Wing Extremism'. *The British Journal of Sociology* [online]. **10**(4), [cit. 2021-01-01]. ISSN 0007-1315. Dostupné z: doi:10.2307/587800
- LOEWENSTEIN, Karl, 1937. Militant Democracy and Fundamental Rights, I. *American Political Science Review* [online]. **31**(3), 417-432 [cit. 2021-01-01]. ISSN 0003-0554. Dostupné z: doi:10.2307/1948164

LOEWENSTEIN, Karl, 1937. Militant Democracy and Fundamental Rights, II. *American Political Science Review* [online]. **31**(4), 638-658 [cit. 2021-01-01]. ISSN 0003-0554. Dostupné z: doi:10.2307/1948103

LYNCH, Julia F., 2013. Aligning Sampling Strategies with Analytic Goals. In: MOSLEY, L., ed. *Interview Research in Political Science*. Ithaca: Cornell University Press, s. 31-44. ISBN 9780801451942.

M

MALÝ, Ladislav, 2008. Vstaň a bojuj proti liberalismu. *Dělnické listy*. **6**(18), s. 1.

MALÝ, Ladislav, 2017. *Konec liberalismu v Česku - a co dál?*. II. upravené vydání. Praha: Powerprint. ISBN 978-80-7568-058-7.

MAREŠ, Miroslav, 2000a. Konstituování krajní pravice v českém stranicko-politickém systému. Vývoj SPR-RSČ od přelomu let 1989/1990 do parlamentních voleb v roce 1992. *Politologický časopis*. (2), 157-168. ISSN 1211-3247.

MAREŠ, Miroslav, 2000b. Zahraničně-politické koncepce české krajní pravice. *Středoevropské politické studie* [online]. **2**(1) [cit. 2015-10-21]. ISSN 1212-7817. Dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=132>.

MAREŠ, Miroslav, 2003. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Barrister & Principal. ISBN 80-86598-45-4.

MAREŠ, Miroslav, 2005a. Sdružení pro republiku - Republikánská strana Československa. In: MALÍŘ, J. a P. MAREK. *Politické strany. Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a v Československu. II díl: období 1938-2004*. Brno: Doplněk, s. 1593-1604. ISBN 80-723-9179-8.

MAREŠ, Miroslav, 2005b. *Terorismus v ČR*. Brno: Centrum strategických studií. ISBN 80-903-3338-9.

MAREŠ, Miroslav, 2007. Länderporträt: Slowakei. In: BACKES, U. a E. JESSE. *Jahrbuch Extremismus & Demokratie (E & D)* [online]. Baden-Baden: Nomos, s. 237-262 [cit. 2018-10-12]. Dostupné z: doi:10.5771/9783845207520-237.

MAREŠ, Miroslav, 2008a. Die ideologische Verankerung des tschechischen Rechtsextremismus. In: HEINRICH-BÖLL-STIFTUNG. *Gefährliche Liebschaften: Rechtsextremismus im kleinen Grenzverkehr*. Dresden: Heinrich-Böll-Stiftung und das Kulturbüro Sachsen, s. 36-43. ISBN 978-3-927760-99-8.

MAREŠ, Miroslav, 2008b. Geschichte des organisierten Rechtsextremismus in Tschechien. In: HEINRICH-BÖLL-STIFTUNG. *Gefährliche Liebschaften: Rechtsextremismus im kleinen Grenzverkehr*. Dresden: Heinrich-Böll-Stiftung und das Kulturbüro Sachsen, s. 14-21. ISBN 978-3-927760-99-8.

MAREŠ, Miroslav, et. al., 2015. *Ne islámu!: protiislámská politika v České republice*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. Politologická řada. ISBN 978-80-7325-397-4.

- MAREŠ, Miroslav a Petra VEJVODOVÁ, 2010. Dělnická strana: profil české pravicově extremistické strany. *Rexter - Časopis pro výzkum radikalismu, extremismu a terorismu*. (2), 42-74. ISSN 1214-7737.
- MAREŠ, Miroslav a Petra VEJVODOVÁ, 2011. Transnacionální dimenze soudobého českého neonacismu. *Mezinárodní vztahy* [online]. **46**(1), s. 75-90 [cit. 2021-04-07]. ISSN 0323-1844. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/396>.
- MAREŠ, Miroslav a Petra VEJVODOVÁ, 2015. Pravicově extremistická protiislámská politika. In: MAREŠ, Miroslav et. al. *Ne Islámu!: Protiislámská politika v České republice*. Brno: CDK, s. 99-123.
- MAREŠ, Miroslav a Štěpán VÝBORNÝ, 2013. *Militantní demokracie ve střední Evropě*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 978-80-7325-326-4.
- MARCHART, Oliver, 2004. Politics and the ontological difference: on the 'strictly philosophical' in Laclau's work. In: CRITCHLEY, S. a O. MARCHART, eds. *Laclau: a critical reader*. London: Routledge, s. 54-72. ISBN 0-415-23843-9.
- MARCHART, Oliver, 2007. *Post-Foundational Political Thought: Political Difference in Nancy, Lefort, Badiou and Laclau*. Edinburgh: Edinburgh University Press. ISBN 978-0-7486-2497-3.
- MARCHART, Oliver, 2012. ELEMENTS OF PROTEST. *Cultural Studies*. **26**(2-3), 223-241. ISSN 0950-2386. Dostupné z: doi:10.1080/09502386.2011.636194.
- MARCHART, Oliver, 2013. *Die Prekarisierungsgesellschaft*. Bielefeld: Transkript Verlag. ISBN 978-3-8376-2192-1.
- MARCHART, Oliver, 2017. Die Diskursanalyse der Essex School. Modell und Methode. In: MARCHART, Oliver, ed. *Ordnungen des Politischen*. Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden, s. 57-80. ISBN 978-3-658-17258-9.
- MARCHART, Oliver, ed., 2017. *Ordnungen des Politischen: Einsätze und Wirkungen der Hegemonietheorie Ernesto Laclaus*. Wiesbaden: Springer VS, Springer Fachmedien Wiesbaden. ISBN 978-3-658-17258-9.
- MARCHART, Oliver, 2018. *Thinking Antagonism: Political Ontology After Laclau*. Edinburgh: Edinburgh University Press. ISBN 9781474413305.
- MARTTILA, Tomas, 2013. *The Culture of Enterprise in Neoliberalism*. New York: Routledge. ISBN 9780203094693.
- MARTTILA, Tomas, 2015. Post-Foundational Discourse Analysis: A Suggestion for a Research Program. *Forum: Qualitative Social Research* [online]. **16**(3) [cit. 2020-11-04]. ISSN 1438-5627.
- MARTTILA, Tomas, 2016. *Post-foundational discourse analysis: from political difference to empirical research*. New York: Palgrave Macmillan. ISBN 978-113-7538-390.
- MARTTILA, Thomas, 2019a. Introduction. In: MARTTILA, Thomas. *Discourse, Culture and Organization*. Cham: Springer International Publishing, s. 1-16. ISBN 978-3-319-94122-6.

- MARTTILA, Thomas, 2019b. Post-foundational Discourse Analysis: Theoretical Premises and Methodological Options. In: MARTTILA, Thomas, ed. *Discourse, Culture and Organization*. Cham: Springer International Publishing, s. 17-42. ISBN 978-3-319-94122-6.
- MARTTILA, Thomas, ed., 2019. *Discourse, culture and organization: inquiries into relational structures of power*. Cham: Palgrave Macmillian. ISBN 9783319941226.
- MATTISSEK, Annika a Tobias SCHOPPER, 2019. „Culture“ in German Media Discourses on Refugees: A Political Geography Perspective. In: MARTTILA, T., eds. *Discourse, culture and organization: inquiries into relational structures of power*. Cham: Palgrave Macmillian, s. 245-266. ISBN 978-3-319-94122-6.
- MAZEL, Michal, 1998. Oponenti systému. In: BARŠA, P. a P. FIALA, eds. *Oponenti systému*. Brno: Masarykova Univerzita, s. 117-277. ISBN 80-210-1798-8.
- MCGOWAN, Lee, 2004. Radikální pravice v Německu: od roku 1870 po současnost. Praha: Prostor. ISBN 8072601229.
- MECKLENBURG, Jens et. al, 1996. *Handbuch Deutscher Rechtsextremismus*. Berlin: Elefant Verlag. ISBN 2-88520-585-8.
- MECKLENBURG, Jens, 1999. Die Deutsche Volkunion (DVU). In: MECKLENBURG, J, ed. *Braune Gefahr. DVU, NPD, REP Geschichte und Zukunft*. Berlin: Elefant Verlag, s. 12-22. ISBN 978-3885207214.
- MERTEN, Heike, 2018. Rechtliche Grundlagen der Parteiendemokratie. In: DECKER, F. a V. NEU, eds. *Handbuch der deutschen Parteien*. Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden, s. 57-96. ISBN 978-3-658-17994-6.
- MF DNES, 1996a. Kancléř seznámil sudetské Němce se zněním deklarace. *Mladá fronta DNES*. 6.12.1996, s. 9. Dostupné z: Newton Media Search.
- MF DNES, 1996b. Sládek pobouřil sněmovnu rasistickými výroky. *Mladá fronta DNES*. 26.7.1996, s. 2. Dostupné z: Newton Media Search.
- MF DNES, 1996c. Sudetoněmecká otázka rozděluje bonnskou koalici. *Mladá fronta DNES*. 31.5.1996, s. 8. Dostupné z: Newton Media Search.
- MF DNES, 1997. Kohlův výrok byl pro některé politiky šokem. *Mladá fronta DNES*. 22.1.1997, s. 2. Dostupné z: Newton Media Search.
- MLADÍ NACIONALISTÉ, 2019. 50 let JN. In: Mlad. nacionalist. [online] 12.11.2019 [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <http://www.mladinacionaliste.cz/50-let-jn?fbclid=IwAR2u5OwNA4tBlgn78y9NXsX40moDthxHO9kAhxSedOTQyvN9iNFhWBDGSM>.
- Mladí nacionalisté* [online], ©2021. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <http://www.mladinacionaliste.cz/>.
- MOCEK, Michal, 2002a. Dekrety vyvolaly spor s Maďarskem. *Mladá fronta DNES*. 23.2.2002, s. 1. Dostupné z: Newton Media Search.
- MOCEK, Michal, 2002b. EU: Češi obhajují dekrety. *Mladá fronta DNES*. 4.4.2002, s. 7.

- MORAVCOVÁ, Dagmar, 2000. Německá politika v kontextu mezinárodně politických změn po konci studené války. In: MORAVCOVÁ, D., B. PLECHANOVÁ a J. KREIDL, eds. *Evropská politika sjednocené Německa 1990-1999*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, s. 7-62. ISBN 80-86130-08-8.
- MORAVEC, Hynek, 2006. Jan Broj (*1932). *Paměť národa* [online]. 20.8.2006 [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/broj-jan-20060820-0>.
- MORAVEC, Radol, 2009. Národní socialismus. *Hlas mládeže*. (0), s. 2.
- MRÁZEK, Jan, 2019. Čeští a němečtí národní demokraté společně za Evropu. In: *Národní demokracie* [online]. 15.7.2019 [cit. 2021-01-24]. Dostupné z: <https://narodnidemokracie.cz/cesti-a-nemecti-narodni-demokrate-spolecne-za-evropu/>.
- MUDDE, Cas, 1996. The War of Words Defining the Extreme Right Party Family. *West European Politics* [online]. 19(2), 225-248 [cit. 2021-01-14]. ISSN 0140-2382. Dostupné z: doi:10.1080/01402389608425132.
- MUDDE, Cas, 2002. *The ideology of the extreme right*. New York: Manchester University Press. ISBN 0719057930.
- MUDDE, Cas, 2007. *Populist Radical Right Parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 9780511492037.
- MURZI, Mauro, 2010. Positivism. In: BEVIR, M, ed. *Encyclopedia of Political Theory*. Thousand Oaks: Sage, s. 1083-1087. ISBN 978-1-4129-5865-3.
- MVČR, 1993. *Interetnické konflikty: Rozbor střetů, v jejichž důsledku byla hlášena napadení Romů a členů jiných etnických skupin v České republice od ledna do října 1993*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR.
- MVČR, 1998. *Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií (1997)*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.
- MVČR, 1999. *Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií nebo páchaných příznivci extremistických skupin a o aktivitách extremistických uskupení na území České republiky v roce 1998*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.
- MVČR, 2000. *Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 1999 (ve srovnání s rokem 1998)*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.
- MVČR, 2001. *Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 2000*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.

- MVČR, 2002. *Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 2001*. Praha: Ministerstvo vnitra. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.
- MVČR, 2003. *Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 2002*. Praha: Ministerstvo vnitra. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.
- MVČR, 2004. *Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2003*. Praha: Ministerstvo vnitra. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.
- MVČR, 2005. *Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2004*. Praha: Ministerstvo vnitra. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.
- MVČR, 2006. *Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2005*. Praha: Ministerstvo vnitra. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.
- MVČR, 2007. *Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2006*. Praha: Ministerstvo vnitra. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.
- MVČR, 2008. *Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2007*. Praha: Ministerstvo vnitra. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.
- MVČR, 2009. *Strategie boje proti extremismu*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. Odbor bezpečnostní politiky. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.
- MVČR, 2010. *Strategie boje proti extremismu v roce 2009*. Praha: Ministerstvo vnitra. Odbor bezpečnostní politiky. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.
- MVČR, 2011. *Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 2010 a vyhodnocení koncepce boje proti extremismu pro rok 2011*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. Odbor bezpečnostní politiky. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.
- MVČR, 2012. *Zpráva o extremismu a projevech rasismu a xenofobie na území České republiky v roce 2011, vyhodnocení plnění koncepce boje proti extremismu pro rok 2011 a koncepce boje proti extremismu pro rok 2012*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR.

Odbor bezpečnostní politiky. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.

MVČR, 2013. *Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2012*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.

MVČR, 2014. *Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2013*. Praha: Ministerstvo vnitra. Odbor bezpečnostní politiky. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.

MVČR, 2015. *Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2014*. Praha: Ministerstvo vnitra. Odbor bezpečnostní politiky. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.

MVČR, 2016a. *Extremismus Souhrnná situační zpráva 1. čtvrtletí roku 2016*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. Odbor bezpečnostní politiky. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-extremismu-odboru-bezpecnostni-politiky-mv.aspx>.

MVČR, 2016b. *Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2015*. Praha: Ministerstvo vnitra Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.

MVČR, 2017. *Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2016*. Praha: Ministerstvo vnitra. Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.

MVČR, 2018a. *Projevy extremismu a předsudečné nenávisti Souhrnná situační zpráva 2. čtvrtletí roku 2018*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. Odbor bezpečnostní politiky. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-extremismu-odboru-bezpecnostni-politiky-mv.aspx>.

MVČR, 2018b. *Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2017*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. Odbor bezpečnostní politiky. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.

MVČR, 2019. *Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2018*. Praha: Odbor bezpečnostní politiky. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.

MVČR, 2020. *Projevy extremismu a předsudečné nenávisti Souhrnná situační zpráva 2. pololetí roku 2019*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. Odbor bezpečnostní politiky. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.

MVČR ODDĚLENÍ VOLEBNÍ A SDRUŽOVÁNÍ, 2002. *Rozhodnutí. č.j. VS-4450/SDR/1-2001.*

N

NACIONALISTÉ STŘED, 2008. Autonomní nacionalismus. In: *Nacionalisté Střed* [web v internetovém archivu]. ©2008 [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20080618173413/http://stred.nacionaliste.com/view.php?navezclanku=autonomni-nacionalismus&cislocclanku=2006120005>.

NACHTMANN, Tomáš, 1991. Zamyšlení nad českoněmeckou smlouvou. *Republika: Politický týdeník.* (40), s. 4.

Národně sociální blok [web v internetovém archivu], ©2001-2002. [cit. 2021-04-21]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20011213225849/http://www.nsb.cz/aktuality.asp>.

NÁRODNÍ A SOCIÁLNÍ FRONTA, 2019. Kdo se představí? In: *Národní a sociální fronta* [online]. 2019 [cit. 2021-01-23]. Dostupné z: <http://www.nsfontra.cz/kongres-pevnost-evropa>.

Národní a sociální fronta [online], ©2020. [cit. 2020-12-30]. Dostupné z: <http://www.nsfontra.cz/>.

NÁRODNÍ BOJ, [1994]. Zrádná organizace - V.L. *Národní boj* [zin]. (2), s. 29.

NÁRODNÍ DEMOKRACIE, 2014. O co šlo 17. listopadu 1989? In: *Národní demokracie* [online]. 13.11.2014 [cit. 2021-01-03]. Dostupné z: <https://narodnidemokracie.cz/o-co-slo-17-listopadu-1989/>.

NÁRODNÍ DEMOKRACIE, 2015a. Prohlášení předsednictva ND k takzvané židovské otázce a antisemitismu. *Národní demokracie* [online]. 7.12.2015 [cit. 2021-01-03]. Dostupné z: <https://narodnidemokracie.cz/prohlaseni-predsednictva-nd-k-takzvané-zidovske-otazce-a-antisemitismu/>.

NÁRODNÍ DEMOKRACIE, 2015b. Zahraniční politika. *Národní demokracie* [web v internetovém archivu]. ©2015 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20150623183649/http://narodnidemokracie.cz/program/zahranicni-politika/>.

NÁRODNÍ DEMOKRACIE, 2016a. Národní demokracie obětí 2. světové války [online]. 14.6.2016 [cit. 2021-01-24]. Dostupné z: <https://narodnidemokracie.cz/narodni-demokracie-obetem-2-svetove-valky/>.

NÁRODNÍ DEMOKRACIE, 2016b. Nejvyšší heretik na straně NWO. In: *Národní demokracie* [online]. 20.9.2016 [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <https://narodnidemokracie.cz/nejvyssi-heretik-na-strane-nwo/>.

NÁRODNÍ DEMOKRACIE, 2016c. Pikle proti republice. In: *Národní demokracie* [online]. 4.9.2016 [cit. 2021-01-24]. Dostupné z: <https://narodnidemokracie.cz/pikle-proti-republice/>.

- NÁRODNÍ DEMOKRACIE, 2016d. Základní body volebního programu - Za svrchovanou Českou republiku. In: *Národní demokracie*. Dostupné také z: https://narodnidemokracie.cz/wp-content/uploads/2016/07/volebni_program_ND_tisk_A3_PDF.pdf.
- NÁRODNÍ DEMOKRACIE, 2017. Bartoš: ND je více než jen politická strana. *Národní demokracie* [online]. 5.1.2017 [cit. 2021-01-03]. Dostupné z: <https://narodnidemokracie.cz/bartos-nd-je-vic-nez-jen-politicka-strana/>.
- NÁRODNÍ DEMOKRACIE, 2018a. Program. *Národní demokracie* [online]. 26.2.2018 [cit. 2021-01-03]. Dostupné z: <https://narodnidemokracie.cz/program/>.
- NÁRODNÍ DEMOKRACIE, 2018b. Z nového programu ND: Odmítnutí migrace z Afriky a z Asie. In: *Národní demokracie* [online] 1.5.2018 [cit. 2021-01-05]. Dostupné z: <https://narodnidemokracie.cz/z-noveho-programu-nd-odmitnuti-migrace-z-afriky-a-z-asie/>.
- NÁRODNÍ DEMOKRACIE, 2018c. Z nového programu ND 2018: Ochrana státu a národa (stručné teze). In: *Národní demokracie* [online]. 14.5.2018. [cit. 2021-01-05]. Dostupné z: <https://narodnidemokracie.cz/z-noveho-programu-nd-2018-ochrana-statu-a-naroda-strucne-teze/>.
- NÁRODNÍ DEMOKRACIE, 2018d. Z nového programu ND: Organizace státního života - stavovský stát. In: *Národní demokracie* [online]. 31.5.2018 [cit. 2021-01-03]. Dostupné z: <https://narodnidemokracie.cz/z-noveh-programu-nd-organizace-statniho-zivota-stavovsky-stat/>.
- NÁRODNÍ DEMOKRACIE, 2018e. Z programu ND: Nové zemské uspořádání - Česká spolková republika. In: *Národní demokracie* [online]. 25.4.2018 [cit. 2021-01-03]. Dostupné z: <https://narodnidemokracie.cz/z-programu-nd-nove-zemske-usporadani-ceska-spolkova-republika/>.
- NÁRODNÍ DEMOKRACIE, 2019a. Národní demokracie jako první strana v Evropě uzavřela spolupráci s Ruskou stranou LDPR Vladimira V. Žirinovského. Zástupci obou stran podepsali v Praze deklaraci, ve které odsoudili EU, NATO a migraci. In: *Národní demokracie* [online]. 27.4.2019 [cit. 2021-01-03]. Dostupné z: <https://narodnidemokracie.cz/narodni-demokracie-jako-prvni-strana-v-evrope-uzavrela-spolupraci-s-ruskou-stranou-ldpr-vladimira-v-zirinovskeho/>.
- NÁRODNÍ DEMOKRACIE, 2019b. Nymburská deklarace Národní demokracie k volbám do Evropského parlamentu. In: *Národní demokracie* [online]. 20.1.2019. Dostupné z: <https://narodnidemokracie.cz/nymburska-deklarace-narodni-demokracie-2019-pristup-narodni-demokracie-k-volbam-do-evropskeho-parlamentu/>.
- Národní demokracie* [online], (c)2021. [cit. 2020-04-01]. Dostupné z: <http://narodnidemokracie.cz/>.
- Národní obroda* [online], ©2015. [cit. 2020-12-30]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20160310014955/http://narodniobroda.cz/>.
- Národní politika*, 2005-2008. Praha: Národní strana. ISSN 1802-5110.

- NÁRODNÍ POLITIKA, 2005. Definice národa. 2005. *Národní politika*, prosinec 2005, s. 2.
- NÁRODNÍ POLITIKA, 2006. Dokončíme odsun? 25. leden 1956, 25. leden 2006. *Národní politika*, únor 2006, s. 1.
- NÁRODNÍ POLITIKA, 2008. Fenomén Petra Edelmannová. *Národní politika*, leden 2008, s. 7.
- NÁRODNÍ STRANA, 2002. Program Národní strany. In: *Národní strana* [web v internetovém archivu]. ©2003 [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20030211042421/http://www.narodni-strana.cz/>.
- Národní strana* [web v internetovém archivu], ©2001-2009. [cit. 2020-12-30]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20010418222717/http://www.narodni-strana.cz/>.
- NÁRODNÍ STRANA, 2003a. Prohlášení. In: *Národní strana* [web v internetovém archivu]. 1.3.2003 [cit. 2021-01-03]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20030702003656fw_/http://www.narodnistrana.cz/stanoviska/2003/brezen/stanoviska.SNEM_prohlaseni.html.
- NÁRODNÍ STRANA, 2003b. „Spanilá jízda“ po vlastech našich – proti vstupu do EU. In: *Národní strana* [web v internetovém archivu]. 26.5.2003 [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20030609114954fw_/http://www.narodni-strana.cz/stanoviska/2003/kveten/ne_eu.spanila_jizda_doma.html.
- NÁRODNÍ STRANA, 2003c. Trestní oznámení na B. Posselta a P. Bartone - doplnění. In: *Národní strana* [web v internetovém archivu]. 8.4.2003 [cit. 2021-01-25]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20080519011319/http://www.narodni-strana.cz/clanek.php?id_clanku=687.
- NÁRODNÍ STRANA, 2006. Volební program 2006. In: *Národní strana* [web v internetovém archivu]. ©2006 [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20061213184815/http://www.narodni-strana.cz/clanek.php?id_clanku=1668.
- NÁRODNÍ STRANA, 2007. Politický program Národní strany. Manuál obrany českých národních zájmů. In: *Národní strana* [web v internetovém archivu]. 10.12.2007 [cit. 2021-01-25]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20090401121443/http://www.narodni-strana.cz:80/program.php>.
- NÁRODNÍ STRANA, 2009. Pojed'te podpořit Petru Edelmannovou do Kolína nad Rýnem. In: *Národní strana* [web v internetovém archivu]. 17.4.2009 [cit. 2021-01-25]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20090417181003/http://www.narodni-strana.cz/clanek.php?id_clanku=3740.
- Náš směr* [online], ©2015. [cit. 2021-04-21]. Dostupné z: <http://nassmer.blogspot.cz/>
- NAŠE ČEST, s.d.. Hammers Skinheads a pár rad pro život. *Naše čest* [zin]. (4), s. 21.
- Natinaldemokratische Partei Deutschlands* [online], ©2019. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://npd.de/>.

- Nation in Europa: Informationsbulletin des fraktionslosen Europaabgeordneten Udo Voigt* [bulletin]. Berlin: Bürgerbüro Udo Voigt. 2014-2017.
- NE BRUSELU - NÁRODNÍ DEMOKRACIE, 2018. Národní demokraté podpořili sobotní demonstraci protiimigračních sil v Saské Kamenici (Chemnitz). In: *Facebook* [online]. 2.9.2018 [cit. 2021-01-25]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/narodnidemokracie/posts/1037258596445623>.
- NEHERA, Jindřich, 1997a. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna 1996-1998, PS, 8. schůze. In: *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna, Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna* [online]. 12.2.1997 [cit. 2020-02-02]. Dostupné z: .
- NEHERA, Jindřich, 1997b. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna 1996-1998, PS, 8. schůze. *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna, Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna* [online]. 12.2.1997 [cit. 2020-12-06]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1996ps/stenprot/008schuz/s008052.htm#r7>.
- NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD, 2009. *Rozsudek jménem republiky ze dne 4. března 2009. Pst 1/2008 - 87*. Brno.
- NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD, 2010. *Rozsudek jménem republiky ze dne 17. února 2010. Pst 1/2009-348*. Brno.
- NETOČNÝ, Tomáš, 2011. Bílí proti Romům: Masové nepokoje spustila bitka gangů. In: *Aktuálně.cz* [online]. 29.12.2011 [cit. 2021-01-05]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/bili-proti-romum-masove-nepokoje-spustila-bitka-gangu/r~i:article:724713/>.
- NEWTON MEDIA, 2010. *Obráz pravického extremismu v českých médiích*. Praha: Newton Media. Dostupné také z: <https://osf.cz/publikace/obraz-pravicoveho-extremismu-v-ceskych-mediich/>.
- NONHOFF, Martin, 2007a. Diskurs, radikale Demokratie, Hegemonie – Einleitung. In: NONHOFF, M., ed.. *Diskurs radikale Demokratie Hegemonie: Zum politischen Denken von Ernesto Laclau und Chantal Mouffe*. Bielefeld: Transcript Verlag, s. 7-24. ISBN 38-994-2494-8.
- NONHOFF, Martin, 2007b. Politische Diskursanalyse als Hegemonieanalyse. In: NONHOFF, M., ed. *Diskurs radikale Demokratie Hegemonie: Zum politischen Denken von Ernesto Laclau und Chantal Mouffe*. Bielefeld: Transcript Verlag, s. 173-193. ISBN 38-994-2494-8.
- NONHOFF, Martin, ed., 2007. *Diskurs, radikale Demokratie, Hegemonie: zum politischen Denken von Ernesto Laclau und Chantal Mouffe*. Bielefeld: Transcript Verlag. ISBN 38-994-2494-8.
- NONHOFF, Martin, 2017. Antagonismus und Antagonismen – hegemonietheoretische Aufklärung. In: MARCHART, O., ed. *Ordnungen des Politischen*. Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden, s. 81-102. ISBN 978-3-658-17258-9.

- NONHOFF, Martin, 2019. Hegemony Analysis: Theory, Methodology and Research Practice. In: MARTTILA, T., ed. *Discourse, Culture and Organization: Inquiries Into Relational Structure of Power*. Cham: Palgrave Macmillian, s. 63-104. ISBN 978-3-319-94123-3.
- NORMANN, Lars, 2011. Vorstandswechsel, Fusion und Ende der „Phantompartei“ DVU. In: BACKES, U., A. GALLUS a E. JESSE, eds. *Jahrbuch Extremismus & Demokratie. 23. Jahrgang*. Baden-Baden: Nomos, s. 165-184. ISBN 978-3-8329-7131-1.
- NOVINKY.CZ, 2008. Soud pozastavil činnost Sládkovým republikánům. *Novinky.cz*. 27.2.2008. Dostupné z: Newton Media Search.
- NOVINKY.CZ, 2014. Petici proti rozšíření práv muslimů v ČR podepsalo skoro 25 tisíc lidí. *Novinky.cz* [online]. 11.9.2014 [cit. 2020-12-11]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/petici-proti-rozsireni-prav-muslimu-v-cr-podepsalo-skoro-25-tisic-lidi-241135>.
- NOVINKY.CZ, 2018. Dvouletá podmínka pro Bartoše za protižidovské texty platí. *Novinky.cz*. 1.11.2018. Dostupné z: Newton Media Search.
- NOVOTNÁ, Hedvika a Martin HEŘMANSKÝ, 2016. Shared enemies, shared friends. In: THE SUBCULTURES NETWORK. *Fight back*. Manchester University Press. ISBN 9781847799616. Dostupné z: doi:10.7765/9781847799616.00019.
- NPD, 1973. *Das Programm der NPD: Düsseldorfer Programm - Neufassung 1973*. Stuttgart: Parteivorstand der NPD.
- NPD, 1997. *Parteiprogramm*. 1. Aufl. Stuttgart: NPD-Parteivorstand.
- NPD, 1999. *Erklärung des NPD-Parteivorstandes: Keine Mark für politische Erpresser!* [tisková zpráva]. Stuttgart: Parteivorstand der NPD. 14.12.1999.
- NPD, [2002]. *Aktionsprogramm für ein besseres Deutschland*. Berlin: NPD-Parteivorstand.
- NPD, [2003]. *Europäische Freiheit statt US-Imperialismus: Europawahlprogramm 2004 der Nationaldemokratischen Partei Deutschlands (NPD)*. Berlin: Nationaldemokratische Partei Deutschlands.
- NPD, 2006. Politisches Lexikon. In: *Nationaldemokratische Partei Deutschlands* [web v internetovém archivu]. 13.4.2006 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20060712195241/http://www.npd.de/index.php?sek=0&pfad_id=31&seite_id=30&vid=398.
- NPD, 2010. *ARBEIT. FAMILIE. VATERLAND. Das Parteiprogramm der Nationaldemokratischen Partei Deutschlands (NPD)*. 1. Aufl. Berlin: Nationaldemokratische Partei Deutschlands.
- NPD, 2010 [2002]. *Satzung der NPD*. Berlin: Nationaldemokratische Partei Deutschlands.

NPD, 2013. *ARBEIT. FAMILIE. VATERLAND. Das Parteiprogramm der Nationaldemokratischen Partei Deutschlands (NPD)*. 2. Aufl. Berlin: Nationaldemokratische Partei Deutschlands.

NPD, 2015. *Frieden, Freiheit, Souverenität*. Berlin: NPD-Parteivorstand.

NPD, s.d. *Der Islam. Ursprung. Erscheinungsformen. Problematik.: Ein Beitrag zur Frage: Gehört der Islam zu Deutschland?*. Berlin: Nationaldemokratische Partei Deutschlands. Profil Bd. 14.

NPD DIE VOLKSUNION a DSSS, 2011. *Manifest z Riesy o porušování lidských práv*. Dostupné také z: <http://www.dokumenty.dsss.cz/manifest-riesa.pdf>.

NPD PARTEIVORSTAND, 2000. *Presseinformation der Nationaldemokraten. Die NPD und das politische System der BRD*. Nationaldemokratische Partei Deutschlands, Parteivorstand.

NS VÝZVA, 2001. Rozhovor s Janem Kopalem. *NS Výzva* [web v internetovém archivu]. 2001, (6) [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20010710072817/http://www.nsb.cz/vyzva6.asp>.

O

ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY, 2010. Co je extremismus. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 25.11.2010 [cit. 2021-01-24]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>.

Odpor [web v internetovém archivu], ©2001-2003. [cit. 2020-04-11]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/*/www.odpor.com.

ODPOR.ORG, 2005a. Evropa podporuje Čechy proti Riegerovi. In: *Odpor.org* [web v internetovém archivu]. 16.8.2005 [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20071030171512/http://www.odpor.org/index.php?page=clanky&kat=3&clanek=267>.

ODPOR.ORG, 2005b. My Wunsiedel bojkotovat nebudeme! In: *Odpor.org* [web v internetovém archivu]. 10.8.2005 [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20071030171507/http://www.odpor.org/index.php?page=clanky&kat=3&clanek=264>.

ODPOR.ORG, 2007a. Národní socialismus a český fašismus. In: *Odpor.org* [web v internetovém archivu]. 5.6.2007 [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20071030033846/http://www.odpor.org/index.php?page=clanky&kat=&clanek=630>.

ODPOR.ORG, 2007b. Návštěva u NPD Sasko. In: *Odpor.org* [web v internetovém archivu]. 5.12.2007 [cit. 2020-10-10]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20100620125227/http://odpor.org/index.php?page=clanky&kat=3&clanek=727>.

ODPOR.ORG, 2007c. Saský den 2007. In: *Odpor.org* [web v internetovém archivu]. 10.8.2007 [cit. 2020-12-12]. Dostupné z:

<https://web.archive.org/web/20071030171834/http://www.odpor.org/index.php?page=clanky&kat=3&clanek=668>.

ODPOR.ORG, 2008. Vzpomínkový průvod Drážďanami, jednání s NPD a mnohem více. *Odpor.org* [web v internetovém archivu]. 21.2.2008 [cit 2021-01-10]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20080225193808/http://www.odpor.org/index.php?page=clanky&kat=&clanek=765>.

ODPOR.ORG, 2009. Základní úmluva mezi českými a německými kamarády. In: *Odpor.org* [web v internetovém archivu]. 3.4.2009 [cit 2021-01-10]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20090415000000*/http://odpor.org/index.php?page=clanky&kat=&clanek=952.

Odpor.org [web v internetovém archivu], ©2006-2009. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20100722191154/http://odpor.org/>.

P

PALATA, Luboš, 2002. Vídeň chce deklaraci o dekrettech. *Hospodářské noviny*. 4.2.2002, s. 8. Dostupné z: Newton Media Search.

PANAGIOTIDIS, Jannis, 2017. Geschichte der Russlanddeutschen ab Mitte der 1980er Jahre. In: *Bundeszentrale für Politische Bildung* [online]. 18.8.2017 [cit. 2020-12-20]. Dostupné z: <https://www.bpb.de/gesellschaft/migration/russlanddeutsche/249842/geschichte-der-russlanddeutschen-ab-mitte-der-1980er-jahre>.

PARLAMENTNÍ LISTY, 2016. Merkelová a její přísluhovači, Čechy patří Čechům, nejnebezpečnější zjištění pro ČT... Na protestu proti Sudeťákům bylo dusno. In: *Parlamentní listy* [online]. 10.9.2016 [cit. 2021-01-24]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Merkelova-a-jeji-prisluhovaci-Cechy-patri-Cechum-nejnebezpecnejsi-zjisteni-pro-CT-Na-protestu-proti-Sudetakum-bylo-dusno-453013>.

PEKAŘ, Josef, 1990, ©1929. *O smyslu českých dějin*. Praha: Rozmluvy. ISBN 09-463-5270-4.

PETERS, Jürgen, Tomas SAGER a Alexander HÄUSLER, 2008. PRO NRW und PRO D - Entwicklung, Struktur und Methodik. In: HÄUSLER, A, ed. *PRO NRW und PRO D - Entwicklung, Struktur und Methodik*. Wiesbaden: VS Verlag, s. 72-87. ISBN 978-3-531-15919-5.

PETERS, Jürgen a Christoph SCHULZE, ed., 2009. *Autonome Nationalisten*. Hamburg: Unrast Verlag. ISBN 978-3-89771-101-3.

PETŘIVALSKÝ, Jiří, 2009. Report 21/8/09. Spolupráci s NPD upevnila stáž v Sasku. In: *Dělnická mládež* [online]. 21.8.2009 [cit 2021-01-23]. Dostupné z: http://old.delnickamladez.cz/report-21_8_09.

PETŘIVALSKÝ, Jiří, 2013. Cestou seriózní radikality. In: *DSSS Praha* [web v internetovém archivu]. 22.1.2013. [cit. 2021-01-20]. Dostupné z:

<https://web.archive.org/web/20160804212854/http://www.dsss-praha.cz/news/cestou-seriozni-radikality/>.

- PFAHL-THRAUGHBER, Armin, 2000. *Rechtsextremismus in der Bundesrepublik*. 2. aktualisierte Auflage. Nördlingen: C.H. Beck. ISBN 3-406-47244-3.
- PFAHL-THRAUGHBER, Armin, 2008. *Der „zweite Frühling“ der NPD*. Köln: Konrad Adenauer Stiftung. ISBN 978-3-940955-22-7.
- PFAHL-THRAUGHBER, Armin, 2016. Die »alte« und die »neue« NPD: Eine vergleichende Betrachtung zum Gefahrenpotential und Profil. In: BRAUN, S., A. GEISLER a M. GEISTER. *Strategien der extremen Rechten*. 2. Aufl. Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden, s. 55-75. ISBN 978-3-658-01983-9.
- PFAHL-THRAUGHBER, Armin, 2018a. Deutsche Liga für Volk und Heimat (DLVH). In: DECKER, F. a V. NEU, eds. *Handbuch der deutschen Parteien*. 3. erw. Aufl. Wiesbaden: Springer VS, s. 286. ISBN 978-3-658-17994-6.
- PFAHL-THRAUGHBER, Armin, 2018b. Deutsche Partei. In: DECKER, F. a V. NEU, eds. *Handbuch der deutschen Parteien*. 3. erw. Aufl. Wiesbaden: Springer VS, s. 287-288. ISBN 978-3-658-17994-6.
- PFAHL-THRAUGHBER, Armin, 2018c. Deutsche Volksunion (DVU). In: DECKER, F. a V. NEU, eds. *Handbuch der deutschen Parteien*. 3. erw. Aufl. Wiesbaden: Springer VS, s. 292-298. ISBN 978-3-658-17994-6.
- PHOENIX, s.d. B&H Division Bohemia. *Phoenix* [zin]. (7), s. 6.
- PIXOVÁ, Michaela, 2011. Český punk za oponou i před oponou. In: KOLÁŘOVÁ, M. *Revolta stylem. Hudební subkultury mládeže v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství & Sociologický ústav AV ČR, s. 45-82. ISBN 978-80-7419-060-5.
- PLEUL, Clemens, 2018. Die Identitären. In: BACKES, Uwe, Alexander GALLUS, Eckhard JESSE a Tom THIEME. *Jahrbuch Extremismus & Demokratie (E & D)*. 30. Jahrgang. 2018, s. 165-178. ISBN 9783845296654. Dostupné z: doi:10.5771/9783845296654-165.
- PODOLÁK, Michal, 2001. Po dlouhé době – opět O DEMONSTRACÍCH. NS Výzva [web v internetovém archivu]. 2001, (7) [cit. 2021-01-12]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20010710073132/http://www.nsb.cz/vyzva7-2.asp>.
- POLÁK, Michal, 2017. „Věšme židy, komouše!“ Sympatie k fašismu u mládeže v pozdním socialismu. In: DANIEL, O, ed. *Kultura svépomoci: ekonomické a politické rozměry v českém subkulturním prostředí pozdního státního socialismu a postsocialismu*. Praha: Univerzita Karlova, s. 70-85. ISBN 978-80-7308-707-4.
- POLITICKÁ RADA NS, 2005. Krize Germánů. *Národní politika*, prosinec 2005, s. 4.
- POSLANECKÁ SNĚMOVNA PČR, 1997. 1996-1998, 8. schůze, 193. hlasování, 14. února 1997, 18:38. Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích. In: *Poslanecká sněmovna Parlament České republiky. Digitální repozitář* [online]. [cit. 2020-11-26] Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=8394>.

- PRAVÁ ALTERNATIVA, [2001a]. Došlo k přejmenování Národně Sociálního bloku. In: *Pravá alternativa* [web v internetovém archivu]. [2001] [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20011213225849/http://www.nsb.cz/aktuality.asp>.
- PRAVÁ ALTERNATIVA, [2001b]. Akční prohlášení. In: *Pravá alternativa* [web v internetovém archivu]. [2001] [cit. 2020-12-03]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20011216215535/http://www.nsb.cz/prohlaseni.asp>.
- PRÁVO, 1996a. Klaus se právem rozhněval na Waigela, píše německý tisk. *Právo*, 29.5.1996, s. 1. Dostupné z: Newton Media Search.
- PRÁVO, 1996b. Odbojáři mají výhrady. *Právo*. 11.12.1996, s. 2. Dostupné z: Newton Media Search,
- PRÁVO, 1996c. Stoiber: Jednání o deklaraci se musí zúčastnit i sudetští Němci. *Právo*, 27.5.1996, s. 1. Dostupné z: Newton Media Search.
- PRÁVO, 1997. Jak vznikla deklarace ČR-SRN. *Právo*. 22. ledna 1997, s. 2. Dostupné z: Newton Media Search.
- PRÁVO A SPRAVEDLNOST, 2006. Začneme budovat čtvrtou republiku! In: *Právo a Spravedlnost* [web v internetovém archivu]. ©2006 [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20060505221336/http://www.pas-strana.cz/texty/4republika.htm>.
- PŘESEDNICTVO ND, 2016. Prohlášení k účasti ministra vlády na sjezdu Landsmanschaftu. In: *Národní demokracie* [online]. 7.6.2016 [cit. 2021-01-21]. Dostupné z: <https://narodnidemokracie.cz/prohlaseni-k-ucasti-ministra-vlady-na-sjezdu-landsmanschaftu/>.
- PŘESEDNICTVO ND, 2019. Benešovy dekrety, znásilnění v Terezíně, 40 tisíc „úkáček“ ročně a pokus o převrat v plném proudu. Vyjádření Národní demokracie k událostem na domácí scéně. In: *Národní demokracie* [online]. 20.6.2019 [cit. 2021-01-24]. Dostupné z: <https://narodnidemokracie.cz/vyjadreni-narodni-demokracie-k-udalostem-na-domaci-scene/>.
- PŘESEDNICTVO ZR NS, 2006. Nacismus, komunismus, Islamismus. *Národní politika*, březen 2006, s. 1.
- PŘÍPRAVNÝ VÝBOR AKADEMIE DSSS, 2011. Zapojte se do Akademie DSSS. *Dělnické listy*. 13(32), s. 4.
- PRO NRW [web v internetovém archivu], ©2009-2016. [cit. 2021-04-21]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20160412070107/http://pro-nrw.net/>.
- Pro vlast* [web v internetovém archivu], ©2013-2019. [cit. 2020-12-30]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20160729211151/https://pro-vlast.org/>.
- PROKŮPKOVÁ, Vendula, 2018a. Two Mobilization Waves of the Czech Anti-Islam Movement. *Intersections*. 4(4). ISSN 2416-089X. Dostupné z: doi:10.17356/ieejsp.v4i4.478.

PROKŮPKOVÁ, Vendula, 2018b. Společně proti islámu. *Politologická revue*. **24**(1). ISSN 1211-0353.

PROKŮPKOVÁ, Vendula, 2021. The Limits of Tolerance for Intolerance. Young Democracy and Skinhead Violence in Czechia in the 1990s. *Europe-Asia Studies*. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09668136.2021.1933390?journalCode=ceas20>.

PRO NRW, 2007. 7 Punkte pro NRW. Parteiprogramm der Bürgerbewegung pro Nordrhein-Westfalen, beschlossen auf dem Landesparteitag am 7. September 2007. In: *Pro NRW* [web v internetovém archivu]. 7.9.2007 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20100513020145/http://www.pro-nrw.net/?page_id=25.

PRO NRW, 2010. Pro-Bewegung als offizieller Dachverband gegründet. In: *Pro NRW* [web v internetovém archivu]. 15.6.2010 [cit. 2020-12-21]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20131217225408/http://pro-nrw.net/pro-bewegung-als-offizieller-dachverband-gegrundet/>.

PRO NRW [web v internetovém archivu], (c)2010-2016. [cit. 2020-04-10]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20100614041949/http://www.pro-nrw.net>.

PS PČR, ©2020a. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, 1993-1996. Členové - sdružení pro republiku - Republikánská strana Československa. Parlament České republiky. In: *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna, Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna* [online]. ©2020 [cit. 2020-12-03]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/snem.sqw?l=cz&id=17&O=1>.

PS PČR, ©2020b. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, 1996-1998, Návrh poslanců Miroslava Sládka a dalších na vydání ústavního zákona, kterým se mění a doplňuje ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR. Parlament České republiky. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR* [online]. ©2020 [cit. 2020-12-03]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t000300.htm>.

R

RAABE, Jan, 2019. Rechtsrock in Deutschland. Funktionen, Entwicklung, zentrale Akteure - Umriss eines wachsenden Problems. In: BOTSCH, G., J. RAABE a C. SCHULZE, eds. *Rechtsrock. Aufstieg und Wandel Neonazistischer Jugendkultur am Beispiel Brandenburgs*. Berlin: Be.Bra Wissenschaft Verlag, s. 45-142. ISBN 978-3-95410-229-7.

RAABE, Jan, 2008. Grenzüberschreitende Bruderschaft: Rechtsrock und Musikhandel. In: HEINRICH-BÖLL-STIFTUNG. *Gefährliche Liebschaften: Rechtsextremismus im kleinen Grenzverkehr*. Dresden: Heinrich-Böll-Stiftung und das Kulturbüro Sachsen, s. 84-92. ISBN 978-3-927760-99-8.

RATAJ, Jan, 1999. *Politické proměny symboliky svatováclavské tradice 28. října* [původní text studie]. Dostupné také z: <https://www.janrataj.cz/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=7>.

- RATAJ, Jan, 2006. Vize české nacionální politiky v soudobých konceptech krajní pravice v České republice. In: NĚMEC, J. a M. ŠŮSTKOVÁ. *III. Kongres českých politologů. Olomouc 8-10.9.2006*. Olomouc: Česká společnost pro politické vědy. ISBN 978-80-902176-0-7. Dostupné také z: <https://www.janrataj.cz/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=7>.
- RATAJ, Jan, Miloš DLOUHÝ a Antonín HÁKA, 2020. *Proti systému!: Český radikální konzervativismus, fašismus a nacionální socialismus 20. a 21. století*. Praha: Auditorium. ISBN 978-80-87284-1.
- Rejstřík politických stran a politických hnutí* [online], (c)2021. Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2021-01-04]. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/seznam-politickych-stran/Default.aspx>.
- REP. 1987. *Parteiprogramm*. Bonn: Bundesgeschäftsstelle der Republikaner.
- REP. 1990. *Parteiprogramm*. Bonn: Bundesgeschäftsstelle der Republikaner.
- REP. 1993. *Parteiprogramm 1993*. Bonn: Bundesvorstand der Republikaner.
- Republika: Politické noviny*, 1991-2000. Praha: Republika. ISSN 1211-4804.
- REPUBLIKA, 1991a. Cílem je odnárodnění. *Republika: Politický týdeník*. (19), s. 2.
- REPUBLIKA, 1991b. Proč byl místo odsunu použit ve smlouvě termín "vyhnání"? *Republika: Politický týdeník*. (38), s. 6.
- REPUBLIKA, 1993a. Drang nach Osten?: 1. část. *Republika: Politický týdeník*. 1993, (50), s. 4.
- REPUBLIKA, 1993b. Drang nach Osten?: 2. část. *Republika: Politický týdeník*. 1993, (51), s. 7.
- REPUBLIKA, 1995. Německo českému národu v celé jeho historii nic dobrého nepřineslo: Rozhovor s poslancem bývalého FS Josefem Krejsou. *Republika: Politické noviny*. 1995, (3), s. 6.
- REPUBLIKA, 1998a. Republikáni PROTI návratu sudetských Němců. *Republika: Politické noviny*. 1998, (18), s. 4.
- REPUBLIKA, 1998b. Za tento projev je teď vězněn: PhDr. Miroslav Sládek (21. ledna 1997 před Lichtenštejnským palácem v Praze). *Republika: Politické noviny*. (3), s. 4.
- REPUBLIKA, 1999a. M. Sládek a J. M. Le Pen upevnili spolupráci mezi SPR-RSČ a Front National. *Republika: politický týdeník*. 1999, (19), s. 2.
- REPUBLIKA, 1999b. RM v EURONATU. *Republika*. 1999, (22), s. 3.
- REPUBLIKANER, Der, 1990. Haltet Die Ostgebiete fest! Schlesien, Pommern und Preußen zwischen Verzicht und Europäisierung. *Der Republikaner*. 7 (8), s. 4.
- REPUBLIKANER, Der, 1991a. Ausverkauf des Sudetenlandes. Vertrag mit ČSFR unannehmbar. *Der Republikaner*. 1991, 8(10), s. 6.
- REPUBLIKANER, Der, 1991b. Neuorientierung. *Der Republikaner*. 1991, 8(7), s. 4.

- REPUBLIKANER, Der, 1991c. Presseerklärung. *Der Republikaner*, 1991, roč. **8**(8), s. 4.
- REPUBLIKANER, Der, 1994. Haltet die Ostgebiete fest! Schlesien, Pommern und Preußen zwischen Verzicht und Europäisierung. *Der Republikaner*. **11**(7), s. 4.
- REPUBLIKÁNSKÁ MLÁDEŽ, 1998. Program Republikánské mládeže. *Republika*. (45), s. 4.
- Revolta* [web v internetovém archivu], ©2012-2013. [cit. 2021-04-21]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20130907101512/http://revolta114.blogspot.com/>.
- RICHTER, Karl, 2012. Pražský projev místopředsedy NPD Karla Richtera. In: *Dělnická mládež* [online]. 4.5.2012 [cit. 2021-01-23]. Dostupné z: www.old.delnickamladez.cz/prazsky-projev-mistopredsedy-npd-karla-richtera.
- RICHTER, Karl a SCHREIBER, Peter, 2015. „Gemeinsam für ein Europa der Vaterländer“. *Deutsche Stimme*, **39**(9), s. 3.
- ROMEIA, 2013. Evropský soud pro lidská práva: Extremistická Dělnická strana je definitivně rozpuštěna. *Romeia* [online]. 10.4.2013 [cit. 2021-01-03]. Dostupné z: <http://www.romeia.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/evropsky-soud-pro-lidska-prava-extremisticka-delnicka-strana-je-definitivne-rozpustena>.
- ROMEIA, 2014. AUDIO: Soud zprostil německého neonacistu obžaloby za jeho prvomájový projev v roce 2011 v Brně. In: *Romeia.cz* [online]. 18.9.2014 [cit. 2021-01-24]. Dostupné z: <http://www.romeia.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/soud-zprostil-nemeckeho-neonacistu-obzaloby-za-jeho-prvomajovy-projev-v-roce-2011-v-brne>.
- ROMEIA, 2018. Trest za antisemitský text v Polné pro Bartoše platí. *Romeia.cz*. 4.1.2018. Dostupné z: Newton Media Search.
- RÖPKE, Andrea a Andreas SPEIT, 2008. Die Deutsche Frau. In: RÖPKE, A. a A. SPEIT, eds. *Neonazis in Nadelstreifen. Die NPD auf dem Weg in die Mitte der Gesellschaft*. 2. erl. Aufl. Berlin: Ch. Links Verlag, s. 123-144. ISBN 978-3-86153-531-7
- RÖPKE, Andrea a Andreas SPEIT, 2008, eds. *Neonazis in Nadelstreifen: Die NPD auf dem Weg in die Mitte der Gesellschaft*. 2. erg. Aufl. Berlin: Ch. Links Verlag. ISBN 978-3-86153-531-7.
- RORTY, Richard, 2017, ©1979. *Philosophy and the Mirror of Nature*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press. ISBN 978-0-691-02016-7.
- RUDÉ PRÁVO, 1990a. K omluvě sudetským Němcům. *Rudé právo*. 3.1.1990, s. 3. Dostupné z: Newton Media Search.
- RUDÉ PRÁVO, 1990b. První zahraniční cesta. *Rudé právo*. 3. ledna 1990, s. 1. ISSN 0032-6569. Dostupné z: Newton Media Search.
- RUDÉ PRÁVO, 1991a. Genscher spokojen s návštěvou Prahy. *Rudé právo*. 12.4.1991, s. 1. Dostupné z: Newton Media Search
- RUDÉ PRÁVO, 1991b. Sládek po vzoru bílého domu? *Rudé Právo*. 10.4.1991, s. 4. Dostupné z: Newton Media Search.

- RUDÉ PRÁVO, 1991c. Vede ODS před KSČM a ČSSD. *Rudé Právo*. 1.11.1991, s. 1. Dostupné z: Newton Media Search.
- RUDÉ PRÁVO, 1992. Šéf německých extremistů nám řekl: smlouva je jasné bezpráví. *Rudé Právo*. 16. března 1992, s. 1
- RUDÉ PRÁVO, 1993. Co vlastně prohlásil ministr zahraničí SRN Kinkel v Karlsruhe. *Rudé Právo*. 13. 9.1993, s. 12. Dostupné z: Newton Media Search.
- RUDÉ PRÁVO, 1994. Sládkovci znemožnili pietní akt v Terezíně. *Rudé Právo*. 1.8.1994, s. 1. Dostupné z: Newton Media Search.
- RUDÉ PRÁVO, 1995. Část republikánů opustila Sládka. *Rudé právo*. 12.8.1995, s. 2. Dostupné z: Newton Media Search.
- RUNTER VON DER MATTE, 2018. Der „Kampf der Nibelungen“ 2018 – Eine erste Auswertung. *Runter von der Matte* [online]. 29.10.2018 [cit. 2021-01-13]. Dostupné z: <https://runtervondermatte.noblogs.org/der-kampf-der-nibelungen-2018-eine-erste-auswertung/#kaempfer-tschechien>.

S

- SAGER, Tomas, 2005. „Geistig-politische Gegenfront“. In: *Blick nach rechts* [online]. 22.5.2005 [cit. 2021-01-12]. Dostupné z: <https://www.bnr.de/content/quotgeistig-politische-gegenfrontquot>.
- SAGER, Thomas, 2010. Neue Kursausrichtung. In: *Blick nach rechts* [online]. 18.1.2010 [cit. 2021-01-01]. Dostupné z: <https://www.bnr.de/content/neue-kursausrichtung>.
- SAGER, Tomas, 2011. Freund oder Feind? Das widersprüchliche Verhältnis von ‚Autonomen Nationalisten‘, NPD und neonazistischer Kameradschaftsszene. In: SCHEDLER, J. a A. HÄUSLER, eds. *Autonome Nationalisten*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- SAGER, Thomas, 2013a. Braunes Scherbengericht. In: *Blick nach Rechts*. 23.12.2013 [cit. 2021-01-20]. Dostupné z: <https://www.bnr.de/artikel/hintergrund/braunes-scherbengericht>
- SAGER, Thomas, 2013b. NPD vor dem „Superwahljahr 2014“. In: *Blick nach rechts* [online]. 24.9.2013 [cit. 2021-01-01]. Dostupné z: <https://www.bnr.de/artikel/hintergrund/npd-vor-dem-superwahljahr-2014>.
- SALHEISER, Axel, 2014. Natürliche Daten: Dokumente. In: BAUR, N. a J. BLASIUS, eds. *Handbuch Methoden der empirischen Sozialforschung*. Wiesbaden: Springer Fachmedien, s. 813-827. ISBN 978-3-531-17809-7.
- SARTORI, Giovanni, 2005, ©1976. *Parties and Party Systems. A Framework for Analysis*. Colchester: ECPR Press. ISBN 978-0-9547966-1-7.
- SARTORI, Giovanni, 2011, ©2000. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovanci: eseje o multietnické společnosti*. 2. vyd. Praha: Dokořán. ISBN 978-807-3633-806.

- SEDLÁČEK, Pavel, 2000. Projev předsedy přípravného výboru NS. In: *Národní strana* [web v internetovém archivu]. 28.10.2000. [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20030211042421/http://www.narodni-strana.cz/>.
- SEDLÁČEK, Pavel, 2002. Hitlerova pátá kolona. *Národní strana* [web v internetovém archivu]. 27.11.2002 [cit. 2021-01-21]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20030529090007fw_/http://www.narodni-strana.cz/stanoviska/2002/Janyr.html.
- SEDLÁČEK, Pavel, 2003. Projev Pavla Sedláčka. In: *Národní strana* [web v internetovém archivu]. 1.5.2003 [cit. 2021-01-21]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20030715000813fw_/http://www.narodni-strana.cz/stanoviska/2003/kveten/projevvy%20a%20rozhovory-1.5.Sedlacek.html.
- SEDLIS-DIEHARD, 2003. Národní Odpor – rozhovor. In: *NSEC 88* [web v internetovém archivu]. ©2003 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20040306053835fw_/http://www.nsec-88.org/cesky-light.html.
- SEMÍN, Michal, 2016. Německo nad propastí. Těšínský rodák ukazuje cestu, jak migrační vlnu zastavit. *Parlamentní listy*. 18.2.2016. Dostupné z: Newton Media Search.
- SENDBÜHLER, Karl-H., 1996. Udo Voigt ist neuer NPR-Parteivorsitzender! NPD-Bundesparteitag am 23./24. März 1996 in Rheinland-Pfalz. *Deutsche Stimme*, (3/4), s. 4. ISSN: 0934-3040.
- SCHEDLER, Jan, 2010. „Autonome Nationalisten“. *Aus Politik und Zeitgeschichte*. (44), s. 20-26. ISSN 0479-611X.
- SCHEDLER, Jan, 2011. ‘Modernisierte Antimoderne’: Entwicklung des organisierten Neonacismus 1990-2010. In: SCHEDLER, J. a A. HÄUSLER, eds. *Autonome Nationalisten. Neonazismus in Bewegung*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, s. 17-35. ISBN 978-3-531-17049-7.
- SCHEDLER, Jan, 2016. Die extreme Rechte als soziale Bewegung. Theoretische Verortung, methodologische Anmerkungen und empirische Erkenntnisse. In: VIRCHOW, F., M. LANGEBACH a A. HÄUSLER, eds. *Handbuch Rechtsextremismus*. Wiesbaden: Springer VS, s. 285-324. ISBN 978-3-531-18502-6.
- SCHEDLER, Jan a Alexander HÄUSLER, eds., 2011. *Autonome Nationalisten. Neonazismus in Bewegung*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften. ISBN 978-3-531-17049-7.
- SCHÖNHUBER, Franz, 1996. *In Acht und Bann: politische Inquisition in Deutschland*. 2. Aufl. Berg am Starnberger See: VGB-Verlagsgesellschaft Berg. ISBN 978-386-1180-487.
- SCHÖNHUBER, Franz, 1994. Was wir wollen - Was wir nicht wollen. *Der Republikaner*. (11), s. 4.

- SCHIMANY, Peter, 2014. Asylmigration nach Deutschland. In: LUFT, S. a P. SCHIMANY, eds. *20 Jahre Asylkompromiss: Bilanz und Perspektiven*. Bielefeld: Transcript Verlag, s. 33-66. ISBN 978-3-8394-2487-2.
- SCHLIERER, Rolf, 1994. Was wir sollen - Was wir wollen. *Der Republikaner*. (11), s.4-5
- SCHULZE, Christoph, 2009. Widerspruch und Innovation. Kontext, Geschichte und Charakter einer neuen Strömung im Neonazismus. In: PETERS, J. a Ch. SCHULZE, eds. *Autonome Nationalisten*. Hamburg: Unrast Verlag, s. 9-25. ISBN 978-3-89771-101-3.
- SCHULZE, Christoph, 2016. Das Säulenkonzept der NPD. In: BRAUN, S., A. GEISLER a M. GEISTER, eds. *Strategien der extremen Rechten*. 2. Aufl. Wiesbaden: Springer VS. ISBN 978-3-658-01983-9.
- SCHULZE, Christoph, 2017. *Etikettenschwindel. Die Autonomen Nationalisten zwischen Pop und Antimoderne*. Baden-Baden: Tectum Verlag. ISBN 978-3-8288-3822-2.
- SCHWEMMER, Jürgen, 2008. 70 Jahre Münchner Abkommen. *Deutsche Stimme*. (9), s. 25.
- SLÁDEK, Miroslav, 1992. ... *a tak to vidím já*. Praha: NADAS - AFGH. ISBN 80-703-0172-4.
- SLÁDEK, Miroslav, 1997. PS PČR 1996-1998, PS, 8. schůze. *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna, Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna* [online]. 11.2.1997 [cit. 2020-12-06]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1996ps/stenprot/008schuz/s008035.htm#r23>.
- Smlouva mezi ČSFR a SRN o dobrém sousedství a přátelské spolupráci. Praha, 27. února 1992. Dostupné také z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/smlouva-mezi-csfr-a-srn-o-dobrem-sousedstvi-a-pratelske-spolupraci-154938/>.
- SMOLÍK, Josef, 2013. *Národní strana v kontextu krajní pravice: 2003-2012*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK). ISBN 9788073253073.
- SOKO KESSELFLEISCH, 2011. *Brauner Soß aus Franken. Strukturen der Neonazis und extrem Rechten in Mittel- und Oberfranken und der Widerstand dagegen*. Berlin: Argumente Netzwerk antirassistischer Bildung e. V.
- SPEIT, Andreas, 2008. Intellektuelle Aufrüstung. In: RÖPKE, A. a A. SPEIT, eds. *Neonazis in Nadelstreifen. Die NPD auf dem Weg in die Mitte der Gesellschaft*. 2. erg. Aufl. Berlin: Ch. Links Verlag, s. 69-96. ISBN 978-3-86153-531-7.
- SPEIT, Andreas, 2012. Auf den Trümmern der DVU. *Taz* [online], 17.6.2012 [cit. 2021-01-12]. Dostupné z: <https://taz.de/!5091232/>.
- SPIEGEL, 2003. Neonazis planten Anschlag auf Synagoge. *Spiegel* [online]. 11.9.2003 [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/panorama/muenchen-neonazis-planten-anschlag-auf-synagoge-a-265251.html>.
- SPIEGEL, 2008. Polizei verbietet Anti-Islam-Kundgebung. In: *Spiegel* [online]. 20.9.2008 [cit. 2021-01-21]. Dostupné z:

<https://www.spiegel.de/politik/deutschland/koeln-polizei-verbietet-anti-islam-kundgebung-a-579419.html>.

- SPR-RSČ, 1990. *Materiály z ustavujícího sněmu konaného 24. února 1990 v Praze*. Ústav pro soudové dějiny Akademie věd. Inventární číslo: v90-664. Dostupné také z: www.esbirky.cz.
- SPR-RSČ, 1991. Výroční zpráva: O činnosti Sdružení pro republiku – Republikánské strany Československa od jejího založení do 1. řádného sjezdu dne 24. února 1991. *Republika: Politický týdeník*. (9-10), s. 8.
- SPR-RSČ, 1992. Teze volebního programu. *Republika: Politický týdeník*. (9), s. 2.
- SPR-RSČ, 1995. Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa. Záruka bezpečnosti. *Republika: Politické noviny*. (1), s. 4.
- SPR-RSČ, 1996a. Program. *Republika: Politické noviny*. (20), s. 3.
- SPR-RSČ, 1996b. Program zahraniční politiky SPR-RSČ. *Republika: Politické noviny*. (20), s. 4.
- SPR-RSČ, 1999a. Návrh nového programu SPR-RSČ. *Republika: politický týdeník*. (37), s. 4.
- SPR-RSČ, 1999b. Návrh nového programu SPR-RSČ. *Republika: politický týdeník*. (38), s. 4.
- SPR-RSČ MS, ©2020. Historie strany SPR-RSČ. In: *SPR-RSČ* [online]. ©2020 [cit. 2020-12-03]. Dostupné z: <https://spr-rsc.cz/historie-strany.html>.
- SRDCE PRO MORAVU, ©2010. O kampani. *Moje srdce pro Moravu* [web v internetovém archivu]. ©2010 [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20110724054203/http://srdcepromoravu.cz/>.
- STAATSMINISTERIUM DES INNERN FREISTAAT SACHSEN, 2018. *Verfassungsschutzbericht Sachsen 2017*. Dresden: Sächsisches Staatsministerium des Innern und Landesamt für Verfassungsschutz Sachsen.
- STAATSMINISTERIUM DES INNERN FREISTAAT SACHSEN, 2019. *Sächsischer Verfassungsschutzbericht 2018*. Dresden: Sächsisches Staatsministerium des Innern und Landesamt für Verfassungsschutz Sachsen.
- STARK, Holger, 2002. Magische Zahl. In: *Spiegel* [online]. 15.7.2002 [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/spiegel/print/d-23215422.html>.
- STAUD, Toralf, 2013. Parteien und Verbote: Sieben Fragen und Antworten. In: *Bundeszentrale für politische Bildung* [online]. 16.10.2013 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/170613/parteien-und-verbote-sieben-fragen-und-antworten>.
- STÖSS, Richard, 2000. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. akt. Aufl. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung. ISBN 3-86077-940-0.

- STÖSS, Richard, 2007. *Rechtsextremismus im Wandel*. 2. akt. Aufl. Berlin: Friedrich Ebert Stiftung. ISBN 978-3-89892-790-1.
- STÖSS, Richard, 2010. *Rechtsextremismus im Wandel*. 3. akt. Aufl. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung. ISBN 978-3-86872-565-0.
- STÖSS, Richard, 2015. Kritische Anmerkungen zur Verwendung des Extremismuskonzepts in den Sozialwissenschaften. In: *Bundeszentrale für politische Bildung* [online]. 29.1.2015 [cit. 2021-01-24]. Dostupné z: <https://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/200099/kritische-anmerkungen-zur-verwendung-des-extremismuskonzepts-in-den-sozialwissenschaften>.
- STRÜBLING, Jörg, 2014. Grounded Theory and Theoretical Sampling. In: BAUR, N. a J. BLASIUS, eds. *Handbuch Methoden der empirischen Sozialforschung*. Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden, s. 457-472. ISBN 978-3-531-17809-7.
- SUALL, Irwin et. al., 1995. *The Skinhead International: a Worldwide Survey of Neo-Nazi Skinheads*. New York: Anti-defamation League. ISBN 08-846-4166-X.
- SUDETENDEUTSCHE LANDSMANNSCHAFT, 2015. *Grundsatzerklärung der Sudetendeutschen Landsmannschaft Bundesverband e. V.: beschlossen am 28. Februar 2015 im Sudetendeutschen Haus in München. XV. Bundesversammlung*. München: Sudetendeutsche Landsmannschaft Bundesverband e.V.

Š

- ŠENKÝŘ, Jan, 1991. ČSFR - Německo. *Respekt*. 6.5.1991. s. 10. Dostupné z: Newton Media Search.
- ŠTĚPÁNEK, Jiří, 2015. Štěpánek (DSSS): Něco nedobrého se chystá. Braňme Evropu! In: *Dělnická strana sociální spravedlnosti* [online]. 28.4.2015 [cit. 2021-01-13]. Dostupné z: http://www.dsss.cz/stepanek-_dsss__neco-nedobreho-se-chysta_-branme-evropu.

T

- TÁBORSKÝ, Viktor, 2015. Loď je plná! DM šířila pozvánky na německou protiimigrační demonstraci. In: *Dělnická mládež* [online]. 28.10.2015 [cit. 2021-01-20]. Dostupné z: www.delnickamladez.cz/lod-je-plna_-dm-sirila-pozvanky-na-nemeckou-protiimigracni-demonstraci.
- TAZ, 1993. Anklage erhoben. In: *Taz* [online]. 22.6.1993 [cit. 2020-12-05]. Dostupné z: <https://taz.de/!1918745/>.
- THE HAMMER NEWS, [1995]. Hammerskins - zákoník cti. *The Hammer News* [zin]. (3), s. 3.
- THEIN, Martin, 2007. Der organisatorische Erneuerungsprozess als Bedingung für den Aufschwung des Neonazismus - Eine vergleichende Betrachtung traditioneller

Organisationsstrukturen und der "Freien Kameradschaften". In: BACKES, U. a H. STEGLICH, eds. *Die NPD*. Baden-Baden: Nomos Verlag, s. 209-233. ISBN 978-3-8329-3122-3.

THEIN, Martin, 2008. Biographisches Porträt: Christian Worch. In: BACKES, Uwe a Eckhard JESSE, eds. *Jahrbuch Extremismus & Demokratie (E & D)*. 20. Jahrgang 2008. Baden-Baden: Nomos, s. 204-214. ISBN 978-3-8329-4452-0.

TISKOVÉ CENTRUM DSSS, 2011a. Dost bylo vlády nenažraných kobylek! hřměl Vandas v Novém Bydžově. In: *Dělnická strana sociální spravedlnosti* [online]. 12.3.2011 [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: http://old.dsss.cz/dost-bylo-vlady-nenazranych-kobylek_-hrmel-vandas-v-novem-bydzove.

TISKOVÉ CENTRUM DSSS, 2011b. DSSS a NPD uzavřely v německé Riese historické memorandum o spolupráci. *Dělnické listy*, 9(31), s. 2.

TISKOVÉ CENTRUM DSSS, 2012. Delegace DSSS se zúčastnila Stranického dne NPD v Sasku. DSSS [online]. 21. května 2012 [cit. 2021-01-23]. Dostupné z: old.dsss.cz/delegace-dsss-se-zucastnila-stranickeho-dne-npd-v-sasku.

TISKOVÉ CENTRUM DSSS, 2014a. Městský soud zamítl název Dělnická strana. In: *Dělnická strana sociální spravedlnosti* [online]. 22.5.2014 [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <http://www.dsss.cz/mestsky-soud-v-praze-zamitl-nazev-delnicka-strana>.

TISKOVÉ CENTRUM DSSS, 2015a. DSSS přijata do celoevropské národní strany APF. Vandas po boku Voigta, Griffina a Fioreho. In: *Dělnická strana sociální spravedlnosti* [online]. 19.6.2015 [cit. 2021-01-05]. Dostupné z: http://www.dsss.cz/kongres-apf-v-brne_-evropa-se-musi-stat-pevnosti.

TISKOVÉ CENTRUM DSSS, 2015b. V Praze zaznělo jasné ne islamizaci a imigraci v ČR. In: *Dělnická strana sociální spravedlnosti* [online]. 22.2.2015 [cit. 2021-01-12]. Dostupné z: <http://www.dsss.cz/v-praze-zaznelo-jasne-ne-islamizaci-a-imigraci-v-cr>.

TISKOVÉ CENTRUM DSSS, 2017. Kongres APF v Brně: Evropa se musí stát pevností. In: *Dělnická strana sociální spravedlnosti* [online]. 20.11.2017 [cit. 2021-01-05]. Dostupné z: http://www.dsss.cz/kongres-apf-v-brne_-evropa-se-musi-stat-pevnosti.

TISKOVÉ CENTRUM DSSS, 2018a. Report: Mladí nacionalisté se sešli v Riese. In: *Dělnická strana sociální spravedlnosti* [online]. 15.5.2018 [cit. 2021-01-20]. Dostupné z: http://www.dsss.cz/report_-mladi-nacionaliste-se-sesli-v-riese.

TOMIN, Mikuláš, 1991. K účasti hnutí punk a skinheads na konfliktech s rasistickým podtextem. *Pedagogika*. (4), 385-392. ISSN 2336-2189.

TORFING, Jacob, 1999. *New theories of discourse: Laclau, Mouffe, and Žižek*. Oxford: Blackwell Publishers. ISBN 0631195580.

TORFING, Jacob, 2005. Discourse Theory: Achievements, Arguments, and Challenges. In: HOWARTH, David R a Jacob TORFING, eds. *Discourse theory in European politics: identity, policy, and governance*. Houndmills: Palgrave Macmillan, s. 1-32. ISBN 0333968433.

U

UDÁLOSTI, 2000. Odmítnutí registrace ultrapravicové strany v ČR. *Události. ČT 1*. 26. října 2000,19:15. Dostupné z: Newton Media Search.

URBANOVSKÁ, Jana, 2017. Spolková republika Německo v české zahraniční politice. In: KORAN, Michal, ed. *Česká zahraniční politika v roce 2016: Analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, s. 83-115. ISBN 978-80-87558-30-0.

URBANOVSKÁ, Jana, 2018. The Federal Republic of Germany in the Czech Foreign Policy: POLICY WAITING FOR A NEW GOVERNMENT ON BOTH SIDES OF THE BORDER. In: KIZEKOVÁ, Alica, ed. *Czech Foreign Policy in 2017: Analysis*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, s. 83-102. ISBN 978-80-87558-32-4.

Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí [online], ©2019 [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <https://www.udhpsch.cz/>.

ÚSTAV PRO VÝZKUM VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ, 1990. *Informace veřejné mínění*. [tisková zpráva] Praha: Ústav pro výzkum veřejného mínění při federálním statistickém úřadě.

V

VÁCHA, Benedikt, 2007. Víra, ideál a odvaha. In: *Dělnická strana* [web v internetovém archivu]. 12.8.2007 [cit. 2020-10-10] Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20080913120632/http://www.delnickastrana.cz/>.

VANDAS, Tomáš, 1996. Při česko-německých jednáních braňme naše zájmy! *Republika: Politické noviny*. (7), s. 7.

VANDAS, Tomáš, 2008. Festival národů, Altenburg (Německo). Projev Tomáše Vandase, předsedy DS. In: *Dělnická strana* [web v internetovém archivu]. 13.9.2008 [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20080913120632/http://www.delnickastrana.cz/>.

VANDAS, Tomáš, 2012. Od republikánů k Dělnické straně: rozpad SPR-RSČ a vznik politických následovníků. Praha: Dělnická strana sociální spravedlnosti. ISBN 978-80-905163-0-4.

VANDAS, Tomáš, 2013. DOKUMENT: Projev předsedy strany Tomáše Vandase na V. sjezdu DSSS. In: *Dělnická strana sociální spravedlnosti* [online]. 21.1.2013 [ci. 2021-01-10]. Dostupné z: http://old.dsss.cz/dokument_-_projev-predsedy-strany-tomase-vandase-na-v_-sjezdu-dsss.

VANDAS, Tomáš, 2015a. Projev [audiozáznam]. Praha, Staroměstské náměstí, 8. srpna 2015

VANDAS, Tomáš, 2015b. Vandas: imigrantské bouchání na evropská vrata. *Dělnická strana sociální spravedlnosti* [online]. 24.4.2015 [cit. 2021-01-12]. Dostupné z: http://www.dsss.cz/vandas_-_imigrantske-bouchani-na-evropska-vrata.

- VANDAS, Tomáš a Martin ZBELA, 2018. *15 let boje: historie Dělnické strany a DSSS*. Praha: Tomáš Vandas. ISBN 978-80-270-3133-4.
- VAVRUŠÁK, Jan, 2001. Republikáni se k dluhům nehlásí. *Ceskenoviny.cz*. 27.2. 2001. Dostupné z: Newton Media Search.
- VÁVRA, Filip, 2017. Těžký boty to vyřešej hned!: skinheads v Praze na konci 80. a začátku 90. let. Praha: Filip Vávra - nakladatelství FIVA. ISBN 978-80-906875-0-9.
- VÁVRA, Filip, 2018. Jak to ve skutečnosti bylo s Národním odporem. In: *Youtube* [online]. 10.1.2018 [cit. 2021-01-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=1ooWEfd-Afs>.
- VEJVODOVÁ, Petra, 2014. *Transnational forms of contemporary neo-nazi activity in Europe from the perspective of czech neo-nazis*. Brno: Masaryk university, Faculty of social studies, International institute of political science. ISBN 9788021071483.
- Verfassung der Deutschen Demokratischen Republik vom 6. April 1968 (in der Fassung vom 7. Oktober 1974). Dostupné také z: <http://www.documentarchiv.de/ddr/verfddr.html>.
- VERFASSUNGSSCHUTZ NRW, 2012. *Verfassungsschutzbericht Ministerium für Inneres und Kommunales des Landes Nordrhein-Westfalen des Landes Nordrhein-Westfalen über das Jahr 2011: Pressefassung - Juni 2012*. Düsseldorf: Ministerium für Inneres und Kommunales des Landes Nordrhein-Westfalen.
- VERFASSUNGSSCHUTZ NRW, 2013. *Verfassungsschutzbericht des Landes Nordrhein-Westfalen über das Jahr 2012*. Düsseldorf: Ministerium für Inneres und Kommunales des Landes Nordrhein-Westfalen.
- VERFASSUNGSSCHUTZ NRW, 2016. *Verfassungsschutzbericht des Landes Nordrhein-Westfalen über das Jahr 2015*. Düsseldorf: Ministerium für Inneres und Kommunales des Landes Nordrhein-Westfalen.
- VERFASSUNGSSCHUTZ NRW, 2018. *Verfassungsschutzbericht des Landes Nordrhein-Westfalen über das Jahr 2017*. Düsseldorf: Ministerium für Inneres und Kommunales des Landes Nordrhein-Westfalen.
- VERFASSUNGSSCHUTZ NRW, 2019. *Verfassungsschutzbericht des Landes Nordrhein-Westfalen 2018*. Düsseldorf: Ministerium für Inneres und Kommunales des Landes Nordrhein-Westfalen.
- VERFASSUNGSSCHUTZ NRW, 2020. *Verfassungsschutzbericht des Landes Nordrhein-Westfalen über das Jahr 2019*. Düsseldorf: Ministerium für Inneres und Kommunales des Landes Nordrhein-Westfalen.
- VERNER, Martin, 2008. Smím říci: „smrt islamismu!“ nebo nesmím, vážení demokraté? In: *Národní strana* [web v internetovém archivu]. 20.3.2008 [cit 2021-01-10]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20080524010340/http://www.narodni-strana.cz/archiv.php>.
- VERNER, Martin a Petra EDELMANNOVÁ, 2006. Český neonacismus, dokonaleý antagonismus!. *Národní politika*, únor 2006, s. 4.

- Vertrag vom 12. September 1990 über die abschließende Regelung in Bezug auf Deutschland (Zwei-plus-Vier-Vertrag). Dostupné také z: <https://www.auswaertigesamt.de/de/ausenpolitik/themen/internationales-recht/-/240218>.
- VG PRODUCTION DOKUMENT, 2016. Demontrace Společně za vystoupení EU (17.9.2016). In: *Youtube* [online]. 19.9.2016 [cit. 2016-01-23]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=n4z0fviDd28&t=1622s>.
- VIK, Jan, 1998. Projev tajemníka SPR-RSČ Jana Vika k volbě prezidenta ČR (20.1.1998). *Republika: Politické noviny*. (5), č. 6-7.
- VIRCHOW, Fabian, 1999. Struktur und Funktion der Frey-Presse. In: MECKLENBURG, J, ed. *Braune Gefahr. DVU, NPD, REP. Geschichte und Zukunft*. Berlin: Elefanten Verlag, s. 28-39. ISBN 9783885207214.
- VIRCHOW, Fabian, 2006. *Gegen den Zivilismus: Internationale Beziehungen und Militär in den politischen Konzeptionen der extremen Rechten*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften. ISBN 978-3-531-15007-9.
- VIRCHOW, Fabian, 2013. Creating a European (neo-Nazi) movement by joint political action? In: MAMMONE, A., E. GODIN a B. JENKINS, eds. *Varieties of Right-Wing Extremism in Europe*. Oxon: Routledge, s. 197-214. ISBN 978-0-415-62719-1.
- VIRCHOW, Fabian, 2016. „Rechtsextremismus“: Begriffe - Forschungsfelder - Kontroversen. In: VIRCHOW, F., M. LANGEBACH a A. HÄUSLER, eds. *Handbuch Rechtsextremismus*. Wiesbaden: Springer VS, s. 5-42. ISBN 978-3-531-18502-6.
- VIRCHOW, Fabian a Christian DORNBUSH, 2008, eds. *88 Fragen und Antworten zur NPD. Weltanschauung, Strategie und Auftreten einer Rechtspartei- und Demokraten dagegen tun können*. Schwalbach: Wochenschau Verlag. ISBN 978-3-89974365-4.
- VLÁDA ČR, 2015. Česká republika přijme do roku 2017 celkem 1500 migrantů. *Vláda ČR* [online], 9.7.2015 [cit. 2020-12-11]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/ceska-republika-prijme-do-roku-2017-celkem-1500-migrantu-132704/>.
- VLASTENECKÁ FRONTA, [1994]. Program. *Národní boj* [zin]. (1), s. 16.

W

- WISSENSCHAFTLICHE DIENSTE, 2015. *Die Partei DIE RECHTE: Entstehung, regionale Verbreitung, politische Aktivitäten*. *WD 1 - 3000 - 025/15*. Deutscher Bundestag. Dostupné také z: <https://www.bundestag.de/resource/blob/407784/1f611867948d21db350fd99ff5f0b479/WD-1-025-15-pdf-data.pdf>.
- WISSENSCHAFTLICHE DIENSTE, 2017. *Aktueller Begriff Geänderte Parteienfinanzierung für verfassungsfeindliche Parteien*. Deutscher Bundestag. Dostupné také z:

<https://www.bundestag.de/resource/blob/513834/1bd9e18613496f9cac928f7c065b37a1/geaenderte-parteienfinanzierung----data.pdf>.

WEIßGERBER, Christian E., 2020. *Moje vlast!: proč jsem byl neonacista*. Brno: Host. ISBN 978-80-275-0341-4.

WEITZMAN, Mark, 2006. Antisemitismus und Holocaust-Leugnung: Permanente Elemente des globalen Rechtsextremismus. In: GREVEN, T. a T. GRUMKE, eds. *Globalisierter Rechtsextremismus?: Die extremistische Rechte in der Ära der Globalisierung*. Wiesbaden: VS Verlag, s. 52-69. ISBN 978-3531145145.

WHITE REVOLUTION, s.d. Blood and Honour. *White revolution* [zin]. (1), s. 12.

Y

YENDELL, Alexander, Oliver DECKER a Elmar BRÄHLER, 2016. Wer unterstützt Pegida und was erklärt die Zustimmung zu den Zielen der Bewegung? In: DECKER, Oliver, Johannes KIESS a Elmar BRÄHLER. *Die enthemmte Mitte. autoritäre und rechtsextreme Einstellung in Deutschland. Die Leipziger „Mitte“-Studie 2016*. Gießen: Psychosozial Verlag, s. 137-152. ISBN 978-3-8379-2630-9.

Z

ZBELA, Martin, 1997a. Mnichov, 15.březen, deklarace...Národe, tak už se probud'!!! *Republika: Politické noviny*. (11), s. 3.

ZBELA, Martin, 1997b. Republikáni a německá deklarace: Klausovo-německá provokace aneb Eintopf s „vůní“ cyklonu. *Republika: Politické noviny*. (3), s. 3.

ZBELA, Martin, 1998. Se vstupem do EU souvisí i příchod sudetských Němců. A nejen jich! *Republika: Politické noviny*. (23), s. 7.

ZBELA, Martin, 2008. Cestou dělnického nacionalismu! *Dělnické listy*. 7(20), s. 1-2.

ZEIT ONLINE, Die, 2016 Sudetendeutsche verzichten auf „Wiedergewinnung der Heimat“. In: *Zeit Online* [online]. 28.2.2016 [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: <https://www.zeit.de/gesellschaft/zeitgeschehen/2016-02/vertriebene-sudetendeutsche-verzicht-wiedergewinnung-heimat>.

ZEMSKÁ RADA NS, 2009. Národní strana podala kandidátku do Evropského parlamentu. In: *Národní strana* [web v internetovém archivu]. 20.4.2009 [cit. 2021-01-20]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20090401001909/http://narodni-strana.cz/clanek.php?id_clanku=3588.

Příloha: Kontakty české extrémní pravice s německými extrémně pravicovými stranami

Tato tabulka zahrnuje informace o proběhlých kontaktech a setkáních české extrémní pravice a německých extrémně pravicových stran. Tabulka zahrnuje informace o setkání představitelů stran, o projevech zástupců české extrémní pravice na demonstracích pořádaných NPD, Der III. Weg či Die Rechte či o účasti německé extrémní pravice na demonstracích organizovaných českými extrémně pravicovými stranami. Tabulka (s výjimkou demonstrace „Antikriegstag“ v Dortmundu) nezahrnuje informace o účasti českých neonacistů na manifestacích organizovaných neonacistickou scénou nebo protiislámskými organizacemi (např. vzpomínkové pochody v Drážďanech, pochody k výročí úmrtí Rudolfa Hesse), ani jiné akce v zahraničí (např. maďarský Day of Honour). Zdrojem informací jsou veřejně dostupné zdroje jako webové stránky extrémně pravicových stran a organizací, interpelace ve Spolkovém sněmu či v Zemských sněmech, výroční zprávy o Spolkového úřadu pro ochranu ústavy či jednotlivých úřadů v Bavorsku, Berlíně, Sasku, Durynsku, Porýní-Vestfálsku, zprávy o extremismu MVČR. Dále autorka vychází z vlastního pozorování a z fotografií v archivech.

	Místo konání	Stát	popis akce	Název nebo popis akce	Pořadatel	Navštěvující organizace/přítomní	Projev	Jméno řečníka
1. září 2001	Lipsko	SRN	demonstrace	Demonstrace NPD	NPD	NSB/PA	není známo	
29. září 2001	Pasov	SRN	setkání aktivistů/představitelů stran	Sjezd DVU v Pasově, jednání s předsedou DVU, Gerhartem Freyem	DVU	NSB/PA	není známo	
7. srpen 2004	Mücka	SRN	festival/kulturní akce s politickým programem	„Deutsche Stimme Pressefest“	NPD	přítomní čeští PEX	není známo	
10. červen 2006	Jena	SRN	festival/kulturní akce s politickým programem	„Fest der Völker“	NPD	NO	ano	Michal Podolák
4. srpen 2007	Drážďany	SRN	festival/kulturní akce s politickým programem	„Sachsentag“	JN	NO	není známo	
8. září 2007	Jena	SRN	festival/kulturní akce s politickým programem	„Fest der Völker“	NPD	NO, vystoupení kapely Conflict 88	není známo	
10. listopad 2007	Praha	CZ	demonstrace (zakázáno)	Demonstrace k výročí křišťálové noci	Mladí národní demokraté	NPD + další němečtí PEX	–	
1. prosinec 2007	Chemnitz	SRN	setkání aktivistů/představitelů stran	Návštěva delegace NO u zemské organizace NPD v Sasku	NPD	NO		
15. únor 2008	Drážďany	SRN	setkání aktivistů/představitelů stran	Návštěva delegace NO u frakce NPD v Zemském sněmu v Sasku	NPD	NO		
1. květen 2008	Praha	CZ	demonstrace	1. Máj	DS	Nationaler Widerstand Dortmund	ano	Steffen Pohl
21. červen 2008	Drážďany	SRN	festival/kulturní akce s politickým programem	„Sachsentag“	JN	přítomní čeští PEX	není známo	
16. srpen 2008	Hradec Králové	CZ	festival/kulturní akce s politickým programem	„Den Svobody“ (zakázáno)	DS	Nationaler Widerstand Dortmund; NPD Landesverband Sachsen; RNF		

6. září 2008	Dortmund	SRN	demonstrace	„Antikriegstag“	Nationaler Widerstand Dortmund	DS + přítomní další čeští PEX	není známo	
13. září 2008	Altenburg	SRN	festival/kulturní akce s politickým programem	„Fest der Völker“	NPD	DS	ano	Tomáš Vandas
28. září 2008	Berlin	SRN	kongres	Spolkový kongres RNF	RNF	RWU		
8. listopad 2008	Reichenbach	SRN	demonstrace	Demonstrace NPD	NPD	DS	ano	Patrik Vondrák
8. listopad 2008	Chemnitz	SRN	stranický sjezd/sjezd mládežnické organizace	zasedání místní organizace NPD Chemnitz	NPD	DS		
6. prosinec 2008	Chemnitz	SRN	stranický sjezd/sjezd mládežnické organizace	Delegace DS na zasedání krajské organizace NPD v Chemnitzu	NPD	DS	ano	Tomáš Vandas
18. duben 2009	Ústí nad Labem	CZ	demonstrace	Pochod k výročí bombardování Ústí nad Labem	AN (s podporou DS)	NPD + další němečtí PEX	ano	Katrin Köhler
1. květen 2009	Weiden (Bavorsko)	SRN	demonstrace	demonstrace NPD	NPD	přítomní čeští PEX	není známo	
1. květen 2009	Brno	CZ	demonstrace	1. Máj	DS	přítomní němečtí PEX	není známo	
9. květen 2009	Kolín nad Rýnem	SRN	kongres	Protiislámský kongres	Pro Köln	Národní strana	není známo	
27. červenec 2009	Jänkendorf	SRN	festival/kulturní akce s politickým programem	„Sommerfest“ NPD	NPD	přítomní čeští PEX	není známo	
srpen 2009	Chemnitz	SRN	stáž (předvolební výpomoc)	Stáž u místní organizace NPD v Chemnitzu v rámci kampaně v zemských volbách	NPD	Dělnická mládež		
15. srpen 2009	Nový Knín	SRN	festival/kulturní akce s politickým programem	„Den Svobody“	DS	NPD	ano	Katrin Köhler; (?) Willi Wiener

5. září 2009	Dortmund	SRN	demonstrace	„Antikriegstag“	Nationaler Widerstand Dortmund	přítomní čeští PEX	není známo	
12. září 2009	Pößneck (Durynsko)	SRN	festival/kulturní akce s politickým programem	„Fest der Völker“	NPD	DS	ano	Patrik Vondrák
5. březen 2010	Chemnitz	SRN	demonstrace	Vzpomínkový pochod organizovaný NPD v Chemnitzu	NPD	přítomní čeští PEX	není známo	
1. květen 2010	Praha	CZ	demonstrace	1. Máj	DSSS	přítomní němečtí PEX	není známo	
5. červen 2010	Niesky (Sasko)	SRN	festival/kulturní akce s politickým programem	„3. JN-Sachsentag“	JN	vystoupení kapely Conflict 18	ano	jméno řečníka není známo
3. červenec 2010	Buchhofen (Bavorsko)	SRN	festival/kulturní akce s politickým programem	„1. Tag der Freundschaft“	DBF	NO; DSSS	ano	jména řečníků nejsou známa
28. říjen 2010	Praha	ČR	demonstrace	„Den národní jednoty“	DSSS	NPD	ano	Katrin Köhler
5. březen 2011	Waldsassen	SRN	demonstrace	Demonstrace proti zahraničním pracovníkům organizovaná NPD Tischenreuth	NPD	DSSS	ano	Tomáš Vandas
5. březen 2011	Cheb	ČR	demonstrace	demonstrace DSSS	DSSS	FNS; Aktionsbündnis Nordoberpfalz; Anti-Antifa Nürnberg; NPD	ano	Robin Siener
21. březen 2011	Sasko-Anhaltsko	SRN	stáž (předvolební výpomoc)	Výpomoc s volební kampaní v Sasku-Anhaltsku	NPD	Dělnická mládež	–	
2. duben 2011	Riesa	SRN	setkání aktivistů/představitelů stran	Výročí nakladatelství Deutsche Stimme (podpis manifestu z Riesy, Udo Voigt a Tomáš Vandas)	NPD	DSSS		

1. květen 2011	Brno	ČR	demonstrace	1. Máj	DSSS	FNS; NPD; DBF	ano	Katrin Köhler; Robin Siener
1. květen 2011	Heilbronn	SRN	demonstrace	1. Máj	NPD	DSSS	ano	Jiří Petřivalský
28.-29. květen 2011	Praha	ČR	setkání aktivistů/představitelů stran	Návštěva delegace NPD v Praze (Udo Voigt, Uwe Meenen)	DSSS	NPD		
4. červen 2011	Neustadt/Waldnaab	SRN	festival/kulturní akce s politickým programem	„2.Tag der Freundschaft“	DBF	DSSS	ano	Jiří Froněk
1.-2. červenec 2011	Niesky (Sasko)	SRN	festival/kulturní akce s politickým programem	„Deutsche Stimme Pressefest“	NPD	přítomní čeští PEX	není známo	
24. červenec 2011	Saské Švýcarsko	SRN	kulturní akce/výlet	„1. Česko-saský kulturní den“	JN + čeští PEX	přítomní čeští PEX		
7. srpen 2011	Berlín	SRN	stáž (předvolební výpomoc)	Stáž v rámci kampaně v zemských volbách, výpomoc berlínské NPD (15 členů)	NPD	Dělnická mládež	–	–
10. září 2011	Šluknovský výběžek	ČR	demonstrace	Protiromská demonstrace	DSSS	přítomní němečtí PEX	ne	
24. září 2011	Kladno	ČR	demonstrace	Svatováclavská manifestace	AN	NPD, JN	není známo	
28. říjen 2011	Ostrava	ČR	demonstrace	Demonstrace. Den národní jednoty	DSSS	NPD	ano	Katrin Köhler
29. říjen 2011	Rotava	ČR	demonstrace	Protiromská demonstrace	DSSS	FNS (asi 70 účastníků ze SRN), NPD	není známo	
31. říjen 2011	Ústí nad Labem	ČR	kulturní akce/výlet	„2. Česko-saský kulturní den“		JN a další PEX		
17. listopad 2011	Praha	ČR	demonstrace	Demonstrace k výročí 17. listopadu	DSSS	JN	ano	Jména řečníka není známo
17. prosinec 2011	Praha	ČR	kulturní akce/výlet	Vánoční večírek DSSS, pozvání zástupci NPD Sasko	DSSS	NPD		

14. leden 2012	Dolní Nivy	ČR	setkání aktivistů/představitelů stran	Setkání představitelů DSSS a NPD	DSSS	NPD		
29. leden 2012	Varnsdorf	ČR	demonstrace	Protiromská demonstrace	DSSS	NPD	ano	jméno řečníka není známo
1. květen 2012	Praha	ČR	demonstrace	1. Máj	DSSS	NPD; FNS	ano	Karl Richter; Simon Preisinger
1. květen 2012	Hof	SRN	demonstrace	1. Máj	FNS, JN, NPD	DM	ano	Lucie Šlégrová
5. květen 2012	Míšeň	SRN	kulturní akce/výlet	„3. Česko-saský kulturní den“	JN	DM		
20. květen 2012	Plauen	SRN	stranický sjezd/sjezd mládežnické organizace	Sjezd NPD	NDP	DSSS	ano	Tomáš Vandas
9. červen 2012	Oberprex	SRN	festival/kulturní akce s politickým programem	„3. Tag der Freundschaft“	DBF	DSSS	ano	Petr Kotáb
18. červen 2012	Drážďany	SRN	demonstrace	Shromáždění na vzpomínku povstání proti komunismu 1953	NPD	DM	ano	Jan Mrázek
14. červenec 2012	Sasko	SRN	festival/kulturní akce s politickým programem	Festival NPD v Sasku.	NPD	DSSS, DM	ano	Erik Lamprecht
1. září 2012	Dortmund	SRN	demonstrace (zrušeno)	„Antikriegstag“ (zrušeno)	Nationaler Widerstand Dortmund	ohlášená účast Dělnická mládež	–	Pavel Szúdár (akce se nekonala)
19. leden 2013	Praha	ČR	stranický sjezd/sjezd mládežnické organizace	V. sjezd DSSS	DSSS	NPD	ano	Katrin Köhler
16. únor 2013	Ostrava	ČR	demonstrace	„Světlo pro Drážďany“	čeští a němečtí PEX	FNS (asi 70 účastníků ze SRN)	ano	jména řečníků nejsou známa

1. květen 2013	Würzburg	SRN	demonstrace	1. Máj	FNS	přítomní čeští PEX (i DSSS?)	ano	Jméno řečníka není známé
září 2013	Hessensko	SRN	stáž (předvolební výpomoc)	Pomoc v rámci předvolební kampaně. 14-denní stáž v Hessensku	NPD	Dělnická mládež		
7. září 2013	Kraslice	ČR	demonstrace	Protiromská demonstrace	DSSS	Der III. Weg	není známo	
16.-17. listopad 2013	Praha	ČR	demonstrace	Návštěva delegace JN v Praze, účast na demonstraci DSSS k výročí 17. listopadu	DSSS	JN	ano	Pierre Dornbrach
15. únor 2014	Karlovy Vary	ČR	demonstrace	„Světlo pro Drážďany“	akce organizovaná českými a německými PEX	Der III. Weg (112 osob)	ano	Klaus Armstroff; Tony Gentsch; Matthias Fischer
22. březen 2014	Kirchheim, Durynsko	SRN	kongres	Europakongress JN	JN	DM	ano	Erik Lamprecht
duben 2014	Berlín	SRN	stáž (předvolební výpomoc)	Výpomoc v rámci předvolební kampaně do EP	NPD Berlin	Dělnická mládež		
1. květen 2014	Ústí nad Labem	ČR	demonstrace	1. Máj	DSSS	NPD Landesverband Sachsen; JN	ano	Katrin Köhler; Paul Rzehaczek
7.-8. květen 2014	Chemnitz	SRN	setkání aktivistů/představitelů stran	„sraz kandidátů pronárodních sil z ČR a Německa“	NPD	DSSS		
7. červen 2014	Drážďany	SRN	demonstrace	„6. Tag der Deutschen Zukunft“	NPD spolupořadatel	DM	ano	Erik Lamprecht
20.-28. červenec 2014	Chemnitz, Pirna	SRN	stáž (předvolební výpomoc)	Výpomoc v rámci předvolební kampaně v Sasku	NPD	DM		

28. červenec-10. srpen 2014	Berlín	SRN	stáž (předvolební výpomoc)	Výpomoc v rámci předvolební kampaně	NPD Berlin	DM		
1. srpen 2014	Berlín	SRN	demonstrace	Shromáždění NPD k výročí všeobecné mobilizace 1914	NPD	DM	není známo	
10.-31. srpen 2014	Drurynsko	SRN	stáž (předvolební výpomoc)	Výpomoc v rámci předvolební kampaně v Durynsku	NPD	DM		
4. říjen 2014	Döbeln, Sasko	SRN	demonstrace	Demonstrace „Sag, was du denkst“	JN	DM	ano	Erik Lamprecht
15.-17. listopad 2014	Brno	ČR	setkání aktivistů/představitelů stran	Setkání JN a DM v Brně	DM	JN		
17. listopad 2014	Brno	ČR	demonstrace	Demonstrace „Alternativa existuje“ k 17. listopadu	DSSS	JN Sachsen	ano	Paul Rzehaczek
7. březen 2015	Praha	ČR	stranický sjezd/sjezd mládežnické organizace	VI. sjezd DSSS	DSSS	NPD	ano	Jens Pühse
1. květen 2015	Brno	ČR	demonstrace	1. Máj „Evropo povstaň“	DSSS/DM	-		pouze písemný pozdrav od P. Dornbracha
16. červen 2015	Brusel	Belgie	zasedání APF	zasedání APF v Bruselu	APF	APF		
6. červenec 2015	Berlín	SRN	festival/kulturní akce s politickým programem	„Sommerfest“ NPD	NPD Berlin	DM	není známo	
9.-10. říjen 2015	Riesa	SRN	kongres	„2. JN Europakongress“	JN	DM	ano	Hynek Rint
18.-25. říjen 2015	Berlín	SRN	stáž (předvolební výpomoc)	Výpomoc v rámci předvolební kampaně v Berlíně	NPD	DM		

<i>17. listopad 2015</i>	Praha	ČR	demonstrace	Demonstrace DSSS proti imigraci a EU	DSSS	JN	ano	Remo Gross
<i>30. listopad 2015</i>	Brusel	Belgie	zasedání APF	zasedání APF v Bruselu	APF	APF		
<i>16. leden 2016</i>	Brusel	Belgie	zasedání APF	zasedání APF v Bruselu	APF	APF		
<i>23. květen 2016</i>	Greiz	SRN	demonstrace	Demonstrace ThüGIDA	ThüGIDA (s participací NPD)	DSSS	ano	Jiří Froněk
<i>17.-19. červen 2016</i>	Slovensko	Slovensko	zasedání APF	zasedání APF	APF, LSNS	APF		
<i>24. červenec 2016</i>	Brusel	Belgie	zasedání APF	zasedání APF v Bruselu	APF	APF		
<i>podzim 2016</i>	ČR	ČR	výpomoc při předvolební kampani	Výpomoc v rámci předvolební kampaně v krajských volbách v Ústeckém kraji – (není však zřejmé zda šlo o výpomoc s kampaní nebo finanční výpomoc)	DSSS	(NPD?)		
<i>1. říjen 2016</i>	Praha, Teplice	ČR	setkání aktivistů/představitelů stran	Návštěva Udo Voigta v ČR	DSSS	NPD		
<i>17. listopad 2016</i>	Brno	ČR	demonstrace	Demonstrace k výročí 17. listopadu	DSSS a DM	JN	není známo	
<i>10. prosinec 2016</i>	Česká republika	ČR	stranický sjezd/sjezd mládežnické organizace	VII. sjezd Dělnické mládeže	DM	JN		
<i>16.-17. prosinec 2016</i>	Brusel	Belgie	zasedání APF	Kongres APF	APF	APF		
<i>1. duben 2017</i>	Ústí nad Labem	ČR	kulturní akce/výlet	setkání evropských nacionalistů v Ústí nad	DM	JN		

			Labem. „Sächsisch-böhmische Kulturtag“					
29. duben 2017	Praha	ČR	stranický sjezd/sjezd mládežnické organizace	VII. sjezd DSSS	DSSS	NPD		
1. květen 2017	Brno	ČR	demonstrace	1. Máj	DSSS/DM	přítomní němečtí PEX	není známo	
17. červen 2017	Drážďany	SRN	demonstrace	Demonstrace k výročí protikomunistické povstání dělníků v NDR v roce 1953	NPD/JN	DSSS	ano	Tomáš Vandas
7. červenec 2017	Guthmannshausen (Durynsko)	SRN	festival/kulturní akce s politickým programem	„Sommerfest“ NPD	NPD	DSSS	ano	Tomáš Vandas
16. září 2017	Berlín	SRN	stranický sjezd/sjezd mládežnické organizace	Celonárodní sjezd NPD v Berlíně	NPD	DSSS	ano	Erik Lamprecht
23. září 2017	Drážďany	SRN	kulturní akce/výlet	Kulturní den DM a JN Sachsen	JN	DM		
18. listopad 2017	Brno	ČR	zasedání APF	Kongres APF	DSSS, APF	APF		
24. březen 2018	Tisá	ČR	kulturní akce/výlet	„Sächsisch-Böhmischer Kulturtag“	JN, DM	JN; DM		
11.-12. květen 2018	Riesa	SRN	kongres	3. JN-Europakongress	JN	DM; Národní a sociální fronta	ano	Jiří Štěpánek
19. květen 2018	Miláno	Itálie	zasedání APF	Kongres APF	APF	APF		
7. červenec 2018	Guthmannshausen	SRN	festival/kulturní akce s politickým programem	„Sommerfest“ NPD	NPD	DSSS	ano	Tomáš Vandas
25. srpen 2018	Bad Schandau	SRN	kulturní akce/výlet	„Sächsisch-Böhmischer Kulturtag“	JN; MN	JN; MN		
8. září 2018	Sasko	SRN	stranický sjezd/sjezd mládežnické organizace	Sjezd JN Sachsen	JN	MN		

23. březen 2019	Mělník	ČR	kulturní akce/výlet	Kulturní den. Výlet do Mělníka. Připomenutí výročí bombardování Kosova.	JN, DM, MN	JN, DM, MN		
30. duben-1. květen 2019	Drážďany	SRN	demonstrace	letáková kampaň a účast na demonstraci	NPD	MN	není známo	
1. květen 2019	Drážďany	SRN	demonstrace	1. Máj	NPD	DSSS, DM	ano	Tomáš Vandas
18. květen 2019	Litoměřice	ČR	demonstrace	Pietní pochod za Miloše Reha	čeští PEX	JN	není známo	
25. května 2019	Dortmund	SRN	demonstrace	Demonstrace	Die Rechte	Národní a sociální fronta	Není známo	
1. červen 2019	Chemnitz	SRN	demonstrace	„Tag der deutschen Zukunft“	NPD	DM	není známo	
21. červen 2019	Sasko	SRN	kulturní akce/výlet	Oslava slunovratu	JN	MN		
15. červenec 2019	Vysoká lípa	ČR	setkání aktivistů/představitelů stran	Setkání zástupců ND se zástupci NPD	ND	NPD, JN		
17. srpen 2019	Drážďany	SRN	výpomoc při předvolební kampani	Výpomoc v rámci letákové kampaně	JN	MN; ND; Národní obroda		
31. srpen 2019	Brno	ČR	kongres	Kongres pevnost Evropa	NSF	Die Rechte		
8. září 2019	Sasko	SRN	stranický sjezd/sjezd mládežnické organizace	Zemský kongres JN Sasko	JN	MN		
21. září 2019	Region Žitava (Sasko)	SRN	kulturní akce/výlet	Výlet v okolí Žitavy	JN	Mladí nacionalisté; Národní demokracie		
9. listopad 2019	Sasko	SRN	stranický sjezd/sjezd mládežnické organizace	Celostátní sjezd NPD	JN	MN		
12. listopad 2019	Brusel	Belgie	zasedání APF	zasedání APF v Bruselu	APF	APF		

